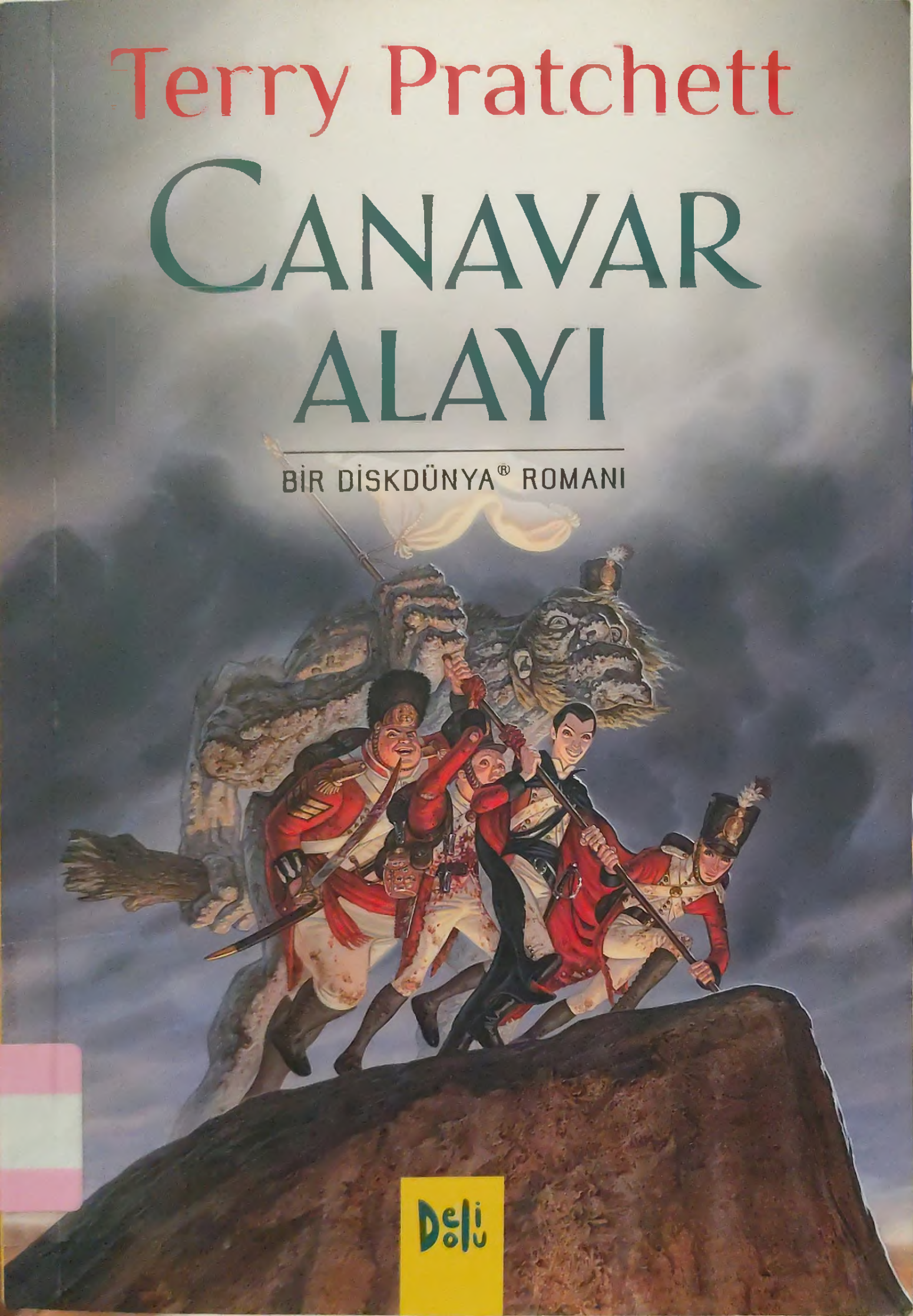
Terry Pratchett

CANAVAR ALAYI

BİR DİSKDÜNYA® ROMANI

Deli

Delu

Terry Pratchett

1948 yılında İngiltere, Buckinghamshire'da doğan Terry Pratchett, çağdaş fantezi ve mizah edebiyatının önde gelen isimlerinden biridir. Hayal gücü Büyük A'Tuin'in zihni kadar geniş, kalemi ise Rincewind'in cesareti kadar bükülgen olan Terry Pratchett, yarattığı Diskdünya evrenine 41 roman ve irili ufaklı yan kitaplar sığdırmayı başardı. Yetişkinler için olduğu kadar çocuklar için de yazdı: "Yazdığım yazacağım en iyi kitap," dediği *Ulus* ile 2010 İngiliz Yazarlar Ödülü'nü, genç okurlara yönelik bir Diskdünya romanı olan *Muhteşem Maurice ve Değişmiş Fareleri* ile de İngiltere'nin en saygın çocuk edebiyatı ödülü olan Carnegie Madalyası'nı kazandı. Ayrıca, *Johnny Maxwell* üçlemesi ile *Viran Şatodaki Ejderhalar, Cadının Elektrikli Süpürgesi* ve *Noel Baba'nın Takma Sakalı* gibi öykü derlemeleri de yazarın külliyatını süsledi. İlki 1983 yılında yayımlanan ve sonrasında tüm dünyada 85 milyondan fazla satan Diskdünya kitapları, Terry Pratchett'a büyük bir şöhret ve devasa bir hayran kitlesi kazandırdı. Seri; film ve dizilere, tiyatro, radyo ve bilgisayar oyunlarına uyarlandı. Kısa süre içinde edebiyatın kült isimlerinden biri hâline gelen Pratchett, eserleriyle sayısız ödül kazandı, fahri doktoralar aldı, şövalye ilan edildi, turnelerde binlerce kitap imzaladı.

Aralık 2007'de Alzheimer'a yakalandığını duyuran Sör Terry, 2015 yılında yine bu hastalık sebebiyle hayatını kaybetti. Ya da daha doğrusu, boyut değiştirerek, *buradaki* hayranlarını öksüz bıraktı. Bugün hâlâ aramızda dolaştığını rivayet edenler de var; çünkü ne de olsa, onun da dediği gibi, "dünyada yarattığı dalgalar tamamen yok olmadan hiç kimse tam anlamıyla ölmez..."

Terry Pratchett, İngiltere'de, Kitabı Raflardan En Çok Araklanan Yazarlar Listesi'nde hâlâ başı çekiyor.

Niran Elçi

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Endüstri Mühendisliği Bölümü mezunu olan Niran Elçi, 2001 yılından beri çeviri yapıyor. Bugüne dek yüzden fazla eseri Türkçeleştirdi. Dilimize kazandırdığı yazarlar arasında Terry Pratchett, Doris Lessing, George Saunders, John Wyndham, J.R.R. Tolkien, Robert Jordan, Bram Stoker ve George Orwell gibi isimler bulunan Niran Elçi, *Karaböcü* serisi, *Adamı Zorla Cadı Yaparlar, Kurabi'ye Uçan Omlet* gibi çocuk kitaplarının da yazarıdır.

CANAVAR ALAYI

© 2021, Tudem Yayın Grubu
1476/1 Sok. No:10/51 Alsancak-Konak/İZMİR

metin hakları © 2003, Terry ve Lyn Pratchett

İlk baskı 2003 yılında, İngiltere'de *Monstrous Regiment* adıyla Transworld Publishers'a ait Doubleday tarafından gerçekleştirilmiştir. Transworld Publishers, Penguin Random House şirketler grubunun bir altmarkasıdır.

Bu kitabın telif hakları AnatoliaLit Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

YAZAR: Terry Pratchett
TÜRKÇELEŞTİREN: Niran Elçi
EDİTÖR: Ümit Mutlu
DİZİ EDİTÖRÜ: Burhan Düzçay
KAPAK GÖRSELİ: Paul Kidby
GRAFİK UYGULAMA: Aynur Sarıbüyük

BASKI VE CİLT: Ertem Basım Yayın Dağıtım San. Tic. Ltd. Şti.
Başkent Organize San. Bölgesi 22 Cad. No:6 Malıköy, Temelli/Ankara
Tel: 0312 284 18 14

Birinci Baskı: Kasım 2022 (2000 adet)

ISBN: 978-625-7314-72-5
Yayınevi sertifika no: 45041
Matbaa sertifika no: 48083

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin önceden yazılı izni olmaksızın tekrar üretilemez, bir erişim sisteminde tutulamaz, herhangi bir biçimde elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt ya da diğer yollarla iletilemez.

DELİDOLU, Tudem Eğitim Hizmetleri San. Tic. AŞ'nin tescilli markasıdır.

delidolu.com.tr

Terry Pratchett

CANAVAR ALAYI

BİR DİSKDÜNYA® ROMANI - 31

Deli

Aman derebeyliğim! Küçücük şey meğer amma acıtırmış!
Ah sevgilim! Maalesef vuslatımız buraya kadarmış!
Al sana Kraliyet İmtiyazı, seni hergele!
MOR
RKIA
fizz

Polly aynanın önünde saçlarını kesiyordu. Saçlarını kestiği için fazla vicdan azabı çekmiyordu ve bu yüzden biraz vicdan azabı çekiyordu. Güya saçları en dikkat çekici özelliğiydi, herkes çok güzel olduklarını belirtirdi ama Polly çalışırken onları genellikle topluyordu. Kendi kendine de hep, bu kadar güzel saçların onda heder olduğunu söylerdi. Şimdi, altın rengi uzun buklelerin, bu amaç için serdiği küçük örtüye düşmesine dikkat ediyordu.

İçinde güçlü hisler uyandığını *itiraf edecek* olsa, genç bir erkeğe benzemek için saçlarını kesmesinin yetiyor olmasına ne kadar bozulduğunu söylerdi. Göğüslerini sıkıca sarması falan bile gerekmemişti; normalde öyle yapıldığını işitmişti zira. Evet, doğası gereği bu alanda herhangi bir sorun yaşamayacaktı.

Makas darbelerinin etkisi düzensizdi ama ortaya çıkan sonuç, bu yöredeki olağan erkek saç modellerinden daha beter değildi. İşe yarardı. Ensesi biraz üşüdü fakat bunun tek sebebi yeni saçları değildi. Ensesine dikilmiş Bakışlar vardı.

Düşes, yatağın üzerinden onu izlemekteydi.

Kalitesiz bir ahşap baskıydı ve daha ziyade kırmızı-mavi renkler kullanılarak elle boyanmıştı. Pek de çekici olmayan orta yaşlı

bir kadının resmiydi bu. Kadının sarkık gıdısı ve hafifçe pörtlek gözleri, elbise giydirilmiş büyük bir balık izlenimi uyandırıyordu ama sanatçı o tuhaf, boş ifadede fazladan bir şeyler daha yakalamayı başarmıştı. Bazı portrelerin gözleri sizi odada takip eder ya; işte bu portre kafanızın *içini* görüyordu.

Her evde bulabileceğiniz bir simaydı. Borogravia'da herkes, Düşes'in bakışları altında büyürdü.

Polly, anne babasının odasında da bu resimlerden bir tane olduğunu ve annesinin, yaşarken, her gece onun önünde reverans yaptığını hatırlıyordu. Uzandı ve tablonun yüzünü duvara çevirdi. Kafasının içinde bir ses *hayır* dediyse de Polly onu duymazdan geldi. Kararını vermişti.

Sonra ağabeyinin giysilerini giydi, örtüde biriken saçları küçük bir torbaya koydu, torbayı yedek giysileriyle birlikte çantasının dibine yerleştirdi, yatağına bir not bıraktı, çantayı aldı ve pencereden çıktı.

En azından, *Polly* pencereden çıktı. Hafifçe yere konan, Oliver'ın ayaklarıydı.

Şafak dünyanın karanlığını soldururken Polly avluda süzüldü. Düşes, hanın tabelasından da izliyordu onu. Babası sıkı bir Düşesçiydi, en azından Polly'nin annesinin ölümüne kadar. Tabelanın boyası bu sene yenilenmemişti ve gelişigüzel bir kuş dışkısı Düşes'i şaşılaştırmıştı.

Polly, asker alımı için gelen arabanın hâlâ meyhanenin önünde olup olmadığına baktı. Arabanın parlak renkli afişleri dün geceki yağmurda ıslanmış, ağırlaşmıştı. İri yarı şişman çavuş daha saatlerce yola çıkmazdı, Polly'nin bol bol zamanı vardı. Adam kahvaltıyı aceleye getirecek birine benzemiyordu.

Arka kapıdan çıkıp tepeye tırmandı, zirveye varınca arkasını döndü ve uyanmaya başlayan kasabaya baktı. Birkaç bacadan du-

manlar yükseliyordu ama handa ilk uyanan ve hizmetçileri yataktan kaldırmak için bağırıp çağırması gereken her zaman Polly olduğundan, han hâlâ uyuyordu. Dul Bayan Clambers'ın dün gece de handa kaldığını biliyordu (Polly'nin babasına göre "yağmur o kadar şiddetliydi ki kadıncağız evine gidememişti") ve Polly şahsen, babasının hatırına, Dul Bayan Clambers'ın *her gece* kalmasını diliyordu. Kasabada dul çoktu ve Eva Clambers harika hamur işleri yapan iyi yürekli bir kadındı. Polly'nin annesinin uzun süren hastalığı ve Paul'ün uzun süren yokluğu babasını çok tüketmişti. O boşluğu azıcık dolduracak bir şey bulduğu için memnundu Polly. Bütün gün pencerelerinin önünde oturup etrafı gözetleyen aksi, yaşlı kadınlar huysuzlanıp söyleniyor olabilirdi fakat onlar bunu zaten *sürekli* yapıyordu, o yüzden de artık kimse onlara kulak asmıyordu.

Bakışlarını kaldırdı. Kız Meslek Okulunun çamaşırhanesinden dumanlar ve buharlar yükselmeye başlamıştı bile. Uzun, dar pencereleri ve kocaman gri duvarlarıyla bina, kasabaya tepeden, tehditkârca bakıyordu. Okul her zaman sessizdi. Polly küçükken, oraya Kötü Kızların gittiğini söylüyorlardı ona. Bunun ne tür bir "kötülük" olduğunu açıklamıyorlardı elbette ve beş yaşındaki Polly bu kötülüğün, "gidip zamanında yatmamayı" içerdiği gibi muğlak bir izlenim edinmişti. Sekiz yaşındayken de, ağabeyine bir kutu boya almasının cezası olarak oraya gönderilmediği için şanslı olduğunu öğrenmişti. Polly döndü ve kuş şakımaları eşliğinde, ağaçların arasında yürümeye başladı.

Polly olduğunu unut; genç bir erkek olduğunu düşün. İşin sırrı buydu. *Yüksek sesle osur ve osururken, bu işi başarıyla tamamladığın için duyduğun memnuniyeti yansıt. İpleri kesilmiş bir kukla gibi hareket et, kimseye asla sarılma ve bir arkadaşınla karşılaşırsan ona yumruk at.* Hanın meyhane kısmında çalıştığı birkaç senede bol

bol gözlem yapmıştı. Ve neyse ki *kıvırtarak yürüme* gibi bir sorunu asla olmayacaktı: Doğa ona kalçasal açıdan da cimri davranmıştı.

İyice öğrenmesi gereken şu "genç erkek yürüyüşü" vardı bir de. Kadınlar en azından yalnızca *kalçalarını* kıvırıyordu; genç erkekler ise omuzdan aşağıda kalan her yerlerini. *Çok yer kaplamaya çalışmak lazım*, diye düşündü Polly. *Bu, tıpkı kuyruğunu kabartan erkek kedi gibi daha büyük görünmeni sağlıyor.* Handa bunu da sık sık görmüştü: Oğlanlar, oradaki tüm diğer koca oğlanlara karşı savunma olarak, yürürken iri yarı görünmeye çalışıyorlardı. *Ben kötüyüm, sertim, havalıyım, kocaman bir bardak sulu bira istiyorum ve annem saat dokuzda evde olmamı söyledi!*

Bakalım, şimdi... Kollarını, koltukaltında birer çuval un taşıyormuşsun gibi aç... Tamamdır. Kalabalığı omuzlayarak geçiyormuşsun gibi omuzlarını salla... Tamamdır. Yumruklarını hafifçe sık ve beline bağlı, birbirinden bağımsız iki kolu çeviriyormuşsun gibi ritmik halkalar çiz... Tamamdır. Gevşekçe, maymunsu adımlar at... O da tamamdır...

Birkaç metre boyunca bu şekilde yürümeyi başardı ama sonra bir şeyi yanlış yaptı ve kasları şaşalayarak onu bir çobanpüskülü çalısına tepetaklak fırlattı. Polly pes etti.

Patikada hızla yürürken gök gürültülü fırtına geri geldi. Fırtınalar bazen dağlarda günlerce dolanırdı. Neyse ki bu patika henüz çamur nehrine dönüşmemişti ve ağaçlarda onu biraz koruyabilecek kadar yaprak hâlâ vardı. Havanın düzelmesini bekleyecek zamanı da yoktu zaten; yolu uzundu. Asker alımı yapan ekip mavnalarla geçecekti karşıya ama tüm mavnacılar Polly'yi tanıyordu ve nöbetçi, seyahat iznini görmek isteyecekti. Elbette Oliver Perks'ün seyahat izni falan yoktu. Bu yüzden uzun yoldan gidip, Tübz'deki trol köprüsünden geçmesi gerekiyordu. Trollere göre bütün insanlar birbirlerine benziyordu ve okuma yazma da

bilmediklerinden, *herhangi* bir kâğıt parçasını izin kâğıdı olarak kabul edebilirlerdi. Sonra çam ormanından ilerleyerek Plün'e varacaktı. Plün, sırf haritada çok fazla boş yer olmasının doğuracağı mahcubiyetten kaçınmak için kuş uçmaz kervan geçmez yerlere kurulan köylerden biriydi. Plün'de kimse Polly'yi tanımıyordu. Oraya kimse gitmezdi. Tam bir çöplüktü.

Yani tam da ihtiyacı olan yerdi. Asker alımı yapanlar orada mola verecekti ve Polly *orada* askere yazılacaktı. İri yarı şişman çavuşla ufak tefek yağlı onbaşının, dün gece onlara servis yapan kızı tanımayacaklarına emindi. Bizzat onlar demişti zaten, değil mi? "Geleneksel bir güzelliğe sahip değil"di Polly. Gerçi onbaşı yine de poposunu çimdiklemeye çalışmıştı ama tıpkı sinek kovalar gibi, sırf alışkanlık eseri. Çimdikleyebileceği pek bir şey yoktu zaten.

Polly mavnaya bakan tepeye oturdu ve soğuk patates ve sosisle kahvaltı ederek, yavaşça karşıya geçen arabayı izledi. Arabanın arkasında yürüyen kimse yoktu. Munz'da bu sefer kimse askere yazılmamıştı. İnsanlar uzak durmuştu. Son birkaç sene içinde çok fazla genç onlarla birlikte gitmiş, çok azı geri gelmişti. Geri dönebilenlerden bazıları da eksik gelmişti. Onbaşı, koca davulunu dilediği kadar çalabilirdi; Munz'un erkekleri ne kadar hızlı azalırsa dulları da o kadar hızlı çoğalıyordu.

İkindi havası ağır ve rutubetliydi. Sarı bir çam ötleğeni çalıdan çalıya uçarak onu takip ediyordu.

Polly trol köprüsüne vardığında, dün geceden kalma çamurlardan buhar yükseliyordu. Köprü dar bir boğaza kurulmuştu. İnce, zarif bir köprüydü ve hiç sıva kullanılmadan inşa edildiği söyleniyordu. Köprünün ağırlığı yapının iki ayağını kayaların derinlerine bastırıyordu, öyle deniyordu. "Dünyanın harikalarından biri bu," deniyordu. Gerçi bu yörelerde pek az insan bu tür şeyleri

merak ederdi ve onlar da zaten dünyadan bihaber kişilerdi. Köprünün geçiş ücreti bir peniydi; fakat yanınızda bir de teke taşıyorsanız, *yüz altındı.** Köprüyü yarıladığında Polly korkuluktan aşağı baktı ve çok, çok altında köpüre köpüre akan suların kıyısındaki dar yolda ilerleyen arabayı gördü.

İkindi boyunca, boğazın bu yakasındaki karanlık çamlıkta yokuş aşağı yürüdü. Acelesi yoktu.

Akşam çökerken hanı gördü. Araba çoktan gelmişti ama görünüşe göre asker alımından sorumlu çavuş herhangi bir çaba gösterme zahmetine girmemişti. Dün gecekinin aksine davul çalmıyorlar, "Toplanın bakalım, tüyü yeni bitmiş delikanlılar! Girdi-Çıktılar'da sizi harika bir hayat bekliyor!" diye bağırmıyorlardı.

Her zaman bir savaş vardı. Genelde, sınır anlaşmazlığından ibaret olurdu; yani çalıları kendi bahçesine giren bir komşudan yakınmanın ulusal dengi. Bazen de biraz büyürdü tabii. Ne de olsa Borogravia hilekâr, sinsi, saldırgan düşmanların ortasında *barışçıl* bir ülkeydi ve onların da hilekâr, sinsi ve saldırgan olmaları şarttı. Yoksa durduk yere neden savaşsınlardı? *Her zaman bir savaş vardı.*

Polly'nin babası, Düşes Hanı'nı Polly'nin dedesinden devralmadan önce yapmıştı askerliğini. Bundan pek bahsetmezdi. Kılıcını da yanında getirmişti ama şöminenin üzerine asmak yerine onu ocak süngüsü olarak kullanıyordu. Bazen eski arkadaşları gelirdi ve meyhane o gecelik kapandıktan sonra ateşin etrafında toplanır, içki içer, şarkı söylerlerdi. Polly o zamanlar, küçükken, yatmaya gitmemek için bahaneler bulur ve adamların söyledikleri şarkıları dinlerdi fakat bir seferinde, şarkılarda geçen *ilginç* keli-

* Troller pek hızlı düşünemezdi ama kolay kolay unutmazlardı da.▸

▸ Unutmadıkları şey, *Üç Küçük Teke* isimli Norveç masalı. Masalda, köprüden geçmek isteyen tekeler trolü öldürüp yollarına devam ediyor. [E.N.]

melerden birini annesinin yanında kullandıktan sonra başı belaya girmişti ve buna bir son verilmişti. Oysa sonra büyümüş, bira servisi yapmaya başlamıştı ve o zaman da bu kelimelerin anlamını bildiği, bilmese de yakında öğreneceği varsayılır olmuştu.

Dahası, annesi edepsiz kelimelerin artık kimseyi rahatsız etmeyeceği ve teorik olarak asla söylenemeyeceği bir yere gitmişti...

Şarkılar çocukluğunun bir parçasıydı. *Dünya Tepetaklak Olmuş, Şeytan Çavuşum Olsun, Johnny Askere Gitti* ve *Geride Bıraktım Yârimi* şarkılarının hepsinin sözlerini biliyordu. İçkiler su gibi aktıktan sonra söylenen *Albay Bokyerski* ve *Hiç Öpmeseydim Keşke Kızı* şarkılarını da ezberlemişti.

Sonra bir de *Tatlı Polly Oliver* vardı elbette. Babası bunu Polly küçükken, huysuz veya üzgün olduğunda söylerdi ve Polly, sırf adı geçtiği için, şarkıyı dinlediğinde gülerdi. Henüz anlamını kestiremese bile onun da sözlerini kusursuzca ezberlemişti.

Oysa şimdi... Hah...*

Polly kapıyı itip açtı; masada oturan çavuş ve onbaşısı bira kupalarını ağızlarına götürürken başlarını kaldırıp baktı. Polly derin bir nefes aldı, yanlarına gitti ve asker selamı vermeye çalıştı.

"Ne istiyorsun çocuk?" diye homurdandı onbaşı.

"Askere yazılmak istiyorum efendim!"

Çavuş, Polly'ye dönüp sırıttı. Adamın yara izleri tuhaf tuhaf oynayarak, çift çenesini sallayan bir titreme yarattı. Adama "şişman" demek doğru olmazdı; "fecaat" kelimesi dikkatinizi çekmek için üzerinize yürürken, değil. Beli olmayan insanlardandı. Bel yerine ekvatoru vardı. Hatta kütleçekimi vardı. Herhangi bir yöne doğru devrilse salınıp tekrar ayağa kalkardı. Güneş ve içki, yüzünü pancar gibi kızartmıştı. Kırmızılığın ortasındaki küçük kara

* *Sweet Polly Oliver*, âşık olduğu adama kavuşmak için erkek kılığına girip savaşa giden bir kadının hikâyesinin anlatıldığı, gerçek bir halk şarkısı. [E.N.]

gözleri bir bıçağın kenarı gibi ışıldıyordu. Yanında, masada, eski moda iki pala vardı. Kılıçtan ziyade satıra benzeyen silahlardı.

"Öylece mi?" dedi.

"Evet efendim!"

"Gerçekten mi?"

"Evet efendim!"

"Seni ilk önce küfelik olana kadar sarhoş etmemizi istemiyor musun? Gelenektir, bilirsin?"

"Hayır efendim!"

"Sana o müthiş terfi ve servet edinme fırsatlarını da anlatmadım, değil mi?"

"Hayır efendim!"

"Çakı gibi kırmızı üniforman yüzünden kızlardan bıkacağından bahsettim mi?"

"Sanmıyorum efendim!"

"Ya yemekler? Bizimle yürürken her öğün bir ziyafettir!" Çavuş göbeğine bir şaplak atarak etrafındaki bölgelerde depreme yol açtı. "Ben bunun canlı kanıtıyım!"

"Evet efendim. Hayır efendim. Ben yalnızca vatanım ve Düşes'in şerefi için savaşmak istiyorum efendim!"

"Öyle mi?" dedi onbaşı inanmazlıkla.

Fakat çavuş bunu duymamış göründü. Polly'yi tepeden tırnağa süzdü ve Polly, adamın göründüğü kadar sarhoş veya aptal olmadığı izlenimini edindi.

"Vay canına be Onbaşı Strappi! Karşımızda koskoca, eski moda bir *vatansever* var," dedi çavuş sonunda, Polly'nin yüzünü inceleyerek. "Eh, doğru yere geldin delikanlı." Gösterişli bir hareketle bir demet evrakı kendine çekti. "Kim olduğumuzu biliyor musun?"

"Onuncu Piyade efendim. Hafif Piyadeler'den efendim. 'Girdi-

Çıktılar' olarak bilinirler efendim," dedi Polly, içine rahatlama yayılarak. Bir tür sınavı başarıyla geçtiği açıktı.

"Evet delikanlı. Ünlü 'Şen Peynirciler.' Görülmüş görülecek en kaliteli alay. Dünyadaki en iyi ordu. Demek katılmak istiyorsun ha?"

"Can atıyorum efendim!" dedi Polly, onbaşının kuşkulu bakışlarını üzerinde hissederek.

"Aferin sana!" Çavuş bir mürekkep şişesinin kapağını açtı ve tüykalemini içine batırdı. Eli evrakın üzerinde durdu. "Adın ne?"

"Oliver, efendim. Oliver Perks," dedi Polly.

"Yaş?"

"Pazar günü on yedimi dolduracağım efendim."

"Ya, tabii," dedi çavuş. "Sen on yedi yaşındaysan ben de Grandüşes Annagovia'yım. Neyden kaçıyorsun bakalım? Genç bir hanımın başını belaya mı soktun?"

"Hahah! Birinden yardım alması gerekmiştir," dedi onbaşı sırıtarak. "Bu daha çocuk be."

Polly kızarmaya başladığını hissetti. Ama genç Oliver da kızarırdı, değil mi? Bir oğlan çocuğunun kızarmasını sağlamak çok kolaydı. *Polly* bile, sırf bakarak yapabiliyordu bunu.

"Neyse, fark etmez," dedi çavuş. "Bu evrakın şurasına çarpını atıp Düşes'i öpünce, *benim* küçük çocuğum olacaksın. Anladın mı? Benim adım, Çavuş Jackrum. Annen de ben olacağım, baban da. Onbaşı Strappi'yi de ağabeyin say. Hayatın biftek ve pastırma yiyerek geçecek ve seni sürükleyip götürmek isteyen biri beni de sürüklemek zorunda kalacak, çünkü iki elim yakanda olacak. Kimsenin bu kadar büyük bir cüsseyi sürükleyemeyeceğini düşünüyorsundur herhâlde Bay Perks." Kalın başparmağıyla kâğıdı gösterdi. "Tam burası. Hadi bakalım."

Polly kalemi eline aldı ve imza attı.

"O ne?" dedi onbaşı.

"İmzam," dedi Polly.

Arkasında kapının açıldığını işitti ve hızla döndü. Pek çok genç adam... Pardon, pek çok *başka* genç adam paldır küldür meyhaneye girmiş, ihtiyatla etraflarına bakınıyorlardı.

"Okuma yazma da mı biliyorsun sen?" dedi çavuş, gençlere bir göz atıp tekrar Polly'ye dönerek. "Evet, görüyorum... Güzel, yuvarlak bir el yazın varmış hem de. Tam subay olacak adamsın. Ona şilini ver onbaşı. Resmi de elbette."

"Başüstüne çavuş," dedi Onbaşı Strappi, ayna gibi kulp takılmış bir resim çerçevesini kaldırarak. "Uzat bakalım dudaklarını Er Pert."

"Adım *Perks*, efendim," dedi Polly.

"Evet, tamam. Şimdi Düşes'i öp."

Ünlü resmin çok da iyi olmayan bir kopyasıydı. Camın ardındaki resim solmuştu, hatta çatlak camın iç tarafında yosuna benzer bir şey bitmişti. Polly nefesini tutarak dudaklarını cama dokundurdu.

"Hah," dedi Strappi ve Polly'nin eline bir şey tutuşturdu.

"Bu ne?" dedi Polly, kare şeklindeki küçük kâğıda bakarak.

"Senet. Şu anda şilinden yana biraz dardayız da," dedi çavuş, Strappi alayla gülerken. "Ama Düşes Hazretleri adına hancı sana bir bardak bira ikram edecektir."

Döndü ve yeni gelen gruba baktı. "Kurban olduğum Tanrım, verdikçe veriyor... Siz de mi askere yazılmaya geldiniz? Vay be, davul çalmamız bile gerekmedi. Onbaşı Strappi'nin muhteşem karizması sayesinde olmalı. Gelin gelin, çekinmeyin. Sıradaki asker adayı kimmiş bakalım?"

Polly bir sonraki asker adayına, saklayabildiğini umduğu bir dehşetle baktı. Loş meyhanede daha önce fark etmemişti onu,

çünkü siyahlara bürünmüştü. Havalı, şık siyahlar da değildi; tozlu siyahlardı. Üstünde, insanlara gömülürken giydirilen siyah bir takım elbise vardı. Zaten belli ki gömülen de *oydu*. Üstü başı örümcek ağlarıyla kaplıydı. Delikanlının alnında dikişler vardı.

"Adın, delikanlı?" dedi Jackrum.

"Igor ependim."

Jackrum dikişleri saydı.

"Biliyor musun, ben de öyle tahmin etmiştim..." dedi. "Görüyorum ki on sekiz yaşındasın?"

"*Uyaaan!*"

"Aman tanrılar..." Kumandan Samuel Vimes eliyle gözlerini örttü.

"Şey... Dük Hazretleri?" dedi Zlobenia'daki Ankh-Morpork konsolosu. "Hasta mısınız efendim?"

"Adın neydi senin genç adam?" dedi Vimes. "Üzgünüm ama iki haftadır yoldayım, yeterince uyumuyorum ve bütün günümü, zor isimleri olan insanlarla tanıştırılarak geçirdim. Beyin için hiç iyi değil."

"Adım Clarence, Dük Hazretleri. Clarence Çene."

"Çene mi?" dedi Vimes ve Clarence onun yüz ifadesinde her şeyi okudu.

"Maalesef öyle efendim," dedi.

"Okulda iyi bir dövüşçü müydün?"

"Hayır efendim ama yüz metre koşusunda beni kimse geçemezdi."

Vimes kahkaha attı. "Eh, Clarence... 'Uyaaan!' diye başlayan *herhangi* bir milli marş, sorun demektir. Ataerk'in ofisinde bunu sana öğretmediler mi?"

"Şey... hayır Dük Hazretleri," dedi Çene.

"Eh, öğreneceksin. Peki, söyle madem."

"Tamam efendim." Çene boğazını temizledi. "Borogravia Milli Marşı," diye ilan etti ikinci defa.

"Uyaaan (pardon Dük Hazretleri) *Anavatanın oğulları!*
Tatma artık ekşi elmanın şarabını!
Oduncu, al eline baltanı!
Çiftçi, şalgam kazdığın aletle katlet düşmanı!
Köstekle düşmanın bitmek bilmez üçkâğıtlarını!
Marşlar söyleyerek gidiyoruz karanlığa,
Silah elinde üzerimize yürüyen tüm dünyaya,
Dağ zirvelerindeki şu altın ışığa bak ama!
Kocaman bir balıktır yeni doğan gün!"

"Ee..." dedi Vimes. "O son dize ne alaka?"

"Bire bir çeviri Dük Hazretleri," dedi Clarence huzursuzlukla. "Anlamı, 'harika bir fırsat' veya 'parlak bir ödül' gibi bir şey, Dük Hazretleri."

"Halk arasında olmadığımızda Clarence, 'efendim' demen yeterli. 'Dük Hazretleri' yalnızca yerlileri etkilemek için." Vimes rahatsız sandalyesinde arkasına yaslandı, çenesini eline aldı ve sonra irkildi. "Üç bin yedi yüz kilometre," dedi sandalyede kıpırdanarak. "Ve ne kadar alçaktan uçarsa uçsun, çalı süpürgesinin tepesi buz gibi. Sonra mavna, ardından araba..." Yine irkildi. "Neyse, raporunu okudum. Sence bir ulusun tamamen deli olması mümkün mü?"

Clarence yutkundu. Ankh-Morpork'un en güçlü ikinci adamıyla konuştuğu söylenmişti ona, söz konusu adam bu hakikatten bihabermiş gibi davransa da. Kuledeki bu soğuk odada bulunan çalışma masası dingildekti; hatta düne kadar, Kneck

Garnizonu'nun hademebaşına aitti. Evraklar masanın çentiklerle kaplı yüzeyine dağılmış, Vimes'ın sandalyesinin arkasına da yığılmıştı.

Vimes, Clarence'a dük gibi görünmüyordu. Bir bekçiye benziyordu, ki Clarence'ın anladığı kadarıyla öyleydi de. Fakat bu, Clarence Çene'ye yanlış geliyordu. Tepedeki insanlar tepeye aitmiş gibi görünmeliydi.

"Bu aslında çok... ilginç bir soru efendim," dedi. "Yani koca bir halkın..."

"Halkın değil, *ulusun*," dedi Vimes. "Okuduklarıma bakarak Borogravia bana kafayı yemiş gibi geliyor. Ülke halkı mevcut şartlar altında ellerinden geleni yapıyor; çocuklarını büyütmeye falan çalışıyorlardır eminim. Ki benim de şu anda aynısını yapmayı tercih edeceğimi söylemeliyim. Bak, ne demeye çalıştığımı biliyorsun. Senden benden hiçbir farkı olmayan bir avuç insanı alıyorsun, onları bir araya getirdiğin zamansa karşında milli sınırları ve bir milli marşları olan bu tamamen keçileri kaçırmış manyakları buluyorsun."

"Büyüleyici bir fikir efendim," dedi Clarence, diplomatik bir biçimde.

Vimes odada etrafına bakındı. Duvarlar çıplak taştandı. Pencereler dardı. Güneşli bir günde bile son derece soğuktu. Onca kötü yemek, sürekli sallanıp durmak, kötü yataklarda uyumak... Tabii bir de dağların altındaki gizli cüce kanallarında, cüce mavnalarıyla, karanlıkta yapılan o yolculuk. (*Bunu* başarmak için Lord Vetinari'nin ne tür çapraşık diplomatik numaralar çevirdiğini tanrılar bilirdi. Gerçi Alçak Kral'ın da Vimes'a birkaç iyilik borcu vardı.

Ve tüm bunların tek amacı, aptalca bir savaşa girişmiş bu aptal ülkelerin sınırı olan bu soğuk nehre bakan bu soğuk şatoya

varmaktı. Vimes ne yapmak istediğini biliyordu. Yağmur kanalında birbirine girmiş iki kişi olsalardı ne yapacağını biliyordu. Kafalarını tutup birbirine tokuşturur, o gecelik ikisini de hücreye tıkardı. Ama *ülkelerin* kafalarını tutup birbirine tokuşturamıyordunuz.

Vimes birkaç evrak aldı, karıştırdı ve sonra yine masaya fırlattı. "Eeeh, cehenneme kadar yolu var," dedi. "Neler oluyormuş, anlat."

"Anladığım kadarıyla, kalenin erişilmez bölgelerinde hâlâ direnen gruplar varmış. Ama hepsiyle ilgileniliyor. Kale artık tamamen bizim sayılır. Çok akıllıca bir şaşırtmaca kullandınız Dü... efendim."

Vimes içini çekti. "Hayır Clarence, son derece bayağı, eski bir aldatmacaydı. Adamlarına çamaşırcı kadın kıyafeti giydirip kaleye *sokamaman* lazım. Üçü bıyıklıydı, tanrılar aşkına!"

"Borogravialılar bu tür konularda oldukça... eski kafalıdır efendim. Konusu açılmışken, mahzen mezarlarda zombiler var. Korkunç şeyler. Anlaşılan, yüzyıllar içinde oraya pek çok yüksek rütbeli Borogravia askeri gömülmüş."

"Gerçekten mi? Şimdi ne yapıyorlar?"

Clarence kaşlarını kaldırdı. "Sallanıp sarsılarak yürüyorlar sanırım efendim. İnliyorlar. Zombice şeyler işte. Bir şey onları uyandırmış gibi."

"Muhtemelen *biz* uyandırmışızdır," dedi Vimes. Ayağa kalktı, odayı aştı ve büyük, ağır kapıyı çekip açtı. "Reg!" diye bağırdı.

Biraz sonra bir başka bekçi belirdi ve selam verdi. Gri yüzlü bir adamdı ve selam verdiğinde Clarence, adamın el ve parmaklarının dikişlerle tutturulmuş olduğunu gördü.

"Bekçi Shoe ile tanışmış mıydın Clarence?" dedi Vimes neşeyle. "Ekibimdendir. Otuz senelik ölü ve her dakikasından keyif alıyor, değil mi Reg?"

"Evet Bay Vimes," dedi Reg, kahverengi dişlerini göstere göstere sırıtarak.

"Mahzende hemşerilerin varmış Reg."

"Ah, eyvah. Sallana sarsıla mı yürüyorlar?"

"Maalesef öyleymiş Reg."

"Gidip konuşayım bari," dedi Reg. Yine selam verdi ve birazcık sallanıp sarsılarak çıktı.

"O, ee... buralardan mı efendim?" dedi, bembeyaz kesilen Çene.

"Ah hayır. *Keşfedilmemiş* şehirdendir," dedi Vimes. "Ölü. Ama hakkını vermek lazım, bunun onu durdurmasına asla izin vermedi. Bekçi Teşkilatı'nda bir zombimiz olduğunu bilmiyor muydun Clarence?"

"Ee... hayır efendim. Beş senedir şehre gitmiyorum." Yutkundu. "Bazı şeylerin değiştiğini anlıyorum."

Hem de feci şekilde, diye düşünüyordu Clarence Çene. Zlobenia'da Ankh-Morpork konsolosu olmak kolay şeydi eskiden; kendi işine bakmak için bol bol zaman kalıyordu. Fakat sonra büyük semafor kuleleri tüm vadiye dizilip gelmişti ve böylece Ankh-Morpork'la aradaki mesafe yalnızca *bir* saate inmişti. Klaklardan önce, Ankh-Morpork'tan gönderilen bir mektubun ulaşması iki haftadan fazla sürüyordu ve bu yüzden Clarence'ın yanıt yazması birkaç gün gecikirse kimse bir şey demiyordu. Şimdiyse *ertesi gün* yanıt bekliyorlardı. Borogravia o sefil kulelerden pek çoğunu yok ettiğinde Clarence pek memnun olmuştu. Gerçi tabii sonra da ortalık karışmıştı.

"Teşkilat'ta çeşit çeşit bekçi var," dedi Vimes. "Ve bugünlerde, bin sene önce başlamış kahrolası bir anlaşmazlık yüzünden Zlobenialılarla Borogravialılar sokaklarda çatışırken, *hepsine* çok ihtiyaç duyuyoruz Clarence. Cücelerle trollerden bile beter

bunlar be! Sırf birinin bilmem kaç nesil önceki büyükannesi bir başkasının bilmem kaç nesil önceki amcasına bir tokat aşketti diye! Borogravia ve Zlobenia aradaki sınır üzerinde de anlaşamıyorlar; çünkü sınır olarak bir nehri seçmişler ve o da her bahar yatak değiştiriyor. Şimdi aniden klak kuleleri Borogravia topraklarına geçti, daha doğrusu Borogravia *çamurlarına,* ve o ahmaklar da dinî sebeplerden dolayı kuleleri yakıyor."

"Ee... aslında daha fazlası var efendim," dedi Çene.

"Evet, biliyorum. Tarihlerini okudum. Zlobenia ile senelik didişmeleri yalnızca mahalle maçı sayılır. Borogravia *herkesle* savaşıyor. Neden ama?"

"Milli gurur, efendim."

"Neyle gurur duyuyorlar? Hiçbir şeyleri yok ki! Bazı donyağı madenleri var, çiftçilikleri de fena sayılmaz ama harika mimari eserleri yok, büyük kütüphaneleri yok, ünlü bestecileri yok, çok yüksek dağları yok, muhteşem manzaraları yok... Ülke hakkında söyleyebileceğin tek şey, başka bir yerde *olmadığı.* Borogravia'da bu kadar özel olan ne?"

"Sanırım, onlara ait olduğu için özel. Ve elbette bir de Nuggan var efendim. Tanrıları. Size *Nuggan'ın Kitabı*'nın bir kopyasını getirdim."

"Şehirdeyken bir tanesini karıştırmıştım Çene," dedi Vimes. "Bana oldukça apt..."

"O son baskı değildir efendim. Buradan uzaklaştıkça, ee... güncelliğini yitiriyor. Bu daha güncel bir versiyon," dedi Çene, masaya küçük ama kalın bir kitap koyarak.

"Güncel mi? Ne demek güncel?" dedi Vimes şaşkın şaşkın. "Kutsal yazmalar... yazılmıştır işte. 'Şunu yap, bunu yapma, komşunun öküzüne yan bakma...'"

"Ee... Nuggan bu kadarıyla bırakmıyor efendim. O, ee... kural-

ları güncelliyor. Aslında dürüst olmak gerekirse, daha ziyade *Günah Listesini.*"

Vimes yeni kopyayı aldı. Yanında getirdiği kitaptan çok daha kalındı.

"Bu, Borogravialıların *Yaşayan Ahit* dedikleri şey," diye açıkladı Çene. "Kitaplar, ee... Yani, Borogravia'dan çıkarılırlarsa kitapların 'öldükleri' söylenebilir. O zaman ekleme yapılamaz. En yeni Günahlar en sonda efendim," dedi Çene yardımseverce.

"Ekler bölümü olan bir kutsal kitap, öyle mi?"

"Aynen öyle efendim."

"*Halkalı klasörde?*"

"Kesinlikle efendim. İçine boş sayfalar koyuyorlar ve Günahlar... beliriveriyor."

"Büyü eseri mi?"

"*Din* eseri sanırım efendim."

Vimes gelişigüzel bir sayfa açtı. "Çikolata mı?" dedi. "Çikolatayı sevmiyor mu?"

"Evet efendim. Çikolata Günah sayılıyor."

"Sarımsak? Eh, sarımsağı ben de pek sevmem, sarımsağı yasaklaması normal... Kediler?"

"Ah evet. Kedilerden gerçekten hoşlanmıyor efendim."

"*Cüceler mi?* 'Altına tapınan cüce ırkı, Nuggan'ın gözünde Günahkârdır,' yazıyor! Adam deli olmalı. Ne olmuş ki?"

"Eskiden burada yaşayan cüceler, madenlerini mühürleyip ortadan kayboldu Dük Hazretleri."

"Eminim öyledir. Bela gördüklerinde *anlarlar* çünkü," dedi Vimes. Bu seferki 'Dük Hazretleri'ne karşı çıkmadı. Çene'nin bir *dükle* konuşmaktan zevk aldığı açıktı.

Sayfaları karıştırdı ve durdu. "*Mavi renk?*"

"Doğru efendim."

"Mavi renkte günah olan neymiş? Yalnızca renk işte. *Gök* bile mavidir!"

"Evet efendim. Koyu Nuggancılar bugünlerde gökyüzüne bakmamaya çalışıyor. Ee..." Çene bir diplomat olarak eğitilmişti. Bazı şeyleri doğrudan söylemekten hoşlanmıyordu. "Nuggan, efendim... ee... oldukça... gergindir," demeyi başardı.

"Gergin mi?" dedi Vimes. "*Gergin* bir tanrı? Ne yani, çocukların gürültüsünden mi şikâyet ediyor? Gece dokuzdan sonra yüksek sesle müzik çalınmasına mı bozuluyor?"

"Ee... *Ankh-Morpork Times* gazetesi buraya da geliyor efendim. Eninde sonunda. Ve, ee... diyebilirim ki, ee, Nuggan, gazetenin okur mektupları köşesine yazan kişilere çok benziyor. Olur ya hani, mektuplarını 'Ankh-Morpork Canına Tak Etmiş Biri' diye imzalayan kişiler?.."

"Ha yani *gerçekten* deli diyorsun," dedi Vimes.

"Ah, ben asla öyle bir şey demem efendim," dedi Çene telaşla.

"Rahipler bu konuda ne yapıyor?"

"Pek bir şey yapmıyorlar efendim. Sanırım, görece daha, ee... abartı Günahları, sessizce görmezden geliyorlar."

"Nuggan cücelere, kedilere ve mavi renge karşı ama bunlardan daha *kaçıkça* yasaklar da var, öyle mi?"

Çene nazikçe öksürdü.

"İyi, iyi!" diye hırladı Vimes. "Daha *abartı* yasaklar var ha?"

"Midye efendim. Midyelerden hoşlanmıyor. Ama bu sorun değil, çünkü hiçbiri midye görmemiş zaten. Ah, bir de bebekler. Onları da Günah ilan etti."

"İnsanlar yine de bebek yapıyordur ama herhâlde?"

"Elbette, Dü... Özür dilerim. Evet efendim. Ama vicdan azabı çekerek yapıyorlar. Bir başka yasak da havlayan köpekler. Sonra... altı düğmeli gömlekler. Ve peynir. Ee... halk, daha zor yasak-

lardan, ee, kaçınıyor. Rahipler bile onları açıklamaya çalışmaktan vazgeçmiş gibi."

"Evet, nedenini anlayabiliyorum... Yani karşımızda, halkın, donunu kafasına geçirmiş olabileceğini düşündüğü bir tanrının buyruklarıyla yönetilmeye çalışılan bir ülke var. Tanrıları *donu* Günah ilan etmiş mi?"

"Hayır efendim." Çene içini çekti. "Ama muhtemelen an meselesidir."

"Peki nasıl idare ediyorlar?"

"Bugünlerde daha ziyade Düşes Annagovia'ya dua ediyorlar. Her evde ikonalarını görebilirsiniz. Ona 'Küçük Anne' diyorlar."

"Ah evet, Düşes. Onunla görüşebilecek miyim?"

"Onu kimse görmez efendim. Otuz senedir, kendi hizmetkârları dışında kimse görmedi onu. Dürüst olmak gerekirse efendim, muhtemelen öldü."

"Yalnızca muhtemelen mi?"

"Kimse emin değil. Resmî hikâyeye göre, yas tutuyor. Oldukça hüzünlü bir durum efendim. Genç Dük, düğünlerinden bir hafta sonra ölmüş. Av esnasında bir yabandomuzu deşmiş galiba. Düşes de PrensMarmadukePiotreAlbertHansJosephBenrhardtWilhelmsberg'deki eski şatoya kapanarak yasa girmiş ve o gün bugündür halk içinde görülmemiş. Resmî portresi, o kırk yaşındayken yapılmış sanıyorum."

"Çocuğu yok mu?"

"Hayır efendim. Düşes öldüğünde soyu sona erecek."

"Ve ona dua ediyorlar, öyle mi? Bir tanrıymış gibi?"

Çene içini çekti. "Bunu bilgi notlarıma *yazmıştım* efendim. Borogravia'nın hükümdar ailesi her zaman yarı dinî bir statüye sahip olmuştur. Aile kilisenin başıdır ve en azından köylüler, Nuggan'a kendileri hakkında birkaç iyi laf edecekleri umuduyla

aile üyelerine dua ederler. Onlar... yaşayan azizler gibidir. Semavi aracılar. Bu ülkeler böyle işliyor; bir şey yapılmasını istiyorsanız doğru kişileri tanımanız lazım. Yani göremediğiniz bir tanrıya dua etmektense resimdeki kişiye dua etmek daha kolay."

Vimes bir süre oturup konsolosa baktı. Konuştuğunda, adamın ödünü patlattı.

"Kime kalacak?" dedi.

"Efendim?"

"Ailenin soyunu soruyorum Bay Çene. Tahta Düşes çıkmazsa kim çıkacak?"

"Hmm... aileler arası evlilikler ve muhtelif yasal sistemler yüzünden, bu son derece karmaşık bir durum efendim. Örneğin..."

"*Nüfuzlu kişiler* kime karar verdi Bay Çene?"

"Ee, Zlobenia Prensi Heinrich."

Vimes kahkaha atarak Çene'yi şaşırttı. "O da halacığının nasıl olduğunu merak ediyordur herhâlde! Onunla bu sabah tanışmadım mı? Pek hoşlandığımı söyleyemem."

"Ama Prens Heinrich, Ankh-Morpork'un dostudur," dedi Çene paylarcasına. "Raporuma yazmıştım. Eğitimli bir adam. Klaklarla çok ilgileniyor. Ülkesi için büyük planları var. Zlobenialılar da eskiden Nuggancıydı ama Prens Heinrich bu dini yasakladı ve dürüst olmak gerekirse kimse de itiraz etmedi. Prens, Zlobenia'nın gelişmesini istiyor. Ankh-Morpork'a büyük hayranlık besliyor."

"Evet, biliyorum. En az Nuggan kadar kaçık birine benziyor," dedi Vimes. "Pekâlâ... Demek ki muhtemelen, Heinrich'i uzak tutma amaçlı girift bir oyun var elimizde. Borogravia nasıl yönetiliyor?"

"Pek bir yönetim yok. Biraz vergi topluyorlar, o kadar. Üst düzey saray memurlarının, Düşes yaşıyormuş gibi işlerini yapmaya devam ettiklerini düşünüyoruz. İşleyen tek kurum ordu."

"Peki ya bekçiler? Herkesin bekçiye ihtiyacı vardır. En azından *onların* ayakları yere basar."

"Nuggan'ın kanunlarını gayriresmî vatandaş komiteleri dayatıyor sanırım," dedi Çene.

"Aman tanrılar... Yani meraklı köfteciler, pencere önü teyzeleri, mahalle abileri..." dedi Vimes. Ayağa kalktı ve dar pencereden, dışarıdaki ovaya baktı. Gece vaktiydi. İlerideki düşman kampında, yemek pişirmek için yakılmış ateşler karanlıkta şeytani takımyıldızlar gibi parlıyordu.

"Beni buraya neden yolladıklarını söylediler mi sana Clarence?" dedi.

"Hayır efendim. Sizin, ee... duruma nezaret edeceğiniz bildirildi. Prens Heinrich bundan pek memnun kalmadı."

"Ah, neyse. Ankh-Morpork'un çıkarı demek, dünyanın her yerindeki tüm paragöz... Pardon, tüm *özgürlükçü* kişilerin çıkarı demektir," dedi Vimes. "Posta arabalarımızı geri çeviren ve klak kulelerimizi yıkan bir ülke, kabul edilemez. Borogravia bize *pahalıya patlıyor*. Üstelik öyle bir yerde ki kıtayı ikiye bölüyor, kum saatindeki bel görevi görüyor. Benim de bu olayları 'tatminkâr' bir sonuca vardırmam gerekiyor. Ve dürüst olmak gerekirse Clarence, Borogravia'ya saldırmaya değer mi, merak ediyorum. Burada oturup ülkenin patlamasını beklemek daha ucuza gelir. Gerçi fark etmeden de geçemedim... o rapor neredeydi... Ah, evet... Patlamadan önce ülke zaten *açlıktan* ölecek."

"Ne yazık ki öyle efendim."

Igor, çavuşun masasının önünde sessizce duruyordu.

"Bugünlerde seninkileri pek sık görmüyorum?" dedi Jackrum.

"Evet, taze beyin kıtlığı çekiyorsunuz, değil mi?" dedi onbaşı pis pis.

"Bak şimdi onbaşı, bu tür laflara hiç gerek yok," dedi çavuş, sandalyesini gıcırdatarak arkasına yaslanırken. "Dost canlısı bir Igor bulamasalardı sahip olmayacakları bacaklarla dolanan bir sürü delikanlı var etrafta. Değil mi Igor?"

"Yok ya? Eh, *benim* duyduğuma göre insanlar uyanıp bir bakıyormuş, dost canlısı bir Igor gecenin bir yarısı beyinlerini kesip almış ve koşa koşa satmaya gitmiş," dedi onbaşı, Igor'a dik dik bakarak.

"Tide tōd veririm, *tidin* beyninidle hit itim olmad onbatı," dedi Igor. Polly gülmeye başladı ama başka kimsenin gülmediğini fark edince sustu.

"Evet, eh... Bir de bir Igorun, adamın tekinin bacağını *ters* taktığını sōyleyen bir çavuşla karşılaşmıştım," dedi Onbaşı Strappi. "*Bunun* bir askere ne faydası var, sorarım sana."

"Aynı anda hem ilerleyip hem geri tekilebilir?" dedi Igor sakin sakin. "Tavut, bütün hikâyelerden haberim var. Ama hepti kuru iptira. Ben yalnıdda, vatanıma hidmet etmek ittiyorum. Torun aramıyorum."

"Pekâlâ," dedi çavuş. "Biz de sorun aramıyoruz. Çarpını at ve Onbaşı Strappi'nin beynini kurcalamayacağına sōz ver, tamam mi? *Yine* mi imza? Vay vay, bugün kendimize bir *okul* dolusu acemi bulmuşuz... Adama karton şilinini ver onbaşı."

"Tetekkür ederim," dedi Igor. "Tidin itin torun olmatta, retmi ōnde bir gūdel tilmek itterim." Küçük bir bez çıkardı.

"Silmek mi?" dedi Strappi. "Buna izin var mı çavuş?"

"Resmi neden silmek istiyorsun ki bayım?" dedi Jackrum.

"Gōrünmed iblitlerden temidlemek itin," dedi Igor.

"Ben görünmez iblis falan görm..." diye başladı Strappi ve durdu.

"Bırak da silsin, olmaz mı?" dedi Jackrum. "Igorların küçük, tuhaf âdetlerinden biri."

"Doğru gelmiyor bu bana," diye homurdandı Strappi. "Resmi silmesi neredeyse vatana iha..."

"İhtiyar kızı temizlemenin nesi yanlış, anlamadım," dedi çavuş kısaca. "Sıradaki! Ah..."

Igor, lekeli resmi dikkatle sildi, baştan savma öptü ve gelip Polly'nin yanında durarak ona mahcup mahcup sırıttı. Ama Polly bir sonraki acemiyi izliyordu.

Kısa boylu ve oldukça zayıftı: şişmanlayacak kadar gıda bulamadığınız bir ülkede son derece olağan bir durum. Ama tıpkı bir aristokrat gibi, siyah ve pahalı giysiler giymişti; kılıcı bile vardı. Bu yüzden çavuş endişelenmiş görünüyordu. Önemli dostları olan bir züppeye yanlış şeyler söylerse başı derde girebilirdi.

"Doğru yere geldiğinize emin misiniz bayım?" dedi.

"Evet çavuş. Askere yazılmak istiyorum."

Çavuş Jackrum huzursuzlukla kıpırdandı. "Evet efendim ama eminim ki sizin gibi bir beyefendi..."

"Beni yazacak mısın, yazmayacak mısın çavuş?"

"Bir *beyefendinin* sıradan bir er olarak yazılması olağan değildir de efendim," diye mırıldandı çavuş.

"Asıl merak ettiğin çavuş, şu galiba: Peşimde biri mi var? Başıma ödül mü konmuş? Ve yanıt, hayır."

"Ellerinde yabalar sallayan bir güruh da mı yok?" dedi Onbaşı Strappi. "Adam kahrolası bir *vampir*, çavuş! Bunu herkes görebilir! Kara Kurdeleli! Bak, rozeti de var!"

"Evet, üzerinde 'Tek Bir Damla Bile' yazılı bir rozet," dedi genç adam sakin sakin. "Tek bir damla bile insan kanı içmiyorum çavuş. İtidal Cemiyeti sayesinde neredeyse iki senedir uyduğum bir yasak. Elbette, *kişisel* bir itirazın varsa çavuş, bana *yazılı* olarak vermen yeterli."

Oldukça akıllıca bir laf, diye düşündü Polly. Vampir ailelerinin çoğu son derece züppeydi. Kimin kimi tanıdığını asla bilemezdiniz. Daha doğrusu, kimin *nüfuzlu* olduğunu. Nüfuz sahibi olanlar, birilerini tanıyanlardan çok daha büyük sorun yaratabilirdi. Çavuşu zorlu bir gelecek bekliyordu.

"Zamana ayak uydurmak lazım onbaşı," dedi, o geleceğe sapmamaya karar vererek. "Ve daha fazla adama ihtiyaç duyduğumuz kesin."

"Evet ama ya gecenin bir yarısı kanımı emmek isterse?" dedi Strappi.

"Eh... önce, Er Igor'un, beynini arayıp bulmasını beklemesi gerekir, değil mi?" diye azarladı onu çavuş. "Buraya imza atın bayım."

Kalem kâğıdın üzerinde cızırdadı. Bir iki dakika sonra vampir kâğıdın arkasını çevirdi ve yazmaya devam etti. Vampirlerin uzun isimleri olurdu.

"Ama bana kısaca Maladict diyebilirsiniz," dedi, kalemi mürekkep şişesine bırakarak.

"Çok minnettarım ef... asker. Ona şilinini ver onbaşı. İyi ki *gümüş* şilin değil ha? Haha."

"Evet," dedi Maladict. "İyi ki."

"Sıradaki!" dedi çavuş. Polly, ayak sürüyerek masaya yaklaşan ve yeni teknolojiyle karşılaşanların kızgın şaşkınlığıyla tüykaleme bakan bir çiftçi çocuğunu izledi. Oğlan, pantolonunu iple tutturmuştu.

Polly servis tezgâhına döndü. Meyhaneci ona, dünyanın her yerindeki kötü meyhanecilerin tavrıyla dik dik baktı. Babasının hep dediği gibi, han işletiyorsanız ya insanları severdiniz ya da delirirdiniz. Gerçi tuhaftır, birası en iyi olanların bazıları deli meyhanecilerdi. Ama mekânın kokusuna bakılırsa burası onlardan biri değildi.

Servis tezgâhına yaslandı. "Bira lütfen," dedi ve adam siparişi duyduğunu kaşlarını çatarak anlatıp büyük fıçılara dönerken Polly kasvetle onu izledi. Bira ekşiydi, biliyordu, musluğun altındaki atık kovası her gece fıçıya geri boca ediliyor ve fıçının tıpası takılmıyor olmalıydı ve... Evet, muhtemelen asla yıkanmayan deri bir kupada servis edilecekti.

Fakat birkaç acemi asker biralarını kafalarına dikmeye başlamıştı ve çıkardıkları seslere bakılırsa keyif de alıyorlardı. Burası Plün'dü ne de olsa. Plün'de olduğunuzu size unutturacak her şey, içmeye değer bir şeydi.

İçlerinden biri, "Bira harika, değil mi?" dedi ve yanındaki oğlan geğirip, "Evet, içtiğim en iyi bira," diye karşılık verdi.

Polly kupayı kokladı. İçindeki sıvı domuzlara bile verilmezdi. Ama bir yudum aldı ve fikri tamamen değişti: Bu, kesinlikle *yalnızca* domuzlara verilirdi. *O delikanlılar daha önce hiç bira tatmamışlar*, dedi kendi kendine. Tıpkı babasının dediği gibiydi; kırsalda, yalnızca kendilerine ait bir pantolon için askere yazılabilecek delikanlılar vardı. Onlar bu pisliği içer ve içtikleri biradan erkekçe zevk alıyormuş gibi yaparlardı: *Baksana, dün gece iyi içtik ha millet?* Aman tanr...

Ah, aklına gelmişken, burada *tuvalet* neye benziyordu acaba? Kendi hanlarında, arka avludaki erkekler tuvaleti yeterince kötüydü; Polly her sabah, nefesini tutarak iki büyük kova dolusu su boca ederdi oraya. Arduvaz zeminde tuhaf, yeşil bir yosun bitmişti. Ki Düşes *iyi* bir handı; müşterileri, yatağa girmeden önce botlarını çıkaran türden adamlardı.

Gözlerini kıstı. Önündeki, iki kaşlık işi tek bir uzun kaşa yaptıran budala, onlara atık ve kokuşmuş sirke servis ediyordu, hem de onlar savaşa gitmeden önce...

"Bu biranın tadı," dedi Igor sağından, "at tidiği gibi."

Polly geriledi. *Böyle* bir meyhanede dahi, kavgada bile söylenmeyecek bir laftı bu.

"Ah, biliyorsun o zaman?" dedi meyhaneci, delikanlının tepesine dikilerek. "At sidiği içmişliğin var yani?"

"Evet," dedi Igor.

Meyhaneci yumruğunu Igor'un burnunun önünde salladı. "Şimdi beni dinle, seni küçük peltek..."

İnce bir kol inanılmaz hızla uçtu ve soluk bir el adamın bileğini yakaladı. Tek kaş ani bir acıyla çarpıldı.

"Şimdi, durum şu," dedi Maladict sakin sakin. "Biz Düşes'in askerleriyiz, bu konuda anlaştık mi? 'Ah' demen yeterli."

Hayli sıkmış olmalıydı. Adam inledi.

"Teşekkür ederim. Ve sen bize, en iyi durumda 'pis su' olarak tarif edilebilecek bir sıvıyı *bira* diye satıyorsun," diye devam etti Maladict aynı sakin sesle, sohbet havasında. "Elbette ben asla... *at sidiği* içmem. Ama burnum son derece hassastır ve bu pisliğin içinde kokusunu aldığım şeyleri sesli olarak saymamayı tercih ederim gerçekten. Bu yüzden, 'sıçan pisliği' diyelim ve orada bırakalım, olmaz mi? Sızlanman yeter. Aferin sana." Tezgâhın ucunda, acemi askerlerden biri kustu. Meyhanecinin parmakları beyazlamıştı. Maladict tatminle başını salladı.

"Savaş zamanında Düşes Hazretleri'nin askerlerinden birini etkisiz hâle getirmek, vatana ihanettir," dedi Maladict. Öne eğildi. "Ve elbette, cezası ölümdür." *Ölüm* sözcüğünü zevkle telaffuz etmişti. "*Bununla birlikte*, şans eseri mekânda bir başka bira fıçısı varsa, hani mesela *kaliteli* birayla dolu bir fıçı, arkadaşlarına sakladığın cinsten, arkadaşların *olsaydı* yani demek istiyorum... İşte o zaman bu küçük olayı unutabiliriz eminim. Şimdi, bileğini bırakacağım. Kaşla... *kaşına* bakarak, derin bir düşünür olduğunu anlayabiliyorum ve eğer buraya elinde kocaman bir sopayla geri dönmeyi

düşünüyorsan, onun yerine *şunu* düşün derim: Taktığım bu siyah kurdeleyi düşün. Ne anlama geldiğini biliyorsun, değil mi?"

Meyhaneci irkildi. "İtidal Cemiyeti..." diye mırıldandı.

"Doğru! Aferin!" dedi Maladict. "Ve kafanda yer kaldıysa, al sana bir düşünce daha: Ben yalnızca *insan* kanı içmemeye yemin ettim. Ama yine de bacak arana öyle bir tekme atabilirim ki kulakların duymaz olur."

Adamın bileğini bıraktı. Meyhaneci yavaşça doğruldu. Tezgâhın altında kısa, tahta bir sopa *bulunduruyor* olmalıydı, Polly biliyordu. Her meyhaneci bulundururdu. Babasının bile vardı. Endişe ve kargaşa zamanlarında büyük yardımı dokunduğunu söylerdi.

Adamın sağlam elinin parmaklarının seğirdiğini görünce, "Sakın," dedi Polly. "Ciddiydi bence."

Meyhaneci gevşedi. "Küçük bir yanlış anlaşma oldu beyler," diye mırıldandı. "Yanlış fıçıyı getirmişim. Gücendirmek istemedim." Elleri neredeyse gözle görülür biçimde zonklarken ayak sürüye sürüye çıktı.

"Ben yalnıdda at tidiği gibi demittim," dedi Igor.

"Sorun çıkarmayacaktır," dedi Polly, Maladict'e. "Bundan sonra senin dostun olacak. Seni yenemeyeceğini anladı ve bu yüzden en iyi arkadaşın olacak."

Maladict ona uzun uzun, düşünceli düşünceli baktı. "*Ben* bunu biliyorum," dedi. "*Sen* nereden biliyorsun ama?"

"Bir handa çalışıyordum," dedi Polly, kalbinin hızlandığını hissederek. Yalanlar peş peşe dizilmeye başlayınca hep böyle olurdu. "İnsanları okumayı öğreniyorsun."

"Handa ne iş yapıyordun?"

"İçki servisi."

"Bu delikte bir han daha mı var?"

"Ah hayır, ben buralı değilim."

Ağzından çıkanı kulağı duyunca inledi ve, *O zaman neden askere yazılmak için ta buraya kadar geldin?* sorusunu bekledi. Neyse ki soru gelmedi. Bunun yerine Maladict omuzlarını silkti ve "*Kimse* buralardan değildir herhâlde," dedi.

Askere yazılacak birkaç kişi daha geldi meyhaneye. Hepsi aynı görünüyordu: bir parça meydan okuma içeren mahcup tavırlara bürünmüş, üstlerine tam oturmayan giysiler giymiş delikanlılar.

Tekkaş, küçük bir fıçıyla geri döndü sonunda, onu saygıyla rafına koydu ve tıpasını nazikçe açtı. Tezgâhın altından, hakiki kalaydan yapılmış doğru düzgün bir bira bardağı çıkardı, doldurdu ve çekinerek Maladict'e sundu.

"Igor?" dedi vampir, elini sallayarak birayı reddederken.

"Ben yine de at tidiğini terdih ededeğim, tenin itin de bir mahduru yokta," dedi Igor. Aniden çöken sessizlikte etrafına bakındı. "Hotuma *gitmediğini* töylemedim ki!" dedi. Kupasını yapış yapış tezgâhta itti. "Yine aynıtından lütpen."

Polly yeni kupayı aldı ve kokladı. Sonra bir yudum içti. "Fena değil," dedi. "En azından tadı..."

Kapı itilip açılınca fırtınanın gürültüsü içeri doldu. Bir trolün üçte ikisi içeri girdi ve sonra geri kalan üçte birini de kapıdan geçirmeyi başardı.

Polly trollere aldırış etmezdi. Bazen ormanda, ağaçların arasında oturan veya patikalarda sallana sallana, troller her ne yapıyorsa onu yapmaya giden trollerle karşılaşıyordu. Dost canlısı yaratıklar değillerse de... eh, pes etmiş gibiydiler: *Dünya insanlarla dolu, bu gerçekle yaşamayı öğren. Çekeceğin hazımsızlığa değmezler. Hepsini öldüremezsin. Etraflarından dolaş, çünkü üstlerine basmak da uzun vadede işe yaramaz.*

Bazen bir çiftçi ağır işlerini görmesi için bir trol tutardı. Bazen işe gelirlerdi, bazen gelmezlerdi. Bazen gelirler, tarlada sallana

sallana dolaşarak ağaç kütüklerini havuç çekermiş gibi köklerler, sonra para ödenmesini beklemeden basar giderlerdi. İnsanların yaptığı pek çok şey trolleri şaşkınlıktan şaşkınlığa sürüklüyordu ve bunun aksi de doğruydu. Genelde insanlar ve troller birbirlerinden kaçınırdı.

Ama Polly daha önce bu trol kadar... *trolsü* bir trol görmemişti. Islak bir çam ormanında yüzyıllar geçirmiş bir kayaya benziyordu. Üstü likenlerle kaplıydı. Kafasından ve çenesinden perde perde gri yosunlar sarkıyordu. Bir kulağına kuşlar yuva kurmuştu. Köklenmiş bir ağaçtan yapılmış hakiki bir trol sopası vardı. Trol *kuklası* gibiydi neredeyse; yalnız, kimse ona gülmeye cesaret edemezdi.

Acemi askerler ve dehşet içindeki Onbaşı Strappi izlerken trol, ağacının köklü ucunu yere çarpa çarpa masaya yürüdü.

"Askere yazılcam," dedi. "Vazifemi yerine getircem. Şilini ver."

"Sen bir trolsün!" diye patladı Strappi.

"Dur bakalım onbaşı, buna *hiç* gerek yok," dedi Çavuş Jackrum. "Sorma-Söyleme politikamız var, biliyorsun."*

"Sorma mı? *Sorma mı?* Bu bir trol, çavuş! Çatlakları var! Tırnaklarının altında çimenler bitmiş! Bu bir *trol!*"

"Evet," dedi çavuş. "Kaydını al."

"Bizimle mi savaşmak istiyorsun?" diye ciyakladı Strappi. Troller kişisel alan mefhumundan bihaberdi ve bu trol, bir ton kaya gibi masanın tepesine dikilmişti.

Bir ton kaya, soruyu analiz etti. Biralarını ağızlarına götürürken donakalmış acemi askerler sessizlikle bekledi.

* 1993 yılında ABD ordusunda uygulanmaya başlanan Don't Ask, Don't Tell (Sorma, Söyleme) adlı yasa, eşcinsellerin de artık asker olabilmelerini sağlıyor, ama cinsel kimliklerini kimseye söylememelerini emrediyordu. Sözde özgürlükçü yasa 2011 yılında yürürlükten kalktı. [E.N.]

"Yok," dedi sonunda. "Orduyla savaşçam. Tanrı..." Trol durakladı ve tavana baktı; orada her ne arıyorsa bulamamış göründü. Sonra üstlerinde çimenler yetişmiş ayaklarına baktı. Sonra boş eline baktı ve bir şey sayıyormuş gibi parmaklarını oynattı. "... Düşes'i korusun," dedi. Uzun bir bekleyiş olmuştu. Trol avucunu açıp elini masaya koyunca masa gıcırdadı. "Şilini ver."

"Yalnızca kâğıt parçalarımız..." diye başladı Onbaşı Strappi ama Çavuş Jackrum dirseğini onun kaburgalarına çarptı.

"Bana baksana, delirdin mi sen?" diye tısladı. "Bir trolü askere almayı başarana on adamlık ödül veriyorlar!" Ceketinin cebine uzandı ve gerçek bir gümüş şilin çıkarıp dikkatle dev avuca bıraktı. "Yeni hayatına hoş geldin dostum! Adını yazayım. Adın nedir?"

Trol tavana, ayaklarına, çavuşa, duvara ve masaya baktı. Polly trolün dudaklarının kıpırdadığını gördü.

"Zımparataş?" dedi trol.

"Evet, muhtemelen," dedi çavuş. "Ee, acaba nasıl tıraş... Yani o saçları... şey, *yosunları* nasıl kesmek istersin? Bu konuda... ee, kuralımız..."

Duvar, yer, tavan, masa, parmaklar, çavuş. "Yok," dedi Zımparataş.

"Tamam. Tamam. Tamam," dedi çavuş. "Tam olarak kural sayılmaz zaten. Daha çok... tavsiye gibi. Aptalca bir tavsiye, haha. Ben hep öyle düşünmüşümdür. Aramıza katıldığın için memnun oldum," diye ekledi şevkle.

Trol, elinde elmas gibi parlayan şilini yaladı. Tırnaklarının altında gerçekten çimen bitmiş olduğunu fark etti Polly. Sonra Zımparataş sallana sallana tezgâha gitti. Kalabalık hemen ikiye ayrıldı; çünkü troller *asla,* kalabalığın arkasında durup paralarını havada sallayarak meyhanecinin dikkatini çekmeye çalışmak zorunda kalmaz.

Zımparataş madeni parayı ikiye kırdı ve iki yarıyı tezgâha bıraktı.

Tekkaş yutkundu. *Emin misin?* diyecekmiş gibi göründü ama bu, meyhanecilerin yarım ton çeken birine soracağı soru değildi.

Zımparataş bir süre düşündü ve sonra, "İçki ver," dedi.

Tekkaş başını salladı, tezgâhın arkasındaki odaya gitti ve iki kulplu bir kupa taşıyarak geri döndü. Maladict hapşırdı. Polly'nin gözleri yaşardı. İnsanın dişleriyle bile hissettiği türden bir kokuydu. Meyhane, işi gereği kötü bira yapıyor olabilirdi ama *bu*, göz yaşartan sirkeydi.

Tekkaş gümüş paranın yarısını kupaya attı. Sonra para çekmecesinden bakır bir peni çıkardı ve köpüren kupanın üzerinde tuttu.

Trol başını salladı.

Meyhaneci, Çifte Mana kokteyline küçük şemsiye diken bir barmen gibi törensel bir tavırla, bakır parayı sıvıya bıraktı.

Daha fazla köpük kabardı. Igor ilgiyle izliyordu. Zımparataş küreksi elinin iki parmağıyla kupayı kaldırdı ve içindekileri tek yudumda içti. Bir an hiç kıpırdamadan durdu ve sonra kupayı tezgâha dikkatle geri koydu.

"Siz beyler biraz geri çekilmek isteyebilirsiniz," diye mırıldandı Tekkaş.

"Ne olacak ki?" dedi Polly.

"Hepsini farklı şekilde etkiler," dedi Tekkaş. "Öyle görünüyor ki bu... Olamaz, işte geliyor..."

Zımparataş büyük gösterişle devrildi geriye. Dizleri üzerine çökmedi, düşüşünü hanımevladı gibi yumuşatmaya çalışmadı; bir elini uzatıp ayakta dururken diğerini havaya kaldırarak yerde yatma pozisyonuna geçti yalnızca. Yere düştükten sonra bir süre hafif hafif sallandı bile.

"İçkiyi hiç kaldıramıyorlar," dedi Tekkaş. "Genç troller hep böyle. Koca trol gibi davranmak istiyorlar, buraya geliyorlar, bir Elektrikli Yergümleten ısmarlıyorlar ama kaldıramıyorlar."

"Kendine gelir mi?" dedi Maladict.

"Hayır, şafağa kadar yerinden kıpırdamaz muhtemelen," dedi Tekkaş. "Beyinleri çalışmayı bırakıyor."

"*Onu* fazla etkilemez o zaman," dedi Onbaşı Strappi, trole yaklaşarak. "Pekâlâ sizi sefil herifler! Arkadaki barakada uyuyacaksınız, anladınız mı? Hemen hemen su geçirmez ve sıçan da yok sayılır. Şafakta yola çıkıyoruz! Artık askersiniz!"

Polly küflü samanlardan bir yatak üzerinde, karanlıkta yatıyordu. Kimse için soyunmak söz konusu değildi. Yağmur çatıyı dövüyordu ve Igor kapının altındaki aralığı samanla tıkamaya çalışmışsa da içeri rüzgâr giriyordu. Tek tük sohbetler ediliyordu ve bu sohbetler esnasında Polly, rutubetli barakayı "Tonker" Halter, "Shufti" Manickle, "Wazzer" Goom ve "Lofty" Tewt ile paylaştığını öğrendi. Maladict ve Igor'a lakap verilmemişti. Polly ise genel anlaşmayla "Ozzer" ilan edildi.

Artık Wazzer olarak hitap edilen delikanlı çantasından küçük bir Düşes resmi çıkarıp eski bir çiviye endişeyle asınca Polly biraz şaşırdı. Delikanlı Düşes'e dua ederken kimse bir şey demedi. Bu *zaten* yapmanız gereken bir şeydi.

Düşes ölmüş diyorlar...

Polly, bir gecenin geç saatlerinde bulaşık yıkarken erkeklerin konuşmalarına kulak misafiri olmuştu. Bir yandan gürültü yaparken diğer yandan gizli gizli dinleyemeyen bir kadına kadın denmezdi.

Ölmüştü ama PrensMarmadukePiotreAlbertHansJosephBern-

hardtWilhelmsberg'deki adamlar bunu itiraf etmiyorlardı. *Çünkü*, diyorlardı, *ortada bir çocuk yok ve hükümdar ailesinin üyeleri sürekli birbirlerinin kuzenleriyle, nineleriyle falan evlendiğinden düklük tahtı Zlobenia Prensi Heinrich'e gidecek! İşte! İnanabiliyor musun? Bu yüzden Düşes'i hiç görmüyoruz, öyle değil mi? Hem, senelerdir yeni resmi yapılmadı. İnsan durup düşünüyor. Ah, genç Dük'ün yasını tuttuğunu söylüyorlar ama o yetmiş sene önceydi. Düşes gizlice gömülmüş, öyle diyorlar. Ve...*

O noktada babası, konuşan adamı hemen susturmuştu. Konuşanla aynı odada bulunduğunuzun bile hatırlanmasını istemediğiniz türden konuşmalar vardı çünkü.

Ölü ya da diri, Düşes sizi izlerdi.

Acemiler uyumaya çalıştı.

Zaman zaman biri geğiriyor veya gürültülü gürültülü pırtlıyordu. Polly de birkaç sahte geğirtiyle karşılık verdi onlara. Fakat bu, uyuyan diğerleri arasında daha büyük çabalara ilham verdi; o kadar ki ortalık yatışmadan önce çatı sarsıldı ve aşağı tozlar yağdı. Polly bir iki kez, birilerinin dışarıdaki rüzgârlı havaya çıktığını duydu. Teorik olarak tuvalete gidiyorlardı ama erkeklerin bu tür konularda ne kadar sabırsız olduğu düşünülürse muhtemelen çok daha yakın bir yeri hedef almışlardı. Rahatsız edici bir rüyaya dalıp dalıp uyanırken bir kere birinin hıçkıra hıçkıra ağladığını duydu.

Sonunda Polly, fazla hışırtı yapmamaya dikkat ederek ağabeyinin gönderdiği son mektubu çıkardı ve barakadaki tek, akmış mumun ışığında okudu. Tekrar tekrar katlanmış, tekrar tekrar okunmuş, lekelerle kaplı bir mektuptu ve gönderilmeden önce açılıp incelenmiş, sansürle katledilmişti. Düklüğün pulunu taşıyordu.

Sevgili ailem,

Şimdi [redacted]deyiz, bu [redacted] kocaman topuzları olan bir [redacted]. [redacted]da hep birlikte [redacted]ğiz. Böylesi daha iyi, çünkü [redacted]da değiliz demektir. Ben iyiyim. Yemekler [redacted]. [redacted]da [redacted]de [redacted]ğız, ama arkadaşım [redacted]er endişelenme diyor, [redacted]da her şey bitmiş olacak ve hepimize madalya verecekler.

Cesaret!
Paul

Her harfi düşüne taşına yazması gereken birinin dikkatli, son derece açık, biçimli yazısıyla yazılmıştı. Polly mektubu dikkatle katladı yine. Paul madalya kazanmak istemişti, çünkü madalyalar parlak olurdu. Bu bir sene önceydi; asker alımına gelen her ekibin, kasabadan neredeyse bir manga askerle ayrıldığı zamanlardı. İnsanlar onları bayraklar sallayarak, müzik eşliğinde uğurlamıştı. Şimdilerde, gidenlerden bazıları küçük gruplar hâlinde, usul usul dönüyordu. Şanslı olanlar yalnızca bir kolu veya bacağı eksik şekilde geliyordu ve artık kimse bayrak sallamıyordu.

Polly bir başka kâğıt parçasını açtı. Bu bir broşürdü. Tepesine "Borogravia'nın Annelerinden!" diye başlık atılmıştı. Borogravia'nın anneleri, oğullarını saldırgan Zlobenia'ya karşı savaşa göndermek istediklerini açıkça ilan ediyorlardı ve vurgulamak için de bir sürü ünlem işareti kullanmışlardı. Ve aslında bu tuhaftı, çünkü Munz'daki anneler oğullarını savaşa göndermeye *hiç* hevesli değildiler, hatta onları yakalayıp geri sürüklemeye çalışmışlardı. Yine de broşürün kopyaları her eve ulaşmıştı. Son derece vatanseverceydi. Yani, sonuçta... *yabancıları öldürmekten* bahsediyordu.

Polly biraz okuma yazma öğrenmişti, çünkü han büyük bir işyeriydi ve yapılması gereken toplamalar, yazılması gereken hesaplar vardı. Annesi ona okumayı öğretmişti. (Nuggan'ın kabul edilebilir bulduğu bir şey.) Babası da yazmayı öğrendiğinden emin olmuştu. (Nuggan'ın kabul edilebilir *bulmadığı* bir şey.) Peder Jüp'e sorarsanız, yazı yazabilen bir kadın Nuggan'ın gözünde Günahkârdı ve tabiatı gereği, yazdığı her şey yalandı.

Ama Polly yine de öğrenmişti, çünkü Paul öğrenememişti. En azından Düşes kadar yoğun bir hanı işletmeye yetecek kadarını öğrenememişti. Paul, parmağını satır boyunca yavaş yavaş gezdirerek okuyabiliyordu ve tıpkı mücevher imal eden bir adam gibi tüm dikkatini vererek, derin derin nefes alarak, salyangoz hızında yazabiliyordu. Paul iri yarı, iyi huylu ve yavaştı; bira fıçılarını oyuncak gibi kaldırıveriyordu fakat evrak işlerini beceremiyordu. Babası Polly'ye, sık sık ve çok nazikçe, Düşes'i işletme sırası Paul'e geldiğinde Polly'nin de onun hemen arkasında olması gerektiğini çıtlatmıştı. Ne yapması gerektiğini söyleyen biri olmadan kendi hâline bırakılırsa Polly'nin ağabeyi durup *kuşları* izlerdi.

Israrı üzerine "Borogravia'nin Annelerinden!" broşürünü Paul'e baştan sona okumuştu Polly ve buna, kahramanlardan bahseden ve vatanı uğruna ölmekten daha büyük sevap olmadığını anlatan kısımlar da dâhildi. Tabii şimdi *keşke okumasaydım* diyordu. Paul ona ne deniyorsa yapardı ve ne yazık ki her söylenene inanırdı.

Polly kâğıtları kaldırdı ve yine uykuya daldı; ta ki mesanesi onu uyandırana kadar. Ah, pekâlâ... En azından gecenin bu saatinde ortalıkta kimse olmazdı. Çantasına uzandı ve elinden geldiğince sessizce dışarıya, yağmura çıktı.

Yağmur, vadiden esen rüzgârda kükreyen ağaçlardan damlayan sulardan ibaretti şu an. Ay bulutların ardına saklanmıştı ama hana ait binaları aydınlatmaya yetecek kadar ışık vardı. Belli bir grilik,

Plün'de şafak kabul edilen şeyin yaklaştığını anlatıyordu. Polly erkekler tuvaletini buldu. Gerçekten de... *isabetsizlik* kokuyordu.

Bu âna bol bol plan ve pratik yaparak hazırlanmıştı. Pantolonun tasarımı da yardımcı olmuştu; düğmeli, geniş kapakları olan eski moda bir pantolondu. Sabahın erken saatlerinde, ortalığı temizlerken deneyler de yapmıştı. Kısacası, dikkatli davranırsa ve ayrıntılara özen gösterirse, bir kadının da ayakta çiş yapabileceğini keşfetmişti. Evde, müşterilerin nişancılığının kötü olması beklentisiyle tasarlanıp inşa edilmiş olan han tuvaletinde kesinlikle işe yaramıştı.

Rüzgâr pis kokulu binayı sarsıyordu. Karanlıkta Hattie teyzeyi düşündü Polly. Hattie teyze altmışıncı doğum günü civarında biraz tuhaflaşmıştı. Sürekli, yakından geçen genç erkekleri eteğinin altına bakmakla suçluyordu. Bir bardak şaraptan sonra daha da beter oluyordu ve tek bir esprisi vardı: "Yapmak için bir erkeğin ayakta durduğu, bir kadının oturduğu ve bir köpeğin tek bacağını kaldırdığı şey nedir?" Ve sonra, herkes yanıt veremeyecek kadar utandığında, zaferle "Tabii ki el sıkışmak!" diye bağırıp yere devriliyordu. Hattie teyze başlı başına Günah timsaliydi.

Polly bir heyecan duygusuyla pantolonunun düğmelerini iliklediği. Bir köprüyü aştığını hissediyordu ve ayaklarının hâlâ kuru olduğunu fark edince heyecanı daha da büyüdü.

"Pşşşt!" dedi biri.

İyi ki çişini çoktan yapmıştı. Aniden tüm kasları panikle kasıldı. Nerede saklanıyordu? Çürük, eski bir barakaydı bu yalnızca! Ah, birkaç bölme vardı ama oradan gelen koku, dışarıdaki ormanı kullanmanın çok daha hayırlı olacağını anlatıyordu. Çılgın bir gecede bile. *Kurtlar* inse bile.

"Evet?" dedi titrek bir sesle. Sonra boğazını temizledi ve biraz daha kaba bir şekilde, "*Evet?*" diye sordu.

"Bunlara ihtiyacın olacak," diye fısıldadı ses. Leş kokulu loşlukta, Polly bir bölmeden yükselen şeyi seçmeyi başardı. Tedirginlikle uzandı ve yumuşak bir şeye dokundu. Yünden bir yumruydu. Parmakları keşfetti.

"Bir çift *çorap?*" dedi.

"Evet. Kullan onu," dedi gizemli, boğuk ses.

"Teşekkür ederim ama bende bir sürü çorap..." diye başladı Polly.

Hafif bir iç çekiş duyuldu. "Hayır. Ayakların için değil. Pantolonunun önüne sok."

"Ne demek istiyorsun?"

"Bak," dedi fısıldayan kişi sabırla, "kabartı olmaması gereken yerlerinde kabartı yok. Bu iyi. Ama kabartı *olması* gereken yerinde de kabartı yok. Anladın mı? Daha aşağıda?"

"Ah. Ee, ben... Ama kimsenin fark etmediğini düşünmüştüm..." dedi Polly utançla kızararak.

Yakalanmıştı! Fakat tuhaf şekilde dünya başına yıkılmamıştı, *Nuggan'ın Kitabı*'ndan öfkeli alıntılar yapılmamıştı. Biri *yardım ediyordu*. Onun kim olduğunu *anlayan* biri...

"Komik şey," dedi ses, "fakat erkekler, var olandan ziyade *eksik* olanı fark ediyor. Yalnızca *bir* çift çorap kullan ama. Hırslı olmaya gerek yok."

Polly duraksadı. "Ee... çok mu belli oluyor?" dedi.

"Hayır. Bu yüzden çorap verdim sana."

"Hayır, yani... benim şey olmadığım... yani şey olduğum..."

"Pek değil," dedi karanlıktaki ses. "Oldukça iyisin. İri yarı ve cesur görünmeye çalışan ürkek bir genç izlenimi veriyorsun. Burnunu daha sık karıştırabilirsin ama. Küçük bir ipucu: Genç erkekleri, burun deliklerinin içerikleri kadar çok ilgilendiren pek az şey vardır. Karşılığında benim de senden bir iyilik istemem gerekiyor."

Ben senden iyilik istemedim ki, diye düşündü Polly. Havalı, serinkanlı bir delikanlı izlenimi verdiğinden eminken ürkek bir genç olarak algılanmasına sinirlenmişti. Ama yine de sakin sakin, "Nedir?" diye sordu.

"Kâğıdın var mı?"

Polly gömleğinin içinden "Borogravia'nın Annelerinden!" broşürünü çıkardı ve tek kelime etmeden, bölmenin üzerinden uzattı. Bir kibrit çakıldığını duydu ve çıkan sülfürlü koku tuvaletin genel kokusunu biraz giderdi.

"Vay, uzattığın şeydeki kişi, Ekselansları Düşes Hazretleri mi?" diye fısıldadı diğeri. "Eh, birazdan *kıçımda* olacak. Yaylan bakalım, *oğlan çocuğu*."

Polly şok, sersemlik ve şaşkınlık içinde, havasızlıktan boğulmasına ramak kala gecenin içine daldı ve baraka kapısına vardı. Kapıyı arkasından kapatıp hâlâ karanlığın içinde gözlerini kırpıştırmaktaydı ki kapı yine açıldı ve içeri rüzgâr, yağmur ve Onbaşı Strappi girdi.

"Tamam bakalım! Ellerinizi şeylerinizden... *taşlarınızdan* çekin ve... Eh, siz isteseniz de bulamazsınız gerçi. Ve çoraplarınızı giyin! Hop hop haydi hop hop!.."

Aniden Polly'nin çevresinde bedenler yerden fırladı, bedenler yere devrildi. Emir doğrudan *kaslarına* gitmiş olmalıydı, çünkü hiçbir beyin bu kadar çabuk harekete geçemezdi. Onbaşı Strappi buna, erbaş kuralları uyarınca, karmaşayı daha da karmaşıklaştırarak yanıt verdi.

"Aman tanrılar! Yaşlı kadınlar bile sizden daha hızlı hareket eder!" diye bağırdı tatminle, gençler ceketlerini ve botlarını bulmak için çırpınırken. "Sıraya girin! Tıraş olun! Emir gereği alaydaki her er temiz tıraşlı olacak! Giyinin! Wazzer, gözüm üstünde! Koşun! Koşun! Koşun! Beş dakika içinde kahvaltınızın başında

olmanız lazım! Son gelene sosis yok! Eyvahlar olsun bana, kahrolası *sünepelere* bak!"

Onbaşı Strappi zevklenerek izlerken mahşerin daha düşük rütbeli dört atlısı Panik, Şaşkınlık, Cehalet ve Bağrış-Çağrış odanın kontrolünü ele aldı. Polly kapıdan dışarı fırladı, çantasından küçük, teneke bir bardak çıkardı, yağmur suyu fıçısına daldırdı, hanın arkasındaki eski fıçının üzerinde dengeledi ve tıraş olmaya başladı.

Bunu da çalışmıştı. İşin sırrı, dikkatle körelttiği eski, düz usturaydı. Ne de olsa her şey, tıraş fırçasına ve tıraş sabununa bakıyordu. *İyice köpürt, köpüğü usturayla sıyır; işte tıraş oldun.* Bu kadar. *Olmuş olmalı komutanım, derisinin ne kadar pürüzsüz olduğuna baksana.*

İşini yarılamıştı ki kulağının dibinde bir ses haykırdı: "Sen ne yaptığını sanıyorsun Er Pert!?"

İyi ki ustura kördü.

"Perks efendim!" dedi Polly burnunu ovalayarak. "Tıraş oluyorum efendim! Adım Perks efendim!"

"Efendim mi? *Efendim mi?* Ben *efendim* değilim Pert, ben kahrolası bir *onbaşıyım*. Bunun anlamı, bana 'onbaşım' diye hitap edeceğin Pert! Ve resmî alay kupasıyla tıraş oluyorsun Pert, sana henüz verilmemiş bir eşya, öyle değil mi? Sen asker kaçağı mısın Pert?"

"Hayır ef... onbaşım!"

"Hırsız mısın o zaman?"

"Hayır onbaşım!"

"O zaman nasıl oluyor da kahrolası bir kupan oluyor Pert?"

"Ölü bir adamdan aldım efe... onbaşım!"

Strappi'nin çığlık kadar tiz sesi bir öfke ciyaklamasına dönüştü. "*Yağmacı* mısın sen!?"

"Hayır onbaşım! O asker..."

...handa, yerde, neredeyse Polly'nin kollarında ölmüştü.

Köyüne dönen kahramanlar grubunda beş altı adam vardı. Dağlardaki küçük köylerine gitmek için solgun suratlarla günler boyunca yürümüş olmalıydılar. Polly grupta toplam dokuz kol, on bacak ve on göz saymıştı.

Ama bir açıdan, durumu en kötü olanlar *sağlam görünenlerdi.* Bütün düğmeleri sıkıca ilikli leş gibi ceketleri, altlarındaki anlatılamaz yaraları saklayan sargı bezi görevi görüyordu ve her biri ölüm kokusu saçıyordu. Hanın müdavimleri onlara yer açıyor, kutsal bir mekândaymış gibi alçak sesle konuşuyordu. Normalde pek duygusal bir adam olmayan babası bile hiç ses çıkarmadan, her bira kupasına cömert bir ölçek brendi katıyordu ve para kabul etmiyordu. Sonra o adamların, hâlâ savaşta olan askerlerden mektuplar getirdikleri anlaşılmıştı ve biri, Paul'ün mektubunu vermişti. Adam, Polly yahnilerini servis ederken mektubu masada ona doğru itmişti ve sonra, hiç şamata yapmadan, ölüvermişti.

Adamların geri kalanı ilerleyen saatlerde sendeleye sendeleye yollarına devam etmişler, ölen askerin ceketinin cebindeki ucuz metalden madalya ile madalyayla verilen resmî takdirnameyi de anne babasına götürmek üzere yanlarına almışlardı. Polly takdirnameye bir göz atmıştı; basılı bir şablondu, Düşes'in imzası da baskıydı ve adamın, olağandan daha uzun ismi, sıkışık harflerle boşluğa zar zor sığdırılmıştı. Son birkaç harf iyice bitişikti.

Zihin hedefsiz, kor-beyaz bir gazapla dolduğunda insan bu tür ufak ayrıntıları hatırlar. Mektup ve madalya dışında adamdan geriye yalnızca teneke bir kupa ve yerde, ne kadar silinirse silinsin çıkmayan bir leke kalmıştı.

Onbaşı Strappi, hikâyenin biraz değiştirilmiş versiyonunu sabırsızlıkla dinledi. Polly adamın kafasının tıkır tıkır çalıştığını görebiliyordu. Kupa bir askere aitti, şimdiyse başka bir askere aitti. Durum buydu ve bu konuda yapabileceği pek bir şey yoktu. Bu yüzden bir şey yapmak yerine daha güvenli zemine çekildi ve genel hakaretler yağdırmaya başladı.

"Demek akıllı olduğunu sanıyorsun ha Pert?" dedi.

"Hayır onbaşım."

"Ah? Demek aptalsın, öyle mi?"

"Eh, askere yazıldım onbaşım," dedi Polly uysal uysal. Strappi'nin arkasında biri kıkırdadı.

"Gözüm üzerinde Pert," diye hırladı Strappi, şimdilik yenildiğini kabul ederek. "Ayağını denk al, yoksa görürsün gününü." Yürüyüp gitti.

"Ee..." dedi bir ses Polly'nin arkasından. Polly döndüğü zaman bir başka genç gördü. Gencin üzerinde, elden düşme giysiler ve içinde köpüren öfkeyi tam olarak saklayamayan bir tedirginlik havası vardı. İri yarı ve kızıl saçlıydı ama saçlarını o kadar kısa kesmişti ki ayva tüyü gibi görünüyorlardı.

"Sen Tonker'sın, değil mi?" dedi Polly.

"Evet. Ee... tıraş malzemelerini ödünç alabilir miyim?"

Polly, bir bilardo topu kadar kılsız yüze baktı. Delikanlı kızardı.

"Bir ara başlamak lazım, değil mi?" dedi Tonker meydan okurcasına.

"Usturanın bilenmesi lazım," dedi Polly.

"Sorun değil, onu nasıl yapacağımı biliyorum," dedi Tonker.

Polly kupayla usturayı tek kelime etmeden uzattı ve herkes meşgulken, fırsattan istifade tuvalete dalıp, dürülmüş çorabı çarçabuk yerine yerleştirdi. Yerinde kalmasını sağlama sorunu vardı

ve onu da, çorabın bir tekini kısmen çözüp kemerine sıkıştırarak halletti. Garip bir his veriyorlardı ve küçük bir bohçaya göre fazla ağırdılar. Polly tuhaf tuhaf yürüyerek, kahvaltının ne tür dehşetler getireceğine bakmaya gitti.

Kahvaltı bayat at ekmeği, sosis ve çok sulu bir bira getirdi. Polly bir dilim ekmek ve bir sosis alıp oturdu.

At ekmeğini yemek için odaklanmanız gerekiyordu. Kurutulmuş bezelye, fasulye ve sebze artıklarıyla karıştırılmış undan yapılan bu ekmek son günlerde çok daha sık görülüyordu. Eskiden yalnızca atları güçlendirmek için kullanılıyordu bunlar ama artık sofrada başka bir şeyi nadiren buluyordunuz ve var olan ekmek de gittikçe azalıyordu. Nasıl ki bugünlerde üretilen sosisleri yiyebilmek için hayal gücünden tamamen yoksun olmanız gerekiyordu, bir dilim at ekmeği yiyebilmek için de zamana ve sağlam dişlere ihtiyacınız oluyordu. Polly oturdu ve çiğnemeye odaklandı.

Odadaki tek diğer sakin alan, Er Maladict'in etrafındaydı. Adam orada, hayatı tamamen çözmüş, bir kaldırım kahvehanesinde keyif çatan genç birinin edasıyla kahve içmekteydi. Polly'ye başını sallayarak selam verdi.

Tuvaletteki o muydu acaba? diye merak etti Polly. *Tam Strappi bağırırken içeri girdim ve herkes etrafta koşuşturmaya, kapıdan çıkıp girmeye başladı. Tuvaletteki kişi herhangi biri olabilir. Vampirler tuvalete gidiyor mu? Eh, gidiyorlar mı? Biri sormaya cesaret edebilmiş mi?*

"İyi uyudun mu?" diye sordu Maladict.

"Evet. Sen?" dedi Polly.

"Barakaya dayanamadım ama Bay Tekkaş, mahzenini kullanmama izin verme *nezaketini* gösterdi," dedi Maladict. "Can çıkar huy çıkmaz işte. En azından," diye ekledi, "*kabul edilebilir* huylar. Başaşağı sarkmadan uyumak, öteden beri hoşuma gitmemiştir."

"Ve *kahven* var?"

"Kendi kahvemi getirdim," dedi Maladict, masanın üzerinde, kupasının yanında duran küçük, girift, gümüş ve yaldızlı kahve makinesini göstererek. "Bay Tekkaş da iyilik edip benim için biraz su kaynattı." İki uzun köpekdişini sergileyerek sırıttı. "Bir gülümsemeyle neler başarabildiğin hayret vericidir Oliver."

Polly başını salladı. "Şey... Igor senin arkadaşın mı?" dedi. Yan masada oturan Igor, çiğ görünen bir sosis almış, dikkatle incelemekteydi. Sosise saplanmış iki telin uçları korkunç, sirkemsi birayla dolu kupaya daldırılmıştı ve bira köpürüyordu.

"Onu daha önce hiç görmedim," dedi vampir. "Gerçi bir Igor görmüşsen, bir anlamda hepsini görmüş sayılırsın. Evde bir Igorumuz vardı. Harika yardımcılardır. Çok sağlam, çok güvenilirdirler. Ve elbette, bir şeyleri dikişle tutturmakta çok iyidirler, ne demek istediğimi anlıyorsan."

"Kafasındaki dikişler çok da profesyonel görünmüyor," dedi Polly. Maladict'in daimi, çabasız üstünlük havası sinirlerine dokunmaya başlamıştı.

"Ha, o mu? O bir Igor özelliği," dedi Maladict. "Onlar için bir tarz. Sanki... kabile işaretleri gibi. O dikişlerin belli olmasını *isterler*. Hah, bir seferinde boynunda çepeçevre dikişleri olan bir Igorumuz vardı ve onlarla *çok* gururlanıyordu."

"Gerçekten mi?" dedi Polly zayıfça.

"Evet. İşin asıl komik tarafı, kafasının *kendi* kafası olmamasıydı."

Şimdi elinde bir şırınga tutan Igor tatminle sosisi izliyordu. Bir anlığına Polly, sosisin hareket ettiğini gördüğünü sandı...

"Tamam, tamam! Zamanınız doldu sizi işe yaramaz herifler!" diye bağırdı Onbaşı Strappi, kasıla kasıla odaya girerek. "Hizaya gelin! Bu, 'sıraya girin' demek, sizi sünepe herifler! Sen de Pert!

Ve sen de Bay Vampir beyefendi! Bu sabah bir parça askerlik için aramıza katılmayı arzu eder miydin acaba? Ayağa! O kahrolası Igor nerede?"

"Buradayım ependim," dedi Igor, Strappi'nin belkemiğinin on santim arkasından. Onbaşı hızla döndü.

"Sen oraya nasıl geldin?" diye bağırdı.

"Ödel yetenektir ependim," dedi Igor.

"Bir daha *asla* arkama geçme! Diğerleriyle birlikte sıraya gir! Şimdi... haz'rol!" Strappi dramatik bir tavırla içini çekti. "Bu, 'dik durun' demek. Anladınız mı? Bir kez daha, tüm duygularınızı katarak... haz'rol! Ah, sorunu anladım! Pantolonlarınız sürekli rahat pozisyonunda! Sanırım Düşes'e yazıp, parasını geri istese daha iyi olacağını bildirmeliyim! Sen neye sırıtıyorsun Bay Vampir beyefendi?" Strappi, kusursuzca esasduruşta bekleyen Maladict'in önüne dikildi.

"Alaya katıldığım için mutluyum onbaşım!"

"Ya, evet," diye mırıldandı Strappi. "Eh, bir gün gelecek, o kadar da..."

"*Her şey yolunda mı onbaşı?*" diye sordu Çavuş Jackrum, kapıda belirerek.

"Ne kadar olabiliyorsa o kadar yolunda çavuş," diyerek içini çekti onbaşı. "Bence bunları bırakıp gidelim. Eyvah eyvah, evet... Bunların hiçbiri işe yaramaz..."

"Pekâlâ çocuklar. Rahat," dedi Jackrum, Strappi'ye hiç de dostane olmayan bir ifadeyle bakarak. "Bugün Plotz'a doğru yola koyulacağız. Orada, diğer asker alım ekipleriyle buluşacağız ve size üniformalarınız ile silahlarınız dağıtılacak. Sizi şanslı hergeleler... Aranızda daha önce silah kullanmış olan var mi? *Sen mi* Perks?"

Polly elini indirdi. "Biraz kullanmıştım çavuş. Ağabeyim izne geldiğinde biraz göstermişti. Çalıştığım bardaki yaşlı adamlar da birkaç, ee... ipucu vermişti." *Vermişlerdi* gerçekten. Bir kızın

kılıç sallamasını izlemek komikti ve kahkahadan kırılmadıkları zamanlarda yeterince nazik davranmışlardı. Polly hızlı öğrenirdi ama kılıcı nasıl idare edeceğini öğrendikten sonra bile beceriksiz davranmaya özen göstermişti, çünkü kılıç kullanmak "erkek işiydi" ve Nuggan'a göre bir kadının kılıç kullanması kesinlikle Günahtı. Neyse ki eski askerler neyin Günah olup neyin olmadığını pek takmıyorlardı. Polly beceriksiz olduğu sürece komik, komik olduğu sürece güvenliydi.

"Ustasın demek ha?" dedi Strappi, pis pis sırıtarak. "Gerçek bir kılıç dâhisisin, öyle mi?"

"Hayır onbaşım," dedi Polly uysal uysal.

"Pekâlâ," dedi Jackrum. "Başka..."

"Dur bir dakika çavuş. *Hepimiz,* kılıç ustası Pert'ten biraz ders almak isteriz eminim," dedi Strappi. "Öyle değil mi çocuklar?" Manga arasında genel mırıltılar ve omuz silkmeler dolaştı. Su katılmamış, küçük, zorba bir şerefsizi hepsi tanırdı ama aynı zamanda, ikiyüzlü bir biçimde, adam onlara sataşmadığı için de memnunlardı.

Strappi kendi kılıcını çekti. "Çocuğa seninkilerden birini ödünç ver çavuş," dedi. "Hadi. Eğlencesine ha?"

Jackrum duraksadı ve Polly'ye baktı. "Ne dersin evlat? Mecbur değilsin," dedi.

Eninde sonunda olacak, diye düşündü Polly. Dünya Strappilerle doluydu. Siz geri adım atarsanız üzerinize üzerinize gelmeye devam ederlerdi. En baştan durdurmanız lazımdı onları.

İçini çekti. "Tamam çavuş."

Jackrum, kuşağındaki palalardan birini çıkarıp Polly'ye uzattı. Son derece keskin görünüyordu.

"Seni incitmez Perks," dedi çavuş, pis pis sırıtan Strappi'ye bakarak.

"Ben de onu incitmemeye çalışırım efendim," dedi Polly ve sonra bu aptalca küstahlığı için kendine küfretti. Konuşan, dürülmüş çorap olmalıydı.

"Ah, *güzel*," dedi Strappi gerileyerek. "Bakalım sende ne cevherler varmış Pert..."

Cevher değil, et, diye düşündü Polly. *Kan. Kolaylıkla kesilebilen şeyler. Ah, neyse...*

Polly'nin, kılıç dövüşünün asıl amacının diğer adamın kılıcına vurmak olduğunu düşünen kişilerden biri olması ihtimaline karşı Strappi, kılıcını ihtiyar delikanlıların yaptığı gibi alçaktan salladı. Polly bunu görmezden geldi ve adamın gözlerini izledi. Hiç hoş bir aktivite değildi. Strappi kılıcını ona saplamazdı, ölümcül olacak şekilde değil, Jackrum izlerken hiç değil. Biraz canını acıtacak, herkesi güldürecek bir şey yapmaya çalışacaktı. Strappi'nin cinsi buydu. Her hanın müdavimleri arasında bu cinsten birkaç kişi bulunurdu.

Onbaşı birkaç kez daha saldırgan biçimde sınadı onu ve iki kez, şans eseri, Polly kılıca vurup savuşturmayı başardı. Fakat şansı eninde sonunda tükenecekti ve eğer Polly dövüşebiliyormuş gibi görünürse, Strappi onun işini tam anlamıyla *görürdü*. Ama sonra, ihtiyar Dişsiz Abbens'ın gevrek gevrek gülerek verdiği öğüdü hatırladı. Adam, sol kolunu bir enli kılıca, tüm dişlerini ise elma şarabına kurban vermiş emekli bir çavuştu. "İyi bir kılıç kullanıcısı, karşısında bir acemi bulmaktan nefret eder kızım!" demişti. "Çünkü herifçioğlunun ne yapacağını tahmin edemez!"

Polly palayı çılgınca salladı. Strappi bloke etmek zorunda kaldı ve bir anlığına kılıçlar kilitlendi.

"Elinden daha iyisi gelmiyor mu Pert?" dedi onbaşı alayla.

Polly uzandı ve adamın gömleğini yakaladı. "Hayır onbaşım,"

dedi, "ama *bu* geliyor..." Kılıcı sertçe geri çekerken kafasını onbaşıya gömdü.

Çarpışma umduğundan daha fazla acıttı canını ama bir şeyin çatırdadığını duydu ve o şey, ona ait olmayan bir şeydi. Hafifçe başı dönerken, palayı hazır ederek çabucak geri çekildi.

Strappi dizlerinin üzerine çökmüştü ve burnundan kan boşanıyordu. Ayağa kalktığında *biri* ölecekti...

Polly nefes nefese Çavuş Jackrum'a dönüp sözsüzce yakardı.

Adam kollarını kavuşturmuş, masum masum tavana bakıyordu. "Bahse girerim *bunu* ağabeyinden öğrenmemişsindir Perks," dedi.

"Hayır çavuş. Bunu Dişsiz Abbens'dan öğrendim çavuş."

Jackrum aniden başını eğip sırıtarak ona baktı. "Ne? İhtiyar Çavuş Abbens mı?"

"Evet çavuş!"

"Geçmişten bir isim ha? Bak sen şu işe... Hâlâ yaşıyor mu? Ayyaş ihtiyar şeytan nasıl?"

"Ee... iyi korunmuş durumda çavuş," dedi Polly, hâlâ nefeslenmeye çalışarak.

Jackrum kahkaha attı. "Evet, eminim öyledir. En iyi dövüşlerini meyhanelerde ediyordu o adam. Ve bahse girerim sana öğrettiği tek numara bu değildir ha?"

"Değil efendim." Diğer adamlar bu tür şeyleri Polly'ye öğrettiği için ihtiyar delikanlıyı paylamıştı ama Dişsiz, elma şarabına baka baka gülmüştü. Zaten Polly'nin "takım taklavat" tabirinin anlamını öğrenmesi de uzun zaman almıştı.

"Duydun mu Strappi?" dedi çavuş, kan kaybederken küfretmekte olan adama. "Öyle görünüyor ki şansın yaver gitmiş. Ama beyler, daha sonra öğreneceğiniz gibi, bir arbedede adil dövüştüğünüz için ödül *vermezler* size. Pekâlâ, eğlence sona erdi. Git ve burnuna biraz soğuk su çarp onbaşı. Olduğundan daha kötü

görünür hep. *Ve bu iş buraya kadar!* İkiniz için de. Bu bir *emirdir*. Kafanız çalışıyorsa aklınıza yazarsınız. Anlaşıldı mı?"

"Evet çavuş," dedi Polly uysal uysal. Strappi homurdandı.

Jackrum diğer acemilere baktı. "Pekâlâ. Geri kalanlarınız arasında eline sopa alan var mı? Tamam. Yavaştan başlayıp hızlanmamız gerektiğini görebiliyorum..."

Strappi'den bir başka homurtu geldi. Adama hayran olmamak imkânsızdı. Dizlerinin üzerine çökmüştü, burnuna kapattığı avucundan kan dökülüyordu ama yine de birinin hayatını zorlaştırmak için motivasyon bulabiliyordu.

"Er Kanemiçi'nin kılıçı far çafuş," dedi suçlarcasına.

"Kullanabiliyor musun?" dedi çavuş, Maladict'e.

"Pek sayılmaz efendim," dedi Maladict. "Hiç eğitim almadım. Koruma için taşıyorum efendim."

"Kullanmayı bilmiyorsan, kılıç taşıyarak kendini nasıl koruyabilirsin?"

"Kendimi değil efendim. Başkalarını. Kılıcı görüyorlar ve bana saldırmıyorlar," dedi Maladict sabırla.

"Evet ama saldırırlarsa delikanlı, kılıcı kullanamayacaksın," dedi çavuş.

"Evet efendim. Muhtemelen kafalarını koparmakla yetinirim efendim. Koruma derken kastettiğim buydu zaten efendim. Kendimi değil, onları. Ama zaten kafalarını koparırsam İtidal Cemiyeti canıma okur efendim."

Çavuş bir süre bakakaldı. "İyi düşünmüşsün," diye mırıldandı sonunda.

Arkalarından bir gümleme geldi ve bir masa devrildi. Trol Zımparataş doğrulup oturdu, inledi ve yine yere devrildi. İkinci denemesinde dik kalmayı başardı ve başını ellerine aldı.

Şimdi ayağa kalkmış olan Onbaşı Strappi hissettiği gazap yü-

zünden korku duygusunu yitirmiş olmalıydı. Kasıla kasıla yürüyerek hızla trole yaklaştı ve öfkeden titreyerek, yapış yapış kan iplikçikleri dökmeye devam ederek tam önünde dikildi.

"Seni khorkunç khüçük adam!" diye haykırdı. "Seni..."

Zımparataş uzandı ve büyük özenle, hiç çaba göstermesine gerek kalmadan onbaşıyı kafasından yakaladı. Onu çapaklanmış gözlerinden birine yaklaştırdı ve evirip çevirdi.

"Ordu değil mi bura?" diye gürledi. "Ah, hassssiyum..."

"Hüstüne saldırı bhu!" diye çığlık attı onbaşı boğuk bir sesle.

"Lütfen Onbaşı Strappi'yi yere bırak," dedi Çavuş Jackrum.

Trol homurdandı ve adamı yere indirdi. "Pardon," dedi. "Seni cüce sandıydım."

"Bhu adhamın tutuklanmasını thalep..." diye başladı Strappi.

"Hayır, etmiyorsun onbaşı. Etmiyorsun," dedi çavuş. "Hiç zamanı değil. Ayağa kalk Zımparataş ve sıraya gir. Yeminle, bu küçük numarayı bir daha denersen sorun çıkar, anladın mı?"

"Evet çavuş," diye homurdandı trol ve yumruklarına dayanarak doğruldu.

"Tamam o zaman," dedi çavuş geri çekilerek. "Bugün, benim şanslı çocuklarım, yürümek denen şeyi öğreneceğiz..."

Plün'ü rüzgâra ve yağmura terk ettiler. Onlar vadideki dönemeçte gözden kaybolduktan yaklaşık bir saat sonra, içinde uyudukları baraka gizemli bir biçimde yandı.

Yürümek konusunda çok daha başarılı girişimlerde bulunulmuştur ve bu girişimler penguenler tarafından yapılmıştır. Arabayla en arkadan gelen Çavuş Jackrum talimatlar bağırıyordu fakat acemi askerler daha önce bir yerden ötekine hiç gitmemiş gibi hareket ediyorlardı. Çavuş sallana sallana yürümemelerini bağırıyordu ve arada bir arabayı durdurup, bazılarına sağ ve sol hakkında

doğaçlama dersler veriyordu. Böylece, adım adım, dağlardan indiler.

Polly o ilk günleri karışık duygularla hatırlayacaktı. Tek yaptıkları yürümekti ama Polly uzun yürüyüşlere alışıktı zaten ve iyi botlar giymişti. Pantolonu derisini aşındırmayı bıraktı. Bulanık güneş parlama zahmetine girdi. Hava soğuk değildi. Onbaşı dışında hiçbir problemi yoktu.

Şimdi burnu erik rengi almış olan Strappi'nin, aralarındaki durumu nasıl idare edeceğini merak etmişti. Hiç olmamış gibi davranarak ve Polly'ye mümkün olduğunca az bulaşarak idare edeceği ortaya çıktı.

Adam diğerlerine hiç acımıyorsa da birkaç kişide seçiciydi. Maladict'i tamamen rahat bırakmıştı. Zımparataş'ı da öyle; Strappi nasıl biri olursa olsun *intihara meyilli* değildi. Igor ise onu tamamen şaşkına çeviriyordu. Strappi ona hangi aptalca işi verirse versin ufak tefek adam hemen, çabucak hallediyordu, hatta beceriyle ve yaptığı işten zevk alıyormuş izlenimini vererek hallediyordu ve bu, onbaşıyı hayretten hayrete sürüklüyordu.

Strappi yok yere diğerlerine sataşıyor, önemsiz bir hata yaptırana kadar eziyet ediyordu ve sonra da kalayı basıyordu. Favori hedefi, Wazzer olarak bilinen Er Goom'du. Wazzer sıpsıska, gözleri fal taşı gibi açılmış endişeli bir delikanlıydı; yemeklerden önce yüksek sesle şükran duası ediyordu. İlk günün sonunda Strappi, sırf bağırarak delikanlıyı kusturmayı başarmıştı. Sonra da kahkahayı basmıştı.

Yalnız, asla *gerçekten* kahkaha atmadığını fark etmişti Polly. Bunun yerine, genizden bir tür tükürüklü, sert hırıltı çıkarıyordu; *ınşşşş* gibi bir ses.

Adamın varlığı her şeyi gölgeliyordu. Jackrum nadiren müdahale etse de genellikle onu dikkatle izliyordu ve hatta bir seferinde, Polly'yle göz göze geldiğinde göz kırpmıştı.

İlk gece Strappi'nin bağırdığı emirler eşliğinde arabadan bir çadır indirilip dikilmişti ve bayat ekmek ile sosisten oluşan akşam yemeğinden sonra bağırılarak bir karatahtanın önüne dizilmişler ve yine bağırılmışlardı. Strappi karatahtanın tepesine "NEDEN SAVAŞIYORUZ BİZ?" yazmış, sonra da kenara, alt alta "1, 2, 3" rakamlarını eklemişti.*

"Pekâlâ, dikkatle dinleyin!" dedi, sopasıyla tahtaya vurarak. "*Neden* bu savaşı verdiğimizi siz çocukların bilmesi gerektiğini düşünenler var, tamam mı? Eh, işte geliyor. Bir: Lipz kasabasını hatırlıyor musunuz? Bir sene önce Zlobenia birliklerinin vahşice saldırısına uğramıştı! Onlar..."

"Pardon ama, ben Lipz'e *bizim* saldırdığımızı sanıyordum? Öyle olmadı mı onbaşım? Geçen sene dediler ki..." dedi Shufti.

"Ukalalık mı ediyorsun Er Manickle?" diye sordu Strappi, kişisel günah listesindeki en büyük günahı söyleyerek.

"Yalnızca bilmek istiyorum onbaşım," dedi Shufti. Tombula yakın, tıknaz bir delikanlıydı. Hafifçe sinir bozucu biçimde oradan oraya koşturup yardımcı olmaya çalışan, kendi adınıza yapmaya aldırış etmeyeceğiniz ufak tefek işleri devralan tiplerdendi. Shufti'de tuhaf bir şeyler vardı ama şu anda Wazzer'ın yanında oturduğunu da dikkate almanız gerekirdi, çünkü Wazzer herkese yetecek kadar tuhaftı ve muhtemelen tuhaflığı bulaşıcıydı...

...ve Shufti, Strappi'yle göz göze geldi. Shufti'ye bulaşmak eğlenceli değildi ama Wazzer derseniz... Eh, Wazzer'a bağırmaya her zaman değerdi.

"Beni *dinliyor musun* Er Goom!?" diye haykırdı Strappi.

Oturarak gözlerini yummuş, başı arkaya devrilmiş Wazzer irkilerek uyandı. "Onbaşım?" dedi titrek bir sesle, Strappi yaklaşırken.

---

* Vietnam Savaşı'na tepkiyle yazılmış *I-Feel-Like-I'm-Fixin'-to-Die Rag* adlı şarkının sözlerinden: "Bir, iki, üç, neden savaşıyoruz biz?" [E.N.]

"*Dedim ki*, dinliyor musun Goom?"

"Evet onbaşım!"

"*Gerçekten mi?* Peki ne duyduğunu sorabilir miyim?" dedi Strappi, bal ve sirke dolu bir sesle.

"Hiçbir şey onbaşım. Şu anda konuşmuyor."

Strappi kötücül havayı derin derin, zevkle içine çekti. "Seni işe yaramaz, beş para etmez..."

Bir ses çıktı. Küçük, niteliği belirsiz bir sesti; her gün işittiğiniz türden, işini gören ama asla, örneğin ıslıkla çalınmasını veya ilginç bir sonatın parçası olmasını beklemediğiniz bir ses. Metale sürtünen taşın sesiydi.

Ateşin diğer yanında Jackrum palasını indirdi. Diğer elinde bir bileyi taşı vardı. Grubun bakışlarına karşılık verdi.

"Ne? Ha, yalnızca kılıcımı bileyliyordum," dedi masum masum. "Söylevine müdahale etmişsem özür dilerim onbaşı. Sen devam et."

Onbaşının imdadına temel hayvani hayatta kalma içgüdüsü yetişti. Tir tir titreyen Wazzer'ı rahat bıraktı ve Shufti'ye döndü yine.

"Evet evet, Lipz'e biz de saldırdık," dedi.

"Bu, Zlobenialıların saldırısından önce miydi?" dedi Maladict.

"Dinleyecek misiniz beni?" diye sordu Strappi. "Yiğitçe Lipz'e saldırdık ki Borogravia'ya ait olan bölgeyi geri alalım! *Sonra* o hain turp yiyiciler orayı geri çaldı ve..."

O anda Strappi'nin, kellesini uçurma olasılığının bulunmadığını gören Polly biraz daldı. Lipz Savaşı'nı biliyordu. Meyhaneye gelip babasıyla içki içen yaşlı adamların en az yarısı katılmıştı o hücuma. Tabii kimse onlardan bunu *isteyerek yapmalarını* beklememişti. Yalnızca "Hücum!" diye bağıran birileri olmuştu ve adamlar da hücum etmişti.

Sorun, Kneck Nehri'ydi. Geniş, zengin, alüvyon kaplı bir ovada, yere düşürülmüş ip gibi kıvrıla kıvrıla akıyordu ama bazen bir sel baskını, hatta yere devrilmiş büyük bir ağaç nehrin savrulmasına, önceki yatağından kilometrelerce uzağa halka halka yayılmasına sebep oluyordu. Ve nehir, iki ülke arasındaki sınırdı.

Polly kendine geldiğinde şunları işitti: "...ama bu sefer *herkes* o şerefsizlerin tarafında! Ve neden, biliyor musunuz? Ankh-Morpork yüzünden! Biz onların posta arabalarının topraklarımızdan geçmesine izin vermediğimiz ve Nuggan'ın Günah saydığı klak kulelerini yıktığımız için. Ankh-Morpork, tanrısız bir şehir!"

"Ben orada üç yüzden fazla mabet olduğunu sanıyordum?" dedi Maladict.

Strappi ona öfkeden köpürerek baktı, ta ki köpükler bir kez daha sönene kadar. "Ankh-Morpork, *Nuggan'ın unuttuğu* bir şehir," diye kurtardı. "Tıpkı nehri gibi zehirli. Artık insan yaşamıyor orada, her şeyi alıyorlar içeri: zombiler, kurtinsanlar, cüceler, vampirler, troller..." Seyircisini hatırladı, duraksadı ve kendini toparladı. "Yani *bazı durumlarda* iyi bir şey olabilir bu tabii ama orası iğrenç, ahlaksız, kanunsuz, aşırı kalabalık, leş gibi bir yer ve Prens Heinrich işte tam da bu yüzden Ankh-Morpork'u bu kadar seviyor! Ankh-Morpork onu tamamen büyülemiş. O, ucuz oyuncaklarla satın alınmış biri; çünkü Ankh-Morpork, oyunu böyle oynar beyler. O şehir sizi *satın alır*, o şehir... Lafımı kesmeyi bırakır mısınız!? İkide bir soru soracaksanız size bir şeyler öğretmeye çalışmamın ne faydası var?"

"Ben yalnızca, neden o kadar kalabalık olduğunu merak etmiştim onbaşım," dedi Tonker. "Eğer o kadar kötü bir yerse yani..."

"Çünkü orada, yozlaşmış bir halk yaşıyor asker! Üstelik, Heinrich'in bizim sevgili Vatanımızı ele geçirmesine yardımcı olsun diye buraya bir alay gönderdiler. O adam Nuggan'a sırtını

döndü ve Ankh-Morpork'un tanrısızlı... ee... Nuggansızlığına kucak açtı." Strappi bunu yakaladığı için memnun olmuş göründü ve devam etti. "İki: Ankh-Morpork, askerlerine ek olarak kasap Vimes'ı da gönderdi. O şer şehirdeki en şer adamı. Bizi tamamen yok etmeye kararlılar!"

"Ben Ankh-Morpork'un, klak kulelerini yıktığımız için kızgın olduğunu duymuştum yalnızca?" dedi Polly.

"O kuleler bizim bağımsız topraklarımızın üzerindeydi!"

"Eh, aslında Zlobenia'daydı ve..." diye başladı Polly.

Strappi parmağını öfkeyle ona doğru salladı. "Beni dinle Pert! Düşman edinmeden Borogravia gibi şanlı bir ülke olamazsın! Bu da beni üçüncü maddeye getiriyor, orada oturmuş, ne kadar da akıllı olduğunu düşünen Pert... Hepiniz aynısınız... Görebiliyorum... Eh, *bu* konuda akıllı olun da görelim: Vatanınızın her özelliğini sevmiyor olabilirsiniz. Kusursuz bir yer olmayabilir burası, evet ama bu *bizim* vatanımız. En iyi kanunların bizde olmadığını düşünebilirsiniz ama onlar *bizim* kanunlarımız. Dağlarımız en güzel, en yüksek dağlar olmayabilir ama onlar *bizim* dağlarımız. Biz, bize ait olan şeyler uğruna savaşıyoruz beyler!"

Strappi elini kalbinin üzerine vurdu.

"Uyaaan, Anavatanın oğulları!
Tatma ekşi elmanın şarabını..."

Muhtelif tonlarda, tekdüze seslerle katıldılar. Katılmak *zorundaydınız;* sırf ağzınızı açıp kapasanız bile. Hatta sırf *lay lay lay* diyerek bile olsa yapmalıydınız bunu.

Böyle zamanlarda gizlice etrafına bakınacak türden biri olan Polly, Shufti'nin marşın tüm sözlerini söylediğini ve Strappi'nin gözlerinin yaşardığını gördü. Wazzer hiç söylemiyordu; o, dua

ediyordu. *İyi numara*, dedi Polly'nin zihninin gerisindeki hain köşelerden biri.

Herkes şaşkınlıkla izlerken Strappi marşı –tek başına– söylemeye devam etti, kimsenin asla hatırlamadığı ikinci kıtayı tamamladı ve sonra kendini beğenmiş, ben-hepinizden-daha-vatanseverim gülümsemesiyle gülümsedi.

Akşam, iki battaniye ne kadar yumuşaklık sağlayabiliyorsa o kadar yumuşaklığın üzerinde uyumaya çalıştılar. Bir süre sessizlik içinde yattılar. Jackrum ile Strappi'nin kendi çadırları vardı ama herkes içgüdü eseri, en azından Strappi'nin gizlice gelip çadır kapaklarının ardından dinleyebileceğini biliyordu.

Yaklaşık bir saat sonra, yağmur çadır bezini döverken Zımparataş, "Taam," dedi. "Çözdüm galba. *Gruufar*dığımın halkı aptalsa, o zaman *gruufar*dığımın aptallığı uğruna savaşçaz, çünkü o da *bizim* aptallığımız. Ve bu iyi bi şey. Di mi?"

Manganın pek çok üyesi karanlıkta şaşkınlıkla doğrulup oturdu.

"Bu tür şeyleri bilmem gerektiğinin farkındayım ama 'gruufar' ne demek?" dedi Maladict'in sesi, ıslak karanlıktan.

"Ah, şeeey... Hani böle, baba trol ve anne trol, birlikte..."

"Tamam, güzel, evet, sanırım anladım, teşekkür ederim," dedi Maladict. "Ve *buradaki*, dostum, vatanseverlik. Doğrusuyla yanlışıyla, ülke benim ülkem."

"Ülkeni *sevmen* lazım," dedi Shufti.

"Tamam ama hangi kısmını?" diye sordu Tonker'ın sesi çadırın uzak ucundan. "Dağlardaki solgun sabah ışığını mı? Korkunç yemeklerini mi? Kahrolası kaçıkça Günah Listesini mi? Strappi'nin üzerinde durduğu kısım haricindeki tüm topraklarını mı?"

"Ama savaştayız!"

"Evet, seni oradan yakalıyorlar işte," diye içini çekti Polly.

"Eh, beni kandıramazlar. Bütün bunların hepsi numara. Seni baskı altında tutuyorlar ve gidip de bir başka ülkeyi kızdırdıklarında *sen* gidip onlar için savaşmak zorunda kalıyorsun! Yalnızca, *ölmeni* istediklerinde senin ülken oluyor!" dedi Tonker.

"Bu ülkenin tüm iyi tarafları bu çadırın içinde," dedi Wazzer'ın sesi.

Utanç dolu bir sessizlik çöktü.

Sonra yağmuru işittiler. Bir süre sonra çadır su sızdırmaya başladı. Sonunda biri, "Ee... askere yazılırsan ama sonra gitmek istemediğine karar verirsen ne oluyor?" diye sordu.

Soruyu soran, Shufti'ydi.

"Sanırım buna firar etmek deniyor ve kafanı kesiyorlar," dedi Maladict'in sesi. "Benim durumumda bu yalnızca bir dezavantaj olur ama senin, sevgili Shufti, sosyal hayatına ket vurabilir."

"Ben lanet resmi öpmedim bile," dedi Tonker. "Strappi bakmazken çevirdim ve arkasını öptüm!"

"Ama onlar yine de Düşes'i öptüğünü söyleyecekler," dedi Maladict.

"S-sen, D-düşes'in p-poposunu mu öptün?" dedi Wazzer dehşetle.

"*Resmin* arkasıydı, tamam mı?" dedi Tonker. "Gerçek arkası değildi yani. Hah! Gerçek olsa öpmezdim tabii!" Çadırın muhtelif köşelerinden kimliği belirsiz gülüşler ve küçük bir kıkırtı geldi.

"B-bu çok kötü bir şey!" diye tısladı Wazzer. "Göklerdeki Nuggan b-bunu yaptığını g-gördü!"

"Alt tarafı resim," diye mırıldandı Tonker. "Hem, ne fark eder ki? Önü ya da arkası, hepimiz burada bir aradayız ve ben biftek ile pastırma göremiyorum!"

Başlarının üzerinde bir şey gürledi. "Ben heycan verici yabancı yerler ve erotik kişiler görmek için kadıldım," dedi Zımparataş.

Bu laf bir anlık, düşünceli bir sessizlik yarattı.

"Tanırım egdotik demek ittedin?" dedi Igor sonunda.

"Evet, ööle bi şey," dedi trol.

"Ama hep yalan söylüyorlar," dedi biri ve Polly, konuşanın kendisi olduğunu fark etti. "Sürekli yalan söylüyorlar. Her konuda."

"Evet," dedi Tonker. "Yalancılar uğruna savaşıyoruz."

"*Ah, yalancı olabilirler!*" diye terslendi Polly, Strappi'nin bağrışlarını taklit ederek, "*ama onlar bizim yalancılarımız!*"

"Bakın şimdi çocuklar," dedi Maladict. "Biraz uyuyalım, olmaz mı? Fakat Maladict amcanızdan size küçük, mutlu bir rüya: Savaşa girerken bize Onbaşı Strappi'nin *önderlik ettiğini* hayal edin. Eğlenceli olmaz mıydı?"

Bir süre sonra Tonker, "*Önümüzden* gittiğini mi hayal edeceğiz?" dedi.

"Ah, evet. Ne demeye çalıştığımı anladın Tonk. *Tam önünden* gittiğini hayal et. Bir sürü hatanın yapılabileceği, gürültülü, çılgın, *kafa karıştırıcı* savaş meydanında."

"Silahımız da olacak mı?" dedi Shufti özlemle.

"*Elbette* silahınız olacak. Siz askersiniz. Ve düşmanınız da tam *önünüzde*."

"Bu güzel bir rüya, Mal."

"Hayal ederek uyu evlat."

Polly döndü ve rahat etmeye çalıştı. *Hepsi yalan*, diye düşündü yine, uykulu uykulu. *Bazıları diğerlerinden daha güzel yalanlar, o kadar. Herkes, gerçek olduğunu düşündüğü şeyi görüyor. Ben bile yalanım. Ama benim mumum hâlâ yanıyor.*

Acemi askerler tepelerde yürürken sıcak güz rüzgârı üvez ağaçlarının yapraklarını uçuruyordu. Ertesi günün sabahıydı, yüksek dağları geride bırakmışlardı. Polly zamanını, yol kenarındaki

çalılarda gördüğü kuşların adlarını sayarak geçiriyordu. Bir alışkanlıktı onun için. Çoğunu tanıyordu.

Kuş gözlemcisi olmayı kendisi hedeflememişti. Ama kuşlar Paul'ü heyecanlandırıyordu. Düşüncelerinin geri kalanındaki tüm... yavaşlık, kuş gördüğünde yerini şimşek hızına bırakıyordu. Aniden hepsinin adlarını, alışkanlıklarını, nasıl bir ortamda yaşadıklarını hatırlıyor, ötüşlerini ıslıkla taklit edebiliyordu ve Polly para biriktirip, hana uğrayan bir gezginden boya satın aldıktan sonra Paul o kadar gerçekçi bir çalıkuşu resmi yapmıştı ki neredeyse öttüğünü *işitebiliyordunuz.*

O sırada anneleri hayattaydı. Kavga günlerce sürmüştü. Nuggan'ın Gözünde, canlı varlıkların resmini yapmak Günahtı. Polly, madem öyle neden her yerde Düşes'in resmi olduğunu sormuştu ve bu yüzden dayak yemişti. Resim yakılmış, boyalar çöpe atılmıştı.

Korkunç bir şeydi. Annesi aslında iyi kalpli bir kadındı –ya da belki, Nuggan'ın kaprislerine ayak uydurmaya çalışan inançlı bir kadın ne kadar iyi olabiliyorsa o kadar iyi bir kadındı– ama işte o gün, Düşes'in resimlerinin ortasında, yanıtsız kalmış dualarının yankıları arasında yavaş yavaş ölmüştü. Ve Polly'nin aklına gelen hain anı, her seferinde, küçük kuş alevlerin arasında âdeta çırpınırken annesinin gazabı ve azarları oluyordu...

Tarlalarda kadınlar ve yaşlı erkekler, kurtarabileceklerini kurtarma umuduyla dün geceki yağmurda mahvolan buğdayı içeri alıyorlardı. Aralarında genç erkek yoktu. Polly diğer acemilerin de tarlada çalışan gruplara baktığını gördü ve onların da aynı şeyi mi düşündüğünü merak etti.

Alçak tepelerle kaplı bölgede yürürlerken, öğlene kadar yolda başka kimseyi görmediler. Güneş bulutların bir kısmını buharlaştırmıştı ve yaz bir anlığına geri gelmişti. Rutubetli, yapış yapış, evine dönmek bilmeyen bir misafir gibi hafifçe nahoş bir yazdı.

Uzakta kırmızı bir leke, zamanla büyük bir leke hâline geldi

ve sonra yola yayılarak, bir grup yürüyen erkeğe dönüştü. Polly grubu görür görmez ne beklemek gerektiğini anladı. Diğerlerinden bazılarının tepkilerine bakarak, onların anlamadığını fark etti. Bir buluşma, herkes herkesle çarpışırken bir karmaşa anı yaşandı ve sonra manga durup onlara baktı.

Yaralı adamların yaklaşıp onları geçmesi biraz zaman aldı. Polly'nin anlayabildiği kadarıyla sağlam olan iki adam, üçüncü bir adamın yattığı el arabasını çekiyordu. Diğerleri koltuk değneklerine yaslanarak aksıyordu veya kolları askıya alınmıştı ya da kol yeni boş ceketler giymişlerdi. Ama en kötüsü, handa gördüğü adam gibi olanlardı: beti benzi atmış, sıcağa rağmen ceketinin tüm düğmelerini sıkıca iliklemiş, boş bakışlarla dümdüz önüne bakan adamlar.

Bir iki yaralı sendeleye sendeleye geçerken acemilere döndü ama gözlerinde korkunç bir kararlılıktan başka ifade yoktu.

Jackrum atını dizginledi.

"Pekâlâ, yirmi dakika mola," diye mırıldandı.

Igor döndü, yürüyen yaralı asker grubuna doğru başını haşin bir kararlılıkla salladı ve "Onlar itin herhangi bir tey yapıp yapamayadağıma bakabilir miyim tavut?" dedi.

"Yakında o şansı bulacaksın zaten delikanlı," dedi çavuş.

"Tavut?" dedi Igor, incinmiş gibi.

"Ah, pekâlâ. Çok istiyorsan... Sana *el verecek* birine ihtiyacın var mı?"

Onbaşı Strappi'den pis bir kahkaha yükseldi.

"Birinin yardım etmeti iyi olurdu, evet tavut," dedi Igor vakarla.

Çavuş mangaya baktı ve başını salladı. "Er Halter, öne çık! Doktorluk hakkında herhangi bir şey biliyor musun?"

Kızıl kafalı Tonker hemen öne çıktı. "Annem için domuz kesmişliğim var çavuş," dedi.

"Harika! Yeminle, ordu doktorluğundan iyi. Yürü bakalım. Yirmi dakikanız var, unutmayın!"

"Igor'un andaç getirmesine izin verme!" dedi Strappi ve yine hırıltılı kahkahasını attı.

Grubun geri kalanı yol kenarındaki çimenlere oturdu ve bir ikisi çalıların arasında kayboldu. Polly de aynı amaç için çalıların arasına girdi ama daha içlere gitti ve fırsattan istifade, malum çorapları düzeltti. Dikkat etmezse kayıyorlardı.

Arkasından bir hışırtı gelince donakaldı ve sonra gevşedi. Dikkatli davranmıştı. Kimse bir şey görmüş olamazdı. Bir başkası da çiş yapmaya geldiyse ne olmuş? Ona ilgi göstermeden yola geri dönecekti işte...

Polly çalıları araladığında, pantolonu ayak bileklerine düşmüş, yüzü pancar gibi kızarmış Lofty ayağa fırladı.

Polly'nin elinde değildi. Belki de çoraplar yüzündendi. Ya da belki Lofty'nin yüzündeki yakarı dolu ifadeden. *Bakma!* diye yalvararak bakarken gözler bağımsızlığını ilan eder, istenmedikleri yerlere giderlerdi. Lofty pantolonunu çekerek ayağa fırladı.

"Hayır, bak, sorun değ..." diye başladı Polly ama çok geçti. Kız ortadan kaybolmuştu.

Polly çalılara baktı ve düşündü: *Kahretsin! İki kişiyiz!* Ama ne diyebilirdi ki? *Sorun değil, ben de kızım. Bana güvenebilirsin. Arkadaş olabiliriz. Ha bir de, çoraplar hakkında iyi bir ipucu vermek istiyorum...*

Hah.

Igor ve Tonker geç geldiler ve geldiklerinde tek kelime etmediler. Çavuş Jackrum da bir şey söylemedi. Manga yola koyuldu.

Polly, Zımparataş'la birlikte en arkada yürüyordu ve bu Lofty'yi –ya da artık her kimse onu– izleyebildiği anlamına geliyordu.

Polly kıza ilk defa gerçekten bakmıştı. Onu gözden kaçırmak kolaydı; çünkü her zaman, tabiri caizse, Tonker'ın gölgesindeydi. Kısa boyluydu ama artık Polly onun kız olduğunu bildiğine göre *minyon* sözcüğünü rahatça kullanabilirdi. Esmer ve siyah saçlıydı. Her zaman tuhaf, içine kapanık bir ifadesi vardı ve sürekli Tonker'la birlikte yürüyordu. Ve düşününce... *sürekli* onun yanında uyuyordu.

Ah, demek durum bu... Sevgilisinin peşine takılmış, diye düşündü Polly. Romantik bir hareket sayılırdı ve çok ama *çok* aptalcaydı. Artık giysilerin ve saç kesiminin ardına baktığından, Lofty'nin kız olduğunu gösteren bütün o ufak tefek ipuçlarını da görebiliyordu. Doğru düzgün plan bile yapmamıştı bu kız. Lofty'nin Tonker'a bir şeyler fısıldadığını gördü; Tonker yarı döndü ve Polly'ye anlık bir nefret ve tehdit ifadesiyle baktı.

Ona söyleyemem, diye düşündü Polly, *çünkü gidip Tonker'a söyler. Onların bilmesini göze alamam. Bu işe çok şey verdim. Saçlarımı kesip pantolon giymekle yetinmedim. Ben* plan *yaptım.*

Ah evet, planlar...

Aniden aklına gelen tuhaf bir fantezi olarak başlamıştı ama *plan* olarak devam etmişti. Polly önce, oğlanları dikkatle izlemişti. Birkaçı umutla aynı şekilde karşılık vermişti fakat sonra hayal kırıklığına uğramışlardı. Polly onların nasıl *hareket ettiklerini* gözlemlemiş, oğlanlar arasında "diyalog" olarak kabul edilen şeyin ritmini dinlemiş, selamlaşırken birbirlerine nasıl yumruk attıklarını görmüştü. Onun için yepyeni bir dünyaydı.

Bir kıza göre kasları gelişkindi zaten, çünkü büyük bir hanı işletirken sürekli ağır kaldırmak gerekiyordu. Fiziksel açıdan daha zorlu görevlerden bazılarını da üstlenmiş, böylece ellerini güzelce eskitmişti. Hatta alışmak için, uzun eteğinin altına ağabeyinin eski pantolonlarından birini giymişti.

Böyle bir şey, bir kadının dayak yemesine yol açabilirdi. Erkekler erkek gibi, kadınlar kadın gibi giyinmeliydi; aksini yapmak Peder Jüp'e göre Nuggan'ın Gözünde Küfür ve Günahtı.

Muhtemelen şimdiye kadar başarılı olmamın sırrı da bu, diye düşündü Polly, bata çıka bir su birikintisinden geçerken. İnsanlar pantolonlu kadın görmeyi beklemiyordu. Kayıtsız bir gözlemci için, erkek giysileri, kısa saç ve kasıla kasıla yürümek erkek olmaya yetiyordu. Ha bir de, başka yerde kullanılan *ikinci* bir çift çorap.

Bu da içini kemiriyordu. Tıpkı kendisinin Lofty'yi bildiği gibi bir başkası da onu biliyordu. *Ve onu ele vermemişti.* Tekkaş'tan şüpheleniyordu ama bundan kuşkuluydu. Bilse çavuşa söylerdi, o türden biriydi. Şu anda, Maladict olduğunu sanıyordu ama belki de sırf sürekli *bilgiç bilgiç* konuştuğundan öyle düşünüyordu.

Zımparataş? Hayır, o sırada o tamamen kendinden geçmiş durumdaydı ve zaten... Hayır hayır, trol değildi. Igor da peltekti. Tonker? Ne de olsa Lofty'yi biliyordu, o zaman belki... Ama hayır, çünkü neden Polly'ye yardım etmek istesindi ki? Hayır, Lofty'ye kız olduğunu söylemesi tehlikeden başka şey getirmezdi. Tek yapabileceği, kızın *ikisini de* ele vermemesini sağlamaktı.

Tonker'ın, sevgilisine fısıldadığını işitebiliyordu: "...az önce ölmüştü, bu yüzden bir bacağını ve bir kolunu kesti ve bacaksız ve kolsuz adamlara dikti, tıpkı giysindeki yırtığı onarır gibi! Görmen lazımdı! Parmaklarının hareketini göremedim bile! Hem, bir sürü merhemi var ve..." Tonker'ın sesi soldu. Strappi, Wazzer'a sataşıyordu yine.

"Şu Strappi cidden çatlaklarıma dokunuyo," diye mırıldandı Zımparataş. "Kafasını kopariim mi, ister misin? Kazaymış gibi yapabilirim."

"Yapmasan daha iyi," dedi Polly ama bir anlığına bunu düşünmeden de edemedi.

Bir kavşağa geldiler. Burada dağlardan gelen yol, ana yol görevi gören şeye kavuşuyordu. Kalabalıktı. Yük arabaları ve el arabaları vardı; inek sürüleri güdenler, tüm ev eşyalarını sırtında taşıyan nineler, genel bir domuz ve çocuk kargaşası... Ve hepsi aynı yöne gidiyordu.

Manganın gittiği yönün aksine. İnsanlar ve hayvanlar, yollarına çıkmış bir kayanın etrafından akan dere gibi, manganın önünde ikiye bölünerek aktılar. Acemiler birbirlerine sokuldular; ya bunu yapacaklardı ya da ineklerin arasına dağılacaklardı.

Çavuş Jackrum arabada ayağa kalktı. "Er Zımparataş!"

"Evet çavuş!" diye gürledi trol.

"Öne geç!"

Bunun faydası oldu. İnsan nehri akmaya devam etti ama şimdi en azından biraz daha ileride bölünüp mangadan uzak durdular. Kimse, çok yavaş hareket ediyor olsa bile bir trole toslamak istemez.

Ama geçerlerken dönüp dönüp onlara bakıyorlardı. Yaşlı bir hanım bir anlığına yaklaşarak Tonker'ın ellerine bir somun bayat etmek tutuşturdu ve "Zavallı çocuklar..." dedi, sonra da kalabalığa kapılıp gitti.

"Bütün bunlar da neydi çavuş?" dedi Maladict. "Bu insanlar mülteciye benziyor!"

"Bu tür konuşmalar Panik Yaratır ve Moral Bozar!" diye bağırdı Onbaşı Strappi.

"Ah, trafiğe kalmamak için tatile erken çıkan insanlar olduklarını mı söylüyorsun?" dedi Maladict. "Pardon, kafam karışmış benim. Demin koskoca bir saman tınazı taşıyarak yanımızdan geçen kadın yüzünden olmalı."

"Üstüne küstahlık edersen başına neler geleceğinden haberin var mı?" diye haykırdı Strappi.

"Yok. Söylesene. Bu insanların kaçtığı her neyse, ondan daha mı kötü?"

"Askere kendin yazıldın Bay Kanemici! Emirlere itaat edeceksin!"

"Evet! Ama kimsenin bana *düşünmememi* emrettiğini hatırlamıyorum!"

"Bu kadar yeter!" diye terslendi Jackrum. "Bağrışmayı kesin ve yürümeye devam edin! Zımparataş, yol vermezlerse insanları itiver, duydun mu?"

Yola devam ettiler. Bir süre sonra kalabalık biraz seyreldi ve sel bir sızıntıya dönüştü. Artık zaman zaman yanlarından ya bir aile ya da bohçalar yüklenmiş tek bir kadın geçiyordu. Yaşlı bir adam, şalgam dolu bir el arabasını itmeye çabalıyordu. *Tarlalardaki mahsulü bile almışlar*, diye düşündü Polly. Ve herkes, ilerideki kalabalığa yetişebilirlerse –veya belki yalnızca mangayı geçerlerse– her şey birazcık daha düzelecekmiş gibi koşaradım yol alıyordu.

Siyah-beyaz bir domuzun ağırlığı altında iki büklüm olmuş yaşlı bir kadına yol verdiler. Sonra yalnızca, arabaların bıraktığı tekerlek izleriyle oyuk oyuk, çamurlu yol kaldı. İki yandaki tarlalardan sessiz, yapış yapış bir akşam sisi yükseliyordu. Mültecilerin gürültülerinden sonra alçak kırların sessizliği aniden boğucu gelmişti. Çamurlara bata çıka yürüyen acemilerin botlarının şapırtıları dışında ses yoktu.

"Bir şey sorabilir miyim çavuş?" dedi Polly.

"Evet asker?" dedi Jackrum.

"Plotz ne kadar uzakta?"

"Onlara söylemek zorunda değilsin çavuş!" dedi Strappi.

"Sekiz kilometre kadar," dedi Çavuş Jackrum. "Oradaki depoda üniformalarınız ve silahlarınız dağıtılacak."

"Ama bu bir askerî sır çavuş," diye sızlandı Strappi.

"Ne giydiğimizi görmemek için gözlerimizi kapatabiliriz, buna ne dersin?" dedi Maladict.

"Kes şunu Er Maladict," dedi Jackrum. "Diline hâkim ol ve yürümeye devam et."

Zahmetle yürümeye devam ettiler. Yol daha da çamurlu bir hâl aldı. Rüzgâr çıktı ve sisi alıp götürmek yerine kıvrım kıvrım, yapış yapış, nahoş şekillere sokarak ıslak tarlalarda sürükledi. Güneş turuncu bir küreye dönüştü.

Polly bir tarlanın üzerinde, rüzgârın önüne kapıp götürdüğü büyük, beyaz bir şey gördü. Başta, biraz geç kalmış göçmen bir balıkçıl sandı onu ama rüzgâr tarafından sürüklendiği açıktı. Meçhul şey bir iki kez yere düştü ve sonra yine rüzgâra kapılıp yola uçarak Onbaşı Strappi'nin yüzüne yapıştı.

Onbaşı çığlık attı. Lofty çırpınan ıslak şeyi kaptı. Nesne Lofty'nin ellerinde yırtıldı ve geri kalan kısmı da debelenen onbaşının yüzünden kayıp yere düştü.

"Yalnızca bir kâğıt parçası," dedi Lofty.

Strappi kâğıt parçasına tokat atmaya çalıştı. "Biliyordum!" dedi. "Sana soran olmadı, değil mi?"

Polly yırtık parçaları yerden aldı. Kâğıt inceydi ve çamurla lekelenmişti ama üstündeki "Ankh-Morpork" sözcüğünü tanıdı: Nuggan'ın unuttuğu şehir. Ve Strappi öyle bir adamdı ki, onun karşı olduğu her şey otomatikman *çekici* geliyordu.

"*Ankh-Morpork Times*..." diye okudu Polly sesli olarak.

Fakat sonra onbaşı onu elinden kaptı. "Gördüğün her şeyi okuyamazsın Pert!" diye bağırdı. "Kimin yazdığını bilmiyorsun!" Gazete sayfasının ıslak parçalarını çamurlara bıraktı ve üstlerine bastı. "Artık devam edelim!" dedi.

Devam ettiler. Manga bir yürüyüş ritmi tutturduğunda ve botları ve önlerindeki sislerden başka hiçbir şeye bakmaz olduğunda,

Polly sağ elini göğüs hizasına kaldırdı, avucunu dikkatle kendine çevirdi ve kâğıt elinden koparılırken geride kalan ıslak parçaya baktı.

Düşes (97): İttifak'a Teslim Olmak Yok

William deSoze
Kneck Vadisi, 7 Eylekim

Borogravia birlikleri, Lord Vetina
bu ay gönderdiği Hafif Piyade alaylarının
yardımıyla şiddetli yakın çatış
ardından Kneck Kalesi'ni
Bu haberin yazıldığı dakikalarda
geriye kalan silahlı kuv
Borogravia kuvvetlerine hüc
Dük Hazretleri Kumandan Sör S
Times'ta, Borogravia'nın
teslim olmayı redd
"Bana sorarsan, düşman kumand
bir sürü kasıntı ahmakla do
gazetede her okuduğun
Anlaşıldığı kadarıyla
çaresiz bir duru
Ülkenin her ye
kıtlık koşulları
Alternatif kalm
işgal

Ama *kazanıyorlardı*, değil mi? O zaman bu "teslim olma" bahsi nereden çıkmıştı? Ve ittifak neydi?

Polly için, gittikçe büyüyen bir Strappi problemi vardı. Strappi'nin Jackrum'un da sinirlerine dokunduğunu görebiliyordu. Adamda belli bir kasıntılık vardı, sanki burada asıl kumanda ondaymış gibi, belli bir, ee... *çoraplılık.* Belki de yalnızca genel nahoşluğuydu mesele, ama...

"Onbaşı?" dedi.

"Evet Pert?" dedi Strappi. Burnu hâlâ kıpkırmızıydı.

"Bu savaşı kazanıyoruz, değil mi?" dedi Polly. İsmini yanlış söylediğinde düzeltmeyi bırakmıştı.

Aniden mangadaki herkes kulak kesildi.

"Sen kafanı o konulara hiç yorma Pert!" diye payladı onbaşı onu. "Senin işin savaşmak!"

"Evet onbaşı. O zaman... *kazanan* tarafta savaşacağım, değil mi?"

"Ooo, çok fazla soru soran biri varmış aramızda çavuş!" dedi Strappi.

"Evet, soru sorma Perks," dedi Jackrum dalgın dalgın.

"O zaman, yeniliyor muyuz?" dedi Tonker.

Strappi ona döndü.

"Yine Panik Yaratıyor, Moral Bozuyorsunuz!" diye haykırdı Strappi. "Bu, düşmana yardım etmek demek!"

"Evet, kes şunu Er Halter," dedi Jackrum. "Tamam mı? Şimdi bir..."

"Halter, seni tutukluyorum. Suçun..."

"*Onbaşı Strappi, kepçe kulağına iki çift lafım olacak lütfen! Askerler, siz burada durun!*" diye hırladı çavuş arabadan inerek.

Jackrum yolda on beş metre kadar geri yürüdü. Onbaşı mangaya öfkeyle bakarak kasıla kasıla onun peşinden gitti.

"Başımız belada mı?" dedi Tonker.

"Tahmin et," dedi Maladict.

"Öyle galiba," dedi Shufti. "Strappi her zaman herkeste suç bulabiliyor."

"Tartışıyorlar," dedi Maladict. "Sizce de tuhaf değil mi bu? Bir çavuşun bir onbaşıya *emir vermesi* gerekir."

"Ama *kazanıyoruz*, değil mi?" dedi Shufti. "Yani tamam, bir savaş sürdüğünü biliyorum ama... yani... Bize silah verecekler, değil mi? Biz... Eh, bizi eğitmeleri lazım? O zamana kadar muhtemelen savaş da biter, değil mi? Herkes kazandığımızı söylüyor."

"Bu gece dua ederken Düşes'e sorarım," dedi Wazzer.

Manganın geri kalanı aynı ifadeyle birbirlerine baktı.

"Evet, tamam Wazz," dedi Tonker nazikçe. "Sen öyle yap."

Sislerin yarı perdelediği güneş hızla batıyordu. Burada, ıslak tarlaların arasında uzanan çamurlu yolda, hava aniden soğuyabildiğince soğudu.

"Kimse kazandığımızı söylemiyor. Strappi hariç," dedi Polly. "Herkes, 'Herkes bizim kazandığımızı söylüyor,' diyor yalnızca."

"Igor'un... onardığı adamlar öyle söylemedi," dedi Tonker. "Onlar, 'Sizi zavallı piç kuruları... Aklı olan, tabanları yağlar,' dedi."

"Bu bilgiyi paylaştığın için teşekkürler," dedi Maladict.

"Herkes bize üzülüyor sanki," dedi Polly.

"Evet, eh... ben de üdülüyorum, ki ben *bidden* biriyim," dedi Igor. "O adamlardan badıları..."

"Tamam tamam, aylaklık etmeyi bırakın!" diye bağırdı Strappi, onlara doğru yürüyerek.

"Onbaşı?" dedi çavuş usulca, arabaya tırmanarak. Strappi duraksadı ve sonra istihza akan şeker gibi bir sesle devam etti. "*Ay, çok affedersiniz.* Siz müstakbel yiğit kahramanlar hafif bir yürüyüş için bize katılırsanız çavuş ve ben çok *minnettar* oluruz. Ha-

rika, harika! Daha sonra da nakış işleriz. Açın bakalım pergelleri hanımlar!"

Polly, Tonker'ın nefesini sertçe içine çektiğini duydu. Strappi gözleri kötücül bir beklentiyle ışıldayarak döndü. "Ah, *hanım* diye hitap edilmekten hoşlanmayanlar var galiba?" dedi. "Vay vay vay... Er Halter, daha öğrenecek çok şeyin var değil mi? Biz seni adam edene kadar sen hanım hanımcık, küçük bir hanımefendisin, tamam mı? Bunun için ne kadar zaman gerekeceğini düşündükçe korkuyorum. Yürüyün!"

Ne kadar zaman gerektiğini biliyorum ben, diye düşündü Polly, manga tekrar yola koyulurken. *On saniye ve bir çift çorapla halledi*liyor. *Aslında çorabın tekiyle de bir* Strappi *elde ediliyor...*

Plotz tıpkı Plün gibi çıktı ama daha kötüydü, çünkü daha büyüktü. Parke taşı döşeli meydana geldiklerinde yağmur başladı yine. Burada hep yağmur yağıyormuş gibi görünüyordu. Binalar griydi ve yere yakın kısımları çamur lekeleriyle kaplıydı. Yağmur olukları taşıyor, yere yağmur suyu akıtıyor, acemileri su serpintilerine maruz bırakıyordu. Etrafta kimse yoktu. Polly rüzgârın çarptığı açık kapıları, sokaklardaki dökün tüleri gördü ve yolda telaşla yürüyen insanları hatırladı. Burada *hiç kimse* yoktu.

Çavuş Jackrum arabadan inerken Strappi acemileri bağıra çağıra sıraya soktu. Sonra işi çavuş devraldı ve onbaşıyı da kenardan öfkeyle izlemeye bıraktı.

"Bu harika yer, Plotz," dedi çavuş. "Etrafınıza iyice bakın ki ölür de cehenneme giderseniz şok geçirmeyin. Şuradaki kışlada geceleyeceksiniz. Orası orduya ait." Elini, olsa olsa bir ahır kadar askerî görünen, yıkılmaya yüz tutmuş taş binaya doğru salladı. "Ekipmanınız dağıtılacak. Yarın da Crotz'a kadar uzun, güzel bir yürüyüş yapacaksınız. Oraya oğlan çocukları olarak girecek, erkek olarak

çıkacaksınız ve *komik bir şey mi söyledim Perks?* Hayır mı? Ben de öyle düşünmüştüm! Dikkat! Bu, dik duracaksınız demek!"

"*Dik durun*!" diye bağırdı Strappi.

Sıska, yorgun, doru bir ata binmiş genç bir adam meydandan geçiyordu ve bu oldukça uygundu, çünkü adam da yorgun ve sıskaydı. Üzerine iki beden büyük gelen bir gömlek giymiş olması sıskalığını vurguluyordu. Aynısı miğferi için de geçerliydi. *Miğferin içini bir şeyle doldurmuş olmalı*, diye düşündü Polly. Bir öksürse gözlerinin üzerine düşecekti.

Subay yaklaşırken Çavuş Jackrum bir selam çaktı. "Jackrum, efendim! Siz Teğmen Bluz olmalısınız efendim?"

"Bravo çavuş."

"Bunlar nehir yukarısından getirdiğimiz acemiler efendim. Sağlam adamlar efendim."

Teğmen mangaya baktı. Atın boynuna doğru eğildiğinden, miğferinden yağmur suları akıyordu.

"Hepsi *bu mu* çavuş?"

"Evet efendim."

"Çok genç görünüyorlar," dedi, acemilerden o kadar da büyük göstermeyen teğmen.

"Evet efendim."

"Peki şu bir trol değil mi?"

"Evet efendim. İyi tespit ettiniz efendim."

"Peki, kafası çepeçevre dikişli olan?"

"O bir Igor efendim. Dağlarda özel bir klan gibiler efendim."

"Savaşıyorlar mı?"

"Anladığım kadarıyla birini çabucak parçalayabiliyorlarmış," dedi Jackrum, yüz ifadesi hiç değişmeden.

Genç teğmen içini çekti. "Eh, hepsinin iyi adamlar olduğuna eminim," dedi. "O zaman, ee... Beyler, ben..."

"Dikkat kesilin ve teğmenin söyleyeceklerini dinleyin!" diye bağırdı Strappi.

Teğmen ürperdi. "Teşekkür ederim onbaşı," dedi. "Beyler, iyi haberlerim var," diye ekledi ama haberlerin iyi olmadığını bilen birinin sesiyle konuşmuştu. "Crotz'daki eğitim kampında bir iki hafta geçirmeyi bekliyordunuz muhtemelen, değil mi? Ama size mutlulukla bildirmek isterim ki savaş... o kadar... o kadar... o kadar *iyi* gidiyor ki, doğrudan cepheye gönderiliyorsunuz."

Polly birkaç kişinin nefesini sertçe içine çektiğini ve Onbaşı Strappi'nin kıkırdadığını duydu.

"*Hepiniz* cepheye gidiyorsunuz," dedi teğmen. "Buna sen de dâhilsin onbaşı. Aksiyona katılma zamanın geldi nihayet."

Kıkırtı kesildi. "Pardon efendim?" dedi Strappi. "Cephe mi? Ama biliyorsunuz ki ben... Eh, özel görevleri bilirsiniz ve..."

"Aldığım emir, *eli silah tutan herkes* diyordu onbaşı," dedi Bluz. "Bunca seneden sonra çatışmaya katılmak için yanıp tutuşuyorsundur ha? Senin gibi genç bir adam?"

Strappi yanıt vermedi.

"Bununla birlikte," dedi teğmen sırılsıklam pelerininin altında aranarak, "*senin* için bir paketim var Çavuş Jackrum. Sevinçle karşılayacağın bir paket kuşkusuz."

Jackrum çekinerek paketi aldı. "Teşekkür ederim efendim, daha sonra baka..." diye başladı.

"Hayır Çavuş Jackrum!" dedi Bluz. "Sen de bir asker ve tabiri caizse 'askerlerin babası' olduğuna göre, yeni acemilerin bunu görmeli! İyi bir askerin nasıl ödüllendirildiğine tanıklık etmeleri doğru olur. *Bu bir terhis belgesi çavuş!*" Bluz sözcükleri, tepesine küçük bir kiraz oturtulmuş krema gibi telaffuz etmişti.

Yağmur dışında tek ses, Jackrum tombul parmaklarıyla paketi yavaşça yırtarken çıktı.

"Ah," dedi adam, şok geçirmiş gibi. "Ne güzel. Düşes'in resmi. Bu *on sekizinci* oldu. Ah, bir de... oo, madalya olduğunu iddia eden bir kâğıt parçası var. Yine tenekemiz tükenmiş anlaşılan. Ah, terhis belgem de bizzat Düşes'in imzasının *baskısıyla* imzalanmış." Paketi çevirip silkeledi. "Ama üç aydır ödenmeyen maaşım yine *yok*."

"Çavuş Jackrum için yüksek sesle üç kere 'yaşa!' diye bağırıyoruz!" dedi teğmen, yağmura ve rüzgâra. "Yaşa! Yaşa!.."

"Ama ben *eli silah tutan herkese* ihtiyaç duyulduğunu sanıyordum efendim?" dedi Jackrum.

"Pakete iğnelenmiş onca nota bakılırsa, bu paket senelerdir seni kovalıyor çavuş," dedi Bluz. "Askeriyeyi bilirsin. Bu senin resmî terhis belgen maalesef. Geri alamam. Üzgünüm."

"Ama..." diye başladı Jackrum.

"Düşes'in imzasını taşıyor çavuş. Buna karşı mı çıkacaksın? Üzgünüm dedim. Hem zaten ne yapabilirsin ki? Asker alımı için köylere kimseyi göndermeyeceğiz artık."

"Ne? Ama her zaman adama ihtiyacımız var efendim!" diye itiraz etti Jackrum. "Ve ben artık iyileştim, sapasağlamım, at gibiyim..."

"Hâlâ acemi askerlerle dönebilen tek adam sensin çavuş. Durum bu."

Çavuş bir an duraksadı ve sonra selam verdi. "Peki efendim! Çok iyi efendim! Delikanlıları yerlerine yerleştireyim efendim! Hizmet edebilmek bir zevkti efendim!"

"Ben bir şey sorabilir miyim?" dedi Maladict.

"Subaya doğrudan hitap edemezsin asker!" diye terslendi Jackrum.

"Hayır, bırak da adam konuşsun çavuş," dedi teğmen. "Ne de olsa çok... sıradışı zamanlar bunlar. Evet asker?"

"Eğitim almadan savaşa gönderileceğimizi söylediğinizi mi duydum efendim?"

"Ah, şey... çoğunuz hemen hemen kesinlikle kargılı piyade olacaksınız, haha," dedi teğmen tedirginlikle. "Çok da fazla eğitime ihtiyaç yok, değil mi? Hangi ucun hangisi olduğunu bilmeniz yeterli, haha." Ölmek istermiş gibi görünüyordu.

"Kargılı piyade?" dedi Maladict şaşkın şaşkın.

"Teğmeni duydun, Er Maladict," diye tersledi çavuş onu.

"Evet efendim. Teşekkür ederim efendim," dedi Maladict, sıraya geri çekilerek.

"Başka sorusu olan?" dedi Bluz, sıra boyunca göz gezdirerek. "Peki o zaman. Gece yarısı, son tekneyle yola çıkıyoruz. İşine geri dön çavuş... şimdilik. Diğer şey neydi... Ah evet, bir de emirerine ihtiyacım olacak."

"Teğmenin emirerliğine aday olanlar öne çıksın! Sen değil Er Maladict! *Emer eri* değil, *emireri* dedi!" diye terslendi çavuş.

Kimse yerinden kıpırdamadı.

"Ah, hadi ama!" dedi teğmen.

Polly yavaşça elini kaldırdı. "Emireri nedir efendim?"

Çavuş neşesizce sırıttı. "Haklı bir soru," dedi. "Emireri, subayın işlerine koşan kişisel hizmetkârı gibi bir şeydir. Yemeklerini getirir, üstünün başının düzgün olmasını sağlar vesaire. Bu sayede subay, görevlerini rahat rahat yerine getirir."

Igor öne çıktı. "Igorlar hidmet etmeye alıtıktır tavut," dedi.

En tedirgin subayların bile bazen kullanabildiği muhteşem sağırlık ve kısıtlı görüş becerileri sayesinde teğmen onu hiç fark etmemiş gibi göründü. Bakışlarını Polly'ye dikti.

"Ya sen, er?" dedi.

"Er Perks daha önce meyhanede çalışıyormuş efendim," dedi çavuş.

"Harika. Saat altıda handaki odamda hazır ol Er Perks. Sen de işine bakabilirsin çavuş."

Sıska at sendeleyerek uzaklaşırken Çavuş Jackrum dik bakışlarını mangaya çevirdi. Ama biraz gönülsüzdü; aklı başka yerdeymiş de otomatik pilotta hareket edermiş gibiydi. "Öylece şirin şirin durmayın orada! İçeride üniforma ve silahlar var! Gidin ve donanın! Yemek istiyorsanız kendiniz pişireceksiniz! Koşaradım! *Marş marş!*"

Manga, salt kalabalıklıklarının baskısıyla kışlaya koştu. Ama Polly duraksadı. Onbaşı Strappi, kıkırtısı yarıda kesildiğinden beri yerinden kıpırdamamıştı. Boş boş yere bakıyordu.

"İyi misin onbaşı?" dedi.

"Git başımdan Pert," dedi onbaşı alçak sesle. Alçak sesi, her zamanki huysuz bağrışlarından çok daha kötüydü. "Git yeter, tamam mı?"

Polly omuzlarını silkti ve diğerlerini takip etti. Fakat onbaşının ayaklarının etrafında biriken *buharlı ıslaklığı* fark etmişti.

İçerisi tam bir kaostu. Kışla denilen yer, yemek salonu, toplantı odası ve mutfak görevi gören ve ötesinde ranzalar bulunan tek bir geniş odaydı. İçerisi boştu ve harabeye dönüşmekteydi. Çatı akıyordu, yüksek pencereler kırıktı, içeri savrulmuş kuru yapraklar sıçan pisliklerinin arasında yatıyordu. Gözcüler, nöbetçiler... kimse yoktu. Ama kurum tutmuş ocakta kocaman bir kazan kaynıyordu ve mekândaki tek canlılık oradan gelen fokurtu ve tıslamalardı. Odanın bir kısmı bir tür levazım deposuna dönüştürülmüşse de rafların çoğu boştu. Polly bir tür kuyruk, biraz düzen ve küçük giysi yığınları dağıtan bir adam beklemişti.

Bunun yerine bir tezgâh vardı. Aslında eskici tezgâhına benziyordu, çünkü üzerindeki hiçbir şey yeni değildi ve pek azı alma-

ya değer görünüyordu. Manganın geri kalanı malları –daha doğrusu, satın almaya ikna edilebilecek biri bulunsa mal denebilecek şeyleri– karıştırmaya başlamıştı bile.

"Bu ne? Tek-beden-kimseye-uymaz cinsinden mi?"

"Bu gömlekte kan lekesi var! Kan lekesi!"

"Eh, tok inattı bir lekedir kan leketi, tıkarmatı tok dordur..."

"Doğru düzgün zırhlar nerede?"

"Ah, olamaz! Bunda ok deliği var!"

"Bu ney? Trollere göre hiçbi şey yok!"

Ufak tefek köselemsi bir adam, masanın arkasında kısılıp kalmış, Maladict'in dik bakışlarının altında büzülmekteydi. Üzerinde perişan bir kırmızı ceket vardı ve kolunda lekeli, solgun onbaşı şeritleri görülebiliyordu. Göğsünün sol yanı madalyalarla kaplıydı.

Adamın bir kolu kancayla sona eriyordu. Bir gözü, göz bağıyla kapatılmıştı.

"Biz kargılı piyade olacakmışız, teğmen öyle dedi!" dedi vampir. "Bu, adam başı bir kılıç ve bir kargı demek, öyle değil mi? Ve ok yaylımına tutulmamız ihtimaline karşı bir kalkan, doğru mu? Kalın bir de miğfer, değil mi?"

"Yanlış! Bana öyle bağıramazsın!" dedi adam. "Bu madalyaları görüyor musun? Ben bir..."

Bir el yukarıdan indi ve adamı masanın üzerine kaldırdı. Zımparataş adamı yüzüne yaklaştırıp başını salladı. "Evet, görebiliyom bayım," diye gürledi. "Ee?"

Acemiler susmuştu.

"Onu yere indir Zımparataş," dedi Polly. "Nazikçe."

"Neden?"

"Çünkü bacakları yok."

Trol odaklandı. Sonra, abartılı bir dikkatle yaşlı askeri yere bıraktı. İki tahta bacak yere değerken iki küçük tıkırtı duyuldu.

"Özür dilerim," dedi trol.

Ufak tefek adam masaya yaslanarak dengesini buldu ve iki koltuk değneğine tutundu.

"Tamam," dedi kabaca. "Önemli değil. Ama bir dahakine dikkat et!"

"Ama bu çok saçma!" dedi Maladict, Polly'ye dönüp elini paçavra ve yamuk metal yığınına doğru sallayarak. "Bu döküntülerle üç adam bile donatamazsın. Doğru düzgün bot bile yok!"

Polly masa boyunca baktı. "İyice donanmamız gerekiyor," dedi tek gözlü adama. "Dünyadaki en iyi orduymuşuz, bize öyle dendi. Savaşı biz kazanmıyor muyuz?"

Adam ona baktı. İçten içe Polly de kendine baktı. Bu şekilde konuşmak istememişti.

"Öyle diyorlar," dedi adam boş bir ifadeyle.

"P-peki *sen* ne diyorsun?" dedi Wazzer. Birkaç kılıçtan birini seçip eline aldı. Kılıç lekeli ve çentikti.

Onbaşı önce Zımparataş'a, sonra Maladict'e dik dik baktı.

"Ben a-aptal değilim!" diye devam etti Wazzer, kıpkırmızı bir suratla ve titreyerek. "B-bütün bu eşyalar ölü adamlardan alınmış!"

"Eh, sapasağlam botları israf etmek yazık ol..." diye başladı adam.

"Biz s-sonuncularız, değil mi?" dedi Wazzer. "Askere alınan s-son acemiler!"

Tahta bacaklı onbaşı uzaktaki kapıyı gözledi ve oradan yardım gelmeyeceğini anladı.

"Bütün gece buradayız," dedi Maladict. "Gece!" diye tekrarladı, yaşlı onbaşının koltuk değnekleri üstünde titremesine sebep olarak. "Geceleyin, gölgelerde kimbilir hangi şerler uçuşur, sessiz kanatlar üzerinde ölüm dağıtır, her şeyden bihaber kurbanlar arayarak..."

"Evet tamam, tamam, kurdeleni *gördüm!*" dedi onbaşı. "Bakın, siz gittikten sonra burayı kapatıyorum. Ben yalnızca depoyu işletiyorum, o kadar. Tek yaptığım bu, gerçekten! Bacak olayı yüzünden onda bir maaş alıyorum zaten, sorun istemiyorum!"

"Ve bunlardan başka malzemen yok, öyle mi?" dedi Maladict. "Ufak tefek bir şeyler bile yok mu, kenara ayırdığın?"

"Dürüst olmadığımı mı söylüyorsun?" dedi onbaşı kızgınlıkla.

"Olmayabileceğin fikrine açığım diyelim," dedi vampir. "Hadi ama onbaşı! Bizim, savaşa gidecek sonuncu acemi birliği olduğumuzu söyledin. Ne saklıyorsun ki? Nelerin var?"

Onbaşı içini çekti ve şaşırtıcı hızla bir kapıya giderek kilidini açtı. "Gelip bakın madem," dedi. "Ama pek iyi değil..."

Söylediğinden de kötüydü. Birkaç plaka zırh daha buldular ama biri ikiye yarılmıştı ve bir başkası tek bir büyük oyuktan ibaretti. İkiye bölünmüş bir kalkan vardı. Eğilmiş kılıçlar, ezilmiş miğferler, çiğnenmiş şapkalar, yırtılmış gömlekler gördüler.

"Ben elimden geleni yaptım," dedi onbaşı iç çekerek. "Metal olanları çekiçledim, giysileri yıkadım ama demirhane için kömür gelmeyeli haftalar oldu ve demirhane olmadan kılıçlar için hiçbir şey yapamazsın. Aylardır yeni silah gelmiyor ve size şunu söyleyeyim, cüceler tüydüğünden beri gelen çelik de bok gibi zaten." Burnunu ovaladı. "Levazımcıların hırsız olduğunu düşündüğünüzü biliyorum ve işler yolunda giderken üstten biraz kaymak sıyırmadığımızı da söylemiyorum, fakat... bunlar? Bunlarla bir böcek bile geçinemez." Burnunu çekti yine. "Üç aydır maaş da almadım. Hiç yokun onda biri hiç yoktan iyidir herhâlde ama felsefeden asla o kadar anlamamışımdır."

Sonra neşelendi. "En azından bol bol yiyecek var," dedi. "Yani, at eti seviyorsanız. Ben şahsen sıçan tercih ediyorum ama zevkler ve renkler tartışılmaz."

"Ben at yemem!" dedi Shufti.

"Ah, sıçancısın demek?" dedi onbaşı, acemileri peşine takıp büyük odaya dönerek.

"Hayır!"

"Alışırsın. *Hepiniz* alışacaksınız," dedi ufak tefek onda-bir onbaşı, kötücül bir sırıtışla. "Hiç *türlü* yediniz mi? Hayır mı? Açsanız, türlü gibisi yoktur. Türlüye *her şeyi* koyabilirsiniz. Domuz eti, sığır eti, koyun eti, tavşan eti, tavuk eti, ördek eti... Her şey. Hatta bulabilirseniz, sıçan. Yürüyen adam için iyidir türlü. Şu anda ocakta kaynıyor. Biraz yiyebilirsiniz isterseniz."

Manga neşelendi.

"Kulağa güdel geliyor," dedi Igor. "Ne var itinde?"

"Kaynar su," dedi onbaşı. "Bu bizim 'boş türlü' dediğimizden. Ama daha iyisini bulamazsanız, birazdan yaşlı at gelecek. En azından biraz baharat ister. Rupert'a kim bakıyor?"

Acemiler bakıştı.

Onbaşı içini çekti. "Subay," diye açıkladı. "Hepsinin adı ya Rupert, ya Rodney ya da Tristram falan. Onlar sizden daha iyi yemekler yiyor. Handan bir şeyler aşırabilirsiniz."

"Aşırmak?" dedi Polly.

Yaşlı adam tek gözünü devirdi.

"Evet. Aşırmak. Yürütmek, ödünç almak, çarpmak, hırsızlık, çalmak, edinmek, bulmak. Bu savaştan canlı çıkacaksanız öğrenmeniz gereken bir şey. Ki kazanıyormuşuz elbette, öyle diyorlar. Bunu asla unutmayın." Ateşe doğru öylesine tükürdü ve kazanı yalnızca şans eseri ıskaladı. "Evet, yolda Ölüm'le el ele geri dönerken gördüğüm onca delikanlı da, *kutlama* olayını abartmıştı yalnızca, değil mi? Bir şişe *çam-panı-ya* açarken hata yapıp elini kaptırıvermek çok kolay ha? Görüyorum ki yanınızda Igor da var, sizi şanslı şeytanlar. Ben savaşa giderken keşke bizim yanımız-

da da bir tane olsaydı. Tahtakurtları yüzünden uykularımdan olmazdım şimdi."

"Yemeklerimizi *çalmamız mı* gerekiyor?" dedi Maladict.

"Yoo, canın isterse aç da kalabilirsin," dedi onbaşı. "Ben birkaç kez aç kaldım. Hiç geleceği olmayan bir iş. Ibblestarn seferinde kara saplandığımızda bir adamın bacağını yedim ama haksızlık etmemek lazım, o da benimkini yemişti." Acemilerin yüzlerine baktı. "Eh, kendi bacağını yemek olmaz, değil mi? Kör falan olursun muhtemelen."

"*Bacak değiş tokuşu* mu yaptınız?" dedi Polly dehşet içinde.

"Evet. Çavuş Hausegerda'yla ben. Onun fikriydi. Kafası çalışan adamdı. Böylece bir hafta hayatta kaldık ve sonra yardım ekipleri karı aşıp gelebildi. *Bana* yardımı dokunduğunu söyleyebilirim kesinlikle. Ah eyvah, görgü kurallarını unuttum... Nasılsınız çocuklar? Benim adım Onbaşı Scallot. Bana Üçparça derler." Kancasını kaldırdı.

"Ama bu yamyamlık!" dedi Tonker gerileyerek.

"Hayır, değil. Resmî olarak, bütün bir insanı yemiyorsan yamyamlık sayılmıyor," dedi Üçparça Scallot, sakin sakin. "Askerî kurallar."

Bütün gözler ateşin üzerinde kaynayan tencereye döndü.

"At," dedi Scallot. "Elimde attan başka *hiçbir şey* yok. Size yalan söylemem çocuklar. Şimdi, bulabildiğiniz malzemelerle donatın kendinizi. Senin adın ne taş adam?"

"Zımparataş," dedi trol.

"Arkada atıştırmalık olarak sakladığım bir parça güzel antrasit vardı. Biraz da resmî kırmızı boya, çünkü ceket giymek isteyen trolle karşılaşmadım daha. Boyanırsın. Kalanlarınız, kulağınızı açın ve iyi dinleyin: Midenizi doldurun, çantalarınızı yiyecekle doldurun, şapkanızı yiyecekle doldurun, botlarınızı çorbayla

doldurun. Bir kavanoz hardal bulan olursa da sakın kaybetmesin; neleri yenilebilir kıldığı hayret vericidir. Ve arkadaşlarınıza göz kulak olun. Subayların yoluna çıkmayın, çünkü onlar sağlıklı adamlar değiller. Orduda bunu öğrenirsiniz. Düşman aslında sizinle savaşmak *istemiyor*, çünkü düşman dediğiniz de sizin gibi, bütün parçaları yerli yerindeyken evine dönmek isteyen adamlar. Ama subaylar sizi *öldürtür*." Scallot etrafına bakındı. "İşte. Söyledim. Ve aranızda siyasi varsa: Bayım, gidip birilerine hikâyeler anlatabilirsin istersen, canın cehenneme."

Birkaç dakikalık utanç dolu sessizlikten sonra Polly, "Siyasi ne?" diye sordu.

"Casus gibi, ama senin tarafında," dedi Maladict.

"Öyle," dedi Scallot. "Bugünlerde her taburda bir tane var, arkadaşlarını ispiyonluyorlar. Bu şekilde terfi ediyorlar, anladınız mı? Saflar arasında ihtilaf istemiyorlar güya. Savaşı kaybetmek hakkında dikkatsiz konuşmalar istenmez, değil mi? Aslında hepsi kahrolası zırvalık, çünkü piyadeler *sürekli* homurdanır. Sızlanmak, askerliğin parçasıdır." İçini çekti. "Her neyse... Arkada ranzalar var. Döşekleri düzenli olarak dövüyorum, bu yüzden çok fazla pire yoktur." Boş yüzlere baktı yine. "Saman yatakları diyorum. Gidin seçin. Hangisini istiyorsanız alın. Siz gittikten sonra kapatacağım zaten. Sizin gibi titrekler geldiğine göre savaşı *kazanıyor* olmalıyız ha?"

Polly gecenin içine adım atarken bulutlar aralanmıştı ve yarım ay, dünyayı soğuk bir gümüş-siyahlıkla doldurmuştu. Karşıdaki han askerlere kötü bira satan bir başka iğrenç birahaneden ibaretti. Daha kapıyı açmadan kadim bira kokusunu aldı Polly. Tabela soyulmuştu ve resim seçilemiyordu ama adı okunabiliyordu: Tepetaklak Dünya. Kapıyı itip açtı. Koku daha da kötüleşti. İçe-

ride müşteri yoktu, Stappi veya Jackrum'dan işaret de yoktu fakat Polly, hanın pisliğini paspasla yere daha düzenli biçimde yaymakta olan bir hizmetçi gördü.

"Pard..." diye başladı, sonra çorapları hatırlayarak sesini yükseltti ve öfkeli konuşmaya çalıştı. "Hey, teğmen nerede?"

Hizmetçi başını kaldırıp baktı ve başparmağıyla yukarı katı gösterdi. Orada yakılmış tek bir mum vardı ve Polly en yakındaki kapıyı çaldı.

"Gir."

Polly girdi. Teğmen Bluz odanın ortasında, pantolon ve gömleğiyle duruyordu ve elinde bir kılıç tutuyordu. Polly bu konularda uzman değilse de adamın şık, gösterişli bir poz denediğini anladı. Acemilerin, daha deneyimli bir dövüşçü tarafından kalplerinden şişlenmeden hemen önce kullandıkları pozlardandı.

"Ah... Perks'tü değil mi?" dedi teğmen kılıcı indirerek. "Ben de, ee... ısınma hareketleri yapıyordum."

"Peki efendim."

"Şuradaki torbada kirli çamaşırlar var. Handa birileri yıkar herhâlde. Akşam yemeğinde ne var?"

"Sorayım efendim."

"Askerler ne yiyor?"

"Türlü, efendim," dedi Polly. "Muhtemelen at eti."

"O zaman bana da ondan getir. Savaştayız ne de olsa ve adamlarıma örnek olmam lazım," dedi Bluz, kılıcını üçüncü denemede kınına sokmayı başararak. "Moral için iyi olur."

Polly masaya göz attı. Yığılmış kitaplardan en üstteki açık duruyordu. Kılıç kullanmayı öğreten bir kitaba benziyordu ve henüz beşinci sayfadaydı. Yanında da kalın camlı bir gözlük vardı.

"Okuyan bir adam mısındır Perks?" dedi Bluz, kitabı kapatarak.

Polly duraksadı. Ama diğer yandan... *Ozzer* neden tedirgin olacaktı ki? "Biraz efendim," diye itiraf etti.

"Bunların çoğunu burada bırakmam gerekecek sanırım," dedi teğmen. "İstediğin bir tane varsa alabilirsin." Elini kitaplara doğru salladı.

Polly isimlerini okudu: *Savaş Zanaatı. Çatışma İlkeleri. Savaş Etütleri. Taktik Savunma.*

"Benim için biraz ağır kitaplar efendim," dedi. "Yine de teşekkürler."

"Söylesene Perks," dedi Bluz, "acemilerin, ee... morali yerinde mi?"

Polly'ye hakiki bir endişeyle baktı. Gerçekten de çenesiz bir adam olduğunu fark etti Polly. Yüzü herhangi bir engelle karşılaşmadan boyuna dönüşüyordu; fakat âdemelması derseniz, o tam bir şampiyondu. Yaylı top gibi boynunda kalkıp iniyordu.

Polly yalnızca birkaç gündür askerdi ama bir içgüdüsü gelişmişti bile. İçgüdü özetle şöyle diyordu: *Subaylara yalan söyle.*

"Evet efendim," dedi.

"İhtiyacınız olan her şeyi bulabildiniz mi?"

Söz konusu içgüdü, şikâyet ederlerse mevcut olandan daha fazla malzeme edinebilmeleri olasılığını değerlendirdi ve Polly, "Evet efendim," dedi.

"Elbette, aldığımız emirleri sorgulamak bize düşmez," dedi Bluz.

"Ben de sorgulamıyordum zaten efendim," dedi Polly, bir anlığına şaşalayarak.

"Zaman zaman düşünebiliriz ki..." diye başladı teğmen, duraksadı ve baştan başladı. "Açık ki savaş çok değişken bir şeydir ve gidişatı her an değişebilir."

"Evet efendim," dedi Polly şaşkın şaşkın bakmaya devam ederek. Adamın gözlüğü burnuna oturduğu yerde iz çıkarmıştı.

Teğmenin de aklında bir şeyler var gibiydi. "Sen neden askere yazıldın Perks?" dedi, el yordamıyla masanın üzerinde aranarak ve üçüncü denemesinde gözlüğünü bularak. Parmaksız yün eldivenler giymişti.

"Bir vatansever olarak görevim olduğu için efendim!" dedi Polly hemen.

"Yaşın konusunda yalan mı söyledin?"

"Hayır efendim!"

"*Yalnızca* vatanseverlik mi Perks?"

Yalan vardı, bir de *yalan* vardı. Polly huzursuzca kıpırdandı. "Ağabeyim Paul'e ne olduğunu bulmayı da istiyorum efendim," dedi.

"Ah, evet." Teğmen Bluz'un, zaten bir mutluluk tablosu olmayan yüzüne aniden ürkek bir ifade geldi.

"Paul Perks efendim," dedi Polly.

"Ben, ee... bilebilecek bir pozisyonda değilim gerçekten Perks," dedi Bluz. "Benim işim... Aslında benim, ee, sorumluluğum, ee... Karargâhta özel bir görevle meşguldüm ben ve... Bütün askerleri tanımıyorum Perks. Ağabeyim dedin değil mi?"

"Evet efendim. Geçen sene Girdi-Çıktılar'a katıldı efendim."

"Peki, ee... küçük erkek kardeşin var mı?" dedi teğmen.

"Hayır efendim."

"Ah, pekâlâ. En azından buna minnettar olmak lazım," dedi Bluz. Tuhaf bir şeydi söylediği. Polly'nin alnı şaşkınlıkla kırıştı.

"Efendim?" dedi.

Sonra nahoş bir hareketlilik sezdi. Bir şey yavaşça iç bacağından aşağı kayıyordu.

"Bir sorun mu var Perks?" dedi teğmen, onun yüzündeki ifadeyi fark ederek.

"Hayır efendim! Yalnızca... kramp girdi efendim! Onca yürüyüş yüzünden efendim!" İki eliyle bir dizini kavradı ve geri geri kapıdan çıktı. "Ben gidip de... Ben gidip akşam yemeğinizi halledeyim efendim!"

"Evet evet," dedi Bluz, onun bacağına bakarak. "Evet... lütfen."

Polly kapının dışında durup çorapları çekti, bir tekinin ucunu kemerine sıkıştırarak tutturdu ve hanın mutfağına seyirtti.

Tek bir bakış, ona bilmesi gereken her şeyi anlattı. Burada gıda hijyeni, yahniye tükürmemek konusunda gönülsüz bir çaba göstermekten ibaretti.

"Bana soğan, tuz, biber..." diye başladı.

Kurumdan kararmış sobanın üzerindeki kurumdan kararmış tencereyi karıştırmakta olan hizmetçi başını kaldırıp baktı, konuşanın erkek olduğunu fark etti ve ıslak saçlarını telaşla gözlerinden süpürdü.

"Yahni pişiyo efenim," diye bildirdi.

"Ben yahni istemiyorum. Yalnızca malzeme istiyorum," dedi Polly. "Subay için," diye ekledi.

Hizmetçi kurumdan kararmış başparmağını yakındaki kapıya doğru büktü ve Polly'ye, muhtemelen cilveli olduğunu düşündüğü bir sırıtış bahşetti.

"Canın ne çekerse alabilirsin efenim," dedi.

Polly, *kiler* adıyla vakar kazandırılmış iki rafa baktı ve iki eliyle iki büyük soğan kaptı.

"Bunları alabilir miyim?" dedi.

"Ah beyfendi!" diye kıkırdadı hizmetçi. "Savunmasız bir hizmetçiden faydalanacak şu *kaba* askerlerden değilsindir umarım efenim!"

"Hayır, ee... hayır. Ben onlardan değilim," dedi Polly.

"Ha." Bu yanıt doğru değil gibiydi. Hizmetçi başını yana eğdi. "Genç kadınlarla *alakan* oldu mu efenim?" diye sordu.

"Ee... evet. Çok," dedi Polly. "Ee... hem de bol bol gerçekten."

"Gerçekten mi?" Hizmetçi yaklaştı. Kurumla karışık ter kokuyordu. Polly soğanları kalkan gibi kaldırdı.

"Eminim öğrenmek istediğin şeyler *vardır*," diye mırıldandı hizmetçi.

"Ben de senin öğrenmek *istemeyeceğin* bir şey olduğuna eminim!" dedi Polly ve dönüp kaçtı.

Soğuk gece havasına çıkarken, arkasından yakarı dolu bir ses geldi: "Saat sekizde işim bitiyoo!"

On dakika sonra, Onbaşı Scallot etkilenmişti. Polly bunun pek sık olmadığı izlenimi altındaydı. Shufti ateşin yanına eski bir plaka zırh sıkıştırmış, birkaç at eti dilimini yumuşayana kadar çekiçlemiş, bir tür una bulamıştı ve şimdi kızartıyordu. Etin yanında, dilimlenmiş soğanlar cızırdamaktaydı.

"Ben hep kaynatıyordum onları," dedi Scallot, ilgiyle izleyerek.

"Öyle yaparsan bütün tadı kaçar," dedi Shufti.

"Hey, çocuk! *Benim* yediğim şeylerin tadını almak bile istemezsin!"

"Her şeyi önce kavur, özellikle de soğanları," diye devam etti Shufti. "Tadını güzelleştirir. Hem, haşlarken de *yavaş yavaş* haşlayacaksın. Annem hep öyle der. Hızlı kızart, yavaş haşla, tamam mı? Kötü bir at eti değil bu. Haşlamak yazık olur."

"Hayret," dedi Scallot. "Ibblestarn'da yanımızda olsan ne vardı? Çavuş iyi adamdı ama biraz... yani... *kaslıydı*. Bacakları yani."

"Marine etsen işe yarardı muhtemelen," dedi Shufti dalgın dalgın, kırık bir kılıçla bir et dilimini çevirerek. Polly'ye döndü.

"Kilerde başka malzeme var mıydı Ozz? Bulabilirsek yarın için biraz et suyu hazırlayabilir ve..."

"Ben bir daha o mutfağa gitmem!" dedi Polly.

"Ah, Yollu Molly ile karşılaşmışsın," dedi Onbaşı Scallot başını kaldırıp sırıtarak. "Pek çok delikanlıyı mutlu edip yollamıştır." Tavanın yanında kaynayan türlüye bir kepçe daldırdı. Birkaç santim yüksekliğindeki suda, dağılmış gri etler pişiyordu.

"Bu Rupert'a yeter," dedi ve lekeli bir çanak aldı.

"Şey, erler ne yiyorsa ondan yemek istediğini söyledi," dedi Polly.

"Ha, *şu* tür subaylardan," dedi Scallot kötücüllükle. "Evet, yanlış kitapları okuyan genç subaylar bu tür şeyleri deneyebiliyor. Bazıları *arkadaş* bile olmaya çalışıyor, şerefsizler..." Tencere ile tava arasına ustalıkla tükürdü. "Askerlerin yediğini denesin de görsün."

"Ama biz biftek ve soğan yiyeceğiz?"

"Onun gibiler sayesinde, değil," dedi onbaşı, çanağı türlüyle doldurarak. "Zlobenia askerlerine günde en az yarım kilo sığır eti ve yarım kilo un veriliyormuş. Ayrıca domuz yağı veya tereyağı ile yarım kilo bezelye. Bazen de yarım litre pekmez. *Biz* ise bayat at ekmeği ve ne çalabiliyorsak onu yiyoruz. Teğmen türlü yiyecek. Seve seve."

"Taze sebze yok, meyve de yok," dedi Shufti. "Bu çok kısıtlı bir diyet onbaşı."

"Evet, eh... çatışma sırasında aklındaki *son* şey kabızlık olacak," dedi Scallot. Uzandı, bazı paçavraları kenara itti ve raftan tozlu bir şişe indirdi. "Rupert'a bundan da yok. Buradan geçen son subayın çantasından aşırmıştım ama iyi çocuklar olduğunuz için sizinle paylaşacağım." Şişenin tepesini bacanın kenarına çarparak kayıtsızca kırdı. "Yalnızca şeri ama sizi sarhoş etmeye yeter."

"Sağ olasın onbaşı," dedi Shufti ve şişeyi aldı. Cızırdayan etin üzerine bol bol döktü.

"Hey, güzelim içkiyi boşa harcıyorsun!" dedi Scallot, şişeye doğru hamle yaparak.

"Hayır, eti çok tatlandıracak," dedi Shufti, şişeye sıkıca yapışarak. "Böylec... *Ay, gözün kör olmasın e mi!*"

İkisi şişeyi kapmaya çalışırken sıvının yarısı ateşe dökülmüştü ama Polly'nin, kafasına çelik çubuk saplanmış gibi hissetmesine yol açan şey bu değildi. Manganın geri kalanında göz gezdirdi. Kimse fark etmemişti galiba.

Sonra Maladict ona göz kırptı ve başını hafifçe odanın diğer ucuna doğru sallayıp o yöne doğru yürüdü. Polly de takip etti.

Maladict her zaman yaslanacak bir şey bulurdu. Gölgelerde rahatça dikildi, başını kaldırıp çatı kirişlerine baktı ve "Şimdi," dedi, "yemek pişirmeyi bilen bir erkeğin erkek olmadığını söylemiyorum ama 'gözün kör olmasın' diye küfreden bir erkek?.. *Sen* bir erkeğin bunu söylediğini duydun mu hiç? Duymamışsın, anlayabiliyorum."

Demek bana çorapları veren sendin, diye düşündü Polly. *Benden haberin var, olduğunu görebiliyorum ama Lofty'yi biliyor musun? Hem, belki de Shufti çok nazik biri olacak şekilde yetiştirildi?..*

Fakat Maladict'in bilgiç gülümsemesini görünce o savı denememeye karar verdi. Dahası, Shufti'ye kız olabileceğini düşünerek bakar bakmaz, gerçekten öyle olduğunu *görüyordunuz*. Hiçbir erkek 'gözün kör olmasın' demezdi.

Üç kız olmuşlardı.

"Lofty'den de eminim," dedi Maladict.

"Sen... bu konuda ne yapacaksın?" dedi Polly.

"Yapmak mı? Herhangi bir konuda neden bir şey yapayım? Ben, resmî olarak vampir değilmiş numarası yapan bir vampirim,

değil mi? Birinin ona dağıtılan eli oynaması gerektiğini söyleyecek *son* kişi benimdir. Bu yüzden ona... iyi şanslar diliyorum. Ama daha sonra onu bir kenara çekip iki çift laf edebilirsin. *Erkek erkeğe* yani."

Polly başını salladı. Bu son yorumda da bilgiç bir taraf mı vardı? "Ben gidip teğmenin türlüsünü götüreyim," dedi. "Bir de... Kahretsin, kirli çamaşırlarını unuttum."

"Ah, ben olsam o konuda endişelenmezdim adamım," dedi Maladict, küçük bir gülümseme çakarak. "İşlerin gidişatına bakılırsa muhtemelen Igor da kılık değiştirmiş bir çamaşırcı kadındır."

Nihayetinde çamaşırları Polly'nin yıkaması gerekti. Molly'den ikinci defa kaçabileceğinden emin değildi ve çamaşırlar da azdı zaten. Sonra onları gürül gürül yanan ateşin önüne astı.

At eti şaşırtıcı ölçüde güzeldi ama Bluz'un türlüye verdiği tepki kadar şaşırtıcı değildi. Adam gece üniforması içinde oturdu –özel giysiler giyip tek başına yemek yemek Polly için yeni bir fikirdi– ve türlüyü hapır hupur yuttu. Hatta Polly'yi ikinci bir çanak getirmeye gönderdi. Et ağarana kadar kaynamıştı ve yüzeyinde bir köpük tabakası birikmişti. Manga, türlüyü bu kadar beğenebilmesi için bir subayın nasıl bir hayat yaşamış olması gerektiğini merak etti.

"Adamı fazla tanımıyorum," dedi Scallot, sorgulandığı zaman. "İki haftadır burada ve savaşa katılmak için sabırsızlanıyor. Yanında koskoca bir araba dolusu kitap getirdiğini duydum. Bana tipik bir Rupert gibi göründü. Çeneler dağıtırken sona kalmış. Buradan geçen bir çavuş, adamın gerçek asker olmadığını söyledi. Karargâhta çalışan, toplama çıkarma yapmaktan anlayan ineğin tekiymiş aslında."

"Ah, harika," dedi Maladict, ateşin başından. Kahvesini demliyordu ve küçük makinesi fıkırdıyor, tıslıyordu.

"Gözlüksüz pek göremiyor," dedi Polly. "Ama son derece, ee... nazik."

"Subaylığa terfi edeli fazla olmamış demek ki," dedi Scallot. "Deneyimliler daha ziyade 'Hey sen! Seni diyorum! Seni lanet herif!' falan derler. Ama sizin çavuşu, ihtiyar Jackrum'u daha önce de gördüm. Adamın gitmediği yer kalmamış. İhtiyar Jackrum'u herkes bilir. Ibblestarn'da, karların içinde bizimle birlikteydi."

"O kaç kişiyi yedi?" dedi Maladict ve kahkahalar yükseldi. Akşam yemeği güzeldi ve herkese birer kadeh şeri kalmıştı.

"Dağa çıkarkenkinden daha zayıf inmediğini duydum diyelim," dedi Scallot.

"Ya Onbaşı Strappi?" dedi Polly.

"Onu daha önce hiç görmedim," dedi Scallot. "Küçük, huysuz herifçioğlu... Bence kesin siyasi. Neden sizi burada bırakıp gitti? Handa güzel, yumuşak bir yatağı mı var?"

"Umarım b-bizim çavuşumuz olmaz," dedi Wazzer.

"O mu? Neden çavuş olacakmış ki?"

Polly o akşamın olaylarını anlattı. Scallot kahkaha atınca şaşırdı.

"Bizim ihtiyardan kurtulmaya çalışıyorlar yine ha?" dedi. "İşte bu komik! Hay çok yaşasınlar... Jackrum'u kendi ordusundan kazımak için bir avuç Gawain ve Rodneyden fazlası gerekir. Adam iki kez divanıharbe gönderildi be. Ve ikisinde de paçayı sıyırdı. Hem, bir keresinde General Frak'ın hayatını kurtardığını biliyor muydunuz? Adam her yere gitti, herkesin kirli çamaşırlarından haberdar, benden daha fazla yol yordam biliyor ki benim bilgim de az değildir. Yarın sizinle birlikte yürümek isterse yürüyecektir ve hiçbir küçük sıska subay onun yoluna çıkamaz."

"E öyle bir adam neden asker alımına yollandı peki?" dedi Maladict sertçe.

"Çünkü Zlobenia'da bacağı kesilip açıldı ve o, gelip de bakmaya çalışan kemik-kesicileri *ısırdı*, akıllı piç," diye terslendi Scallot. "Görmesinler, haber gitmesin diye. Sonra kurtçuk ve bal kullanarak yarayı kendisi temizledi, yarım litre brendi içti, yarayı dikti ve bir hafta ateşler içinde yattı. Ama general onu yine de yakalamış, öyle duydum. Jackrum cevap veremeyecek kadar zayıfken gelip ziyaret etmiş ve onu bir seneliğine asker alımına göndereceğini, itiraz kabul etmediğini söylemiş. Yine de bizzat Frak bile terhis belgelerini veremez ona; Jackrum düşman hatları arasında yirmi kilometre boyunca onu sırtında taşıdıktan sonra, asla."

Kapı açıldı ve Çavuş Jackrum ellerini kemerine sıkıştırarak girdi.

"Selam vermeye zahmet etmeyin çocuklar," dedi, askerler suçlu suçlu dönerken. "İyi akşamlar Üçparça; neredeyse tamamını yeniden görmek güzel, seni kurnaz Nuggansız ihtiyar... Onbaşı Strappi nerede?"

"Onu bütün akşam görmedim çavuş," dedi Maladict.

"Sizinle birlikte buraya gelmemiş miydi?"

"Hayır çavuş. Biz de senin yanında sanıyorduk."

Jackrum'un yüzünde tek kas oynamadı. "Anlıyorum," dedi. "Eh, teğmeni duydunuz. Tekne gece yarısı kalkıyor. Çarşamba günü şafağa kadar Kneck'te epey yol almış olmamız lazım. Uyuyabiliyorsanız birkaç saat uyuyun. Şansınız varsa yarın uzun bir gün olacak."

Ardından dönüp çıktı yine. Dışarıdan gelen rüzgâr uğultusu kapı kapandığında kesildi. "Epey yol almış olma*mız* lazım" dediğini fark etti Polly. Üçparça haklı çıkmıştı.

"Onbaşınız mı kayıp?" dedi Scallot. "İşte bu garip. Normalde

ortadan kaybolan, acemiler olur. Neyse, çavuşu duydunuz beyler. Yıkanıp yatma zamanı."

Kaba saba da olsa iş görür bir banyo ve tuvalet vardı. Polly, Shufti ile orada yalnız kalacağı bir an yakaladı. Konuyu açmak için yol bulmaya çalışmıştı ama bir bakışın yeterli olduğu anlaşıldı.

"Akşam yemeğini pişirmeye gönüllü olduğum için, değil mi?" diye mırıldandı Shufti, ortasında yosunlar bitmiş taş lavaboya bakarak.

"O bir ipucuydu, evet," dedi Polly.

"Ama bir sürü erkek yemek pişirir, biliyorsun!" dedi Shufti hararetle.

"Evet ama askerler *değil*. Hele hevesle, hiç değil," dedi Polly. "Ve kesinlikle hiçbir şeyi marine etmezler."

"Kimseye söyledin mi?" diye mırıldandı Shufti kıpkırmızı bir suratla.

"Hayır," dedi Polly. Kimseye söylemediği doğruydu. "Bak, oldukça başarılıydın. 'Kör olmayasın e mi' diyene kadar kandırdın beni."

"Evet evet, biliyorum," diye fısıldadı Shufti. "Geğirebiliyorum, aptal aptal yürüyebiliyorum, burnumu bile karıştırıyorum ama siz erkekler gibi küfredebilecek şekilde yetiştirilmedim!"

Biz erkekler ha, diye düşündü Polly. *Eyvah eyvah.* "Biz kaba saba, hovarda askerleriz. Esmesek de gürleriz maalesef," dedi. "Ee... *neden* yapıyorsun bunu?"

Shufti, tuhaf yeşil tabaka gerçekten ilginçmiş gibi lavaboyu inceledi ve bir şeyler mırıldandı.

"Pardon, ne dedin?" dedi Polly.

"Kocamı bulmaya gidiyorum," dedi Shufti, birazcık daha yüksek sesle.

"Ah, eyvah. Ne zamandır evlisiniz?" dedi Polly düşünmeden.

"Daha evlenmedik..." dedi Shufti, karınca büyüklüğünde bir sesle.

Polly, Shufti'nin tombulluğuna baktı. *Ah, eyvah. Eyvah eyvah.*

Sağduyulu bir sesle konuşmaya çalıştı. "Sence de senin, aslında..."

"Sakın bana eve gitmemi söyleme!" dedi Shufti, hızla ona dönerek. "Köyde beni bekleyen tek şey rezil olmak! Eve dönmeyeceğim! Savaşa gideceğim ve onu bulacağım! Kimse bana gitmemi söyleyemez Ozzer! Hiç kimse! Bu daha önce de oldu zaten! Ve sonu iyi bitti! Hakkında bir şarkı bile var!"

"Ah, şu," dedi Polly. "Evet, biliyorum." Halk şarkıcılarını *vurmak* lazımdı. "Ama benim *asıl* söyleyeceğim, erkek gibi görünmene *bunun* yardımcı olacağıydı..." Çantasından yumuşak bir çorap silindiri çıkardı ve başka tek kelime etmeden Shufti'ye uzattı. Tehlikeli bir şey yaptığını biliyordu fakat aniden akıllarına bir fikir gelmiş ama plan yapmamış kızlara karşı belli bir sorumluluk duygusu hissetmeye başlamıştı.

Saman yatağına dönerken Polly, Wazzer'ın, küçük Düşes resmini döşeğinin üstündeki kancaya astığını gördü. Oğlan gizlice etrafına bakındı, kapının gölgelerinden izleyen Polly'yi görmedi ve resme dönerek çabucak diz kırdı.

Eğilmemişti, *diz kırmıştı.*

Polly kaşlarını çattı. *Dört* ha?.. Artık şaşırmıyordu bile. Ve yalnızca bir çift temiz çorabı kalmıştı. Bu gidişle yakında hepsi yalınayak kalacaktı.

Polly saati ateşe bakarak anlayabiliyordu. Bir ateşin ne kadar yandığını kestirebilirdiniz ve bu ateşteki kütüklerin içleri köz, dışları kül olmuştu. Saatin on biri geçtiğine karar verdi.

Seslere bakılırsa kimse uyumamıştı. Çıtırdayan saman döşek-

te yatıp karanlığa bakarak, altında kıpırdanan şeyleri dinleyerek geçen iki saatten sonra kalktı. Yatmaya devam ederdi fakat samanların içindeki bir şey bacağını itip geçmeye çalışıyormuş gibiydi. Dahası, kuru battaniyesi yoktu. Kışlada battaniye *vardı* ama Üçparça onları kullanmamasını, çünkü "kaşıntı" bulaşabileceğini söylemişti.

Onbaşı yanık bir mum bırakmıştı. Polly, Paul'ün mektubunu bir kez daha okudu, sonra çamurlu yoldan kurtardığı basılı kâğıt parçasına bir kez daha baktı. Sözcükler bölük pörçük olsa da Polly bıraktıkları izlenimden hiç hoşlanmamıştı. Özellikle de "işgal" sözcüğünde nahoş bir tını vardı.

Sonra bir de *üçüncü* kâğıt parçası vardı. Elinde olmadan bulmuştu onu. Tamamen şans eseri. Bluz'un çamaşırlarını yıkamıştı ve bir şeyi yıkamadan önce ceplerini *elbette* kontrol ederdiniz; çünkü yıkanıp da ıslak, beyaz bir sosise dönmüş banknotu bir kez açmaya çalışmış kişi bunu bir daha yapmamaya ant içerdi. Neyse işte, bu kâğıt parçasını bulmuştu Polly. Açmak zorunda olmadığını itiraf ediyordu. En azından, açsa bile okumak zorunda değildi. Fakat her şeye rağmen yaptığınız şeyler vardı...

Bu bir mektuptu. Anlaşılan Bluz onu cebine tıkmış ve gömleğini değiştirirken orada unutmuştu. Polly'nin onu *bir kez daha* okuması gerekmiyordu ama mum ışığında okudu yine de:

Sevgili Emmeline,

Şan ve Servet beni bekliyor! Asteğmen olarak yalnızca sekiz sene geçirdikten sonra terfi aldım ve kumandan olarak atandım! Elbette bu, bundan sonra Tuğgeneral'in Battaniye, Yatak ve At Yemi Departmanı'nda subay kalmayacağı anlamına geliyor ama ben yeni dosyalama sistemimi Onbaşı Drebb'e açıkladım ve Sağlam bir adama benziyor.

Ayrıntıya giremeyeceğimi biliyorsun, fakat bunun çok heyecan verici bir görev olacağına inanıyorum ve "düşmanın karşısına" çıkmak için sabırsızlanıyorum. Hatta Bluz isminin, silahlı kuvvetler tarihine geçeceğini umacak kadar cüretliyim. Bu arada, kılıç becerimin tozunu alıyorum ve tüm bilgim kesinlikle "geri geliyor." Elbette terfi sayesinde, "yevmiyem" bir şilin arttı, ayrıca üç peni at yemi ödeneği var. Bu yüzden Bay "Dürüst" Jack Slacker'dan bir "küheylan" satın aldım. Bay Slacker son derece eğlenceli bir beyefendiydi ama maalesef atımın "hünerlerini" biraz abartmış. Neyse, sonunda "kariyer basamaklarını tırmanıyorum" ve Kader bana gülümserse pek kısa zamanda...

Neyse ki hepsi buydu. Polly biraz düşündükten sonra gitti ve mektubu dikkatle ıslattı, sonra ateşin kalıntılarında çabucak kurutup yıkanmış gömleğin cebine koydu. Bluz, çamaşırları yıkamadan önce mektubu çıkarmadığı için paylayabilirdi onu ama Polly bundan kuşkuluydu.

Yeni bir dosyalama sistemi icat etmiş bir battaniye sayıcı. Terfinin çok hızlı olabildiği bir savaşta, sekiz senelik asteğmen. Azıcık da olsa renkli bulduğu her sözcüğü veya terimi tırnak içine alan bir adam. "Kılıç becerilerinin" tozunu alıyor. Ve o kadar miyop ki, tüm at pazarlarının ucuzluk köşelerini dolaşan ve daha eve varmadan bir bacağı düşen cinsten tıknefes beygirler bulup satan Jack Slacker'dan at satın almış.

Bizim komutanımız.

Savaşı kaybediyorlardı. Bunu herkes biliyordu ama kimse söylemiyordu. Sözcükler sesli olarak söylenmezse gerçek sayılmazmış gibi hissediyorlardı sanki. Savaşı kaybediyorlardı ve ölü adamların botları içinde savaşacak, eğitilmemiş, sınanmamış bu manga, *savaşı daha hızlı kaybetmelerini* sağlayacaktı yalnızca. Ya-

rısı kızdı! Kahrolası aptal bir şarkı yüzünden Shufti çocuğunun babasını bulmak için savaşa gidiyordu; ki bu bir kız için, barış zamanında bile ümitsiz hedefti. Lofty ise sevgilisinin peşine düşmüştü; savaş başladıktan beş dakika sonra tüm romantikliğini yitirecek bir hareket. Kendisi ise...

...eh, evet. Şarkıyı o da duymuştu. Ne vardı yani? Paul ağabeyiydi. Küçüklüğünden beri göz kulak oluyordu ona. Annesi her zaman meşguldü, Düşes'te *herkes* her zaman meşguldü ve bu yüzden Polly, kendisinden on beş ay büyük bir oğlanın ablası olmuştu. Ona burnunu silmeyi ve harfleri yazmayı öğretmişti, zalim çocuklar ormanda kaybolmasına sebep olduğunda gidip onu geri getirmişti. Paul'ün peşinden koşmak, alışkanlığa dönüşmüş bir görevdi onun için.

Sonra... Eh, tek sebep bu değildi. Babası öldüğünde miras alacak erkek olmazsa Düşes Hanı'nı kaybedeceklerdi. Kanun kısaca ve açıkça buydu. Nuggan'ın kanununa göre, kedi dışındaki evcil hayvanlar, toprak, bina ve para gibi "Erkek Malları" erkeklere miras kalırdı. Kadınlar ise "Kadın Eşyası" sayılan küçük takıları ve anadan kıza geçen çıkrıkları miras alırlardı. Yani büyük, ünlü bir han kesinlikle bir kadına kalmazdı.

Bu yüzden, yaşarsa, Düşes Hanı Paul'e kalacaktı. Ölürse ve Polly evlenirse Polly'nin kocasına geçecekti. Ve Polly evleneceğini hiç sanmadığından, bir erkek kardeşe *ihtiyacı vardı*. Paul hayatının geri kalanı boyunca mutlulukla fıçı taşıyabilirdi, Polly de Düşes'i işletirdi. Fakat erkeksiz bir kadın olarak yalnız kalırsa binanın tapusu ayyaş kuzeni Vlopo'ya geçer ve o durumda da en iyi olasılıkla, Polly'nin orada yaşamasına izin verilirdi.

Ama yine de, elbette, *asıl* sebep bu değildi. Kesinlikle hayır... Bu *bir* sebepti sadece. *Asıl* sebep, basitçe Paul'dü. Polly her zaman onu bulup eve getirmişti.

Elindeki asker şapkasına baktı. Depoda miğferler de vardı ama hepsinde ok delikleri ve kocaman yırtıklar bulunduğundan manga tek kelime etmeden silindir şeklindeki yumuşak şapkaları tercih etmişti. Nasılsa öleceklerdi, bari başları ağrımasındı, değil mi? Şapkanın rozetinde alayın yanan peynir amblemi vardı. Belki bir gün sebebini öğrenirdi. Polly şapkayı taktı, çantasını ve küçük çamaşır torbasını alıp geceye çıktı. Ay gitmiş, bulutlar geri dönmüştü. Polly meydanı aşana kadar sırılsıklam oldu; yağmur yatay olarak yağıyordu.

Hanın kapısını itip açtı ve titrek mumun ışığında... *kaosla* karşılaştı. Parke taşlarının üzerine giysiler saçılmıştı, dolap kapakları açık bırakılmıştı. Jackrum, bir elinde fener diğerinde palasıyla merdivenden iniyordu.

"Ah, sensin Perks," dedi. "Mekânı temizleyip tabanları yağlamışlar. Molly bile. Gittiklerini duydum. El arabasıyla, sese bakılırsa. Senin burada ne işin var?"

"Emireriyim de çavuş," dedi Polly, şapkasındaki suyu silkeleyerek.

"Ha evet, tamam. Git de onu uyandır madem. Bıçkı makinesi gibi horluyor. Tekne hâlâ yerindedir umarım."

"Neden kaçm... tüymüşler çavuş?" dedi Polly ve düşündü: *Hay gözleri kör olmayasılar! İş ona gelirse ben de küfredemiyorum!*

Ama çavuş fark etmiş görünmedi. Ona tuhaf tuhaf baktı. "Kulaklarına bir şey çalınmıştır kuşkusuz," dedi. "Elbette, savaşı biz kazanıyoruz, biliyorsun."

"Ha. Ee... ve kesinlikle işgale uğramayacağız herhâlde?" dedi Polly, aynı ölçüde abartılı bir dikkatle.

"Kesinlikle. Engin bir ordunun ülkeyi süpürmek üzere olduğuna inanmamızı isteyen o hain şeytanlardan *tiksiniyorum*," dedi Jackrum.

"Şey... Onbaşı Strappi'den iz yok mu çavuş?"

"Hayır ama henüz her taşı kaldırıp bakmad... *Şşşt!*"

Polly dondu ve kulak kabarttı. Nal sesleri vardı. Yaklaştıkça yükseldiler ve tok seslerden, parke taşlarına çarpan nalların çınlamalarına dönüştüler.

"Süvari devriyesi," diye fısıldadı Jackrum, feneri servis tezgâhına koyarak. "Altı yedi at var."

"Bizimkilerden mi?"

"Kuşkuluyum."

Takırtılar yavaşladı ve dışarıda durdu.

"Sen onları konuşturarak oyala," dedi Jackrum, uzanıp kapı sürgüsünü çekerek. Döndü ve hanın arkasına yöneldi.

"Ne? *Ne hakkında* konuşturayım?" diye fısıldadı Polly. "Çavuş?"

Jackrum ortadan kaybolmuştu. Polly kapının ardında mırıltılar duydu ve ardından kapı sertçe iki kez çalındı.

Polly ceketini attı, kafasındaki şapkayı çıkarıp tezgâhın arkasına fırlattı. En azından artık asker değildi. Ve kapı sürgüsü sarsılırken, döküntüler arasında yatan beyaz bir şey gördü. Baştan çıkmak çok kolaydı...

İkinci darbede kapı gümleyerek açıldı ama askerler içeri hemen girmedi. Tezgâhın altında yatan ve pantolonunun paçalarını yukarı kıvırıp eteği giymeye çalışan Polly, seslere bakarak ne yaptıklarını çıkarmaya çalıştı. Hışırtılardan ve gümlemelerden anlayabildiği kadarıyla, onlara pusu kurma düşüncesiyle kapının kenarında bekleyen biri ölümüne pişman olurdu, hem de çok kısa bir süre için. İşgalcileri saymaya çalıştı; en az üç kişi gibiydiler.

Gergin sessizlikte, normal bir sesle konuşulması şok edici geldi: "Sürgünün çekildiğini duyduk. Bu, burada bir yerde olduğun

anlamına geliyor. İşi zorlaştırıyorsun. Seni biz bulmasak daha iyi."

Bunu ben de istemiyorum, diye düşündü Polly. *Ben asker değilim! Gidin buradan!* Bir sonraki düşüncesi şu oldu: *Ne demek asker değilim? Şilini aldın ve resmi öptün, değil mi?*

Aniden bir kol tezgâhın altından uzanıp Polly'yi yakaladı.

En azından, rol yapması gerekmeyecekti.

"Hayır! Lütfen efendim! Beni incitmeyin! Yalnızca korktum! Lütfen!"

Ama bundan utanç duyan ve ortaya çıkmak isteyen belli bir... *çoraplılık* vardı.

"Aman tanrılar, nesin sen?" dedi süvari, onu çekip ayağa kaldırarak ve sirkte sergilenen bir tür yaratıkmış gibi bakarak.

"Polly efendim! Meyhanede çalışıyorum efendim! Diğerleri gitti, beni burada bıraktılar!"

"Sesini kıs kızım!"

Polly başını salladı. Şu anda istediği son şey, Bluz'un, elinde kılıç ve *Acemiler İçin Kılıç Eğitimi* kitabıyla merdivenlerden aşağı koşmasıydı.

"Peki efendim," diye ciyakladı.

"Meyhanede çalışıyorsun demek? Sizin 'en iyi biranız' adını verdiğiniz şeyden üç kupa getir o zaman."

En azından bunu düşünmeden yapabilirdi. Tezgâhın altındaki kupaları görmüştü ve fıçılar da arkasındaydı. Bira seyrek ve keskindi ama muhtemelen içine attığınız peniyi eritmezdi.

Polly kupaları doldururken süvari dikkatle izledi. "Saçlarına ne oldu senin?" dedi.

Buna hazırdı Polly. "Ah, efendim... Kestiler efendim! Zlobenialı bir askere gülümsediğim için efendim!"

"Burada mı?"

"Drok'ta efendim." Sınıra daha yakın bir kasabaydı. "Annem de bunun aileme utanç getirdiğini söyledi ve beni buraya gönderdi efendim!"

Kupaları tezgâha koyarken elleri titriyordu ve bunu pek abartmıyordu. *Hiç* abartmıyordu. Yani, belki azıcık. *Kız gibi davranıyorsun*, diye düşündü. *Aynen devam!*

Şimdi işgalcileri inceleyebilirdi. Lacivert üniformaları, kocaman botları ve ağır süvari miğferleri vardı. Biri, kepenkleri kapalı pencerelerin yanında duruyordu; diğer ikisi Polly'yi izliyordu. Bir tanesi çavuş şeritlerine sahipti ve yüzünde derin bir kuşku ifadesi vardı. Polly'yi yakalayan, yüzbaşıydı.

"Bu bira iğrenç," dedi adam kupayı koklayarak.

"Evet efendim, biliyorum efendim," diye geveledi Polly. "Beni dinlemediler efendim, bu gök gürültülü havada fıçıların üzerine ıslak bir örtü sermek lazım dedim ama dinlemediler efendim. Molly de musluğu hiç temizlemiyor ve..."

"Bu kasaba bomboş, farkında mısın?"

"Hepsi kaçtı efendim," dedi Polly dürüstlükle. "İşgal edileceğiz efendim. Herkes öyle diyor. Sizden korkuyorlar efendim."

"Sen hariç?" dedi çavuş.

"Adın nedir, Zlobenia askerlerine gülümseyen kız?" dedi yüzbaşı gülümseyerek.

"Polly efendim," dedi Polly. Tezgâhın altını yoklamakta olan eli, aradığı şeyi buldu: barmenin dostu. Her zaman bir tane bulunurdu.

"Peki *sen* benden korkuyor musun Polly?" dedi yüzbaşı. Pencerenin yanındaki asker kıkırdadı.

Yüzbaşı bıyıklarını güzelce şekillendirmiş, uçlarını mumlayarak sivriltmişti ve boyu bir seksenden fazlaydı. Güzel bir gülümsemesi vardı ve yüzündeki yara sayesinde daha güzel görünüyordu.

Bir gözüne yuvarlak bir cam parçası sıkıştırmıştı. Polly'nin eli gizli sopayı kavradı.

"Hayır efendim," dedi Polly, tek göze ve tek cama bakarak. "Ee... o cam ne için efendim?"

"Bu bir monokl," dedi yüzbaşı. "Seni görmeme yardımcı oluyor ve ben bunun için son derece minnettarım. Hep derim, iki tane taksam dört göz olurdum."

Çavuş görevbilirlikle güldü. Polly boş boş baktı.

"Peki bize acemi askerlerin yerini söyleyecek misin?" dedi yüzbaşı.

Polly yüzündeki ifadeyi sabit tutmaya çalıştı. "Hayır."

Yüzbaşı gülümsedi. Dişleri de güzeldi ama artık gözlerinde sıcaklık kalmamıştı. "Cahillik edecek durumda değilsin," dedi. "Onları incitmeyeceğiz, seni temin ederim."

Uzaktan bir çığlık geldi.

"Yani, *fazla* incitmeyeceğiz," dedi çavuş, gerektiğinden daha büyük bir tatminle. Bir çığlık daha geldi. Yüzbaşı kapının yanındaki adama başını salladı, adam dışarı süzüldü.

Polly asker şapkasını tezgâhın altından çıkarıp başına taktı.

"Biri sana şapkasını verdi ha?" dedi çavuş ve dişleri yüzbaşınınki kadar güzel değildi. "Eh, askerlere gülümseyen kızları seve..."

Ve sopa kafasının yanına indi. Eski bir çakaleriği dalındandı; adam kütük gibi devrildi. Polly sopayı tekrar hazır ederek tezgâhın arkasından çıkarken yüzbaşı geriledi ama kılıcını çekmemişti; *kahkahayla gülüyordu.*

"Şimdi, kızım, eğer istediğin şey..." Polly sopayı sallarken adam onun kolunu yakaladı, gülmeye devam ederek sıkıca tutup kendine çekti fakat Polly'nin dizi onun "çorap çekmecesiyle" buluştuğunda adam sessizce iki büklüm oldu. *Teşekkürler Dişsiz!* Adam

yere çökerken Polly geriledi ve sopayı adamın miğferine indirdi. Bir çınlama çıktı.

Polly titriyordu. Midesi bulanıyordu; midesi küçük, kor-kızıl bir yumruydu. Başka ne yapabilirdi? *Düşmanla karşılaştık, meğer iyiymiş,* diye mi düşünecekti? Hem, iyi değildi zaten. Kendini beğenmişti.

Bir kından bir kılıç çekip sessizce geceye çıktı. Hâlâ yağmur yağıyordu ve nehirden yükselen sis bel yüksekliğinde bir tabaka oluşturmuştu. Dışarıda, henüz bağlanmamış altı yedi at vardı ve yanlarında bir asker bekliyordu. Adamın atlardan birini yatıştırmak için hafif sesler çıkardığını duydu Polly, yağmurun hışırtısının üzerinden. Duymamış olmayı diledi ama... eh, şilini almıştı sonuçta. Sopayı kavradı.

Daha bir adım atmışken Polly ile adam arasındaki sis kabardı ve içinden bir şekil yükseldi. Atlar huzursuzlukla kıpırdandı. Adam döndü, bir gölge hareket etti ve adam düştü.

"Hey!" diye fısıldadı Polly.

Gölge döndü. "Ozzer? Benim, Maladict," dedi. "Çavuş yardıma ihtiyacın olup olmadığına bakmam için gönderdi."

"Kahrolası Jackrum silahlı adamlarca kuşatılmış hâlde bıraktı beni!" diye tısladı Polly.

"Ve?"

"Eh, ben... ikisini bayılttım," dedi Polly, daha söylerken bile durumunun o kadar da acıklı olmadığını fark ederek. "Ama biri yolun karşısına gitti."

"Sanırım onu da biz hallettik," dedi Maladict. "Yani 'hallettik' derken... Tonker adamın bağırsaklarını döktü neredeyse. Benim 'çözülmemiş sorunlar' olarak nitelediğim şeye sahip o *kız*." Döndü. "Bakalım... Yedi at, yedi adam. Evet."

"*Tonker da mı?*" dedi Polly.

"Ah evet. Fark etmemiş miydin? Adam Lofty'ye saldırınca deliye döndü. Şimdi de senin beyefendilere bakalım, olmaz mı?" dedi Maladict, han kapısına yönelerek.

"Ama Lofty'yle Tonker..." diye başladı Polly, ona yetişmek için koşarak. "Yani davranış tarzları, onlar... Lofty'nin Tonker'ın sevgilisi olduğunu sandım... Ama ben sanıyordum ki Tonker... Yani Lofty'nin kız olduğunu bili..."

Karanlığa rağmen, gülümsediğinde Maladict'in dişleri parladı. "Kesinlikle gözün açılıyor ha Ozzer? Her gün yeni bir şey görüyorsun. Şimdi de karşı cinsin kılığına girmişsin."

"Ne?"

"*Etek* var üzerinde Ozzer," dedi Maladict, meyhaneye girerek. Polly suçlu suçlu başını eğip baktı, eteği çekip çıkaracak oldu ama sonra düşündü: *Dur bir dakika...*

Çavuş tezgâha tutunarak ayağa kalkmayı başarmıştı ve kusmaktaydı. Yüzbaşı yerde inliyordu.

"İyi akşamlar beyler!" dedi vampir. "Lütfen dikkatle dinleyin. Ben *tövbeli* bir vampirim. Yani ancak tükürük ve kahve sayesinde bir arada durabilen, bir demet bastırılmış içgüdüden ibaretim. Önüme çıkan herkesi şiddetle paramparça ederek katletme dürtüsünü bastırmakta güçlük çekmediğimi söylemek doğru olmaz. Fakat bana asıl zor gelen, gırtlaklarınızı *paralamamayı* başarmak. Lütfen işimi zorlaştırmayın."

Çavuş tezgâhtan uzaklaştı ve Maladict'e uyuşuk bir yumruk salladı; Maladict yumruktan neredeyse dalgın dalgın kaçındı ve sonra bir kroşeyle adamı devirdi.

"Yüzbaşı iyi görünmüyor," dedi. "Zavallı küçük kızımıza ne yapmaya çalıştı acaba?"

"Bana üstünlük tasladı," dedi Polly, ona dik dik bakarak.

"Ah," dedi vampir.

Maladict kışla kapısını hafifçe tıklattı, kapı aralandı ve sonra tamamen açıldı, Zımparataş sopasını indirdi. Polly'yle Maladict tek kelime etmeden iki süvariyi içeri sürükledi. Çavuş Jackrum ateşin yanındaki taburede oturmuş, bir kupadan bira içmekteydi.

"Aferin çocuklar," dedi. "Diğerlerinin yanına koyun." Kupayı uzak duvara doğru salladı. Duvarın dibinde, Tonker'ın gözetimi altında surat asarak oturan dört asker vardı. Birbirlerine kelepçelenmişlerdi. Son asker masada yatıyordu ve Igor iğne iplikle üzerinde çalışıyordu.

"Durumu nasıl asker?" dedi Jackrum.

"İyiletedek tavut," dedi Igor. "Olduğundan kötü görünüyordu gertekten. İyi ki de öyle, tünkü tavat meydanına varana kadar yedek parta bulamayadağım."

"Bizim Üçparça için yedek bacağın var mı peki?" dedi Jackrum.

"Bak şimdi çavuş, bu tür laflara hiç gerek yok," dedi Scallot sakin sakin. Şöminenin diğer yanında oturuyordu. "Atları ve heybeleri bırak bana yeter. Kılıçları senin çocuklar kullanabilir."

"*Bizi* arıyorlardı çavuş," dedi Polly. "Biz bir avuç eğitimsiz acemiyiz yalnızca ve *bizi* arıyorlardı. Beni *öldürebilirlerdi* çavuş!"

"Hayır, yetenek gördüğümde anlarım," dedi Jackrum. "Aferin delikanlı. Eksiksiz düşman üniforması içinde iri yarı bir adamı gözden kaçırmak zor olduğundan, benim yaylanmam gerekti. Dahası, siz delikanlıların uyandırılması gerekiyordu. *Askerî düşünüş tarzı* bu."

"Ama eğer ben..." Polly duraksadı. "Ben onları kandırmasam teğmeni öldürürlerdi!"

"Gördün mü? Hangi açıdan bakarsan bak, mutlaka olumlu bir tarafını görüyorsun," dedi Scallot.

Çavuş ayağa kalktı, elinin tersiyle ağzını silip kemerini düzeltti. Yüzbaşıya yürüdü, eğildi ve adamı ceketinden tutup kaldırdı.

"Bu çocukları neden arıyordun bayım?" diye sordu.

Yüzbaşı gözünü açıp şişman adama odaklandı.

"Ben bir subay ve centilmenim çavuş," diye mırıldandı. "*Kurallar* var."

"Şu anda burada pek fazla *centilmen* yok bayım," dedi çavuş.

"Orası *çok* doğru," diye fısıldadı Maladict. Solan gerginliğin ve üzerine çöken rahatlamanın etkisiyle kendini sarhoş gibi hisseden Polly kıkırtısını bastırmak için eliyle ağzını örtmek zorunda kaldı.

"Ah evet. Kurallar. Savaş tutsakları falan," diye devam etti Jackrum. "Bu, bizimle aynı yemeği yemeniz gerektiği anlamına geliyor, sizi zavallı şeytanlar. Demek benimle konuşmayacaksın?"

"Ben... Birinci Ağır Süvariler'den Yüzbaşı Horentz. Daha fazlasını söylemeyeceğim." Bunu söyleme tarzında bir şey, Polly'nin beynini dürtükledi: *Yalan söylüyor.*

Jackrum adama bir anlığına boş boş baktı ve sonra, "Eh, şimdi," dedi, "burada, karşımızda bir *kıçtan-sıkma* var; ki peynirci çocuklarım, bu, 'ilerleme yolunda engel' olarak tanımlanan bir sözcüktür. Durumu şu şekilde çözmemizi öneririm..." Adamın ceketini bıraktı ve yüzbaşı yere düştü.

Çavuş Jackrum şapkasını çıkardı. Sonra ceketini de çıkararak altındaki lekeli gömleği ve parlak kırmızı pantolon askılarını ortaya serdi. Hâlâ neredeyse küre şeklindeydi; boynundan başlayan deri katmanları dalga dalga tropik kuşağa dökülüyordu. *Kemeri sırf üniforma kurallarına uymak için takmış olmalı*, diye düşündü Polly.

Jackrum elini kaldırdı ve boynuna asılmış ip parçasını çözdü. İpe kararmış bir madeni para geçirilmişti.

"Onbaşı Scallot!" dedi.

"Evet çavuş!" dedi Scallot, selam durarak.

"Görüyorsun ki üniformamı çıkarıyorum ve resmî şilinimi de sana teslim ediyorum. Askere en son on iki seneliğine yazıldığımdan ve bunun üzerinden on altı sene geçtiğinden, artık yasal olarak tamamen kahrolası bir sivilim!"

"Evet *Bay* Jackrum," dedi Scallot neşeyle. Tutsaklar ismi duyunca başlarını kaldırdılar.

"Hâl böyleyken, sen yüzbaşı, karanlığın perdesi altında gece vakti ülkemizi işgal ettin. Ve benim gibi mütevazı bir sivil, buraya neden geldiğinizi ve diğer arkadaşlarının ne zaman burada olacağını söyletene kadar seni döve döve yedi ayrı tür bok sıçırttırabilir. Bunu engelleyecek herhangi bir kural olmadığını düşünüyorum. Tabii bu biraz zamanımı alabilir bayım, çünkü şimdiye dek ağzından beş ayrı tür boktan yalan döküldü zaten." Kollarını sıyırdı, yüzbaşıyı yine kaldırdı ve yumruğunu geri çekti...

"Acemileri yalnızca gözaltına alacaktık!" dedi bir ses. "Onları incitmeyecektik! Şimdi onu yere bırak Jackrum, kahrolası! Adamın gözlerinin önünde yıldızlar uçuşuyor hâlâ!"

Handaki çavuştu bu. Polly diğer tutsaklara baktı. Zımparataş ve Maladict'in varlığına ve Tonker'ın öfkeli bakışlarına rağmen, yüzbaşıya inecek ilk yumruğun kesinlikle bir isyan başlatacağı hissi hâkimdi. Ve Polly düşündü: *Fazla korumacılar sanki, değil mi?..*

Bunu Jackrum da sezmiş olmalıydı. "Ah, işte *şimdi* konuşuyorsunuz," dedi, yüzbaşıyı nazikçe indirerek ama ceketini bırakmadan. "Adamların senin adına iyi şeyler söylüyor yüzbaşı."

"Çünkü biz köle değiliz, seni kahrolası şalgam kafa," diye hırladı askerlerden biri.

"Köle? Benim delikanlıların hepsi kendi özgür iradeleriyle askere yazıldı, turp yiyici."

"Belki kendileri öyle sanıyordur," dedi çavuş. "Sen onlara yalan söyledin. Senelerdir yalan söylüyorsun. Senin aptal yalanların yüzünden hepsi ölecek! Yalanlarınız ve düşes dediğiniz o yoz, yalancı, ihtiyar, kaltak cadaloz yüzünden!"

"Er Goom, geri çekil! Bu bir emirdir! Geri çekil dedim! Er Maladict, Er Goom'un elindeki kılıcı al! Bu da bir emirdir! Çavuş, adamlarına yavaşça gerilemelerini emret! Yavaş yavaş! Hemen dediğimi yapın! Yeminle ben öfkeli bir adam değilimdir ama emrime itaatsizlik eden olursa, tek bir kişi bile, tanrı aşkına kaburgalarını kırarım!"

Jackrum bütün bunları tek bir nefes patlamasıyla, gözlerini yüzbaşıdan ayırmadan bağırmıştı.

Tepki, emir ve nefessiz kıpırtısızlık yalnızca birkaç saniye sürdü. Polly gevşeyen kaslarla, aniden donan tabloya baktı.

Zlobenia askerleri yerlerine geri çöküyordu. Zımparataş'ın havadaki sopası yavaşça iniyordu. Maladict ise ufak tefek Wazzer'ı havaya kaldırmış, kızın elindeki kılıcı almıştı; o anda ancak bir vampir, tutsakların üzerine atılan Wazzer'dan daha hızlı hareket edebilirdi muhtemelen.

"Gözaltı," dedi Jackrum usulca. "Komik bir terim. Benim küçük delikanlılarıma bir bak lütfen. Trol dışında tekinin bile tüyü bitmemiş. Ki liken de sayılmaz aslında. Hepsinin ağzı süt kokuyor. Bir avuç zararsız çiftçi çocuğunda bu kadar tehlikeli olan ne var da sizin gibi yiğit at dövücüleri endişelendiriyor?"

"Tey... biri gelip bu düğümün üttüne parmağını battırabilir mi lütpen?" dedi Igor, doğaçlama ameliyat masasından. "İtim bitti tayılır."

"*Zararsız mı?*" dedi çavuş, debelenen Wazzer'a bakarak. "Tamamı kaçık bunların!"

"Subayınızla konuşmak istiyorum, kahrolası," dedi yüzbaşı.

Şimdi biraz daha iyi odaklanabiliyordu. "Bir subayınız var, değil mi?"

"Evet, buralarda bir yerde vardı hatırladığım kadarıyla," dedi Jackrum. "Perks, git de Rupert'ı getir. Ama önce o elbiseyi çıkarsan daha iyi. Rupertlar söz konusu olduğunda *asla* bilemezsin." Yüzbaşıyı dikkatle bir banka bıraktı ve doğruldu. "Zımparataş, Maladict; kılını kıpırdatan tutsağın bir yerlerini kesin. Tutsaklara saldırmaya kalkan herkesin de! Şimdi... Hah, evet. Üçparça? Sıkı çalışmaya hazır her genç erkek için pek çok fırsatlar barındıran harika ordunuza yazılmak istiyorum."

"Askerlik deneyimin var mı?" dedi Scallot sırıtarak.

"Borogravia'nın sınırlarından öte, yüz elli kilometre dâhilindeki her alçakla savaşarak geçmiş kırk senem var onbaşı."

"Özel becerilerin?"

"Ne olursa olsun hayatta kalmak, onbaşı."

"O zaman sana bir şilin sunuyorum ve seni hemen çavuşluğa terfi ettiriyorum," dedi Scallot, ceketi ve şilini geri vererek. "Düşes'e bir buse kondurmak ister misin?"

"Bu yaşta değil," dedi Jackrum ceketini giyerek. "Tamamen akıllıca, tamamen düzenli, tamamen yasal. Hadi git Perks, sana bir emir verdim."

Bluz horluyordu. Mumu yanıp tükenmişti. Battaniyesinin üzerinde açık bir kitap duruyordu. Polly kitabı teğmenin parmaklarından nazikçe çekip aldı. Kapağındaki lekeler yüzünden neredeyse okunmaz hâldeki ismi şöyleydi: *Tacticus: Seferler*

"Teğmenim?" diye fısıldadı.

Bluz gözlerini açtı, onu gördü ve sonra dönüp çılgınca yatağın kenarında arandı.

"Burada efendim," dedi Polly, gözlüğü teğmene vererek.

"Ah Perks, teşekkür ederim," dedi teğmen doğrulup oturarak. "Gece yarısı mı oldu?"

"Biraz geçti efendim."

"Ah, eyvah! O zaman acele etmemiz lazım! Çabuk, pantolonumu uzat bana! Adamların gecesi iyi geçti mi?"

"Zlobenia askerlerinin saldırısına uğradık efendim. Birinci Ağır Süvariler. Onları tutsak aldık efendim. Kayıp vermedik efendim." *Çünkü savaşmamızı beklemiyorlardı*, diye düşündü. *Bizi canlı ele geçirmek istiyorlardı. Ama Zımparataş, Maladict ve... bana denk geldiler.*

Kendini o sopayı sallamaya ikna etmek zor, çok zor gelmişti. Fakat bir kez yaptıktan sonra kolaylaşmıştı. Sonra, altında pantolon olmasına rağmen, etekle yakalandığı için utanmıştı. Sırf düşünerek, oğlandan kıza dönüşmüştü. O kadar, o kadar kolay olmuştu ki... Bunu düşünmek için biraz zamana ihtiyacı vardı şimdi. Pek çok şey hakkında düşünmek için zamana ihtiyacı vardı. Ve zamanın kıt olacağını tahmin ediyordu.

Bluz pantolonunu giyerken, ona bakarak oturuyordu hâlâ.

"Şunu bana bir daha anlat lütfen Perks," dedi adam. "Sen, düşman askerlerini *yakaladın?*"

"Yalnızca ben değil efendim. Ben yalnızca iki tanesini yakaladım," dedi Polly. "Hepimiz, ee... hücum ettik efendim."

"*Ağır Süvariler'e?*"

"Evet efendim."

"Prens'in kişisel alayı o! İşgale mi gelmişler?"

"Sanırım daha çok... devriye gibi efendim. Yedi adam."

"Ve hiçbiriniz incinmedi, öyle mi?"

"Evet efendim."

"Bana gömleğimi uzat! Ah, lanet!"

Polly adamın sağ elindeki sargı bezini ancak o zaman fark etti. Bez kanla kızarmıştı. Teğmen onun yüz ifadesini yakaladı.

"Kendi kendimi yaraladım biraz Perks," dedi tedirginlikle. "Akşam yemeğinden sonra kılıç becerimin 'tozunu alırken.' Ciddi bir şey değil, yalnızca biraz 'paslanmışım.' Düğmelerimi iliklemeyi beceremiyorum. Yardım edebilirsen..."

Polly teğmenin giyinmesine yardım etti ve birkaç parça eşyasını bir çantaya doldurdu. *Kendi kılıcıyla kendi kılıç elini kesmek özel yetenek gerektirir*, diye düşündü.

"Hesabı ödemeliyim..." diye mırıldandı teğmen, karanlık merdivenleri inerlerken.

"Yapamazsınız efendim. Herkes kaçtı."

"O zaman bir not bırakayım, ne dersin? Hesabı ödemeden 'tüydüğümü' düşünmelerini istemem."

"Hepsi *gitti* efendim!" dedi Polly, onu ön kapıya doğru iterek. Sonra durdu, teğmenin ceketini düzeltti ve yüzüne baktı. "Dün gece yıkandınız mı efendim?"

"Sıcak su yo..." diye başladı Bluz.

Tepki otomatik geldi. On beş ay küçük olmasına rağmen Polly çok uzun zamandır Paul'e annelik ediyordu.

"Mendil!" diye emretti. Ve bazı şeyler beyne küçük yaşta programlandığından, teğmen hemen mendilini çıkardı.

"Tükür!" diye emretti Polly. Sonra ıslak mendili kullanarak Bluz'un yüzündeki bir lekeyi sildi ve bunu yaparken, ne yaptığını fark etti. Geri dönüş yoktu. Tek çare ilerlemekti.

"Tamam," dedi kabaca. "Her şeyini aldın mı?"

"Evet Perks."

"Bu sabah tuvalete gittin mi?" diye devam etti Polly'nin ağzı, beyni divanıharp korkusuyla büzülürken. *Şoktayım sanırım*, diye düşündü, *ama o da öyle. Bildiklerine yapışırsın ve duramazsın.*

"Hayır Perks," dedi teğmen.

"O zaman tekneye binmeden önce gitmen lazım, tamam mı?"

"Tamam Perks."

"Hadi git madem, aferin teğmenime..."

Bluz kışlaya girerken Polly duvara yaslandı ve derin derin nefes alarak sakinleşmeye çalıştı. Sonra teğmenin ardından içeri süzüldü.

"Dikkat! Selam dur!" diye bağırdı Jackrum. Zaten sıra hâlindeki manga, muhtelif beceri seviyeleriyle selam durdu. Çavuş, Bluz'un önünde sertçe selam çakarak genç adamın geriye doğru eğilmesine sebep oldu.

"Düşmanın keşif kolunu yakaladık efendim! Çok tehlikeli işti efendim! Acil durumun aciliyetine bakarak efendim, ve Onbaşı Strappi tüydükten sonra erbaşınız olmadığını göz önünde bulundurarak ve de benim itibar kazanmış yaşlı bir asker olduğum düşünülürse, Düşes'in Yönetmeliği Madde 796 Bölüm 4a Paragraf 2 uyarınca beni muavin atayabilirsiniz efendim! Teşekkür ederim efendim!"

"Ne?" dedi Bluz, uykulu gözlerle etrafına bakınarak ve aniden kargaşayla dolan dünyasında ne yaptığını bilen kocaman bir kırmızı ceket bulunduğunu fark ederek. "Ha. Evet. İyi. Madde 796 mı dedin? Kesinlikle. Bravo. İşine bak çavuş."

"Burada kumanda sende mi?" diye bağırdı Horentz, ayağa kalkarak.

"Evet yüzbaşı," dedi Bluz.

Horentz onu tepeden tırnağa süzdü. "*Sen mi?*" dedi, sözcüğe bol bol küçümseme bulaştırarak.

"Kesinlikle bayım," dedi Bluz, gözlerini kısarak.

"Ah pekâlâ, eldekiyle idare etmek gerekecek... Şu şişman *piç*," dedi Horentz, tehditkâr parmağını Jackrum'a uzatarak, "o şerefsiz it, beni şiddetle tehdit etti! *Zincire vurulmuş* bir savaş tutsağı olduğum hâlde! Ve şu... *oğlan*," diye ekledi, sözcüğü Polly'ye doğru tü-

kürerek, "mahrem yerlerimi tekmeleyip beni pert etti ve neredeyse sopayla öldürecekti! Bizi salıvermenizi *talep ediyorum!*"

Bluz, Polly'ye döndü. "Yüzbaşı Horentz'in 'mahrem yerlerini' tekmeledin mi, *Pert*?"

"Şey... evet efendim. Diz attım aslında. Ve adım Perks efendim ama neden yanlış söylediğinizi anlayabiliyorum."

"O sırada ne yapıyordu?"

"Ee... bana sarılıyordu efendim." Polly, Bluz'un kaşlarının kalktığını gördü ve hemen ekledi. "Kuşku uyandırmamak için geçici olarak kadın kılığına girmiştim efendim."

"Ve sonra da ona... sopayla vurdun?"

"Evet efendim. Bir kez efendim."

"Ne demeye bir kezle yetindin ki?" dedi Bluz.

"Efendim?" dedi Polly, Horentz nefesini içine çekerken.

Bluz, yüzünde neredeyse meleksi bir keyif ifadesiyle döndü.

"Ve sen çavuş," diye devam etti, "gerçekten de yüzbaşıya el sürdün mü?"

Jackrum bir adım öne çıktı ve şık bir selam çaktı. "Tam olarak değil efendim, hayır!" dedi, gözlerini uzak duvarda, yerden üç metre yüksekte bir noktaya dikerek. "Topraklarımızı ele geçirmek amacıyla ülkemizi işgal etmişti efendim, ben de geçici bir şok ve huşu hücumunun zararının dokunmayacağını düşündüm efendim. Yeminle efendim, ben şiddete meyilli bir adam değilimdir."

"Elbette değilsin çavuş," dedi Bluz. Hâlâ gülümsüyor olsa da gülümsemesinde kötücül bir zevk vardı şimdi.

"Tanrılar aşkına, seni aptal! Bu cahil hödüklere inanamazsın, bu süprüntü..." diye başladı Horentz.

"Onlara inanıyorum, kesinlikle inanıyorum," dedi Bluz, sinirli bir meydan okumayla titreyerek. "Gökyüzü yeşildir deseler,

sana inanacağıma onlara inanırım bayım. Ve öyle görünüyor ki, ne kadar eğitimsiz olurlarsa olsunlar, zekâları ve cüretleri ile Zlobenia'nın en iyi askerlerinden bazılarını alt etmeyi başarmışlar. Bizim için başka sürprizler de hazırladıklarına eminim."

"*Donlarını indirmen yeterli*," diye fısıldadı Maladict.

"*Kes sesini!*" diye tısladı Polly ve sonra yumruğunu yine ağzına tıkamak zorunda kaldı.

"Seni tanıyorum Yüzbaşı Horentz," diye devam etti Bluz ve yüzbaşı bir anlığına endişelenmiş göründü. "Yani senin gibi adamları *bilirim*. Hayatım boyunca onlara tahammül etmem gerekti. Beyinleri pantolonlarına düşmüş iri yarı, tasasız zorbalar. Atınıza atlayıp ülkemize girmeye *cüret ediyorsunuz* ve sizden korkacağımızı düşünüyorsunuz, öyle mi? Adamlarımı göz ardı edip seni dinleyeceğimi mi sanıyorsun? Hatta *talep ediyorsun?* Benim ülkemin topraklarında?"

"Yüzbaşı?" diye mırıldandı süvari çavuşu, Horentz alık alık teğmene bakarken. "Yakında burada olurlar."

"Ah," dedi Horentz kararsızca. Sonra, bir çabayla kendini toparladı. "Destek kuvvetler geliyor," diye terslendi. "Bizi hemen bırak ahmak herif. O zaman belki, bu davranışını milli aptallığınıza bağlarım. Aksi hâlde, sen ve senin... *adamlarının* başının çok büyük bir belaya gireceğine emin olurum."

"Çiftçi çocuklarla başa çıkmak için yedi süvari yeterli görülmedi mi?" dedi Bluz. "Terliyorsun yüzbaşı. *Endişelisin.* Hem de destek kuvvetler gelirken?"

"Konuşabilir miyim efendim!" diye bağırdı Jackrum ve duraksamadan devam etti: "*Peynirciler! Kahrolası silahlarınızı elinize alın, hemen! Maladict, Er Goom'a kılıcını geri ver ve ona şans dile! Zımparataş, sen de üç buçuk metrelik kargılardan bir demet kap! Kalanlarınız...*"

"Bunlar da var çavuş," dedi Maladict. "Hem de bir sürü. Dostlarımızın eyerlerinden aldım." Polly'ye, büyük el arbaleti gibi görünen iki zarif aleti kaldırdı.

"At yayı mı?" dedi Jackrum, harika bir Domuznöbeti hediyesini açan bir çocuğun sesiyle. "İşte, dürüst ve ayık bir hayat yaşarsanız bu şekilde ödüllendirilirsiniz çocuklarım. Korkunç, küçük makineler. Herkes ikişer tane alsın!"

"Gereksiz şiddet istemiyorum çavuş," dedi Bluz.

"Başüstüne efendim!" dedi çavuş. "Zımparataş! O kapıdan koşarak giren ilk adamı duvara mıhlamanı istiyorum!" Teğmenle göz göze geldi ve ekledi: "Ama abartmadan!"

Ve biri, kapıyı çaldı.

Maladict iki arbaleti kapıya doğrulttu. Zımparataş iki elindeki iki kargıyı kaldırdı. Polly, en azından kullanmayı bildiği bir silah olduğundan sopasını kavradı. Diğer oğlanlar –ve kızlar– ise Üçparça Scallot hangi silahları bulabilmişse onları hazır ettiler.

Bir sessizlik oldu.

Polly etrafına bakındı. "Gir?" diye öneride bulundu.

"Evet, tamam, bu da olur," dedi Jackrum, gözlerini devirerek.

Kapı açıldı ve ufak tefek, şık bir adam dikkatle içeri girdi. Yapısı, renkleri ve saç stili tıpkı Malad...

"Bir *vampir?*" dedi Polly usulca.

"Ah, lanet olsun," dedi Maladict.

Fakat gelen kişinin giysileri sıradışıydı. Eski moda bir frak giymişti ama kol yenleri yoktu ve üzerine çok, pek çok cep dikilmişti. Vampirin boynunda büyük, siyah bir kutu asılıydı. Onu delik deşik ederek öldürmek üzere hazırlanmış bir düzine silahı görünce beklenmedik biçimde gülümsedi.

"Hyaarika!" dedi, kutuyu kaldırıp altındaki tripotu açarak. "Ama... trol byirazcık sola kayabilir mi lyutfen?"

"Ha?" dedi Zımparataş.

Erler bakıştılar.

"Evvet. Byir de, çavuş byiraz daha ortaya kayabilirse... Kılıçlarınızı da byiraz daha yükseğe kyaldırır mısınız?" diye devam etti vampir. "Hyarika! Ve siz bayım, bana kyüçük bir *hırrrr* verebilirseniz?.."

"Hırrr?" dedi Bluz.

"Çyok güzel! Şyimdi gyerçekten vahşice..."

Kör edici bir ışık çakması ve "Ah, hass!.." feryadı koptu. Ardından, kırılan bir camın şıngırtısı duyuldu.

Biraz önce vampirin durduğu yerde şimdi küçük bir toz konisi vardı. Sonra, Polly gözlerini kırpıştırarak izlerken tozlar yavaşça yükseldi ve insan şekli alarak bir kez daha vampire dönüştü.

"Ah eyvah, yeni fyiltrenin işe yarayacağını düşünmüştüm gyerçekten," dedi vampir. "Neyse, deneye deneye öğreniyoruz." Onlara parlak bir gülümseme bahşetti ve ekledi: "Şyimdi... hyanginiz Yüzbaşı Hyorentz, lyutfen?"

Yarım saat geçmişti. Polly hâlâ şaşkındı. Sorun, neler olduğunu anlamaması değildi; sorun, olanları anlamadan önce bir sürü başka şeyi daha anlaması gerekliliğiydi. Bu şeylerden biri "gazete" kavramıydı.

Bluz bir gururlu, bir endişeli görünüyordu ama tedirginliği daimiydi. Polly onu dikkatle izliyordu. Sırf ikonografçının peşinden içeri giren adamla konuştuğundan da değil. Yeni gelen adam büyük, deri bir ceket ve binici pantolonu giymişti ve zamanın çoğunu, mangaya şaşkınlıkla baka baka defterine bir şeyler yazarak geçiriyordu. Sonunda, kulakları epey keskin olan Maladict duvarın dibinde oyalandığı yerden ayrılıp kasıla kasıla acemilerin yanına geldi.

"Tamam," dedi alçak sesle. "Bütün bunlar biraz karmaşık ama... Aranızda 'gazete' denen şeyden haberi olan var mı?"

"Evet, ikindi kutaktan kudenim Igor, Ankh-Morpork'ta yatıyor. O anlatmıttı," dedi Igor. "Bir tür hükümet bildiriti gibi bir teymit."

"Ee... gibi. Yalnız, hükümet tarafından yazılmıyor. Bir şeyleri yazan sıradan kişiler tarafından yazılıyor," dedi Maladict.

"Günlük gibi mi?" dedi Tonker.

"Ee... hayır."

Maladict açıklamaya çalıştı. Manga anlamaya çalıştı. Yine de anlaşılmadı. Polly'ye, bir tür kukla gösterisiymiş gibi geldi. Hem, yazılmış bir şeye neden güvenecektiniz ki? Polly "Borogravia'nın Annelerinden!" broşürüne kesinlikle güvenmemişti ki onu *hükümet* yazmıştı. Ve hükümete güvenemiyorsanız *kime* güvenebilirdiniz?

Aslında bir düşününce, geri kalan herkese...

"Bay deSoze, Ankh-Morpork'ta yayınlanan bir gazetede çalışıyor," dedi Maladict. "Savaşı kaybedeceğimizi söylüyor. Kayıplarımız artıyormuş, askerlerimiz firar ediyormuş ve bütün siviller dağlara göçüyormuş."

"Ona n-neden inanalım ki?" diye sordu Wazzer.

"Bir sürü yaralı ve mülteciyle karşılaşmadık mı biz de? Ayrıca Onbaşı Strappi de cepheye gönderileceğini öğrendiğinden beri kayıp," dedi Maladict. "Üzgünüm ama doğru. Hepimiz gördük."

"Evet ama o, yabancı ülkeden gelmiş bir adam yalnızca. D-düşes bize neden yalan söylesin? Yani... neden bizi ölüme göndersin?" dedi Wazzer. "O... b-bize göz kulak oluyor!"

"Herkes kazanacağımızı söylüyor," dedi Tonker kuşkuyla, bir anlık mahcubiyetten sonra. Wazzer'ın yanaklarında gözyaşları süzülüyordu.

"Hayır, öyle söylemiyorlar," dedi Polly. "Ben de kazanacağımızı düşünmüyorum."

"Kazanacağımızı *düşünen* var mı?" dedi Maladict.

Polly silah arkadaşlarının yüzlerine baktı.

"Ama böyle konuşmak... Düşes'e ihanet değil mi?" dedi Wazzer. "Panik Yaratmak ve Moral Bozmak değil mi?"

"Belki de paniğe kapılmamız *lazım*," dedi Maladict. "Adam buraya nasıl gelmiş, biliyor musunuz? Gazetesinde savaş hakkında bir şeyler yazmak için kasaba kasaba dolaşıyormuş. Yolun hemen yukarısında bu süvarilerle karşılaşmış. *Bizim* ülkemizde! Ve süvariler ona, Borogravia'dan askere alınan son gençlerin *burada* olduğunu, bizim de 'bir avuç korkak, küçük, ağlak oğlan çocuğu' olduğumuzu söylemiş. Bizim kendi iyiliğimiz için bizi tutsak alacaklarını ve bu sırada Bay deSoze'nin de, gazetesi için resmimizi çekebileceğini söylemişler. Onun, durumun ne kadar kötü olduğunu herkese gösterebileceğini, çünkü bizim artık sıfırı tükettiğimizi söylemişler."

"Evet ama biz onları yendik ve onu atlatmış olduk!" dedi Tonker pis pis sırıtarak. "Şimdi yazacak hiçbir şeyi yok!"

"Ee... pek öyle sayılmaz. Adam böylesinin daha iyi olduğunu söylüyor."

"Daha mı iyi? *O* kimin tarafında ki?"

"O kısmı biraz karışık gerçekten. Ankh-Morpork'tan gelmiş ama tam olarak onların tarafında da değil. Ee... onun için resim çeken Otto Chriek..."

"Vampir mi? Işık çaktığında toza dönüştü!" dedi Polly. "Sonra... geri geldi!"

"Şey, ben o sırada Zımparataş'ın arkasında duruyordum," dedi Maladict, "ama tekniği biliyorum. Muhtemelen ince bir cam şişede k... kk... kka... Hayır, bekle, bunu söyleyebilirim... *kan*." İçini çek-

ti. "İşte! Sorun *yok*. İnce bir cam şişede... o dediğimden... taşıyordu. Şişe yere düşünce kırıldı ve toz yığınını yine bir araya topladı. Harika fikir." Maladict onlara solgun bir gülümsemeyle baktı. "Yaptığı işi çok önemsiyor gerçekten. Her neyse, o bana, deSoze'nin yalnızca gerçekleri öğrenmeye çalıştığını söyledi. Sonra öğrendiklerini yazıyormuş ve bilmek isteyen herkese satıyormuş."

"Ve bunu yapmasına *izin* veriyorlar, öyle mi?" dedi Polly.

"Görünüşe göre öyle. Otto diyor ki, haftada en az bir kere Kumandan Vimes'ın öfkeden hop oturup hop kalkmasına sebep oluyormuş ve yine de başına hiçbir şey gelmiyormuş."

"Vimes? Kasap Vimes mı?" dedi Polly.

"Adam bir dükmüş, Otto öyle diyor. Ama bizimki gibi değil. Otto onun kimseyi katlettiğini görmemiş. Otto da benim gibi bir Kara Kurdeleli. Bir başka Kara Kurdeleliye yalan söylemez. Diyor ki, çektiği o resmi bu gece en yakın klak kulesinden göndercekmiş. Yarın gazetede basılacakmış! *Burada da* bir kopyasını basacaklarmış!"

"Klaklarla nasıl resim gönderebilirsin ki?" dedi Polly. "Klakları gören insanlar tanıyorum. Bir kulenin tepesinde, sürekli *klakklak* yapan bir sürü kutudan ibaret!"

"Ah, Otto bana bunu da açıkladı," dedi Maladict. "Çok dâhiyane."

"Nasıl çalışıyormuş?"

"Anlattıklarını anlamadım. Tamamen... sayılarla ilgili. Ama o anlatırken kesinlikle çok akıllıca geldi. Her neyse, deSoze bizim teğ... bizim Rupert'a, bir avuç oğlan çocuğunun deneyimli askerleri alt etmesi haberinin kesinlikle dikkat çekeceğini söyledi!"

Manga mahcup mahcup bakıştı.

"Tamamen şanstı. Hem, Zimparataş da yanımızdaydı," dedi Tonker.

"Ben de hile yaptım," dedi Polly. "Yani bir daha olsa başaramam."

"Ee, ne olmuş?" dedi Maladict. "Sonuçta bu defa başardık. *Manga* başardı! Bir dahaki sefere de farklı şekilde başarırız!"

"Evet!" dedi Tonker.

Her şeyi başarabileceklerini hissettikleri heyecan dolu bir an yaşadılar. Ama gerçekten yalnızca bir *an* sürdü.

"İşe yaramaz," dedi Shufti. "Şansımız yaver gitti o kadar. İşe yaramayacağını biliyorsun Maladict. İşe yaramayacağını *hepiniz* biliyorsunuz, değil mi?"

"Eh, ben de yani... aynı anda koskoca bir alayı alt edebileceğimizi söylemiyorum," dedi Maladict. "Ve teğ... Rupert biraz toy olabilir. Fakat biz fark yaratabiliriz. İhtiyar Jackrum ne yaptığını biliyor ve..."

"*Yeminle, ben şiddete meyilli bir adam değilimdir... Güm!*" diyerek kıkırdadı Tonker ve birkaç... evet, kıkırtı yükseldi. *Kıkırtıydılar* gerçekten, Polly biliyordu.

"Hayır, değilsin," dedi Shufti ifadesiz bir sesle. "Hiçbirimiz değiliz, değil mi? Çünkü biz kızız."

Ölüm sessizliği çöktü.

"Eh, Zımparataş ve Ozzer kız değil, tamam," diye devam etti Shufti, sessizlik ağzındaki gönülsüz sözcükleri kerpetenle çekiyormuş gibi. "Maladict ile Igor'dan da emin değilim. Ama kalanlarımız kız. *Biliyorum* işte. Gözlerim görüyor, kulaklarım duyuyor, *beynim* çalışıyor. Değil mi?"

Çöken sessizliğin içinde daha sessiz bir gürleme duyuldu: Zımparataş konuşmak üzereydi.

"Bi faydası olcaksa," dedi, aniden çakıldan ziyade kumlar çağıldıyormuş gibi gelen bir sesle, "gerçek adım Yeşim."

Polly sorgulayan gözlerin kendisine saplandığını hissetti. Uta-

nıyordu elbette. Ama aşikâr sebepten dolayı değil. Diğer sebepten utanıyordu, hayatın bazen döve döve öğrettiği küçük dersten dolayı: *Dünyayı izleyen tek kişi sen değilsin. Başkaları da var; sen onları izlerken onlar da seni izliyor ve sen onlar hakkında düşünürken onlar da senin hakkında düşünüyor. Dünyada önemli olan tek kişi sen değilsin.*

Paçayı kurtarması imkânsızdı. Ve bir açıdan bu, rahatlatıcıydı.

"Polly," diye fısıldadı neredeyse.

Sorarcasına Maladict'e baktı. Maladict tamamen yorumsuz şekilde gülümsedi. "Zamanı mı?" dedi.

"*Tamam, hepiniz! Ne demeye orada dikiliyorsunuz?*" diye bağırdı Jackrum, Maladict'in kafasının on beş santim gerisinden. Kimse geldiğini görmemişti; adam bazen Igorları bile şaşırtan bir erbaş sessizliğiyle hareket ediyordu.

Maladict'in gülümsemesi değişmedi. "Emirlerini bekliyoruz çavuş," dedi arkasına dönerek.

"Akıllı olduğunu mu sanıyorsun Maladict?"

"Hmm... evet çavuş. Oldukça akıllıyımdır," diye kabul etti vampir.

Jackrum'un gülümsemesi mizahtan tamamen yoksundu. "Güzel. Bunu duyduğuma sevindim. Bir başka aptal onbaşı istemem. Evet, henüz düzgün bir er bile olmadığını biliyorum ama Nuggan'a şükür artık onbaşısın, çünkü benim bir onbaşıya ihtiyacım var ve en şık giyinen sensin. Üçparça'dan onbaşı şeritlerini alırsın. Kalanlarınız! Kahrolası bir kadın günü değil bu, beş dakika içinde yola çıkıyoruz! Kıçınızı kaldırın!"

"Ama tutsaklar..." diye başladı Polly, öğrendiklerini sindirmeye çalışarak.

"Onları hana sürükleyeceğiz, çırılçıplak soyup bağlayıp birbirlerine kelepçeleyeceğiz," dedi Jackrum. "Bizim Rupert, kızdığında

bayağı acımasız, küçük bir şeytan oluyormuş ha? Üçparça da botlarına ve atlarına el koyacak. Çıplak çıplak çok uzağa gidemezler bir süre."

"Haber yazan adam onları serbest bırakmaz mı?" dedi Tonker.

"Umurumda değil," dedi Jackrum. "İpleri kesebilir muhtemelen ama kelepçenin anahtarını tuvalete atacağım. Onu çıkarmak zaman alacaktır."

"O adam *kimin* tarafında çavuş?" dedi Polly.

"Bilmem. Onlara güvenmiyorum. Boş verin onları. Onlarla konuşmayın. Bir şeyler yazan adamlarla asla konuşmayın. Askerî kural. Şimdi, demin size bir emir verdiğimi biliyorum, çünkü kahrolası yankısını duyabiliyorum! İşinize bakın! *Gidiyoruz!*"

"Terfi, cehenneme giden yoldur evlat," dedi Scallot, Maladict'e, kancasına taktığı iki şeridi kaldırarak. Sırıttı. "Artık günde üç peni daha borçlu olacaklar sana ama o parayı asla görmeyeceksin, çünkü bize maaş ödemiyorlar. Ama iyi tarafından bak, böylece stopaj da kesilmeyecek ki şeytan gibi stopaj keserler. Benim bakış açıma göre, geri geri yürüsen ceplerin dolar da taşar!"

Yağmur kesilmişti. Manganın büyük kısmı kışlanın dışında, gazete yazarına ait küçük, örtülü bir arabanın durduğu yerde geçit töreni yapıyordu. Arabaya bağlanmış direkten büyük bir bayrak sarkıyordu ama Polly ay ışığında bayraktaki deseni seçemiyordu. Arabanın yanında, Maladict ile Otto derin bir sohbete dalmıştı.

Ama asıl dikkat çeken, süvarilerin atlarıydı. Bir tanesi Bluz'a önerilmişti fakat teğmen korkulu bir ifadeyle reddetmiş, "kendi küheylanına sadık kalmak" hakkında bir şeyler mırıldanmıştı. Söz konusu küheylan Polly'ye *kendi kendine hareket eden huysuz bir tel ızgara* gibi görünse de muhtemelen teğmen doğru kararı

vermişti, çünkü süvarilerin atları kocaman hayvanlardı; savaş deneyimine sahip, iri yarı, parlak gözlü atlar. Onlardan birine binmek Bluz'un pantolonunun bacak arasını zorlardı ve dizginlemeye çalışırken de kolları omuzlarından kopardı. Şimdi her atın eyerinden bir çift bot sarkıyordu. En öndeki hariç. En öndeki gerçekten muhteşem hayvanın sırtında Onbaşı Scallot, eklenti gibi oturuyordu.

"Ben eşek dövücüsü değilimdir Üçparça," dedi Jackrum, adamın koltuk değneklerini eyere bağlamayı bitirirken, "ama bu *ciddi*en çok iyi bir at."

"Orası kesin çavuş. Bununla koca bir müfrezeyi bir hafta besleyebilirsin!" dedi onbaşı.

"Bizimle gelmek istemediğine emin misin?" diye ekledi Jackrum, geri çekilerek. "O şerefsizlerin keseceği bir iki şeyin kalmıştır herhâlde?"

"Nazik önerin için teşekkür ederim çavuş," dedi Üçparça. "Ama pek yakında hızlı atlar kıymete binecek ve ben de tabiri caizse pazarın kapısında olacağım. Bu kadar at, üç senelik maaş eder." Eyerde döndü ve mangaya başını salladı. "İyi şanslar çocuklar!" diye ekledi neşeyle. "Her gün Ölüm'le yürüyeceksiniz ama ben onu gördüm ve bazen bazı kişilere göz kırptığı *bilinir*. Sakın unutmayın: Botlarınızı çorbayla doldurun!" Atları mahmuzlayarak harekete geçirdi ve ganimetleriyle birlikte loşluğun içinde gözden kayboldu.

Jackrum uzaklaşan adamı izledi, başını iki yana salladı ve acemilere döndü. "Pekâlâ hanımlar, şimdi... Komik olan ne Er Halter?"

"Şey, yok bir şey çavuş. Yalnızca... aklıma bir şey geldi de..." dedi Tonker, boğulurcasına.

"Sana *akıl yürüt* diye para ödemiyorlar, yürümen için para ödüyorlar. Yürü o zaman!"

Yürüdüler. Yağmur zamanla dindi ama sonra biraz rüzgâr çıktı ve pencereleri sarstı, terk edilmiş evleri süpürdü, daha demin oraya koyduğuna yemin ettiği bir şeyi arayan biri gibi kapıları açıp kapattı. Plotz'da hareket eden tek şey rüzgârdı.

Terk edilmiş kışlanın arka odasındaki, yere yakın bırakılmış bir mumun alevi hariç.

Mum, bir taburenin bacaklarına bağlanmış pamuk ipliğine yaslanmıştı. Yani yeterince kısaldığında ipi yakacak, ip yere düşecek, yere serilmiş saman şeridini tutuşturacak ve ateş de sonunda döşek yığınına ulaşacaktı. Döşeklerin üzerinde iki eski lamba yağı tenekesi vardı.

Islak, kasvetli havada bütün bunların olması bir saat aldı ve olduğu zaman tüm pencereler patladı.

Gün Borogravia'da koskoca bir balık gibi doğdu. Bir güvercin ormanın üzerinde yükseldi, hafifçe kanat eğdi ve doğrudan Kneck Vadisi'ne yöneldi. Ağaç denizinden siyah bir taş kütlesi gibi yükselen kale buradan bile görülebiliyordu. Güvercin bu taptaze, yeni sabahta bir amaçlılık kıvılcımı gibi hızla uçtu...

...ve gökyüzünden bir karanlık çöküp çelikten pençeleriyle onu yakalarken ciyakladı. Şahin ve güvercin bir anlığına havada yuvarlandılar ve sonra şahin biraz yükselerek uçmaya devam etti.

000000000! diye düşündü güvercin. Oysa daha tutarlı şeyler düşünebilseydi ve avcı kuşların güvercinleri nasıl yakaladığını bilseydi,* neden bu kadar... *nazikçe* kavrandığını merak edebilirdi. Şahin onu sıkmıyor, yalnızca tutuyordu. Ama mevcut durumda güvercin ancak *000000000!* diye düşünebildi.

Şahin vadiye ulaştı ve kalenin üzerinde alçaktan uçarak daire-

* Avcı kuşların avlarını nasıl yakaladığını bilen tüm güvercinlerin öldüğü, dolayısıyla onların *canlı* güvercinler kadar bile düşünemediği hesaba katılmalıdır.

ler çizmeye başladı. O dönerken, minik bir şekil şahinin sırtındaki deri koşum takımından kalktı ve kuşun bedeninin etrafından büyük dikkatle dolaşarak pençelerine vardı. Hapsedilmiş güvercine ulaştı, üzerinde diz çöktü ve kollarını boynuna doladı. Şahin bir taş balkonun üzerinde süzüldü, havada şahlandı ve güvercini bıraktı. Güvercin ve minik adam, peşlerinde tüylerden bir yol bırakarak parke taşlarında sekip yuvarlandılar ve sonunda kıpırtısız kaldılar.

Nihayet, güvercinin altından bir yerden bir ses, "Hay anasını..." dedi.

Taşların üzerinde telaşlı ayak sesleri duyuldu ve güvercin, Onbaşı Buggy Swires'ın üzerinden alındı. Buggy bir gnomdu ve on beş santim boyundaydı. Diğer yandan, Ankh-Morpork Bekçi Teşkilatı Hava Kuvvetleri Departmanının başkanı ve tek üyesi olarak zamanının çoğunu o kadar yüksekte geçiriyordu ki *ona* herkes küçücük görünüyordu.

"İyi misin Buggy?" dedi Kumandan Vimes.

"Fena değilim efendim," dedi Buggy, bir tüy tükürerek. "Ama zarif bir iniş değildi, değil mi? Bir dahakine daha iyi iş çıkarırım. Güvercinler dizginlenemeyecek kadar aptal..."

"Bana ne getirdin?"

"*Times*'ın arabasından bu gönderildi efendim! Bütün yol boyunca takip ettim!"

"*Bravo* Buggy!"

Kanat sesleri duyuldu ve şahin duvara kondu.

"Ve, ee... şahinin adı ne?" diye ekledi Vimes. Şahin ona tüm kuşların kaçık, mesafeli bakışıyla baktı.

"Adı Morag efendim. Piktsiler tarafından eğitilmiş. Harika bir kuştur."

"Bir sandık viski karşılığında aldığımız bu muydu?"

"Evet efendim. Ve her kadehine değdi."

Güvercin, Vimes'ın elinde debelendi.

"Sen burada bekle Buggy. Ben Reg'e söyleyeyim de biraz çiğ tavşan getirsin," dedi Vimes ve kulesine yürüdü.

Çavuş Angua, Vimes'ın masasının yanında, *Nuggan'ın Yaşayan Ahiti*'ni okuyarak bekliyordu. "Posta güvercini mi o efendim?" dedi, Vimes otururken.

"Hayır," dedi Vimes. "Bir dakika tutar mısın? Mesaj kapsülünün içine bakmak istiyorum."

"Bana posta güvercini gibi geldi," dedi Angua, kitabı bırakarak.

"Ah, ama havada uçan mesajlar Nuggan'a göre Günah," dedi Vimes. "Anlaşılan, imanlıların duaları onlara çarpıp sekiyormuş. Hayır, hayır... Sanırım ben, birinin kaybettiği evcil hayvanı buldum ve sahibinin adresini bulup bulamayacağımı görmek için bu küçük silindire bakacağım. Çünkü ben iyi kalpli bir adamım."

"*Times*'ın sahadan gönderdiği haberleri ele geçirmiyorsunuz yani?" dedi Angua sırıtarak.

"Tam olarak değil, hayır. Yalnızca... ben yarının haberini şimdiden almak isteyen hevesli bir okurum. Ve Bay deSoze'nin, bir şeyler öğrenmek konusunda özel yeteneği var gibi. Angua, bu aptal insanların savaşını durdurmak istiyorum ki hepimiz eve dönebilelim. Ve bu, arada sırada bir güvercinin masama pislemesine izin vermek anlamına geliyorsa, pislesin gitsin."

"Ah, pardon efendim, fark etmedim. Temizlenir herhâlde."

"Git de Reg'e şahin için tavşan eti bulmasını söyle, olmaz mı?"

Angua çıktıktan sonra Vimes silindirin kapağını açtı ve içinden çok ince bir kâğıt rulosu çıkardı. Kâğıdı açtı, düzeltti, minik yazıları okudu ve bunu yaparken gülümsedi. Sonra kâğıdı çevirdi ve resme baktı.

Vimes resmi incelemeye devam ederken Angua, Reg ve yarım kova dolusu tavşan parçasıyla geri döndü.

"İlginç bir şey var mı efendim?" dedi Angua.

"Eh, evet, öyle de diyebilirsin. Tüm planlar değişti, tüm hesaplar iptal oldu. Hah! Ah be deSoze, seni zavallı aptal..."

Kâğıdı uzattı. Angua haberi dikkatle okudu.

"Bravo onlara efendim," dedi. "Çoğu on beş yaşında görünüyor ve o süvarilerin cüssesini gördükten sonra... etkilenmeden edemedim."

"Evet evet, öyle diyebilirsin, öyle diyebilirsin," dedi Vimes, yüzü bir espriyi paylaşmak isteyen bir adamınki gibi parlayarak. "Söylesene, Bay deSoze geldiğinde Zlobenia'nın üst düzey yetkilileriyle görüştü mü?"

"Hayır efendim. Görüşme talebi reddedilmiş. Gazeteci denen şeyin ne olduğunu bilmiyorlar. Bu yüzden emir subayı onu kapı dışarı etmiş ve baş belası olduğunu söylemiş."

"Vah vah, zavallı adam..." dedi Vimes, sırıtmaya devam ederek. "Geçen gün Prens Heinrich'le karşılaştın. Adamı tarif etsene."

Angua boğazını temizledi. "Efendim, o... daha ziyade maviye çalan yeşildi, *grllss* tonları vardı ve..."

"Burnuyla gören bir kurtinsan olmadığım varsayımıyla tarif etmeni istemiştim," dedi Vimes.

"Ha evet," dedi Angua. "Pardon efendim. Bir doksan boyunda, seksen kilo, sarı saçlı, yeşil-mavi gözleri ve sol yanağında kılıç yarası var. Sağ gözüne monokl takıyor, bıyıklarını mumla şekillendiriyor..."

"Güzel, iyi gözlemlemişsin. Şimdi resimdeki 'Yüzbaşı Horentz'e bak lütfen."

Angua resme bir daha baktı ve çok usulca, "Ah, eyvah... Bilmiyorlar mıydı?" dedi.

"Onlara söylemezdi, değil mi? Onlar adamın resmini görmüş müdür?"

Angua omuzlarını silkti. "Sanmam efendim. Yani nerede görecekler ki? Geçen hafta *Times*'ın arabaları gelene kadar burada hiç gazete olmadı."

"Ahşap baskı resmini belki?"

"Hayır, Düşes'inkiler hariç tüm resimler Günah."

"O zaman gerçekten bilmiyorlardı. Bay deSoze de onu hiç görmemiş," dedi Vimes. "Ama biz geçen gün geldiğimizde sen gördün. Aramızda kalsın ama adam hakkında ne düşündün?"

"Kibirli kancık evladının teki efendim, ki neden bahsettiğimi biliyorum. Kadınların neyi sevdiğini bildiğini ve o şeyin *kendisi* olduğunu düşünenlerden. Çok da dost canlısı; ta ki söz konusu kadın *hayır* diyene kadar."

"Aptal mı peki?"

"Sanmıyorum. Fakat zannettiği kadar akıllı da değil."

"Evet, çünkü yazar dostumuza gerçek adını söylememiş. En sondaki kısmı okudun mu?"

Angua metnin sonunda şunları okudu: "*Acemiler gittikten sonra Yüzbaşı Perry beni tehdit ve taciz etti. Heyhat, tuvalette kelepçe anahtarını aramaya zamanım yoktu! Lütfen nerede olduklarını bir an önce Prens'e haber verin. WdS.* William da ondan hoşlanmamış gibi," diye ekledi Angua. "Prens neden keşif birliğiyle birlikteydi acaba?"

"Kibirli bir kancık evladı olduğunu sen söyledin," dedi Vimes. "Belki de sınır ötesine bir uğrayıp, teyzeciğinin hâlâ nefes alıp almadığına bakmak istemiştir..."

Sesi solup gitti. Angua, boş boş ona bakmakta olan Vimes'ın yüzüne baktı. Patronunu tanıyordu. Vimes savaşın, tıpkı cinayet gibi bir adi suç olduğunu düşünürdü. Unvanlı kişilerden hoşlanmazdı ve dük olmayı yüceliğe giden bir araç olarak değil, bir iş ta-

rifi olarak görürdü. Tuhaf bir mizah anlayışı vardı. Ve alametlere, yani rüzgârda savrulan ve fırtınanın yaklaştığını haber veren küçük saman çöplerine karşı hassastı.

"Çırılçıplak," diyerek güldü Vimes. "Boğazlarını kesebilirlerdi ama kesmediler. Botlarını aldılar ve onları çıplak şekilde, hoplaya zıplaya eve dönmek üzere geride bıraktılar..."

Manga, bir dost bulmuş gibiydi.

Angua bekledi.

"Borogravialılar için üzülüyorum," dedi Vimes.

"Ben de efendim," dedi Angua.

"Öyle mi? Neden?"

"Dinleri aleyhlerine döndü. En son Günahları gördünüz mü? Pancar kokusu ve kızıl saçlı insanlar Günah ilan edilmiş. Oldukça titrek bir el yazısıyla hem de. Ki burada kök sebzeler temel besindir. Üç sene önce de, daha evvel tahıl veya bezelye ekilen tarlalarda kök sebze yetiştirilmesi Günah ilan edilmişti."

Vimes boş boş baktı ve Angua onun şehir çocuğu olduğunu hatırladı.

"Bu, ekin rotasyonu yapamamak anlamına geliyor efendim," diye açıkladı. "Sonuç olarak toprak fakirleşir. Hastalıklar ortaya çıkar. Borogravialıların delirdiğini söylerken haklıydınız. Bu buyruklar *aptalca* ve bunu her çiftçi görebilir. Halkın, ellerinden geldiğince kurallara uyduğunu sanıyorum ama eninde sonunda ya kuralları ihlal edip vicdan azabı çekecekler ya da kurallara uyup sıkıntısını çekecekler. Hem de sebepsiz yere efendim. Etrafa biraz bakındım; buralarda yaşayanlar çok dindar ama tanrıları onları hayal kırıklığına uğratmış. Şimdilerde daha ziyade hükümran aileye dua etmelerine şaşmamak lazım yani."

Angua, güvercin mesajına bakan Vimes'a baktı bir süre. Sonra Vimes, "Plotz ne kadar uzakta?" diye sordu.

"Seksen kilometre kadar," dedi Angua ve ekledi: "Kurt koşuşuyla, belki altı saat."

"Güzel. Buggy sana göz kulak olur. Küçük Henry ya hoplaya hoplaya eve dönecek, ya kendi devriye birliklerinden biriyle buluşacak ya da düşman devriyesiyle karşılaşacak. Ne olursa. Ama o resmi herkes gördüğünde işler boka saracak. Adam nazik davransa deSoze onu salıverirdi eminim. Haha. *Bu* ona adil ve özgür basının muhteşem gücüne bulaşmanın sonuçlarını öğretir şimdi." Dimdik oturdu ve işe girişmeye hazırlanan bir adam gibi ellerini birbirine sürttü. "Şimdi, eksikliği fark edilmeden bu güvercini yine yoluna yollayalım, Reg'e söyle, sallanıp sarsılarak *Times* çalışanlarının kaldığı odaya gitsin ve onlara güvercinin *yine* yanlış pencereden girdiğini söylesin."

İyi bir zaman olduğunu hatırladı Polly.

Nehirdeki rıhtıma inmediler. Teknenin yokluğunu görebiliyorlardı. Askerler gelmemişti, tekneci de onları almadan gitmişti. Bunun yerine köprüden geçtiler ve beygirinin sırtında başı çeken Bluz'un önderliğinde ormana yöneldiler. Maladict en önde, Yeşim en arkada yürüyordu. Önden yürüyen kişi vampirse geceleyin ışığa ihtiyaç duymazdınız ve arkayı kollayan kişi de trolse... Eh, takip etmeye niyetlenenlerin cesareti kırılırdı.

Kimse tekneden bahsetmedi. Hatta aslında kimse konuşmadı. Mesele şuydu ki... Mesele *şuydu ki*, artık yalnız yürümüyorlardı; Polly bunu fark etmişti. Bir Sırrı paylaşıyorlardı. Bu hepsini rahatlatmıştı ve şu anda bu konuda konuşma ihtiyacı duymuyorlardı. Yine de, ne olur ne olmaz diye osurmaları, geğirmeleri, burun karıştırmaları ve apış aralarını kaşımaları hâlâ iyi fikirdi.

Polly onu oğlan sandıkları için gurur mu duymalı yoksa bozulmalı mı, karar veremiyordu. *Yani*, diye düşündü, *doğru yap-*

mak için çok çaba gösterdim. Erkekçe yürümeyi adam gibi öğrend... gerçi erkekçe yürümeyi aslında kadın gibi öğrendim, haha. Sahte tıraş rutinini icat ettim ve diğerleri bunu akıl bile edemedi. Günler boyunca tırnaklarımı temizlemedim ve geğirtilerim de bir numara. Yani ben çaba gösteriyordum.

Yine de bu kadar başarılı olduğunu öğrenmek birazcık sinir bozucuydu.

Bu şekilde birkaç saat yol aldıktan sonra, gerçek şafak sökerken duman kokusu aldılar. Ağaçların arasında hafif bir duman perdesi vardı. Teğmen Bluz elini kaldırarak mangayı durdurdu ve Jackrum ile kafa kafaya verip fısıldaşmaya başladılar.

Polly onlara yaklaştı. "Ben de fısıldaşabilir miyim çavuş? Sanırım bunun ne olduğunu biliyorum."

Jackrum ve Bluz ona baktı. Sonra çavuş, "Pekâlâ Perks," dedi. "O zaman git ve haklı olup olmadığına bak."

Bunun emredilebileceği Polly'nin aklına gelmemişti ama kendisi aranmıştı. Jackrum onun yüzündeki ifadeyi görünce yumuşadı, Maladict'e başını salladı ve "Sen de onunla git onbaşı," dedi.

Mangayı geride bıraktılar ve yeni dökülmüş yaprakların üzerinde dikkatle yürüdüler. Duman ağırdı, güzel kokuyordu ve her şeyden öte, hatıralar uyandırıyordu. Polly bir açıklıktaki ışıktan faydalanarak gürleşmiş çalılara yöneldi ve onları yararak geçip sık bir fındıklığa ulaştı. Burada duman daha yoğundu ve neredeyse hiç hareket etmiyordu.

Sonra fındıklık bitti. Birkaç metre ötede, her tür ağaç ve daldan temizlenmiş geniş bir alanda, küçük bir yanardağı andıran bir tümsek havaya alevler ve dumanlar kusuyordu.

"Kömür torağı," diye fısıldadı Polly. "Fındık dalları yığılır, üzeri kille sıvanır. Günlerce bu şekilde dumanlar saçar. Muhtemelen

dün gece rüzgâr aldı ve alevlendi. Artık kömür iyi olmaz gerçi, fazla hızlı yanıyor."

Çalıların arasından çıkmadan, kenarından dolandılar. Açıklığa başka kil kubbeler de serpiştirilmişti ve tepelerinden hafif buhar ve duman iplikçikleri yükseliyordu. Henüz bitmemiş birkaç torak daha gördüler, fındık dalı istiflerinin yanına taze kil de yığılmıştı. Torakların yanı sıra bir de baraka vardı. Kontrolden çıkmış ateşin çıtırtıları dışında sessizlik hâkimdi.

"Kömürcü ya ölmüş ya da ölmek üzere," dedi Polly.

"Ölmüş," dedi Maladict. "Burada ölüm kokusu var."

"Dumanın içinde kokusunu alabiliyor musun?"

"Elbette," dedi Maladict. "Kokusunu iyi alabildiğimiz şeylerden. Ama *sen* nereden anladın?"

"Normalde torakları şahin gibi izlerler," dedi Polly kulübeye bakarak. "Yaşasa, bu şekilde kontrolden çıkmasına izin vermezdi. Adam barakanın içinde mi?"

"Barakanın içinde*ler*," dedi Maladict ifadesizce. Dumanlı açıklıkta yürümeye başladı.

Polly peşinden koştu. "Bir erkek ve bir kadın mı?" dedi. "Genellikle karıları da onlarla birlikte..."

"Bilemiyorum. Yaşlandıklarında ayırt edemiyorum."

Baraka, fındık dalları örülerek yapılmış ve üstü brandayla örtülmüş geçici bir şeydi; kömürcüler fındıklık fındıklık gezerlerdi. Barakanın penceresi yoktu ama kapıya gerilmiş paçavradan ibaret bir kapısı vardı. Paçavrayı kenara çektiler. İçerisi karanlıktı.

Bunu bir erkek gibi karşılamalıyım, diye düşündü Polly.

Yatakta bir kadın, yerde bir adam vardı. Başka ayrıntılar da vardı ama göz gördüğü hâlde beyin odaklanamıyordu. Ortalığı kan götürmüştü. Yaşlı bir çiftti ve daha fazla yaşlanamayacaklardı.

Dışarı çıktıklarında Polly çılgınca, derin derin nefes aldı. "Sence o süvariler mi yaptı?" dedi sonunda ve ancak o zaman Maladict'in titrediğini fark etti. "Ah, tabii ya... kan..." dedi.

"Başa çıkabilirim! Tamam! Düşüncelerimi düzenlemem yeterli, sorun değil!" Maladict derin derin nefes alarak barakaya yaslandı. "Tamam, iyiyim," dedi. "Ve at kokusu *almıyorum*. Neden gözlerini kullanmıyorsun? Yağmurdan sonra ortalık güzel, yumuşak çamurla kaplanmış ama nal izi yok. Fakat bir sürü ayak izi var. Bunu *biz* yapmışız."

"Saçmalama, biz..."

Vampir eğilmiş, yerdeki yaprakların arasından bir şey çekip çıkarmıştı. Başparmağıyla, nesneyi kaplayan çamuru sıyırdı. İnce pirince Girdi-Çıktılar'ın alevli peynir arması basılmıştı.

"Ama ben... bizim iyi adamlar olduğumuzu sanıyordum," dedi Polly zayıfça. "*Erkek* olsaydık yani."

"Benim bir kahveye ihtiyacım var," dedi vampir.

"Firariler," dedi Çavuş Jackrum, on dakika sonra. "Oluyor öyle." Rozeti ateşe fırlattı.

"Ama onlar *bizim* tarafımızdaydı!" dedi Shufti.

"Ee? Herkes senin gibi iyi bir beyefendi olamıyor Er Manickle," dedi Jackrum. "Ok yağmuru altında, sıçanlı türlü yiyerek geçen birkaç seneden sonra değil. Khrusk'tan çekilirken ben üç gün su içmedim ve sonra at sidiği dolu bir birikintiye yüzüstü düştüm. Emin ol, insanlara veya atlara karşı iyi niyet duygularıma hiç iyi gelmedi bu. Bir şey mi var onbaşı?"

Maladict dizleri üzerine çökmüş, dalgın dalgın çantasını karıştırıyordu. "Kahvem gitmiş çavuş."

"Doğru düzgün paketlememişsin demek ki," dedi Jackrum aldırışsızca.

"*Paketledim* çavuş! Dün gece akşam yemeğinden sonra makineyi yıkadım ve kahve çekirdeği torbasıyla birlikte kaldırdım. Yanıma aldığıma *eminim*. Kahvemi asla hafife almam!"

"Bir başkası yaptıysa, benim hiç doğmamış olmamı dileyecek," dedi Jackrum, manganın geri kalanında göz gezdirerek. "Başka eşya kaybeden var mı?"

"Ee... ben bir şey söylemeyecektim, çünkü emin değildim ama," dedi Shufti, "ben de demin çantamı açtığımda eşyalarım karıştırılmış gibi görünüyordu ve..."

"Oh-ho!" dedi Jackrum. "Vay vay *vay!* Bunu bir kez söyleyeceğim çocuklar: Arkadaşlarınızın eşyalarını aşırmak idamlık suçtur, anlaşıldı mı? Bir birliğin moralini, çanta karıştıran küçük, sinsi bir pislikten daha fena bozan şey yoktur. Ve birinin öyle yaptığını öğrenirsem onu topuklarından asarım!" Mangaya dik dik baktı. "Bir avuç suçluymuşsunuz gibi çantalarınızı boşaltmanızı *emretmeyeceğim*," dedi, "ama kayıp eşyanız olup olmadığına baksanız iyi olacak. Elbette biriniz *kazayla* kendine ait olmayan bir şeyi çantasına atmış olabilir, tamam. Aceleyle toplandınız, ortalık karanlıktı falan... Kolaylıkla yapılabilecek bir hata. Öyle bir şey olmuşsa kendi aranızda halledin, anladınız mı? Şimdi ben tıraş olmaya gidiyorum. Teğmen Bluz cesetleri gördükten sonra barınağın arkasına kusmaya gitti, zavallı adam."

Polly çantasını çaresizce karıştırdı. Dün gece öylece doldurmuştu ama çılgınca aradığı şey...

...yerinde yoktu. Toraklardan gelen ısıya rağmen ürperdi.

Bukleler gitmişti. Hararetle, dün gecenin olaylarını hatırlamaya çalıştı. *Kışlaya varır varmaz çantalarını bırakmışlardı, değil mi? Ve Maladict akşam yemeğinde kendine kahve yapmıştı gerçekten. Küçük makineyi yıkamış, kurutmuştu ve...*

Tiz, küçük bir feryat geldi. Wazzer, çantasından çıkardığı birkaç parça eşyayı etrafına sermişti ve kahve makinesi elindeydi. Makine neredeyse dümdüz edilmişti.

"B-ben..." diye başladı.

Polly'nin aklı, sele tutulmuş su değirmeni gibi hızla çalıştı. *Sonrasında herkes çantasını döşeklerin bulunduğu arka odaya götürmüştü, değil mi? Yani manga süvarilerle savaşırken hâlâ orada olmaları lazımdı...*

"Ah, Wazz," dedi Shufti. "Ah, eyvah..."

O zaman, arka kapıdan kim gizlice girmiş olabilirdi? Etrafta manga ve süvariler dışında kimse yoktu. *Belki de biri izlemek ve hazır gelmişken sorun çıkarmak istemişti...*

"Strappi!" dedi yüksek sesle. "O olmalı! O küçük sansar, süvarilere denk geldi ve sonra arkadan girip izledi. O şerefsiz, arka odada çantalarımızı karıştırdı! Ah, hadi ama!" diye ekledi, diğerleri ona bakarken. "Wazzer'ın hırsızlık yapacağını hayal edebiliyor musunuz? Hem, ne zaman fırsat bulmuş olabilir ki?"

"Strappi'yi tutsak almazlar mıydı?" dedi Tonker, Wazzer'ın titreyen ellerindeki ezik makineye bakarak.

"Şapkasını ve ceketini çıkardığında bir başka aptal sivil olur, değil mi? Ya da firar ettiğini söyleyebilir. Bir hikâye uydurabilir," dedi Polly. "Wazzer'a nasıl davrandığını biliyorsunuz. Benim çantamı da karıştırmış. Benim... Bana ait bir şeyi çalmış."

"Neydi?" dedi Shufti.

"Bir şey işte, tamam mı? Adam sorun çıkarmak istedi." Hepsinin düşündüğünü gördü.

"İkna edici," dedi Maladict, aniden başını sallayarak. "Küçük sansar... Tamam Wazz, sen kahve çekirdeklerini çıkar, ben de elimden geldiğince..."

"K-k-kahve ç-çekirdeği yok..."

Maladict eliyle gözlerini örttü. "Kahve *yok* mu?" dedi. "Lütfen, kahve çekirdekleri birinin çantasında mı?"

Genel bir çanta karıştırma ve sonuçsuzluk süresi yaşandı.

"Kahve *yok!*" diye inledi Maladict. "Kahveyi atmış..."

"Hadi ama çocuklar, nöbete başlamamız lazım," dedi Jackrum, yaklaşarak. "Hallettiniz mi?"

"Evet çavuş. Ozz diyor ki..." diye başladı Shufti.

"Yalnızca yanlış eşyaları almışız çavuş!" dedi Polly çabucak, kayıp buklelerin gündeme gelmesi endişesiyle. "Kimseyi endişelendirmeye gerek yok. Her şey halledildi çavuş. Sorun kalmadı. Endişelenecek bir şey yok! Tek... bir... şey bile çavuş."

Jackrum bir şaşkın mangaya, bir Polly'ye baktı; sonra yine mangaya döndü, sonra yine Polly'ye baktı. Polly çavuşun ona dikilmiş bakışlarını gördü ve çılgın, gergin dürüstlük ifadesini değiştirmesi için meydan okuduklarını hissetti.

"E-evet," dedi Jackrum yavaşça. "Tamam. Hallettik ha? Aferin Perks. Dikkat, subay geliyor!"

"Teşekkürler çavuş ama o kadar resmî olmamıza gerek yok bence," dedi Bluz. Oldukça solgun görünüyordu. "İşin bittiğinde seninle biraz konuşabilir miyim? Ve bence biz, ee... cesetleri gömmeliyiz."

Jackrum selam verdi. "Başüstüne efendim! Bu zavallıcıklar için mezar kazacak iki gönüllü istiyorum. Goom ve Tewt... O ne yapıyor?"

Lofty, alev alev yanan kömür fırınına eğilmişti ve yanan bir dalı yüzünden biraz uzakta tutmuş, evirip çevirerek alevleri seyrediyordu.

"Ben yaparım çavuş," dedi Tonker, Wazzer'ın yanına yaklaşarak.

"Evli misiniz nesiniz?" dedi Jackrum. "Sen *nöbettesin* Halter.

Bunu her kim yapmışsa geri döneceğini sanmıyorum ama gelirlerse öt, tamam mı? Ses çıkar. Sen ve Igor, benimle gelin. Size nöbet yerlerinizi göstereyim."

"Kahve *yok*..." diye sızlandı Maladict.

"Zaten iğrenç bir şey," dedi Jackrum uzaklaşarak. "Bir fincan sıcak, şekerli çay, askerin dostudur."

Polly, Bluz'un tıraş suyunu götürmek için çaydanlığı kaptı ve telaşla uzaklaştı. Askeriyede öğrendiğiniz bir şey de buydu: meşgul görünmek. Meşgul görünürseniz kimse neyle meşgul olduğunuza aldırmazdı.

Kahrolası, kahrolası Strappi! Polly'nin *saçlarını* almıştı! Elinden gelse Polly aleyhine kullanmaya çalışırdı, kesin. Adamın tarzı buydu. Lanet herif şimdi ne yapacaktı acaba? Eh, Jackrum'dan uzak durmaya çalışırdı, bu da kesin. Bir yerlerde beklerdi. Polly'nin de onu beklemesi gerekecekti.

Manga, rüzgârın süpürdüğü dumanların aksi yönünde kamp kurmuştu. Dün gece kimse doğru düzgün uyumadığından şimdi sözde dinlenme molasıydı ama Jackrum görev dağılımı yaparken hatırlatmıştı: "Eski bir asker lafı vardır: Derdine Yan."

Barakayı kullanmak söz konusu değilse de istiflenmiş odunları kuru tutmak için çatılmış, branda örtülü birkaç yapı daha vardı. Görev verilmemiş olanlar kuru dal yığınlarının üzerine uzandı. Dallar esnekti, leş gibi kokmuyordu ve ne olursa olsun kışlanın kullanılmış döşeklerinden iyiydi.

Bir subay olarak Bluz'un kendine ayrılmış bir barınağı vardı. Polly dalları yığarak, en azından esnek bir oturak oluşturmuştu. Tıraş malzemelerini hazırladı ve gitmek üzere döndü...

"Beni sen tıraş edebilir misin Perks?" dedi teğmen.

Neyse ki Polly'nin sırtı dönüktü de teğmen onun yüz ifadesini görmedi.

"Bu kahrolası el fazla şişti maalesef," diye devam etti Bluz. "Normalde istemezdim ama..."

"Evet, elbette efendim," dedi Polly, çünkü başka seçeneği yoktu. *Eh şimdi, bakalım...* Sakalsız bir yüzde kör ustura gezdirmek konusunda epey deneyimliydi. Ah, bir de Düşes'in mutfağında birkaç ölü domuzu tıraş etmişti ama o da sırf, kimse kıllı domuz eti sevmediğindendi. Gerçekten yapmış sayılmazdı yani, değil mi? İçinde panik kabardı ve Jackrum'un yaklaştığını görünce bu panik daha da büyüdü. Bir çavuşun önünde, bir teğmenin boğazını kesecekti.

Kuşkuya düşmüşsen meşgul görün. Askerî kural. Meşgul görün ve düşmanın baskın düzenleyeceğini umut et.

"Adamlara biraz fazla katı davranmıyor musun çavuş?" dedi Bluz, Polly bir havluyu çırparak teğmenin boynuna bağlarken.

"Hayır efendim. Onları meşgul etmek lazım, işin sırrı bu. Yoksa huysuzluk ederler," dedi Jackrum özgüvenle.

"Evet ama daha az önce, feci şekilde katledilmiş insanların cesetlerini gördüler," dedi Bluz, tekrar ürpererek.

"Onlar için gerekli bir deneyim efendim. Çok daha fazlasını görecekler."

Polly bir başka havlunun üzerine serdiği tıraş malzemelerine döndü. *Bakalım... gırtlak kesebilecek bir ustura, ah eyvah... Kaba bileyleme için gri taş, ince bileyleme için kırmızı taş, sabun, fırça, çanak...* Neyse, en azından sabun köpürtmeyi biliyordu.

"Firariler, çavuş. Fena bir iş," diye devam etti Bluz.

"Her zaman yakalanırlar efendim. Ama maaşlar da bu yüzden sürekli gecikiyor; üç aylık birikmiş maaşı terk edip gitme fikri, firardan önce adamı düşündürür."

"Gazeteci Bay deSoze çok fazla firari olduğunu söylüyor. Kazanan taraftan bu kadar askerin firar etmesi tuhaf değil mi?"

Polly tıraş fırçasını hararetle çevirdi. Jackrum, Maladict askere yazıldığından beri ilk defa huzursuz göründü.

"Ama o kimin tarafında efendim?" dedi.

"Çavuş, aptal bir adam olmadığına eminim," dedi Bluz, arkasındaki çanakta köpükler taşıp yere dökülürken. "Ortalık çaresiz kalmış firari kaynıyor. Sınırlarımız yeterince korunmadığından, düşman süvarisi 'bizim güzel vatanımızın' sınırından altmış kilometre içeride elini kolunu sallaya sallaya dolaşıyor. Ve komutanlarımız da o kadar çaresiz ki, evet *çaresiz* dedim çavuş, yarım düzine eğitimsiz ve dürüst olmak gerekirse çok *genç* erkeği cepheye gönderiyor."

Köpük şimdi kendine has bir yaşam kazanmıştı. Polly durakladı.

"İlk önce sıcak havlu lütfen Perks," dedi Bluz.

"Evet efendim. Özür dilerim efendim. Unuttum efendim," dedi Polly, içinde yükselen paniği hissederek. Munz'daki berber dükkânının önünden geçtiği zamanları hatırlıyordu belli belirsiz. Yüze örtülmüş sıcak havlu. Tamam. Küçük bir havlu kaptı, üzerine kaynar su döktü, sıktı ve teğmenin yüzüne serdi. Teğmenin... eh, çığlık attığı *söylenemezdi* tam olarak.

"*Aaaaah!* Beni endişelendiren bir şey daha var çavuş."

"Evet efendim?"

"Süvariler Onbaşı Strappi'yi yakalamış olmalı. Adamlarımızı başka nasıl bulmuş olabilirler, bilemiyorum."

"İyi düşündünüz efendim," dedi çavuş, Polly'nin köpükleri teğmenin ağzına ve burnuna yaymasını izleyerek.

"Umarım *pff* zavallıya işkence etmemişlerdir," dedi teğmen. Jackrum sesini çıkarmadı ama bunu *anlamlı anlamı* yapmadı. Polly adamın ona bakmadığını diliyordu.

"Ama bir firari *pff* neden doğrudan *pff* cepheye gitsin?" dedi Bluz.

"Eski bir asker için mantıklı efendim. Özellikle de bir siyasi için."

"Gerçekten mi?"

"Bu konuda bana güvenin efendim," dedi Jackrum. Bluz'un arkasında Polly, usturayı kırmızı taşta gezdirdi. Ustura zaten buz kadar kaygandı.

"Ama bizim askerlerimiz *pff* çavuş, 'eski asker' değil. Bir acemiyi 'savaşan bir askere' çevirmek iki hafta alıyor," dedi teğmen.

"Acemiler umut vadediyor efendim. Ben birkaç günde hallederim efendim," dedi Jackrum. "*Perks?*"

Polly neredeyse kendi başparmağını kesiyordu. "Evet çavuş?" dedi titrek bir sesle.

"Bugün bir adamı öldürebilir misin sence?"

Polly usturaya baktı. Keskin kenarı parlıyordu. "Üzgünüm ama sanırım öldürebilirim!"

"İşte, gördünüz mü efendim?" dedi Jackrum, çarpık bir sırıtışla. "Bu çocuklarda ışıltı var. *Zekiler.*" Bluz'un arkasına geçti, usturayı Polly'nin minnettar elinden tek kelime etmeden aldı ve devam etti: "Konuşmamız gereken birkaç mesele var efendim. *Özel olarak*. Bence bizim Perks de biraz dinlenmeli."

"Elbette çavuş. *Pas devant les soldats jeunes*, ha?"*

"O da var tabii efendim," dedi Jackrum. "Sen gidebilirsin Perks."

Polly sağ eli titreyerek uzaklaştı. Arkasında Bluz'un içini çektiğini duydu.

"Bunlar zor zamanlar çavuş," dedi teğmen. "Kumandanlık hiç bu kadar ağır bir yük olmamıştı. Büyük General Tacticus der ki, tehlikeli zamanlarda kumandan bir kartal gibi bütünü görmelidir ama aynı zamanda bir şahin gibi her ayrıntının farkında olmalıdır."

* *Fr.* Genç askerlerin önünde olmaz. [Ç.N.]

"Evet efendim," dedi Jackrum, usturayı teğmenin yanağında kaydırarak. "Ve sıradan bir angut gibi davranırsa da efendim, bütün gün yan gelip yatabilir ve yağlı domuz etiyle beslenebilir."

"Ee... iyi dedin çavuş."

Kömürcü ve karısı, Polly'yi hiç şaşırtmayan şekilde Wazzer'ın küçük duası eşliğinde gömüldü. Tanrı Nuggan'la aralarında aracılık ederek merhumlara ebedî huzur ve benzer şeyler bahşetmesini sağlaması için Düşes'e edilen bir duaydı. Polly duayı daha önce defalarca duymuştu; sadece sürecin nasıl işlediğini merak etmişti.

Kuş yakıldığından beri hiç dua etmemişti Polly. Annesi ölüm döşeğindeyken bile. Kuş resimlerini yakan bir tanrı, annesini kurtarmazdı. Öyle bir tanrı dua etmeye değmezdi.

Ama Wazzer yine de herkes adına dua etti; bir çocuk gibi gözlerini yumarak ve ellerini sıkıca, beyazlamacasına kenetleyerek. Küçük, ince sesi öyle bir inançla titriyordu ki Polly sonunda kendini mahcup hissetti ve hatta utandı. Ama çınlayan *âmin* sözcüğünden sonra dünyanın hiç değişmemiş görünmesi karşısında da şaşırdı, çünkü Wazzer dua ederken dünya bir iki dakikalığına daha iyi bir yere dönüşmüştü...

Barakada bir kedi vardı. Kaba yatağın altına sinmiş, yaklaşan herkese tıslıyordu.

"Bütün yiyecekleri almışlar ama tepenin biraz altındaki küçük bahçede havuç ve karakavza var," dedi Shufti, oradan uzaklaşırlarken.

"Ama bu ö-ölülerden çalmak olur," dedi Wazzer.

"Eh, itirazları varsa köklerini sıkı sıkı tutabilirler, değil mi?" dedi Shufti. "Yerin altına girdiler zaten!"

Bir sebepten, bu zamanda, bu komik geldi. Her şeye gülecek hâldeydiler.

Şimdi Yeşim, Lofty, Shufti ve Polly kalmıştı. Diğer herkes nöbetteydi. Üzerinde küçük bir tencerenin kaynadığı ateşin etrafına oturdular. Lofty ateşle ilgileniyordu. Kızın ateş konusunda hep hevesli davrandığını fark etmişti Polly.

"Rupert için at etli türlü yapıyorum," dedi Shufti, daha yirmi saat önce öğrendiği asker argosunu rahatça kullanarak. "Özellikle istedi. Üçparça epey kurutulmuş at eti vermişti ama Tonker da nöbetteyken birkaç sülün vurabileceğini söylüyor."

"Umarım düşmanlara karşı gözünü açık tutmayı da unutmaz," dedi Polly.

"Dikkatli olacaktır," dedi Lofty, ateşi bir sopayla dürterek.

"Biliyorsunuz, kız olduğumuz ortaya çıkarsa dayak yeriz ve geri gönderiliriz," dedi Shufti.

"Kim gönderecek?" dedi Polly. O kadar aniden konuşmuştu ki kendi kendini şaşırtmıştı. "Kim yani? Burada kim deneyecek bunu? *Kimin umurunda?*"

"Eh, ee... Nuggan'a göre erkek giysileri giymek Günah ve..."

"Neden?"

"Öyle işte," dedi Shufti kararlılıkla. "Ama..."

"*Sen* giyiyorsun?" dedi Polly.

"Çünkü tek yol buydu," dedi Shufti. "Ayrıca denedim ve bana hiç de Günah gelmedi."

"Erkek kıyafetleri giymişken erkeklerin bizimle farklı konuştuklarını fark ettiniz mi?" dedi Lofty utangaç utangaç.

"Sadece konuşmak mı?" dedi Polly. "Aynı zamanda farklı şekilde *dinliyorlar*."

"Öyle, sürekli... *bakmıyorlar*," dedi Shufti. "Ne demek istediğimi biliyorsunuz. Yalnızca... onlar gibi biri oluyorsun. Oysa bir kız sokakta kılıç taşıyarak yürüse erkekler kılıcı ondan almaya çalışır."

"Biz kız troller de sopa taşıyamıyoz," dedi Yeşim. "Yannızca büyük taş taşıyabiliyoz. Ve bi kızın liken takması doğru diil, çünkü oolanlar namuslu kızların kel olduğunu söylüyo. Bu likenler çıksın diye kafama kuş pisliği sürmek zorunda kaldım."

Bir trol için oldukça uzun bir konuşmaydı.

"Bunu bilmiyorduk," dedi Polly. "Ee... bize bütün troller aynı görünüyor."

"Ben doğal olarak pürtüklüyüm," dedi Yeşim. "Neden yüzeyimi cilalıycakmışım, bilmiyom."

"Bir fark *var* gerçekten," dedi Shufti. "Bence çoraplar yüzünden. Seni sürekli öne doğru çekiyorlar. Sanki tüm dünya çorapların etrafında dönüyor." İçini çekti ve kaynaya kaynaya ağarmış at etine baktı. "Bu tamam," dedi. "Sen yemeği Rupert'a götürsen iyi olacak Pol... şey, Ozzer demek istedim. Çavuşa daha güzel bir şey pişirebileceğimi söyledim ama dediğine göre teğmen dün geceki yemeği çok beğenmiş."

Shufti'nin önüne, birbirine bağlanmış küçük bir yabani hindi, bir demet sülün ve iki tavşan düştü.

"İyi ki sizi *biz* koruyorduk ha?" dedi Tonker sırıtarak ve boş bir sapanı elinde çevirerek. "Bir taşla bir öğün yemek. Maladict nöbette kaldı. Yaklaşan biri olursa, o onu göremeden onun onun kokusunu alacağını söyledi. Yani... Neyse, anladınız işte. Ve yemek yiyemeyecek kadar diken üstündeymiş. Bunlarla ne yapabilirsin?"

"Et güveç," dedi Shufti kararlılıkla. "Sebzelerimiz var. Yarım soğanım da var.* Eminim fırın yapmak için de şu..."

"Hemmen ayağa! Dikkat!" diye bağırdı, sessizce arkalarından yaklaşan Jackrum. Onlar ayağa fırlarken yüzünde hafif bir

* Soğanın, tencerenin –ya da kadının– boyutları ne olursa olsun her kadın bir önceki yemekten yarım bir soğan artırır.

gülümsemeyle geri çekildi. "Er Halter, gözlerim son derece keskin olmalı," dedi, herkes neredeyse dik dururken.

"Evet çavuş," dedi Tonker, dümdüz önüne bakarak.

"Neden peki, tahmin edebilir misin Er Halter?"

"Hayır çavuş."

"Çünkü senin sınır nöbetinde olduğunu *biliyorum* Halter ama aynı zamanda tam önümde, buracıkta duruyormuşsun gibi açık seçik görebiliyorum da Halter! Öyle değil mi Halter!?"

"Evet çavuş!"

"İyi ki *hâlâ* sınır nöbetindesin Halter, çünkü savaş zamanında nöbet yerini terk etmenin suçu *ölümdür* Halter!"

"Ben yalnızca..."

"Yalnızca malnızca yok! Ben yalnızca malnızca duymak istemiyorum! Benim herkese bağırıp çağıran bir adam olduğumu düşünmeni istemem Halter! Onbaşı Strappi herkese bağırıp çağıran bir adamdı ama o kahrolası bir siyasiydi! Yeminle, ben herkese bağırıp çağıran bir adam değilimdir *ama otuz saniye içinde nöbet yerine dönmezsen dilini koparırım!*"

Tonker yok oldu. Çavuş Jackrum boğazını temizledi ve daha sakin bir sesle devam etti: "Bu, çocuklar, bizim *gerçek* oriyantasyon eğitimi dediğimiz şey; Strappi'nin verdiği süslü püslü, siyasi eğitimlerden değil." Boğazını temizledi. "Bu oriyantasyon eğitiminin amacı size durumumuzu bildirmek. Durumumuz şu: Boğazımıza dek boka battık. Gökten kıç yağsa bundan daha kötü olamazdı. Sorusu olan?"

Şaşkın acemilerden soru gelmeyince Jackrum manganın etrafında gezinerek devam etti: "Düşman güçlerinin bölgede olduğunu biliyoruz. Şu anda botları yok. Ama bol bol botu olan başkaları gelecek. Bölgede firariler de olabilir. Ve onlar iyi insanlar değildir! Kaba davranacaklardır! Bu yüzden Teğmen Bluz gece-

leyin, yolları kullanmadan yolculuk etmeye karar verdi. Evet, düşmanla karşılaştık ve galip geldik. Tamamen şans eseri. Sizin çetin ceviz çıkmanızı beklemiyorlardı. Değildiniz de zaten, bu yüzden taşaklı adamlarmışsınız gibi havalara girmenizi istemiyorum." Eğildi ve yüzünü Polly'ninkine uzattı. "Sen taşaklı mısın Er Perks?"

"Hayır efendim!"

"Güzel, güzel." Jackrum geriledi. "Cepheye gidiyoruz çocuklar. Savaşa. Ve pis bir savaşta, olunacak en iyi yer neresidir? Ay hariç elbette? Bilen var mı?"

Yeşim yavaşça elini kaldırdı.

"Söyle bakalım," dedi çavuş.

"Ordu, çavuş," dedi trol. "Çünkü..." Parmaklarıyla saymaya başladı. "Bi: Silahın, zırhın filan olur. İki: Etrafın başka silahlı adamlarla çevrilmiştir. Ee... çok: Maaş alırsın ve Sivil Sokak'da oturannardan daha iyi yemek yersin. Ee... bissürü: Pes edersen ve tutsak alınırsan, bunla ilgili kurallar vardır, mesela Tutsaan Kafasını Tekmelemek Yasak gibi kurallar, çünkü sen onların tutsak askerlerinin kafasını tekmelersen onnar da senin tutsak askerlerinin kafasını tekmeler ve bu yüzden bu, bööle, kendi kafanı tekmelemek gibi olur. Ama düşman sivilin kafasını tekmelemek yasak diyen kural yoktur. Başka şeyler de var ama bundan daha fazla sayamıyom." Elmas dişlerini göstererek sırıttı. "Biz ağır olabiliriz ama aptal diiliz," diye ekledi.

"Etkilendim asker," dedi Jackrum. "Ve *haklısın*. Reçeldeki tek eşekarısı şu: Siz asker *değilsiniz!* Tabii ben o konuda size yardımcı olabilirim. Askerlik zor değildir. Zor olsa, askerler yapamazdı. Hatırlamanız gereken üç şey var sadece ve onlar da şunlar: Bir emirlere itaat et iki düşmana sağlam bir tane yapıştır üç ölme. Anladınız mı? Tamam. Artık asker oldunuz sayılır! Bravo! Ben bu üç

maddeyi de başarmanıza yardımcı olacağım! Siz benim küçük çocuklarımsınız ve ben size iyi bakacağım! Bu arada, yerine getirmeniz gereken görevleriniz var! Shufti, sen yemeğini pişirmeye bak! Er Perks, sen Rupert'la ilgilen! Ve başkalarını tıraş etme becerini çalış! Şimdi nöbet tutanları ziyaret edeceğim ve kutsal mesajı onlara da ileteceğim! Dağılabilirsiniz!"

Jackrum işitme sınırından çıkana kadar esasduruşa benzer bir duruşta beklediler ve sonra çöktüler.

"Neden sürekli bağırıyor?" dedi Shufti. "Yani... söylese yeter."

Polly korkunç türlüyü teneke bir çanağa boca etti ve koşaradım teğmenin barınağına yollandı. Teğmen başını bir haritadan kaldırdı ve Polly bir ziyafet getirmiş gibi gülümsedi.

"Ah, türlü," dedi.

"Aslında biz başka bir şey yiyoruz efendim," dedi Polly. "Eminim herkese yetecek kadar..."

"Aman Nuggan, hayır. Senelerdir böyle yemek yemedim," dedi Bluz, kaşığı eline alarak. "Elbette okulda değerini bilmiyorduk."

"Okulda bu tür yemekler mi yiyordunuz efendim?" dedi Polly.

"Evet. Çoğu zaman," dedi Bluz mutlulukla.

Polly bunu kafasına oturtamadı tam olarak. Bluz züppe sınıfındandı. Züppeler züppe yemekleri yerdi, değil mi? "*Kötü* bir şey mi yapmıştınız efendim?"

"Ne demek istediğini anlamadım Perks," dedi Bluz korkunç, tatsız yahniyi höpürdeterek yerken. "Askerler dinlendi mi?"

"Evet efendim. Cesetler biraz şok ediciydi tabii."

"Evet. Fena iş," diye içini çekti teğmen. "Ama heyhat, savaş böyledir. Bunu bu kadar çabuk öğrendiğiniz için üzüldüm. Ne zaman olursa olsun, çok yazık. Fakat Kneck'e ulaştığımızda her şey düzene kavuşur. Hiçbir general sizin gibi genç delikanlıların bir anda askere dönüşmesini bekleyemez. O konuda benim de söyle-

yecek şeylerim olacak." Tavşansı yüzü, koşu çarkında aralık görmüş hamster gibi olağanüstü kararlı görünüyordu.

"Sizin için yapabileceğim başka bir şey var mı efendim?" dedi Polly.

"Ee... adamlar benim hakkımda konuşuyor mu Perks?"

"Pek konuşmuyor efendim, hayır."

Teğmen hayal kırıklığına uğramış göründü. "Ha. Ah, neyse. Teşekkür ederim Perks."

Polly, Jackrum'un hiç uyuyup uyumadığını merak ediyordu. Hatta bir ara, nöbet tutarken Jackrum arkadan yaklaştı ve "Bil bakalım ben kimim Perks!" diye bağırdı. "Sen nöbet tutuyorsun. Korkunç düşman seni görmeden sen onu görmelisin! Dikkat edeceğimiz dört şey nedir?"

"Şekil, gölge, silüet ve ışıltı çavuş!" dedi Polly esasduruşa geçerek. Bunu bekliyordu.

Çavuş bir an duraksadı ve sonra, "Öylece *biliyordun* yani?" dedi.

"Hayır efendim! Nöbet değişimi yaparken küçük bir kuş söyledi efendim! Ona da sorduğunuzu söyledi efendim!"

"Ah, demek Jackrum'un küçük çocukları, yufka yürekli yaşlı çavuşlarına karşı birlik oluyor?"

"Hayır efendim. Ölmenin an meselesi olduğu durumlarda ölmemek amacıyla bilgi paylaşmak, manga için önemlidir çavuş!"

"Pek de hazırcevapmışsın Perks, hakkını vermek lazım."

"Teşekkür ederim çavuş!"

"Ama görüyorum ki kahrolası bir gölgede *durmuyorsun* Perks, kahrolası şeklini değiştirmek için bir şey *yapmamışsın*, kahrolası ışığın önünde silüetin *görünüyor* ve kılıcın da bir baca temizleyicisinin kahrolası kulak deliğine sıkıştırılmış elmas gibi *ışıldıyor!* Açıkla!"

"Bir tek r harfi yüzünden çavuş!" dedi Polly, dümdüz ileri bakmaya devam ederek.

"O ne demek?"

"Renk, çavuş, rengin r'si! Kahrolası gri bir ormanda kahrolası kırmızı-beyaz üniforma giyiyorum çavuş!" Yana doğru bir bakış fırlatmayı göze aldı. Jackrum'un küçük boncuk gözlerinde bir parıltı vardı. Adamın hoşuna bir şey gittiğinde gördüğünüz parıltıydı.

"Güzelim üniformandan utanıyor musun Perks?" dedi Jackrum.

"Nuggan nasip etse de ölmeyip hep giysem çavuş!" dedi Polly.

"Hah! İşine bak Perks."

Polly dümdüz önüne bakarak gülümsedi.

Nöbeti bittiğinde bir çanak et güveç yemeye oturdu. Jackrum fındık dalları kullanarak Lofty ile Tonker'a kılıç kullanımının temellerini öğretiyordu. Polly yemeğini bitirdiğinde Jackrum, Wazzer'a yüksek etkili el arbaleti kullanmanın inceliklerini öğretmeye başlamıştı; özellikle de, arbalet kurulmuşken dönüp, "B-bu parça ne için çavuş?" diye *sormamayı*. Wazzer silahları, ölü bir fareyi çöpe götüren titiz bir ev hanımı gibi tutuyordu: bir kol boyu uzakta ve bakmamaya çalışarak. Yine de o bile silah kullanma konusunda Igor'dan iyiydi. Silahla birini vurma fikri Igor'a amaçsız cerrahi gibi geliyordu ve bu yüzden benimsemekte güçlük çekiyordu.

Yeşim uyukluyordu. Maladict barakalardan birinin çatısının altındaki kirişe bacaklarını geçirip tutunarak yere sarkmış, kollarını göğsünde çaprazlamış, dinleniyordu; vampirliğin bazı taraflarından vazgeçmenin zor olduğunu söylerken içten olmalıydı.

Igor ve Maladict...

Polly, Maladict'ten hâlâ emin değildi. Fakat, kafasını çepeçevre

saran dikişlerle –ve hatta "evcimen" olarak tarif edilebilecek yüzüne rağmen– Igor, *kesin* oğlan olmalıydı.* Sessiz ve düzenliydi. Gerçi belki de Igorların hepsi böyleydi...

Shufti'nin sarsmasıyla uyandı.

"Yola çıkıyoruz! Gidip Rupert'la ilgilensen iyi olur!"

"Ne? Ha? Ha... tamam!"

Etrafında bir koşuşturmaca sürüyordu. Polly sallanarak ayağa kalktı ve Teğmen Bluz'un barakasına seyirtti. Teğmen sefil atının önünde durmuş, at başlığını dalgın dalgın tutuyordu.

"Ah, Perks," dedi. "Bunu doğru yaptığımdan emin değilim..."

"Hayır efendim, olmamış. Şu kayışı bükmüşsünüz, şunu da ters takmışsınız," dedi, Düşes'in avlusunda da sık sık çalışan Polly.

"Haa, dün gece bu yüzden o kadar huysuzdu demek," dedi Bluz. "Bu tür şeyleri bilmem gerekir sanırım ama evde bu işi yapan bir adamımız vardı."

"İzin verin efendim," dedi Polly. Birkaç dikkatli hareketle başlığı düzeltti. "Atınızın adı ne efendim?"

"Thalacephalos," dedi Bluz mahcup mahcup. "General Tacticus'un efsanevi aygırının adıydı."

"Bilmiyordum efendim," dedi Polly. Eğildi ve atın arka bacaklarının arasına baktı. Vay canına; Bluz *gerçekten* miyoptu, değil mi...

Kısrak, ona kısmen gözleriyle –küçük ve kötücüldüler– ama daha ziyade sararmış dişleriyle baktı. Muazzam sayıda dişi vardı. Polly atın kıkırdamaya hazırlandığı izlenimini edindi.

"Ben tutayım da siz binin efendim," dedi.

"Teşekkür ederim. Ben binmeye çalışırken yerinde durmuyor kesinlikle."

* Tabii temellerine kadar yanıp kül olmuş bir evin evcimenliği mümkünse.

"Öyledir eminim efendim," dedi Polly. Zor atları bilirdi ve bu at tam bir onun bunun çocuğuna benziyordu, insan ırkının aşikâr üstünlüğü karşısında sinmeyen bir at gibiydi.

Bluz binerken kısrak Polly'ye hem gözleriyle hem de dişleriyle yan yan baktı ama Polly barınağın direklerinden uzak durmaya özen göstermişti. Thalacephalos şahlanıp çifte atacak at değildi. Sinsi bir attı o, Polly görebiliyordu; insanın ayağına basan bir attı. Polly, tam da nal inerken ayağını çekti. İstediğini elde edemeyen Thalacephalos döndü, kıvrandı, başını eğdi ve Polly'yi sertçe dürülmüş çoraplarından ısırdı.

"Yaramaz at!" dedi Bluz sertçe. "Özür dilerim Perks. Sanırım arbedeye katılmaya can atıyor. Ah, vay canına!" diye ekledi bakışlarını indirerek. "İyi misin Perks?"

"Eh, at biraz çekiştiriyor efendim..." dedi Polly, yana doğru sürüklenirken. Bluz yine solmuştu.

"Ama o senin... şeyini... Tam da şeyden..."

Jeton ancak o zaman düştü. Polly başını eğdi ve sayısız, kuralsız meyhane kavgasında duyduklarını hatırladı.

"Aaah!.. Offf!.. Aaahhh! Hassssdur! Tam da şeyimden! Aaah!" diye sızlandı ve sonra, o sırada iyi bir fikir gibi geldiğinden, iki yumruğunu sertçe kısrağın burnuna indirdi. Teğmen bayıldı.

Bluz'u ayıltmak biraz zaman aldı ama bu en azından Polly'ye düşünecek zaman tanımış oldu.

Teğmen gözlerini açıp Polly'ye odaklandı.

"Ee... attan düştünüz efendim," dedi Polly.

"Perks? Sen iyi misin? Sevgili çocuğum, at seni tam..."

"Yalnızca birkaç dikişe ihtiyacı var efendim!" dedi Polly neşeyle.

"Ne? *Igor*'dan mı?"

"Hayır efendim. Benim değil, pantolonun ihtiyacı var dikişe," dedi Polly. "Biraz boldu da."

"Ha, *tamam. Bayağı* boldu sanırım? Neyse, iyi bari. Kıl payı kurtuldun ha? Eh, ben de bütün gün yatmayayım burada..."

Manga onun, en ufak pişmanlık duymadan kıkırdamakta olan atın sırtına tırmanmasına yardım etti. *Bayağı bol* demişken, Polly bir sonraki molada teğmenin ceketi konusunda bir şeyler yapmayı aklına yazdı. Kendisi dikiş dikmekte iyi değildi ama Igor vardı ve Igor, ceketin adamın sırtına *doğru düzgün* oturmasını sağlayacak bir şeyler yapamazsa Polly'nin düşündüğü gibi bir adam değil demekti. Ki adamlığı da şüpheli bir konuydu.

Jackrum bağıra çağıra hizaya soktu onları. Artık bu konuda daha iyiydiler. Aynı zamanda, daha düzgün.

"Pekâlâ Girdi-Çıktılar! Bu gece biz..."

Bir dizi dev, sarı diş şapkasını kaptı.

"Ah, çok özür dilerim çavuş!" dedi Bluz arkasından, kısrağı dizginlemeye çalışarak.

"Zahmet etmeyin efendim, olur öyle şeyler!" dedi Jackrum, şapkasını öfkeyle çekiştirerek.

"Adamlarıma konuşma yapmak istiyorum çavuş."

"Ha? Ee... evet efendim," dedi Jackrum endişeyle. "Elbette efendim. Girdi-Çıktılar! Subay konuşacak! Dikkat!"

Bluz öksürdü. "Ee... beyler," dedi. "Bildiğiniz gibi, bir an önce Kneck Vadisi'ne gitmemiz gerekiyor, çünkü görünüşe göre orada bize ihtiyaç var. Gece yolculuk etmek... karışıklıkları engelleyecek. Ee... ben..." İçsel çatışmayla karışmış bir yüzle onlara baktı. "Ee... söylemek zorundayım, ben, bizim... yani kanıtlara bakarak... ee... bence aslında biz... ee... size bilgi vermem gerektiğini düşünüyorum ve, ee..."

"Konuşabilir miyim efendim?" dedi Polly. "İyi misiniz?"

"Umalım da bizi yönetmek üzere başa getirilenler doğru kararları veriyor olsun," diye mırıldandı Bluz. "Ama ben size tamamen güveniyorum ve elinizden geleni ardınıza koymayacağınıza eminim. Çok yaşa Düşes! Devam et, Çavuş Jackrum."

"Girdi-Çıktılar! Saf tutun! Marş marş!"

Alacakaranlığa ve savaşa doğru yola çıktılar.

Yürüyüş düzeni dün geceki gibiydi. Maladict başı çekiyordu. Bulutlar sıcağı biraz tutuyordu ve ay ışığını geçirecek kadar da seyrektiler. Geceleri orman Polly'yi ürkütmezdi. Zaten, gerçekten vahşi bir orman değildi bu. Yaptıkları şey de aslında yürüyüş sayılmazdı. Daha ziyade, birerli ikişerli hızlı süzülme olarak adlandırılabilirdi.

Polly iki at arbaleti edinmişti ve şimdi sırt çantasının kayışları arasından hantal hantal sarkıyorlardı. Korkunç şeylerdi; küçük bir arbaletle saat arası aletler. Kalın saplarında mekanizmalar vardı. Yay kısmının genişliği ancak on beş santimdi. Ağırlığınızı vererek bir şekilde kurunca o pis, küçük, metal oka iki santim kalınlığındaki keresteden geçebilecek kadar enerji yükleyebiliyordunuz. Oksitlenmiş metaldendi oklar da: zarif ve kötücül. Fakat eski bir asker deyimi vardı: Sen bana ateş edeceğine ben sana ateş edeyim, seni it.

Polly sıra boyunca ilerleyerek Igor'un yanına geldi. Igor karanlıkta başını sallayarak selam verdi ve sonra dikkatini yürümeye çevirdi yine. Odaklanması gerekiyordu, çünkü onun çantası diğerlerininkinden iki kat büyüktü. Kimse içinde ne olduğunu sormak istememişti ama bazen, çalkalanan sıvı sesi duyabildiğinizi sanıyordunuz.

Munz'dan bazen Igorlar geçerdi fakat aslında Nuggan'a göre, yaptıkları iş Günahtı. Polly'ye ise ölmüş birinin parçalarını üç

dört kişinin yaşamasına yardımcı olmak için kullanmak mantıklı bir fikir gibi geliyordu. Peder Jüp bir keresinde kürsüde konuşurken, Nuggan'ın insanların yalnızca yaşamasını değil, *doğru düzgün* yaşamasını istediğini ileri sürmüştü. Cemaatten genel onay mırıltıları yükselmişti ama Polly orada, bir eli, bir kolu veya bir bacağı diğerinden daha az bronzlaşmış, biraz daha kıllı birkaç kişi oturduğunu kesin olarak biliyordu. Dağların dört bir köşesinde oduncular çalışıyordu, yani kazalar oluyordu; hızlı ve *ani* kazalar. Ve tek kollu bir oduncunun yapabileceği çok fazla iş olmadığından, bu adamlar gidip hiçbir duanın başaramayacağı şeyi yapabilecek bir Igor buluyorlardı.

Igorların bir düsturu vardı: *Ne ekersen onu biçe...* Daha doğrusu, *ne ekerten onu bitertin.* Onlara bir ödemede bulunmanız değil, bir vaatte bulunmanız gerekiyordu ve dürüst olmak gerekirse insanları endişelendiren de buydu. Siz ölüm döşeğinde yatarken, gizemli biçimde kapınıza bir Igor dayanıyordu ve "kütük littetindeki" diğer kişiler için acilen ihtiyaç duyduğu birkaç parçayı almasına izin verilmesini istiyordu. Rahip gidene kadar beklemekten de yakınmıyordu ve zamanı geldiğinde, çok düzgün çalıştığı söyleniyordu. Bununla birlikte, Igor geldiğinde müstakbel organ bağışçısı sık sık korkuya kapılıyor, *bütün* insanları seven Nuggan'a başvuruyordu ve bu durumda Igor sessizce ve nazikçe gidiyor, bir daha da asla gelmiyordu. Köye veya oduncu kampına da bir daha uğramıyordu. Başka Igorlar da. *Ne ekerten onu bitertin. Akti hâlde, anlatma bodulur.*

Polly'nin anlayabildiği kadarıyla Igorlar insan vücudunu karmaşık bir elbise olarak görüyordu. Ve tuhaf bir biçimde, Nuggancılar de aynı şeyi düşünüyordu.

"Bize katıldığın için memnun musun Igor?" dedi Polly, yan yana koşarlarken.

"Evet Odd."

"Bir daha durduğumuzda Rupert'ın eline bakar mısın lütfen? Feci kesmiş."

"Olur Odd."

"Sana bir soru sorabilir miyim Igor?"

"Evet Odd."

"Kadın Igorlara ne deniyor Igor?"

Igor sendeledi ve sonra koşmaya devam etti. Bir süre sessiz kaldı. Sonunda, "Tamam, neyi yanlış yaptım?" dedi.

"Bazen peltek konuşmayı unutuyorsun," dedi Polly. "Ama daha ziyade... Yalnızca bir his işte. Hareket edişindeki bazı küçük ayrıntılar belki."

"Aradığın sözcük, 'Igorina'," dedi Igorina. "Oğlanlar kadar peltek konutmayız."

Sessizlikle devam ettiler. Sonunda Polly, "Ben de saçlarımı kestim diye kahroluyordum..." dedi.

"Dikişleri mi diyorsun?" dedi Igorina. "Beş dakikada tıkarabilirim onları. Sırf göstermelik."

Polly duraksadı. Ama ne de olsa Igorların güvenilir *olması* gerekiyordu, değil mi? "Saçlarını kesmedin mi?"

"Aslında... yalnızca *çıkardım*," dedi Igorina.

"Ben benimkileri çantama koymuştum," diye devam etti Polly, Igorina'nın başının etrafındaki dikişlere bakmamaya çalışarak.

"Ben de," dedi Igorina. "Bir kavanodun içinde. Hâlâ uzuyorlar."

Polly yutkundu. Bir Igor'la kişisel meseleler konuşmak istiyorsanız, görüntüye dayalı hayal gücünden tamamen yoksun olmanız gerekiyordu. "Benimki kışlada çalındı. Strappi'nin çaldığına eminim."

"Ah, eyvah."

"Saçlarımın onda olduğunu düşünmekten *nefret* ediyorum!"

"Neden getirmiştin ki?"

Sorun da buydu. Polly plan yapmıştı ve plan yapmakta iyiydi. Diğer acemileri bile kandırmıştı. Serinkanlı ve sağduyulu davranmıştı, saçlarını keserken azıcık üzülmüştü yalnızca...

...ama saçlarını yanında getirmişti. Neden? Onları atabilirdi. Sihirli bir şey değildi ki. Yalnızca saçtı. Öylece fırlatıp atabilirdi. Kolayca. Ama... ama... Ah evet, hizmetçiler bulabilirdi. Sebebi buydu. Saçları bir an önce evden çıkarması gerekiyordu. Tabii. Evden iyice uzaklaştıktan sonra bir yerlere gömebilirdi. Evet.

Ama gömmemişti, değil mi...

Çünkü çok meşguldü. *Ya evet*, dedi içindeki ihanetin küçük sesi. *Kendin dışındaki herkesi kandırmakla fazla meşguldün, değil mi?*

"Strappi ne yapabilir ki?" dedi Igorina. "Jackrum onu görür görmez yerle bir eder. Adam firari, hem de hırsız!"

"Evet ama birilerine söyleyebilir," dedi Polly.

"Sen de o zaman o saçların, köyde bıraktığın yavukluna ait olduğunu söylersin. Bir sürü asker bir bukle saç falan tatır yanında. Bilirsin: *Bukle bukle güdel sarı saçları*... Şarkının dediği gibi."

"*Bütün saçlarımdı* ama! Bir bukle değildi. Şapkana koysan sığmaz taşardı!"

"Ah," dedi Igorina. "Belki yavuklunu *tok* sevdiğini söyleyebilirsin?"

Her şeye rağmen Polly gülmeye başladı. Kendini tutamıyordu. Kol yenini ısırdı ve omuzları sarsıla sarsıla, koşmaya devam etmeye çalıştı.

Küçük bir ağaç gibi bir şey sırtını dürtükledi. "İkiniz alçak sesle konuşsanız iyi olcak," diye gürledi Yeşim.

"Pardon. Pardon," diye fısıldadı Polly.

Igorina bir şarkı mırıldanmaya başladı. Polly şarkıyı biliyordu.

Yalnızım tepeyi aştığımdan beri
Çayırda ve vadide yürürken...

Ve yemin etti: *Böyle olmaz. Tek bir şarkı yeter. Kızı geride bırakmak istiyordum ama öyle görünüyor ki yanımda getirmişim...*

O noktada ağaçların arasından çıktılar ve kırmızı parıltıyı gördüler.

Manganın geri kalanı toplanmış, izlemekteydi. Parıltı ufkun büyük kısmını kaplamıştı ve onlar izlerken yer yer soluyor, yeniden parlıyordu.

"Bu... cehennem mi?" dedi Wazzer.

"Hayır ama o hâle getirmişler maalesef," dedi teğmen. "Orası Kneck Vadisi."

"Yangın mı çıkmış efendim?" dedi Polly.

"Hay Nuggan seni bildiği gibi yapsın! Yemek ateşlerinin bulutlardan yansıyan parıltısı yalnızca," dedi Çavuş Jackrum. "Savaş meydanı geceleyin hep kötü görünür. Endişelenmeyin çocuklar!"

"Ne pişiriyorlar, fil mi?" dedi Maladict.

"Şu ne?" dedi Polly, yakındaki, gecenin içinde daha da karanlık görünen tepeyi göstererek. Tepede küçük bir ışık hızla yanıp sönmekteydi.

Bir fışırtı ve metalik bir *pop!* sesi çıktı; Bluz küçük bir teleskop çıkarıp açmıştı. "O bir ışık klakı, şeytan herifler!" dedi.

"Şurda bi tane daa var," diye gürledi Yeşim, çok daha uzaktaki bir tepeye işaret ederek. "Işıl ışıl."

Polly gökyüzünün kırmızılığına ve sonra yanıp sönen küçük, soğuk ışığa baktı. Sessiz, yumuşak ışık. Zararsız ışık. Ve arkasında, alev alev bir gökyüzü...

"Şifreli olmalı," dedi Bluz. "Casuslar, sanıyorum."

"Işık klakı mı?" dedi Tonker. "O ne?"

"Nuggan'a göre Günah," dedi Bluz. "Gerçi bizde de olsa büyük faydası olurdu, ha çavuş?"

"Evet efendim," dedi Jackrum düşünmeden.

"Havada uçuşan yegâne mesajlar, imanlıların duaları olmalı. Nuggan'a şükürler olsun, Düşes'e şükürler olsun, vesaire vesaire," dedi Bluz gözlerini kısarak. İçini çekti. "Ne yazık... O tepeye ne kadar yol var dersin çavuş?"

"Üç kilometre efendim," dedi Jackrum. "Gizlice yaklaşma çabasına değer mi?"

"Birilerinin onları görüp aramaya geleceğini biliyor olmalılar. Bu yüzden fazla 'oyalanmazlar'," dedi Bluz düşünceli düşünceli. "Neyse, o şeyler belli bir yöne doğrultulmuş olmalı. Vadiye inince gözden kaybedersin."

"Konuşabilir miyim efendim?" dedi Polly.

"Elbette," dedi Bluz.

"Işığı nasıl o kadar parlak yapabiliyorlar efendim? Bembeyaz bir ışık!"

"Bir tür havai fişek, sanıyorum. Neden?"

"Ve ışıkla mesaj gönderiyorlar, öyle mi?"

"Evet Perks. Anlatmaya çalıştığın?.."

"Mesajları alanlar da aynı şekilde yanıt veriyor?" diye inat etti Polly.

"Evet Perks, ana fikir bu."

"O zaman... belki ta *o tepeye* gitmemiz gerekmiyordur efendim? Işık *bize* doğrultulmuş efendim."

Hepsi döndü. Etrafından dolaştıkları tepe, başlarının üzerinde yükseliyordu.

"Aferin Perks!" diye fısıldadı Bluz. "Gidelim çavuş!" Atından indi ve yere basarken devrilsin diye at hemen yana kaydı.

"Başüstüne efendim!" dedi Jackrum, teğmenin ayağa kalkmasına yardım ederek. "Maladict, sen Goom ile Halter'ı al ve sola doğru dolan. Kalanlar sağa gitsin. Sen değil Zımparataş. Alınma ama bu işi *sessizce* yapmamız gerekiyor, tamam mı? Sen burada kal. Perks, sen benimle gel..."

"Ben de geleceğim çavuş," dedi Bluz ve Jackrum'un yüzünü buruşturduğunu yalnızca Polly gördü.

"İyi fikir efendim!" dedi çavuş. "Tavsiyem, siz... Tavsiyem, Perks ile beni de yanınıza almanız. Bunu herkes anladı mı? Herkes sessizce, düzgünce tepeye tırmansın ve benim işaretimi işitene kadar kimse, tekrar ediyorum *kimse* harekete geçmesin..."

"*Benim* işaretimi," dedi Bluz kararlılıkla.

"Ben de onu demek istedim efendim. Hızla ve sessizce! Tüm gücünüzle vurun ama en az bir tanesini canlı istiyorum! Gidin!"

İki ekip sağa ve sola doğru açılarak gözden kayboldu. Çavuş onlara bir iki dakika verdi ve sonra o ende bir adam için olağanüstü hızla tırmanmaya başladı; öyle ki bir anlığına Polly ile teğmen orada yalnız kaldılar. Arkalarında, morali bozulan Yeşim onların uzaklaşmasını izledi.

Dik yamaçta ağaçlar seyreldi ama çalıların yayılmasına yetecek kadar değil. Polly otlara ve fidanlara tutuna tutuna, emekleye emekleye ilerlemeyi daha kolay buluyordu. Bir süre sonra duman kokusu aldı. Ekşi, kimyasal bir kokuydu. Hafif bir tıkırtı da duyduğuna emindi.

Bir ağaç elini uzattı ve onu gölgesine çekti. "Tek kelime etme," diye tısladı Jackrum. "Rupert nerede?"

"Bilmiyorum çavuş!"

"Lanet olsun! Rupertların etrafta başıboş dolaşmasına izin veremezsin. Küçük kafalarında neler döndüğünü asla bilemezsin.

Şimdi de komutanın kendisinde olduğu fikrine kapıldı! Sen onun bakıcısısın! Bul onu!"

Polly yamaçtan aşağı kaydı ve Bluz'u bir ağaca yaslanmış, hafif hafif hırıldar hâlde buldu.

"Ah... Perks," dedi nefes nefese. "Astımım... geri... gelmiş gibi..."

"Kalkmanıza yardım edeyim efendim," dedi Polly, teğmenin elini tutup çekerek. "Biraz daha sessizce hırıldayabilir misiniz efendim?"

Adamı adım adım, bir çekip bir iterek Jackrum'un ağacına ulaştırdı.

"Bize katılabildiğiniz için sevindim efendim!" diye tısladı çavuş, kaçıkça bir cana yakınlık ifadesiyle çarpılmış bir yüzle. "Sen burada bekleyebilirsen Perks, ben yukarı sürünüp..."

"Ben de geliyorum çavuş," diye ısrar etti Bluz.

Jackrum duraksadı. "Peki efendim," dedi. "Ama söylememe izin verirseniz efendim, çatışmalardan anlarım ve..."

"Gidelim çavuş," dedi Bluz, yere dümdüz uzanıp yukarı doğru sürünmeye başlayarak.

"Peki efendim," diye mırıldandı Jackrum kasvetle.

Polly de yavaşça ilerledi. Burada otlar daha kısaydı ve tavşan yeniğiydi. Orada burada küçük çalılar vardı. Sessiz hareket etmeye odaklandı ve tıkırtılara doğru ilerledi. Kimyasal kokusu gittikçe güçlendi. Koku havada, etrafında asılıydı. Ve Polly, ilerlerken küçük ışık zerreleri gördü. Başını kaldırdı.

Biraz ötede, gecenin önünde silüetlerini seçebildiği üç adam vardı. Biri, bir buçuk metre uzunluğunda büyük bir boru tutuyordu. Borunun bir ucu adamın omzuna, diğer ucu bir tripota dayanmıştı. Borunun ucu uzaktaki tepeye doğrultulmuştu. Diğer ucunda, adamın kafasının otuz santim gerisinde, kare şeklinde büyük

bir kutu vardı. Kutunun ek yerlerinden ışık sızıyordu; üzerindeki küçük soba borusundan yoğun bir duman dökülüyordu.

"Perks, ben üç deyince," dedi Jackrum, Polly'nin sağından. "Bir..."

"Dur çavuş," dedi Bluz sessizce.

Polly, Jackrum'un kocaman, kırmızı yüzünün bir hayret ifadesiyle döndüğünü gördü. "Efendim?"

"Yerinizde kalın," dedi Bluz. Başlarının üzerinde tıkırtılar devam etti.

Askerî sırlar, diye düşündü Polly. *Casuslar! Düşmanlar! Ve biz öylece izliyoruz.* Bir damardan kan boşanmasını izlemek gibiydi.

"Efendim!" diye tısladı Jackrum, öfkeden tüterek.

"Yerinde kal çavuş. Bu bir emirdir," dedi Bluz sakin sakin.

Jackrum sakinleşti ama yalnızca patlamayı bekleyen bir yanardağın aldatıcı sakinliğiyle. Klakların amansız tıkırtısı devam etti. Asla bitmeyecek gibiydi. Polly'nin yanında, Çavuş Jackrum tasmanın ucundaki köpek gibi köpürüyor, kıpırdanıyordu.

Tıkırtılar kesildi. Polly uzaktan konuşma mırıltıları duydu.

"Çavuş Jackrum," diye fısıldadı Bluz, "onları hızla 'haklayabilirsin' artık!"

Jackrum otların arasından keklik gibi fırladı. "*Pekâlâ çocuklarım! Kalkın ve saldırın!*"

Ayağa fırlayıp koşarken Polly'nin ilk düşüncesi, mesafenin önceden göründüğünden daha uzak olduğuydu.

Jackrum'un narasını duyunca üç adam da dönmüştü. Klak borusunu tutan onu bırakıp kılıcına uzandı ama Jackrum adamın üzerine bir çığ gibi çöktü. Adam pozisyonunu korumaya çalışma hatasına düştü. Kısa bir kılıç çarpışması ve sonra bir arbede oldu. Çavuş Jackrum, arbedede tek başına yeterince ölümcül olma potansiyeline sahipti.

Polly ikinci adama doğru koşarken üçüncüsü yanından kaçıp gitti. İkincisi elini ağzına götürerek Polly'nin önünde geriledi ve sonra kaçmak için döndü ama kendini Maladict'le yüz yüze buldu.

"Yutmasına izin verme!" diye bağırdı Polly.

Maladict kolunu hızla uzattı ve debelenen adamı boğazından yakalayıp kaldırdı.

Kusursuz bir operasyon olacaktı fakat manganın geri kalanı tam o anda ulaştı. Tüm enerjilerini koşmaya adamışlardı ve yavaşlamaya güçleri kalmamıştı. Çarpışmalar yaşandı.

Maladict'in tutsağı onu göğsünden tekmeleyince Maladict yere devrildi. Adam kaçmaya çalıştı ama Tonker'a tosladı. Polly, Igorina'nın üzerinden atladı, yere düşmüş Wazzer'a takılıp düşeyazdı ve dizleri üzerine çökmüş avına doğru atıldı. Adam hançerini çıkarmış, çılgınca Polly'ye doğru sallarken, diğer eliyle boğazını tutarak boğulma sesleri çıkarıyordu. Polly vurup hançeri elinden düşürdü, adamın arkasına dolandı ve tüm gücüyle sırtına vurdu. Adam öne devrildi. Polly onu yakalayamadan bir el onu tutup kaldırdı ve Jackrum'un sesi kükredi: "Zavallı adamın boğularak ölmesine izin veremeyiz Perks!" Diğer eliyle adamın karnına yumruk attı ve taşa çarpan et gibi bir ses çıktı. Adamın gözleri şaşılaştı, ağzından büyük ve beyaz bir şey uçtu ve Jackrum'un omzunun üzerinden geçti.

Jackrum adamı bırakıp Bluz'a döndü. "Efendim, itiraz ediyorum efendim!" dedi öfkeyle titreyerek. "Orada yatıp bu şeytanların kimbilir hangi mesajı göndermesine seyirci kaldık efendim! Casuslar efendim! Onları orada, o anda yakalayabilirdik efendim!"

"Sonra, çavuş?" dedi Bluz.

"Ne?"

"Mesaj cümle ortasında kesilse, dinleyen insanların burada neler olduğunu merak edecekleri aklına gelmedi mi?" dedi teğmen.

"Yine de, efendim..."

"Buna karşılık şimdi aletlerini ele geçirdik çavuş ve efendileri onun elimizde olduğunu bilmiyor," dedi Bluz.

"Evet, ama... yani... mesajları şifreli gönderiyorlar demiştiniz efendim ve..."

"Ee, sanırım şifre defterini de aldık," dedi Maladict, elinde beyaz bir nesneyle yaklaşarak. "Adam yemeye çalıştı çavuş. Pirinç kâğıdından. Ama yutmakta aceleci davrandı diyebilirsin."

"Ve sen onu adamın boğazından çıkardın ve muhtemelen hayatını kurtardın çavuş. Bravo!" dedi Bluz.

"Ama biri kaçtı efendim," dedi Jackrum. "Çok yakında, birilerini..."

"*Çavuş?*"

Yeşim otların arasından yükseliyordu. Paldır küldür yaklaşırken, bir adamı ayağından tutmuş sürüklemekte olduğunu gördüler. Geldiği zaman adamın ölü olduğu anlaşıldı. Yaşayan insanların daha fazla kafası olurdu.

"Baarışmalar duydum, bu adam koşarak geldi, ben ayaa fırladım ve adam kafaüstü bana doğru uştu!" diye yakındı Yeşim. "Vurmaya fırsat bile bulamadım!"

"Eh, asker... en azından adamı kesinlikle durdurduğunu söyleyebiliriz," dedi Bluz.

"Ependim, bu adam ölüyor," dedi Igorina. Çavuş Jackrum'un kurtardığı adamın yanında diz çökmüştü. "Dehirlenmit!"

"Dehir mi? Kim yapmış?" dedi Bluz. "Emin misin?"

"Ağdından tıkan yetil'köpükler ketin bir ipudu ependim."

"Komik olan nedir Er Maladict?" dedi Bluz.

Vampir gülüyordu. "Ah, pardon efendim. Casuslara, 'Yakala-

nırsan belgeleri ye,' derler, değil mi? Sırları ele vermeyeceklerinden emin olmanın iyi bir yoludur."

"Ama sen... Islak defter senin ellerinde onbaşı!"

"Vampirler o kadar kolay zehirlenmez efendim," dedi Maladict sakin sakin.

"Daten muhtemelen yalnıdda ağıd yoluyla alınırta dehirliydi," dedi Igorina. "Korkunt bir tey... Tey, adam öldü ependim. Yapabiledeğimid hitbir tey yok."

"Zavallı adam... Eh, şifreler elimizde en azından," dedi Bluz. "Bu, beyler, *büyük* bir keşif."

"Bir de tutsağımız var efendim, bir de tutsağımız var," dedi Jackrum.

Hayatta kalan tek adam, klağı çalıştıran, homurdandı ve hareket etmeye çalıştı.

"Biraz berelendi sanırım," diye ekledi Jackrum bir parça tatminle. "Ben birinin üzerine iniş yaptığımda efendim, üzerine iniş yapılmış olarak *kalır*."

"İkiniz adamı getirsin," dedi Bluz. "Çavuş, şafağa birkaç saat var ve buradan epey uzaklaşmak istiyorum. Diğer ikisi ormanda bir yerde gömülsün ve..."

"'İşine bak çavuş' demeniz yeterli efendim," dedi Jackrum ve bu neredeyse bir sızlanmaydı. "Bu iş böyle yapılır efendim! Siz bana ne istediğinizi söylersiniz ve ben onlara emir veririm!"

"Zaman değişiyor çavuş," dedi Bluz.

Gökyüzünde uçan mesajlar. Nuggan'a göre Günah.

Wazzer'ın iki mezar kazmasına yardım ederken mantık Polly'ye kusursuz geldi aslında. İmanlıların duaları yükselerek Nuggan'a giderdi; muhtelif, görünmez şeyler, örneğin kutsiyet, inayet falan... Ve haftanın yeni Günahları alçalarak, Nuggan'dan

imanlılara gelirdi. Yasak olan, bir insandan diğerine, tabiri caizse yan yan yol alan mesajlardı. Çarpışmalar yaşanabilirdi. Yani, Nuggan'a inanıyorsanız öyleydi. Duaya inanıyorsanız.

Wazzer, gerçek adının Alice olduğunu açıkladı kazarlarken ama bu ismi sıskası çıkmış, kötü bir saç kesimine sahip, kürek kullanmakta beceriksiz, size birazcık fazla yakın duran ve sizinle konuşurken hafifçe solunuza bakan bir delikanlı için kullanmak zor geldi Polly'ye. Wazzer duaya inanıyordu. O her şeye inanıyordu. Bu yüzden... siz inanmıyorsanız, konuşması zor biriydi. Ama Polly yine de çaba göstermesi gerektiğini hissetti.

"Kaç yaşındasın Wazz?" dedi, toprak küreyerek.

"O-o-on dokuz Polly," dedi Wazzer.

"Neden asker oldun?"

"Düşes söylediği için," dedi Wazzer.

İşte bu yüzden kimse Wazzer'la fazla konuşmuyordu.

"Wazz, erkek giysileri giymenin Günah olduğunu *biliyorsun*, değil mi?"

"Hatırlattığın için sağ ol Polly," dedi Wazzer, sesinde en ufak istihza olmadan. "Ama Düşes bana, görevimi yerine getirmek için yapacağım hiçbir şeyin Günah sayılmayacağını söyledi."

"Görev ha?" dedi Polly, neşeli bir ses tonu kullanmaya çalışarak. "Nasıl bir görevmiş o?"

"Orduya komuta edeceğim," dedi Wazzer.

Polly'nin ensesindeki tüyler diken diken oldu. "Öyle mi?"

"Evet. Ben uyurken Düşes resimden çıktı ve hemen Kneck'e gitmemi söyledi," dedi Wazzer. "Küçük Anne benimle konuştu Ozz. Bana emir verdi. Adımlarıma o yol gösteriyor. O beni adi kölelikten kurtardı. Bu nasıl Günah olabilir ki?"*

* 100 Yıl Savaşları'nın ünlü tarihî kişiliklerinden Fransız azize Jeanne d'Arc, Tanrı'nın sesini duyduğunu iddia ederek Kilise'nin de izniyle savaşa katılır. Fakat bir dizi galibiyetten sonra, erkek giysileri giyip savaştığı ve Tanrı'yla konuştuğunu iddia ettiği gerekçesiyle 19 yaşında diri diri yakılır. [E.N.]

Kızın bir kılıcı var, diye düşündü Polly. *Bir de küreği. Bu durumu dikkatle yönetmem lazım.* "Ne güzel," dedi.

"Ve... ve sana söylemem lazım, ben... hayatım boyunca böyle bir sevgi ve yoldaşlık hissetmedim," diye devam etti Wazzer içtenlikle. "Son birkaç gün, hayatımın en mutlu günleriydi. Hepiniz bana öyle büyük iyilik, öyle büyük nezaket gösterdiniz ki... Küçük Anne bana rehberlik ediyor. O hepimize rehberlik ediyor Ozz. Buna sen de inanıyorsun, değil mi?" Ay ışığı, Wazzer'ın yanaklarını kaplamış kir tabakasındaki gözyaşı izlerini aydınlattı.

"Ee," dedi Polly ve çılgınca, yalan söylemekten kaçınmak için bir yol aradı. Sonunda buldu. "Ee... ağabeyimi bulmak istediğimi biliyorsun değil mi?"

"Eh, takdire şayan bir şey bu, Düşes bunu biliyor," dedi Wazzer hemen.

"Ve, şey... ben de bunu Düşes için yapıyorum," dedi Polly, kendini perişan hissederek. "Sürekli Düşes hakkında düşündüğümü itiraf etmek zorundayım." Tamam, burası doğruydu. Yalnızca, dürüst değildi.

"Bunu duyduğuma çok sevindim Ozz, çünkü ben senin dinden döndüğünü sanıyordum," dedi Wazzer. "Ama büyük bir inançla konuştun. Belki dizlerimizin üzerine çöküp..."

"Wazz, bir adamın mezarında duruyorsun," dedi Polly. "Her şeyin bir yeri ve zamanı var. Diğerlerinin yanına dönelim ha?"

Kızın hayatının en mutlu günleri ormanda yürüyerek, mezar kazarak ve her iki tarafın askerlerinden kaçmaya çalışarak geçmişti, öyle mi? Polly'nin sorunu, yanıtı bilmeyi gerçekten ama *gerçekten* istemediği hâlde sorular sormaya devam eden bir zihni olmasıydı.

"Ee... Düşes hâlâ seninle konuşuyor mu?" dedi, karanlık ağaçların arasında yürürlerken.

"Ah evet. Plotz'da, kışlada uyurken de konuştu," dedi Wazzer. "Her şeyin tıkır tıkır işlediğini söyledi."

Sakın, sakın bir soru daha sorma, dedi Polly'nin zihninin bir köşesi ama Polly sırf merakının şiddetinden, onu göz ardı etti. Wazzer iyi bir kızdı –yani, hafifçe ürkütücü şekilde iyi sayılırdı– fakat onunla konuşmak, yara kabuğunu kaşımaktan farksızdı; kabuğun altında ne olduğunu biliyordunuz ama yine de kurcalamaktan kendinizi alamıyordunuz.

"Ee... askere yazılmadan önce ne yapıyordun?" dedi.

Wazzer tekinsiz bir gülümsemeyle baktı ona. "Dayak yiyordum."

Patikanın yanındaki küçük çukurda çay demleniyordu. Manganın pek çok üyesi nöbet tutuyordu. Kara giysilere bürünmüş adamların gizlice etrafta dolaşması fikrinden kimse hoşlanmamıştı.

"Asker çayı isteyen?" dedi Shufti, kupaları kaldırarak. Birkaç gün önce olsa "şekerli sütlü çay" derlerdi ama henüz asker gibi yaşamasalar da asker gibi konuşmaya kararlıydılar.

"Neler oluyor?" dedi Polly.

"Bilmiyorum," dedi Shufti. "Çavuş ve Rupert tutsakla birlikte şu yöne gitti ama kimse biz tektiplere bir şey demiyor."

"'Tertip' diyecektin sanırım," dedi Wazzer çayı alarak.

"Yine de iki kupa hazırladım onlara. Bak bakalım neler öğrenebileceksin ha?"

Polly çayını kafasına dikti, kupaları aldı ve telaşla uzaklaştı.

Çukurun kenarında Maladict bir ağaca yaslanmıştı. Vampirlerin bu özelliği vardı: Asla hırpani görünmüyorlardı. Bunun yerine... ne deniyordu... *pejmürde* görünebiliyorlardı ancak. Bu da "düzensiz" anlamına geliyordu ama tarz sahibi şekilde. Bu örnek-

te Maladict'in ceketinin önü açıktı ve sigara paketini şapkasının bandına sıkıştırmıştı. Polly geçerken Maladict elindeki arbaletle onu selamladı.

"Ozz?" dedi.

"Evet onbaşı?"

"Çantalarında kahve var mı?"

"Üzgünüm onbaşı. Yalnızca çay var."

"Lanet olsun!" Maladict arkasındaki ağacı yumrukladı. "Hey, doğrudan şifreyi yutan adama uçtun. *Doğrudan.* Nasıl oldu bu?"

"Şans yalnızca," dedi Polly.

"Ya evet. Bak, benim gece görüşüm çok kesindir. Tekrar soruyorum, nasıl başardın?"

"Tamam tamam. Eh, soldaki koşmaya başladı, ortadaki klak borusunu bırakmış kılıcına davranıyordu ama sağdaki, ağzına bir şey koymanın kaçmaktan veya savaşmaktan daha önemli olduğunu düşündü. Tatmin oldun mu?"

"Bütün bunları iki saniyede mi çözdün? Akıllıca."

"Evet evet. Şimdi *lütfen* unut, tamam mı? Fark edilmek istemiyorum. Burada olmayı özellikle arzulamıyorum. Ben yalnızca ağabeyimi bulmak istiyorum, o kadar."

"Pekâlâ. Yalnızca... birinin seni gördüğünü *bilmek isteyeceğini* düşündüm. Ve o çayı onlar birbirlerini öldürmeye çalışmadan götürsen iyi olacak."

En azından ben düşmanı *izliyordum*, diye düşündü Polly, öfkeyle uzaklaşırken. *Bir başka askeri değil. Bu Maladict denen oğlan, kim olduğunu sanıyor ki? Ya da... kız?*

Bir çalılığı yarıp geçerken yükseltilmiş sesler duydu.

"Silahsız bir adama işkence edemezsin!" Bu Bluz'un sesiydi.

"Silahlanmasını beklemeyeceğim efendim! Bir şeyler biliyor! Adam bir casus!"

"Bir daha kaburgalarını tekmelemeye kalkışma! Bu bir *emirdir* çavuş!"

"Nazikçe sormak işe yaramadı, değil mi efendim? 'Lütfen konuşur musun zahmet olmazsa?' kabul edilmiş bir sorgulama tekniği değildir! Sizin burada olmamanız lazım efendim! Sizin, 'Çavuş, tutsaktan ne öğrenebiliyorsan öğren!' demeniz ve sonra başka bir yere gidip benim tutsaktan öğrendiklerimi size aktarmamı beklemeniz lazım efendim!"

"Bak yine yaptın!"

"Ne? Ne yaptım?"

"Adamı yine tekmeledin!"

"Hiç de tekmelemedim!"

"Çavuş, sana bir emir verdim!"

"*Ee?*"

"Çaylar geldiii!" dedi Polly neşeyle.

İki adam döndü. Yüz ifadeleri değişti. Kuş olsalar, kabarmış tüyleri yavaşça yatışırdı.

"Ah, Perks," dedi Bluz. "Aferin."

"Evet... iyi çocuk," dedi Çavuş Jackrum.

Polly'nin varlığı harareti azaltmış gibiydi. İki adam ihtiyatla birbirlerini süzerek çaylarını içtiler.

"Bu adamların Zlobenia Elli Dokuzuncu Arbalet Birliği'nin koyu yeşil üniformasını giydiğini fark etmişsindir çavuş. Muharip bir taburdur," dedi Bluz soğuk bir nezaketle. "Bu bir casus üniforması değil, çavuş."

"Öyle mi efendim? Ama o zaman üniformalarının iyice kirlenmesine izin vermişler. Düğmeleri hiç parlamıyor, *efendim*."

"Düşman hatlarının gerisinde devriye gezmek casusluk etmek değildir çavuş. Zamanında sen de yapmış olmalısın."

"Sizin sayamayacağınız kadar çok defa efendim," dedi Jack-

rum. "Ve yakalanırsam cevizlerime sağlam bir tekme yiyeceğimi de çok iyi biliyordum. Muharipler en kötüsüdür efendim. Kendi hattınızda güvende olduğunuzu sanırsınız ama sonra bir bakmışsınız, tepedeki çalıların arasında oturan *itin* teki, rüzgâr ve mesafe hesabını yapmış, tertibinizin kafasına oku saplamış." Tuhaf görünüşlü bir uzun yay aldı. "Bu oktaki şeyleri görüyor musunuz? Burleigh&Kolugüçlü'nün Beş Numaralı İki Kıvrımlı yayı, kahrolası Ankh-Morpork imalatı. Gerçek bir ölüm makinesidir. Ben, adama seçme şansı verelim derim. Ya bize bildiklerini anlatır ve kolay yoldan gider ya da dilini tutar ve zor yoldan gider."

"*Hayır* çavuş. O, savaşta tutsak alınmış bir düşman subayı ve adil muamele görmeyi hak ediyor."

"Hayır efendim. O bir *çavuş* ve çavuşlar saygı falan hak etmez. Bunu en iyi *ben* bilirim. Çavuşlar kurnaz ve düzenbazdır. *İyi* çavuşlarsa tabii. Subay olsa aldırış etmezdim efendim ama çavuşlar *akıllıdır*."

Bağlanmış tutsaktan bir homurtu çıktı.

"Ağız tıkacını çıkar Perks," dedi Bluz. Polly içgüdüyle –içgüdüsü yalnızca birkaç günlük olsa da– Jackrum'a baktı. Çavuş omuzlarını silkti. Polly adamın ağzındaki paçavrayı çekti.

"Konuşacağım," dedi tutsak, pamuk havları tükürerek. "Ama o yağ fıçısıyla konuşmam! Subayla konuşurum. O adamı benden uzak tutun."

"Pazarlık edecek durumda değilsin çocuk!" diye hırladı Jackrum.

"Çavuş," dedi teğmen, "eminim ilgilenmen gereken işler vardır. Lütfen *ilgilen*. Buraya iki adam yolla. Dördümüze karşı bir şey yapamaz."

"Ama..."

"*Bu da* bir emirdi çavuş," dedi Bluz. Jackrum hışımla uzaklaşırken tutsağa döndü. "Adın nedir adam?"

"Çavuş Towering, teğmen. Sağduyulu bir adamsan beni serbest bırakırsın ve teslim olursunuz."

"Teslim olmak mı?" dedi Bluz, Igorina ve Wazzer silahlanmış ve şaşkın şekilde yanlarına koşarlarken.

"Evet. Bizim çocuklar yetiştiğinde sana kefil olurum. Kaç adamın sizi aradığını bilmek istemezsiniz. Bir içecek alabilir miyim lütfen?"

"Ne? Ah evet, elbette," dedi Bluz, nezaketsizlik ederken yakalanmış gibi. "Perks, çavuşa çay getir. Neden bizi arıyorlar?"

Towering çarpık bir gülümsemeyle baktı ona. "Bilmiyor musunuz?"

"Hayır," dedi Bluz soğuk bir sesle.

"*Gerçekten* bilmiyor musunuz?" Towering şimdi kahkahalarla gülüyordu. Eli kolu bağlı bir adam için fazla rahattı ve Bluz sert ve kararlı görünmeye çalışan, iyi ama endişeli bir adama fazla benziyordu. Polly'ye, bir çocuğun "Çakal" lakaplı bir adama karşı, pokerde blöf yapmaya çalışmasını izlemek gibi geliyordu.

"Oyun oynamak istemiyorum be adam. Söyle!" dedi Bluz.

"Sizi *herkes* biliyor teğmen. Siz Canavar Alayı'sınız!" dedi adam. "Hakaret olarak değil elbette. Ama manganızda bir trol, bir vampir, bir Igor ve bir kurtinsan olduğunu söylüyorlar. Diyorlar ki, siz..." gülmeye başladı. "Diyorlar ki Prens Heinrich ve korumalarını alt etmişsiniz, botlarını çalmışsınız ve adamın anadan üryan hoplaya hoplaya geri dönmesine sebep olmuşsunuz!"

Uzaktaki çalılarda bir yerde bir bülbül öttü, ötüş uzun süre devam etti. Sonra Bluz, "Hah, hayır... aslında yanılıyorsun," dedi. "O adam Yüzbaşı Horentz'di."

"Evet tabii, siz kılıçlarınızı ona doğrultmuşken kim olduğu-

nu size *söylerdi* sanki!" dedi Towering. "Arkadaşlarımın biri, adamı iki ceviz bir bamyasından tekmelediğinizi de söyledi ama daha resmi görmedim."

"Biri adamın tekmelenmesinin *resmini* mi çekti?" diye ciyakladı Polly, aniden dehşete kapılarak.

"O ânın resmini değil, hayır. Ama zincire vurulmuş hâlinin kopyaları her yere dağıtıldı ve klakla Ankh-Morpork'a da gönderildiğini duydum."

"O... sinirli mi?" dedi Polly titrek bir sesle, Otto Chriek ve resim makinesine küfrederek.

"Eh, şimdi... bir bakayım," dedi Towering alayla. "Sinirli? Hayır, sinirli denemez sanırım. Aradığım laf, 'öfkeden köpürüyor' olabilir. Ya da... küplere binmiş? Evet, sanırım küplere binmiş doğru. Şu anda sizi arayan bir sürü insan var. Bravo!"

Polly'nin sıkıntısını Bluz bile görebiliyordu. "Ee... Perks," dedi. "Sendin, değil mi? Hani adama..."

Polly'nin kafasında, tıpkı kontrolden çıkmış bir çarkta koşan hamster gibi tekrar tekrar *amanNugganPrensiikicevizbirbamyasındantekmeledim* sözcükleri geçiyordu; ta ki aniden, katı bir şeye çarpana kadar.

"Evet efendim," diye terslendi. "Çünkü adam genç bir kadının namusuna kastetmeye çalışıyordu efendim. Hatırlarsınız?"

Bluz'un kaş çatışı silindi ve çocuksu bir kandırmaca sırıtışına dönüştü. "Ah evet, kesinlikle. Israrlı bir şekilde 'faydalanmaya' çalışıyordu ondan, değil mi?"

"Hem de ütü yapması için değil efendim!" dedi Polly hararetle.

Towering, arbaletini sıkıca kavramış olan Wazzer'a (Polly kızın arbaletten ödünün patladığını kesin olarak biliyordu) ve kılıç tutan Igorina'ya (o da elinde bir cerrahın neşterini tutmayı

tercih ederdi ve endişeden ölecekmiş gibi görünüyordu) baktı. Polly adamın kısaca gülümsediğini gördü.

"İşte böyle Çavuş Towering..." dedi teğmen, tutsağa dönerek. "Elbette, savaş zamanında bazı kabul edilemez davranışlar görülebildiğini hepimiz biliyoruz ama orada yaşananlar da hükümdar aileden gelen bir prensten beklediğimiz şey değildi.* Yiğit bir genç asker işlerin daha da iğrençleşmesini engelledi diye peşimize düşeceklerse, düşsünler bakalım."

"İşte *şimdi* etkilendim," dedi Towering. "Gerçek bir idealist şövalye ha? Askerin seni gururlandırıyor olmalı teğmen. Şu çayı içebilecek miyiz?"

İltifatı duyunca Bluz'un sıska göğsü gözle görülür biçimde kabardı. "Evet Perks, çayı getiriver bir zahmet."

Gideyim de kaçma niyetini neredeyse bağıra çağıra ilan eden bu adamı siz üçünüzle yalnız bırakayım, öyle mi? diye düşündü Polly. "Belki Er Goom gidip çayı..." diye başladı.

"Seninle özel olarak konuşalım mı Perks?" diye terslendi Bluz. Polly'yi yakına çekti ama Polly gözünü Çavuş Towering'den ayırmadı. Elleri ve ayakları bağlanmışsa da, böyle sırıtan bir adama tavana çivilenmiş olsa bile güvenemezdiniz.

"Perks, mangaya büyük faydan dokunuyor ama sürekli emirlerimi sorgulamana izin vermeyeceğim," dedi Bluz. "Ne de olsa sen benim emirerimsin. Burada 'uyumlu bir ekip' yönettiğimi sanıyorum, o yüzden emirlerime itaat edilecek. Lütfen?"

Bir süs balığının saldırısına uğramak gibiydi fakat Polly adamın haklı olduğunu da itiraf etmek zorundaydı. "Ee... özür dilerim efendim," dedi, trajedinin sonunu kaçırmamak için mümkün olduğunca uzun süre geri geri giderek. Sonra döndü ve koştu.

Jackrum ateşin başında oturmuş, tutsağın yayını dev dizleri-

* Teğmen Bluz yalnızca *resmî* tarih kitaplarını okurdu.

ne yatırmış, kocaman çakısıyla bir kan sosisi dilimlemekteydi. Bir yandan da çiğniyordu.

"Geri kalanlarımız nerede?" dedi Polly, bir kupa arayarak.

"Geniş çeperde devriyeye yolladım Perks. Bizim yeni ahbabın arkadaşları oralarda bir yerdeyse, ne kadar dikkatli olsak az."

Son derece mantıklıydı. Yalnızca, manganın *yarısı* gönderildiyse...,

"Çavuş, kışlada gördüğümüz yüzbaşı var ya? O meğer..."

"Kulaklarım iyi işitir Perks. Adamı Kraliyet Mücevherlerinden tekmeledin ha? Hah! Bu, işleri daha da ilginçleştirdi."

"Her şey sarpa saracak çavuş, *eminim*," dedi Polly. Çaydanlığı ateşten alıp demliği doldururken suyun yarısını döktü.

"Çiğner misin Perks?" dedi Jackrum.

"Neyi çavuş?" dedi Polly dalgın dalgın.

Çavuş küçük bir parça yapış yapış, siyah... şey uzattı. "Tütün. Çiğneme tütünü," dedi Jackrum. "Ben roma batırıldığı için Karayürek'i Neşeli Denizci'den daha çok severim ama başkaları..."

"Çavuş, o adam kaçacak çavuş! Kaçacağını biliyorum! Duruma hâkim olan teğmen değil, *o*. Pek dost canlısı davranıyor ama gözlerinden anlayabiliyorum çavuş!"

"Teğmen Bluz'un ne yaptığını bildiğinden eminim," dedi Jackrum ciddiyetle. "Sıkı sıkı bağlanmış bir adamın dört kişiyi alt edeceğini söylemiyorsun bana, değil mi?"

"Ah, *şeker!*" dedi Polly.

"Hemen şurada, eski siyah tenekede," dedi Jackrum. Polly, bir emirerinin yaptığı en kötü çayı kupaya doldurdu ve açıklığa koştu.

Şaşırtıcı şekilde adam hâlâ oturuyordu ve elleriyle ayakları da hâlâ bağlıydı. Peynircilerin geri kalanı surat asarak onu izlemekteydi. Polly gevşedi ama yalnızca birazcık.

"...işte böyle," diyordu adam. "Pes etmek ayıp değil, değil mi? Adam pek yakında sizin peşinize düşecek, çünkü onun için bu artık *kişisel* bir mesele. Fakat benimle gelirseniz, size anlayışlı davranmasını sağlamak için elimden geleni yaparım. Şu anda Ağır Süvariler'in eline geçmek istemezsiniz. Onların pek mizah anlayışı yoktur..."

"Çay geldi," dedi Polly.

"Ah, teşekkür ederim Perks," dedi Bluz. "Çavuş Towering'in en azından elini çözebiliriz, sence de öyle değil mi?"

"Evet efendim," dedi Polly, aslında "hayır efendim" demek isteyerek. Adam bağlı bileklerini uzattı ve Polly kupayı silah gibi tutarak, çekine çekine bıçağını çıkardı.

"Becerikli bir askerin var teğmen," dedi Towering. "Bıçağını elinden alacağımı düşünüyor. Aferin sana."

Polly ipi kesti, bıçağı hemen geri çekti ve sonra dikkatle kupayı uzattı.

"*Ve* çayı ılık yapmış ki ben yüzüne çarptığımda yakmasın," diye devam etti Towering. Polly'ye doğuştan alçak birinin düz, dürüst bakışlarıyla baktı.

Polly, *yalana yalan* diye düşünerek, bakışlara aynı şekilde karşılık verdi.

"Ah evet. Nehrin karşı yakasında Ankh-Morporkluların arabaya bindirip getirdikleri küçük bir matbaaları var," dedi Towering, Polly'yi izleyerek. "Moral için diyorlar. Resmi klaklarla şehre de gönderdiler. Nasıl diye sormayın. Çok güzel bir resim ama. 'Cüretli Çaylaklar Zlobenia'nın En İyi Askerlerini Tepeledi' diye yazmışlar. Komik şey, fakat yazar onun Prens olduğunu fark etmemiş gibi. Tabii biz hepimiz fark ettik!"

Sesi daha da dost canlısı oldu. "Şimdi bakın dostlar, bir *piyade* olarak ben de sizin gibi, kahrolası eşek binicilerinin aptal du-

rumuna düşmesinden memnunum, bu yüzden benimle gelin ve en azından yarın zincire vurulmuş hâlde uyumamanızı sağlayayım. Bundan daha iyisini teklif edemem." Çaydan bir yudum aldı ve ekledi: "Ve bunun, Onuncu Piyade'nin tamamına edilenden daha iyi bir teklif olduğunu söylemem lazım. Sizin alayı tamamen süpürdüklerini duydum."

Polly'nin yüz ifadesi değişmedi fakat gözlerinin ardında benliğinin büzüldüğünü hissetti. *Gözlerine bak, gözlerine bak. Yalan söylüyor.*

"Süpürdüler mi?" dedi Bluz.

Towering çay kupasını yere attı, sol eliyle Wazzer'ın arbaletine vurarak düşürdü ve sağ eliyle Igorina'nın kılıcını yakalayıp kıvrık çeliği bacaklarının arasındaki halatlara indirdi. O kadar hızlı olmuştu ki hiçbiri durumdaki değişime odaklanamamıştı ve sonra çavuş ayağa fırlamış, Bluz'a tokat atıyor, kolunu arkasına büküyordu.

"Ve *haklıydın* evlat," dedi adam Polly'ye, Bluz'un omzunun üzerinden. "Seni subay yapmamaları yazık olmuş ha?"

Yere dökülen çayın son damlaları toprağa aktı. Polly yavaşça arbaletine uzandı.

"Sakın. Bir adım daha atarsan, herhangi biriniz tek bir hamle yaparsa teğmeninizi biçerim," dedi çavuş. "Öldürdüğüm ilk subay olmaz, inanın bana..."

"*Onlarla benim aramdaki fark, benim hiç umurumda olmaması!*"

Beş baş döndü. Uzaktaki ateşin ışığının önünde Jackrum'un silüetini gördüler. Adamın yayını almış, kirişi sonuna dek çekmiş, teğmenin başının arada olmasına hiç aldırış etmeden çavuşa doğrultmuştu. Bluz gözlerini yumdu.

"Kendi subayını mı vuracaksın?" dedi Towering.

"Evet. *Benim* öldürdüğüm ilk subay da olmaz," dedi Jackrum. "Toprağın altından başka gidecek yerin yok dostum. Kolay yoldan da olsa, zor yoldan da... umurumda değil." Yay gıcırdadı.

"Yalnızca blöf yapıyorsun dostum."

"Yeminle, blöf yapan bir adam değilimdir. Seninle tanıştırılmadık bu arada. Adım Jackrum."

O an Towering'in tüm beden dili değişti. Her hücresi kendi kendine, *Tanrılar kahretsin!* dermiş gibi küçüldü sanki. Omuzları çöktü ve Bluz biraz gevşedi.

"Acaba, ben..."

"Çok geç," dedi Jackrum.

Polly, okun çıkardığı sesi hiç unutmayacaktı.

Bir sessizlik oldu ve Towering'in vücudu sonunda devrilip güm diye yere düştü.

Jackrum yayı dikkatle kenara koydu. "Kiminle uğraştığını öğrendi en azından," dedi, önemli bir şey olmamış gibi. "Yazık. Düzgün bir adama benziyordu. Çay kaldı mı Perks?"

Teğmen Bluz çok yavaşça elini kulağına kaldırdı. Ok hedefine giderken kulağını delip geçmişti. Sonra, tuhaf bir dalgınlıkla parmaklarındaki kana baktı.

"Ah, özür dilerim efendim," dedi Jackrum neşeyle. "Bir şans gördüm ve... *Eh, kulağının etli kısmı yalnızca*, diye düşündüm. Kendinize altın küpe alın efendim. Modaya tam uyarsınız. Çok *büyük* bir altın küpe olabilir." Durdu. "Girdi-Çıktılar hakkında söylediklerine de inanmayın," diye devam etti sonra. "Hepsi yalandı. Bir şeyler olduğu zaman hoşuma gidiyor. Şimdi de yapmamız gereken... Biri bana şimdi ne yapacağımızı söyleyebilir mi?"

"Ee... cesedi gömebiliriz?" diye tahmin yürüttü Igorina.

"Evet ama botlarına bir bakın. Adamın ayakları küçük ve Zlobenialıların botları bizimkilerden çok daha kaliteli."

"Ölü bir adamın botlarını mı çalacağız çavuş?" dedi Wazzer, hâlâ şok içinde.

"Canlıyken almaktan daha kolay!" Yüzlerindeki ifadeleri görünce Jackrum'un sesi biraz yumuşadı. "Çocuklar, bu bir savaş, anladınız mı? Adam bir askerdi. Onlar asker, siz askersiniz... Yani, sayılırsınız. Hiçbir asker, yiyeceğin veya kaliteli botların boşa gitmesine izin vermez. Adamı düzgünce gömün, hatırlayabildiğiniz duaları edin ve artık savaşın olmadığı bir yere gittiğini umun." Sesini normal bağırışına yükseltti. "Perks, geri kalanları toparla! Igor, ateşin üstünü ört ve buraya hiç gelmemişiz gibi görünmesini sağla! On dakika sonra yola çıkıyoruz! Gün tamamen ışımadan birkaç kilometre yol alabiliriz! Öyle değil mi teğmenim?"

Bluz hâlâ büyülenmiş gibiydi ama sonunda uyandı. "Ne? Ah. Evet. Doğru. Evet, kesinlikle. Ee... evet. İşine bak çavuş."

Ateş Jackrum'un muzaffer yüzünde ışıdı. Kırmızı parıltıda adamın küçük kara gözleri boşlukta delikler, sırıtkan ağzı cehennem kapısı, cüssesi ise Çukur'dan çıkmış bir canavar gibiydi.

Böyle olmasına o izin vermişti, Polly biliyordu. Emirlere itaat etmişti, yanlış bir şey yapmamıştı fakat yardım etmeleri için Wazzer ile Igor yerine Maladict ile Yeşim'i gönderebilirdi. Wazzer ile Igor silahlarına davranmakta hızlı değildi, kendi yayı ise hazırdı. Onları piyon olarak kullanmış ve oyunu kazanmıştı...

"*Zavallı yaşlı asker*," diye şarkı söylerdi Polly'nin babası ile arkadaşları, pencere camlarında kırağı oluşurken. "*Zavallı yaşlı asker! Bir daha yazılırsam askere, çavuşum şeytan olsun!*"

Ateş ışığında, Çavuş Jackrum'un sırıtışı kandan bir hilâldi, ceketi savaş meydanının üzerindeki gökyüzünün rengindeydi. "Siz benim küçük çocuklarımsınız!" diye kükredi çavuş. "Ve *ben* size göz kulak olacağım!"

Jackrum mola emri vermeden önce on kilometre daha gittiler. Manzara değişmeye başlamıştı bile. Daha az ağaç, daha fazla kaya vardı. Kneck Vadisi zengin ve bereketliydi, bereket buradan akıp geliyordu; dere yatakları ve yoğun çalılıklarla kaplı ormanlık bir araziydi ve bu yörede yaşayan birkaç küçük insan topluluğu, çorak toprağı kazarak hayatta kalmaya çalışıyordu. Saklanmak için iyi bir yerdi.

Ve burada biri çoktan saklanmıştı. Derin bir dere yatağıydı ama yaz sonu olduğundan dere kayaların arasında bir sızıntıya dönüşmüştü. Jackrum, kokusuna bakarak bulmuş olmalıydı çünkü patikadan göremiyordunuz.

Dere yatağındaki ateşin külleri hâlâ ılıktı. Çavuş külleri inceledikten sonra zahmetle doğruldu. "Dün geceki dostlarımız gibi birkaç kişi," dedi.

"Yalnızca avcı olamazlar mı çavuş?" dedi Maladict.

"Olabilir onbaşı, ama değil," dedi Jackrum. "Sizi buraya getirdim, çünkü saklı bir dere yatağı ile su var ve *şurası* ile *şurası*, gözetleme noktaları olarak kullanılabilir," diyerek işaret etti. "Ayrıca bizi hava koşullarına karşı koruyacak düzgün çıkıntılar görüyorum ve burada kimse bize gizlice yaklaşamaz. Bir başka deyişle, askerî açıdan çok uygun bir konum. Belli ki dün gece biri daha aynı şeyleri düşünmüş. Bu yüzden, onlar oralarda bizi ararken, biz çoktan bakılmış olan bu yerde rahat rahat oturacağız. Hemen şu anda iki kişi nöbete gitsin."

Çekiliş yaptılar, ilk nöbet Polly'ye düştü. Polly dere yatağının tepesindeki küçük yamaca tırmandı. Gerçekten iyi bir yerdi, kuşku yoktu. Aşağıda koskoca bir alay saklanabilirdi. Görülmeden kimse yaklaşamazdı. Polly manganın düzgün bir üyesi olarak üzerine düşeni yapıyordu ve bu sayede, şansı varsa, nöbeti bitmeden Bluz kendisini tıraş edecek başka birini bulurdu. Ağaç tepele-

rinin arasındaki boşluktan, bir tür yolun ormanda uzandığını görebiliyordu. Gözünü oraya dikti.

Sonunda Tonker, bir çanak çorbayla birlikte nöbeti devralmaya geldi. Dere yatağının karşı yanında da Wazzer'ın yerini Lofty aldı.

"Sen nerelisin Ozz?" dedi Tonker, Polly çorbanın tadını çıkarırken.

Söylemenin zararı olmazdı. "Munz," dedi Polly.

"Gerçekten mi? Biri meyhanede çalıştığını söylemişti. Hanın adı neydi?"

Ah, zararı oldu bile. Ama artık yalan söyleyemezdi. "Düşes," dedi.

"O koca yer mi? Pek züppece. Sana iyi davranıyorlar mıydı?"

"Ne? Ah... evet. Evet. Çok adildiler."

"Seni hiç dövdüler mi?"

"Ha? Hayır. Asla," dedi Polly, bu sohbetin nereye gittiğinden endişelenerek.

"Çok mu çalıştırıyorlardı?"

Polly bunu düşündü. Doğrusu, iki hizmetçiden de daha sıkı çalışıyordu. Onların en azından haftada bir yarım gün izni vardı.

"Genelde ilk kalkan ve son yatan ben oluyordum, eğer kastettiğin buysa," dedi. Ve çabucak konuyu değiştirmek için sordu: "Ya sen? Munz'u bilir misin?"

"İkimizde orada yaşıyorduk, ben ve Tilda. Şey, Lofty yani," dedi Tonker.

"Ya? Nerede?"

"Kız Meslek Okulunda," dedi Tonker ve bakışlarını kaçırdı.

Hoşbeş, insanı böyle tuzağa düşürür işte, diye düşündü Polly. "Pek hoş bir yer değildi sanırım?" dedi kendini aptal gibi hissederek.

"Hoş bir yer değildi, evet. Çok *kötü* bir yerdi," dedi Tonker. "Wazzer'ın da oradan olduğunu sanıyoruz. O olduğunu *düşünüyoruz*. Sık sık kiralık hizmetçi olarak gönderiliyordu." Polly başını salladı. Bir seferinde Düşes'e de hizmetçilik yapmak üzere okuldan bir kız gelmişti. Her zaman, bir öğretmenin başını çektiği ve uzun sopalar tutan iki iri yarı adamın arasında yürüyen benzer kızlardan bir sıranın içinden, ovalanmaktan kızarmış bir yüzle ve temiz bir önlükle kopup gelirlerdi. Düşes'e gelen kız sıskaydı, biraz donuktu, eğitimli bir tarzda nazikti, çok çalışmıştı ve kimseyle konuşmamıştı. Üç ay sonra gitmişti ve Polly nedenini hiç öğrenememişti.

Tonker âdeta Polly'nin saflığıyla alay ederek gözlerine baktı. "Onun, bazen özel odaya kilitledikleri kız olduğunu düşünüyoruz. Okulun bu özelliği var. Dayanıklılık kazanmazsan aklını oynatıyorsun."

"Oradan ayrıldığınıza memnunsunuzdur herhâlde," diyebildi Polly yalnızca.

"Bodrum kat penceresi kilitlenmemişti," dedi Tonker. "Ama Tilda'ya, gelecek yaz bir gün geri döneceğimize dair söz verdim."

"Ah, o kadar kötü değildi o zaman?" dedi Polly, rahatlayarak.

"Hayır, o mevsimde bina daha iyi yanar," dedi Tonker. "Peder Jüp diye birine rastladın mı hiç?"

"Ah evet," dedi Polly ve daha fazlasının beklendiğini hissederek ekledi: "Akşam yemeğine gelirdi. Annem... Yemeğe gelirdi işte. Biraz azametli ama yeterince iyi birine benziyordu."

"Evet," dedi Tonker. "İyi *görünmekte* iyiydi."

Bir kez daha, sohbetin üzerinde bir trol köprüsünün bile aşamayacağı karanlık bir uçurum oluştu ve Polly'nin elinden, kenardan geri çekilmek dışında hiçbir şey gelmedi.

"Ben gidip teğ... ee, Rupert'la ilgilensem iyi olacak," dedi ayağa kalkarak. "Çorba için çok teşekkürler."

Huş çalılarının arasından geçerek, gevşek taşların üzerinde, derin yatağında akan küçük dereye ulaştı. Ve orada, korkunç bir nehir tanrısı gibi, Çavuş Jackrum'u buldu.

Adam, başkalarının üzerinde çadır gibi duracak kocaman, kırmızı ceketini çalıya dikkatle sermişti. Kendisi bir taşın üzerinde oturuyordu. Gömleğini çıkarmış, devasa pantolon askılarını indirmişti ve dünyayı çıplak göğsünü görmekten yalnızca sararmaya yüz tutmuş bir yün fanila koruyordu. Ama bir sebepten şapkası hâlâ başındaydı. Palayı andıran bir ustura ve duvar kâğıdı yapıştırmak için kullanabileceğiniz bir tıraş fırçası içeren tıraş takımı yanındaki kayada duruyordu.

Jackrum ayaklarını dereye sokmuştu. Polly yaklaşırken başını kaldırıp baktı ve cana yakın bir tavırla başını salladı. "Günaydın Perks," dedi. "Acele etme. Rupertlar için asla acele etme. Biraz otur. Botlarını çıkar. Ayakların biraz temiz hava alsın. Ayaklarına iyi bakarsan ayakların da sana iyi bakar." Kocaman çakısını ve çiğneme tütünü şeridini çıkardı. "Tütün istemediğine emin misin?"

"Hayır, teşekkürler çavuş." Polly yalnızca bir buçuk metre genişliğindeki derenin karşı yakasındaki kayaya oturdu ve botlarını çıkarmaya başladı. Emir almış gibi hissediyordu. Dahası, şu anda temiz, soğuk suyun yaşatacağı şoka ihtiyacı vardı.

"Aferin sana. Pis bir alışkanlık. Sigara içmekten bile kötü," dedi Jackrum, bir parça keserek. "Gençken başlamıştım. Geceleyin sigara yakmaktan daha iyi tabii. Yerini ele vermek istemezsin. Elbette arada bir tükürmen gerekiyor ama karanlıkta görülmeden tükürebiliyorsun."

Polly ayaklarını suya soktu. Buz gibi su gerçekten ferahlatıcıydı. Onu sarsarak canlandırdı sanki. Derenin etrafındaki ağaçlarda kuşlar şakıyordu.

"Söyle Perks," dedi Jackrum bir süre sonra.

"Neyi söyleyeyim çavuş?"

"Ah, lanet olsun Perks. Güzel bir gün, benimle dalga geçme. Bana nasıl baktığını gördüm."

"Pekâlâ çavuş. Dün gece o adamı sen öldürdün."

"Gerçekten mi? Kanıtla," dedi Jackrum sakin sakin.

"Eh, kanıtlayamam, değil mi? Ama *koşulları* sen hazırladın. Hatta adamın başında nöbet beklemeleri için Igor ile Wazzer'ı bilerek yolladın. Onlar silah kullanmakta iyi değil."

"Ne kadar iyi olmaları gerekirdi sence? Bağlanmış bir adama karşı dört kişi?" dedi Jackrum. "Yok. O çavuş, bizim elimizde geçtiği anda öldü sayılırdı ve bunu kendisi de biliyordu. Adama bir şansı olduğunu düşündürmek için, senin Rupert gibi kahrolası bir dâhi gerekirdi. Ormandayız evlat. Bluz onunla ne yapacaktı? Onu kime teslim edebilirdik? Teğmen onu yanımızda mı taşıyacaktı? Yoksa bir ağaca bağlayıp kurtlara yem mi edecektik? Sessiz sakin bir sigara vermek ve sonra işini hızlıca bitirmek çok daha *centilmence*. Kendisi de bunu bekliyordu ve benim ona vereceğim de bu olurdu."

Jackrum tütünü ağzına tıktı. "Askerî eğitimin büyük kısmı nedir, biliyor musun Perks?" diye devam etti. "Strappi gibi küçük tükürük balonlarının onca bağrış çağrışlarının amacı? Sizi, hem de tek bir emirle, kılıcınızı çekip tıpkı o adam gibi tesadüfen yanlış üniforma giymiş zavallı pisliklere saplayacak kişilere dönüştürmek. O senden farksız, sen ondan farksızsın. O aslında seni öldürmek istemiyor, sen aslında onu öldürmek istemiyorsun. Ama önce sen onu öldürmezsen, o seni öldürür. Uzunu kısası bu. Eğitim almadan kolay gelmeyen bir iştir. Rupertlar bu eğitimi almıyor tabii, çünkü onlar *beyefendi*. Eh, yeminle ben beyefendi falan değilim ve gerekirse öldürürüm ve sizi güvende tutacağımı söyle-

dim ve hiçbir lanet Rupert da beni durduramaz. Adam bana terhis belgelerimi verdi!" diye ekledi kızgınlıkla. "*Bana!* Ve ona teşekkür etmemi bekledi! Hizmet ettiğim tüm diğer Rupertlar belgelere 'Burada görevli değilmiş' veya 'Uzatılmış devriyeye çıktı' falan yazıp posta kutusuna geri tıkma sağduyusunu gösterdi ama *bizim* Rupert, hayır!"

"Onbaşı Strappi'ye ne dedin de kaçtı?" dedi Polly, kendini durduramadan.

Jackrum bir süre, gözlerinde hiçbir ifade olmadan ona baktı. Sonra ufak, tuhaf bir gülüşle güldü. "Senin gibi küçük bir çocuk neden öyle küçük bir şey söyler ki acaba?" dedi.

"Çünkü adam öylece ortadan kayboldu ve aniden eski bir kural yüzünden sen orduya geri döndün çavuş," dedi Polly. "Böyle küçük bir şeyi bu yüzden söyledim."

"Hah! Öyle bir kural da yok, öylesi değil," dedi Jackrum, ayaklarıyla sular sıçratarak. "Ama Rupertlar, seni asmak için bir sebep bulmaya çalışmıyorlarsa kural kitabını asla okumazlar ve bu yüzden o açıdan güvendeydim. Strappi'nin korkudan ödü bokuna karıştı, bunu biliyorsun."

"Evet ama daha sonra, sessizce gidebilirdi," dedi Polly. "Adam aptal değildi. Gece gece kaçmak? Kaçtığı şey gerçekten *yakın* bir tehlike olmalı, değil mi?"

"Vay canına, ne kadar da kötü niyetli bir beynin var Perks," dedi Jackrum mutlulukla. Polly bir kez daha, çavuşun bundan zevk aldığını hissetti; tıpkı kendisi üniformaya itiraz ettiğinde olduğu gibi. Adam Strappi gibi bir zorba değildi –Igorina ile Wazzer'a, babacan endişeye yakın bir tavırla yaklaşıyordu– ama Polly'yi, Maladict'i ve Tonker'ı, kendisine direnmesini istermiş gibi sürekli zorluyordu.

"İşimi görüyor çavuş," dedi Polly.

"Onunla, tabiri caizse, baş başa biraz konuştum. Sessiz sakin. Savaşın kargaşasında başına gelebilecek bütün pis şeyleri açıkladım."

"Gırtlağı kesilmiş hâlde bulunmak gibi mi?" dedi Polly.

"Olduğu olmuştur," dedi Jackrum masum masum. "Biliyor musun evlat, bir gün harika bir çavuş olacaksın. Her ahmak gözlerini ve kulaklarını kullanabilir ama sen onları birbirine bağlamak için *beynini* kullanıyorsun."

"Ben çavuş olmayacağım! Ben işimi yapıp eve döneceğim!" dedi Polly hararetle.

"Evet, ben de eskiden öyle diyordum." Jackrum sırıttı. "Perks, benim klak şeysine ihtiyacım yok. Haber gazetesine ihtiyacım yok. Çavuş Jackrum neler olup bittiğini biliyor. Savaştan dönen adamlarla, başka kimseyle konuşmayanlarla konuşuyor. Ben Rupert'dan daha çok şey biliyorum; onun bildikleri yalnızca, karargâhtan gelen ve onu çok endişelendiren küçük mektuplarda yazılı olanlar. Buna karşılık *herkes* Çavuş Jackrum'la konuşur. Ve Çavuş Jackrum kocaman, şişman kafasında her şeyi bir araya getirir. Çavuş Jackrum neler döndüğünü biliyor."

"Neler dönüyormuş peki çavuş?" dedi Polly masum masum.

Jackrum hemen yanıt vermedi. Bunun yerine homurdanarak eğildi ve ayaklarından birini ovaladı. Yün fanilasının içinde masum masum yatmakta olan, ipin ucundaki kararmış şilin öne düştü. Fakat bir şey daha vardı. Bir anlığına, fanilanın açık yakasından sapsarı bir şey kaydı. Ovaldi, altındandı, altın bir zincire takılmıştı ve gün ışığında parladı. Sonra Jackrum doğruldu ve nesne yine gözden kayboldu.

"Bu kahrolası savaş çok tuhaf evlat," dedi adam. "Orada yalnızca Zlobenia askerleri olmadığı doğru. Bizim çocuklar, daha önce hiç görmedikleri üniformalar gördüklerini söylüyor. Seneler içinde çok kıç tekmeledik, bu yüzden belki artık *bir* olmuşlardır

ve bizim kıçımızın tekmelenme zamanı gelmiştir. Ama bence kapana kısıldılar. Kaleyi aldılar, biliyorum fakat onu elde tutmaları gerek. Ayrıca kış geliyor ve Ankh-Morpork'tan veya başka yerlerden gelmiş bütün o askerler, memleketlerinden çok uzakta. Hâlâ bir şansımız olabilir. Özellikle de Prens, takım taklavatlarına diz atmış genç bir askeri bulmaya kafayı taktığından. Bu, öfkeli olduğu anlamına geliyor. Yani hatalar yapacak."

"Şey, çavuş... düşünüyorum da..."

"Düşündüğün için memnunum Er Perks," dedi Jackrum, aniden çavuşluğa geri dönerek. "*Ben* ise, sen Rupert'la ilgilenip bir uyku çektikten sonra, çocuklara birlikte biraz kılıç oyunu göstereceğimizi düşünüyorum. Bu nasıl bir kahrolası savaş olursa olsun, genç Wazzer eninde sonunda elinde salladığı o kılıcı kullanmak zorunda kalacak. Şimdi git işine bak!"

Polly, Teğmen Bluz'u sırtını yamaca vermiş, çanaktan türlü yerken buldu. Igorina tıbbi malzemelerini topluyordu. Bluz'un kulağı sarılmıştı.

"Her şey yolunda mı efendim?" dedi Polly. "Üzgünüm, ben..."

"Çok iyi anlıyorum Perks, sen de diğer 'delikanlılar' gibi sıran geldiğinde nöbet tutmalısın," dedi Bluz ve Polly tırnak işaretlerinin gümleyerek yerlerine oturduğunu işitti. "Ben de dinlendirici bir uyku çektim, biraz kan kaybettim ve titremem durdu sayılır. Bununla birlikte... hâlâ tıraş edilmeye ihtiyacım var."

"Sizi benim tıraş etmemi istiyorsunuz," dedi Polly, içi burkularak.

"Tıraş olmalıyım Perks. Herkese örnek olmalıyım. Gerçi söylemem gerek, siz 'delikanlılar' bu konuda o kadar çaba gösteriyorsunuz ki ben mahcup oluyorum. Hepinizin yüzü 'bebek poposu gibi', itiraf etmeliyim!"

"Evet efendim."

Polly tıraş malzemelerini çıkardı ve ateşte sürekli kaynayan çaydanlığa gitti. Manganın çoğu uyukluyorsa da Maladict ateşin başında bağdaş kurmuş, şapkasına bir şey yaparak oturuyordu.

"Dün geceki tutsağı işittim," dedi başını kaldırmadan. "Bizimkinin fazla dayanabileceğini sanmıyorum. Sen?"

"Kimin?"

"Teğmenin. Duyduklarıma göre Bluz muhtemelen pis bir kaza geçirecek. Jackrum onun tehlikeli olduğunu düşünüyor."

"O da tıpkı bizler gibi *öğreniyor*."

"Evet ama teğmenin, ne yapacağını *bilmesi* gerekiyor. Sence biliyor mu?"

"Jackrum da bilemiyor," dedi Polly, çaydanlığın üstünü soğuk suyla tamamlayarak. "Bence yola devam edeceğiz yalnızca."

"Varacak bir şey kaldıysa tabii," dedi Maladict. Şapkasını kaldırdı. "Ne düşünüyorsun?"

Şapkanın kenarına, sigara paketini sıkıştırdığı yerin yanına tebeşirle "Ölmek İçin Doğdum" sözcüklerini yazmıştı.*

"Çok... *kişisel*," dedi Polly. "Neden sigara içiyorsun? Pek de... vampirce değil gerçekten."

"Eh, benim *pek de* vampirce olmamam gerekiyor zaten," dedi Maladict, titrek bir elle sigara yakarak. "Emme eylemi için içiyorum. İhtiyacım var. Sinirlerim ayakta. Kahvesizlikten elim ayağım titriyor zaten. Orman da bana iyi gelmez pek."

"Ama sen vam..."

"Evet evet, mahzenlerde olsak sorun değildi. Fakat sürekli, bir sürü sivri kazıkla çevrili olduğumu düşünüyorum. Gerçek şu ki... *canım yanıyor* artık. Ka... işte onu aniden bıraktığım zamanki gibi! Sesler duyuyorum, ikide bir ter basıyor..."

---

* Stanley Kubrick'in ünlü filmi *Full Metal Jacket*'ta, Er James Davis de miğferine "Öldürmek İçin Doğdum" yazmıştı. [E.N.]

"Şşşt," dedi Polly, Shufti uykusunda homurdanınca. "Ama mümkün değil," diye tısladı. "İki senedir uzak durduğunu söylemiştin!"

"Ah, *ka... khkk... kan* mı?" dedi Maladict. "Kandan bahseden oldu mu? Ben *kahveden* bahsediyorum kahrolası!"

"Bol bol çayımız..." diyecek oldu Polly.

"Anlamıyorsun! Bu... canının çekmesi hakkında. Canının kan çekmesi *asla* durmuyor; o dürtüyü, insanların seni çöp şişe çevirmek istemesine *yol açmayan* bir şeye yöneltiyorsun yalnızca! Kahveye *ihtiyacım var!*"

Neden ben? diye düşündü Polly. *Üzerimde, "Sorunlarını bana aç" yazan küçük bir tabela mı taşıyorum?* "Ne yapabileceğime bir bakarım," dedi ve tıraş kupasını telaşla doldurdu.

Suyla geri döndü, Bluz'u bir taşın üzerine oturttu ve sabunu köpürttü. Cüret edebildiğince uzatarak usturayı bileyledi. Bluz sabırsızlıkla öksürünce usturayı kaldırdı ve dua etti...

...ama Nuggan'a değil. Annesi öldüğünden beri, asla Nuggan'a değil.

Sonra Lofty koşarak geldi ve fısıldayarak, "Hareketlilik!" diye bağırmaya çalıştı.

Bluz neredeyse diğer kulak memesini de kaybedecekti...

Jackrum da hiç yoktan ortaya çıktı. Botlarını giymişti ama pantolon askıları hâlâ sarkıyordu. Lofty'yi omzundan yakalayıp çevirdi. "Nerede?" diye sordu.

"Aşağıda bir patika var! Süvariler! Arabalar! Ne yapacağız çavuş?"

"Sesimizi *alçak* tutacağız!" diye mırıldandı Jackrum. "Buraya mı geliyorlar?"

"Hayır, geçip gittiler çavuş!"

Jackrum döndü ve manganın geri kalanına tatminle baktı. "Tam-*mam*. Onbaşı, sen Zımparataş'la Perks'ü al ve gidip bakın.

Kalanlarınız, silahlarınızı donanın ve cesur olmaya çalışın. Değil mi teğmen?"

Bluz şaşkın yüzündeki köpükleri sildi. "Ne? Ah. Evet. Sen hallet çavuş."

Yirmi saniye sonra Polly, Maladict'in peşinden yokuş aşağı koşuyordu. Orada burada, ağaçların arasından vadinin dibi görülebiliyordu ve Polly, bakarken, güneş ışığının metal bir şeyden yansıdığını fark etti. En azından ağaçlar orman zeminini kalın bir çam iğnesi tabakasıyla kaplamıştı ve sanılanın aksine çoğu orman zemini, basıldığında yüksek sesle çatırdayan dallarla kaplı *olmazdı*. Ağaçlığın sınırına, çalıların bir parça güneş ışığı için birbirleriyle savaştığı yere ulaştılar ve iyice görebilecekleri bir nokta seçtiler.

Yalnızca dört süvari vardı. Tanımadıkları bir üniforma giymişlerdi ve bir arabanın önünde ve arkasında ikişerli olarak at sürüyorlardı. Küçük bir arabaydı, tepesi brandayla örtülmüştü.

"O dandik arabada ne var ki dört adam koruyor?" dedi Maladict. "Değerli bir şey olmalı!"

Polly arabadaki direkten gevşekçe sarkan dev bayrağı gösterdi. "Sanırım bu bizim gazeteci adam," dedi. "Araba aynı. Bayrak da öyle."

"O zaman iyi ki geçip gitmişler," diye fısıldadı Maladict. "Gözden kaybolana kadar izleyelim ve sonra iyi, küçük fareler gibi sessizce uzaklaşalım, tamam mı?"

Grup, arabanın gidebildiği hızda yol alıyordu ve bu noktada öndeki iki atlı durdu, eyerlerinde döndü ve arabanın yetişmesini bekledi. Sonra bir tanesi geriyi, gizlice onları izleyenlerin ötesini işaret etti. Bir bağrış geldi ama içeriği anlaşılamayacak kadar uzaktaydı. Arkadaki süvariler arabaya koşturdular, yoldaşlarıyla buluştular ve sonra dördü birden başlarını kaldı-

rıp baktılar. Aralarında biraz tartıştılar ve iki binici yol boyunca geri döndü.

"Ah, kahretmesin!" dedi Polly. "Ne gördüler?"

Biniciler onların saklandığı yerin önünden geçti. Biraz sonra atların, ağaçların arasına girdiğini duydular.

"Koşup yakalayalım mı onnarı?" dedi Yeşim.

"Bırak bunu Jackrum yapsın," dedi Maladict.

"Ama bunu yaparsa ve adamlar geri dönmezse..." diye başladı Polly.

"Geri *dönmediğinde*," diye düzeltti Maladict.

"...o zaman diğer ikisi şüphelenir, değil mi? Muhtemelen biri burada kalır ve diğeri yardım getirmeye gider."

"O zaman biz de gizlice yaklaşır, bekleriz," dedi Maladict. "Bak, atlarından indiler. Arabayı da durdurdular. Endişeli görünürlerse saldırırız."

"Tam olarak *ne* yaparız peki?" dedi Polly.

"Onları vurmakla tehdit ederiz," dedi Maladict kararlılıkla.

"Bize inanmazlarsa?"

"O zaman *daha yüksek sesle* tehdit ederiz," dedi Maladict. "Mutlu oldun mu? Ve umarım biraz kahveleri vardır!"

Mola veren bir askerin yapmak istediği üç şey olur ve biri sigara yakmayı, biriyse ateş yakmayı gerektirir. Üçüncüsü yakmakla ilgili değilse de genelde bir ağaç gerektirir.*

İki süvari ateş yakmıştı ve bir çaydanlık buharlar saçmaya başlamıştı ki genç bir adam arabadan aşağı atladı, gerindi, etrafına bakındı, esnedi ve ormanın biraz içlerine yürüdü. Uygun bir ağaç buldu ve bir an sonra, gözünün önündeki ağaç kabuğunu hevesle incelemeye odaklandı.

* Aslında teknik olarak ağaç da gerekli değildir ama tarz açısından ısrarla aranır.

Çelik bir arbaletin ucu ensesine yaslandı ve bir ses, "Ellerini kaldır ve yavaşça dön," dedi.

"Ne, *şu anda* mı?"

"Ee... tamam, hayır. Önce işini bitir."

"Şey, sanırım artık yapamayacağım. İzin ver de, ee... tamam. Pekâlâ." Adam ellerini kaldırdı yine. "Bir kez bile bağırmamın yeterli olacağını biliyorsun, değil mi?"

"Ee?" dedi Polly. "Benim de bu tetiği bir kez çekmem yeterli. Yarışalım mı?"

Adam döndü.

"Gördünüz mü?" dedi Polly geri çekilerek. "Yine bu adam. DeSoze. Yazar olan."

"Siz *onlarsınız!*" dedi adam.

"Kim onlar?" dedi Yeşim.

"Ah *eyvah*," dedi Maladict.

"Bakın, sizinle konuşmak için *her şeyi* verebilirim!" dedi deSoze. "Lütfen?"

"Sen düşmanın tarafındasın!" diye tısladı Polly.

"Ne? Süvarileri mi diyorsun? Hayır! Onlar Lord Rust'ın alayından. Ankh-Morporklu! Bizi korumak için gönderildiler!"

"Borogravia'da sizi koruyacak süvariler ha?" dedi Maladict. "Kimden?"

"Şey, ee... sizden, teorik olarak."

Yeşim öne eğildi. "Bu konuda *çok* başarılılar, di mi?"

"Bakın, sizinle konuşmam *şart*," dedi adam telaşla. "Bu inanılmaz bir şey! Herkes sizi arıyor! Ormandaki o yaşlı çifti siz mi öldürdünüz?"

Kuşlar şakıdı. Uzaklarda, mavi başlı dişi ağaçkakanın ötüşü duyuldu.

"Bir devriye, taze mezarlar buldu," dedi deSoze.

Çok yükseklerde, Merkez'den gelmiş kış göçmeni bir buz balıkçılı, gölleri ararken bet sesle honkladı.

"Demek siz yapmadınız," dedi deSoze.

"Biz onları *gömdük*," dedi Maladict soğuk bir sesle. "Kimin öldürdüğünü bilmiyoruz."

"Sebzelerini aldık ama," dedi Polly. Bu konuda güldüğünü hatırlıyordu. İtiraf etmek gerekirdi, o sırada ya gülecekti ya da ağlamaya başlayacaktı, ama yine de...

"Avcı toplayıcı olarak mı yaşıyorsunuz?" deSoze. Cebinden bir defter çıkardı ve kurşunkalemle yazmaya başladı.

"Seninle konuşmamız gerekmiyor," dedi Maladict.

"Hayır hayır, konuşmalısınız! Bilmeniz gereken çok şey var! Siz... İndi-Çıktılar'dandınız, değil mi?"

"*Girdi*-Çıktılar," dedi Polly.

"Sen kims..." diye devam etti adam.

"Bu kadarı yeter," dedi Maladict ve ağaçtan uzaklaşıp açıklığa girdi. İki süvari, ateşlerinden başlarını kaldırdı ve bir anlık kıpırtısızlıktan sonra biri kılıcına davrandı.

Maladict arbaleti çabucak birinden ötekine çevirdi, okun ucu adamları sallanan bir saat gibi hipnotize etti. "Tek bir okum var ama siz iki kişisiniz," dedi. "Acaba kimi vursam? *Siz* seçin. Şimdi dikkatle beni dinleyin: Kahveniz nerede? Kahveniz var, değil mi? Hadi ama, herkesin kahvesi vardır! Çıkarın ağzınızdaki kahve çekirdeklerini!"

Adamlar arbalete baktılar ve başlarını yavaşça iki yana salladılar.

"Ya sen yazar adam?" diye hırladı Maladict. "Sen kahveni nerede saklıyorsun?"

"Yalnızca kakaomuz var," dedi yazar, Maladict ona dönünce hemen ellerini kaldırarak. "İstersen onu..."

Maladict arbaleti düşürdü ve arbalet boşanarak okunu dümdüz havaya fırlattı.*

Sonra vampir başını ellerine alarak oturdu. "Hepimiz *öleceğiz*," dedi.

Süvariler ayağa kalkacakmış gibi kıpırdandı ama Yeşim elindeki ağacı kaldırdı.

"*Aklınıza* bile gedirmeyin," dedi.

Polly, deSoze'ye döndü. "Seninle konuşmamızı mı istiyorsun bayım? O zaman *sen* bizimle konuş. Bu... Prens Heinrich'in *çorapları* hakkında mı?"

Maladict tek bir çılgın hareketle doğruldu. "Bence hepsini yağlayalım ve eve gidelim!" dedi ortaya. "*Bir, İki, Üç! Ne İçin Savaşıyoruz!*"

"Çorap mı?" dedi yazar, tedirginlikle vampire bakarak. "Çorapların konuyla ne alakası var?"

"Sana bir *emir* verdim Polly," dedi Maladict.

"Neyi bilmediğimizi düşünüyorsun?" diye ısrar etti Polly, deSoze'ye dik dik bakarak.

"Eh... öncelikle, Girdi-Çıktılar'dan geriye bir tek siz kaldınız."

"*Bu doğru değil!*"

"Yani, tutsaklar ve yaralılar var sanırım. Ama neden size yalan söyleyeyim ki? Bu arada sana neden Polly dedi?"

"Çünkü kuşlar hakkında çok şey bilirim," dedi Polly, içinden küfrederek.** "Alaya neler olduğunu *sen* nereden biliyorsun?"

"Çünkü bilmek benim *işim*," dedi adam. "Şuradaki kuş ne?"

---

* Ve hiçbir şey vuramadı, özellikle de bir ördeği. Bu, benzer durumlarla karşılaştırıldığında o kadar sıradışıydı ki Yeni Mizahi Düzenlemeler adı altında raporlanmalıydı. Maladict bir ördek vursa, ördek vaklasa ve sonra birinin kafasına düşse bu elbette *çok* komik olurdu ve kesinlikle raporlanırdı. Bunun yerine, ok esintide biraz yükseldi, on metre ötedeki bir meşe ağacına saplandı ve bir sincabı kıl payı ıskaladı.

** Polly ismi aynı zamanda "papağan" demek. [E.N.]

Polly yukarı baktı. "Aptalca oyunlara zamanım yok. Ve o bir..." Durdu. Yüksekte, yasak mavilerde, bir şey halkalar çizerek uçuyordu.

"Bilmiyor musun?" dedi deSoze.

"Evet, elbette biliyorum," dedi Polly sinirle. "Beyaz yakalı şahin. Ama onların dağlarda bu kadar uzağa geldikleri olmazdı. Bir kitapta görmüştüm ve..." Arbaleti yine kaldırdı, kontrolü ele almaya çalıştı. "Haklı mıyım, Bay Bilmek-Benim-İşim?"

DeSoze ellerini yine kaldırdı ve Polly'ye hastalıklı bir gülümseme bahşetti. "Muhtemelen," dedi. "Ben şehirde yaşıyorum. Serçeleri sığırcıklardan ayırt edebilirim ama ondan ötesi beni ilgilendirdiği kadarıyla hep ördek."

Polly ona dik dik baktı.

"Bak, lütfen," dedi adam. "Beni dinlemen lazım. Bazı şeyleri bilmelisin. Çok geç olmadan."

Polly arbaleti indirdi. "Bizimle konuşmak istiyorsan burada bekle," dedi. "Onbaşı, gidiyoruz. Zımparataş, şu süvarileri al!"

"Dur," dedi Maladict. "Bu manganın onbaşısı kim?"

"Sensin," dedi Polly. "Fakat ağzından salyalar akıyor, sallanıyorsun ve gözlerin bir tuhaf bakıyor. Ne demeye çalışıyordun?"

Maladict bunu düşündü. Polly yorgundu, korkuyordu ve içinde bir yerde bütün bunlar öfkeye dönüşüyordu. Yüzündeki ifade, bir arbaletin uzak ucunda görmek isteyeceğiniz bir ifade değildi. Oklar vampirleri öldüremezdi ama canını yakmayacakları anlamına da gelmiyordu.

"Evet, tamam," dedi Maladict. "Zımparataş, şu süvarileri al! Gidiyoruz!"

Polly saklanma yerlerine yaklaşırken bir kuş ıslığı duyuldu. Polly bunun, Çok Başarısız Kuş Taklitçisi türüne ait olduğunu saptadı

ve kızlara birkaç gerçekçi kuş ötüşü öğretmeyi aklına yazdı. Kuş taklidi yapmak çoğu kişinin sandığından zordu.

Manga dere yatağındaydı, silahlanmışlardı ve en azından tehlikeli *görünüyorlardı*. Yeşim, kıskıvrak yakaladığı iki süvariyle belirince rahat bir nefes aldılar. Elleri arkalarından bağlanmış iki süvari daha yamacın dibinde avunmaz ifadelerle oturuyordu.

Maladict kasıla kasıla Bluz'un yanına gitti ve selam verdi. "İki tutsak var teğmenim. Perks de orada, konuşmanız gereken biri olduğunu düşünüyor." Öne eğildi. "Gazeteci adam efendim."

"O zaman ondan *çok* uzak dursak iyi olacak," dedi Bluz. "Değil mi çavuş?"

"Aynen efendim!" dedi Jackrum. "Adam sorundan başka şey getirmez efendim!"

Polly çılgın bir selam çaktı. "Lütfen efendim! Bir şey söyleyebilir miyim efendim?"

"Evet Perks?" dedi Bluz.

Polly yalnızca tek şansı olduğunu gördü. Paul'ün başına ne geldiğini öğrenmek *zorundaydı*. Zihni şimdi dün geceki gibi, şifre kitabını yutan adamın üzerine atılırken çalıştığı kadar hızlı çalışıyordu.

"Efendim, adamın konuşmaya değer olup olmadığını bilmiyorum efendim ama onu *dinlemeye* değebilir. Sırf yalan söyleyeceğini düşünseniz bile. Çünkü bazen efendim, birileri size yalan söylerken, eğer *yeterince* yalan söylerlerse... böyle... *gerçeğin şeklini* gösterirler efendim. Ve *bizim* ona gerçeği söylememiz gerekmiyor efendim. Biz de yalan söyleyebiliriz."

"Doğam gereği yalancı bir adam değilimdir Perks," dedi Bluz soğuk bir sesle.

"Bunu duyduğuma sevindim efendim. Savaşı kazanıyor muyuz efendim?"

"Hemen şu anda kes şunu Perks!" diye kükredi Jackrum.

"Yalnızca bir soruydu çavuş," dedi Polly paylarcasına.

Açıklığın etrafında manga kulaklarını dört açarak bekledi. Yanıtı herkes biliyordu. Sesli olarak söylenmesini bekliyorlardı.

"Perks, bu tür konuşmalar moral bozar," diye başladı Bluz ama söylediğine kendi de inanmıyormuş ve bunu kimin bildiğine aldırış etmiyormuş gibiydi.

"Hayır efendim, bozmaz aslında. Yalan duymaktan iyidir," dedi Polly. Sesini değiştirdi ve onu paylarken annesinin kullandığı sert ses tonunu takındı. "Yalan söylemek kötüdür. Kimse yalancıları sevmez. Bana gerçeği söyleyin lütfen."

Sesinin tınısı, Bluz'un çok eskilerden kalma anılarını çınlatmış olmalıydı. Jackrum kükremek için ağzını açtıysa da teğmen elini kaldırdı.

"Kazanmıyoruz Perks. Fakat henüz kaybetmedik de."

"Sanırım bunu hepimiz biliyoruz efendim ama sizden duymak da iyi oldu," dedi Polly, cesaretlendirircesine gülümseyerek.

Bu da işe yaramış gibiydi. "Zavallı adama en azından medeni davranmamızın bir zararı olmaz herhâlde," dedi Bluz, sesli düşünürmüş gibi. "Kurnazca sorgularsak değerli bilgiler koparabiliriz."

Polly, Jackrum'a baktı. Adam dua edermiş gibi, gözlerini gökyüzüne kaldırmıştı.

"Beyefendiyi benim sorgulamama izin verir misiniz efendim?" dedi çavuş.

"Talebin reddedildi çavuş," dedi Bluz. "Onun *hayatta kalmasını* istiyorum ve bir kulak memesi daha kaybetmek istemiyorum. Bununla birlikte, Perks'le birlikte arabaya gidebilirsiniz ve onu buraya getirebilirsiniz."

Jackrum şık bir selam çaktı. Polly bu selamı tanımıştı artık; Jackrum'un çoktan *plan yaptığı* anlamına geliyordu.

"Pekâlâ efendim," dedi. "Yürü bakalım Perks."

Çam iğnesi kaplı yamaçta yürürlerken Jackrum sessizdi. Bir süre sonra, "O süvarilerin bizim küçük oyuğumuzu nasıl bulduğunu biliyor musun Perks?" dedi.

"Hayır çavuş."

"Teğmen, Shufti'ye ateşi hemen söndürmesini emretti. Fazla duman da çıkarmıyordu ha. Ama Shufti tuttu, çaydanlığı ateşe *boca etti*."

Polly bunu birkaç saniye düşündü. "Buhar yüzünden mi çavuş?"

"Aynen! Kahrolası, kocaman, yükselen bir buhar bulutu yüzünden! Shufti'nin hatası değil tabii. Neyse ki atlılar sorun çıkarmadı. Yarım düzine arbalet okundan daha hızlı koşmaya çalışmayacak kadar zekiydiler. Bir süvari için akıllıcadır."

"Bravo çavuş."

"Bana Rupert muamelesi yapma çocuk," dedi Jackrum rahatça.

"Pardon çavuş."

"Ama bir subayı nasıl yöneteceğini öğrendiğini görüyorum. Sana doğru emirleri verdiklerinden emin olman lazım, anladın mı? Sen gerçekten iyi bir çavuş olacaksın Perks."

"Ben çavuş olmak istemiyorum çavuş."

"Evet," dedi Jackrum. Yanıtı her anlama gelebilirdi.

Bir iki dakika yolu izledikten sonra çıkıp arabaya yöneldiler. DeSoze arabanın yanında bir tabureye oturmuş, defterine bir şeyler yazıyordu ama onları görünce telaşla ayağa kalktı.

"Yoldan sapmak iyi fikir olur," dedi, onlar yaklaşır yaklaşmaz. "Bir sürü devriye var sanırım."

"Zlobenia devriyeleri mi bayım?" dedi Jackrum.

"Evet. Teorik olarak bu..." Arabadan gevşekçe sarkan bayrağı

gösterdi. "...güvenliğimizi sağlamalı ama bugünlerde herkes tedirgin. Sen Çavuş Jack-Ram değil misin?"

"Jackrum bayım. Ve adımı o küçük defterine yazmazsan çok minnettar olacağım."

"Üzgünüm çavuş ama benim işim bu," dedi deSoze havalı havalı. "Her şeyi yazmam lazım."

"Eh, bayım... askerlik de *benim* işim ama," dedi Jackrum arabaya tırmanıp dizginleri eline alarak, "şu anda seni nasıl da *öldürmediğimi* fark etmişsindir. Gidelim mi?"

Araba sallana sallana yola çıkarken Polly arkasına tırmandı. Kutular ve aletlerle doluydu ve bir zamanlar düzgünce dizilmişlerse bile şu anda o düzenleme uzak bir anı olmuştu; bu, arabanın bir *erkeğe* ait olduğunun açık işaretiydi. Yanında, gördüğü en büyük güvercinlerden yarım düzinesi tel kafeslerindeki tünekleri nde uyukluyordu ve Polly onların yemek amacıyla mı saklandığını merak etti. Güvercinlerden biri tek gözünü açtı ve tembel tembel, "Burrulup?" dedi; Güvercincede "Ne var?" anlamına gelen bir ses.

Geri kalan kutuların etiketlerinde –Polly daha yakına eğildi– "Yüzbaşı Horace'ın Patentli Sahra Peksimetleri" ve "Kurutulmuş Yahni" gibi şeyler yazıyordu. Polly, Shufti'nin bu kutulardan birkaçını ele geçirmeyi çok isteyeceğini düşünürken, sallanan arabanın tavanından sarkan bir giysi bohçası hafifçe kıpırdandı ve bir yüz belirdi.

"Gyünaydın," dedi başaşağı duran yüz.

William deSoze öndeki oturağından döndü. "Asker, Otto bu," dedi. "Korkmana gerek yok."

"Evet, byen ısırmam," dedi yüz neşeyle. Gülümsedi. Bir vampirin yüzü başaşağıyken hiç hoş görünmez ve bu koşullar altında gülümsemesi de onu güzelleştirmemişti. "Orası *kyesin*."

Polly arbaletini indirdi. Jackrum onu ne kadar çabuk kaldırdığını görse etkilenirdi. Kendisi de öyle. Utanırdı da aynı zamanda. Düşünme işini yine çoraplar yapmıştı.

Otto zarifçe arabanın yatağına indi. "Nyereye gyidiyoruz?" dedi, bir tümsekten atlayarak sallanırlarken.

"Bildiğim küçük bir yere bayım," dedi Jackrum. "Sessiz sakin bir yer."

"Gyüzel. Cyinlere idman yaptırmam lazım. Çok uzun süre kapalı kyalırlarsa huysuzlanıyorlar." Otto bir kâğıt yığınını itti ve büyük resim kutusunu ortaya çıkardı. Küçük bir kapağı açtı. "Kyalkın bakalım çyocuklar," dedi. İçeriden tiz sesler yükseldi.

"Seni Kaplan konusunda uyarsam iyi olur Bay deSoze," dedi Jackrum, araba eski bir oduncu patikasına dönerken.

"Kaplan mı? Kaplan kim?"

"Tüh," dedi Jackrum. "Söylemedim mi? Bizim teğmene biz öyle diyoruz. Çok cesur biri olduğundan. Ama bunu söylediğimi unut, tamam mı?"

"Cesur ha?" dedi deSoze.

"Akıllıdır da bayım. Seni kandırmasına izin verme sakın. Neslinin en büyük askerî dehalarından biridir efendim."

Polly'nin ağzı açık kaldı. Adama yalan söylemelerini kendisi önermişti evet, ama... *bu?*

"Gerçekten mi? O zaman neden yalnızca bir teğmen?" dedi yazar.

"Ah, görüyorum ki seni kandırmak imkânsız bayım," dedi Jackrum, yüzünden bilgiçlik akarak. "Evet, kendine neden *teğmen* dediği çok kafa karıştırıcı. Yine de geçerli sebepleri vardır herhâlde ha? Tıpkı Heinrich'in de kendine *yüzbaşı* demesi gibi, değil mi?" Şakağına tık tık yaptı. "Ben her şeyi görürüm bayım ve tek kelime etmem!"

"Benim öğrenebildiğim tek şey, sizin karargâhınızda bir tür

masabaşı görevi olduğu," dedi deSoze. Polly onun yavaşça, dikkatle defterini çıkardığını gördü.

"Evet, bunu öğrenirsin tabii bayım," dedi Jackrum, büyük bir sırrı paylaşırcasına göz kırparak. "Ve sonra, işler sarpa sardığında onu salıverirler bayım. Onun *tasmasını çözerler* bayım. Bense... Benim hiçbir şeyden haberim yok efendim."

"Adam ne yapıyor, patlıyor mu?" dedi deSoze.

"Haha, iyi espri bayım!" dedi Jackrum. "Hayır. Yaptığı şey bayım, *durumu değerlendirmek*. Şahsen ben de anlamıyorum, büyük bir düşünür sayılmam ama ayinesi iştir kişinin bayım, lafa bakılmaz. Dün gece seki... ee, *yirmi* Zlobenia süvarisi bize saldırdı bayım ve teğmen göz açıp kapayana kadar durumu değerlendirdi ve o herifçioğullarının beşini şişledi. Kebap gibi bayım. Görsen muhallebi çocuğu sanırsın ama kızdırırsan ölüm fırtınasına dönüşüyor. Benden duymuş olma da."

"Ve bir avuç acemiden sorumlu, öyle mi çavuş?" dedi deSoze. "Bu bana pek olası gelmedi."

"*Birinci sınıf süvarileri tutsak etmiş acemiler*, bayım," dedi Jackrum acılı bir ifadeyle. "Liderlik böyle yapılır. Yiğit meydanda belli olur bayım. Ben basit, yaşlı bir askerim bayım; çok subayın geldiğini, çok subayın gittiğini gördüm ve yeminle, ki ölsem yalan söylemem bayım, Teğmen Bluz'a *hayranlıkla* bakıyorum."

"Bana yalnızca kafası karışık bir adam gibi geldi," dedi deSoze, fakat sesinde şimdi bir parça kararsızlık vardı.

"Kafasına darbe almıştı da ondan bayım. Daha zayıf bir adamı öldürecek bir darbeydi ama o yine de ayağa kalktı. Hayretengiz bir durumdu bayım!"

"Hmm," dedi deSoze not alarak.

Araba sığ, küçük dereden geçti ve sallanarak dere yatağına vardı. Teğmen Bluz bir kayanın üzerinde oturuyordu. Çaba

göstermişti ama gömleği pisti, botları çamurluydu, eli şişmişti ve Igorina'nın bakımına rağmen bir kulağı hâlâ kırmızıydı. Kılıcını dizlerine yatırmıştı.

Jackrum arabayı bir huş kümesinin yanında dikkatle durdurdu. Düşman süvarilerinin dördü de bağlanmış, yamacın dibine oturtulmuştu. Onlar dışında, kamp terk edilmiş görünüyordu.

"Adamların geri kalanı nerede çavuş?" diye fısıldadı deSoze, arabadan aşağı kayarken.

"Ah, buralardadırlar bayım," dedi Jackrum. "Seni izliyorlardır. Ani hareketlerde bulunmamak iyi bir fikir olur muhtemelen."

Görünürlerde başka kimse yoktu... ve sonra Maladict yavaşça görünür oldu.

İnsanlar asla gerçekten bakmazdı, Polly biliyordu. Yalnızca *göz atarlardı*. Ve biraz önce çalılık olan şey şimdi Onbaşı Maladict idi. Polly bakakaldı. Eski battaniyesinin ortasına bir delik açmıştı ve küflenmiş griliğin üzerindeki çamur ve çimen lekeleri onu manzaranın bir parçasına dönüştürmüştü... ta ki selam verene kadar. Şapkasına da yapraklı dallar iliştirmişti.

Çavuş Jackrum'un gözleri fal taşı gibi açıldı. Polly daha önce gözleri gerçekten fal taşı gibi açılan kimseyi görmemişti ama çavuş bunu şampiyona seviyesinde başarabilecek bir yüze sahipti. Adamın muazzam bir gürlemeye uygun küfürler hazırlayarak nefesini içine çektiğini hissedebiliyordu; fakat sonra, şu an Çavuş Neşeli Şişman Adam rolü oynadığını ve Çavuş Küplere Binmiş rolüne geçmenin zamanı olmadığını hatırladı.

"Gençler işte..." diye güldü Jackrum, deSoze'ye hitaben. "Başka neler akıl edecekler *acaba*?"

DeSoze tedirginlikle başını salladı, oturağının altından bir demet gazete çıkardı ve teğmene yaklaştı.

"Bay deSoze'ydi, değil mi?" dedi Bluz ayağa kalkarak. "Perks,

Bay deSoze için bir fincan, ee... asker çayı hazırlayabilir misin? Aferin sana. Lütfen oturun bayım."

"Beni görmeyi kabul ettiğiniz için teşekkür ederim teğmen," dedi deSoze. "Çok savaş görmüşsünüz gibi duruyor!" diye ekledi, mizaha başvurmaya çalışarak.

"Hayır, yalnızca bunu gördüm," dedi Bluz şaşkın şaşkın.

"Yani, yaralanmışsınız da efendim..." dedi deSoze.

"Bunlar mı? Ha, önemsiz yaralar bayım. Maalesef elimdekine de kendim sebep oldum. Kılıç idmanı, anlarsınız."

"Solaksınız ha efendim?"

"Ah, hayır."

Bir kupa yıkamakta olan Polly, Jackrum'un ağzının köşesinden, "Diğer iki adamı görmeliydin bayım!" dediğini duydu.

"Savaşın nasıl gittiğinin farkında mısınız teğmen?" dedi deSoze.

"Siz bana söyleyin bayım," dedi Bluz.

"Ordunuzun tamamı Kneck Vadisi'ne sıkıştı. Bir kısmı kaledeki silahların menzilinin hemen ötesinde konuşlandı. Sınır boyundaki diğer kaleleriniz ele geçirildi. Drerp, Glitz ve Arblatt alt edildi. Anlayabildiğim kadarıyla teğmen, hâlâ serbest olan askerler yalnızca sizin manganızdakiler. En azından," diye ekledi, "savaşmaya devam edenler yalnızca onlar."

"Benim alayım ne durumda?" dedi Bluz usulca.

"Onuncu Piyade'den geriye kalanlar birkaç gün önce, yiğitçe ama dürüst olmak gerekirse intihara varan bir girişimle Kneck Kalesi'ni ele geçirmeye çalıştı bayım. Hayatta kalanların çoğu şimdi savaş tutsağı. Yüksek komutanızın büyük kısmının da yakalandığını söylemek zorundayım. Kale ele geçirildiğinde oradaydılar. O kalede büyük zindanlar var bayım ve şimdi hepsi dolu."

"Size neden inanayım?"

Ben inanıyorum, diye düşündü Polly. *Demek Paul ya öldü, ya yaralandı ya da yakalandı. Hayatta olması olasılığının üçte iki olduğunu düşünmek hiç iyi gelmiyor.*

DeSoze gazetelerini teğmenin ayaklarının dibine fırlattı. "Hepsi burada efendim. Ben uydurmadım. Gerçek bu ve siz inansanız da inanmasanız da gerçek olarak kalacak. Size karşı savaşan altı ülke var ve bunlara Genua, Mouldavia ve Ankh-Morpork da dâhil. Sizin tarafınızda kimse yok. Yapayalnızsınız. Henüz yenilmemenizin tek sebebi, bunu itiraf etmemeniz. Generallerinizi gördüm efendim! Büyük liderler; adamlarınız da iblis gibi savaşıyor ama teslim olmayı reddediyorlar!"

"Borogravia 'teslim olmak' ne demek bilmez Bay deSoze," dedi teğmen.

"O zaman size bir sözlük ödünç verebilir miyim efendim?" diye terslendi deSoze, kıpkırmızı kesilerek. "Teslim olmanın anlamı, 'henüz şansınız varken bir tür barış anlaşması yapmak' gibi bir şeydir efendim. 'Henüz kafanız omuzlarınızın üzerindeyken pes etmeye' de çok benzer. Aman tanrılar, anlamıyor musunuz? Kneck Vadisi'nde hâlâ bir ordunuzun olmasının sebebi, ittifak devletlerinin o orduya ne yapacaklarına henüz karar vermemiş olması! Katliamdan bıktılar!"

"Ah, demek ki hâlâ savaşıyoruz!" dedi Bluz.

DeSoze içini çekti. "Anlamıyorsunuz efendim. *Sizi* katletmekten bıktılar. Kale artık ellerinde. Orada bazı büyük savaş makineleri var. Onlar... Dürüst olmak gerekirse efendim, aralarından bazıları ordunuzdan kalanları tamamen yok etmeyi tercih ediyor. Fıçıya doldurulmuş sıçanları vurmaktan farksız olurdu. Tamamen onların merhametine kalmış durumdasınız. Fakat siz saldırmaya devam ediyorsunuz. *Kaleye* saldırıyorsunuz! Kale dik ka-

yaların üzerinde ve duvarları otuz metre yüksekliğinde. Nehrin üzerine çıkarma yapıyorsunuz. Orada sıkıştınız, gidecek hiçbir yeriniz yok, sizi dilediklerı anda katledebilirler, oysa siz bir tür geçici engelle karşılaşmışsınız gibi davranıyorsunuz. Gerçekte olan bu teğmen. Siz yalnızca *son* küçük ayrıntısınız."

"Dikkatli konuşun lütfen," diye uyardı Bluz.

"Affedersiniz efendim ama yakın tarih hakkında *en ufak şey* biliyor musunuz? Son otuz sene içinde, komşularınızın her birine en az bir kez savaş ilan ettiniz. Bütün ülkeler savaşır ama siz *dalaşıyorsunuz*. Üstelik Zlobenia'yı *yine* işgal ettiniz!"

"*Onlar* bizi işgal etti Bay deSoze."

"Size yanlış bilgi vermişler teğmen. Kneck bölgesini işgal ettiniz."

"Yüzden fazla sene önce, Lint Antlaşması'yla Borogravia'ya ait olduğu teyit edilmişti."

"Kılıç tehdidiyle imzalanmış bir antlaşma efendim. Ve artık kimsenin umurunda değil. Bütün bunlar sizin küçük, aptal kraliyet didişmelerinizin ötesine geçti. Çünkü adamlarınız Büyük Hat'ı yıktı. Klak kulelerini. *Üstüne üstlük* araba yoluna da hasar verdiler. Ankh-Morpork bunu haydutluk olarak görüyor."

"Dikkatli konuşun dedim!" dedi Bluz. "Ankh-Morpork bayrağını arabanızda aşikâr bir gururla sergilediğinizi görüyorum."

"*Civis Morporkias sum*, efendim. *Ben bir Ankh-Morpork vatandaşıyım.** Ankh-Morpork'un, beni geniş ve epey yağlı kanadının altına aldığını, koruduğunu söyleyebilirsiniz. Gerçi... bu metaforun üzerinde biraz çalışmak gerektiğini kabul ediyorum."

"Bununla birlikte, *sizin* Ankh-Morpork askerleriniz *sizi* koruyacak durumda değil."

---

* Antik Roma döneminde de, imparatorluk sınırları dâhilinde "civis Romanus sum", yani "ben Roma vatandaşıyım" diyerek rahatça seyahat edebilirmişsiniz. [E.N.]

"Efendim, haklısınız. Beni hemen şu anda öldürebilirsiniz," dedi deSoze basitçe. "Siz biliyorsunuz, ben de biliyorum. Ama üç sebepten dolayı bunu yapmayacaksınız. Bir: Borogravia subayları şerefli adamlardır, herkes öyle der. Bu yüzden teslim olmuyorlar. İki: Ben son derece rahatsız edici bir biçimde kanarım. Ve üç: Beni öldürmenize gerek yok, çünkü herkes sizinle ilgileniyor. Aniden her şey değişti."

"*Bizimle* mi ilgileniyor?"

"Efendim, bir anlamda, şu anda davanıza büyük faydanız dokunabilir. Görünüşe göre Ankh-Morporklular sizin yaptıklarınıza çok hayran. Bakın, bizim 'insani ilgi haberi' dediğimiz şeyi duydunuz mu hiç?"

"Hayır."

DeSoze açıklamaya çalıştı. Bluz ağzı bir karış açık dinledi ve sonunda, "Bunu doğru anlamış mıyım?" dedi. "Bu sefil savaşta pek çok kişi öldü ve yaralandı ama bu, okurlarınıza fazla 'ilginç' gelmedi. Oysa şimdi, sırf bizim yüzümüzden ilginç geliyor. Adını hiç duymadıkları bir kasabadaki küçük bir çatışma yüzünden? Ve bu sebeple aniden biz 'küçük, yiğit bir ülke' hâline geliyoruz ve halkınız da gazetenize, kudretli şehrinizin *bizim* tarafımızda olması gerektiğini söylüyor?"

"Evet teğmen. Dün gece ikinci bir baskı yaptık. Ben 'Yüzbaşı Horentz'in' aslında Prens Heinrich olduğunu öğrendikten sonra. Bunu o sırada biliyor muydunuz efendim?"

"Elbette hayır!" diye terslendi Bluz.

"Ve sen, Er, ee... Perks, bilseydin de onu, ee... şeylerinden tekmeler miydin yine de?"

Polly endişeden elindeki kupayı düşürdü ve Bluz'a baktı.

"Yanıt verebilirsin Perks," dedi teğmen.

"Eh, evet efendim. Tekmelerdim. Muhtemelen *daha* sertçe.

Kendimi savunuyordum efendim," dedi Polly, daha fazla ayrıntı vermekten dikkatle kaçınarak. DeSoze gibi bir adamın, ayrıntılarla ne yapacağını bilemezdiniz.

"Doğru, güzel, evet," dedi deSoze. "O zaman bu hoşunuza gidebilir. Karikatürcümüz Fizz, özel baskı için bunu çizdi. Ön sayfaya bastık. Rekor sayıda gazete sattık." Polly'ye ince bir kâğıt parçası uzattı. Kırışıklıklara bakılırsa defalarca katlanmıştı.

Kâğıtta bir çizim ve bol bol tarama vardı. Elinde kocaman bir kılıç tutan, kocaman bir monokl takmış, giysi askısı kadar geniş bıyıkları olan devasa bir adamın, şalgam sökmek için kullanılan bir aletten başka silahı bulunmayan –hatta ucuna bir şalgam da saplanmıştı– çok daha küçük bir figürü tehdit etmesini betimliyordu. Yani en azından o âna kadar öyle olduğu açıktı, çünkü Girdi-Çıktılar'ın şapkasına epey benzetilmiş bir şapka giymiş ve yüzü biraz Polly'ninkini andıran küçük şekil, diğerinin bacak arasına bir tekme yapıştırmıştı. Polly'nin ağzından bir konuşma balonu çıkıyordu ve içine şu sözler yazılmıştı: "*Al sana Kraliyet İmtiyazı, seni hergele!*" Prens Heinrich olabilecek canavarın ağzından çıkan balonda ise şunlar yazıyordu: "*Aman derebeyliğim! Küçücük şey meğer amma acıtırmış!*" Ve arka planda, kırışık balo kıyafeti giymiş, kocaman eski moda miğfer takmış şişman bir kadın, ellerini inanılmaz ölçüde büyük göğsüne bastırmış, endişe ve hayranlık karışımı içinde dövüşe bakıyor, "*Ah sevgilim! Maalesef vuslatımız buraya kadarmış!*" diyordu.

Başka kimse bir şey demediğinden ve herkes yalnızca bakmakla yetindiğinden, "Fizz bu konularda, ee... oldukça dobradır," dedi deSoze tedirginlikle. "Ama son derece popüler de bir çizerdir. Öhöm. Neyse, ilginç olan şu ki, muhtemelen Ankh-Morpork incelikli bir tarzda bu yörelerdeki en büyük zorba da olsa, *biz zorbalara direnen kişileri severiz.* Özellikle de soylu zorbalara. Bize

fazla pahalıya patlamadığı sürece onların yanında olmayı tercih ederiz."

Bluz boğazını temizledi. "Sana bayağı benzetmişler Perks," dedi boğuk bir sesle.

"Ben yalnızca dizimi kullanmıştım efendim!" diye itiraz etti Polly. "Ve o şişman hanım kesinlikle yoktu!"

"O, Morporkia," dedi deSoze. "Şehri temsil ediyor. Gerçi şehrin aksine çamur ve isle kaplı değil tabii."

"Kendi adıma eklemem lazım," dedi Bluz, kalabalığa hitap etme sesiyle, "ülkenin büyük kısmı çıplak dağlardan oluşmuş olsa da Borogravia aslında Zlobenia'dan büyüktür."

"Bunun bir önemi yok aslında," dedi deSoze.

"Yok mu?" dedi Bluz.

"Hayır efendim. Siyasette yok. Siyasette efendim, bu tür *çizimler* etkilidir. Efendim, ittifak kumandanları bile sizi konuşuyor ve Zlobenialılar hem öfkeli hem de şaşkın. Ve siz, günün kahramanları olarak bir parça sağduyu çağrısı yapabilirseniz..."

Teğmen uzun, derin bir nefes aldı. "Bu aptalca bir savaş Bay deSoze," dedi. "Ama ben bir askerim. Bizim tabirimizle 'Düşes'i öptüm.' Bu bir sadakat yemini. Beni o yemini bozmaya ikna etmeye çalışmayın. Ülkem için savaşmalıyım. Tüm işgalcileri kovacağız. Firariler olursa, onları bulacak ve yine bir araya toplayacağız. Biz ülkeyi tanıyoruz. Biz özgürken Borogravia da özgür olacak. Söyleyeceğinizi söylediniz. Teşekkür ederim. Şu çay nerede kaldı Perks?"

"Ne? Ah, oldu sayılır efendim!" dedi Polly, ateşe dönerek.

Tüm bu yaptıkları, köydeyken aniden aklına gelen tuhaf bir hayaldi ama bir plan olarak da gayet aptalcaydı. Şimdi, burada, tüm dezavantajlarını görebiliyordu. Paul'ü nasıl eve götürebilirdi ki? Gelmek isteyecek miydi? Polly başarabilecek miydi? Hâlâ ya-

şıyor olsa bile onu bir hapishaneden çıkarmayı nasıl umut edebilirdi?

"Demek gerilla savaşçıları olacaksınız?" dedi Bay deSoze arkasından. "Hepiniz çıldırmışsınız..."

"Hayır, biz düzensiz bir güç değiliz," dedi Bluz. "Biz Düşes'i öptük. Biz *askeriz*."

"Ah, pekâlâ," dedi deSoze. "O zaman... en azından cesaretinize hayranım. Ah, Otto..."

Vampir ikonografçı yaklaştı ve onlara utangaç bir gülümsemeyle baktı. "Kyorkmayın. Tıpkı sizin onbaşı gibi Kara Kurdeleliyim," dedi. "Artık tutkum *ışık*."

"Öyle mi? Ee... bravo," dedi Bluz.

"Resimleri çek Otto," dedi deSoze. "Bu beylerin bir savaşı..."

"Sırf meraktan soruyorum Bay deSoze," diye sözünü kesti Bluz, "o resimleri şehrinize bu kadar çabuk nasıl yolladınız? Sihirle sanırım?"

"Ne?" DeSoze bir anlığına şaşalamış göründü. "Ah, hayır efendim. Sihirbazlar pahalıdır ve Kumandan Vimes, bu savaşta sihir kullanan ilk taraf *olmayacağımızı* söyledi. Biz güvercinle kaledeki ofisimize gönderiyoruz, oradan da klakla en yakın klak kulesine gidiyor."

"Gerçekten mi?" dedi Bluz, Polly'nin şimdiye dek gördüğünden çok daha büyük bir hevesle. "Sayılar kullanarak gri tonlarını belirtiyorsunuz belki?"

"Meine Götter!"* dedi Otto.

"Eh... evet aslında. Öyle yapıyoruz," dedi deSoze. "Çok etkilendim. Demek siz de..."

"Kneck'in karşı kıyısında klak kulelerini görmüştüm," dedi Bluz, gözleri aydınlanarak. "Eski moda semafor kolları yerine

* *Alm.* Aman tanrılarım! [Ç.N.]

büyük kapaklı kutular kullanmak çok akıllıca. Ve, ee... en tepedeki, kapaklarını saniyede bir açan kutunun, tüm klak hattının uyum içinde çalışmasını sağlayan bir tür sistem, ee... *saati* olduğunu düşünmekte haksız mıyım? Ah, güzel. Ben de öyle düşünmüştüm. Muhtemelen mekanizmaların sınırı saniyede bir vuruş, bu yüzden kuşkusuz şu anda tüm çabalarınızı kapak işlemi başına bilgi içeriğini maksimize etmeye odaklamış durumdasınız. Evet, ben de öyle olacağını düşünmüştüm zaten... Resim göndermeye gelince de... nihayetinde *her şey* sayılarla ifade edilebiliyor, değil mi? Elbette dörder kutuluk iki sütunun her birini gri kod göndermek için kullanırsınız ama bu çok yavaş olmalı. Bir sıkıştırma algoritması kullanmayı düşündünüz mü?"

DeSoze ve Chriek bakıştılar. "Bu konuda birileriyle konuşmadığınıza emin misiniz bayım?" dedi yazar.

"Yoo. Bütün bunlar çok temel şeyler," dedi Bluz mutlulukla gülümseyerek. "Ben askerî haritalar bağlamında düşünmüştüm. Onlar daha ziyade beyaz boşluklardan oluşuyor elbette, bu yüzden bir sütunda gerekli rengin hangisi olduğunu, diğerinde de o rengin o sırada ne kadar uzanacağını belirtmenin mümkün olup olmayacağını merak ettim. Bunun harika bir avantajı da, eğer haritanız siyah-beyazsa, o zaman daha..."

"Bir klak kulesinin içini görmediniz hiç, değil mi?" dedi deSoze.

"Heyhat hayır," dedi Bluz. "Yalnızca, resminizin *de facto* varlığına dayanarak anladım. 'Yüksek sesle düşünüyorum' şu an. Veri aktarımını daha da hızlandıracak başka küçük matematiksel, öhöm, numaralar düşünebiliyorum ama eminim siz onları çoktan düşünmüşsünüzdür zaten. Elbette çok küçük bir değişiklik yaparak tüm sistemdeki veri yükünü iki katına çıkarabilirsiniz ve bunu geceleri renkli filtreler kullanmadan başarabilirsiniz.

Ek mekanik düzenin sabit giderleri düşünülse dahi, eminim akış hacmini... Pardon, yanlış bir şey mi söyledim?"

İki adamın yüzünde donuk ifadeler vardı. DeSoze silkelendi. "Ah... ee... hayır. Yok bir şey," dedi. "Ee... sistemi çok... çabuk kavramışsınız gibi."

"Üzerinde düşünmeye başladıktan sonra son derece aşikâr geldi," dedi Bluz. "Departmanın dosyalama sistemini yeniden tasarladığımda da aynısı olmuştu. İnsanlar işe yarayan bir düzen inşa ediyor, sonra koşullar değişiyor ve çalışmaya devam etmesini sağlamak için sistemi kurcalamaları gerekiyor ama kurcalamakla *o kadar* meşgul oluyorlar ki yeni koşullarla başa çıkmak için yepyeni bir sistem inşa etmenin çok daha iyi bir fikir olacağını göremiyorlar. Oysa dışarıdan bakan biri için, fikir aşikâr."

"Peki bu, dosyalama sistemleri ve klaklarda olduğu gibi *siyaset* için de geçerli, öyle değil mi?" dedi deSoze.

Bluz'un alnı kırıştı. "Üzgünüm, anladığımı sanmıyorum," dedi.

"Bazen bir ülkenin sistemi o kadar eskidir ki, topyekûn değişim ihtiyacını yalnızca yabancı biri görebilir. Sizce de öyle değil mi?" dedi deSoze. Gülümsedi.

Teğmen Bluz gülümsemedi.

"Düşünmeye değer bir konu olabilir," dedi deSoze. "Şey... meydan okumanızı tüm dünyaya ilan etmek istediğinize göre, meslektaşımın resminizi çekmesine itirazınız olur mu?"

Bluz omuzlarını silkti. "Eğer sizi memnun edecekse," dedi. "Resim çekmek Günah elbette ama bugünlerde Günah olmayan şey bulmak zor. Borogravia'nın yıkılmayacağını dünyaya anlatmalısınız Bay deSoze. Pes etmeyeceğiz. Savaşmayı sürdüreceğiz. Küçük defterinize bunu da yazın lütfen. Ayakta olduğumuz sürece, tekme atmaya devam edeceğiz."

"Evet ama bir kez daha, yalvarırım..."

"Bay deSoze, 'kalem kılıçtan keskindir' dendiğini duymuşsunuzdur eminim?"

DeSoze biraz şişindi. "Elbette. Ve ben..."

"Sınamak ister misiniz? Resminizi çekin bayım, sonra adamlarım yola kadar size eşlik edecek."

Otto Chriek ayağa kalktı ve Bluz'a eğilerek selam verdi. Resim kutusunu indirdi.

"Bu yalnızca byir dakika sürecek," dedi.

Asla yalnızca bir dakika sürmez. Polly dehşet dolu bir büyülenmişlikle izlerken Otto, Teğmen Bluz'un, teğmenin kahramanca pozlar olarak düşündüğü şekillerde sayısız resmini çekti. Bir adamın gerçekte sahip olmadığı çeneyi çıkarmaya çalışmasını izlemek korkunç bir şeydir.

"Çok etkileyici," dedi deSoze. "Umarım gazetemde görecek kadar yaşarsınız efendim."

"Dört gözle bekliyorum," dedi Bluz. "Ve şimdi Perks, lütfen çavuşla birlikte git ve bu iki beyefendiyi yollarına uğurlayın."

Arabaya geri yürürlerken Otto kıyın kıyın Polly'ye yaklaştı. "Syizin vampir hakkında byir şey söylemem lazım sana," dedi.

"Öyle mi?"

"Arkadaşı myısın?" dedi Otto.

"Evet," dedi Polly. "Bir sorun mu var?"

"Byir sorun var..."

"Kahvesi kalmadığı için sinirleri tepesinde, evet."

"Heyhat, kyeşke o kadar basit olsa." Otto mahcup göründü. "Şyöyle ki, byir vampir şeyden... ee... k ile byaşlayan maddeden vazgeçtiğinde, byizim 'aktarım' dediğimiz byir süreç yaşanır. Kendimizi *byir başka şey* arzulamaya zorlarız. Byenim için bu acı verici byir süreç değildi. Ben ışık ve gyölgenin uyumunu mükem-

melleştirmeyi arzuluyorum. Resimler byenim hayatım! Ama arkadaşın... kahveyi seçmiş. Ve artık hiç kahvesi yok."

"Ah. Anlıyorum."

"Anladığını syanmıyorum. Muhtemelen ona çyok mantıklı bir seçim gibi geldi. İnsani bir ihtiyaç gyibi. Örneğin, 'byir fincan kahve için ölüyorum' ya da 'byir fincan kahve için cinayet işleyebilirim' desen kimse aldırış etmez normalde. Fakat o, kahve bulamazsa... maalesef gyeri dönecek. Bu benim için çyok zor byir konu, anlarsın..." Otto sustu.

"Geri dönecek derken?.."

"Önce hafif yanılsamalarla başlar syanırım. Kimbilir nyereden gelen her tür etkiye karşi, psişik byir zayıflık. Ve vyampirlerin halüsinasyonları o kadar gyüçlüdür ki, bulaşıcı olabilir. Şyimdiden başladığına inanıyorum. O... dengesizleşecek. Gygünler sürebilir. Ve sonra kahve koşullaması bozulacak ve o byir kez daha gerçek byir vyampir olacak. Bay Cyici Kahve Myüptelası gidecek."

"Ona yardım edemez miyim?"

Otto resim kutusunu arabanın arkasına dikkatle yerleştirdi ve Polly'ye döndü. "Ona kahve bulabilirsin. Ya da... tahta byir kazığı ve kocaman byir bıçağı el altında bulundurabilirsin. Ona iyilik yapmış olursun, inan bana."

"Bunu yapamam!"

Otto omuzlarını silkti. "O zaman yapabilecek byirini bul."

"Adam muhteşem ya!" dedi deSoze, araba ağaçların arasında sallana sallana ana yola dönerken. "Klaklar sizin dininize aykırı olsa da teğmen onlarla ilgili her şeyi biliyor."

"Dediğim gibi efendim, o her şeyi *değerlendirir*," dedi Jackrum gülümseyerek. "Ustura kadar keskin bir zihni vardır."

"Klak şirketlerinin daha yeni yeni araştırmaya başladığı algoritmalardan bahsediyordu," dedi deSoze. "Bahsettiği şu departman..."

"Ah, görüyorum ki hiçbir şey dikkatinizden kaçmıyor bayım," dedi Jackrum. "Çok gizli bir departmandır. Ondan bahsetmeme izin yok."

"Dürüst olmak gerekirse çavuş, ben Borogravia'nın... eh, geri kalmış olduğunu düşünürdüm."

Jackrum'un gülümsemesi mumsu ve parlaktı. "Eğer çok geride görünüyorsak bayım, sırf sağlam bir depar atarak hızlanabilelim diyedir."

"Biliyor musun çavuş, öyle bir zihnin israf edilmesi yazık," dedi deSoze, araba bir çukura girerek sarsılırken. "Kahramanların, ünlü son direnişlerin, ölüm-veya-zafer hücumlarının devrinde değiliz artık. Adamlarına bir iyilik yap da bunu teğmene söyle, olmaz mı?"

"Ah, söylesem de aklına bile gelmez bayım," dedi Jackrum. "İşte yolunuz bayım. Şimdi nereye gideceksiniz?"

"Kneck Vadisi'ne çavuş. İyi bir haber oldu, teşekkür ederim. Elini sıkmama izin ver."

"Öyle düşündüğünüze sevindim bayım," dedi Jackrum elini uzatarak. Polly elden ele aktarılan madeni paraların hafif şıngırtısını duydu. DeSoze dizginleri aldı.

"Ama sana söylemem lazım çavuş, bir saat içinde güvercinle haber uçuracağım," dedi. "Tutsaklarınız olduğu bilgisini vermeliyiz."

"O konuda endişelenmeyin bayım," dedi Jackrum. "Arkadaşları o süvarileri kurtarmaya gelene kadar biz dağlara tırmanmaya başlamış oluruz. *Bizim* dağlarımıza."

Ayrıldılar. Jackrum, gözden kaybolana dek onları izledi ve sonra Polly'ye döndü.

"Adamın afra tafrasına bak," dedi. "Gördün mü şunu? Bana bahşiş vererek hakaret etti!" Avucuna baktı. "Hmm, beş Morpork doları ha? Eh, en azından *cömertçe* hakaret etmeyi biliyor," diye ekledi ve paralar olağanüstü bir hızla ceketinin içinde kayboldu.

"Bence bize yardım etmek istiyor çavuş," dedi Polly.

Jackrum bunu duymazdan geldi. "Kahrolası Ankh-Morpork'tan *nefret ediyorum*," dedi. "Onlar kim oluyor da bize ne yapmamız gerektiğini söylüyor? Onların ne düşündüğü kimin umurunda?"

"Gerçekten de firarilerle birleşebilir miyiz çavuş?"

"Hayır. Bir kez firar ettiler. Bir daha etmekten ne alıkoyacak onları? Firar ederken Düşes'e tükürmüş oldular. Bir daha öpücük kondurup barışamazlar. Tek bir öpücük hakkın var, o kadar."

"Ama Teğmen Bluz..."

"Rupert o toplama-çıkarmalardan şaşmasın. Asker olduğunu sanıyor ama hayatı boyunca tek bir savaş meydanı bile görmemiş. Şu senin adama anlattığı onca saçmalık, ölüm-veya-zafer konusuna giriyordu. Sana söylüyorum Perks, ben hatırlayamayacağım kadar çok gördüm Ölüm'ü ama Zafer tek bir kez bile gözüme görünmedi. Fakat ahmak herifleri, bizi olmayacağımız bir yerde aramaya yollamaya itirazım yok kesinlikle."

"O 'benim adam' değil çavuş," dedi Polly.

"Evet, eh... yazı çizi işleri senin alanına giriyor," diye homurdandı Jackrum. "Bu tür şeyler yapanlara güvenemezsin. Dünyayla uğraşırlar ve sonra dünya, senin *yanlış* olduğun bir yere dönüşür."

Dere yatağına ulaştılar yine. Manga muhtelif saklanma yerlerinden geri dönmüştü ve çoğu, gazetelerden birinin etrafına toplanmıştı. Polly, resmi ilk defa gördü.

Aslında güzel bir resimdi, özellikle Shufti ve Wazzer iyi çıkmıştı. *Polly* ise Jackrum'un cüssesi yüzünden görünmüyordu. Ama arkalarındaki asık suratlı süvarileri görebiliyordunuz ve adamların yüzleri başlı başına bir manzaraydı.

"Tonker güzel çıkmış," dedi Igorina. İşitecek subaylar yokken peltek konuşmuyordu.

"Sizce böyle bir resmimizin çekilmesi Nuggan'a göre Günah mıdır?" dedi Shufti endişeyle.

"Muhtemelen," dedi Polly dalgın dalgın. "Çoğu şey öyle." Resmin yanındaki metne baktı. "Yiğit çiftçi delikanlılar", "Zlobenia'nın en iyi askerleri küçük düştü" ve "Manga küçük ama savaşmaya can acıtıyor" gibi tabirlerle doluydu.

Sayfaları hışırdatarak gazeteyi karıştırdı. Adını hiç duymadığı yerler hakkında tuhaf haberler ve tanımadığı kişilerin resimleri vardı. Fakat bir sayfa, çok daha büyük harflerle yazılmış

Bu Çılgın Duruma Neden Bir Son Verilmeli?

başlığının altında gri bir metin yığınından ibaretti.

Şaşıran Polly'nin gözleri, harf yığınından tabirler çekip çıkardı: "komşu devletlere düzenlenen utanç verici taarruzlar", "kaçık bir tanrının kaçık inananları", "övüngen zorba", "tecavüz üzerine tecavüz", "uluslararası kanaati hiç kale almadan"...

"Sakın o çerçöpü okumayın, nerelerde sürünmüştür bilmiyorsunuz bile," dedi Çavuş Jackrum neşeyle, arkalarından yaklaşarak. "Hepsi yalan dolan. Pek yakında yola... Onbaşı Maladict!"

Maladict ağaçların arasından çıkarak tembel tembel selam verdi. Hâlâ battaniyesine bürünmüş durumdaydı.

"*Ne demeye* üniformasızsın sen?"

"Battaniyenin altında üniformalıyım çavuş. Görülmek istemeyiz ha? Bu şekilde biz de cangılın bir parçası oluyoruz."

"Bu bir orman, onbaşı! Ve kahrolası üniformalar olmadan, dostu düşmandan nasıl ayırt edeceğiz?"

Maladict yanıt vermeden önce bir sigara yaktı. "Benim görüşüme göre çavuş," dedi, "bizim dışımızdaki *herkes* düşman."

"Bir dakika çavuş," dedi Bluz. Gazeteden başını kaldırmıştı ve Maladict'i büyük ilgiyle izlemekteydi. "Geçmişte örneği var. General Song Sung Lo, ordusunu bir ayçiçeği tarlası kılığına sokarak saklamış. General Tacticus ise bir tabura *ladin* kılığına girmelerini emretmiş."

"*Ayçiçeği mi?*" dedi Jackrum, sesinden küçümseme akarak.

"Her iki aksiyon da başarılı olmuş çavuş."

"Üniforma olmadan? Rozetler olmadan? *Şeritler* olmadan efendim?"

"Tabii sen aşırı büyük bir çiçek olabilirsin belki," dedi Bluz ve yüzünde en ufak eğlenti izi yoktu. "Hem, geceleri pek çok baskına da katılmışsındır kuşkusuz?"

"Evet efendim. Ama gece, gecedir efendim. Buna karşılık ayçiçeği... *ayçiçeğidir* efendim! Ben bu üniformayı ell... hayatım boyunca taşıdım efendim ve üniforma giymeden sinsi sinsi dolaşmak tamamen şerefsizliktir! Casusların yapacağı iştir efendim!" Jackrum'un yüzü kırmızıdan mora dönüşmüştü. Polly adamın gözlerinin kenarlarında gözyaşları görünce şaşırdı.

"Kendi ülkemizde nasıl casus olabiliriz çavuş?" dedi Bluz sakin sakin.

"Teğmenin hakkı var çavuş," dedi Maladict.

Jackrum kızgın boğa gibi döndü ve sonra çökerek Polly'yi şaşırttı. Ama Polly'nin şaşkınlığı uzun sürmedi. Adamı tanıyordu.

Neden bilmiyordu ama Jackrum'da okuyabildiği bir şeyler vardı. *Gözlerinde* vardı değişik bir şey. Jackrum, bir meleğinki kadar dürüst ve dingin gözlerle yalan söyleyebiliyordu. Ve geri adım atıyormuş gibi görünüyorsa da sırf daha sonra depar atarak hızlanmak içindi.

"Tamam, tamam," dedi çavuş. "Yeminle, ben emre itaatsizlik edecek adam değilim." Gözleri ışıldadı.

"Aferin çavuş," dedi Bluz.

Jackrum kendini topladı. "Fakat ayçiçeği olmam," dedi.

"Neyse ki bu bölgede yalnızca köknarlar var çavuş."

"İyi bir noktaya temas ettiniz efendim." Jackrum şaşkınlık içindeki mangaya döndü. "Pekâlâ Son Müfreze!" diye bağırdı. "Adamı duydunuz! Donanın bakalım!"

Bir saat sonrasıydı. Polly'nin anlayabildiği kadarıyla dağlara doğru yola koyulmuşlardı ama geniş bir yarım daire çizmişlerdi ve şimdi yalnızca birkaç kilometre ötede, geldikleri yöne doğru gidiyorlardı. Başı Bluz mı çekiyordu, yoksa Jackrum'a mı bırakmıştı? İki adam da şikâyet etmiyordu.

Teğmen yoğun bir huş kümesinin içinde mola emri verdi ve böylece kümenin yoğunluğu iki katına çıktı. Üniformaları çıkarmanın etkili olduğunu söyleyebilirdiniz, çünkü parlak kırmızı ve beyaz, yeşil-gri bir fonun üzerinde göze *çarpar*. (Bu betimlemenin dışında, dil maalesef pes ediyor.)

Yeşim askerî boyasını kazımıştı ve kendisi zaten yeşil-griydi. Igorina ayaklı çalıya benziyordu. Wazzer sürekli kavak gibi titriyordu ve bu yüzden yaprakları sürekli hışırdıyordu. Diğerleri mantıklı sayılabilecek girişimlerde bulunmuştu ve Polly de kendi çabasıyla epey gurur duyuyordu. Jackrum ise olsa olsa kocaman, kırmızı bir kauçuk top kadar ağaçsıydı; Polly adamın pirinç ak-

sesuarlarını gizli gizli parlattığından şüpheleniyordu. Her ağacın elinde veya dalında birer fincan çay vardı. Ne de olsa beş dakikalığına mola vermişlerdi.

"Beyler," dedi Bluz, bu sonuca yeni varmış gibi, "firarilerden bir ordu kurmak için geriye döndüğümüzü fark etmiş olabilirsiniz. Ama bu, Bay deSoze için bir *aldatmacaydı* aslında!" Tepki beklermiş gibi durdu. Hepsi ona baktı. Teğmen devam etti: "Aslında biz Kneck Vadisi'ne gidiyoruz. Düşmanın bizden beklediği *son* şey bu olmalı."

Polly çavuşa baktı. Adam sırıtıyordu.

"Küçük, hafif bir askerî gücün, bir taburun giremeyeceği yerlere girebildiği kanıtlanmış bir gerçektir," diye devam etti Bluz. "Beyler, o güç biz olacağız! Öyle değil mi Çavuş Jackrum?"

"Evet efendim!"

"Bizden daha küçük güçlerin tepesine çekiç gibi ineceğiz!" dedi Bluz mutlulukla.

"Evet efendim!"

"Ve sayıca bizden üstün güçlerle karşılaştığımızda da sessizce ormana karışacağız!"

"Evet efendim!"

"Nöbetçilerinin yanından süzülüp geçeceğiz!"

"Doğru efendim!" dedi Jackrum.

"Ve Kneck Kalesi'ni burunlarının dibinden çekip alacağız!"

Jackrum çayını açıklığa püskürttü.

"Düşmanımız sırf sarp kayalıkların üzerine inşa edilmiş, otuz metre yüksekliğinde ve altı metre kalınlığında duvarları var ve ağır silahlarla donatılmış diye kalenin zaptedilmez olduğunu hissediyor olabilir," diye devam etti Bluz. Şimdi ağaçların yarısının üzerinden çay damlamıyormuş gibiydi. "Ama onu nasıl da bir sürpriz bekliyor!"

"İyi misin çavuş?" diye fısıldadı Polly. Jackrum'un boğazından küçük, tuhaf sesler çıkıyordu.

"Sorusu olan var mı?" dedi Bluz.

Igorina bir dalını kaldırdı. "İleri *natıl* giredeğid ependim?" dedi.

"Ah, güzel soru," dedi Bluz. "Zamanı gelince aşikâr olacak."

"Hava süvarileri!" dedi Maladict.

"Pardon, onbaşı?"

"Uçan makineler efendim!" dedi Maladict. "Nereden geleceğimizi bilemeyecekler! Kullanışlı bir iniş pistine konacağız, onları öldüreceğiz ve sonra tüyeceğiz!"

Bluz'un berrak alnı birazcık kırıştı. "Uçan makineler mi?"

"Leonard da Quirm diye birinin resmini görmüştüm. Bir tür... uçan rüzgâr değirmeni yapmış. Gökyüzündeki kocaman bir vidaya benziyor."

"Öyle bir makineye ihtiyacımız olduğunu sanmıyorum ama tavsiyen için yine de teşekkürler," dedi Bluz.

"Evet, *burada* birkaç gevşek vida varken, gerçekten gerek yok efendim!" demeyi başardı Jackrum, kafasını işaret ederek. "Efendim, bunlar yalnızca bir avuç acemi. O şeref, özgürlük lafları sırf yazar adam içindi, değil mi? İyi bir fikir efendim, evet, Kneck Vadisi'ne gidelim, gizlice içeri girelim ve bizim çocukların geri kalanına katılalım. Bizim orada olmamız *gerekli* efendim. Ama ciddi ciddi *kaleyi* almayı düşünüyor olamazsınız efendim! Bin adamla bile denemezdim ben bunu."

"Ben yarım düzine adamla deneyebilirim çavuş."

Jackrum'un gözleri yuvalarından fırladı. "Gerçekten mi efendim? Er Goom ne yapacak? Düşmana doğru titreyecek mi? Ya da genç Igor onları dikiverir herhâlde? Er Halter de pis pis bakar? Bunlar umut vadeden delikanlılar efendim ama *erkek* değiller!"

"General Tacticus, bir savaşın kaderinin doğru yerdeki tek bir

adamın eylemlerine bağlı olabileceğini söyler çavuş," dedi Bluz sakin sakin.

"Ama *aynı zamanda,* karşısındaki herifçioğlundan daha fazla askere sahip olmasına da bağlıdır efendim," diye ısrar etti Jackrum. "Efendim, ordunun geri kalanına ulaşmalıyız, haklısınız. Belki kapana kısılmışlardır, belki kısılmamışlardır. Ama adamın, bizi katletmek istemedikleri hakkında söylediği bütün o şeyler efendim... hiç mantıklı gelmiyor. Savaşın ana fikri kazanmaktır efendim. Onlar saldırmayı bırakmışsa bizden korktukları içindir. Bizim de orada olmamız lazım. Genç acemilerin de orada olup *öğrenmesi* lazım. Düşman onları arıyor efendim!"

"General Frak yakalananlar arasındaysa onu kalede tutuyorlardır," dedi Bluz. "Çavuş olarak altında görev yaptığın ilk subaydı sanırım, haksız mıyım?"

Jackrum duraksadı. "Öyle efendim," dedi sonunda. "Ve karşıma çıkan en aptal teğmendi. *Biri hariç.*"

"Kaleye gizli bir giriş olduğundan eminim çavuş."

Polly'nin hafızası onu dürtükledi. Eğer yaşıyorsa, Paul kalede olmalıydı. Shufti'yle göz göze geldi, kız başını salladı; o da aynı şeyi düşünüyordu. Nişanlısı hakkında fazla konuşmuyordu ve Polly, nişanlarının ne kadar resmî olduğunu merak ediyordu.

"Bir şey söyleyebilir miyim çavuş?" dedi.

"Evet Perks?"

"Kaleye girmenin bir yolunu bulmaya çalışmak isterim çavuş."

"Perks, sekiz yüz kilometre dâhilindeki en büyük, en sağlam kaleye saldırmaya *gönüllü mü* oluyorsun? Tek başına?"

"Ben de giderim," dedi Shufti.

"Ah, *ikiniz?*" dedi Jackrum. "Ah, tamam, o zaman *olur.*"

"Ben de gideceğim," dedi Wazzer. "Düşes gitmem gerektiğini söyledi."

Jackrum, Wazzer'ın ince, küçük yüzüne, yaşarmış gözlerine baktı ve içini çekti. Bluz'a döndü. "O zaman yola çıkalım efendim, olmaz mı? Bunu daha sonra konuşabiliriz. En azından Kneck'e gidiyoruz; cehennem yolundaki ilk mola yerine. Perks ve Igor, siz öne geçin. Maladict?"

"Eyyyp!"

"Ee... sen önden keşif yap."

"Tamamdır!"

"Güzel."

Vampir, Polly'nin yanından geçip giderken dünya bir anlığına değişti; orman daha da çarpıcı bir yeşil, gökyüzü daha koyu bir gri oldu ve Polly yukarıdan gelen bir *fop fop fop!* sesi duydu. Sonra hepsi gitti.

Demek vampir halüsinasyonları bulaşıcı... diye düşündü Polly. *Ama Maladict'in kafasının içinde neler dönüyor?* Igorina'yla birlikte öne seyirtti ve bir kez daha ormanın içinde yürümeye başladılar.

Kuşlar şakıyordu. Etkisi huzurluydu... tabii kuş şakımalarını tanımıyorsanız. Polly yakındaki alarm ötüşlerini, uzaklarda bölgelerini korumaya çalışan kuşların tehditlerini duyabiliyordu ve her yerden cinsel çağrılar geliyordu. Bu, kuş şakımalarından aldığı keyfi azaltıyordu.*

"Polly?" dedi Igorina.

"Hmm?"

"Mecbur kalırsan birini öldürebilir misin?"

Polly buraya ve şu âna döndü. "Bu nasıl bir soru böyle?"

"Bir atkere sorulacak türden bir soru," dedi Igorina.

"Bilmiyorum. Bana saldırırlarsa muhtemelen öldürürüm. En

* Bir kuşbilimci olarak ormanda yürümek zordur, çünkü etrafınızdaki dünya sürekli, "Yaylan, bu çalı benim! Aaah, yuva hırsızı! Bak, kursağımı kocaman ve kıpkırmızı yapabiliyorum, hadi benimle seks yap!" diye bağırır.

azından, yerden kalkmayacaklarından emin olacak kadar incitirim. Sen?"

"Biz hayata büyük saygı duyarız Polly," dedi Igorina ciddiyetle. "Birini öldürmek kolaydır ama diriltmek neredeyse imkânsızdır."

"*Neredeyse?*"

"Eh, gerçekten kaliteli bir yıldırımsavarın yoksa. Ve varsa bile, bir daha asla eskisi gibi olmazlar. Çatal bıçaklar türekli üstlerine yapışır."

"Igorina, *sen* neden buradasın?"

"Klan, kızların Âli Meslek ile ilgilenmesine izin vermekte gönültüd," dedi Igorina, morali bozulmuş gibi. "'Sen nakış işlemeye bak' diyor annem. Tamam, nakış iyi güzel ama ben kesik atmak konutunda da iyi olduğumu biliyorum. Ödellikle de incelikli işlerde. Ve bence ameliyat masasına yatırılmış bir kadın, üstünde bir kadın eli olduğunu bilse kendini çok daha iyi hissederdi. Bu yüdden, tavaş meydanında deneyim kazanırsam babamı ikna edebileceğimi düşündüm. Askerler hayatlarını kimin kurtardığı konusunda o kadar seçici olmuyor bence."

"Erkekler dünyanın her yerinde aynı sanırım," dedi Polly.

"Ketinlikle öyle."

"Peki, ee... gerçekten de saçlarını geri dikebilir misin?" Polly kampı toplarlarken kavanozdaki saçları görmüştü; yumuşak, nadir bir denizyosunu gibi, yeşil sıvının içinde yavaşça dönüyorlardı.

"Ah evet. Kafa deriti nakli kolaydır. Birkaç dakikalığına biraz acır, o kadar..."

Ağaçların arasında bir hareketlenme oldu ve sonra bulanıklık Maladict'e dönüştü. Maladict bir parmağını dudaklarına götürerek yaklaştı ve telaşla fısıldadı. "Charlie peşimizde!"

Polly ile Igorina bakıştılar. "*Charlie de kim?*"*

Maladict onlara baktı ve sonra dalgın dalgın yüzünü ovaladı. "Ben... özür dilerim, ee... üzgünüm... Ama bakın, takip ediliyoruz! Gerçekten eminim!"

Güneş batıyordu. Polly kayalık çıkıntının kenarından, geldikleri yöne baktı. Geç akşam ışığı altında altın-kırmızı görünen patikayı seçebiliyordu. Yaprak kıpırdamıyordu. Kaya çıkıntısı bir başka yuvarlak tepenin zirvesinin yakınındaydı; kayanın arkası çalılarla çevrili küçük bir oyuğun zeminine dönüşüyordu. Görülmeden görmek isteyenler için iyi bir gözetleme noktasıydı ve eski ateşlerin kalıntılarına bakılırsa yakın geçmişte bu amaç için kullanılmıştı.

Maladict başını ellerine almış, Jackrum ile Bluz'un arasında oturuyordu. Onu anlamaya çalışıyorlardı ama pek başarılı olamıyorlardı.

"Yani hiçbir şey *duymuyor musun?*" dedi Bluz.

"Hayır."

"Ve hiçbir şey görmüyorsun ve hiçbir koku almıyorsun?" dedi Jackrum.

"*Hayır! Size söyledim!* Ama bizi takip eden bir şey *var*. Bizi izliyor!"

"Ama eğer göremiyor ve..." diye başladı Bluz.

"Bakın, ben vampirim," dedi Maladict nefes nefese. "Bana *güvenin*, olmaz mı?"

"Ben oltam güvenirdim tavut," dedi Igorina, Jackrum'un arkasından. "Bid Igorlar vampirlere tık tık hidmet ederid. Ttretli olduklarında kititel alanları bedenlerinden on bet kilometre udağa kadar genitleyebilir."

---

* Kahvesizlik başına vuran Maladict, Vietnam Savaşı'ndan sanrılar görüyor: ABD askerleri, Viet Cong (Vietnam Ulusal Kurtuluş Cephesi) savaşçılarına kısaca "V-C" diyordu; bu harfler, NATO'nun kısaltma listesinde "Victor" ile "Charlie"nin kısaltmasıydı. [E.N.]

Peltek bir dille söylenmiş uzun bir cümleyi takip eden her zamanki duraksama yaşandı. İnsanların düşünmeye ihtiyacı vardı.

"Tretli?" dedi Bluz.

"Hani, birinin sana baktığını hissedebilirsin ya?" diye mırıldandı Maladict. "Eh, öyle işte ama bin kat daha güçlü. Bu bir... his değil yalnızca, *bildiğim* bir şey."

"*Bir sürü* insan bizi arıyor onbaşı," dedi Bluz, nazikçe onun omzunu okşayarak. "Ama bu bizi *bulacakları* anlamına gelmiyor."

Altın rengi bir ışığa bulanmış ormana bakan Polly konuşmak için ağzını açtı ama ağzı kurumuştu, hiç ses çıkmadı.

Maladict teğmenin elini silkeleyip attı. "Bu... kişi, bizi *aramıyor!* Nerede olduğumuzu *biliyor!*"

Polly dilini ıslanmaya zorladı ve yine denedi. "Hareket!" diye bağırdı bu kez.

Ama hemen sonra yok olmuştu. Patikada bir şey gördüğüne yemin edebilirdi; ışığa karışan, yalnızca hareket ederken ve yalnızca gölgelerin desenindeki değişim ve dalgalanmayla kendini gösteren bir şey.

"Ee... belki de yok," diye mırıldandı.

"Bakın, hepimiz uykusuzuz ve biraz 'gerildik'," dedi Bluz. "Biraz sakin olalım."

"Benim *kahveye* ihtiyacım var!" diye sızlandı Maladict, öne arkaya sallanarak.

Polly gözlerini kısarak uzaktaki patikaya baktı. Rüzgâr ağaçları sallıyor, altın-kırmızı yapraklar yere yağıyordu. Yine, bir anlığına bir *kıpırtı*... Ayağa kalktı. Gölgelere ve sallanan dallara yeterince uzun süre bakarsanız her şeyi görebilirdiniz. Alevlerdeki resimlere bakmak gibiydi.

"Tamaaam!" dedi, ateşin başında çalışmakta olan Shufti. "İşe yarar belki. En azından kokusu kahve gibi. Hemen hemen. Yani...

kahve meşe palamudundan yapılıyor olsa bu da kahve gibi olurdu."

Biraz meşe palamudu kavurmuştu. Senenin bu zamanında ormanda meşe palamudu bol olurdu en azından ve kavrulmuş, öğütülmüş meşe palamutlarının kahvenin yerini tutabileceğini herkes bilirdi, değil mi Polly bir denemeye değeceğini düşündü ama aslında seçeneği olan hiç kimse, "Hayır, o korkunç hakiki kahveyi bir daha ağzıma sürmem! Ben, içinde ekstra sert parçacıklar yüzen Uzun Siyah marka meşe palamudunu tercih ediyorum!" demezdi.

Kupayı Shufti'den aldı ve vampire götürdü. Eğilirken, yine... dünya değişti.

...fopfopfop...

Gökyüzü uçuşan tozlarla puslanmış, güneşi kan kırmızısı bir diske dönüştürmüştü. Polly bir anlığına gökyüzünde *onları* gördü; dev, şişman vidalar havada döne döne, süzülerek yaklaşıyorlardı.

"Yanadönüşler yaşıyor," diye fısıldadı Igorina, Polly'nin dirseğinin dibinden.

"Yanadönüş?"

"Böyle... geridönüş gibi ama tam da değil. Bir başkasının getmişine gitmek gibi. Görüntüler hakkında hiçbir şey bilmiyoruz. *Her yerden* geliyor olabilirler. Bu atamadaki bir vampir, her türlü etkiye açıktır! Ona kahveyi ver lütfen!"

Maladict kupayı kaptı ve içindeki sıvıyı o kadar çabuk yutmaya çalıştı ki sıvı çenesinden aşağı döküldü. Yutkunan vampiri izlediler.

"Tadı çamur gibi," dedi Maladict, kupayı indirerek. Hâlâ biraz titriyordu.

"Evet ama işe yaradı mı?"

Maladict başını kaldırdı ve gözlerini kırpıştırdı. "Aman tanrılar, bu şey *iğrenç*."

"Ormanda mıyız, yoksa cangılda mı? Uçan vidalar var mı?" diye sordu Igorina. "Elimde kaç parmak var?"

"Biliyor musun, bu bir Igor'un *asla* sormaması gereken bir şey," dedi Maladict yüzünü buruşturarak. "Ama... hisler... önceki kadar güçlü değil. O hisleri ezebilirim! Parçalayabilirim!"

Polly, Igorina'ya baktı. Igorina omuzlarını silkerek, "Güzel, çok güzel, aferin," dedi ve Polly'ye, biraz ötede ona katılmasını işaret etti.

"Oğlanın, ya da belki kızın, sinirleri ayakta," dedi.

"Hepimiz aynı durumdayız," dedi Polly. "Neredeyse hiç uyumuyoruz."

"Ne demek istediğimi biliyorsun. Ben, ee... hadırlık yapmam gerektiğini düşündüm." Igorina, başka tek kelime etmeden ceketini bir anlığına açtı; Polly düzgünce dikilmiş küçük ceplerde bir bıçak, tahta bir kazık ve bir çekiç gördü.

"İş oraya varmaz, değil mi?"

"Umarım varmad," dedi Igorina. "Ama eğer varırsa, kalbinin doğru yerini bulabiledek tek kişi benim. İnsanlar hep birad daha solda olduğunu..."

"İş oraya *varmayacak*," dedi Polly kararlılıkla.

Gökyüzü kırmızıydı. Savaş bir gün uzaktaydı.

Polly, çaydanlık elinde, çıkıntının hemen altında süzüldü. Orduyu ayakta tutan çaydı. *Neyin gerçek olup neyin olmadığını hatırla...* Eh, çaba gerektiriyordu bu. Tonker ile Lofty mesela. Nöbet sırasının hangisinde olduğu önemli değildi, diğeri mutlaka yanında oluyordu. İşte oradaydılar şimdi de: Devrilmiş bir ağacın üzerinde yan yana oturmuş, yamaçtan aşağı bakıyorlardı. Ele ele

tutuşmuşlardı. Yalnız olduklarını düşündüklerinde hep el ele tutuşuyorlardı. Ama Polly'ye... *arkadaşça* el ele tutuşuyorlarmış gibi gelmiyordu. Birbirlerinin elini sıkıca kavrıyorlardı; uçurumdan aşağı kayarken yakalanmış, bırakırsa düşüp gideceğinden korkan birinin, kurtarıcısının elini tutması gibi.

"Çaylar geldi!" dedi titrek bir sesle.

Kızlar döndü ve Polly kaynar çaya iki kupa batırdı.

"Biliyor musunuz," dedi usulca, "bu gece kaçsanız kimse sizden nefret etmez."

"Ne demek istiyorsun Ozz?" dedi Lofty.

"Kneck'e gitmenin size ne faydası var? Siz *okuldan* kaçtınız. Her yere gidebilirdiniz. Eminim ikiniz gizlice..."

"Kalıyoruz," dedi Tonker sertçe. "Aramızda konuştuk. Başka nereye gidebiliriz ki? Hem, ya *gerçekten* bizi takip eden bir şey varsa?"

"Muhtemelen hayvan falandır," dedi Polly, buna kendisi de inanmadığı hâlde.

"Hayvanlar böyle davranmaz," dedi Tonker. "Ayrıca hayvan olsa Maladict bu kadar tedirgin olmazdı. Muhtemelen başka casuslardır. Ama biz onları *yakalayacağız*."

"Bizi kimse geri götüremez," dedi Lofty.

"Ah. Ee... güzel," dedi Polly gerileyerek. "Şey, ben işime bakayım madem. Kimse soğuk çay sevmez, değil mi?"

Tepeyi hızla dolandı; Lofty ile Tonker birlikteyken, yanlarında kendini fazlalık gibi hissediyordu.

Wazzer küçük bir vadide nöbet tutuyordu. Aşağıdaki araziyi her zamanki, hafifçe endişe verici odaklanma ifadesiyle izliyordu. Polly yaklaşırken döndü.

"Ah Polly," dedi. "Haberler iyi!"

"Ne güzel," dedi Polly zayıfça. "İyi haberleri severim."

"Diyor ki, başörtülerimizi takmasak da olurmuş," dedi Wazzer.

"Ne? Ha. Güzel," dedi Polly.

"Ama sırf Daha Âli Bir Amaca hizmet ettiğimiz için," dedi Wazzer. Nasıl ki Bluz ifadeleri tırnak içine alabiliyorsa Wazzer da büyük harflerle başlayan terimler telaffuz edebiliyordu.

"E iyi bari," dedi Polly.

"Biliyor musun Polly," dedi Wazzer, "bence dünya kadınlar tarafından yönetilse çok daha iyi bir yer olurdu. Hiç savaş çıkmazdı. Elbette Kitap'a göre böyle bir fikir Nuggan'ın gözünde Büyük Günah ama bu bir hata olabilir. Düşes'e soracağım. Bu kupayı kutsa ki içebileyim," diye ekledi.

"Ee, evet," dedi Polly ve hangisinden daha fazla korkması gerektiğini merak etti: Maladict'in aniden yırtıcı bir canavara dönüşmesinden mi, yoksa Wazzer'ın artık nasıl bir zihinsel yolculuğa çıkmışsa onun sonuna varmasından mı. Wazzer daha önce, mutfakta çalışan bir hizmetçiydi yalnızca, oysa şimdi Kitap'ı eleştirel analize tutuyor, hatta dinî bir ikonayla konuşuyordu. Bu tür şeyler sürtüşmeye yol açardı. Gerçeği arayanların arkadaşlığı, gerçeği bulduğunu düşünenlerin arkadaşlığından çok daha iyidir.

Dahası, diye düşündü, çayını içen Wazzer'ı izlerken, *kadınlar tarafından yönetilirse dünyanın daha iyi olacağını yalnızca çok fazla kadın tanımamış kişiler düşünür. Ya da en azından, çok fazla yaşlı kadın tanımamış kişiler.* Başörtülerini ele alalım mesela. Kadınlar cuma günleri başlarını örtmeliydi ama Kitap'ta aslında öyle bir kural yoktu; ki bu tür konularda lane... *kahrolmayası* Kitap son derece katıydı. Başörtüsü yalnızca gelenekti. Sırf öteden beri takıldığı için takılıyordu. Ve unutursanız ya da takmak istemezseniz yaşlı kadınlar *haddinizi bildiriyordu.* Hepsinin de gözü şahin gibiydi. Duvarların ardını görebilirlerdi. Erkekler de

başörtüsüne dikkat ederdi, çünkü hiçbir erkek kocakarıları kızdırmak istemezdi zira aksi hâlde yaşlı kadınlar *onları da* izlemeye başlardı ve bu yüzden erkekler, başörtüsü takmayan kadınları gönülsüzce de olsa cezalandırırdı. Ne zaman biri infaz edilse, özellikle de cezası kırbaçlanmaksa, muhtelif nineleri her zaman en ön sırada naneli şeker emerken bulabilirdiniz.

Polly başörtüsünü mevzusunu unutmuştu. Evdeyken, cuma günleri, sırf takmamaktan daha kolay olduğu için takıyordu. Eve dönebilirse bir daha asla takmayacağına yemin etti.

"Ee... Wazz?" dedi.

"Evet Polly?"

"Düşes'le doğrudan konuşabiliyorsun, öyle mi?"

"Aramızda konuşuyoruz bazı şeyleri," dedi Wazzer hülyalı hülyalı.

"Sen, ee... kahve meselesini gündeme getiremezsin herhâlde, değil mi?" dedi Polly perişan perişan.

"Düşes yalnızca küçük, çok küçük şeyleri hareket ettirebiliyor," dedi Wazzer.

"Birkaç kahve çekirdeği mesela? Wazz, *gerçekten* biraz kahveye ihtiyacımız var. Meşe palamudu kahvenin yerini tutmadı bence."

"Dua ederim," dedi Wazzer.

"Güzel. Sen öyle yap," dedi Polly. Ve tuhaftır, biraz umutlandı. Maladict halüsinasyonlar görüyordu ama Wazzer'ın kendinden eminliği o kadar katıydı ki çelik bükmekte kullanabilirdiniz. Bir şekilde, halüsinasyon görmenin *tam tersiydi*. Sanki o gerçekleri görebiliyordu ve siz göremiyordunuz.

"Polly?" dedi Wazzer.

"Evet?"

"Sen Düşes'e inanmıyorsun, değil mi? Sizin *han* olan Düşes'e değil, gerçek Düşes'e?"

Polly küçük, avurtları çökmüş, gergin yüze baktı. "Eh, yani... kadının öldüğünü söylüyorlar. Küçükken ona dua ediyordum ama madem soruyorsun, tam olarak, ee... *inandığım* söylenemez," diye geveledi.

"Şu anda tam arkanda duruyor. Sağ omzunun hemen arkasında."

Ormanın sessizliğinde, Polly döndü. "Ben göremiyorum," dedi.

"Senin adına sevindim şu an," dedi Wazzer, boş kupayı ona uzatarak.

"Ama ben hiçbir şey *görmedim*," dedi Polly.

"Evet," dedi Wazzer. "Ama arkana döndün."

Polly, Kız Meslek Okulu hakkında fazla soru sormamıştı. Tanımı gereği İyi Bir Kızdı o. Babası cemiyette nüfuzlu bir adamdı, Polly sıkı çalışıyordu, erkeklerle pek alakası yoktu ve en önemlisi... eh, akıllıydı. Munz'da gündelik hayat sayılan kronik, mantıksız kaçıklığın içinde pek çok başka insan ne yapıyorsa onu yapıyordu. Neleri görüp neleri görmezden geleceğini, ne zaman itaat edip ne zaman itaat ediyormuş gibi yapacağını, ne zaman konuşup düşüncelerini ne zaman kendine saklayacağını biliyordu. Hayatta kalmanın yöntemini öğrenmişti yani. Çoğu insan da aynı durumdaydı. Fakat isyan ederseniz, tehlikeli ölçüde dürüstseniz, yanlış türden bir hastalığa yakalanmışsanız, bir şekilde istenmiyorsanız, oğlanlara yaşlı kadınların uygun bulmadığı ölçüde ilgi duyuyorsanız ya da daha kötüsü, haftanın günlerini sayamıyorsanız... sizi doğruca okula yolluyorlardı.

Polly okulda neler olup bittiğini bilmiyordu pek ama boşlukları hayal gücü dolduruyordu. Ve o kaynar cehennem kazanında kızların neye dönüştüğünü merak ediyordu. Tonker gibi zorlu biriyseniz okul sizi kaynatıp sertleştiriyor, sert bir kabuk oluştur-

manızı sağlıyordu. Lofty gibi biri içinse... Bilmek zordu. Lofty'nin sessiz ve utangaç biri olduğunu sanıyordunuz, ta ki ateş ışığının gözlerindeki yansımasını görene kadar. Bazen, yansıtacağı bir ateş olmasa bile alevler oluyordu gözlerinde. Ama eğer Wazzer'sanız, şanssız doğmuşsanız ve hayatınız odalara kapatılarak, aç bırakılarak, dövülerek, Nuggan bilir ne şekillerde (*evet*, diye düşündü Polly, *ne şekillerde olduğunu Nuggan biliyordu muhtemelen*) kötü muamele görerek geçmişse ve kendi içinize kapanmış, derinlere, gittikçe daha derinlere gömülmüşseniz... orada ne bulurdunuz? Ve sonra, o derinlerden başınızı kaldırırdınız ve ilk defa bir gülümseme görürdünüz.

Son nöbet Jackrum'a kalmıştı, çünkü Shufti yemek pişiriyordu. Jackrum yosun tutmuş bir kayaya oturmuş, arbaletini eline almış, diğer elindeki şeye bakıyordu. Polly yaklaşırken adam hızla döndü ve cebine bir şey tıkarken Polly altın ışıltısı yakaladı.

Çavuş arbaleti indirdi. "Fil kadar gürültü yapıyorsun Perks," dedi.

"Özür dilerim çavuş," dedi, gürültü yapmadığını bilen Polly. Jackrum çay kupasını aldı ve dönüp yamacın aşağısını işaret etti.

"Şuradaki çalıyı görüyor musun Perks?" dedi. "Şu, devrilmiş kütüğün sağındakini?"

Polly gözlerini kıstı. "Evet çavuş," dedi.

"Onda değişik bir şeyler fark ettin mi?"

Polly yine baktı. Kütükte yanlış bir şeyler *olması lazım*, diye karar verdi, aksi hâlde çavuş ona böyle bir soru sormazdı. Dikkatini yoğunlaştırdı. "Gölgesi... yanlış," diye karar verdi sonunda.

"Aferin sana. Sebebi, bizi izleyen dostumuzun onun arkasında

olması. Beni izliyor, ben de onu izliyorum. Hepsi bu. Birinin kıpırdandığını görür görmez tüyüyor. Okla vurulamayacak kadar da uzakta."

"Düşman mı?"

"Sanmam."

"Dost mu peki?"

"Her durumda, kendine fazla güvenen biri. Orada olduğunu biliyor olmam umurunda değil. Sen tepeden yukarı çık evlat ve ele geçirdiğimiz şu koca arbaleti buraya... Hah, işte gidiyor, bak!"

Gölge kaybolmuştu. Polly ormana baktı ama uzayan ışıklar kızarmaktaydı ve ağaçların arasına alacakaranlık yayılmaktaydı.

"Bir *kurt*," dedi Jackrum.

"Kurtinsan mı?" dedi Polly.

"Bak şimdi, böyle düşünmene sebep olan ne?"

"Çünkü Çavuş Towering, mangada bir de kurtinsan olduğunu söylemişti. Bizde olmadığını biliyorum. Yani... aramızda kurtinsan olsaydı şimdiye kadar anlardık, değil mi? Ama ben yine de adamın bir kurtinsan mı gördüğünü merak etmiştim."

"Bu konuda bir şey yapamayız zaten," dedi Jackrum. "Gümüş ok işe yarardı ama gümüş okumuz yok."

"Ya senin şilin çavuş?"

"Ah, bir borç senediyle kurtinsan öldürebileceğini mi düşünüyorsun?"

"Haklısın..." Sonra Polly devam etti: "Senin *gerçek* bir şilinin var çavuş. O altın madalyonla birlikte boynuna asmışsın."

Wazzer'ın inancıyla çelik bükebiliyorsanız, Jackrum'un bakışlarıyla da eritebilirdiniz.

"Boynuma ne astığım seni hiç ilgilendirmez Perks. Ve bir kurtinsandan daha beter şey varsa, o da şilinimi almaya çalışan birinin karşısındaki hâlimdir, anladın mı?"

Polly'nin dehşet dolu yüzünü görünce yumuşadı. "Yemeğimizi yedikten sonra yola devam edeceğiz," dedi. "Dinlenmek için daha iyi bir yer bulacağız. Savunması daha kolay bir yer."

"Hepimiz epey yorulduk çavuş."

"İşte bu yüzden, kurt dostumuz arkadaşlarıyla birlikte geri dönerse, hepimizin ayakta ve silahlı olmasını istiyorum," dedi Jackrum.

Polly'nin bakışlarını takip etti. Altın madalyon ceketinin içinden sıyrılmış, zincirin ucunda suçlu suçlu sallanıyordu. Jackrum onu çabucak sakladı.

"O yalnızca... tanıdığım bir kızdı," dedi. "Hepsi bu, tamam mı? Uzun zaman önceydi."

"*Sormadım* çavuş," dedi Polly gerileyerek.

Jackrum'un omuzları çöktü. "Haklısın evlat, sormadın. Ben de *sana* hiçbir şey sormuyorum. Ama onbaşıya biraz kahve bulsak iyi olacağını düşünüyorum, ne dersin?"

"Kesinlikle çavuş."

"Bizim Rupert da kafasında defneden taçlar hayal ediyor Perks. Başımızda kahrolası bir kahraman var. Düşünemiyor, savaşamıyor, ünlü olacak son bir direniş göstermesi olasılığı ve ihtiyar anacığına gönderilecek madalya dışında hiçbir kahrolası faydası yok. Şahsen ben birkaç son ünlü direnişte bulundum evlat. Mezbahadan farksız oluyor. Bluz sizi böyle bir durumun ortasına çekiyor, aha da buraya yazıyorum. O zaman ne yapacaksınız ha? Birkaç arbede yaşadık ama onlar savaş değildi. Metal ete saplandığında dayanacak kadar erkek misiniz sence?"

"Sen dayandın çavuş," dedi Polly. "Birkaç son direnişte bulunduğunu söyledin."

"Evet evlat. Ama ben metali tutan taraftaydım."

Polly yamaçtan yukarı yürüdü. *Onca olay yaşadık*, diye düşündü, *ve daha oraya varmadık bile. Çavuş, geride bıraktığı kızı düşünüyor. Eh, normal. Tonker ile Lofty yalnızca birbirlerini düşünüyor ama herhâlde öyle bir okulda yaşadıktan sonra o da normal. Wazzer'a gelince...*

Okulda kendisi yaşasa nasıl hayatta kalacağını merak etti. Tonker gibi sertleşir miydi? Hana gelen, çok çalışan ve sonra giden o isimsiz hizmetçi gibi içten içe çöker miydi? Yoksa Wazzer gibi, kendi kafasının içinde bir kapı bulup... *Düşkün olabilirim ama ben tanrılarla konuşuyorum.*

Wazzer, "sizin han olan Düşes'ten bahsetmiyorum" demişti. Ama Polly, Wazzer'a Düşes'ten bahsetmiş miydi hiç? Kuşkusuz hayır. Kuşkusuz, o... Ama hayır, Tonker'a söylemişti, değil mi? İşte buydu o zaman. Her şeyi açıklıyordu. Bir noktada Tonker, Wazzer'a bahsetmiş olmalıydı. Bunda en ufak tuhaflık yoktu... mangadaki *hiç kimse* Wazzer'la sohbet etmiyor olsa da. Onunla konuşmak çok zordu. O kadar gergin, o kadar diken üstündeydi ki... Ama... Evet, açıklaması bu olmalıydı. Evet. Polly başka bir açıklama aramayacaktı.

Ürperdi ve yanında birinin yürüdüğünü fark etti. Başını kaldırıp baktı ve inledi.

"Sen halüsinasyonsun, değil mi?"

AH, EVET. HEPİNİZ UYKUSUZLUK VE BULAŞICI FİKİRLER YÜZÜNDEN AŞIRI HASSAS DURUMDASINIZ.

"Ama eğer halüsinasyonsan bunu nereden biliyorsun?"

BEN BİLİYORUM, ÇÜNKÜ SEN BİLİYORSUN. BEN YALNIZCA DAHA İYİ İFADE EDİYORUM.

"Ölmeyeceğim, değil mi? Şu anda yani?"

HAYIR. AMA HER GÜN ÖLÜM'LE YÜRÜYECEĞİN SÖYLENMİŞTİ SANA.

"Ah... evet. Onbaşı Scallot söylemişti."

ESKİ BİR DOSTTUR. TAKSİTLİ OLARAK ÖLDÜĞÜ SÖYLENEBİLİR.

"Biraz daha... görünmez biçimde yürümen mümkün mü?"

ELBETTE. BU NASIL?

"Ve ses çıkarmadan?"

Sessizlik çöktü. Muhtemelen yanıt buydu.

"Bir de üstüne başına biraz çekidüzen ver," dedi Polly boş havaya. "O cübbenin yıkanması lazım."

Yanıt gelmedi ama bunu söyleyince Polly kendini daha iyi hissetti.

Shufti mantılı et yahnisi yapmış, baharatlı otlarla tatlandırmıştı. Bu da başka bir gizemdi.

"Bir ineğin yanından geçtiğimizi hatırlamıyorum asker," dedi Bluz, ikinci kez doldurulması için teneke tabağını uzatırken.

"Ee... geçmedik efendim."

"Ama et bulmayı başardın?"

"Evet efendim. Ee... o yazar, arabasıyla geldiğinde... Eh, siz konuşurken ben arkaya dolandım ve içine baktım..."

"Bu tür şeyler yapanlara verilen bir isim vardır asker," dedi Bluz sertçe.

"Evet ve o isim levazım subayıdır. Aferin sana Shufti," dedi Jackrum. "Eğer o yazar acıkırsa kendi sözcüklerini yiyebilir, ha teğmen?"

"Şey... evet," dedi Bluz dikkatle. "Evet. Elbette. İyi bir girişimcilik örneğiydi asker."

"Ah, benim fikrim değildi efendim," dedi Shufti neşeyle. "Çavuş söylediydi."

Polly kaşığı ağzına götürürken durdu ve bakışlarını çavuştan teğmene çevirdi.

"Askerlere yağma mı öğretiyorsun çavuş?" dedi Bluz. Tüm acemiler nefeslerini içlerine çekti. Şu an Düşes'te olsalar müdavimler kapılardan dışarı koşuyor, Polly de babasının raftaki şişeleri saklamasına yardım ediyor olurdu.

"Yağma değil efendim, yağma değil," dedi Jackrum, sakin sakin kaşığını yalayarak. "Düşes'in Kanunu, Madde 611, Bölüm 1c, Paragraf I uyarınca efendim, araba kahrolası Ankh-Morpork malı olduğundan ve düşmana yardım ve yataklık ettiğinden savaş ganimeti sayılıyor efendim. Savaş ganimetine izin var efendim."

İki adam bir anlığına göz göze geldi ve sonra Bluz, arkasındaki çantaya uzandı. Polly onun küçük ama kalın bir kitap çektiğini gördü.

"Madde 611..." diye mırıldandı Bluz, çavuşa bakarak. İnce, parlak sayfaları çevirdi. "611, işte. Yağma, Talan ve Savaş Ganimeti. Ah, evet. Ve... Bakalım... Sen de Madde 796 sayesinde aramızdasın Çavuş Jackrum, değil mi? Zamanında hatırlatmıştın sanırım."

Yalnızca sayfa hışırtılarının bozduğu bir sessizlik oldu. Madde 796 diye bir şey olmadığını hatırladı Polly. Bu konu üzerine *kavga* mı edeceklerdi?

"796, 796..." dedi Bluz usulca. "Ah..." Sayfaya baktı ve Jackrum da ona baktı.

Bluz, kitabı derimsi bir *flap*lamayla kapattı. "Kesinlikle haklısın çavuş!" dedi neşeyle. "Kanunları harfiyen ezberlediğin için seni tebrik ediyorum!"

Jackrum patlayacak gibiydi. "Ne?"

"Kelimesi kelimesine haklıymışsın çavuş!" dedi Bluz. Gözünde bir parıltı vardı. Polly, Bluz'un tutsak süvari yüzbaşısına nasıl baktığını hatırladı. Bu da aynı bakıştı ve *şimdi ipler benim eline geçti* diyordu.

Jackrum'un çenesi sallandı.

"Ekleyecek bir şeyin mi var çavuş?" dedi Bluz.

"Ee... hayır teğmenim," dedi Jackrum, açık savaş ilanı olan bir yüz ifadesiyle.

"Ay doğarken yola çıkacağız," dedi Bluz. "O zamana ka-dar hepimizin biraz dinlenmesini öneriyorum. Sonra... Nuggan'ın izniyle başarı bizim olsun." Gruba başını salladı ve Polly'nin, battaniyesini sermiş olduğu çalı dibine yürüdü. Kısa süre sonra birkaç horlama yükseldi ama Polly onlara inanmayı reddetti.

Jackrum kesinlikle inanmamıştı. Kalktı ve ateş ışığından çıktı. Polly peşinden seyirtti.

"Gördün mü olanları?" diye hırladı çavuş, kararan tepelere bakarak. "Küçük numaracı! Yazı dolu bir kitaptan kontrol etmeye ne hakkı var?"

"Eh, madde ve paragrafı sen söyledin çavuş," dedi Polly.

"Ee? Subayların onlara ne söyleniyorsa inanmaları lazım. Sonra da *gülümsedi!* Gördün mü? Beni yakaladı ve bana *gülümsedi!* Şimdi sırf beni yakaladı diye avantajın kendisinde olduğunu düşünüyor."

"Ama gerçekten de yalan söyledin çavuş."

"*Ben yalan söylemedim Perks!* Subaylara söylüyorsan yalan sayılmaz; onlara, olması gereken dünyayı sunmak sayılır! Kendi adlarına kontrol etmeye başlamalarına izin veremezsin. Yanlış yanlış fikirler edinirler. Sana söyledim, bu adam hepimizi öldürtecek. Kahrolası kaleye saldırmak? Adam kafadan çatlak!"

"Çavuş!" dedi Polly telaşla.

"Evet, ne var?"

"Biri bize sinyal yolluyor çavuş!"

Uzak tepede beyaz bir ışık, akşam yıldızı gibi ışıldıyordu.

Bluz teleskopunu indirdi. "'NRD' harflerini tekrarlıyorlar," dedi. "Sanırım uzun duraksamalar da, borularını farklı yönlere yönelttiklerinde oluyor. Casuslarını arıyorlar. 'Neredesiniz.' Anladın mı? Er Igor?"

"Ependim?"

"O borunun nasıl çalıştığını biliyorsun, değil mi?"

"Evet ependim. Kutunun itinde bir atet yakıyortunud ve tonra boruyu doğrultup düğmetine batıyortunud."

"Ona yanıt *vermeyeceksiniz*, değil mi efendim?" dedi Jackrum dehşetle.

"Kesinlikle vereceğim çavuş," dedi Bluz şevkle. "Er Zımparataş, lütfen boruyu kur. Manickle, lütfen feneri getir, şifre kitabını okumam lazım."

"Ama bu bizim konumumuzu ele verir!" dedi Jackrum.

"Hayır çavuş. Çünkü, muhtemelen senin hiç bilmediğin bir kavram olsa da bizim 'yalan söylemek' dediğimiz şeyi yapacağım," dedi Bluz. "Igor, eminim sende kesici aletler vardır ama bu terimi tekrarlamamanı tercih ederim."

"Evet, var ependim," dedi Igorina gergin gergin.

"Güzel." Bluz etrafına bakındı. "Hava neredeyse zifiri karanlık. Harika. Battaniyemi al ve, ah... sekiz santimlik bir delik kes. Sonra battaniyeyi borunun önüne bağla."

"Ama bu, ıtığın büyük kıtmını keter ependim!"

"Kesinlikle. Planım da buna bağlı zaten," dedi Bluz gururla.

"Efendim, ışığı görünce burada olduğumuzu *anlayacaklar*," dedi Jackrum, bir çocuğa anlatır gibi.

"Sana açıkladım çavuş. Yalan söyleyeceğim," dedi Bluz.

"Ama yalan söylemeniz imkâns..."

"Katkın için teşekkürler çavuş, şimdilik bu kadar," dedi Bluz. "Hazır mıyız Igor?"

"Hemen hemen ependim," dedi Igorina, battaniyeyi borunun ucuna bağlamaya çalışarak. "Tamam ependim. Töylediğinidde ateti yakadağım."

Bluz küçük kitabı açtı. "Hazır mısın asker?" dedi.

"Evet," dedi Yeşim.

"Ben 'uzun' deyince sen tetiğe basarak ikiye kadar sayacaksın ve sonra bırakacaksın. 'Kısa' dediğimde de tetiğe basarak *bire* kadar sayacaksın ve bırakacaksın. Anladın mı?"

"Evet efendim. İsterseniz 'bissürü'ye kadar da sayabilirim," dedi Yeşim. "Bi, iki, çok, bissürü. Sayı saymakta iyiyimdir. Ne kadar isterseniz sayarım. Söyleyin yeter."

"İki yeterli," dedi Bluz. "Ve sen Er Goom, teleskopumu alıp, karşıdan gelecek uzun ve kısa ışık çakmalarını izlemeni istiyorum, anladın mı?"

Polly, Wazzer'ın yüzünü gördü ve "Bunu ben yapayım!" dedi.

Koluna küçük, beyaz bir el kondu. Karanlık fenerin soluk ışığında Wazzer'ın gözleri kararlılıkla parlıyordu. "Artık adımlarımıza Düşes rehberlik ediyor," dedi ve teleskopu teğmenden aldı. "Şu anda onun için çalışıyoruz efendim."

"Öyle mi? Ah. Pekâlâ... iyi o zaman," dedi Bluz.

"O, bu aleti uzak görüşü için kutsayacak ki ben kullanabileyim," dedi Wazzer.

"Gerçekten mi?" dedi Bluz tedirginlikle. "Bravo. Şimdi, hazır mıyız? Şunu yolla... uzun... uzun... kısa..."

Borudaki kapak tıkırdadı, mesajı gökyüzüne yolladı. Trol boruyu indirdiğinde yarım dakikalık bir karanlık oldu. Sonra, "Kısa... uzun..." diye başladı Wazzer.

Bluz kitabı yüzüne yaklaştırdı ve dudaklarını kıpırdatarak kutudan kaçan ışık beneklerinin aydınlığında okudu. "N... R... D..." dedi. "Ve... M... S... J... Z... Y... F..."

"Bu bir mesaj değil!" dedi Jackrum.

"Tersine, nerede olduğumuzu bilmek istiyorlar, çünkü ışığımızı görmekte güçlük çekiyorlar," dedi Bluz. "Şunları gönder... kısa..."

"İtiraz ediyorum efendim!"

Bluz kitabı indirdi. "Çavuş... casusumuza, olduğumuz yerden on kilometre geride olduğumuzu söylemek üzereyim, anladın mı? Ve bize inanacaklarına eminim, çünkü bizdeki aletten çıkan ışığı yapay olarak azalttım, anladın mı? Ve onlara, acemilerden ve firarilerden oluşmuş, dağlara doğru yol alan çok büyük bir gruba denk geldiğimizi ve peşlerine düştüğümüzü söyleyeceğim, anladın mı? Bizi *görünmez* kılıyorum, anladın mı? Bütün bunları *anlıyor musun* Çavuş Jackrum?"

Manga nefesini tuttu.

Jackrum esasduruşa geçti. "Çok iyi anladım efendim!" dedi.

"Çok güzel!"

Mesajlar değiş tokuş edilirken Jackrum öğretmenin yanında dikilmeye zorlanan yaramaz bir öğrenci gibi esasduruşta beklemeye devam etti.

Mesajlar tepeden tepeye, gökyüzünde çakıyordu. Işıklar titreşiyordu. Klak boruları takırdıyordu. Wazzer uzun ve kısa ışık çakmalarını ilan ediyordu, Bluz defterine yazıyordu. "M... K... K..." dedi sesli olarak. "*Mevcut konumda kalın*. Hah, olduğumuz yerde kalmamızı emrettiler."

"Başka çakmalar geliyor efendim," dedi Wazzer.

"Y... H... O..." dedi Bluz, not almaya devam ederek. "Bu da 'yardıma hazır olun' demek. İ... Ş... G... L... Bu da..."

"Bu bir şifre değil efendim, sözcük!" dedi Polly.

"Asker, hemen şunu gönder!" diye gakladı Bluz. "Uzun... uzun..."

Mesaj devam eti. Çiğ damlaları oluşurken, gökyüzünde yıldızlar çıkıp kimsenin okumaya çalışmadığı mesajlar çakarken izlediler.

Nihayet klaklar sustu.

"Şimdi en kısa zamanda buradan ayrılıyoruz," dedi Bluz. Hafifçe öksürdü. "Pardon, sanırım doğru terim, 'buradan hemen toz olalım' olacaktı."

"Fena değildi efendim," dedi Polly. "Hiç fena değildi."

İçinde hiçbir ovalının telaffuz edemeyeceği kadar çok Z ve V harfi olan eski, *çok* eski bir Borogravia şarkısı vardı: *Plogviehze!* "Güneş Doğdu, Haydi Savaşalım!" anlamına geliyordu. Bütün bunları tek bir sözcükle ifade etmek için özel türden bir tarihiniz olması gerekir.

Vimes içini çekti. Buradaki küçük ülkeler nehir yüzünden, aptalca antlaşmalar yüzünden, hükümran ailelerin kavgaları yüzünden savaşıyorlardı ama daha ziyade, öteden beri savaştıkları için savaşıyorlardı. Hatta aslında güneş doğduğu için savaşıyorlardı.

Bu savaş tamamen kördüğüm olmuştu.

Nehrin aşağısında vadi daralarak bir kanyona dönüşüyordu ve sonra Kneck Nehri dört yüz metre yüksekliğinde bir çağlayandan dökülüyordu. Oradaki sarp dağlara tırmanmaya çalışan biri, kendini bıçak kadar keskin sırtlar, boğazlar, kalıcı buz tabakaları ve daha da kalıcı ölüm olasılığı dünyasında bulurdu. Şu anda Kneck'i aşıp Zlobenia'ya girmeye çalışan biri, kıyıya ulaştığı an katledilirdi. Vadiden çıkmanın tek yolu Kneck kıyısı üzerinden geri dönmekti ama bu da, orduyu kalenin gölgesinden geçirirdi. Kale onların elindeyken sorun değildi tabii fakat artık kaybettiklerinden, Borogravialılar kendi silahlarının menziline girerlerdi.

...hem de ne silahlar! Vimes taş bir gülleyi beş kilometre uzağa fırlatabilecek mancınıklar görmüştü. Taş gülleler düştüğünde parçalanarak iğne kadar keskin şarapnel parçalarına dönüşüyordu. Bir de şu, iki metrelik çelik diskleri havaya fırlatan makine vardı. Disk uçarak gidip yerden sektiğinden son derece güvenilmez bir silahtı ve sırf bu yüzden daha da dehşet vericiydi. Vimes'a, keskin kenarlı diskin yüzlerce metre boyunca sıçramaya devam ettiğini söylemişlerdi; hem de karşısına kaç adam, kaç at çıkarsa çıksın. Üstelik bunlar yalnızca en yeni silahlardı. Bol bol geleneksel silah da vardı; tabii "geleneksel" silahtan anladığınız, yapıştığı yerde yanmaya devam eden Ephebe ateşi toplarını fırlatan dev yaylar ve mancınıklarsa.

Bu cereyanlı kuleden baktığında, ovaya yayılmış ordunun ateşlerini görebiliyordu. Geri çekilemiyorlardı ve ittifak devletleri de –bu huysuz curcunaya ittifak denebilirse tabii– o ordu arkalarındayken vadiden yukarı, ülkenin yüreğine yollanmaya cesaret edemiyordu. Hem kaleyi tutacak *hem de* düşmanın etrafını çevirecek asker gücünden yoksundular.

Üstelik birkaç hafta sonra kar başlayacaktı. Geçitler kapanacaktı. Oradan hiçbir şey geçemeyecekti. Ve her gün, binlerce adamın ve atın beslenmesi gerekecekti. Elbette adamlar eninde sonunda atları yiyebilirdi ve böylece bir taşla iki kuş vurulmuş olurdu ve ondan sonra da her zamanki kendi-bacağını-ye yöntemine başvurulurdu. Vimes'ın dost canlısı bir Zlobenialının anlattıklarından anladığına göre, bu yörelerde olağan bir kış savaşı böyle oluyordu. Adamın adı Yüzbaşı "Seksek" Splatzer olduğundan Vimes ona inanmıştı.

Sonra da yağmur yağacaktı ve sonra, yağmur ve erimiş karlar, kahrolası nehrin taşmasına yol açacaktı. Gerçi daha bu olmadan, ittifak devletleri didişe didişe dağılıp eve dönerdi. Aslında

Borogravialıların tek yapması gereken, yerlerinde direnip berabere kalmayı beklemekti.

Alçak sesle küfretti Vimes. Prens Heinrich, ana ihracat kalemi elle boyanmış tahta takunya olan bir ülkenin tahtını miras almıştı ama başkent Rigour'u on sene içinde "dağların Ankh-Morpork'u" yapmaya da yemin etmişti! Bir sebepten, bunun Ankh-Morpork'u memnun edeceğini düşünmüştü.

Her şeyi Ankh-Morpork âdetince yapmayı öğrenmeye can attığını söylüyordu ve bu tür masum hırslar, gözü yükseklerde bir hükümdarın... eh, her şeyi Ankh-Morpork âdetince yapmayı öğrenmesine *sebep olurdu*. Heinrich bölgede kurnazlığıyla tanınıyordu; oysa Ankh-Morpork, kurnazlığı bin sene önce yakalamış, sinsiyi hızla geçmiş, şeytaniye tozunu yutturmuş ve dolana dolana gelip dobraya varmıştı.

Vimes masasındaki evrakları karıştırdı ve dışarıdan tiz, haşin bir çığlık gelince başını kaldırdı. Bir şahin açık pencereden süzülerek girip odanın uzak ucundaki tüneğe kondu. Vimes yaklaşırken kuşun sırtındaki küçük şekil uçuş gözlüklerini kaldırdı.

"Nasıl gidiyor Buggy?" dedi Vimes.

"Kuşkulanmaya başladılar Bay Vimes. Çavuş Angua da diyor ki, buraya çok yaklaştıklarından, her şey şimdi daha riskliymiş."

"Söyle ona geri dönsün madem."

"Başüstüne efendim. Ve hâlâ kahveye ihtiyaç duyuyorlar."

"Ah, kahretsin! *Hiç* mi bulamadılar?"

"Hayır efendim. Vampirin durumu istikrarsız."

"Eh, daha şimdiden kuşkulanıyorlarsa, biz bir matara kahve bırakırsak bu kez kesinlikle *emin olurlar*."

"Çavuş Angua diyor ki, yapsak muhtemelen yanımıza kâr kalırmış efendim. Nedenini söylemedi." Gnom beklentiyle Vimes'a

baktı. Şahin de öyle. "Çok uzun yoldan geldiler efendim. Bir avuç kız için çok uzak. Yani... çoğunluğu kız."

Vimes kuşu okşamak için dalgın dalgın elini uzattı.

"Sakın efendim! Başparmağınızı koparır!" diye bağırdı Buggy.

Kapı çalındı ve Reg bir tepsi çiğ etle içeri girdi. "Yukarıda Buggy'yi görünce mutfağa uğrayayım dedim efendim."

"Aferin Reg. Neden çiğ et istediğini sormuyorlar mı?"

"Soruyorlar efendim. Sizin yediğinizi söylüyorum efendim."

Vimes duraksadı. Reg'in niyeti iyiydi ne de olsa.

"Neyse, ünüme daha fazla zarar veremez muhtemelen," dedi. "Bu arada mahzen mezarda neler oluyordu?"

"Ah, benim doğru düzgün zombi dediğim şeyler değilmiş efendim," dedi Reg, bir et parçası seçip Morag'ın önünde sallayarak. "Daha ziyade... ayaklanmış ölü adamlar gibi."

"Ee... öyle mi?" dedi Vimes.

"Yani gerçekten *düşünmüyorlar*," diye devam etti zombi, bir başka çiğ tavşan parçası seçerek. "Mezarın ötesindeki hayatın sunduğu fırsatlara kucak açmıyorlar efendim. Ayaklanmış eski anılardan ibaret hepsi. Bu tür şeyler zombilerin adını lekeliyor Bay Vimes. Ve beni *o kadar* kızdırıyor ki!" Morag, Reg'in düşüncelere dalmış, amaçsızca sallamakta olduğu bir başka kanlı tavşan kürkünü kapmaya çalıştı.

"Şey... Reg?" dedi Buggy.

"Zamana ayak uydurmak ne kadar zor olabilir ki?" diye devam etti Reg. "Beni ele alalım mesela. Bir gün bir uyandım, ölmüşüm. Ama ben..."

"Reg!" diye uyardı Vimes da, Morag'ın başı öne arkaya sallanırken.

"...altta kaldım mı? Hayır! Ve ben..."

"Reg, baksana! Kuş iki parmağını yedi bile!"

"Ne? Ha." Reg parmaktan yana eksilmiş elini kaldırıp baktı. "Ah, şuna bak..." Yere baktı ama umudu çabucak söndü. "Kahretsin. Kuşu kusturmamız mümkün mü?"

"Yalnızca parmaklarını gırtlağına sokarsan Reg. Üzgünüm. Buggy, elinden geleni yap lütfen. Ve sen Reg, alt kata inip kahvemiz olup olmadığına bak, olmaz mı?"

"Ah, eyvah," diye mırıldandı Shufti.

"Büyükmüş," dedi Tonker.

Bluz hiçbir şey söylemedi.

"Daha önce görmediniz mi efendim?" dedi Jackrum neşeyle, sekiz yüz metre uzaktaki çalıların arasında uzandıkları yerden kaleye bakarlarken.

Şatolar için bir masal ölçeği varsa ve mavi, sivri külahlı kulelerle dolu beyaz şatolar bu ölçeğin zirvesiyse, Kneck Kalesi, üzerine inşa edildiği kayalığa bir fırtına bulutu gibi çöken alçak, siyah şatolarla birlikte en dipteydi. Kneck Nehri'nin yatağı şatonun etrafından dolanıyordu. Kaleyi barındıran yarımadadaki yol genişti, herhangi bir korumadan yoksundu ve yaşamaktan bıkmış biri için ideal gezinti yeriydi. Bluz bütün bunları inceledi.

"Ee... hayır çavuş," dedi. "Resimlerini görmüştüm elbette ama... Onlar manzaraya hakkını veremiyordu."

"Okuduğunuz kitaplarda şimdi ne yapmak gerektiği yazıyor mu efendim?" dedi Jackrum.

"Muhtemelen çavuş. *Savaş Zanaatı*'nda Song Sung Lo şöyle der: 'En büyük zafer, savaşmadan kazanmaktır.' Düşman, onun en güçlü olduğu yere saldırmamızı istiyor. Bu yüzden biz onu hayal kırıklığına uğratacağız. Bir yol bulunacaktır çavuş."

"Eh, ben o yolu bulamadım, ki buraya düzinelerce defa gelmişimdir," dedi Jackrum, sırıtmaya devam ederek. "Hah, *oraya* gir-

mek için sıçanların bile çamaşırcı kadın kılığına girmesi gerekir! O yolu kullanabilseniz bile, girişler dar, tavanda kızgın yağ dökülebilecek delikler var. Ve bir trolün sıkışarak da olsa geçemeyeceği kapılar ile birkaç labirent sayesinde, kaleye girmeye çalışırken yüz ayrı şekilde saldırıya uğrayabilirsiniz. Saldırmak için *harika* bir yer yani."

"Düşman nasıl girdi içeri acaba?" dedi Bluz.

"İhanetle muhtemelen efendim. Dünya hainlerle dolu. Ya da belki gizli bir giriş keşfetmişlerdir efendim. Bilirsiniz, varlığından *sizin* emin olduğunuz gizli bir giriş? Ya da belki unutmuşsunuzdur? Meşgulken insanın aklından çıkan türden bir şey herhâlde."

"Araştıracağız çavuş," dedi Bluz soğuk bir sesle, çalıların arasından çıkarlarken. Üniformasına yapışmış yaprakları silkeledi. Thalacephalos'u –ya da Bluz'un tabiriyle "sadık küheylanım"ı– kilometrelerce önce salıvermişlerdi. Bir yere at sırtında gizlice giremezdiniz ve Jackrum'un işaret ettiği gibi, hayvan yenilemeyecek kadar sıska, binilemeyecek kadar huysuzdu.

"Tamam efendim, evet, öyle de yapabiliriz efendim," dedi Jackrum, pür övüngen yardımseverlikle. "Nereyi araştırmamızı istersiniz efendim?"

"Gizli bir giriş *olmalı* çavuş. Kimse böyle bir yere tek bir giriş yapmaz. Anlaşıldı mı?"

"Evet efendim. Yalnız... belki de gizli girişi gizli tutmuşlardır efendim? Gizli ya? Yalnızca yardımcı olmaya çalışıyorum efendim."

Birinin telaşlı telaşlı dua ettiğini duyunca döndüler. Wazzer dizlerinin üzerine çökmüş, ellerini kenetlemişti. Manganın geri kalanı yavaşça geriledi. Dindarlık harika bir şeydir.

"O ne yapıyor çavuş?" dedi Bluz.

"Dua ediyor efendim," dedi Jackrum.

"Bunu sık sık yaptığını fark ettim. Bu, ee... nizami mi çavuş?" diye fısıldadı teğmen.

"Onu bilmek biraz güç efendim," dedi Jackrum. "Şahsen ben savaş meydanında defalarca dua etmişimdir. Askerin Duasını da sık sık etmişimdir efendim, itiraf etsem de olur."

"Şey... ben o duayı bildiğimi sanmıyorum," dedi Bluz.

"Ah, pek yakında, düşmanla karşılaştığınızda sözlerini bileceksiniz efendim, eminim. Ama genel olarak, 'Ah tanrım, ne olur bu piç beni öldürmeden ben onu öldüreyim,' falan diye gidiyor." Jackrum, Bluz'un yüzündeki ifadeyi görünce sırıttı. "Bu bizim 'Onaylanmış Versiyon' dediğimizdir efendim."

"Evet çavuş ama hepimiz sürekli dua etsek hâlimiz nice olurdu?" dedi teğmen.

"Cennette, Nuggan'ın sağ yanında oturuyor olurduk efendim," dedi Jackrum hemen. "Küçük bir çocukken bana öyle öğretilmişti efendim. Elbette biraz kalabalık olurdu, bu yüzden iyi ki cennete gitmeyeceğiz."

Bu noktada Wazzer dua etmeyi bıraktı ve dizlerindeki tozu silkeleyerek ayağa kalktı. Mangaya endişe verici, parlak bir gülümseme bahşetti. "Düşes, adımlarımıza rehberlik edecek," dedi.

"Ah... güzel," dedi Bluz zayıfça.

"Bize yolu gösterecek."

"Harika. Ee... belli bir yol haritasından bahsetti mi?" dedi teğmen.

"Bize gözler verecek ki görebilelim."

"Ha? Güzel. Eh, harika," dedi Bluz. "Bunu öğrenince kendimi kesinlikle çok daha iyi hissettim. Sen de daha iyi hissetmedin mi çavuş?"

"Evet efendim," dedi Jackrum. "Çünkü bundan önce efendim, bir duamız *yoktu*."

Manganın geri kalanı çalıların arasındaki derin çukurda saklanırken diğerleri üçerli gruplar hâlinde keşfe çıktı. Düşman devriyeleri vardıysa da patikadan ayrılmayan ve sessiz olmaya çalışmayan yarım düzine adamdan kaçınmak zor değildi. Askerler Zlobenialıydı; babalarının çiftliğinde dolaşıyormuş gibi davranıyorlardı.

Bir sebepten Polly, Maladict ve Wazzer'la –ya da başka bir deyişle, uçurumun kıyısında bir vampir ve uçurumdan çoktan düşmüş, ufkun ötesinde düşecek bir uçurum daha bulmuş bir kızla– keşif yaparken buldu kendini. Wazzer her gün değişiyordu, gerçek buydu. Bir ömür önce, askere yazıldıkları gün Wazzer gölge gördüğünde bile irkilen küçük, titrek bir öksüzdü. Şimdiyse bazen daha uzun boylu ve semavi bir kararlılıkla dolu görünüyordu ve gölgeler onun önünden kaçışıyordu. Eh, gerçekte değil, Polly itiraf etmek zorundaydı. Ama Wazzer, kaçışmaları gerekiyor gibi yürüyordu.

Sonra bir de Hindi Mucizesi vardı. Bunu açıklamak zordu.

Yamaçlarda yürüyorlardı. Yemek ateşlerinin kokusu sayesinde Zlobenialıların birkaç nöbet yerini fark edip kaçınmışlardı ama heyhat, kahve kokusu almamışlardı. Maladict kendine hâkim olabiliyor gibiydi, yalnızca kendi kendine harfler ve sayılar mırıldanıyordu fakat Polly, bir daha yaparsa sopayla vuracağını söyleyerek buna bir son vermişti.

Kaleyi gören bir başka dik yamacın kıyısına gelmişlerdi ve Polly bir kez daha teleskopu kaldırmış, yüksek duvarları ve kaya yığınlarını tarayarak herhangi bir giriş aramıştı.

"Nehre bak," demişti Wazzer...

Polly teleskopu indirirken manzara bulanarak yukarı kaydı. Teleskop durduğu zaman Polly beyazlığı seçti. Aradığı şeyi görmek için aleti gözünden çekmesi gerekti.

"Aman tanrım," dedi.

"Mantıklı," dedi Maladict. "Nehir boyunda bir patika var, gördün mü? Yolda da birkaç kadın."

"Ama kapı çok minik," dedi Polly. "İnsanları arayıp silahlı olup olmadıklarına bakmak çok kolay."

"Evet, askerler geçemez," dedi vampir.

"Ama... biz geçebiliriz," dedi Polly. "Ve biz de askeriz. Değil mi?"

Bir duraksama oldu. Sonra Maladict, "Askerlerin *silaha* ihtiyacı olur. Kılıçlar ve arbaletler fark edilir," dedi.

"İçeride silah var," dedi Wazzer. "Düşes söyledi. Şato silahlarla dolu."

"Düşmana silahlarını nasıl bıraktıracağımızı da söyledi mi?" dedi Maladict.

"Tamam tamam," dedi Polly çabucak. "Bir an önce Rupert'a haber vermemiz lazım. Geri dönelim."

"Dur bir dakika, onbaşı benim," dedi Maladict.

"Ee?" dedi Polly. "Ne olmuş?"

"Geri dönelim?" dedi Maladict.

"İyi fikir."

Kuş şakımalarına kulak kabartmış olması gerektiğini fark etti daha sonra. Dinleyecek kadar sakin olsa, uzaktaki tiz ötüşler haber verebilirdi ona.

Otuz adım gitmemişlerdi ki askeri gördüler.

Zlobenia ordusunun bir askeri, tehlikeli ölçüde akıllıydı. Adam, işgalcileri bulmanın yolunun patikalarda gürültülü gürültülü yürümek değil, ağaçların arasında sessizce süzülmek olduğunu fark etmişti.

Askerin arbaleti vardı. Polly bir çobanpüskülü çalısının etrafından dolanırken adamın aksi yöne bakması sırf şanstı... *Muh-*

temelen sırf şans. Polly kendini bir ağacın ardına fırlattı ve daha geriden gelen Maladict'e çılgınca el kol işaretleri yaptı, Maladict saklanmayı akıl etti.

Polly kılıcını çekti ve iki eliyle göğsüne bastırdı. Adamı duyabiliyordu. Biraz uzaktaydı ama yaklaşıyordu. Muhtemelen az önce buldukları küçük nöbet noktası, devriye rotaları üzerindeki olağan noktalardan biriydi. *Ne de olsa*, diye düşündü Polly acı acı, *eğitimsiz ahmakların karşısına çıkabilecek türden bir şeydi o; hatta belki sessiz bir devriye onları orada hazırlıksız yakalayabilir...*

Gözlerini yumdu ve sakin sakin nefes almaya çalıştı. İşte buydu, işte buydu, *işte buydu!* Öldürüp öldüremeyeceğini keşfedeceği an buydu.

Hatırlaması gereken, hatırlaması gereken, *hatırlaması gereken...* Metal etle buluştuğunda, metalin *onun* elinde olmasıydı.

Metalin tadını alabiliyordu ağzında.

Adam tam önünden geçip gidecekti. Tetikte olacaktı ama *o kadar da* tetikte değil. Kılıcı savurmak, saplamaya çalışmaktan daha iyiydi. Evet, kafa hizasında savurarak...

...bir ananın oğlunu, birinin erkek kardeşini, bir şilin ve yeni bir takım elbise için davulun peşine takılmış delikanlının tekini öldürebilirdi. Keşke eğitimli olsaydı, keşke birkaç hafta daha samandan adam biçerek bütün insanların samandan yapıldığına ikna olmuş olsaydı...

Polly donakaldı. Patikanın döndüğü yerin aşağısında Wazzer başını eğmiş, bir ağaç kadar kıpırtısız dikiliyordu. Asker Polly'nin ağacına gelir gelmez görecekti onu.

Şimdi yapmak zorundaydı. Belki de askerler bu yüzden yapıyordu. Düşes'i veya ülkelerini kurtarmak için değil. Düşmanı öldürürdünüz ki o sizin arkadaşlarınızı öldürmesin ve onlar da zamanı geldiğinde sizi kurtarsın...

İhtiyatlı adımların ağaca yaklaştığını duyabiliyordu. Kılıcı kaldırdı ve çeliğinin ışıltısını gördü...

...patikanın diğer yanında yabani bir hindi, bir kanat, tüy ve yankılanan gaklamalar kulesi hâlinde havaya fırladı ve yarı uçup yarı koşarak ormana daldı. Bir ok patırdadı ve son bir gaklama duyuldu.

"Ah, iyi atış Woody," dedi yakından gelen bir ses. "Hem de kocaman bir hindiye benziyor."

"Bunu gördünüz mü?" dedi başka bir ses. "Bir adım daha atsam ayağıma dolaşacaktı!"

Ağacın arkasında, Polly nefes verdi.

Biraz daha öteden üçüncü bir ses yükseldi. "Geri dönelim mi onbaşı? Kuşun nasıl kaçtığına bakılırsa Kaplan bir kilometre koşmuştur!"

"Evet, ben de çok korktum," dedi en yakındaki ses. "Kaplan her ağacın ardında saklanıyor ha?"

"Pekâlâ, bugünlük bu kadar. Karım kuşu güzelce pişirir ve..."

Askerlerin sesleri yavaş yavaş ağaçların arasında soldu. Polly kılıcı indirdi. Maladict'in kendi çalısının arasından uzanıp ona baktığını gördü. Polly parmağını dudaklarına götürdü, Maladict başını salladı. Polly kuş ötüşleri yatışana kadar bekledi ve sonra ağacın arkasından çıktı. Wazzer düşüncelere dalmış görünüyordu; Polly onun elini dikkatle tuttu. Sessizce, bir ağaçtan diğerine süzülerek çukura geri döndüler. Özellikle Polly ile Maladict konuşmuyordu ama bir iki kez göz göze geldiler.

Bir hindi, *elbette,* avcı üzerine basana kadar saklanırdı, değil mi? O hindi *elbette* baştan beri oradaydı ve asker tepesinde bitince ürkmüştü. Elbette. Olağanüstü büyük bir kuştu, hiçbir aç askerin direnemeyeceği bir hindiydi. Ama... Ee?

Beyin sırf siz düşünmeyi bırakmasını istiyorsunuz diye dü-

şünmeyi bırakmayacağından, Polly ekledi: *Düşes'in yalnızca küçük şeyleri harekete geçirebildiğini söylemişti. Bir kuşun zihnindeki düşünce, ne kadar küçüktür?*

Çukurda yalnızca Yeşim ve Igorina bekliyordu onları. Diğerlerinin bir buçuk kilometre ötede daha iyi bir yer bulduklarını söylediler.

"Gizli girişi bulduk," dedi Polly usulca, o tarafa yürürlerken.

"İçeri girebilecek miyiz?" dedi Igorina.

"Çamaşırcı kadınların kapısı," dedi Maladict. "Tam nehrin kıyısında. Ama patika var."

"Tamaşırcı kadın mı?" dedi Igorina. "Ama bu bir *tavaş!*"

"Giysiler yine de kirleniyor," dedi Polly.

"Daha da beter kirleniyordur hatta," dedi Maladict.

"Ama... *bizim* kadınlarımız? Düşmanın kirlilerini mi yıkıyor?" dedi Igorina şok içinde.

"Eğer alternatifi aç kalmaksa, evet," dedi Polly. "Ben kadınların birinin, elinde bir sepet ekmekle çıktığını gördüm. Kalenin tahıl ambarlarıyla dolu olduğunu söylüyorlar. Hem, sen de bir düşman askerini dikmiştin, değil mi?"

"O farklı," dedi Igorina. "Bizim gibi adaml... şey, kişileri kurtarmak bidim görevimiz. Ama iç tamaşırları hakkında hiçbir şey söylenmemiş."

"Kadın kılığına girersek içeri girebiliriz," dedi Polly.

Bu, sessizlikle karşılandı. Sonra, "Kadın kılığına girersek mi?" dedi Igorina.

"Ne demek istediğimi biliyorsun!" dedi Polly.

"*Tamaşırcı kadın* kılığına mı?" dedi Igorina. "Bunlar cerrah elleri!"

"Gerçekten mi? Hangi cerrahtan aldın?" dedi Maladict. Igorina ona dil çıkardı.

"Çamaşır yıkamamız gerektiğini söylemiyorum ayrıca," dedi Polly.

"Ne gerektiğini söylüyorsun o zaman?" dedi Igorina.

Polly duraksadı. "Ağabeyim oradaysa onu oradan çıkarmak istiyorum," dedi. "Ve işgali durdurabilirsek, bu da iyi bir fikir olur."

"Bunun için daha fazla çitilemek gerekebilir," dedi Maladict. "Bakın, ânın heyecanını mahvetmek istemem ama bu gerçekten korkunç bir fikir. Teğmen bu kadar çılgınca bir şey yapmayı kabul etmez."

"Evet, etmez," dedi Polly. "Ama kendisi önerebilir."

"Hmm," dedi Bluz kısa bir süre sonra. "Çamaşırcı kadınlar? Bu *olağan mı*, Çavuş Jackrum?"

"Evet efendim. Bu bölgedeki köylü kadınlar yapıyordur herhâlde. Kale bizim ellerimizdeyken yaptıkları gibi," dedi Jackrum.

"Düşmana yardım ve yataklık ettiklerini mi söylüyorsun? Neden?"

"Aç kalmaktan iyidir efendim. Hayatın gerçeği. Ayrıca... sırf çamaşır yıkamaktan ibaret de değil."

"Çavuş, burada genç erkekler var!" diye terslendi Bluz kızararak.

"Yani eninde sonunda ütü ve yama işleri de yapmaları gerekecek efendim," dedi Jackrum sırıtarak.

Bluz ağzını açtı. Bluz ağzını kapattı.

"Çaylar geldi efendim," dedi Polly. Çay son derece faydalı bir şeydi. İnsana herkesle konuşmak için bahane veriyordu.

Yarı yıkık bir çiftlik evinin kalıntıları arasındaydılar. Görünüşe göre devriyeler bile buraya gelmiyordu. Eski ateşlerden izler yoktu, mevcut işgale dair işaret yoktu. Ayrıca leş gibi kokuyordu ve çatının yarısı gitmişti.

"Kadınlar öylece girip çıkıyor muydu Perks?" dedi teğmen.

"Evet efendim," dedi Polly. "Aklıma bir fikir geldi efendim. Fikrimi size söyleyebilir miyim efendim?" Jackrum'un tek kaşını kaldırdığını gördü. Abarttığının farkındaydı ama zaman daralıyordu.

"Lütfen söyle Perks," dedi Bluz. "Yoksa patlayacaksın sanırım."

"Bizim için casusluk yapabilirler efendim! Hatta bizim için kapıyı açabilirler!"

"Bravo asker!" dedi Bluz. "Düşünebilen askerleri severim."

"Ya evet," diye hırladı Jackrum. "Biraz daha sivri zekâlı olsa kendini kesecek. Efendim, onlar temel olarak *çamaşırcı kadın*. Genç Perks alınmasın, zeki çocuk gerçekten ama İhtiyar Riley Ana kale kapılarını açmaya çalıştığında ortalama bir nöbetçi dikkat *kesilir*. Hem de yalnızca çift kanatlı bir kapı değil söz konusu olan. *Altı* adet çift kanatlı kapı ve aralarında, yanlış türden biriyseniz size pis pis bakabilecek nöbetçilerin beklediği cici, küçük avlular, çekme köprüler ve biri tipinizi beğenmezse düşecek dikenli tavanlar var. Sabunlu ellerle *bunları* açsınlar da görelim!"

"Maalesef çavuşun hakkı var Perks," dedi Bluz hüzünle.

"Ama kadınlar birkaç nöbetçiyi bayıltabilirse efendim, kendi kullandıkları küçük kapıdan içeri alabilirler bizi," dedi Polly. "Kalenin kumandanını bile ele geçirebiliriz efendim! Bahse girerim kalenin içinde bir sürü kadın vardır. Mutfaklarda falan... Onlar bizim için kapıları açabilirler!"

"Hadi ama Perks!" diye başladı Jackrum.

"Hayır çavuş, bekle," dedi Bluz. "Ne kadar şaşırtıcı olsa da Perks, çocuksu hevesinin içinde fark etmeden bana çok ilginç bir fikir verdin..."

"Öyle mi efendim?" dedi Polly, çocuksu bir hevesle, fikri Bluz'un alnına dövmeyle işlemeyi düşündüğünü belli etmeden. Bu kadar akıllı biri için ne kadar da aptaldı bu teğmen!

"Gerçekten de öyle Perks," dedi Bluz. "Çünkü elbette, bizi içeri sokmak için aslında yalnızca 'çamaşırcı kadına' ihtiyacımız var, değil mi?"

Tırnak işaretleri umut vadediyordu. "Evet, kesinlikle efendim," dedi Polly.

"Ve tabiri caizse 'at gözlüklerini' çıkarırsak, söz konusu 'kadının' aslında kadın olması *gerekmiyor!*" Bluz gülümsedi.

Polly dürüst bir şaşkınlık numarasıyla alnını kırıştırdı.

"Öyle mi efendim?" dedi. "Tam olarak anladığımı sanmıyorum efendim. Kafam çok karıştı."

"Söz konusu 'kadın' bir erkek olabilir Perks!" dedi Bluz zevkten dört köşe. "Bizden biri! Kadın kılığına girmiş biri!"

Polly rahat bir nefes aldı.

Çavuş Jackrum kahkaha attı. "Nuggan iyiliğinizi versin efendim! Çamaşırcı kadın kılığına girmek, bir yerden *kaçmak* içindir! Askerî kural!"

"Bir adam içeri girebilirse kapıdaki nöbetçileri etkisiz hâle getirebilir, durumu askerî bir bakış açısıyla değerlendirebilir ve ekibin geri kalanını da içeri alabilir!" dedi Bluz. "Eğer bu gece yapılırsa beyler, sabaha kilit noktalar bizim kontrolümüzde olabilir!"

"Ama bunlar erkek değil efendim," dedi Jackrum.

Polly döndü. Çavuş dosdoğru ona bakıyordu, hatta Polly'nin *içine* bakıyordu. *Ah, kahretmes... şey, yani kahretsin! Adam biliyor...*

"Pardon?"

"Bunlar... benim küçük çocuklarım efendim," diye devam etti Jackrum, Polly'ye göz kırparak. "Hevesli çocuklar, cesur çocuklar ama düşmanlarının gırtlağını kesecek, kalbini bıçaklayacak tipler değiller. Onlar doğru düzgün bir orduda, birlik hâlinde hareket edecek kargılı askerler olmak için askere yazıldılar efendim.

'Siz benim küçük çocuklarımsınız,' dedim kayıtlarını alırken. 'Size göz kulak olacağım,' dedim. Onları ölüme götürmenize seyirci kalamam!"

"Bu kararı vermek bana kalmış çavuş," dedi Bluz. "Mesele 'ölüm kalım meselesi.' Zor zamanda kim ülkesi için canını koymaz ki ortaya?"

"Doğru düzgün, şerefli bir savaşta öyledir efendim ama kendi kalelerinde sinsi sinsi dolaştıkları için iğrenç tipler tarafından kafalarına vurulacaksa, değil. Casusluktan ve gerçek rengimi saklamaktan hiç hoşlanmamışımdır efendim, hem de asla."

"Çavuş, başka seçeneğimiz yok. 'Talih kuşundan' faydalanmamız lazım."

"Ben kuşları bilirim efendim. Küçük balıkları *kaparlar*." Çavuş yumruklarını sıkarak kalktı.

"Adamların için endişelenmen çok güzel çavuş, ama bizim görevimiz..."

"Ünlü son direniş mi efendim?" dedi Jackrum. Yıkık şöminede yanan ateşe ustalıkla tükürdü. "Ünlü son direnişlerin canı cehenneme efendim. Bu yalnızca ünlü şekilde ölmenin bir yolu!"

"Çavuş, itaatsizliğin gittikçe..."

"Ben giderim," dedi Polly usulca.

İki adam durdu, döndü ve bakakaldı.

"Ben giderim," diye tekrarladı Polly daha yüksek sesle. "Birinin gitmesi lazım."

"Aptal olma Perks!" diye azarladı Jackrum onu. "Orada neler olduğunu bilmiyorsun, kapının ardında ne tür nöbetçilerin beklediğini bilmiyorsun! Ayrıca..."

"O zaman öğrenirim çavuş, değil mi?" dedi Polly, çaresizce gülümseyerek. "Belki sizin görebileceğiniz bir yere çıkıp sinyal yollarım ya da..."

"En azından bu konuda çavuşla aynı fikirdeyim Perks," dedi Bluz. "Gerçekten asker, asla işe yaramaz. Cesur bir delikanlısın kesinlikle ama *seni* kadın sanacaklarını sana düşündüren ne?"

"Eh, efendim... *Ne?*"

"Şevkin kayda geçti Perks," dedi Bluz gülümseyerek. "Ama bilirsin, iyi bir subay, adamlarına göz kulak olur ve söylemem lazım, *hepinizde* bazı küçük... alışkanlıklar fark ettim. Son derece normal alışkanlıklar tabii, endişelenecek şeyler değil... Mesela arada bir, burun deliklerinizin derinliklerinde keşfe çıkmak. Ya da gaz çıkardıktan sonra sırıtma eğilimi. Genç delikanlılara özgü, öhöm... malum yerlerinizi kaşıma. O tür şeyler işte. Kendinizi hemen ele vermenize sebep olacak ve izleyen herhangi birine 'kadın kılığına bürünmüş erkekler' olduğunuzu belli edecek küçük ayrıntılar bunlar, inanın bana."

"Eminim ben başarabilirim efendim," dedi Polly zayıfça. Jackrum'un gözlerini üzerinde hissedebiliyordu. *Kahrolmaya... kahrolası, biliyorsun değil mi? Ne zamandan beri biliyorsun?*

Bluz başını iki yana salladı. "Hayır, sizi hemen saptayabilirler. Hepiniz iyi çocuklarsınız ama onları ikna edebilecek yalnızca bir kişi var burada. Manickle?"

"Evet efendim?" dedi Shufti, aniden çöken panikle kaskatı kesilerek.

"Bana bir elbise bulabilir misin?"

Sessizliği ilk bozan Maladict oldu. "Efendim, söylemeye çalıştığınız şey... *Siz* mi kadın kılığına gireceksiniz?"

"Bu konuda deneyimi olan tek kişi benim açık ki," dedi Bluz, ellerini birbirine sürterek. "Eski okulumda sık sık etek giyerdik." Etrafındaki tamamen ifadesiz yüzlere baktı. "Tiyatro için yani," dedi neşeyle. "Bizim yatılı okulda kız yoktu elbette ama *bunun* bizi durdurmasına izin vermedik. *Boynuzlular Komedyası*'nda oyna-

dığım Leydi Şakrak rolüyle hâlâ konuşuluyormuşum. Yumyum rolüm ise... Çavuş Jackrum iyi mi?"

Çavuş iki büklüm olmuştu ama dizlerinin hizasından gaklamayı başardı: "Eski bir savaş yarası efendim. Aniden sancıdı da!"

"Lütfen ayağa kalkmasına yardımcı ol Er Igor. Nerede kalmıştım... Tamam, hepinizin şaşkın olduğunu görebiliyorum ama bunda *tuhaf* bir şey yok. Eski, güzel bir gelenektir erkeklerin kadın kılığına girmesi. Altıncı sınıfta bizim çocuklar eğlencesine yapardı." Bir an duraksadı ve düşünceli düşünceli ekledi: "Özellikle de Wrigglesworth, bir sebepten..." Düşünceden kurtulmaya çalışırmış gibi başını iki yana salladı ve devam etti: "Neyse işte, bu konuda deneyimim var."

"Peki, eğer içeri... Şey, yani içeri girmeyi *başardığınızda* ne yapacaksınız efendim?" dedi Polly. "Nöbetçileri kandırmanız yetmez. İçeride başka kadınlar da vardır."

"Sorun olmaz Perks," dedi Bluz. "Kadınsı şekilde davranırım. Sahnede kullandığım bir numara vardı, *sesimi böyle tizleştiriyorum.*" Çıkardığı falsettoyla cam çizebilirdiniz. "Gördün mü? Evet, eğer bir kadına ihtiyacımız varsa, aradığınız adam benim."

"Hayret verici efendim," dedi Maladict. "Bir anlığına burada bir kadın olduğuna yemin edebilirim."

"Doğru düzgün korunmayan başka girişler varsa onları da bulabilirim," diye devam etti Bluz. "Kimbilir, belki kadınsı cilvelerimle nöbetçilerin birinden bir anahtar bile edinebilirim! Ve eğer yol açıksa size sinyal yollarım. Bir pencereden havlu asarak belki. En azından, aşikâr ölçüde olağandışı bir şekilde."

Yine sessizlik çöktü. Manganın pek çok üyesi tavana bakıyordu.

"Ee... evet," dedi Polly. "Bunu dikkatle düşündüğünüz belli oluyor efendim."

Bluz içini çekti. "Keşke Wrigglesworth burada olsaydı," dedi.

"Neden efendim?"

"Elbise bulmak konusunda olağanüstü becerikliydi o genç Wrigglesworth," dedi teğmen.

Polly, Maladict'le göz göze geldi. Vampir yüzünü buruşturdu ve omuzlarını silkti.

"Ee..." dedi Shufti.

"Evet Manickle?"

"Benim çantamda bir iç etek var efendim."

"Aman Nugganım! Neden?"

Shufti kızardı. Buna bir yanıt düşünmemişti.

"Targı bedi olarak ependim," diye araya girdi Igorina çabucak.

"Evet! Evet, doğru!" dedi Shufti. "Ben... Plün'deki handa bulmuştum..."

"Bulabildikleri her tür bedi almalarını töylemittim ependim. Ne olur ne olmad diye."

"Çok iyi düşünmüşsün!" dedi Bluz. "Başka kadın eşyası olan var mı?"

"Varta *hit* tatırmam ependim," dedi Igorina, etrafındakilere bakarak.

Bakıştılar. Paketler indirildi. Polly ve Maladict dışında herkesin bir şeyleri vardı ve başlarını eğerek ortaya çıkardılar. Bir gecelik, bir etek ve açıklanamaz bir ihtiyacın kalıntısı olarak, başörtüleri.

"Ciddi şekilde yaralanacağımızı düşünmüşsünüz belli ki," dedi Bluz.

"Ne kadar dikkatli oltak addır ependim," dedi Igorina. Polly'ye sırıttı.

"Tabii, saçlarım epey kısa ama..." dedi Bluz düşünceli düşünceli.

Polly kaybettiği, muhtemelen Strappi'nin elinde olan buklelerini düşündü. Ama çaresizlik, anılarını canlandırdı.

"Girenlerin çoğu *yaşlı kadınlara* benziyordu," dedi çabucak. "Başörtüsü ve bone takıyorlardı. Eminim Igori... Eminim Igor bir şeyler uydurabilir efendim."

"Bid Igorlar tok bederikliyiddir ependim," diye onayladı Igorina. Ceketinin içinden siyah, deri bir cüzdan çıkardı. "Bana igneyle on dakika verin ependim, o kadarı yeter."

"Ah, *yaşlı* kadını da harika oynarım," dedi Bluz. Lofty'nin yerinde sıçramasına sebep olan bir hızla iki elini aniden pençe gibi kıvırarak uzattı, yüzüne çılgınca bir ahmaklık oturttu ve ciyakladı, "*Ah bana vahlar bana! Zavallı yaşlı ayaklarım! Hiç benim gençliğimdeki gibi değil! Oy oy oy!*"

Arkasında, Çavuş Jackrum başını ellerine aldı.

"Hayret verici efendim," dedi Maladict. "Hiç böyle bir dönüşüm görmemiştim!"

"Belki biraz daha *az* yaşlı olabilir efendim?" diye öneride bulundu Polly. Bluz ona, Hattie teyzesinin bir kadeh şerinin üçte ikisini içtikten sonraki hâlini hatırlatmıştı.

"Öyle mi düşünüyorsun?" dedi Bluz. "Peki, eğer eminsen..."

"Bir de, ee... *gerçekten* bir nöbetçiyle karşılaşırsanız, ee... yaşlı kadınlar genellikle şey yapmaz efendim, şey..."

"...cilveleşmez..." diye fısıldadı Maladict. Onun düşüncelerinin de aynı korkunç yokuştan aşağı tam gaz yuvarlandığı açıktı.

"...evet, cilveleşmez," diye bitirdi Polly kızararak. Bir daha düşünerek ekledi: "En azından, bir kadeh şeri içmemişse."

"Ben de tırat olmanıdı tavtiye ederim ependim..."

"Tırat?" dedi Bluz.

"Tıraş efendim," dedi Polly. "Ben tıraş malzemelerini hazırlayayım efendim."

"Ooo, evet. Elbette. Sakallı bir yaşlı kadın pek görülmez ha? Parthenope halam hariç tabii, hatırladığım kadarıyla. Bir de, ee... iki balonu olan var mı?"

"Şey... neden efendim?" dedi Tonker.

"Büyük göğüsler her zaman kahkaha çeker," dedi Bluz. Etrafındaki yüzlere baktı. "Pek de iyi bir fikir değil belki? *Yazık Ağaçmış* oyununda Dul Titrek Hatun olarak bol bol alkış almıştım. Yok mu?"

"Bence Igor, daha, ee... gerçekçi bir şey dikebilir efendim," dedi Polly.

"Gerçekten mi? Ah pekâlâ, eğer öyle düşünüyorsanız..." dedi Bluz morali bozularak. "Ben gidip rolüme bürüneyim bari."

Binanın tek diğer odasında gözden kayboldu. Birkaç saniye sonra, muhtelif tırnak gıcırtısı tonlarında, "Oy oy, zavallı ayaklarım!" sözcüklerini tekrarladığını işittiler.

Manga kafa kafaya verdi.

"*Bu da* neydi böyle?" dedi Tonker.

"Tiyatrodan bahsediyordu," dedi Maladict.

"O ne ki?"

"Nuggan'ın gözünde Günah olan bir şey elbette," dedi vampir. "Açıklamak uzun sürer sevgili çocuğum. Yani... insanlar, dünyanın bambaşka bir yer olduğu devasa bir odada, hikâye anlatmak için başka insanlarmış gibi davranırlar; başkaları da oturup çikolata yiyerek onları izler. Çok ama çok Günahtır."

"Bir seferinde kasabaya kukla gösterisi gelmişti," dedi Shufti. "Sonra adamı sürükleyerek götürdüler ve kukla gösterisi Günah ilan edildi."

"Hatırlıyorum onu," dedi Polly. Timsahlar otorite figürlerini yerken gösterilmemeliydi belli ki. Gerçi kukla gösterisi kasabaya gelene kadar kimse timsahın ne olduğunu da bilmiyordu. Palyaçonun karısını dövdüğü kısım da Günahtı, çünkü kuralın aksine,

iki buçuk santimden daha kalın bir sopa kullanmıştı. Her neyse... Teğmen bir dakika bile dayanamaz," dedi.

"Evet ama bizi dinlemiyor, değil mi?" dedi Igorina. "Makat ve iğne kullanarak onu kadına dönüştürmek için elimden geleni yapsam da..."

"Igorina, *sen* bu tür şeylerden bahsederken kafamda tuhaf tuhaf resimler oluşuyor," dedi Maladict.

"Pardon," dedi Igorina.

"Dua edebilir misin Wazzer?" dedi Polly. "Bence burada bir mucizeye ihtiyacımız olacak."

Wazzer itaatle gözlerini yumdu, ellerini kavuşturdu ve sonra utangaç utangaç, "Bu kez bir hindiden fazlasının gerekeceğini söylüyor," dedi.

"Wazz?" dedi Polly. "Sen gerçekten de..." Küçük, parlak surat onu izlerken sustu.

"Evet," dedi Wazzer. "Ben gerçekten de Düşes'le konuşuyorum."

"Evet, eh... ben de eskiden konuşurdum," diye terslendi Tonker. "Eskiden ona *yalvarırdım*. O aptal surat ise öylece bakardı ve hiçbir şey yapmazdı. Düşes hiçbir şeyi *durdurmadı*. Bütün o şeyler, onca aptalca..." Sözcük seli beynini tıkayınca sustu. "Her neyse, *seninle* neden konuşsun?"

"Çünkü ben dinliyorum," dedi Wazzer usulca.

"Ne diyor peki?"

"Bazen yalnızca ağlıyor."

"*Ağlıyor mu?*"

"Evet. İnsanlar ondan bir sürü şey istiyor ama o onlara hiçbir şey veremiyor." Wazzer, odayı aydınlatan gülümsemelerinden birini bahşetti. "Ama ben doğru yere vardığımda her şey yoluna girecek," dedi.

"Eh, tamam o zaman..." diye başladı Polly, Wazzer'ın onda yarattığı derin utanç bulutunun içinden.

"Evet, doğru," dedi Tonker. "Ama ben kimseye dua etmiyorum, tamam mı? Bir daha asla. Bundan hoşlanmıyorum Wazz. Sen iyi çocuksun fakat bu şekilde gülümsemen hoşuma gitmi..." Durdu. "Ah, hayır..."

Polly, Wazzer'ın yüzüne baktı. Yüzü ince ve keskin açılarla doluydu. Resimdeki Düşes... eh, besili bir kalkanbalığına benziyordu ama gülümseme derseniz, kızın *gülümsemesi*...

"Buna tahammül etmeyeceğim!" diye hırladı Tonker. "Hemen bırak şunu! Ciddiyim! Tüylerimi ürpertiyorsun! Ozz, kızın... oğlanın o şekilde gülümsemesini engelle!"

"Hepiniz sakinleşin lütf..." diyecek oldu Polly.

"Çenenizi kapar mısınız!" dedi Jackrum. "İnsan kendi çiğnemesinin sesini bile duyamıyor. Bakın, hepiniz diken üstündesiniz. Olur öyle. Wazzer savaştan önce bir parça din bulmuş kendine. O da olur. Ve yapacağınız şey, bu hisleri düşmana saklamak. Sakin olun. Biz askeriyede buna 'emir' deriz, anladınız mı?"

"Perks!?" Bluz'un sesiydi.

"Acele etsen iyi olacak," dedi Maladict. "Korsesinin bağlanmasını istiyordur muhtemelen..."

Aslında Bluz, bir sandalye kalıntısının üzerinde oturuyordu.

"Ah, Perks. Tıraş lütfen," dedi.

"Eliniz iyileşti sanıyordum efendim?"

"Ee... evet." Bluz mahcup bakışlarını kaçırdı. "Sorun şu ki Perks... Dürüst olmam gerekirse hiç kendi kendime tıraş olmadım ben. Gerekmedi. Okulda beni tıraş eden bir adam vardı ve sonra elbette orduda Blitherskite ve bana hizmet edecek bir emi-

reri verdiler ve, ee... kendi kendime tıraş olma denemelerimde de epey kan çıktı. Plotz'a varana kadar üzerinde düşünmedim gerçekten. Sonunda aniden utanç verici bir duruma dönüştü."

"Üzüldüm efendim," dedi Polly. Tuhaf bir dünyaydı bu.

"Daha sonra belki bana birkaç ipucu verebilirsin," diye devam etti Bluz. "Senin hep tertemiz tıraşlı olduğunu fark etmeden geçemedim. General Frak görse memnun olurdu. Sakal bıyığa çok karşı olduğu söylenir."

"Nasıl isterseniz efendim," dedi Polly. Bu sefer kaçış yoktu. Usturayı gösterişli hareketlerle biledi. Belki de yalnızca birkaç küçük kesikle tamamlayabilirdi...

"Sence kızarmış bir buruna ihtiyacım var mı?" dedi Bluz.

"Muhtemelen efendim," dedi Polly. *Çavuş beni biliyor, eminim*, diye düşündü. *Bildiğini biliyorum. Neden sesini çıkarmıyor?*

"*Muhtemelen* mi Perks?"

"Ne? Ha. Hayır... Neden kırmızı burun efendim?" dedi Polly, köpüğü teğmenin suratına hızlı hızlı yayarak.

"Çok daha *pff* komik görünür belki."

"Ne amacı olur bilemiyorum efendim. Şey... geriye yaslanırsanız efendim..."

"*Genç Perks hakkında bilmeniz gereken bir şey var efendim!*"

Polly ciyakladı. Jackrum ancak bir çavuşun becerebileceği kadar sessizce yürüyerek girmişti odaya.

"*Pff* çavuş?" dedi Bluz.

"Perks, bir erkeği nasıl tıraş edeceğini bilmiyor efendim," dedi Jackrum. "Usturayı bana ver Perks."

"Tıraş etmeyi bilmiyor mu?" dedi Bluz.

"Hayır efendim. Perks bize yalan söyledi, değil mi Perks?"

"Tamam çavuş, uzatmana gerek yok," diye içini çekti Polly. "Teğmen, ben..."

"...yaşı tutmuyor," dedi Jackrum. "Değil mi Perks? Yalnızca on dört yaşındasın, değil mi?" Teğmenin kafasının üzerinden Polly'ye baktı ve göz kırptı.

"Ee... askere yazılmak için yalan söyledim efendim, evet," dedi Polly.

"Kendisi ne kadar isterse istesin böyle bir çocuğu kaleye sürüklemememiz lazım bence," dedi Jackrum. "Bu konuda yalnız olduğumu da sanmıyorum. Değil mi Perks?"

Ah, demek oyunun bu. Şantaj, diye düşündü Polly.

"Evet çavuş," dedi bıkkınlıkla.

"Küçük çocukların katledilmesine izin veremeyiz efendim, değil mi?" dedi Jackrum.

"Ne demek istediğini *pff* anlıyorum çavuş," dedi teğmen, Jackrum usturayı nazikçe onun yanağında dolaştırırken. "Zor bir durum bu."

"Buna bir son verelim o zaman?" dedi Jackrum.

"Diğer yandan çavuş, senin de *pff* orduya çocukken katıldığını biliyorum," dedi Bluz. Ustura durdu.

"Eh, o zamanlar fark..." diye başladı Jackrum.

"Görünüşe göre *beş* yaşındaymışsın," diye devam etti teğmen. "Senin gibi, orduda efsaneye dönüşmüş biriyle tanışacağımı öğrendiğimde elbette dosyalarına baktım ki terhis belgelerini sana sunarken birkaç espri yapabileyim. Geçmiş zamanlar hakkında küçük, komik anılar gibi? Bu yüzden, kaç senedir maaş hak ettiğini görünce ne kadar şaşırdığımı hayal edebilirsin. Emin olmak biraz zor ama altmış seneyi bulmuş gibi."

Polly usturayı iyice bileylemişti ve şimdi Jackrum'un elinde, teğmenin yanağına dayanmış duruyordu. Polly ormandaki cinayeti düşündü. Ah, tamam, kaçmaya çalışan bir mahkûmu öldürmüşlerdi, ama... *Öldürdüğüm ilk subay olmayacak...*

"Muhtemelen kayıtlarda hata vardır efendim," dedi Jackrum soğuk bir sesle. Duvarları yosun tutmuş boş odada, çavuş devasa görünüyordu.

Bacaya tünemiş bir baykuş öttü. Sesi odada yankılandı.

"Aslına bakarsan hayır, çavuş," dedi Bluz, usturanın hiç farkında değilmiş gibi. "Senin kayıtlarınla oynanmış. Hem de defalarca. Hatta bir seferinde, General Frak tarafından. Yaşından on sene eksiltmiş ve değişikliği bizzat imzalamış. Yalnızca o da değil. Dürüst olmak gerekirse çavuş, tek bir sonuca varabiliyorum ancak..."

"Neymiş peki o efendim?" Ustura yine Bluz'un boynuna yaslanarak durdu. Keskin sessizlik uzadıkça uzadı.

"Jackrum adlı başka bir adam varmış," dedi Bluz yavaşça, "ve onun kayıtları... seninkilere karışmış ve... eh, sayı saymaktan anlamayan subayların her düzeltme girişimi, durumu daha da karmaşık hâle getirmiş."

Ustura ipeksi bir pürüzsüzlükle hareket etmeye devam etti. "Tam üstüne bastınız efendim," dedi Jackrum.

"Açıklayıcı bir not yazacağım ve dosyana ekleyeceğim," diye devam etti Bluz. "Bana öyle geliyor ki, yapılacak en mantıklı şey sana hemen şu anda, kaç yaşında olduğunu sormak. *Kaç* yaşındasın çavuş?"

"Kırk üç efendim," dedi Jackrum hemen. Polly, böylesine büyük bir kuyruklu yalan üzerine muazzam bir gök gürültüsü bekleyerek başını kaldırdı.

"Emin misin?" dedi Bluz.

"Kırk beş efendim. Asker hayatının zorlukları insanın yüzüne yansıyor efendim."

"Yine de..."

"Ah, aklımdan çıkmış birkaç doğum günü daha hatırladım şimdi efendim. Kırk yedi yaşındayım efendim." Polly yine semavi bir kınama gürlemesi gelmediğini fark etti.

"Şey... evet. Pekâlâ. Ne de olsa bilecek *bir* kişi varsa o da sensin, değil mi çavuş? Kayıtları değiştireceğim."

"Teşekkür ederim efendim.

"Tıpkı General Frak'ın yaptığı gibi. Ve Binbaşı Galoş'un. Ve Albay Çorap'ın."

"Evet efendim. Hayatım boyunca kayıt hataları peşimi bırakmadı efendim. Ne çektim onlardan!" Jackrum geriledi. "İşte bitti efendim. Yüzünüz bebek poposu kadar pürüzsüz. *Her şeyin* böyle olması gerekir, değil mi efendim? Ben öteden beri her şeyin pürüzsüz olmasını istemişimdir."

Ağaçların arasında patikaya yürüyen ve sonra kapıya doğru yol alan dağınık kadın sırasına katılan teğmeni izlediler. Çığlıklar yükselmesi ihtimaline karşı kulak kabarttılar ama tek bir çığlık bile duyulmadı.

"*Herhangi* bir kadın o kadar kıvırtır mı?" dedi Wazzer, çalıların arasından bakarak.

"Yasal olarak hayır sanırım," dedi Polly, teğmenin teleskopuyla kaleyi tarayarak. "Neyse, iyi olduğunu anlatan bir tür sinyal beklememiz gerekecek artık."

Tepelerinde bir yerde bir şahin çığlık attı.

"Bence kapıdan girer girmez yakalamışlardır," dedi Maladict. "Bahse girebilirim."

Yeşim'i nöbette bıraktılar. Boyası kazınmış bir trol kayalık manzaraya o kadar iyi karışabilirdi ki onunla çarpışana kadar fark etmezdiniz ve çarpıştığınız zaman da sizin için çok geç olurdu.

Ağaçların arasından geçerek geri döndüler. Yıkık çiftlik evine varmalarına az kalmışken... sonunda *oldu*.

"Dayanabiliyor musun Mal?" dedi Polly. "Meşe palamutları işe yaradı mı? Kahveden hiç bahsetmedin de..."

Maladict durdu ve yavaşça döndü; Polly dehşetle, yüzünün terle parladığını gördü. "*Hatırlatman* gerekiyordu, değil mi?" dedi boğuk bir sesle. "Ah, lütfen, hayır! O kadar zor dayanıyordum ki! O kadar iyi iş çıkarıyordum!" Öne doğru devrildi ama elleri ve dizleri üzerinde kalmayı başardı. Sonra başını kaldırdı, gözleri kırmızı kırmızı parlıyordu. "Igorina'yı... çağır," diye mırıldandı, kesik kesik nefes alarak. "Bunu yapmaya hazır olduğunu *biliyorum*..."

...fopfopfop...

Wazzer hararetle dua etmekteydi. Maladict ayağa kalkmaya çalıştı, dizlerinin üzerine düştü ve kollarını yakarırcasına gökyüzüne kaldırdı.

"Kaçabiliyorken kaçın," diye mırıldandı, dişleri gözle görülür biçimde uzarken. "Ben..."

Bir gölge belirdi, havada bir hareketlilik oldu ve vampir kendinden geçerek öne yıkıldı. Berrak gökyüzünden, çeyrek kiloluk bir kahve çekirdeği torbası düşmüştü üzerine.

Polly, Maladict'i omzunda taşıyarak çiftlik evine döndü. Onu bayat samanların üzerine yatırarak elinden geldiğince rahat ettirdi ve manga tartışmaya başladı.

"Torbayı ağzından almaya çalışmalı mıyız sence?" dedi Shufti endişeyle.

"Ben denedim, bırakmıyor," dedi Polly.

"Ama baygın!"

"Yine de bırakmıyor. Onu *emiyor*. O an kendinde olmadığına yemin edebilirim ama yine de uzanıp torbayı kaptı ve ısırdı! Ayrıca torba bulutsuz gökyüzünden düştü!"

Tonker, Wazzer'a baktı. "Düşes'in oda servisi var mı?" dedi.

"Hayır. Diyor ki... o yapmamış."

"Beklenmedik balık yağmurları görülebiliyor," dedi Igorina, Maladict'in yanında diz çökerek. "Bir kahve plantasyonunda hortum tıkmış olması mümkün. Sonra belki şimşek çarparak..."

"Küçük kahve torbaları üreten fabrikadan hangi noktada geçmiştir peki?" dedi Tonker. "Üzerinde, 'Klatch'ın Nadir Kavrulmuş Kahvesi! Balta Yeterli Olmadığında!' diyen neşeli, sarıklı bir adam basılı olan torbalar?"

"Eh, öyle ifade edersen... gerçekten de birad imkânsız geliyor..." Igorina ayağa kalktı ve ekledi: "Uyandığında iyi olacaktır bence. Ama muhtemelen çenesi dütecek."

"Tamam çocuklar, biraz dinlenin," dedi Jackrum içeri girerek. "Rupert'a her şeyi eline yüzüne bulaştırması için birkaç saat verelim. Sonra vadinin etrafından dolaşır, aşağı iner, ordunun geri kalanına katılırız. Düzgün yemekler ve üzerinde uyuyacak güzel battaniyeler bulabiliriz orada. Aynen böyle yapacağız!"

"Teğmenin her şeyi batıracağı *kesin* mi çavuş?" dedi Polly.

"Hah. Haklısın. Belki şimdiye garnizon kumandanıyla evlenmiş bile olabilir ha? Daha da tuhaf şeyler olmuştur herhâlde ama ne zaman, hiç hatırlamıyorum. Perks ve Manickle, nöbet sizde. Kalanlar biraz uyumaya çalışsın."

Zlobenia devriyeleri uzaktan geçti. Polly gözden kaybolana kadar izledi onları. Gün güzel bir güne dönüşüyordu, ılıktı ve biraz rüzgârlıydı. Çamaşır kurutmak için iyi bir gündü. Çamaşırcı kadın olmak için iyi bir gündü. Belki Bluz başarılı olurdu. Belki bütün nöbetçiler kördü.

"Pol?" diye fısıldadı Shufti.

"Evet Shu... Baksana, gerçek dünyada adın neydi?"

"Betty. Adım Betty. Ee... Girdi-Çıktılar'ın çoğu kalede, değil mi?"

"Anlaşılan öyleymiş."

"O zaman... büyük olasılıkla nişanlımı orada bulurum, değil mi?"

Bunu konuşmuştuk, diye düşündü Polly. "Olabilir."

"Bir sürü erkek varsa çok zor olabilir tabii..." dedi Betty, aklında bir şey varmış gibi.

"*Eğer* tutsaklara ulaşabilirsek ve sorup soruşturabilirsek, adını bilen birini bulabiliriz. Adı ne?"

"Johnny," diye fısıldadı Betty.

"Yalnızca Johnny mi?" dedi Polly.

"Şey... evet..."

Ah, diye düşündü Polly. *Sanırım ben bu hikâyeyi biliyorum...*

"Sarı saçları ve mavi gözleri var. Sanırım... altın bir küpe takıyordu ve... Tuhaf şekilli... Adı neydi? Ha, evet... bir tür çıbanı var. Şeyinde, ee... *poposunda*."

"Evet. Evet."

"Ee... şimdi sesli söyleyince fark ettim... Pek faydası olmayacak, değil mi?"

Adamın kimliğini belirlemek için çok sıradışı bir geçit töreni düzenleyecek pozisyonda olmazsak, diye düşündü Polly, *hayır. Ki bunun nasıl bir pozisyon olacağını hayal dahi edemiyorum.*

"Pek olmayacak, evet," dedi.

"Alaydaki herkesin onu tanıdığını söylemişti," diye devam etti Betty.

"Öyle mi? Ah, iyi," dedi Polly. "Sormamız yetecek o zaman."

"Ve, ee... altı penilik bir madeni parayı ikiye bölecektik, hani öyle yaparlar ya... Böylece seneler boyunca dönmese bile döndüğünde doğru kişiyi bulduğumdan emin olacaktım, çünkü iki yarım birbirine uyacaktı."

"Ah, bunun kesin faydası olur."

"Şey, evet. Ama... şey, ben ona altı peniyi verdim, o da demirciye gidip mengenesiyle kırdıracağını söyledi, sonra gitti ve, ee... Sanırım tam o sırada çağırdılar onu..." Betty'nin sesi solup gitti.

Eh, ben de böyle bir şey beklemiştim, diye düşündü Polly.

"Aptal bir kız olduğumu düşünüyorsun," diye mırıldandı Betty bir süre sonra.

"Budala bir kadın belki," dedi Polly, dönüp gözlerini manzaraya dikerek.

"Biz, bilirsin... fırtına gibi bir aşk yaşadık ve..."

"Bana kasırga gibi geldi," dedi Polly.

Betty sırıttı. "Evet, biraz öyleydi."

Polly gülümsedi. "Betty, böyle bir zamanda neyin aptalca olup neyin olmadığından bahsetmek saçmalık," dedi. "Nerede akıl arayabiliriz ki? Yapbozlardan ve mavi renkten nefret eden bir tanrıda mı? Resim tarafından yönetilen fosil bir hükümette mi? İnadın cesaret olduğunu sanan bir orduda mı? Bütün bunlarla karşılaştırıldığında, senin yanlış yaptığın tek şey zamanlama!"

"Ama ben okula kapatılmak istemiyorum," dedi Betty. "Bizim köyden bir kızı götürdüler ve kız çığlıklar atarak debeleniyordu..."

"O zaman *onlarla* mücadele et!" dedi Polly. "Artık bir kılıcın var, değil mi? Savaş!" Betty'nin yüzündeki dehşeti gördü ve konuştuğu kişinin Tonker olmadığını hatırladı. "Bak, bu işten canlı çıkarsak albayla konuşuruz. O yardımcı olabilir." *Ne de olsa sevgilinin adı gerçekten Johnny olabilir*, diye düşündü, *belki gerçekten aniden çağırmışlardır onu. Umut harika bir şeydir.* Devam etti: "Bu işten canlı çıkarsak okul olmayacak, dayak olmayacak. Senin için değil, bizler için değil. Kafamız çalışıyorsa değil. Akıllı davranırsak değil."

Betty gözyaşlarına boğulmak üzereydi ama yine de gülümsemeyi başardı. "Wazzer da Düşes'le konuşuyor. Düşes her şeyi çözecektir!"

Polly hiç değişmeyen parlak manzaraya, yasak maviliklerde geniş halkalar çizen şahin dışında bomboş olan gökyüzüne baktı. "Bundan emin değilim," dedi. "Ama yukarıda *biri* bizi seviyor."

Senenin bu zamanında alacakaranlık kısa olurdu. Bluz'dan hâlâ işaret yoktu.

"Gözüm görmez olana kadar izledim," dedi Yeşim, yahni yapan Shufti'yi seyrederlerken. "Dışarı çıkan kadınların bazılarını sabah içeri girerken de gördüydüm."

"Emin misin?" dedi Jackrum.

"Kalın kafalı olabiliriz çavuş," dedi Yeşim incinmiş görünerek, "ama trollerin... ee... o-laan-üs-tü keskin gözleri vardır. Bu akşam daa fazla kadın içeri girdi ayrıca."

"Gece vardiyası," dedi Tonker.

"Ah neyse. Teğmen denedi işte," dedi Jackrum. "Şansı varsa güzel, sıcak bir hücreye kapatılmıştır ve ona bir pantolon vermişlerdir. Ekipmanınızı toparlayın çocuklar. Etraftan dolaşıp kendi hattımıza ulaşacağız ve gece yarısı çökmeden rahat yataklarınızda olacaksınız."

Polly saatler önce, savaşmak hakkında söylediklerini hatırladı. Bir yerden başlamak lazımdı. "Ben kaleyi bir daha denemek istiyorum," dedi.

"Denemek istiyorsun ha?" dedi Jackrum sahte bir ilgiyle.

"Ağabeyim orada."

"Güzel. Güvenli bir yerdeymiş o zaman."

"Yaralı olabilir. Ben kaleyi denemeye veriyorum oyumu."

"Oy mu?" dedi Jackrum. "Vay vay, bu da yeni. Orduda oylama? *Kim öldürülmek istiyor çocuklar, elleri görelim?* Saçmalıyorsun Perks."

"Deneyeceğim çavuş!"

"Denemeyeceksin!"

"Durdur da görelim!" Sözcükler, Polly durduramadan çıkmıştı ağzından. *İşte bu*, diye düşündü, *dünyanın dört bir yanında yankılanan bağrış. Bundan sonra dönüş yok. Uçurumun kenarından atladım ve bundan sonrası hep yokuş aşağı.*

Jackrum'un yüzü bir anlığına ifadesiz kaldı. Sonra, "*Oyunu* kaleyi denemeye veren başkası var mı?" diye sordu.

Polly, Shufti'ye baktı. Shufti kızardı.

Ama, "Biz varız," dedi Tonker. Yanında, Lofty bir kibrit yaktı ve alevi kaldırdı. Lofty için bir söylev sayılırdı bu.

"Nedenmiş acaba?" dedi Jackrum.

"Bir bataklıkta oturup beklemek istemiyoruz çünkü," dedi Tonker. "Bize emirler yağdırılmasını da istemiyoruz."

"Onu orduya katılmadan önce düşünecektin delikanlı!"

"Biz delikanlı değiliz çavuş."

"Ben öylesiniz diyorsam öylesiniz!"

Eh, bunu beklemediğimden değil, diye düşündü Polly. *Bu sahneyi defalarca hayal ettim. İşte geliyor...*

"Tamam çavuş," dedi. "Hemen, şu anda açıklığa kavuşturalım."

"Ooo, vay vay," dedi Jackrum dramatik bir tavırla, buruşmuş tütün kâğıdını cebinden çıkararak.

"Ne?"

Jackrum bir duvarın kalıntılarının üzerine oturdu. "Yok bir şey. Sohbete biraz laubalilik katıyorum işte," dedi. "Devam et Perks. Ne diyeceksen de. İşin buna geleceğini biliyordum zaten."

"Kadın olduğumu biliyorsun çavuş," dedi Polly.

"Evet. Senin *peynir* tıraşlamana bile güvenmem."

Manga bakakaldı. Jackrum koca bıçağını açtı ve çiğneme tütününü oradaki en ilginç şeymiş gibi inceledi.

"O zaman... bu konuda ne yapacaksın?" dedi Polly, tamamen şaşalamış hâlde.

"Bilmem. Hiçbir şey yapamam, değil mi? Böyle doğmuşsun işte."

"Bluz'a söylemedin!" dedi Polly.

"Yok."

Polly sefil tütünü çavuşun elinden düşürmek istedi. Şaşkınlığını attıktan sonra, adamın tepkisizliğinde incitici bir şeyler olduğunu düşündü. Tam siz koçbaşıyla yaklaşırken açılan kapı gibiydi; aniden kendinizi binanın içinde koşarken ve nasıl duracağınızı bilemezken buluyordunuz.

"Eh, *hepimiz* kadınız çavuş," dedi Tonker. "Buna ne dersin?"

Jackrum tütünü kesti.

"Ee?" dedi, tüm dikkatini eldeki işe vermeye devam ederek.

"Ee ne?" dedi Polly.

"Bunu başka kimsenin denemediğini mi sanıyorsunuz? Bir tek sizin denediğinizi mi düşündünüz? İhtiyar çavuşunuzun kör, sağır ve aptal olduğunu mu sandınız? Birbirinizi kandırabilirsiniz, bir Rupert'ı herkes kandırabilir ama Jackrum'u kandıramazsınız. Maladict'ten emin değildim, hâlâ da değilim, çünkü bir vampir söz konusu olduğunda kim bilebilir? Senden de emin değilim Zımparataş, çünkü bir trol söz konusuysa... kimin umurunda? Alınma."

"Alınmadım," diye gürledi Yeşim. Polly'yle göz göze geldi ve omuzlarını silkti.

"Fazla trol tanımadığımdan, işaretleri okumakta iyi değilim," dedi çavuş. "Seni ise *ilk anda* anladım Ozz. Gözlerindeki bir şey sanırım. Böyle... ne kadar başarılı olduğunu görmek için izliyormuşsun gibi."

Ah, kahretsin, diye düşündü Polly. "Ee... bende sana ait bir çift çorap mı var?"

"Evet. Hem de tertemizdi."

"Hemen geri vereceğim!" dedi Polly, kemerini tutarak.

"Zamanı gelince Perks, zamanı gelince. Acelesi yok," dedi Jackrum elini kaldırarak. "İyice yıka da ver lütfen."

"Ama *neden* çavuş?" dedi Tonker. "Neden bizi ele vermedin? Dilediğin an ele verebilirdin!"

Jackrum tütün tomarını bir yanağının içinden ötekine aktardı ve bir süre dalgın dalgın çiğnedi.

"Hayır, siz ilk değildiniz," dedi. "Birkaç kişi daha gördüm. Çoğu yalnızdı, hepsi korkuyordu ve... çoğu da dayanamadı zaten. Ama bir iki tanesi iyi askerlerdi, *gerçekten* iyi askerler. Bu yüzden ben de size baktım ve kendi kendime, *eh*, diye düşündüm, *yalnız olmadıklarını öğrendiklerinde ne yapacaklar merak ediyorum.* Aslanları bilir misiniz?" Başlarını salladılar. "Erkek aslan aslında ödleğin tekidir. Başına bela açmak istiyorsan asıl dişi aslana bulaşman lazım. Katildir onlar ve birlikte avlanırlar. Her yerde aynı. Büyük sorun istiyorsan, kadınlara bakacaksın. Böceklerde bile, değil mi? Bir böcek türü var, erkeği kocalık hakkını kullanırken dişisi onun kafasını koparıyor. Başına ciddi bela almak diye buna derim. Gerçi duyduğuma göre erkek böcek yine de işini görüyormuş, bu yüzden belki böcekler için aynı değildir."

Kızların boş ifadelerine baktı. "Duymadınız mı?" dedi. "Neyse. *Belki*, diye düşündüm ben de, *aynı anda bir sürü kız... Çok tuhaf. Belki bir sebebi vardır.*" Polly kısaca Wazzer'a baktı. "Her neyse, Strappi gibi küçük bir kurbağanın önünde sizi utandırmayayım dedim ve sonra Plotz'daki olay çıktı ve sonra da olayların akışına kapıldık tabiri caizse. Durup düşünecek zamanımız olmadı. Ama iyi iş çıkardınız çocuklar. Çok iyi. İyi asker oldunuz."

"Ben kaleye gideceğim," dedi Polly.

"Rupert için endişelenme," dedi Jackrum. "Muhtemelen şu an-

da güzel bir türlünün tadını çıkarıyordur. O, genç beyefendiler için kurulmuş bir okula gitti ve bu yüzden hapishane, tıpkı eski zamanlar gibi gelir ona."

"Yine de gidiyoruz çavuş, üzgünüm," dedi Polly.

"Ah, *üzgünüm* deme Perks, şimdiye dek çok iyi gidiyordun," dedi Jackrum acı acı.

Shufti ayağa kalktı. "Ben de gidiyorum," dedi. "Sanırım benim... nişanlım orada."

"Benim de gitmem lazım," dedi Wazzer. "Adımlarıma Düşes rehberlik ediyor."

"O zaman ben de giderim," dedi Igorina. "Muhtemelen bana ihtiyaç duyadaklar."

"Ben çamaşırcı kadın rolü yapamam sanırım," diye gürledi Yeşim. "Ben burda kalıp Mal'e göz kulak olurum. Hah! Uyandığında hâlâ kan istiyosa dişleri epey körelcek demektir!"

Sessizlik içinde, utançla ama meydan okuyarak bakıştılar. Sonra biri yavaş yavaş alkışlamaya başladı.

"Çok güzel," dedi Jackrum. "Tam bir kardeşler takımı ha? Eyvah eyvah... Bakın, Bluz aptalın tekiydi. Muhtemelen, okuduğu onca kitap yüzünden. Adam vatan için ölmenin ne kadar asil bir şey olduğunu falan öğrendi herhâlde. Ben kitaplardan ve vatan için ölmekten falan hiç hoşlanmamışımdır ama işimin, *karşımdaki şeytanın vatanı için ölmesini sağlamak* olduğunu biliyorum!"*

Ağzındaki tütünü bir yandan diğerine aktardı. "Ben sizin güvende olmanızı istedim çocuklar. Prens peşinize ne kadar arkadaşını takmış olursa olsun, dört bir yanınız erkeklerin baskısıyla çevrilmişken sizi bu durumdan kurtarabileceğimi düşündüm. Şu hâlinize bakıyorum ve düşünüyorum: *Sizi zavallı oğlan çocukları, savaş hakkında en ufak bilginiz yok. Ne yapacaksınız?* Tonker,

* İkinci Dünya Savaşı'nın ABD'li ünlü generali George Patton'ın sözü. [E.N.]

harika bir atıcısın ama bir atıştan sonra arbaletini yeniden kurarken arkanı kim kollayacak? Perks, sen birkaç numara biliyorsun ama şatodaki adamlar çok daha fazlasını biliyordur. Sen iyi bir aşçısın Shufti fakat orada ortam biraz kızışmış olacak ne yazık ki. Peki Düşes okları saptıracak mı Wazzer?"

"*Evet, saptıracak.*"

"Umarım haklısındır evlat," dedi Jackrum, kıza uzun, ağır bir bakışla bakarak. "Şahsen ben savaşta dinin ancak çikolatadan bir miğfer kadar işe yaradığını gördüm. Prens Heinrich sizi ele geçirirse duadan fazlasına ihtiyaç duyacağınızı da eklemem lazım."

"Yine de deneyeceğiz çavuş," dedi Polly. "Orduda bizim için hiçbir şey yok."

"Bizimle gelir misin çavuş?" dedi Shufti.

"Hayır evlat. Ben, çamaşırcı kadın mı? Hiç sanmıyorum. Her şeyden önce, yanımda etek getirmeyi unutmuşum. Ve bir şey daha çocuklar: İçeri nasıl gireceksiniz?"

"Sabahleyin. Kadınların yine girdiğini gördüğümüzde," dedi Polly.

"Her şeyi planladın demek ha general? Ve kadın kılığına gireceksiniz, öyle mi?"

"Biz *kadınız* zaten çavuş," dedi Polly.

"Evet delikanlı. Teknik bir ayrıntı. Fakat tüm ıvır zıvırınızı Rupert'ı donatmak için kullandınız, değil mi? Ne yapacaksınız, nöbetçilere karanlıkta yanlış dolabı açtığınızı mı söyleyeceksiniz?"

Bir başka utanç dolu sessizlik çöktü. Jackrum içini çekti. "Ah... Doğru düzgün bir savaş değil ki bu. Size göz kulak olacağımı söyledim. Siz benim küçük çocuklarımsınız dedim." Gözleri parladı. "Ve dünya tepetaklak olmuş olsa da hâlâ öylesiniz. İhtiyar çavuşundan birkaç numara öğrendiğini umuyorum Bayan Perks, fa-

kat kendi adına da birkaç tane düşünebileceğinden eminim. Şimdi ben sizi donatsam iyi olacak ha?"

"Belki hizmetçilerin geldiği köylere gizlice girip bir şeyler çalabiliriz?" dedi Tonker.

"Bir avuç fakir kadından mı?" dedi Polly, içi burkularak. "Hem, her yerde askerler vardır."

"Savaş meydanında kadın kıyafetini nereden bulacağız peki?" dedi Lofty.

Jackrum bir kahkaha attı, ayağa kalktı ve başparmaklarını kemerine takarak sırıttı. "Size *söyledim* çocuklar, savaş hakkında *hiçbir şey* bilmiyorsunuz!"

...bilmedikleri şeylerden biri, savaş meydanının *kenarları* olduğuydu.

Polly ne beklediğinden emin değildi. Erkekler ve atlar görmeyi elbette bekliyordu. Hayalinde bunlar ölümcül çatışmalarla meşguldüler ama bunu bütün gün yapamazdınız, bu yüzden çadırlar da olmalıydı. Fakat hayali bundan ötesini göremiyordu. Sefere çıkmış bir ordunun bir tür büyük, taşınabilir şehir olduğunu düşünememişti. Bu şehrin tek bir işvereni vardı ve ürettiği ürün de *ölü insanlardı*. Ama bu da tüm şehirler gibi, belli... vatandaşları kendine çekiyordu. Esas sinir bozucu olan, çadır sıraları arasında ağlayan bebeklerin sesiydi. Polly bunu beklememişti. Çamuru da. Kalabalıkları hele *hiç*. Her yerde ateşler vardı ve ortama pişen yemeklerin kokusu hâkimdi. Ne de olsa bir kuşatmaydı bu. Şehir, yerleşirdi.

Karanlıkta ovaya inmek kolay olmuştu. Çavuşun peşinden yalnızca Polly ve Shufti gelmişti, çavuş daha fazlasının fazlalık olacağını ve dikkat çekeceğini söylemişti. Devriyeler vardı ama işin tekdüzeliği yüzünden dikkatleri dağılmıştı. Dahası, ittifak

devletleri kimsenin vadiye *girmeye* çalışmasını beklemiyordu, en azından küçük gruplar hâlinde. Ayrıca karanlıkta adamlar gürültü çıkarırdı; bir kadından çok daha fazla gürültü. Karanlıkta Borogravialı bir nöbetçiyi, dişlerinin arasına sıkışmış yemek kırıntısını emmesinden saptamışlardı. Ama onlar çadırlardan bir taş atımı uzaktayken de bir başka nöbetçi onları saptamıştı. Genç bir askerdi ve dolayısıyla hâlâ hevesliydi.

"Durun! Kim var orada! Dost mu düşman mı?" Bir ateşin ışığı arbaletinden yansıdı.

"Gördünüz mü?" diye fısıldadı Jackrum. "Üniformanız, böyle bir yerde dostunuzdur işte. Çıkarmadığınız için memnun değil misiniz?"

Jackrum kasıla kasıla yaklaştı ve genç nöbetçinin botlarının arasına tütün tükürdü. "Adım Jackrum," dedi. "Çavuş Jackrum. Diğer kısma gelince... *Sen* seç."

"Çavuş Jackrum!" dedi delikanlı ve ağzı bir karış açık kaldı.

"Evet evlat."

"Zop Savaşı'nda on altı adam öldüren mi?"

"Yalnızca on adam vardı ama bildiğin için bravo."

"General Frak'ı düşman bölgesinde yirmi kilometre taşıyan mı?"

"Ta kendisi."

Nöbetçi sırıtınca Polly loşlukta adamın dişlerini gördü. "Babam, Blunderberg'de seninle savaştığını anlatmıştı!"

"Ah, hararetli bir savaştı o, hem de nasıl!" dedi Jackrum.

"Hayır hayır, daha sonra, meyhanede. Senin içkini yürütmüş ve sen de ağzına bir tane oturtmuşsun. Babam seni cevizlerinden tekmelemiş ve sen de onun karnına vurmuşsun. O senin gözünü morartmış ve sen de ona masayla vurmuşsun. Babam kendine geldiğinde, ünlü Çavuş Jackrum'a neredeyse üç kere vurduğu için ar-

kadaşları bütün akşam ona içki ısmarlamış. Hikâyeyi her sene yıldönümünde, küfelik... Şey, yani anıları yâd ederken anlatır."

Jackrum bir an düşündü ve sonra parmağını genç adama uzattı. "Joe Hubukurk, değil mi?"

Delikanlının gülümsemesi öyle genişledi ki kafasının üst yarısı düşeyazdı. "Onu hatırladığını söylediğimde bütün gün pişmiş kelle gibi sırıtacak çavuş! Senin işediğin yerde ot bitmediğini söyler!"

"Eh, mütevazı bir adam buna ne diyebilir ki?" dedi Jackrum.

Sonra genç adam kaşlarını çattı. "Tuhaf ama, babam senin öldüğünü sanıyordu çavuş," dedi.

"Ona söyle, ölmediğime dair onunla bir şilinine bahse girebilirim," dedi Jackrum. "Senin adın ne delikanlı?"

"Lart, çavuş. Lart Hubukurk."

"Askere yazıldığın için memnun musun?"

"Evet çavuş," dedi Lart sadakatle.

"Biz de buralarda biraz dolanıyorduk evlat. Babana selam söyle."

"Söylerim çavuş!" Delikanlı tek kişilik bir şeref muhafızları birliği gibi esasduruşa geçti. "Bu benim için gurur verici bir an çavuş!.."

"Seni *herkes* mi tanıyor çavuş?" diye fısıldadı Polly, uzaklaşırlarken.

"Evet, öyle sayılır. En azından bizim tarafımızdaki herkes. Düşman tarafında benimle karşılaşan olursa da, daha sonra pek bir şey tanıyacak hâlde olmayacağını iddia etme cüretini gösterebilirim."

"Böyle olacağı hiç aklıma gelmemişti!" diye tısladı Shufti.

"Nasıl?" dedi Jackrum.

"Burada kadınlar ve çocuklar var! Dükkânlar! Pişen ekmek kokusu alabiliyorum! Burası bir... şehir gibi."

"Evet ama *bizim* peşinde olduğumuz şey, ana caddelerde değil. Beni izleyin çocuklar." Çavuş Jackrum aniden sinsi bir tavır takınarak iki büyük kutu yığınının arasına daldı ve ocağı alacakaranlıkta parlayan bir demirhanenin yanına çıktı.

Burada çadırların bir duvarı açıktı. Zırh ve eyer yapan atölyeler fener ışıkları altında parlıyor, gölgeleri çamurların üzerinde titreşiyordu. Polly ve Shufti, ikişer fıçı yüklenmiş katırlardan oluşan bir kervanın yolundan kaçmak zorunda kaldı; katırlar Jackrum'la karşılaşınca onun yolundan kaçtı. *Belki katırlar da onunla daha önce karşılaşmıştır*, diye düşündü Polly. *Belki gerçekten de herkesi tanıyordur.*

Çavuş mekânın sahibiymiş gibi yürüyordu. Diğer çavuşlara başını sallıyor, etraftaki birkaç subaya tembel selamlar veriyor, diğer herkesi ise görmezden geliyordu.

"Buraya daha önce geldin mi çavuş?" dedi Shufti.

"Hayır evlat."

"Ama nereye gittiğini biliyorsun?"

"Evet. *Buraya* gelmedim ama savaş meydanlarını bilirim, özellikle de herkesin yerleşme şansı bulduğu savaş kamplarını." Jackrum havayı kokladı. "Ah, evet... İşte bu. Siz burada bekleyin."

İki kütük yığını arasında gözden kayboldu. Uzak mırıldanmalar duyuldu ve birkaç dakika sonra Jackrum elinde küçük bir şişeyle geri döndü.

Polly sırıttı. "Rom mu o çavuş?"

"Bravo benim küçük meyhanecim. Yeminle, *gerçekten* rom olsa güzel olurdu değil mi? Ya da viski, cin veya brendi. Ama bunun o havalı isimlerle bir alakası yok. Bu hakiki *stingo*. Saf köpeköldüren."

"Köpeköldüren mi?" dedi Shufti.

"Bir damla içersin ve ölürsün," dedi Polly. Jackrum, hevesli bir öğrencinin öğretmeni gibi sırıttı.

"Öyle gerçekten Shufti. Mideçürüten bu. Erkeklerin bir araya geldiği her yerde, biri mutlaka kauçuk bot içinde mayalayabileceği bir şey bulur, eski bir kazanda damıtır ve arkadaşlarına satar. Bunun kokusuna bakılırsa... eh, sıçandan yapılmış. Ortalama bir sıçan iyi mayalanır. Tadına bakmak ister misin?"

Shufti adamın uzattığı şişeden kaçındı. Çavuş kahkaha attı. "Aferin sana. Sen biradan şaşma!"

"Subaylar yasaklamıyor mu?" dedi Polly.

"Subaylar mı? Onlar ne anlar ki?" dedi Jackrum. "Hem, ben bunu bir çavuştan aldım. Bizi izleyen var mı?"

Polly karanlığın içinde etrafına bakındı. "Hayır çavuş."

Jackrum sıvının bir kısmını tombul eline döktü ve yüzüne çarptı. "Oy oy oy!" diye inledi. "Fena yaktı. Şimdi de diş kurtlarını dökelim, işi doğru düzgün yapmak lazım..." Şişeden bir yudum aldı, ağzında çalkaladı, tükürdü ve şişenin tıpasını taktı. "İğrenç," dedi. "Tamam, gidelim."

"Nereye gidiyoruz çavuş?" dedi Shufti. "Bize söyleyebilirsin artık, değil mi?"

"İhtiyaçlarımızın karşılanacağı sessiz sakin bir yere," dedi Jackrum. "Buralarda bir yerde olması lazım."

"Feci içki kokuyorsun çavuş," dedi Shufti. "Sarhoş gibi kokarken içeri alırlar mı seni?"

"Evet Shufti evladım, alırlar," dedi Jackrum, bir kez daha yola çıkarak. "Sebebi de ceplerimin şıngırdaması ve içki kokuyor olmam. Zengin sarhoşları herkes sever. Hah, şu küçük vadiye girelim. Aradığımız... evet, işte. Burası. *Dikkatle* saklanmış buraya. Kuruması için asılmış çamaşırlar görüyor musunuz çocuklar?"

Kampın kenarındaki, kış yağmurlarının açtığı oyuktan ibaret bu vadide, yarım düzine kadar hırpani çadırın arkasına birkaç çamaşır ipi gerilmişti. İplere daha önce çamaşır asılmışsa bile yoğun çiyden korumak için içeri alınmışlardı.

"Tüh," dedi Jackrum. "Neyse, zor yoldan yapmamız gerekecek. Unutmayın: Doğal davranın ve söylediklerimi dinleyin."

"B-ben titriyorum çavuş," diye mırıldandı Shufti.

"Güzel, güzel, çok doğal," dedi Jackrum. "Aradığımız yer burası sanırım. Sepsessiz, bizi izleyen yok, şuradaki çamaşır iplerine çıkan güzel, küçük bir patika var..." Çok büyük bir çadırın önünde durdu ve kamçısıyla dışarıdaki tahtaya vurdu.

"*Kaldırın Çiçekleri* mi?" diye okudu Polly.

"Evet, eh... bu hanımlar okuma yazma becerileri için tutulmuyor," dedi Jackrum, iffetsizlik çadırının kapağını kaldırarak.

İçeride küçük, havasız bir alan vardı; çadır bezinden bir tür antre. Fitilli ipekten siyah bir elbise giymiş tombul, kargamsı bir hanım sandalyeden kalktı ve Polly'nin gördüğü en *hesapçı* ifadeyle üçünü de tepeden tırnağa süzdü, Polly'nin botlarına fiyat biçerek bitirdi.

Çavuş şapkasını çıkararak selam verdi ve brendi işeyip erikli puding pisleyen neşeli, gür bir sesle, "Y'akşamlar *ham*fendi!" dedi. "Adım Çavuş Smith, evet aynen! Yiğit delikanlılarımla benim şansımız yaver gitti ve biraz savaş ganimeti edindik ve onnar da hemen, en yakın iffetli eve gidip erkek olmak istiyoruz diye şamata yaptılar, hem de *ne* şamata! Ne desem dinletemedim!"

Kadının küçük boncuk gözleri Polly'yi şişledi yine. Kulakları işaret feneri gibi yanmakta olan Shufti başını yerden kaldıramıyordu.

"Kolay iş olmayacak gibi," dedi kadın kısaca.

"Ne desen haklısın hamfendi!" diye gülümsedi Jackrum. "Se-

nin güzel çiçeklerinden, adam başşı iki tanesi iş görür bana sorarsan." Jackrum şıngırtılar eşliğinde, hafifçe sendeleyerek, dingildek masaya bir sürü altın para bıraktı.

Altının parıltısı ortamı hemen ısıttı. Kadının yüzünde, sümüklüböcek yahnisi kadar kaypak bir gülümseme belirdi.

"Eh, Girdi-Çıktılar'ı eğlendirmek bizim için her zaman şereftir," dedi. "Eğer siz... beyefendiler, içerideki, ee... daireye geçebilirseniz..."

Polly arkasında çok hafif bir ses duydu ve döndü. Kapının hemen içindeki sandalyede oturan adamı fark etmemişti. Erkek olmalıydı, çünkü troller ten rengi olmazdı. Adamın yanında, Plün'deki Tekkaş bir tür ot gibi kalırdı. Adam derilere bürünmüştü ve Polly'nin duyduğu da onların gıcırtısıydı. Adamın gözleri aralıktı. Polly'nin ona baktığını görünce göz kırptı. Dostane bir göz kırpma değildi.

Planınızın işe yaramayacağını aniden anladığınız anlar vardır ve planın tam ortası bunu öğrenmek için hiç iyi bir an değildir.

"Ee... çavuş?" dedi Polly. Çavuş döndü ve onun çaresizce yüzünü buruşturduğunu gördü. Nöbetçiyi ilk defa fark etmiş göründü.

"Ah *eyvah*, çokk ayıp ettim!" dedi sallana sallana, ceplerini karıştırarak geri yürürken. Altın bir para buldu ve şaşkın adamın eline sıkıştırdı. Sonra döndü ve ahmak bir bilgiçlikle parmağını şakağına dokundurdu.

"Size bir tavsiye çocuklar," dedi. "Nöbetçiye her zaman bahşiş verin. Böylece serserileri içeri almaz. Bu çok önemli. Çok önemli bir adam."

Sendeleyerek siyahlı kadının yanına döndü ve sesli sesli geğirdi. "Şimdi *ham*fendi, bu çatının altında sakladığın o güzellik abideleriyle görüşsek mi?"

O abidelerde güzellik görmek ne zaman, ne kadar ve ne içtiğine bağlı, diye düşündü Polly birkaç saniye sonra. Bu tür yerleri *biliyordu*. Meyhanede çalışmak büyük eğitimdi dünya hakkında. Köyde, annesinin deyişiyle "kötü yola düşmüş" birkaç kadın vardı ve Polly on iki yaşındayken o kötü yolun hangi yol olduğunu sorduğu için tokat yemişti. Nuggan'a göre Günahkârdı onlar. Tabii erkekler de her zaman, dinlerinin orasında burasında bir parça Günah işleyecek boşluk *buluyordu*.

Ötedeki odada oturan dört kadını tanımlayacak en iyi sözcük, eğer kötü kalplilik etmek istemiyorsanız "yorgun" olurdu. Kötü kalpli olmayı dert etmiyorsanız kullanabileceğiniz bir sürü başka sözcük ise havada asılıydı.

Kadınlar ilgisizce başlarını kaldırdılar.

"Bunlar İtikat, Basiret, İnayet ve Teselli," dedi evin madamı. "Gece vardiyası başlamadı ne yazık ki."

"Benim şşevkli delikanlılarım için bu güzellikler büyük eğitim olacak eminim," dedi çavuş. "Ama... *senin* adını sorma cüretini gösterebilir miyim *ham*fendi?"

"Ben Bayan Smother'ım çavuş."

"Bir ilk adın var mı, sorabilir miyim?"

"Taziye," dedi Bayan Smother, "benim... özel dostlarım için."

"Bak şimdi Taziye," dedi Jackrum ve cebindeki paralar şıngırdadı yine. "Açık konuşşacağım, çünkü güngörmüş bir kadın olduğun belli. Bu kırılgan çiçekler kendi tarzlarında iyi güzel, çünkü bugünlerde ancak bir kasabın kurşunkalemi kadar etli butlu kadınların moda olduğunu biliyorum ama benim gibi dünyayı dolaşmış, dersini almış bir beyefendi... eh, olgunluğun değerini bilir." İçini çekti. "Ümit ve Sabrın değerinden hele bahsetmeye bile gerek yok." Paralar yine şıngırdadı. "Belki sen ve ben uygun bir daireye çekilip biraz likör eşliğinde meseleyi tartışabiliriz *ham*fendi?"

Bayan Smother bir çavuşa, bir "delikanlılara", bir de antreye baktı ve sonra yine başını yana eğerek, dudaklarında ince, hesaplayan bir gülümsemeyle Jackrum'a döndü.

"Peeekâlâ," dedi. "Kapı gibi adamsın Çavuş Smith. Boşaltalım bakalım senin... cebini."

Çavuşun koluna girdi. Çavuş, Polly ile Shufti'ye göz kırptı. "Hazırız o zaman gençler!" diyerek güldü. "Şimdi, kendinizi fazla kaptırmamanız açısından, gitme zamanı geldiğinde düdüğümü öttüreceğim. O zamana kadar işinizi bitirmeye bakın, haha! Ve hemen yanıma gelin. Görev bizi çağırıyor! Girdi-Çıktılar'ın güzel geleneklerini ise *unutmayın*!" Kıkırdayarak ve takılıp düşmekten güya son anda kurtularak madamın kolunda odadan çıktı.

Shufti telaşla Polly'ye yanaştı ve fısıldadı: "Çavuş iyi mi Ozzer?"

"Yalnızca biraz fazla içti," dedi Polly yüksek sesle, dört kızın dördü de ayağa kalkarken.

"Ama o..." Shufti daha fazla konuşamadan Polly onun kaburgalarını dürtükledi. Kızlardan biri dikkatle örgüsünü bıraktı, Polly'nin kolunu tuttu, titizlikle tasarlanmış ilgili bakışını çaktı ve "Sen sağlam yapılı bir delikanlıya benziyorsun, değil mi... Adın ne tatlım? Benimki İnayet," dedi.

"Oliver," dedi Polly. *Girdi-Çıktılar'ın güzel geleneği de ne?*

"Daha önce çıplak kadın gördün mü Oliver?" Kızlar kıkırdadı.

Hazırlıksız yakalanan Polly'nin alnı bir anlığına kırıştı. "Evet," dedi. "Elbette."

"Ooo, karşımızda tam bir *doncu-han* var," dedi İnayet geri çekilerek. "Destek çağırmamız gerekebilir! Neden sen, ben ve Basiret, bildiğim küçük bir köşeye gitmiyoruz? Küçük arkadaşın da İtikat ile Teselli'nin misafiri olur. Teselli genç erkeklerle çok iyi anlaşır, değil mi Teselli?"

Çavuş Jackrum kızları yanlış tarif etmişti. Üçü gerçekten de sağlıklı olamayacak kadar zayıftı ama Teselli kocaman koltuğundan kalktığında koltuğun aslında oldukça *küçük* bir koltuk ve geri kalanının da Teselli olduğunu fark ediyordunuz. İri bir kadın için küçük bir yüze sahipti ve boncuk gözleri dik dik bakıyordu. Kolunda kurukafa dövmesi vardı.

"Arkadaşın genç daha," dedi İnayet. "İyileşecektir. Gel benimle *doncu-han*..."

Polly bir açıdan rahatlamıştı. Kızlardan hoşlanmamıştı. Ah, bu meslek herkesi bozardı ama Polly kendi kasabasındaki iffetsiz kadınlardan bazılarını tanıyordu ve onlarda, bu kızlarda bulamadığı bir karakterlilik vardı.

"Neden burada çalışıyorsunuz?" dedi, branda duvarlı daha küçük bir odaya girerlerken. Dingildek bir yatak odanın büyük kısmını kaplamıştı.

"Biliyor musun, *o türden* bir müşteri olmak için fazla gençsin," dedi İnayet.

"Ne türden?" dedi Polly.

"Ah, kutsallık taslayanlardan," dedi İnayet. "'Senin gibi bir kızın burada ne işi var?' falan. Bizim için üzüldün, öyle mi? En azından, biri bize kabalık ederse dışarıda Garry bekliyor ve o, adamla işini bitirdikten sonra albaya da söyler ve o şerefsiz de kodese tıkılır."

"Evet," dedi Basiret. "Duyduklarımıza göre, kırk kilometre dâhilindeki bölgede en güven içinde yaşayan kadınlar biziz. Bizim Smother fena değildir. Para biriktirebiliyoruz, karnımız doyuyor, bizi dövmüyor ki *kocalar* için söylenebilecek şey değil bu, ve zaten başıboş da dolaşamayız, değil mi?"

Jackrum Bluz'a bir subayımız olması gerektiği için tahammül ediyor, diye düşündü Polly. *Subayın yoksa bir başka subayın emrine gi-*

rersin. Ve yalnız bir erkek kendi keyfinin kahyasıyken, yalnız bir kadın erkeksiz kalmış demektir. Pantolon. İşin sırrı bu. Pantolon ve bir çift çorap. Böyle olduğu hiç aklıma gelmemişti... Pantolonu giyiyorsun ve dünya değişiyor. Farklı yürüyoruz. Farklı davranıyoruz. Bu kızları görüyorum ve "Aptal!" diye düşünüyorum. "Git kendine pantolon al!"

"Giysilerinizi çıkarabilir misiniz lütfen?" dedi. "Sanırım acele etsek iyi olacak."

"Tam bir Girdi-Çıktı bu," dedi İnayet, elbisesini omuzlarından indirerek. "Peynirlerine dikkat et Basiret!"

"Şey, bu neden Girdi-Çıktılar'dan olduğumuz anlamına geliyor?" dedi Polly. Ceketinin düğmelerini çözüyormuş gibi yaptı. Dua edebileceği, inandığı bir şey olmasını diledi; böylece düdük sesinin bir an önce gelmesi için bir şeylere dua edebilirdi.

"Çünkü sizler sürekli iş düşünürsünüz," dedi İnayet.

Dinleyen biri belki de vardı gerçekten. Düdük öttü.

Polly elbiseleri kaptığı gibi kaçtı ve arkasından gelen bağrışmalara kulak tıkadı. Dışarıda Shufti ile çarpıştı, yerde inlemekte olan Garry'ye ayağı takıldı, çadır kapağını açık tutan Çavuş Jackrum'u gördü ve geceye fırladı.

"Bu taraftan, salak!" diye tısladı çavuş, Polly birkaç adım gidemeden onu yakasından yakalayıp çevirerek. "Sen de Shufti! Koşun!"

Rüzgâra kapılmış balon gibi yamaca tırmandı ve ikisini peşinden koşmaya bıraktı. Çavuş bir kucak dolusu giysi taşıyordu; giysiler dallara takılıyor, arkasında uçuşuyordu. Yamacın tepesinde diz hizasına kadar gelen çalılar vardı, karanlıkta tehlike oluşturuyorlardı. Takılıp sendeleyerek çalılığı aştılar, daha yoğun çalılara geldiler ve çavuş orada ikisini yakalayıp çalıların arasına itti. Bağrış çağrışlar şimdi daha soluktu.

"Artık sessizce bekleyeceğiz," diye fısıldadı Jackrum. "Etrafta devriyeler var."

"Bizi bulacaklar," diye tısladı Polly, Shufti hırıldarken.

"Hayır, bulmayacaklar," dedi Jackrum. "Önce hepsi bağrışlara doğru koşacak, çünkü doğal tepkileri bu. İşte gidiyorlar..." Polly uzaktan daha fazla bağrış duydu. "Kahrolası aptallar... Sınırı koruyor olmaları gerek ama kamptaki kargaşaya doğru koşuyorlar. *Hem de* doğrudan fener ışıklarına doğru. Gece görüşlerini de bu şekilde kaybedecekler! Onların çavuşu ben olsaydım diskoyu boylamışlardı! Gelin." Ayağa kalktı ve Shufti'yi de çekerek kaldırdı. "İyi misin evlat?"

"K-korkunçtu çavuş! Biri elini şeyime... çorabıma koydu!"

"Pek sık olan bir şey değil, hangi erkeğe sorsan söyler," dedi Jackrum. "Ama iyi iş çıkardınız. Şimdi sakin sakin yürüyeceğiz ve ben söyleyene kadar bir daha konuşmak yok, tamam mı?"

On dakika boyunca yürüyerek kampın etrafından dolaştılar. Pek çok devriyenin gürültülerini duydular. Ay yükselirken tepelerde birkaç tane daha gördüler fakat Polly, ne kadar yüksek olurlarsa olsunlar bu bağrışların kamptan yükselen dev şamatanın yalnızca bir parçası olduğunu fark etti. Uzaktaki devriyeler gürültüleri duymamıştı muhtemelen ya da en azından diskoyu boylamak istemeyen türden askerlerin kumandası altındaydılar.

Karanlıkta, Jackrum'un derin bir nefes aldığını duydu. "Tamam, bu kadar uzaklık iyidir. Fena iş çıkarmadınız çocuklar. Artık hakiki Girdi-Çıktılar'sınız!"

"O nöbetçi bayılmıştı," dedi Polly. "Ona vurdun mu?"

"Şişmanım ben," dedi Jackrum. "Ve insanlar şişman adamların dövüşemediğini düşünürler. Şişman adamların komik olduğunu düşünürler. Yanlış düşünceler bunlar. Adamın soluk borusunu yumrukladım."

"Çavuş!" dedi Shufti dehşet içinde.

"Ne? Ne var? Sopasıyla üzerime yürüyordu!" dedi Jackrum.

"Bunu *neden* yapıyordu çavuş?" dedi Polly.

"Oo, kurnaz asker mi oldun sen?" dedi Jackrum. "Pekâlâ, itiraf etmem lazım, hamfendiye susturucu uygulamıştım ama adil olmak gerekirse, biri bana kahrolası uyku hapı dolu bir içki ikram ettiğinde de *anlarım*."

"Bir *kadına* mı vurdun çavuş?" dedi Polly.

"Evet. Ve belki korsesi içinde uyandığında, bir daha zavallı ihtiyar şişko sarhoşun teki çadırına girdiğinde adamı soyup soğana çevirmeye çalışmanın o kadar da iyi bir fikir olmayabileceğine karar verir," diye hırladı Jackrum. "Kadının istediği olsa beni donuma kadar soyup bir hendeğe atarlardı ve kafam bir milyon uyanırdım. Ve siz ikiniz bir subaya şikâyette bulunma aptallığını gösterseniz bile kadın, geldiğimde üzerimde tek peni olmadığına ve sarhoş sarhoş olay çıkardığıma dair anacığının ölüsü üzerine yemin ederdi. Albayın da umurunda olmazdı, çünkü bu şekilde yakalanan bir çavuşun, başına gelen her şeyi hak ettiğini düşünürdü. Bu işlerden *anlarım*. Ben çocuklarıma iyi bakarım." Karanlıkta bir şıngırtı duyuldu. "Ayrıca fazladan birkaç dolar kazanmak da fena olmadı."

"Çavuş, para kutusunu çalmadın değil mi?" dedi Polly.

"Çaldım. Koca bir kucak dolusu giysi de çaldım."

"Güzel!" dedi Shufti hararetle. "Orası iyi bir yer değildi!"

"Zaten çoğu kendi param," dedi Jackrum. "Ağırlığına bakılırsa bugün işler kesatmış."

"Ama ahlaksızlıkla kazanılmış paralar onlar!" dedi Polly ve sonra böyle söylediği için kendini sırılsıklam salak hissetti.

"Hayır," dedi Jackrum. "Ahlaksızlıkla kazanılmış paralardı. Oysa şimdi, adi hırsızlıkla kazanılmış paralar. Doğru düzgün düşünmeyi öğrendiğinde hayat çok kolaylaşıyor Perks."

Ayna olmadığı için memnundu Polly. Manganın yeni kıyafetleri hakkında söylenebilecek en iyi şey, onları örtmesiydi. Fakat bu bir savaştı, yeni giysiler giymiş kişileri nadiren görürdünüz. Yine de tuhaf hissettiriyorlardı ve bu hiç mantıklı değildi. Şafağın soğuk ışığında birbirlerine baktılar ve utanç içinde kıkırdadılar. *Vay canına*, diye düşündü Polly, *şu hâlimize bak: Kadınmış gibi yapıyoruz!*

Tuhaftı ama, kadına en çok benzeyen Igorina olmuştu. Çantasıyla birlikte diğer yıkık odaya girmişti, manga on dakika boyunca homurtular ve "of!" sesleri duymuştu ve sonra Igorina omuzlarına dek gelen saçlarla geri dönmüştü. Yüzü doğru şekle sahipti, her zamanki yumru ve şişiklerden yoksundu. Hatta Polly şaşkınlıkla izlerken alnındaki dikişler de küçülüp *kayboldu*.

"Canını acıtmıyor mu?" dedi.

"Birkaç dakika sızlıyor," dedi Igorina. "Becerikliysen zor olmuyor. Bir de özel merhem lazım."

"Ama neden şimdi de *yanağında* kıvrık bir yara izi var?" dedi Tonker. "Ve *o dikişler* kaybolmuyor."

Igorina mahcup mahcup başını eğdi. Elbiselerden birini değiştirerek yöresel bir *dirndl** yapmıştı kendine ve şimdi bira mahzeninden yeni çıkmış genç bir kıza benziyordu. Onu gördüğünüzde büyük bir pretzel ve bira sipariş edesiniz geliyordu.

"Klandan olduğumuzu gösterecek *bir* şey lazım," dedi. "Yoksa klanı hayal kırıklığına uğratmış oluruz. Ve ben şahsen dikişlerin oldukça çekici olduğunu düşünüyorum..."

"Eh, tamam," diye kabul etti Tonker. "Ama biraz peltek konuş lütfen, olmaz mı? Bunun tamamen yanlış olduğunu biliyorum ama şimdi görünüşün, ah... bilmiyorum... tuhaf geliyor."

* Özellikle Bavyeralı kadınların giydiği, üstü dar altı geniş olan geleneksel elbise. [E.N.]

"Pekâlâ, sıraya geçin," dedi Jackrum. Geriledi ve onlara abartılı bir küçümsemeyle baktı. "Eh, hayatım boyunca böyle kaşar... Pardon, çamaşırcı kadın görmedim," dedi. "Size büyük şans diliyorum, çünkü ihtiyacınız olacak. Kapının dışında dönmenizi bekleyeceğim ve size bundan daha fazlasını söz veremem. Er Perks, bu görevde ücretsiz onbaşı rolü oynayacaksın. Gezintimiz sırasında bir iki küçük ders öğrenmişsindir umarım. Girin ve çıkın, yapmanız gereken bu. Ünlü son direnişlere falan kalkışmayın. Kuşkuya düşerseniz apış aralarına tekme atın ve tüyün. Unutmayın: Onları beni korkuttuğunuz kadar korkutursanız hiç sorun yaşamazsınız."

"Bize katılmayacağına emin misin çavuş?" dedi Tonker, hâlâ gülmemeye çalışarak.

"Evet evlat. Bana etek giydiremezsiniz. Herkesin bir kırmızı çizgisi var, değil mi? Asla aşmadıkları bir çizgi. Eh, benim çizgim bu. Öyle ya da böyle çok günah işlemişimdir ama Jackrum her zaman rengini belli eder. Ben eski askerim. Savaş meydanında, saflar arasında, asker gibi savaşırım. Dahası, etek giyip kıkırdayarak oraya girersem adım çıkar."

"Düşes, Çavuş J-Jackrum için farklı bir yol olduğunu söylüyor," dedi Wazzer.

"Beni en çok korkutan da sensin Er Goom," dedi Jackrum. Ekvatorunu kuşatan kemeri düzeltti. "Ama haklısın. Siz içeri girdikten sonra sessizce aşağı inip bizim saflara katılacağım. Küçük bir şaşırtmaca hücumu ayarlayamazsam, bana da Çavuş Jackrum demesinler. Ve adım Çavuş Jackrum *olduğuna* göre, kanıt ortada. Hah, bu orduda bana iyilik borcu olan *bir sürü* kişi var." Hafifçe burnunu çekti. "En azından yüzüme karşı *hayır* diyemezler. Ve torunlarına Jackrum'un yanında savaştıklarını anlatmak isteyecek bir sürü hevesli genç de vardır. Onlara gerçek birer asker olma şansını vereceğim."

"Çavuş, ana kapılara saldırmak intihar olur!" dedi Polly.

Jackrum göbeğine şaplak attı. "Bunu görüyor musun?" dedi. "İnsanın kendi zırhı olması gibi bir şey. Bir seferinde adamın teki kabzasına kadar sapladı bıçağını ve ben ona kafa atınca şaşırıp kaldı. Her neyse, zaten siz o kadar şamata yapacaksınız ki nöbetçilerin dikkati dağılmış olacak, değil mi? Siz bana güveniyorsunuz, ben size güveniyorum. Askerlik böyledir. Bana sinyal verin; nasıl bir sinyal olursa olsun. Tek ihtiyacım bu."

"Düşes diyor ki, senin yolun seni daha da öteye götürecekmiş," dedi Wazzer.

"Öyle mi?" dedi Jackrum neşeyle. "Orası neresiymiş peki? İyi bir meyhanesi vardır umarım!"

"Düşes diyor ki, ee... Scritz kasabasına götürecekmiş," dedi Wazzer. Bunu usulca, manganın geri kalanı kahkahalarla gülerken söylemişti. Yoruma gülmekten ziyade gerilim biraz azalsın diye gülüyorlardı. Ama Polly onu duydu.

Jackrum gerçekten ama gerçekten iyi, diye düşündü. Dehşet ifadesi yüzünde yalnızca bir an kalmıştı.

"Scritz mi? Orada hiçbir şey yok," dedi Jackrum. "Sıkıcı bir kasaba."

"Bir kılıç varmış..." dedi Wazzer.

Jackrum bu sefer hazırdı. Bir anlık ifade yoktu, sadece büyük başarıyla kullandığı boş bir surat ifadesi vardı. *Ve bu tuhaf*, diye düşündü Polly, *çünkü bir ifade* olmalı; *yalnızca şaşkınlık olsa bile.*

"Zamanında bol bol kılıç kullanmışlığım var," dedi çavuş önemsemezse. "Evet Er Halter?"

"Bize söylemediğin bir şey var çavuş," dedi Tonker, elini indirerek. "Alayın adı neden Girdi-Çıktılar?"

"Çünkü savaşa ilk giren ve çatışmadan son çıkan bizleriz," dedi Jackrum düşünmeden.

"O zaman neden lakabımız Peynirciler?"

"Evet," dedi Shufti. "Neden çavuş? Çünkü o kızların laflarına bakılırsa bu bilmemiz gereken bir şey gibi."

Jackrum çileden çıkmışçasına cıkladı. "Ah Tonker, bunu sormadan önce neden pantolonunu çıkarana kadar bekledin? Şimdi söylemekten utanırım!" Ve Polly düşündü: *Bizi yemliyorsun, değil mi? Söylemek istiyorsun. Konuyu Scritz'den uzaklaştırmak istiyorsun...*

"Ha," dedi Tonker. "Cinsellikle ilgili o zaman, öyle mi?"

"Tam olarak değil, hayır..."

"Söyle o zaman," dedi Tonker. "Ölmeden önce öğrenmek istiyorum. Kendini daha iyi hissetmeni sağlayacaksa yanımdakileri dirsekleyerek *ehe ehe ehe* yapabilirim."

Jackrum içini çekti. "Bir şarkı var," dedi. "'*Bir pazartesi sabahıydı, mayıs ayında,*' diye başlıyor."

"O zaman cinsellikle ilgili," dedi Polly ifadesizce. "Bir halk şarkısıysa ve 'mayıstaydı' diye başlıyorsa istisnasız cinsellik hakkındadır. Bir sütçü kızdan da bahsediyor mu? Kesin bahsediyordur."

"Olabilir," diye kabullendi Jackrum.

"Pazara mı gidiyor bu kız? Malını satmak için?" dedi Polly.

"Büyük olasılıkla."

"Pekâlâ. Bu da peynir demek. Ve kız, bakalım... bir askerle, bir denizciyle, neşeli bir çiftçiyle veya belki tepeden tırnağa derilere bürünmüş bir adamla karşılaşıyordur herhâlde? Ama hayır, bizimle ilgili olduğuna göre askerdir, değil mi? Ve Girdi-Çıktılar'dan biri olduğuna göre de... Ah eyvah, komik bir laf çarpıtma geldiğini hissedebiliyorum. Bir sorum var ama: Kızın hangi giysisi düştü veya bağı çözüldü?"

"Çorap lastiği," dedi Jackrum. "Sen bu şarkıyı duymuşsun Perks."

"Hayır ama halk şarkılarını *bilirim*. Bizim... Çalıştığım meyhanede altı ay boyunca halk şarkıcıları sahneye çıktı. Sonunda gelincikli bir adam bulmamız gerekti. Ama o tür şarkıları unutmazsın. Ah, hayır..."

"Alışveriş var mıydı çavuş?" dedi Tonker sırıtarak.

"Bal-kaymak vardır bence," dedi Igorina ve herkes kıkırdadı.

"Hayır, adam peyniri çaldı, değil mi?" dedi Polly içini çekerek. "Zavallı kız orada yatmış, çorap lastiğinin bağlanmasını beklerken... *öhöm öhöm*, adam boktan peyniri kapıp kaçtı, değil mi?"

"Şey... boktan deme. Etek giymişken deme Ozz," diye uyardı Tonker.

"O zaman 'Ozz' da olmaz," dedi Polly. "Şapkanızı ekmekle, botlarınızı çorbayla doldurun! Ve peyniri çalın, ha çavuş?"

"Aynen. Biz öteden beri çok pragmatik bir alay olmuşuzdur," dedi Jackrum. "Bir ordu, midesiyle yürür çocuklar. Elbette benimkiyle alayın tamamı yürüyebilir!"

"Kızın kendi suçuydu tamamen. Kendi çorap lastiğini bağlayabilmeliydi," dedi Lofty.

"Evet. Muhtemelen peynirinin çalınmasını *istedi*," dedi Tonker.

"Bilgece sözler," dedi Jackrum. "Yürüyün madem peynir hırsızları!"

Ormandan geçip nehir boyundaki patikaya yürürlerken sis hâlâ yoğundu. Polly'nin eteği dikenli çalılara takılıp duruyordu. Orduya yazılmadan önce de takılıyor olmalıydı ama o zamanlar pek farkına varmıyordu. Şimdiyse hareketlerini ciddi ciddi engelliyordu. Elini kaldırıp çorapları düzeltti dalgın dalgın. Onları şimdi başka bir yeri dikkat çekici hâle getirmek için kullanmıştı. Polly fazla sıskaydı ve sorun buydu. Zamanında, bukleler o konuda işe

yarıyordu; kız olduğunu ilan ediyorlardı. Onlar yokken ise başörtüsüne ve çoraplara ihtiyaç duyuyordu.

"Pekâlâ," diye fısıldadı zemin düzleşirken. "Unutmayın, küfür yok. Gevrek gevrek gülmeyin, kıkırdayın. Geğirmek yok. Silah da yok. İçeridekiler o kadar aptal değildir. Silah getiren var mı?"

Başlar iki yana sallandı.

"Sen silah getirdin mi Tonk... Magda?"

"Hayır Polly."

"Silah niteliğine sahip bir şey?" diye ısrar etti Polly.

"Hayır Polly," dedi Tonker ciddiyetle.

"Keskin kenarı olan bir şey belki?"

"Ha, bunu mu diyorsun?"

"Evet Magda."

"Eh, bir kadın bıçak taşıyabilir, değil mi?"

"O bir *kılıç*, Magda. Saklamaya çalışıyorsun ama yine de kılıç."

"Ama ben bıçak olarak kullanıyorum Polly."

"Doksan santim uzunluğunda Magda."

"Boyu önemli değil Polly."

"Buna kimse inanmıyor. Onu ağacın arkasında bırak lütfen. Bu bir emirdir."

"Ah, tamam!"

Bir süre sonra, derin derin düşünmekte olan Shufti, "Çorap lastiğini neden kendisi bağlamadı, hiç anlamıyorum," dedi.

"Shuft, kahrolası..." diye başladı Tonker.

"...*kahrolmayası*," diye düzeltti Polly. "Betty'yle konuşuyorsun, unuttun mu?"

"Kahrolmayası, ne saçmalıyorsun Betty?" dedi Tonker gözlerini devirerek.

"Şarkıdan bahsediyorum. Hem, çorap lastiği bağlamak için yatman gerekmiyor. Öylesi daha zor," dedi Shufti. "Tamamen saçma."

Bir süre kimse konuşmadı. Shufti'nin bu yolculuğa neden çıktığını görmek kolaydı belki.

"Haklısın," dedi Polly sonunda. "Aptalca bir şarkı."

"Çok aptalca bir şarkı," diye onayladı Tonker.

Hepsi katılıyordu. Aptalca bir şarkıydı.

Nehir yoluna indiler. Önlerinde, küçük bir grup kadın yoldaki dönemeçte seyirtiyordu. Manganın neferleri düşünmeden başlarını kaldırdılar. Kale dik kayalardan yükseliyordu. Yontulmuş kayaların nerede bittiği, eski duvar taşlarının nerede başladığı belli değildi. Pencere yoktu. Buradan bakınca gökyüzüne doğru uzanan bir duvardı yalnızca. *Giriş yasak*, diyordu. *Çıkış da yasak*. Bu duvarda yalnızca birkaç kapı vardı ve hepsi de belli bir nihailikle kapanmıştı.

Ağır akan derin nehrin bu kadar yakınında hava insanın içini ürpertecek kadar soğuktu ve ne kadar yükseğe bakarlarsa üşüme hissi o kadar artıyordu. Dönemecin ötesinde, arka kapıyı barındıran küçük kaya çıkıntısını görebiliyorlardı. İlerideki kadınlar bir nöbetçiyle konuşuyordu.

"İşe yaramayacak," dedi Shufti alçak sesle. "Adama kâğıtlar gösteriyorlar. Kâğıt getiren var mı? Hayır mı?"

Asker başını kaldırmıştı ve hayatında heyecan veya macera aramayan birinin boş, resmî ifadesiyle kızları izliyordu.

"Yürümeye devam edin," diye mırıldandı Polly. "İşler sarpa sarrarsa gözyaşlarına boğulun."

"İğrenç," dedi Tonker.

Bu sırada hain ayakları onları kapıya yaklaştırdıkça yaklaştırıyordu. Polly bekâr bir kızdan beklenecek şekilde başını yerden kaldırmıyordu. Başkaları da izliyordu, biliyordu. Muhtemelen canları sıkılıyordu, sorun beklemiyorlardı ama o duvarlarda onlara dikilmiş gözler vardı.

Nöbetçinin yanına vardılar. Dar, taş kapının hemen içinde, gölgelerin arasında bekleyen bir nöbetçi daha gördüler.

"Kimlik," dedi nöbetçi.

"Ah efendim, benim kimliğim yok," dedi Polly. Ormandan inerken bu söylevi çalışmıştı. Savaş, işgal korkusu, kaçan insanlar, açlık... Uydurmanız gerekmiyordu, gerçekliği derlemek yeterliydi. "Benim çarçabuk kaçmam gerekti ve..."

"Ah *tamam*," diye sözünü kesti nöbetçi. "Kimliğin yok mu? Sorun değil! İçeri girip meslektaşımla görüş. Aramıza katılman güzel!" Adam kenara çekildi ve elini karanlık girişe doğru salladı.

Polly şaşkın şaşkın içeri girdi ve diğerleri de onu takip etti. Kapı arkalarından kapandı. İçeride, uzun bir koridordaydılar ve iki yandaki odalarla koridor arasındaki duvarlarda pek çok yarık vardı. Yarıklardan lamba ışığı geliyordu. Polly lamba ışıkların ardında gölgeler görebiliyordu. Orada gizlenmiş olabilecek arbaletçiler, burada kapana kısılmış herkesi kıymaya çevirebilirdi.

Koridorun sonunda başka bir kapı vardı. Kapı küçük bir odaya açılıyordu ve burada, Polly'nin tanımadığı bir üniforma giymiş, yüzbaşı rozetli genç bir adam masa başında oturuyordu. Yüzbaşının yanında, aynı üniformayı –ya da belki dikilerek birleştirilmiş iki üniformayı– taşıyan çok, çok iri bir adam daha vardı. Bu adam kılıç kuşanmıştı. Adamın saçtığı hava, *Bu adam kılıç tuttuğunda kılıcın tutulduğu, hem de bu adam tarafından tutulduğu çok açık olur*, diyordu. İnsanın bakışları bu adama çekiliyordu. Yeşim görse o bile etkilenirdi.

"Günaydın hanımlar," dedi yüzbaşı. "Demek evrakınız yok? Başörtülerinizi çıkarın lütfen."

Buraya kadarmış, diye düşündü Polly, yer ayaklarının altından kayarken. *Biz de akıllılık ettiğimizi sanıyorduk... İtaat etmekten başka çare yok.*

"Ah. Düşmana yakınlık gösterdiğiniz için saçlarınızın tıraşlandığını söyleyeceksiniz şimdi de, değil mi?" dedi adam, başını bile kaldırmadan. "Sen hariç," diye ekledi Igorina'ya. "Sen düşmana yakınlık gösterme eğilimi duymadın mı? Düzgün Zlobenia delikanlılarını beğenmedin mi?"

"Ee... hayır," dedi Igorina.

Bunun üzerine yüzbaşı küçük, parlak bir gülümsemeyle baktı. "Beyler, bizi uğraştırmayın, olmaz mı? Yürüyüşünüz yanlış. Biz *izliyoruz*, bilirsiniz. Yanlış yürüyorsunuz, yanlış duruyorsunuz. Sen," dedi Tonker'a işaret ederek, "bir kulağının altında tıraş sabunu kalmış. Ve sen bayım, ya deforme olmuşsun ya da fanilanın altına bir çift çorap sokma numarasını denemişsin."

Polly utanç ve küçük düşmüşlükle kıpkırmızı kesilerek başını eğdi.

"Çamaşırcı kadın kılığında kaleye girmeye veya kaleden çıkmaya çalışmak..." dedi yüzbaşı, başını iki yana sallayarak. "Bu aptal ülkenin vatandaşları dışında herkes biliyor o numarayı beyler, ama onların çoğu sizden daha fazla çaba gösteriyor. Eh, sizin için savaş sona erdi. Bu mekânda kocaman kocaman zindanlar var ve size söylesem de olur, dışarıda olmaktansa içeride olmak sizin için daha iyi muhteme... Evet, ne istiyorsun?"

Shufti elini kaldırmıştı. "Size bir şey gösterebilir miyim?" dedi. Polly dönmedi ama yanından kumaş hışırtıları gelirken yüzbaşının yüzünü izledi. İnanamıyordu... Shufti eteğini kaldırıyordu...

"Ah," dedi yüzbaşı, sandalyesinde arkasına yaslanarak. Yüzü kızardı.

Tonker'dan da bir gözyaşı patlaması geldi. Kendini yere fırlatırken gözyaşlarına uzun, yaslı bir feryat eşlik etti.

"O kadar uzaktan geldiiiik! Askerlerden saklanmak için hen-

deklerde yattıııık! Hiç yiyeceğimiz yoktuuuu! Biz çalışmak istiyoruuuuz! Bize beyler dediiin! Neden bu kadar zalimsiiiin?"

Polly diz çöktü ve onu biraz kaldırarak sırtını okşadı; Tonker omuzları sarsıla sarsıla ağlıyordu.

"Hepimiz için çok zordu," dedi kıpkırmızı kesilmiş yüzbaşıya.

"*Sen yüzbaşıyı indirebilirsen ben önlüğümün kuşağıyla diğerini boğabilirim*," diye fısıldadı Tonker, Polly'nin kulağına, feryatlar arasında.

"Görmek istediğiniz her şeyi gördünüz mü?" dedi Polly, kızarmış yüzbaşıya, her hecesinde buz parçaları tıngırdayarak.

"Evet! Hayır! Evet! Lütfen!" dedi yüzbaşı. Bir saat içinde tüm kalenin eğlencesi olacağını bilen bir adamın acılı bakışlarıyla nöbetçiye baktı. "Bir kez görmek bana yet... Yani gördüğüm... Bak, tamamen tatmin oldum. Asker, git ve çamaşırhanedeki kadınlardan birini getir. Çok özür dilerim hanımlar. Benim... yapacak işlerim var..."

"Hoşuna gidiyor mu?" dedi Polly, hâlâ buz gibi bir sesle.

"Evet!" dedi yüzbaşı telaşla. "Yani hayır! Hayır, evet! Dikkatli olmak zorundayız ve... Ah..."

İri yarı asker, peşinde bir kadınla geri dönmüştü.

Polly bakakaldı.

"Bunlar, ee... yeni gönüllüler," dedi yüzbaşı, elini mangaya doğru öylesine sallayarak. "Bayan Enid'in onlara verecek işi vardır eminim... Ee..."

"Kesinlikle yüzbaşı," dedi kadın, edepli edepli diz kırarak. Polly bakmaya devam ediyordu.

"Gidin bakalım... hanımlar," dedi yüzbaşı. "Ve sıkı çalışırsanız Bayan Enid size bir izin belgesi verir eminim. Bu sayede bu sorunu bir daha yaşamayız ve... Ee..."

Shufti iki elini adamın masasının üzerine dayadı, ona doğru eğildi ve "Böö!" dedi. Yüzbaşının sandalyesi duvara çarptı.

"Ben o kadar akıllı olmayabilirim," dedi Shufti, Polly'ye. "Ama *aptal* da değilim."

Fakat Polly hâlâ Teğmen Bluz'a bakıyordu. Teğmen, şaşırtıcı bir beceriyle diz kırarak bir selam daha verdi.

Asker onları bir tünelden geçirdi. Tünel ya bir mağara ya da devasa bir oda olan şeye tepeden bakan bir çıkıntıya açıldı; kalenin, ikisi arasında fark olmayan katlarındaydı. Burası çamaşırhane değil, fazladan çitileme cezası almış kişiler için sıcak, ıslak bir cehennemdi. Tavanda buhar bulutları yuvarlanıyor, yoğunlaşarak zaten suyla kaplı olan zemine damlıyordu. Çamaşır tekneleri sonsuza dek uzanıyordu. Süzülen, yuvarlanan sisler arasında kadınlar hayalet gibi dolaşıyordu.

"İşte burası hanımlar," dedi adam ve Bluz'un poposuna şaplak attı. "Bu gece görüşürüz o zaman Daphne?"

"Ay, evet!" diye cıvıldadı Bluz.

"Saat beşte gel," dedi asker ve sallana sallana koridorda uzaklaştı.

"Daphne mi?" dedi Polly, adam gittikten sonra.

"'Takma adım'" dedi Bluz. "Alt katlardan çıkmanın yolunu bulamadım daha ama bütün nöbetçilerde anahtar var ve saat beş buçukta bu adamın anahtarı benim elimde olaca... Ne?"

"Bence Tonk... Şey, *Magda* dilini ısırdı," dedi Polly.

"Magda? Ah, evet. Rolünü oynamaya devam ettiği için tebrikler, ee..."

"Polly," dedi Polly.

"Güzel isim seçmişsin," dedi Bluz, merdivende başı çekerek. "Güzel, yaygın, hizmetçisel bir isim."

"Evet, ben de öyle düşünmüştüm," dedi Polly ciddiyetle.

"Ee... Çavuş Jackrum yanınızda değil o zaman?" dedi teğmen, bir parça tedirginlikle.

"Hayır efendim. Biz sinyal gönderince ana kapılara hücum düzenleyeceğini söyledi efendim. Umarım sinyal almadan denemez."

"Aman Nugganım, adam deli," dedi Bluz. "Ama siz delikanlıların çabaları takdire şayan. Aferin size. Sıradan bir gözlemciyi kadın olduğunuza kesinlikle inandırabilirdiniz."

"Böyle bir iltifatı senden duymak çok değerli Daphne," dedi Polly. Bir yandan da düşünüyordu: *Vay canına, gerçekten de gülmemeyi başarabiliyorum.*

"Yine de peşimden gelmeniz gerekmiyordu," dedi Bluz. "Size sinyal gönderemediğim için üzgünüm ama Bayan Enid gece kalmama izin verdi. Nöbetçiler geceleri o kadar fazla kontrol yapmıyor, bu yüzden zamanımı kalenin üst katlarına çıkmanın yolunu aramak için kullandım. Tüm girişler kapalı veya gerçekten çok dikkatli korunuyor maalesef. Bununla birlikte, Er Hauptfidel benden epey hoşlandı..."

"Bravo efendim!" dedi Polly.

"Pardon, bunu doğru düzgün anlamak istiyorum efendim," dedi Tonker. "*Bir nöbetçiyle randevunuz mu var?*"

"Evet. Karanlık bir yere gitmeyi önereceğim ve istediğimi elde ettikten sonra boynunu kıracağım," dedi Bluz.

"İlk randevu için fazla ileri gitmiş olmayacak mısınız?" dedi Tonker.

"Efendim, içeri girmekte sorun yaşadınız mı?" dedi Polly. Bunu düşündükçe içi içini yiyordu. Büyük haksızlıktı.

"Hayır, hiç sorun yaşamadım. Yalnızca gülümsedim, biraz kıvırttım ve beni hemen içeri aldılar. Ya siz?"

"Ah, biz biraz sorun yaşadık," dedi Polly. "Bir iki dakikalığına yar... ayvayı yediğimizi düşündüm."

"Ben size ne demiştim?" dedi Bluz zaferle. "Her şey tiyatro yeteneğine bağlı! Ama denemeniz bile çok yiğitçe. Gelin de Bayan Enid'le tanışın. Çok sadık bir hanım. Borogravia'nın cesur kadınları bizim tarafımızda!"

Gerçekten de çamaşırhanenin yöneticisi için ofis görevi gören girintide Düşes'in resmi asılıydı. Bayan Enid özellikle iri yarı bir kadın değildi ama Yeşim'inkiler kadar kalın önkolları ile sırılsıklam bir önlüğü vardı ve Polly'nin gördüğü en hareketli ağza sahipti. Dudakları ve dili her kelimeyi çekerek uzatıyordu. Tıslayan buharlarla dolu mağarada yankılar, dökülen suların şırıltıları, taşa vurulan ıslak çamaşırların patırtılarıyla kulakları uğuldayan çamaşırcı kadınlar dudak okumayı öğreniyordu. Kadın bir başkasının konuşmasını dinlerken bile, dişine takılmış fındık parçasını çıkarmaya çalışan biri gibi ağzını oynatıyordu. Kol yenlerini dirseklerinin üstüne kadar kıvırmıştı.

Bluz mangayı tanıtırken duygusuzca dinledi. "Tamam. Sen bu delikanlıları burada, yanımda bırak bayım. Senin ütü odasına geri dönmen lazım."

Bluz seke seke, salına salına buharların arasında gözden kaybolduğunda Bayan Enid hepsini tepeden tırnağa süzdü ve sonra doğrudan kafalarının içine baktı.

"Delikanlılarmış," diye homurdandı. "Hah! Adamın tek bildiği bu ha? Çünkü bir kadının erkek kıyafetleri giymesi Nuggan'ın gözünde Günahtır!"

"Ama biz *kadın* giysileri giydik Bayan Enid," dedi Polly uysal uysal.

Bayan Enid'in ağzı hızlı hızlı oynadı. Sonra kollarını kavuşturdu. Her tür Günaha karşı dikilmiş bir barikatı andırıyordu.

"Bu doğru değil," dedi. "Bu mekânda hapsedilmiş bir oğlum ve kocam var ve ben düşman için saçımı süpürge ediyorum ki onlara göz kulak olabileyim. Burayı işgal edecekler. Burada neler duyduğumuzu bilseniz şaşarsınız. Bu yüzden, hepimiz Zlobenia'nın boyalı takunyalarının altında ezilirken, erkeklerinizi kurtarmanın onlara ne faydası olacak? Sorarım size!"

"Zlobenia işgale gelmeyecek," dedi Wazzer özgüvenle. "Düşes işgali engelleyecek. Hiç korkma."

Kadın, Wazzer'a, onu ilk defa işitenlerin hep fırlattığı bakışla baktı.

"Demek dua ediyorsun?" dedi nazikçe.

"Hayır, yalnızca dinliyorum," dedi Wazzer.

"Nuggan seninle konuşuyor, öyle mi?"

"Hayır. Nuggan öldü Bayan Enid," dedi Wazzer.

Polly, Wazzer'ın kibrit çöpü kadar ince kolunu tuttu ve "Bize bir dakika verebilir misin Bayan Enid?" dedi. Kızı suyla çalışan devasa bir merdanenin arkasına sürükledi. Makinenin homurtuları ve takırtıları arasında konuştular.

"Wazzer, bütün bunlar artık..." Polly'nin anadilinde "uçuk kaçık" anlamına gelen bir sözcük yoktu ama bu deyimi bilse gönül rahatlığıyla kullanırdı. "Çok tuhaflaştı. Herkesi huzursuz ediyorsun. Etrafta dolaşıp herkese tanrının öldüğünü söyleyemezsin."

"*Gitti* diyeyim o zaman. Küçüldü. Sanırım," dedi Wazzer alnını kırıştırarak, "artık aramızda değil."

"Hâlâ Günahlar bildiriliyor ama?"

Wazzer odaklanmaya çalıştı. "Hayır, onlar gerçek değil. Onlar... yankılar gibi. Kadim bir mağarada duvardan duvara yankılanan ölü sesler. Söyledikleri sözcükler değişiyor, anlamları saçmalaşıyor... Eskiden sinyal için kullanılan ama şimdi yalnızca rüzgârda çırpınan bayraklar gibi..." Wazzer'ın gözleri odaklarını

yitirdi ve sesi değişti; daha yetişkin, daha kendinden emin bir sese dönüştü. "Ve onlar hiçbir tanrıdan gelmediler. Artık burada tanrı yok."

"O zaman *nereden* geliyorlar?"

"Sizin korkunuzdan. Öteki'den nefret eden, asla değişmeyen parçanızdan geliyorlar. Tüm bayağılıklarınızın, tüm aptallıklarınızın, tüm akılsızlıklarınızın toplamından geliyorlar. Yarından korkuyorsunuz ve korkunuzu tanrılaştırıyorsunuz. Düşes bunu biliyor."

Suyla çalışan merdane gıcırdamaya devam etti. Polly'nin etrafında su kazanları tıslıyor, oluklarda su şırıldıyordu. Hava sabun ve ıslak bez kokuyordu.

"Ben Düşes'e de inanmıyorum," dedi Polly. "Ormanda yaptığın şey numaraydı. Kim olsa dönüp bakardı. Bu ona inandığım anlamına gelmiyor."

"Hiç fark etmez Polly. *O* sana inanıyor."

"Gerçekten mi?" Polly buhar dolu, sular damlayan mağarada etrafına bakındı. "O zaman, şimdi burada mı? Bizi varlığıyla şereflendirdi mi?"

Wazzer istihzadan anlamıyordu, başını salladı. "Evet."

...Evet...

Polly arkasına baktı.

"Evet mi dedin şimdi?" diye sordu.

"Evet," dedi Wazzer.

...Evet...

Polly gevşedi. "Ah, yalnızca bir *yankı*. Bu bir mağara ne de olsa. Ee..." *Gerçi bu,* benim *sesimin neden yankılanmadığını açıklamıyor.* "Wazz... şey, Alice?" dedi düşünceli düşünceli.

"Evet Polly?" dedi Wazzer.

"Bundan diğerlerine bahsetmemen gerçekten iyi fikir olur ben-

ce," dedi. "İnsanlar tanrılara falan inanmaya aldırış etmez ama onlara tanrının *arkalarında* belirdiğini söylersen çok tedirgin olabiliyorlar. Ee... belirmeyecek, değil mi?"

"İnanmadığın kişi mi?" dedi Wazzer, aniden aksilenerek.

"Ben... onun var olmadığını *söylemiyorum*," dedi Polly zayıfça. "Ona inanmadığımı söylüyorum."

"O çok zayıf," dedi Wazzer. "Geceleri ağladığını duyuyorum."

Polly sıska yüze bakarak daha fazla bilgi aradı. Wazzer'ın bir şekilde onunla alay ettiğini umuyordu. Fakat kızın yüzünde şaşkın bir masumiyetten başka şey göremedi.

"Neden ağlıyor?" dedi.

"Dualar. Dualar onu incitiyor."

Bir şey omzuna dokununca Polly hızla döndü. Tonker'dı.

"Bayan Enid işe koyulun diyor," dedi. "Nöbetçiler arada bir uğrayıp kontrol ediyormuş."

Kadın işiydi ve dolayısıyla tekdüze, yorucu ve sosyal bir işti. Polly ellerini çamaşır teknesine sokmayalı uzun zaman olmuştu. Burada tekne olarak yirmi kadının aynı anda çalışabileceği uzun, tahta yalaklar kullanılıyordu. İki yanında bir sürü kol çamaşırları çitiliyor, dövüyor, sıkıyor, arkalarındaki durulama yalağına fırlatıyordu. Polly de onlara katıldı ve arkasından gelen sohbet uğultularını dinledi.

Dedikodu yapıyorlardı ama arada, çamaşır teknesindeki köpükler gibi bilgi kırıntıları da süzülüyordu. İki nöbetçi, kadınlardan faydalanmıştı –yani mevcut durumda faydalandıklarından *daha fazla* faydalanmışlardı– ve anlaşıldığı kadarıyla kırbaçlanarak cezalandırılmışlardı. Bu, tekne boyunca epey yorum çekti. Görünüşe göre Ankh-Morporklu kodaman bir lord baştaydı ve kırbaçlanmalarını o emretmişti. "Adam bir tür sihirbaz,"

dedi karşıdaki kadın. Anlatılanlara göre her yerde olan her şeyi görüyordu ve çiğ etle besleniyordu. Adamın gizli gözleri olduğunu söylüyorlardı. Elbette o şehrin Günah yuvası olduğunu herkes biliyordu. Bir gömleği hızlı hızlı çamaşır tahtasına sürtmekte olan Polly bunu düşündü; bu *yayla diyarında* dolaşan ova şahinini ve gölgelerden ayırt edilemeyecek kadar hızlı ve sinsi yaratığı düşündü...

Bakır kazanların başında bir süre çalışarak, kaynayan çamaşırları fokurdayan yüzeyin altına itti sopayla ve hiçbir tür silah bulunmayan bu mekânda, doksan santim uzunluğunda kalın bir *sopa* kullanmakta olduğunu fark etti.

Ve sersem bir şekilde, çalışmaktan zevk aldı. Kasları düşünme işini onun adına yapıyor, beynini serbest bırakıyordu. Kimse Düşes'in öldüğünü kesin olarak bilmiyordu. Pek fark etmezdi zaten. Fakat Polly bir şeyden emindi: Düşes bir kadındı. Yalnızca bir kadın, tanrıça değil. Ah, insanlar yakarılarının hediye paketi yapılıp Nuggan'a gönderileceği umuduyla *ona* dua ediyordu ama bu, Düşes'e, Wazzer gibi kendi derdi kendine yeten insanların kafalarını kurcalama hakkı vermiyordu. Tanrılar mucizeler yaratabilirdi; düşesler ise resimler için poz verirdi.

Polly göz ucuyla, bir kadın sırasının odanın sonundaki platformdan büyük sepetler alıp bir başka kapıdan çıktıklarını gördü. Igorina'yı çamaşır teknesinin başından aldı ve kadınlara katılmasını söyleyerek o tarafa sürükledi. "Her şeyi dikkatle izle!" diye ekledi.

"Tamam onbaşı," dedi Igorina.

"Çünkü bir şeyi biliyorum," dedi Polly, ıslak çamaşır yığınlarını göstererek, "o da bunların *rüzgâra* ihtiyaç duyduğu."

İşine geri döndü ve zaman zaman görünüşü kurtarmak için sohbetlere katıldı. Zor değildi. Çamaşırcı kadınlar bazı konular-

dan kaçınıyordu; özellikle de kocaları ve oğullarıyla ilgili konulardan. Ama Polly oradan buradan ipuçları çıkarabiliyordu. Bazıları kaledeydi. Bazıları muhtemelen ölmüştü. Bazıları dışarıda bir yerdeydi. Yaşlı kadınlardan bazıları, oğulları Borogravia için şehit olmuş kadınlara verilen Analık Madalyalarını takmıştı. Ucuz metal rutubetli ortamda kararıyordu ve Polly madalyaların Düşes'ten bir mektupla mı geldiğini merak etti. İmzası en dibe basılmış, söz konusu askerin ismi bırakılan boşluğa sıkıştırılarak sığdırılmış bir mektupla:

> Sayın *Bayan L. Lapchic*,
> Adres: *Kuyu Yolu*
> Geçtiğimiz *25 Haziran* tarihinde [redacted]
> yakınlarında şehit olan oğlunuz *Otto PiotrHanLapchic* için sizi tebrik ediyor, saygılarımızı sunuyoruz.

Düşmanın eline geçerse onlara yardım edip moral vermesi ihtimaline karşı yer ismi her zaman sansürlenirdi. Ama ucuz madalyaların ve düşüncesiz sözlerin, *annelere* gerçekten de yardım edip moral verdiğini öğrendiğinde Polly şaşırmıştı. Munz'da madalya alan anneler bir tür haşin, kızgın gururla takıyorlardı onları.

Bayan Enid'in güvenirliğinden çok emin değildi. Hücrelere kapatılmış bir oğlu ve bir kocası vardı ve Bluz'u tartma fırsatı bulmuştu. Kendi kendine şu soruyu soruyor olmalıydı: *Hangisi daha olası? Adamın onları hücrelerden kurtarıp güvenliklerini sağlaması mı, yoksa hepimize zarar verecek büyük bir kargaşa çıkarması mı?* Ve kadın eldeki verilere göre karar verirse Polly onu hiç suçlayamazdı...

Birinin onunla konuştuğunu fark etti. "Hmm?" dedi.

"Şuna bakar mısın?" dedi Shufti ıslak, uzun paçalı bir erkek donunu sallayarak. "Renklileri beyazlarla birlikte yıkıyorlar!"

"Ee? Ne olmuş? Bunlar *düşman* donları," dedi Polly.

"Evet ama işi doğru düzgün yapmak diye de bir şey var! Bak, bu kırmızı donu koymuşlar ve tüm diğerleri pembe olmuş!"

"Ee? Yedi yaşındayken pembeyi severdim ben."*

"Ama açık pembe? Bir erkeğin üzerinde?"

Polly bir anlığına yandaki tekneye baktı ve Shufti'nin omzunu okşadı. "Evet. *Çok* açık, değil mi? Birkaç parça kırmızı çamaşır daha bulsan iyi olacak," dedi.

"Ama bu daha da kötü yapa..." diye başladı Shufti.

"Bu bir *emirdi* asker," diye fısıldadı Polly. "Biraz da nişasta ekle."

"Ne kadar?"

"Ne kadar bulabilirsen."

Igorina geri döndü. Igorina'nın keskin gözleri vardı. Polly, bir zamanlar başkasına ait olup olmadıklarını merak ediyordu. Igorina Polly'ye göz kırptı ve başparmağını kaldırdı; Polly, parmağın Igorina'ya ait olduğunu görerek rahatladı.

Polly, Bayan Enid'in geçici yokluğundan faydalanarak içeri daldığında geniş ütü odasındaki uzun tahtalarda tek bir kişinin çalıştığını gördü ve o kişi "Daphne" idi. Tüm diğer kadınlar, bir gösteri izlermişçesine onun etrafına toplanmıştı. Ki izledikleri şey gerçekten de gösteriydi.

"...yaka, görüyorsunuz," dedi Teğmen Bluz, buharlar saçan kocaman, köz dolu ütüyü sallayarak. "*Sonra* manşetler ve son olarak da kollar. Ön parçaları sırayla yapın. Bitirir bitirmez asmanız la-

* Toplum aksi için ne kadar uğraşırsa uğraşsın yedi yaşındaki kızların pembeyi sevdiği inkâr edilemez bir gerçektir.

zım. Ve faydalı bir ipucu: Ütülerken tamamen kurutmayın. Gerçekten de yapa yapa ustalaşıyorsunuz, ama..."

Polly hayret ve büyülenmişlikle baktı. Ütü yapmaktan *nefret* ederdi. "Daphne, seninle biraz konuşabilir miyim?" dedi, bir duraksama esnasında.

Bluz başını kaldırdı. "Ah, Pe... Polly," dedi. "Ee... evet, elbette."

"Daphne pile çizgileri hakkında ne çok şey biliyor," dedi bir kız hayranlıkla. "*Ve* ütü bezleri!"

"Şahsen *ben* çok şaşırdım," dedi Polly.

Bluz ütüyü kıza uzattı. "İşte, al Dympha," dedi cömertçe. "Sakın unutma: Her zaman önce tersini ütüle ve koyu renk ketenlerin de *yalnızca* tersini ütüle. Olağan bir hatadır. Geliyorum Polly."

Polly dışarıda biraz beklemek zorunda kaldı. Kızlardan biri temiz temiz kokan, ütülenmiş, büyük bir çamaşır yığınıyla geldi. Polly'yi gördü ve yanından geçerken ona doğru eğildi. "Erkek olduğunu *hepimiz* biliyoruz," dedi. "Ama öyle eğleniyor ki... Hem, cin gibi ütü yapıyor!"

"Efendim, ütü yapmayı nereden biliyorsunuz?" dedi Polly, çamaşır odasına geri döndüklerinde.

"Karargâhta kendi çamaşırlarımı yıkayıp ütülemem gerekiyordu," dedi Bluz. "Bunun için kız tutacak param yoktu ve emirerim de katı bir Nuggancı olduğundan 'kız işi' deyip yapmıyordu. Bu yüzden ben de, *eh, zor olamaz, yoksa bu işi kadınlara bırakmazdık*, diye düşündüm. Buradakiler de pek başarılı değil gerçekten. Renklilerle beyazları birlikte yıkadıklarını biliyor musun?"

"Efendim, nöbetçinin anahtarını çalıp boynunu kıracağınızı söylemiştiniz ya?" dedi Polly.

"Evet?"

"Bir adamın boynunu kırmayı biliyor musunuz efendim?"

"Savaş sanatları hakkında bir kitap okumuştum Perks," dedi Bluz, biraz sert bir sesle.

"Ama hiç *yapmadınız*, öyle mi efendim?"

"Eh, hayır! Karargâhta çalışıyordum ve gerçek insanlar üzerinde denemek yasak Perks."

"Efendim, boynunu kırmak istediğiniz adamın silahı olacak. Sizse silahsızsınız," dedi Polly.

"Hamlenin temel ilkesini, dürülmüş bir battaniyeyle denedim," dedi Bluz paylarcasına. "İşe yarıyor gibi."

"Battaniye debeleniyor muydu, yüksek homurtular çıkarıyor muydu ve sizi çoraplarınızdan tekmeliyor muydu efendim?"

"Çoraplarımdan mı?" dedi Bluz şaşkın şaşkın.

"Aslında... bence diğer fikriniz daha iyi olabilir efendim," dedi Polly telaşla.

"Evet... benim, ee... diğer fikrim... O hangisiydi tam olarak?"

"Üç nöbetçiyi sessizce etkisiz hâle getirdikten sonra, kurutma alanını kullanarak çamaşırhaneden kaçmak efendim. Şuradaki koridorun ucunda bir tür hareketli oda var. Vinçle ta çatıya kadar kaldırılıyor. Kadınlarla birlikte iki nöbetçi çatıya çıkıyor efendim ve çatıda bir nöbetçi daha var. Birlikte çalışırsak nöbetçilerin üçünü de ruhları duymadan bayıltırız. Saygısızlık etmek istemem ama efendim, sizin silahlı bir adamın işini görmenizden daha emniyetli olur ve böylece çatılar yoluyla kalenin istediğimiz her yerine gidebiliriz efendim. Bravo efendim!"

Bir duraksama oldu. "Ben, ee... o kadar ayrıntıya girmiş miydim?" dedi Bluz.

"Hayır efendim. Ayrıntıya girmenize gerek olmamalı efendim. İnce ayrıntıları çavuşlar ve onbaşılar halleder efendim. Subaylar büyük resmi görmek içindir."

"Ah, kesinlikle. Peki, ee... bu resim tam olarak ne kadar büyük?" dedi Bluz gözlerini kırpıştırarak.

"Ah, çok büyük efendim. Gerçekten de çok büyük bir resim efendim."

"Ha," dedi Bluz ve doğrularak, panoramik resmi gören birinin ifadesini takındı.

"Buradaki kadınların bazıları eskiden, kale bizim ellerimizdeyken yukarı katlarda çalışıyormuş," diye devam etti Polly. "Vereceğiniz emirleri *tahmin ederek* efendim, mangaya, mekânın yerleşim planı hakkında onlarla sohbet etmelerini söyledim efendim. Stratejinizin ana hatlarının farkında olduğumdan efendim, sanırım zindanlara giden rotayı buldum."

Duraksadı. İyi laf kalabalığı yapıyordu, biliyordu. Jackrum'a layık bir laf kalabalığıydı neredeyse. Cesaret edebildiğince çok "efendim" ile de yağlamıştı. "Emrinizi tahmin ederek" kısmıyla da büyük gurur duyuyordu. Jackrum'un bu ifadeyi kullandığını duymamışsa da abartılmadığı sürece *her şeyin* bahanesi olarak kullanılabilirdi. "Ana hatlar" da oldukça iyiydi.

"Zindanlar..." dedi Bluz düşünceli düşünceli, bir anlığına gözlerini büyük resimden koparark. "Aslında, sanırım söylediğim şey..."

"Evet efendim. *Çünkü* efendim, zindanlardan bir sürü askerimizi kurtarabilirsek efendim, düşman kalesinin *içinde*, kumanda sizde olacak efendim!"

Bluz iki santim daha uzadı ve sonra yine çöktü. "Ama burada bir sürü subay var ve neredeyse hepsi benden daha yüksek rütbeli."

"Evet efendim!" dedi Polly, Çavuş Jackrum'un Eksiksiz Rupert Yönetim Okulundan mezun olma yolunda. "O yüzden belki de önce erleri kurtarmamız daha iyi olur, değil mi efendim? Subayları düşman ateşine maruz bırakmak istemeyiz."

Utanç verici ve aptalcaydı ama Bluz'un gözlerinde savaş ateşi tutuşmuştu artık. Polly ne olur ne olmaz diye o ateşi yellemeye karar verdi. "Liderliğiniz bizim için harika bir örnek oldu efendim," dedi.

"Öyle mi?"

"Ah, evet efendim."

"Hiçbir subay sizden daha iyi askerlere liderlik edemezdi Perks," dedi Bluz.

"Muhtemelen etmişlerdir efendim," dedi Polly.

"Hangi adam böyle bir fırsat bulmayı umma cüretini gösterebilir ha?" dedi Bluz. "İsimlerimiz tarih kitaplarına yazılacak! Yani, *benimki* yazılacak elbette ama sizlerden de bahsedilmesini sağlayacağım. Hem, kimbilir... belki yiğit bir subayın kazanabileceği en yüksek mükâfatı bile kazanabilirim!"

"Nedir o efendim?" dedi Polly görevbilirlikle.

"Bir yemeğe veya bir giysiye adının verilmesi," dedi Bluz pasparlak bir yüzle. "General Frak'ın adı ikisine de verildi elbette. Frak ceket ve Frak biftek. Tabii ki benim gözüm *o kadar* yüksekte değil, ama..." Mahcup mahcup başını eğdi. "Ama ne olur ne olmaz diye pek çok yemek tarifi uydurduğumu da söylemem lazım Perks."

"Demek bir gün Bluz yiyeceğiz ha efendim?" dedi Polly. Yığılan sepetleri izliyordu.

"Muhtemelen, muhtemelen... Eğer umut beslememe izin verilirse..." dedi Bluz. "Şey... benim favorim, bir tür hamurdan halka. İçi kremayla dolu ve roma batırılmış..."

"O, Rom Baba efendim," dedi Polly dalgın dalgın. Tonker ve diğerleri de istiflenen sepetleri izliyordu.

"Onu yaptılar mı?"

"Maalesef efendim."

"Peki ya... ee... karaciğer ve soğandan yapılan bir yemek?"

"Ona soğanlı karaciğer deniyor efendim. Üzgünüm," dedi Polly, konsantrasyonunu yitirmemeye çalışarak."

"Şey, eh... anladığım kadarıyla insanların adı verilen yemekler aslında yalnızca temel tarifte küçük bir değişiklik yapılarak..."

"Artık gitmeliyiz efendim! Ya şimdi ya asla efendim!"

"Ne? Ha. Tamam. Evet. Gitmeliyiz!"

Daha önce hiç kayda geçmemiş bir askerî manevraydı. Polly'nin sinyali üzerine farklı yönlerden yola çıkan manga, sepetleri yukarı taşıyacak kadınlardan hemen önce oraya vardı, sepetlerin saplarını yakaladı ve ilerledi. Gerçi Polly, işi muhtemelen *kimsenin* istemediğini ancak o zaman fark etti; kadınlar ahmak acemilerin zahmete girmesine mutlulukla izin vermişti. Sepetler büyüktü ve ıslak çamaşırlar ağırdı. Wazzer ile Igorina tek bir sepeti zorlukla kaldırabiliyordu.

Kapının yanında iki asker bekliyordu. Sıkılmış görünüyorlardı, onlara fazla dikkat etmediler. Manga "vinçli odaya" kadar uzun bir yol yürüdü.

Anlatıldığında hayal edememişti Polly, görmesi lazımdı. Aslında kalın kerestelerden yapılmış büyük, açık bir kutuydu. Kutu kalın bir halata bağlanmıştı ve halat kayaların içinde yukarı uzanan bir tür bacada yükselip alçalıyordu. Odaya girdiklerinde, askerlerden biri karanlıkta kaybolan çok daha ince bir halatı çekti. Diğer asker iki mum yaktı. Mumların görevi karanlığı daha da kasvetli hâle getirmekmiş gibiydi.

"Bayılmaca yok kızlar!" dedi adam. Arkadaşı güldü.

Onlar iki, biz yedi kişiyiz, diye düşündü Polly. Yürürken bakır sopa bacağına çarpıyordu ve Tonker'ın aksamasının sebebinin, elbisesinin altına bağladığı çamaşır çırpıcı olduğunu biliyordu. O·alet *ciddi* çamaşırcılar içindi: Ucuna üç bacaklı tabure

tutturulmuş uzun bir sopaya benziyordu ve kaynar su dolu büyük kazanda çamaşırları çalkalamak içindi. Onunla kafa kırabilirdiniz.

Platform yükselirken taş duvarlar yanlarından geçip gitti.

"Ne kadar da heyecan verici!" diye şakıdı Blu... Daphne. "Bu, büyük şatonuzun içinden geçerek ta çatıya kadar çıkıyor, öyle mi?"

"Ah, hayır küçükhanım. İlk önce kayaların içinden geçmesi lazım. O kadar yükseğe çıkmadan önce bir sürü eski bölümden geçeceğiz."

"Aaa, ben de çoktan şatoya çıktık sanıyordum." Bluz endişeyle Polly'ye baktı.

"Hayır küçükhanım. Burada, aşağıda yalnızca çamaşırhane var. Su lazım çünkü. En alçak mahzenlere varmak için bile epey yol tırmanmak gerekiyor. Neyse ki bu asansörü yapmışlar ha?"

"Harikaymış çavuş," dedi Bluz ve Daphne'nin geri gelmesine izin verdi. "Nasıl çalışıyor?"

"Ben onbaşıyım küçükhanım," dedi ipi çeken, alnına dokunup selam vererek. "Bir ayak değirmenini çalıştıran mahkûmlar tarafından yükseltilip alçaltılıyor küçükhanım."

"Ay, ne korkunç!"

"Hayır küçükhanım. Oldukça insani. Şey... vardiyandan sonra zamanın olursa, ee... seni yukarı çıkarıp mekanizmayı gösterebilirim..."

"Harika olur çavuş!"

Polly eliyle gözlerini örttü. Daphne kadınların yüz karasıydı.

Asansör yavaş yavaş, gürleyerek tırmandı yukarı. Daha ziyade yontulmuş kayaların arasında yol alıyorlardı ama arada bir, çok eski ızgaralar ve örülmüş duvarlar görüyorlardı. Bunların ardında uzun zaman önce tıkanmış tüneller olabilirdi.

Bir sarsıntı oldu ve platform durdu. Askerlerden biri alçak sesle küfretti fakat onbaşı, "Korkmayın hanımlar, bu sık sık olur," dedi.

"Neden korkalım ki?" dedi Polly.

"Eh, kuyuda otuz metre yüksekte bir halatın ucunda sallanıyoruz ve taşıyıcı makine dişli attı."

"*Yine*," dedi diğer asker. "Burada hiçbir şey doğru dürgün çalışmıyor."

"Bana korkmak için iyi bir sebep gibi geldi," dedi Igorina.

"Onarmak ne kadar sürer?" dedi Tonker.

"En son olduğunda bir saat beklemiştik."

Fazla uzun, diye düşündü Polly. *Bu arada bir sürü şey olabilir.* Tavandaki kirişlerin arasından yukarı baktı. Gün ışığı karesi çok uzaktaydı.

"Bekleyemeyiz," dedi.

"Ah, eyvah, bizi kim kurtaracak?" dedi Daphne titrek bir sesle.

"Zaman geçirmek için bir yol bulmamız gerekecek ha?" dedi askerlerden biri. Polly içini çekti. O tür laflardan biriydi; *bakar mısın burada ne varmış?* gibi, işlerin daha da sarpa saracağı anlamına gelen laflardan biri.

"Sizi anlıyoruz hanımlar," diye devam etti asker. "Erkekleriniz uzaklarda falan... Biz de sıkıntı çekiyoruz. Karımı en son ne zaman öptüğümü hatırlamıyorum bile."

"Ben de karımı en son ne zaman öptüğümü hatırlamıyorum," dedi onbaşı.

Tonker sıçradı, bir kirişe tutundu ve kendini asansörün üzerine çekti. Asansör sallandı ve bir yerlerde bir taş parçası yerinden kurtularak kuyudan aşağı takır tukur düştü.

"Hey, bunu yapamazsın!" dedi onbaşı.

"Nerede yazıyor?" dedi Tonker. "Polly, burada şu ağzı örülmüş tünellerden bir tane var ve taşların çoğu yıkılmış. Kolaylıkla içine girebiliriz."

"Asansörden çıkamazsınız! Başımız belaya girer!" dedi onbaşı.

Polly adamın kılıcını kınından çekti. Mekân, kılıcı tehdit unsuru olarak kullanmak dışında hiçbir şey yapılamayacak kadar sıkışıktı ama yine de kılıç adamda değil, Polly'deydi. Bu büyük fark yaratıyordu.

"Başınız zaten belada," dedi. "Lütfen o belayı büyütmeye zorlama beni. Buradan çıkalım, olur mu Daphne?"

"Ee... evet, elbette," dedi Bluz.

Diğer asker elini kendi kılıcına götürdü. "Pekâlâ kızlar, bu iş fazla..." diye başladı ama sonra yere çöktü.

Shufti bakır sopasını indirdi. "Umarım çok sert vurmamışımdır!"

"Kimin umurunda? Hadi gelin, tırmanmanıza yardım edeyim," dedi Tonker.

"Igorina, sen adama bir bakabilir misin? O..." diye başladı Shufti endişeyle.

"O bir erkek ve *inliyor*," dedi Tonker yukarıdan. "Bu benim için yeterli. *Gelin.*"

Yalnız kalan asker kirişlere tırmanan mangayı izledi. "Ee... pardon?" dedi, Polly Bluz'a yardım ederken.

"Evet? Ne?"

"*Benim* kafama da vurabilir misiniz acaba?" dedi adam perişan görünerek. "Çünkü bir avuç kadına direnmemişim gibi görünüyor."

"*Neden* direnmiyorsun?" dedi Polly gözlerini kısarak. "Biz yalnızca bir avuç kadınız."

"Çünkü henüz delirmedim!" dedi asker.

"Gel, ben yaparım," dedi Igorina, sopasını çıkararak. "Kafaya indirilen darbeler tehlikeli olabilir ve özensiz yapılmamalıdır. Biraz dön bayım. Miğferini tıkar lütfen. Yirmi dakika baygın kalman yeterli olur mu?"

"Evet, çok teşekkü..."

Asker yere yıkıldı.

"Diğerini incitmediğimi umuyorum gerçekten," diye sızlandı Shufti yukarıdan.

"Küfür ediyor," dedi Polly, adamın kılıcını alarak. "Bence gayet iyi."

Mumları yukarı uzattı ve sonra diğerleri onu asansörün titreyen çatısına çekti. Ayakları tünelin ağzına sağlamca bastıktan sonra Polly bir kaya parçası buldu ve kuyu duvarı ile asansörün tahta çerçevesinin arasına iyice sıkıştırdı. Asansör sarsıldı. Bir süreliğine hiçbir yere gidemeyecekti.

Tonker ile Lofty tüneli araştırmaya başlamıştı bile. Mum ışığı altında, tünelin ağzına beceriksizce örülmüş taşların ötesinde sağlam bir duvar işçiliği olduğunu gördüler.

"Mahzenler olmalı," dedi Tonker. "Asansör kuyusu sonradan açılmış ve mahzenleri kestiği yerlere duvar örmüşler. Daha iyi iş çıkarabilirlerdi ama."

"Mahzenler zindanların yakınında," dedi Polly. "Mumun birini söndürün, iki kat uzun süre ışığımız olur. Sonra..."

"Perks, seninle konuşabilir miyiz lütfen?" dedi Bluz. "Şurada?"

"Evet efendim."

Manganın geri kalanından biraz uzaklaştıkları zaman Bluz sesini alçalttı ve "Girişimci ruhunu köreltmek istemem Perks ama *ne yapıyorsun?*" dedi.

"Şey... vereceğiniz emirleri tahmin ediyorum efendim."

"Tahmin mi ediyorsun?"

"Evet efendim."

"Ha. Tamam. Hâlâ küçük resim aşamasındayız, öyle mi?"

"Kesinlikle efendim."

"O zaman Perks, hızla ve ihtiyatla hareket ederek tutsakları kurtarmanızı emrediyorum."

"Bravo efendim. Bu şeyden geçerek... bu..."

"Mahzen mezar," dedi Igor, etrafına bakarak.

Mum söndü. İleride bir yerde, kadife kadar kalın mutlak karanlığın içinde, taş taşa sürtündü.

"Acaba bu geçidi *neden* kapatmışlar?" dedi Bluz'un sesi.

"Şahsen ben, neden böyle *aceleyle* kapattıklarını merak ediyorum," dedi Tonker.

"Acaba *açmaya* çalışan kim?" dedi Polly.

Süslü bir lahitten düşen kalın taş kapağın yere çarptığında çıkaracağı çatırtıyı düşündüren bir gürültü geldi. Yarım düzine başka şey de olabilirdi ama bir şekilde, insanın aklında canlanan tek düşünce buydu. Ölü hava birazcık hareket etti.

"Kimseyi endişelendirmek istemem ama," dedi Shufti, "ayak sürüyerek yürüyen birini duyabiliyorum sanki."

Polly mumları yakan askeri hatırladı. Kibrit demetini pirinç mumluğa bırakmıştı, değil mi? Elini yavaşça oynatarak onları aradı.

"Kimseyi endişelendirmek istemediysen," dedi Tonker'ın sesi kuru, yoğun karanlıktan, "ne demeye söyledin bunu şimdi?"

Polly'nin parmakları tahta bir çubuk buldu. Onu burnuna kaldırdı ve sülfürlü kokusunu aldı.

"Bir kibritim var," dedi. "Mumu yakmaya çalışacağım. Herkes çıkış yolu arasın. Hazır mısınız?"

Görünmez duvara doğru yan yan kaydı. Sonra kibriti taşa sürttü ve mahzen mezar sarı bir ışıkla doldu.

Biri sızlandı. Polly mumu unutarak bakakaldı, kibrit söndü.

"Peeekâlâ," dedi Tonker'ın ürkmüş sesi. "Yürüyen ölüler. Ne olmuş yani?"

"Kemerin yakınındaki, merhum General Kazak'tı!" dedi Bluz. "Bende onun *Savunma Sanatı* kitabı var!"

"İmza istemeseniz daha iyi olur efendim," dedi Polly, manga birbirine sokulurken.

Yine bir sızlanma duyuldu. Polly'nin Wazzer'ı gördüğü yerden gelmiş gibiydi. Onun dua ettiğini duydu. Duanın sözlerini seçemiyordu; yalnızca haşin, telaşlı fısıltılar vardı.

"Belki bu çamaşır sopaları onları biraz yavaşlatır?" dedi Shufti titrek bir sesle.

"Ölü olmalarından daha fazla mı?" dedi Igorina.

Hayır, diye fısıldadı bir ses ve mahzen mezar ışıkla doldu.

Bir ateşböceğinin ışığından azıcık daha parlaktı fakat yeraltı karanlığında tek bir foton bile çok işe yarar. Işık, diz çökmüş Wazzer'ın üzerinde yükselerek kadın boyuna geldi, çünkü bir kadındı. Ya da en azından bir kadının *gölgesiydi*. Ama... hayır, Polly onun bir kadının *ışığı* olduğunu gördü; hareketli bir çizgiler-ve-gölgeler ağıydı ve tıpkı bir ateşte gördüğünüz şekiller gibi, içinde bir kadın şekli görünüp kayboluyordu.

"Borogravia askerleri... dikkat!" dedi Wazzer. Küçük, ince sesinin altında gölge bir ses vardı; uzun odayı tekrar tekrar dolduran bir fısıltı:

Borogravia askerleri... dikkat!

Askerler...

Askerler, dikkat!..

Borogravia askerleri...

Sarsıla sarsıla hareket eden şekiller durdu. Beklediler, ayak sürüyerek gerilediler. Kendi aralarında takırdayarak ve dilsizce didişerek iki sıra oluşturdular.

Wazzer ayağa kalktı ve "Beni izleyin," dedi.

Beni izleyin...

...Beni...

"Efendim?" dedi Polly, Bluz'a.

"Bence gidelim. Sence?" dedi teğmen. Yüzyılların askerî kudretinin huzurunda olduğunu fark edince Wazzer'ı tamamen unutmuştu. "Ah, tanrım... Tuğgeneral Galoş da burada! Ve Tümgeneral Lord Kanepe! General Anorak! Onun yazdığı *her şeyi* okudum! Onu kanlı canlı görebileceğim hiç aklıma gelmemişti!"

"*Tam olarak* kanlı canlı sayılmaz efendim," dedi Polly, adamı sürükleyerek.

"Son beş yüz sene içinde yaşamış bütün büyük kumandanlar burada gömülü Perks!"

"Sizin adınıza çok memnun oldum efendim. Birazcık daha hızlı yürüyebilirsek..."

"En büyük umudum, sonsuzluğun geri kalanını burada geçirmek!"

"Harika, efendim ama bugünden başlamayın. Diğerlerine yetişsek mi efendim?"

Onlar geçerken eski askerler ellerini kesik kesik hareketlerle kaldırarak selam durdu. Boş yüzlerde sabit bakışlar ışıldadı. Tuhaf ışık, tozlu sırmalardan ve lekeli, solmuş kumaşlardan yansıdı. Gırtlaktan gelen, bir fısıltıdan daha haşin, gür sesler vardı; uzak kapıların gıcırtısını andırıyorlardı ama manga ölü şekillerin önünden geçerken bireysel sesler de yükselip alçalıyordu:

Zlobenia'ya ölüm... Haklayın onları... Unutmayın... Günlerini gösterin... İntikam... Hatırlayın... Onlar insan değil... Acımızı çıkarın... İntikam...

İleride Wazzer yüksek, ahşap kapı kanatlarına dokundu; ka-

pılar o dokununca açıldı. Işık onunla birlikte ilerliyordu ve manga onun hemen peşinden gidiyordu. Çok geride olmak, karanlıkta kalmak demekti.

"Acaba Tümgeneral'e bir soru..." diye başladı Bluz, Polly'nin elini çekiştirerek.

"Hayır, soramazsınız! Oyalanmayın! Gelin!" diye emretti Polly. Kapılara geldiler ve Tonker ile Igorina onları arkalarından *güm!* diye kapattı. Polly duvara yaslandı.

"Bu, hayatımın en... *en* muhteşem ânıydı sanırım," dedi Bluz, gümleme uzakta solarken.

"Bence benimki *bu* an," dedi Polly, nefeslenmeye çalışarak.

Işık hâlâ Wazzer'ın etrafında parlıyordu. Wazzer ruhani bir mutlulukla mangaya döndü. "Başkomutan ile konuşmalısınız," dedi.

Başkomutan ile konuşmalısınız, diye fısıldadı duvarlar.

"Bu çocuğa nazik davranın."

Bu çocuğa nazik davranın...

...Bu çocuğa...

Polly, yere düşmeden yakaladı Wazzer'ı.

"Ona ne oldu?" dedi Tonker.

"Sanırım Düşes gerçekten de onun aracılığıyla konuşuyor," dedi Polly. Wazzer baygındı ve gözlerinin yalnızca akı görünüyordu. Polly onu nazikçe yere yatırdı.

"Ah, hadi ama! Düşes yalnızca bir resim! O öldü!"

Bazen pes edersiniz. Polly buna, mahzen mezarda yürümesi için gereken zaman süresinde karar vermişti. İnanmıyorsanız, inanmak istemiyorsanız ya da inanmaya değer bir şey olduğu umuduna sahip değilseniz, neden arkanıza dönerdiniz ki? Ve eğer inanmıyorsanız, sizi ölü adamların pençelerinden kurtarması için *kime* güvenirdiniz?

"Öldü mü?" dedi. "Ee, ne olmuş? Geride bıraktığımız, solup gitmemiş eski askerlere ne diyeceksin? *Işığa* ne diyeceksin? Wazzer'ın sesinin tınısını duydun!"

"Evet ama... bu tür şeyler, *tanıdığın* insanların başına gelmez hiç," dedi Tonker. "Yani... tuhaf, dindar insanların başına gelir. Kız daha birkaç gün önce yüksek sesle pırtlamayı öğreniyordu!"

"Kız?" diye fısıldadı Bluz, Polly'ye. "Kız mı? Ne kızı?"

Bir kez daha, Polly'nin zihninin bir parçası aniden doğan paniği bastırdı. "Pardon *Daphne?*"

"Ah evet, elbette... Ne kadar dikkatli olsak az, evet..." diye mırıldandı teğmen.

Igorina, Wazzer'ın yanında diz çöktü ve elini alnına koydu.

"Gri Ev'deyken de sürekli dua ediyordu," dedi Lofty çömelerek.

"Evet, güçlü biri değilsen seni duaya sevk edecek çok şey vardı orada," diye hırladı Tonker. "Ve her kahrolası gün Düşes'e dua ediyorduk ki domuza bile yedirmeyeceğin türden bir yal için bizim adımıza Nuggan'a teşekkür etsin! Ve her yerde o kahrolası resim, o balıksı bakışlar vardı... Nefret ediyordum! Delirtirdi insanı! Wazz'a olan buydu, tamam mı? Şimdi de benden, şişko ihtiyar kocakarının hayatta olduğuna ve arkadaşımıza bir tür... kukla muamelesi yaptığına inanmamı bekliyorsun, öyle mi? Ben buna inanmıyorum! Doğru olsa bile olmaması lazım!"

"Wazzer *yanıyor* Magda," dedi Lofty usulca.

"Neden askere yazıldığımızı biliyor musun?" dedi Tonker kıpkırmızı bir yüzle. "Kaçmak için! *Her şey* bizim yaşadığımız hayattan iyiydi! Benim Lofty'm var, Lofty için ben varım ve şu an sizinleyiz, çünkü gidebileceğimiz başka yer yok. Herkes Zlobenialıların korkunç olduğunu söylüyor, değil mi? Ama *onlar*

bize hiçbir şey yapmadı, *onlar* bizi incitmedi. Buraya gelip birkaç şerefsizi asmak istiyorlarsa ben onlara liste bile verebilirim! Kötü şeylerin olduğu her yerde; dar görüşlü zorbaların yeni eziyetler, bizi baskılamak için yeni yollar icat ettiği *her* yerde, o kahrolası yüz bizi izliyordu! Ve sen onun burada olduğunu söylüyorsun, öyle mi?"

"*Biz* buradayız," dedi Polly. "Sen de buradasın. Yapmak için geldiğimiz şeyi yapacak ve gideceğiz, anladın mı? Resmi öptün, şilini aldın!"

"O suratı öpmedim ben! Ve şilin dersen... bana borçlu oldukları şeylerin en ufağı!"

"O zaman git!" diye bağırdı Polly. "Firar et! Seni durdurmayacağız, çünkü senin... senin saçmalıklarından bıktım! Ama *şu an* karar ver, anladın mı? Hemen, *şu anda.* Çünkü düşmanla karşılaştığımızda senin beni sırtımdan bıçaklayabileceğini düşünmek istemiyorum!"

Sözler, onları tutamadan fırlamıştı ağzından ve dünyada onları geri alabilecek hiçbir güç yoktu.

Tonker soldu, yüzündeki renk huniden akan su gibi akıp gitti. "*Ne dedin sen?*"

Beni duydun! sözcükleri Polly'nin dilinin ucuna kadar geldi ama Polly bu kez duraksadı. Kendi kendine, *bu şekilde gitmesi gerekmiyor*, dedi. *Konuşmayı bir çift çorabın yapmasına izin vermek zorunda değilim.*

"Aptalca şeyler söyledim," dedi. "Özür dilerim. İçten sözler değildi."

Tonker biraz sakinleşti. "Eh, tamam o zaman," dedi istemeye istemeye. "Yeter ki manga için burada olduğumuzu bil, tamam mı? Ordu için değil, kahrolası Düşes için hiç değil."

"Bu sözler vatana ihanet sayılır Er Halter!" dedi Teğmen Bluz.

Polly dışında onu herkes unutmuştu, çünkü adam orada, unutulması kolay biri gibi dikiliyordu.

"Bununla birlikte," diye devam etti, "hepimizin..." Başını eğip elbisesine baktı. "*Kafası karıştı* biraz. Ee... olayların hızı hepimizi şaşalattı..."

Tonker, Polly'yle göz göze gelmemeye çalıştı. "Özür dilerim efendim," diye mırıldandı dik dik bakarak.

"Bu tür şeyler tekrar edilirse sessiz kalmayacağımı açıkça ifade etmeliyim," dedi Bluz.

"Peki efendim."

"Güzel," dedi Polly çabucak. "O zaman..."

"Ama şimdilik duymazdan geleceğim," diye devam etti Bluz.

Polly, Tonker'ın sabrının taştığını resmen *hissetti.*

Tonker yavaşça başını kaldırdı. "Duymazdan mı geleceksiniz?" dedi. "*Siz* duymazdan geleceksiniz, öyle mi?"

"*Dikkatli ol*," dedi Polly, yalnızca Tonker'ın duyabileceği kadar alçak sesle.

"Size bizim hakkımızda bir şeyi söyleyeyim teğmen," dedi Tonker, korkunç bir sırıtışla.

"Buraya geldik işte asker, *her kimsek!*" diye payladı onu Polly. "Şimdi hücreleri bulalım!"

"Ee..." dedi Igorina, "çok yaklaştık sanırım. Bir tabela görebiliyorum. Ee... bu koridorun sonunda. Ee... şu üç şaşkın, silahlı adamın hemen arkasında... tey... çok *etkili* görünüşlü arbaletler tutan adamların. Ee... töylemek üzere olduğun şey önemliydi ve söylenmesi gerekiyor bence ama, ee... şu an değil belki? Ve o kadar yüksek sesle değil?"

Şimdi, arbaletlerini ihtiyatla kaldırarak onları izleyen iki nöbetçi vardı, çünkü üçüncüsü bağırarak koridorda koşuyordu.

Manga tek bir adam –ya da tek bir kadın– gibi aynı şeyi düşün-

dü: *Onların arbaletleri var, bizim yok. Onların destek kuvvetleri var, bizim yok. Bizde olan tek şey, huzursuz ölülerle dolu bir karanlık. Artık edecek duamız bile yok.*

Bluz yine de bir çaba gösterdi ve Daphne'nin sesiyle ciyakladı: "Ah, subay beyler! Hanımlar lavabosuna giderken yolda kaybolduk galiba!.."

Onları bir sürü zindanın önünden geçirdiler ama zindana kapatmadılar. Ardı ardına kasvetli taş koridorlar, bir sürü sürgülü ve kilitli ağır kapı, işleri ancak o sürgüler ve kilitler yok olursa ilginçleşecek bir sürü silahlı adam vardı. Onları bir mutfağa kapattılar. Devasa bir yerdi ve birilerinin rayihalı otlar doğradığı ve mantar dolması yaptığı türden bir yer olmadığı açıktı. Bunun gibi loş, kirli, kurum kaplı devasa odalarda aşçılar muhtemelen yüzlerce aç adama hizmet veriyordu. Zaman zaman bir kapı açılıyor, gölgeli şekiller onlara bakıyordu. Şimdiye dek kimse bir şey söylememişti.

"Bizi *bekliyorlardı*," diye mırıldandı Shufti. Manganın askerleri sırtlarını devasa, kadim kasap kütüğüne vererek yere oturmuştu. Igorina hariç. O hâlâ baygın olan Wazzer'la ilgileniyordu.

"Asansörü yukarı çıkaramamışlardır daha," dedi Polly. "Taşı iyice sıkıştırmıştım."

"O zaman belki çamaşırcı kadınlar ele vermiştir bizi?" dedi Tonker. "Bayan Enid'in tipinden hoşlanmamıştım."

"Artık önemi yok, değil mi?" dedi Polly. "Şu kapı ne?"

"Kiler," dedi Tonker. "Yerdeki ızgara dışında çıkış yok."

"Oradan çıkabilir miyiz?"

"Kuşbaşı doğranırsak evet."

Surat asarak uzaktaki kapıya baktılar. Kapı yine açılmıştı ve ötesindeki silüetler alçak seslerle konuşuyorlardı. Tonker açık

kapıya doğru ilerlemeye kalkışmıştı ve aniden kapı kılıçlı adamlarla dolmuştu. Polly dönüp Bluz'a baktı. Teğmen duvara yaslanmış, boş boş yukarı bakıyordu.

"Gidip ona söylesem iyi olacak," dedi. Tonker omuzlarını silkti.

Polly yaklaşırken Bluz gözlerini açtı ve solgun bir gülümsemeyle gülümsedi. "Ah Perks," dedi. "Neredeyse başarıyorduk ha?"

"Sizi hayal kırıklığına uğrattığımız için üzgünüm efendim," dedi Polly. "Oturabilir miyim?"

"Buz gibi parke taşlarına kendi taşlarınmış gibi oturabilirsin," dedi Bluz. "Asıl ben sizi hayal kırıklığına uğrattım maalesef."

"Ah, hayır efendim," diye itiraz etti Polly.

"Kumanda ettiğim ilk ekiptiniz," dedi Bluz. "Onbaşı Drebb hariç. Ama o yetmiş yaşındaydı ve tek kolluydu. Zavallı adam..." Burun kemerini çimdikledi. "Tek yapmam gereken sizi vadiye getirmekti. Hepsi bu. Ama hayır, bir gün herkesin bluz giyebileceği bir dünya hayal ettim aptalca. Ya da... bluz yiyebileceği. Çavuş Jackrum'u dinlemeliydim! Ah, sevgili Emmeline'inim yüzüne bakabilecek miyim bir daha?"

"Bilmiyorum efendim," dedi Polly.

"Bu, gerçek bir sorudan ziyade edebî bir ümitsizlik feryadıydı Perks," dedi Bluz.

"Özür dilerim efendim," dedi Polly. Gerçeğin buz gibi derinliklerine dalmaya hazırlanarak derin bir nefes aldı. "Efendim, bilmeniz gereken..."

"Maalesef kadın olmadığımızı fark ettiklerinde bizi kocaman zindanlara kapatacaklar," diye devam etti teğmen. "Çok kocaman ve çok fena zindanlarmış. Ve çok kalabalık."

"Efendim, biz *kadınız* gerçekten efendim," dedi Polly.

"Evet, bravo Perks ama artık numara yapmamız gerekmiyor."

"Anlamıyorsunuz efendim. Biz *gerçekten* kadınız. Hepimiz."

Bluz tedirginlikle sırıttı. "Sanırım biraz... kafan karıştı Perks. Wrigglesworth'ün de başına aynısının geldiğini hatırlar gibiyim..."

"Efendim..."

"...ama onun perde seçmek konusunda çok başarılı olduğunu da itiraf etmem lazım."

"*Hayır* efendim. Ben askere yazılmadan önce... Yani ben *kızım*. Saçlarımı kestim, oğlan numarası yaptım ve Düşes'in şilinini aldım efendim. İnanın bana efendim, çünkü gerçekten de resim çizerek anlatmak istemiyorum. Sizi kandırdık efendim. Yani, kandırmadık aslında ama bizim... yani hepimizin, başka bir yerde olmak için sebeplerimiz vardı. Ya da en azından, olduğumuz yerde kalmamak için. Yalan söyledik."

Bluz ona bakakaldı. "Emin misin?"

"Evet efendim. Ben kadın cinsindenim. Her gün kontrol ediyorum."

"Ya Er Halter?"

"O da efendim."

"Lofty?"

"Ah, evet efendim. İkisi de efendim. O konuya girmeyin efendim."

"Peki ya Shufti?"

"Bebek bekliyor efendim."

Bluz aniden dehşete kapıldı. "Ah, olamaz! *Burada mı?*"

"Sanıyorum daha aylar var efendim."

"Peki zavallı küçük Er Goom?"

"O da kız efendim. Igor da aslında bir Igorina. Ve her neredeyse, Zımparataş da aslında Yeşim. Onbaşı Maladict'ten biz de emin değiliz ama geri kalan hepimiz pembe battaniyeliyiz efendim."

"Ama kadın gibi *davranmıyordunuz!*"

"Evet efendim. Erkek gibi davranıyorduk efendim. Üzgünüm efendim. Yalnızca erkeklerimizi bulmak veya kaçmak veya bir şeyi kanıtlamak falan istedik. Size denk geldiğimiz için üzgünüm."

"Bütün bunlardan *eminsin*, değil mi?"

Ne dememi bekliyorsun ki? diye düşündü Polly. *"Tüh, hay Nuggan, şimdi bir daha düşündüm de... evet, aslında erkekmişiz," dememi mi?*

Bunun yerine, "Evet efendim," demekle yetindi.

"O zaman... adın Oliver değil?"

Polly'ye, teğmen bütün bunları kabullenmekte büyük güçlük çekiyormuş gibi geldi. İşitmek istemediği yanıt dışında bir başka yanıt alma umuduyla aynı temel soruyu farklı şekillerde soruyordu.

"Hayır efendim. Adım Polly efendim..."

"Ah? Biliyor musun, Polly adının geçtiği bir şarkı..."

"*Evet* efendim," dedi Polly kararlılıkla. "Ve inanın bana, hiç mırıldanmamanızı tercih ederim."

Bluz dalgın bakışlarla uzak duvara baktı. *Eyvah eyvah*, diye düşündü Polly.

"Korkunç bir risk aldınız," dedi teğmen. "Savaş meydanı kadınlara göre değildir."

"Bu savaş, savaş meydanında kalmıyor. Böyle bir zamanda, pantolon bir kızın en iyi dostudur efendim."

Bluz yine sustu. Polly aniden onun için çok üzüldü. Çok akıllı insanlara özgü o özel şekilde bir parça ahmaktı ama kötü bir adam değildi. Askerlerine iyi ve düşünceli davranmıştı. Bunu hak etmiyordu.

"Bu işe karıştığınız için üzgünüm," dedi.

Bluz başını kaldırdı. "Üzgün müsün?" dedi ve bütün gün olma-

dığı kadar neşelenerek Polly'yi şaşırttı. "Aman Nuggan, *üzgün* olman gerekmiyor. Tarih bilir misin Polly?"

"Bana Perks diye hitap edebilir misiniz efendim? Ben hâlâ askerim. Ve hayır, tarih bilmiyorum pek efendim. En azından, güvenebileceğim kadar bilmiyorum."

"O zaman, Samothrip'in Amazon savaşçılarını hiç işitmemişsindir? Yüzlerce sene boyunca görülmüş en korkunç savaş gücüydü. Tamamı kadındı! Savaş meydanında kesinlikle acımasızlardı! Uzun yaylarını ölümcül bir biçimde kullanabiliyorlardı ama kirişi sonuna dek çekebilmek için de şeylerinden birini kesiyorlardı, ee... ee... Hey, siz şeylerinizden birini kesmediniz değil mi? Şey, ee..."

"Hayır, biz ee'lerimizi kesmedik efendim. Yalnızca saçlarımızı kestik."

Bluz muazzam rahatlamış göründü. "Eh, sonra bir de Howandalandlı Kral Samuel'in kadın korumaları vardı. Hepsi iki metre on santim boyundaydı anladığım kadarıyla ve mızrak kullanırken ölümcüllerdi. Elbette Klatch'ın dört bir köşesinde erkeklerle birlikte savaşan kadın savaşçılara dair pek çok hikâye var. Korkunç ve korkusuz kadınlar. Erkekler, kadınlara karşı savaşmaktansa firar etmeyi tercih ediyormuş Perks. Kadınlarla başa çıkamazlar."

Polly bir kez daha, gerçekte var olmayan bir engelin üzerinden atlamış gibi hafif bir dengesizlik hissetti.

"Sizce şimdi ne olacak efendim?" sorusuna sığındı.

"En ufak fikrim yok Perks. Ee... genç Goom'un nesi var? Bir tür dinî... engeli mi?"

"Olabilir efendim," dedi Polly ihtiyatla. "Düşes onunla konuşuyor."

"Ah eyvah," dedi Bluz. "O..."

Kapı açıldı. Bir düzine asker içeri girdi ve iki yanlarına dizildi. Çeşit çeşit üniformalar giymişlerdi. Çoğu Zlobenia üniformasıydı

ama Polly'nin artık "Ankh-Morporkyen" olarak tanıdığı –ya da işte her ne diyorlarsa– üniformalar da vardı. Hepsi silahlıydı ve silahlarını, onları kullanmayı bekleyen adamlar gibi tutuyorlardı.

Askerler sıralanıp mangaya dik dik bakmaya başladıktan sonra içeri daha küçük bir erkek grubu girdi. Yine çeşitli üniformalar giymişlerdi fakat bunlar belli ki çok daha pahalıydı. Subaydı bunlar. Yüzlerindeki küçümser ifadelere bakılırsa, yüksek rütbeli subaylar. Aralarındaki en uzunu, onu daha da uzun gösteren yüksek, tüylü bir süvari miğferi takmış olan, burnunun tepesinden kadınlara baktı. Açık mavi gözleri vardı ve yüzü, ilk önce tertemiz temizlenmediği sürece bu odadaki hiçbir şeyi görmek istemediğini ima ediyordu.

"Burada subay kim?" dedi. Avukat gibi konuşuyordu.

Bluz ayağa kalkıp selam verdi. "Teğmen Bluz efendim, Onuncu Piyade."

"Anlıyorum." Adam diğer subaylara baktı. "Muhafızları gönderebiliriz artık, öyle değil mi? Bu mesele sessizce halledilmeli. Ve tanrılar aşkına, bu adama bir pantolon bulamaz mıyız?"

Birkaç mırıltı yükseldi. Adam, muhafız çavuşuna başını salladı. Silahlı adamlar dışarı çıktılar ve kapı arkalarından kapandı.

"Adım Lord Rust," dedi adam. "Buradaki Ankh-Morpork birliğinin başında ben varım. En azından," diye burnunu çekti, "*askerî* birliğin başında ben varım. Size iyi davrandılar mı? İtilip kakılmadınız değil mi? Görüyorum ki yerde... genç bir hanım var."

"Kendinden geçti efendim," dedi Polly. Mavi gözler ona döndü.

"Sen kimsin peki?" dedi.

"Onbaşı Perks efendim," dedi Polly. Subaylar gülümsemelerini bastırdı.

"Ah. Ağabeyini arayan sensin sanıyorum?" dedi Lord Rust.

"Adımı nereden biliyorsunuz?" dedi Polly.

"Biz becerikli bir orduyuz," dedi Rust ve hafifçe gülümsedi. "Ağabeyinin adı Paul mü?"

"Evet!"

"Buluruz onu. Bir başka hanım da yavuklusunu arıyormuş anladığım kadarıyla?"

Shufti endişeyle diz kırdı. "Benim efendim."

"Bize adını söyleyebilirsen onu da buluruz. Şimdi lütfen beni dikkatle dinleyin. Sen, Bayan Perks ve geri kalanlarınız, bu gece, saçınızın teline bile zarar gelmeden buradan alınacaksınız ve kendi ülkenize götürüleceksiniz; devriyelerimiz ne kadar uzağa gidebiliyorsa o kadar uzağa, ki oldukça uzun bir yol olacağını tahmin ediyorum. Anlaşıldı mı? Ne için geldiyseniz, bulmuş olacaksınız. Ne güzel, değil mi? Ve bir daha buraya dönmeyeceksiniz. Trol ve vampir de yakalandı, aynısı onlar için de geçerli."

Polly subayları izliyordu. Onlar... endişeli görünüyordu...

...en gerideki bir tanesi hariç. Bütün muhafızların gittiğini sanmıştı ama bu adamın kıyafeti muhafız kıyafetine benziyordu –kötü giyimli bir muhafızınkine– fakat adam muhafız gibi davranmıyordu. Kapının yanındaki duvara yaslanmış, sırıta sırıta yarım bir puroyu içiyordu. Gösteriden keyif alan biri gibi görünüyordu.

"Büyük cömertlikle," diye devam etti Rust, "aynı teklifi sana da yapıyoruz teğmen. Bluz'du, değil mi? Ama senin durumunda, şartlı tahliyeyle Zlobenia'daki bir eve gönderileceksin. Çok hoş bir yermiş anladığım kadarıyla, kırlarda sağlıklı yürüyüşler falan yapabileceğin bir yer. Aynı teklifin buradaki yüksek rütbeli subaylara yapılmadığını eklemek zorundayım."

O zaman bize neden yaptınız? diye düşündü Polly. *Korkuyor musunuz? Bir avuç kızdan? Bu hiç mantıklı değil...*

Subayların arkasındaki purolu adam Polly'ye göz kırptı. Üniforması çok eski modaydı: çok eski bir miğfer, plaka zırh,

hafifçe paslanmış zincir zırh ve kocaman botlar. Bir işçinin, tulumunu giydiği gibi taşıyordu onları. Polly'nin hemen önündeki sırmaların ve yaldızların aksine bu adamın kıyafetinin anlattığı tek şey, incinmemeye kararlı olduğuydu. Plaka zırhına takılmış küçük kalkan arması dışında herhangi bir rütbe işareti de yoktu.

"Bana bir dakika izin verebilirseniz..." dedi Bluz. "Adamlarımla görüşmem lazım."

"Adamlar?" dedi Rust. "Bunlar bir avuç kadın be adam!"

"Ama şu anda efendim," dedi Bluz soğuk bir sesle, "bana teklif edebileceğiniz en iyi altı erkekle bile değişmem onları. Siz beyler, dışarıda bekleyebilirseniz?.."

Grubun arkasındaki kötü giyimli adam sessizce gülmeye başladı. Ama grubun geri kalanı onunla aynı mizah anlayışına sahip değildi.

"Bu teklifi reddetmeyi düşünüyor olamazsın!" dedi Lord Rust.

"Yine de efendim," dedi Bluz, "birkaç dakika görüşeceğiz. Hanımlar bir parça mahremiyet ister sanırım. Bir tanesi bebek bekliyor."

"Ne, *burada mı?*" Grup hep birden geriledi.

"Henüz değil anladığım kadarıyla. Ama dışarı çıkabilirseniz..."

Subaylar koridorun erkek egemen güvenliğine çekildikten sonra teğmen mangasına döndü. "Ee beyler? Sizin için çok cazip bir teklif olduğunu belirtmek zorundayım."

"Bizim için değil," dedi Tonker. Lofty başını salladı.

"Benim için de değil," dedi Shufti.

"Neden?" dedi Bluz. "Sen kocanı bulacaksın."

"O kısmı biraz zor olabilir," diye mırıldandı Shufti. "Hem, işgal ne olacak?"

"Ben paketlenip eve gönderilmek istemiyorum," dedi Igorina. "Ayrıca o adamın son derece tatsız bir kemik yapısı var."

"Eh, Er Goom da şu an fikir beyan edemez," diyerek içini çekti Bluz. "Geriye bir tek sen kalıyorsun Polly."

"Bunun neden yapıyorlar?" dedi Polly. "Neden ortadan kaybolmamızı istiyorlar? Neden bizi bir yere kapatıp bırakmıyorlar? Burası hapishane hücreleriyle dolu olmalı."

"Belki de kadın cinsinin kırılganlığına karşı hassasiyet gösteriyorlardır," dedi Bluz ama sonra, çevrilen bakışlar altında haşlandı. "*Ben* öyle düşünüyorum demedim," diye ekledi çabucak.

"Bizi öldürebilirlerdi," dedi Tonker. "Eh, öldürebilirlerdi işte!" diye ekledi. "Neden öldürmesinler? Kimin umurunda olurdu ki? Bizim savaş tutsağı sayıldığımızı sanmıyorum."

"Ama öldürmediler," dedi Polly. "Ve bizi tehdit de etmiyorlar. Çok *dikkatli* davranıyorlar. Bence bizden korkuyorlar."

"Ya evet, ne demezsin," dedi Tonker. "Belki onları kovalayacağımızı ve kocaman, ıslak, salyalı öpücükler konduracağımızı düşünüyorlardır."

"Güzel, o zaman kabul etmeyeceğimiz konusunda hemfikiriz," dedi Bluz. "Kahrolası adam, öyle... Ah, çok özür dilerim."

"O tür sözcükleri hepimiz biliyoruz efendim, sorun değil," dedi Polly. "Ama ben, onları *ne kadar* korkuttuğumuzu görmeyi öneriyorum efendim."

Subaylar saklayamadıkları bir sabırsızlıkla bekliyorlardı fakat Rust, mutfağa geri döndüğünde kısaca gülümsemeyi başardı. "Ee teğmen?" dedi.

"Teklifinizi düşündük taşındık efendim," dedi Bluz, "ve yanıtımız şu: Şeyinize sokun..." Polly'ye doğru eğildi, Polly telaşla bir şeyler fısıldadı. "Hah evet, tamam. *Hırkanıza* efendim. Teklifinizi hırkanıza sokabilirsiniz. Adını Albay Henri Hırka'dan almış bir giyim eşyası, sanıyorum. Çok faydalı, yünlü bir giysi; bir tür

süveter gibi efendim, ki doğru hatırlıyorsam o da adını Alay Gedikli Başçavuşu Süveter'den almıştı. İşte efendim, oraya sokabilirsiniz."

Rust bunu sakince dinledi ve Polly, acaba anlamadığı için mi diye merak etti. Arkadaki hırpani giyimli adam yine duvara yaslanmıştı ve anlamış gibi sırıtıyordu.

"Anlıyorum," dedi Rust. "Ve bu *hepinizin* yanıtı, öyle mi? Peki. Bize başka seçenek bırakmıyorsunuz. Size iyi akşamlar."

Hışımla çıkma teşebbüsü, dramatik bir çıkıştan onun kadar anlamayan diğer subayların varlığınca engellendi. Kapı arkalarından çarpılarak kapandı fakat ondan önce, kapıdan çıkan son adam çok kısaca döndü ve bir jest yaptı. İzliyor olmasanız gözden kaçırabilirdiniz ama Polly *izliyordu*.

"Fena gitmedi gibi," dedi Bluz, dönerek.

"Umarım bu yüzden başımız belaya girmez," dedi Shufti.

"Bundan daha fazla nasıl belaya girebilir?" dedi Tonker.

"Dışarı çıkan son adam başparmağını kaldırıp göz kırptı," dedi Polly. "Fark ettiniz mi? Üzerinde subay üniforması bile yoktu."

"Muhtemelen sana iş atmıştır," dedi Tonker.

"Hayır. Ankh-Morpork'ta bunun anlamı 'çok iyi' demek," dedi Bluz. "Sanırım Klatch'ta da... 'umarım eşeğin patlar' anlamına geliyor. Adamı ben de gördüm. Bana muhafız çavuşu gibi göründü."

"Çavuş şeritleri yoktu," dedi Polly. "Ayrıca neden bize 'çok iyi' demek istemiş olsun ki?"

"Ya da neden eşeğimizden o kadar nefret etsin?" dedi Shufti. "Wazzer nasıl?"

"Uyuyor," dedi Igorina. "Sanırım."

"Ne demek istiyorsun?"

"Eh, öldüğünü sanmıyorum."

"Öldüğünü *sanmıyor musun?*"

"Evet," dedi Igorina. "Aynen öyle. Keşke onu daha sıcak tutmanın bir yolu olsaydı."

"Ateşler içinde yanıyor demedin mi?"

"Öyleydi. Ama timdi de buz gibi soğuk."

Teğmen Bluz kapıya gitti, kulpunu tutup çekti. Kapı açıldığında herkes şaşırdı. Kapıdan içeri dört kılıç uzatıldı.

"Burada hasta bir adam var!" diye terslendi Bluz, şaşkın nöbetçilere. "Battaniyelere ve ateş için oduna ihtiyacımız var! Hemen getirin bunları!" Kapıyı çarparak kapattı. "İşe yarayabilir," dedi.

"O kapının kilidi yok," dedi Tonker. "Faydalı bir gerçek, Polly."

Polly içini çekti. "Şu anda benim tek istediğim, yemek. Burası bir mutfak ne de olsa. Burada yiyecek olabilir."

"Burası *gerçekten* bir mutfak," dedi Tonker. "Satır da olabilir!"

Ama düşmanın da sizin kadar zeki olduğunu keşfetmek her zaman can sıkıcıdır. Bir su kuyusu vardı fakat ağzına kapatılmış parmaklıklar yüzünden bir kovadan daha büyük hiçbir şey geçemiyordu. Ve macera hikâyelerinden hiç anlamayan biri, keskin kenarlı bütün nesneleri odadan çıkarmıştı. Bir sebepten, yenebilecek bir şey de yoktu.

"Akşam yemeği olarak mum yemek istemiyorsak..." dedi Shufti, gıcırdayan bir dolaptan bir demet mum çıkararak. "Donyağından yapılmış bu mumlar. Bizim Scallot olsa mum türlüsü yapardı eminim."

Polly bacayı kontrol etti. Uzun zamandır altında ateş yakılmıyormuş gibi kokuyordu. Büyük ve genişti ama iki metre yukarıdaki kalın ızgara, isli örümcek ağlarıyla kaplanmıştı. Izgara çok eski ve paslanmış görünüyordu ve levyeyle yirmi dakika çalışılırsa sökülebilirdi muhtemelen fakat aradığınızda asla levye bulamazsınız.

Kilerde kadim, kuru, tozlu un çuvalları buldular. Un kötü kokuyordu. Bir huni, bir sap ve gizemli vidalardan oluşmuş bir alet vardı.* Ayrıca iki merdane, bir marul süzgeci, birkaç kepçe... ve çatallar. *Bir sürü* kızartma çatalı. Polly hayal kırıklığına uğramıştı. İnsanları doğaçlama bir hapishaneye kapatanların, kaçmak için kullanılabilecek her tür aleti içeride bırakmasını beklemek saçmaydı, evet, ama yine de evrensel bir kuralın ihlal edildiğini hissediyordu. Bir sopadan daha iyi hiçbir şeyleri yoktu aslında. Kızartma çatallarını *delmek*, marul süzgecini ise *vurmak* için kullanabilirlerdi ve en azından merdane de geleneksel kadın silahıydı. Fakat huni, sap ve gizemli vidalardan oluşan şeyle yapabileceğiniz tek şey, insanları şaşırtmaktı.

Kapı açıldı. Silahlı adamlar içeri girdi ve onların koruması altında iki kadın odun ve battaniye getirdi. Gözlerini yerden ayırmadan telaşla geldiler, yüklerini bıraktılar ve koşarcasına çıktılar. Polly, diğerlerinin kumandanı gibi görünen adama doğru yürüdü, adam geriledi. Kemerinde kocaman bir anahtar halkası şıngırdıyordu.

"Bir dahaki sefere *kapıyı çal*, tamam mı?" dedi.

Adam endişeyle sırıttı. "Ya, evet," dedi. "Şey... sizinle konuşmamamız gerektiğini söylediler, ama..."

"Gerçekten mi?"

Gardiyan etrafına bakındı. "Evet. Ama bizce, kızlardan beklenmeyecek kadar iyi iş çıkardınız," dedi bir sır paylaşırcasına.

"Yani kaçarken bize ateş açmayacak mısınız?" dedi Polly tatlı tatlı.

Sırıtış soldu. "Sakın denemeyin," dedi adam.

* Uzun zamandır kullanılan her mutfakta vardır bunlardan ve kimse neden satın alındığını hatırlamaz. Genellikle, artık kimsenin yapmadığı bir şey içindirler ve yapıldığı zaman bile gerçek bir hevesle yapılmamışlardır; örneğin kereviz soslama, ceviz ufalama veya en fena örnekte, yenilebilir fındıkfaresi doldurma işi gibi.

"Ne kadar da kocaman bir anahtar desten var bayım," dedi Tonker ama adamın eli hemen kemerine uçtu.

"Burada kalın," dedi. "Durum yeterince kötü. Sakın çıkmayın!"

Kapıyı çarparak kapattı. Bir an sonra, ağır bir şeyin kapıya dayandığını duydular.

"Eh, en azından artık ateşimiz var," dedi Bluz.

"Şey..." Bunu söyleyen Lofty'ydi. O kadar nadiren konuşuyordu ki geri kalanlar dönüp ona baktı ve kız utançla sustu.

"Evet Lofty?" dedi Polly.

"Şey, kapıyı nasıl açabileceğimizi biliyorum," diye mırıldandı Lofty. "Açık kalacak şekilde yani."

Bunu bir başkası söylemiş olsa gülerlerdi. Fakat Lofty söylediğine göre, söylemeden önce uzun uzadıya düşünüp taşınmış olmalıydı.

"Ee... güzel," dedi Bluz. "Aferin."

"Düşünüyordum da..." dedi Lofty.

"Güzel."

"İşe yarayacaktır."

"Tam da ihtiyaç duyduğumuz şey işte!" dedi Bluz, her şeye rağmen neşesini kaybetmemeye çalışan bir adam gibi.

Lofty odanın tavanında uzanan büyük, kurum kaplı kirişlere baktı. "Evet," dedi.

"Ama yine de dışarıda nöbetçiler olacak," dedi Polly.

"Hayır," dedi Lofty. "Olmayacak."

"Olmayacak mı?"

"Onlar gitmiş olacak." Lofty, söylenmesi gereken her şeyi söylemiş birinin havasıyla sustu.

Tonker onun yanına gitti ve koluna girdi. "Seninle biraz sohbet edelim mi?" deyip kızı odanın diğer yanına götürdü. Fısıl fısıl

konuştular. Lofty sohbetin çoğunu yere bakarak geçirdi ve sonra Tonker geri döndü.

"Kilerdeki un çuvallarına ve kuyudaki halata ihtiyacımız olacak," dedi. "Ve şu... tabakların üstüne kapatılan şu kocaman, yuvarlak şeylerden birine. Hani kulpu da var?"

"Tabak kapağı mı?" dedi Shufti.

"Bir de mum lazım," diye devam etti Tonker. "Bir sürü de fıçı. Bol bol da su."

"Bütün bunlar ne işe yarayacak?" dedi Bluz.

"Büyük bir patlama yaratacak," dedi Tonker. "Tilda ateş hakkında çok şey bilir, inanın bana."

"Çok şey bilir derken?.." diye başladı Polly kararsızca.

"Yani... onun çalıştığı her mekân *yandı*," dedi Tonker.

Boş fıçıları odanın ortasına yuvarladılar ve tulumbadan çektikleri suyla doldurdular. Lofty'nin tek heceli talimatları altında, kuyunun ipini kullanarak tozlu un çuvallarını mümkün olduğunca yükseğe kaldırdılar ve fıçılarla kapı arasındaki boşluğun üzerinde yavaş yavaş dönmeye bıraktılar.

"Aah," dedi Polly geri çekilerek. "Sanırım anladım. İki sene önce kasabanın diğer ucundaki un değirmeni patlamıştı."

"Evet," dedi Tonker. "O da Tilda'ydı."

"Ne?"

"Onu dövüyorlardı. Daha da kötüsü hatta. Ve Tilda'nın özelliği, gözlemleyip düşünmesi. Sonra kafasının içinde bir yerde her şey bir araya geliyor ve... patlıyor."

"Ama iki kişi ölmüştü!"

"Adamla karısı, evet. Ama oraya gönderilen diğer kızların bir daha geri dönmediğini duymuştum. Yangından sonra Tilda'yı Gri Ev'e geri getirdiklerinde hamile olduğunu da söyleyeyim mi sana?

Doğurdu ve bebeği alıp götürdüler. Bebeğe ne olduğunu bilmiyoruz. Sonra da, Nuggan'ın gözünde Günahkâr olduğu için yine dayak attılar ona. Daha iyi hissettiniz mi şimdi kendinizi?" dedi Tonker, halatı bir masanın bacağına bağlayarak. "Yalnızca biz ikimiz varız Polly. O ve ben. Miras yok, geri dönebileceğimiz güzel bir ev yok, akraba yok. Gri Ev hepimizi bir şekilde yıkıyor. Wazzer Düşes'le konuşuyor, benim... ara vitesim yok ve Tilda eline bir kutu kibrit geçirdiğinde beni bile korkutuyor. Ama o sırada onu görmeniz lazım; resmen yüzü aydınlanıyor. Elbette..." Tonker tehlikeli bir havayla gülümsedi, "aydınlanan başka şeyler de oluyor. Neyse, mumu yaktığımızda hepimiz kilerde olmalıyız."

"Mumu Tilda yakmayacak mı?"

"Yakacak. Ama onu geri sürüklememiz lazım, yoksa durup izler."

Her şey bir oyun gibi başlamıştı. Polly oyun olarak *düşünmemişti* elbette ama aslında "Düşes Hanı Polly'de Kalsın" adlı bir oyundu bu. Fakat... artık fark etmezdi. Polly çeşit çeşit plan yapmışsa da hepsi artık planların ötesindeydi. Kızlardan beklenmeyecek kadar iyi iş çıkarmışlardı.

Bir süre tartıştıktan sonra kiler kapısının önüne bir su fıçısı yerleştirerek işi bitirdiler. Polly fıçının tepesinden Bluz'a ve manganın geri kalanına baktı.

"Tamam, şimdi... ee... hazırız," dedi. "*Emin* miyiz Tonker?"

"Evet."

"*Bize* bir şey olmayacak, değil mi?"

Tonker içini çekti. "Toz hâlindeki un patlayacak. Bu basit. Patlamanın bize doğru gelen etkisi su dolu fıçılara çarpacak. Fıçılar muhtemelen, o etkiyi geriye çevirecek kadar dayanır. Bizim başımıza gelen en kötü şey ıslanmak olur. Tilda öyle düşünüyor. Sen olsan itiraz eder misin? Diğer yönde ise yalnızca *kapı* var."

"Bu tür şeyleri nasıl tasarlıyor peki?"

"Tasarlamıyor. Nasıl olması gerektiğini *görüyor*." Tonker halatın ucunu Polly'ye uzattı. "Bunu kirişin üzerinden aşırıp tabak kapağına uzat. Siz tutabilir misiniz teğmenim? Ama biz söyleyene kadar çekmeyin. Çok ciddiyim. Gel Polly."

Fıçılarla kapı arasındaki boşlukta Lofty bir mum yakmaktaydı. Bunu yavaş yavaş, her ânı muazzam ve karmaşık anlamlar taşıyan bir ayin, bir tür kadim törenmiş gibi yapıyordu. Bir kibrit çaktı ve alev güçlenene kadar dikkatle tuttu. Alevi mumun dibinde gezdirdi ve eriyen kısmını kullanarak mumu döşeme taşlarına sıkıca yapıştırdı. Sonra kibriti mumun fitiline tuttu ve orada çömelerek alevi izledi.

"Tamam," dedi Tonker. "Ben Tilda'yı kaldıracağım. Siz de kapağı *dikkatle* mumun üzerine indirin, tamam mı? Gel Tilda."

Kıza sürekli bir şeyler fısıldayarak onu ayağa kaldırdı ve sonra Polly'ye başını salladı. Polly kapağı, huşuya yaklaşan bir itinayla indirdi.

Lofty uyurgezer gibi yürüdü. Tonker ağır mutfak masasının bacağının yanında durdu. Un çuvallarını tutan halatın diğer ucunu bu masa bacağına bağlamıştı.

"Şimdiye dek her şey yolunda," dedi. "Şimdi, ben düğümü çektiğimde ikimiz de birer kolunu yakalayıp kaçıyoruz Polly, anladın mı? *Koşa koşa*. Hazır mısın? Tuttun mu?" Halatı çekti. "*Koş!*"

Un çuvalları beyaz tozlar saçarak düştü ve kapının önünde patladı. Unlar sis gibi yükseldi. Üçü kilere koştular ve Tonker, "Tamam teğmen!" diye bağırırken fıçının yanından geçip tek bir yığın hâlinde yere düştüler. Bluz kapağı kaldıran halatı çekti ve mum alevinin...

Doğru sözcük, *buuum!* değildi. *Deneyim* buuumdu. Her duyuyu körelten bir niteliği vardı. Dünyayı çarşaf gibi salladı, beyaza

boyadı ve sonra, şaşırtıcı şekilde, kızarmış ekmek kokusuyla doldurdu. Bir saniyenin ardından her şey bitmişti ve geride uzak çığlıklar ile yıkılan taşların gümbürtüsü dışında hiçbir şey kalmamıştı.

Polly büzüldüğü yerden doğruldu ve Bluz'un yüzüne baktı. "Bence şimdi bir şeyler kapıp kaçalım efendim," dedi. "Nara atmanın da faydası olur."

"Sanırım nara atmayı başarabilirim," diye mırıldandı Shufti. "Bu hiç de hoş bir deneyim değildi!"

Bluz kepçesini kavradı. "Umarım bu bizim ünlü son direnişimiz olmaz," dedi.

"Aslında efendim," dedi Polly, "bence bu bizim *ilk* direnişimiz olacak. Tüyler ürpertici savaş naraları atmama izin verir misiniz efendim?"

"İzin verildi Perks!"

Yer fıçı parçaları ve suyla kaplıydı. Dağılan parçalar son derece küçüktü. Bacanın yarısı ocağa yıkılmıştı ve kurum tabakası da alev alev yanıyordu. Polly bunun, vadidekilere sinyalmiş gibi görünüp görünmediğini merak etti.

Kapı yok olmuştu. Etrafındaki duvarın büyük kısmı da. Ötede ise...

Hava duman ve tozla doluydu. İnleyerek yatan, molozların arasında amaçsızca dolaşan adamlar vardı. Manga geldiğinde savaşmamakla kalmadılar, neler olduğunu anlamayı bile başaramadılar. Ya da duymayı.

Kadınlar silahlarını indirdi. Polly oradaki çavuşu gördü: Oturmuş, elinin ayasıyla kafasının yanına vuruyordu.

"Anahtarları ver!" diye emretti Polly.

Adam odaklanmaya çalıştı. "Ne?"

"Anahtarlar diyorum!"

"Ben kahverengi olanı alayım lütfen."

"İyi misin sen?"

"Ne?"

Polly uzandı ve özür dileme dürtüsünü bastırarak anahtar halkasını dirençsiz adamın kemerinden söküp aldı; sonra da Bluz'a fırlattı. "Bu şerefi bize siz bahşeder misiniz efendim? Pek yakında bir sürü ziyaretçimiz olacak bence!" Mangaya döndü. "Kalanlarınız, silahlarını alın!"

"Bazıları feci yaralanmış Polly," dedi Igorina diz çökerek. "Burada çoklu bir tane var."

"Çoklu *ne*?" dedi Polly, merdiveni gözleyerek.

"Yalnızca... çoklu. Çoklu her şey. Ama kolunu kurtarabilirim sanırım, çünkü kolu *şurada*. Sanırım kılıcını tutuyordu ve..."

"Elinden geleni yap yeter, tamam mı?" dedi Polly.

"Hey, onlar *düşman!*" dedi Tonker, eline bir kılıç alarak.

"Bu bir Igor meteleti," dedi Igorina, çantasını indirerek. "Üzgünüm, sen anlayamazsın."

"Ah, anlamaya başlıyorum." Tonker, Polly'ye katılarak merdiveni gözlemeye gitti. Etraflarında adamlar inliyor, taşlar gıcırdıyordu. "Acaba ne kadar hasar yarattık? Burada çok fazla toz var."

"Birazdan burada çok fazla adam da olacak," dedi Polly, hissettiğinden daha sakin biçimde. *Çünkü yolun sonuna geldik. Bu sefer bizi kurtaracak bir hindi yok. Bu sefer et miyim yoksa metal mi, öğreneceğim...*

Bluz'un kapı kilitlerini açtığını ve içeriden gelen bağrışları duyabiliyordu. "Onuncu Piyade'den Teğmen Bluz!" diyordu adam. "Bu bir... ee... kurtarma görevi! Dağınıklık için özür dileriz..."

Son kısmını içsel Daphne'si ekledi muhtemelen, diye düşündü Polly.

Sonra koridor bir anda, serbest bırakılmış Borogravia askerleriyle doldu ve içlerinden biri, "Bu kadınların burada ne işi var!" dedi. "Tanrı aşkına, o kılıcı bana ver kızım!"

Polly bu kez itiraz etme eğilimi duymadı.

Erkekler durumu devralır. Muhtemelen çorapları yüzündendir.

Manga mutfağa çekildi. Igorina iş başındaydı. Hızla, verimli biçimde ve pek fazla kan çıkarmadan çalışıyordu. Büyük çantası yanında açık duruyordu. İçinde mavi, yeşil ve kırmızı kavanozlar vardı; bazıları açıldığında dumanlar saçıyor veya tuhaf ışıklar yayıyordu. Igorina'nın parmakları bir bulanıklık hâlinde hareket ediyordu. Çalışmasını izlemek büyüleyiciydi. En azından, henüz yemek yememişseniz.

"Manga! Bu, Binbaşı Erick von Moldvitz! Sizinle tanışmak istedi."

Bluz'un sesini duyunca döndüler. Yanında getirdiği binbaşı gençti ama teğmenden çok daha iri yarıydı. Yüzünde bir yara izi vardı.

"Rahat, beyler," dedi. "Bluz bana ne kadar harika işler başardığınızı anlattı. Bravo! Kadın kılığına girmek ha? Gerçek kimliğiniz ortaya çıkmadığı için şanslısınız!"

"Evet efendim," dedi Polly. Dışarıdan bağrışlar ve çatışma gürültüleri geliyordu.

"Üniformalarınızı yanınızda getirmediniz mi?" dedi binbaşı.

"Üniformalarımızı bulurlarsa başımız belaya girebilirdi," dedi Polly, Bluz'a bakarak.

"Üstünüzü ararlarsa *her durumda* başınız belaya girerdi gerçi," dedi binbaşı göz kırparak.

"Evet efendim," dedi Polly itaatle. "Teğmen Bluz bizim hakkımızdaki *her şeyi* anlattı, öyle mi efendim?"

Binbaşının arkasında Bluz evrensel jesti yapıyordu: iki avucunu dışa bakacak şekilde kaldırıp, tüm parmaklarını açarak iki yana sallama jesti.

"Hah, evet. Genelevden giysi çalmışsınız ha? Sizin gibi genç delikanlıların öyle bir yere gitmemesi gerekirdi gerçi, değil mi? O tür yerler, eğer doğru işletilirse, Günahkâr yerlerdir!" dedi binbaşı, bir parmağını abartılı şekilde sallayarak. "Her neyse, iyi iş çıkardınız. Kalenin bu kadar derinlerinde pek az nöbetçi var. Tüm mekân, düşmanın *dışarıda* olacağı esası üzerine inşa edilmiş. Hey, o adam masadaki adama ne yapıyor?"

"Onu tamir ediyorum ependim," dedi Igorina. "Kolunu yerine dikiyorum."

"Ama o bir düşman, değil mi?"

"Igor kanunu ependim," dedi Igorina paylarcasına. "İhtiyat duyulan yerde el veririd ependim."

Binbaşı burnunu çekti. "Ah pekâlâ, sizin gibilerle tartışılmaz... Ama işini bitirdiğinde, dışarıda yardımına ihtiyaç duyan bir sürü adamımız var bizim de."

"Ketinlikle ependim," dedi Igorina.

"Ağabeyimden haber var mı efendim?" dedi Polly. "Paul Perks?"

"Evet, Bluz ondan bahsetti Perks ama her yere kapatılmış bir sürü adam var ve şu anda onu bulmak biraz zor," dedi binbaşı önemsemezce. "Geri kalanlarınıza gelince... Size en kısa zamanda pantolon bulalım ki eğlenceye katılın ha?"

"Eğlence," dedi Tonker boş bir sesle.

"Neymiş o eğlence?.." dedi Polly.

"Dördüncü kata kadar çıktık bile!" dedi von Moldvitz. "Tüm kaleyi geri alamayabiliriz ama dış avluları ve bazı kuleleri tutabiliriz. Sabaha, kaleye kimin girip çıktığı bizim kontrolümüzde

olur. Bu da savaşa geri döndük demektir! Artık bizi işgal edemezler! Üst düzey subaylarının büyük kısmı iç kalede."

"Savaşa geri döndük," diye mırıldandı Polly.

"Ve kazanacağız!" dedi binbaşı.

"Ah, *kahretmesin*," dedi Shufti.

Bir şey zıvanadan çıkacaktı, Polly biliyordu. Tonker patlayacakmış gibi görünüyordu ve Shufti bile kıpırdanmaktaydı. Lofty'nin, Polly'nin bir dolaba sakladığı kibrit kutusunu bulması an meselesiydi.

Igorina çantasını topladı ve binbaşıya parlak bir gülümseme bahşetti. "Gitmeye hadırıd ependim," dedi.

"En azından peruğu çıkar lütfen."

"Bu benim kendi tatım ependim," dedi Igorina.

"Biraz... kız işi görünüyor ama," dedi binbaşı. "En iyisi..."

"Atlına bakarsanız ben bir kadınım efendim," dedi Igorina, peltekliğinin büyük kısmını bırakarak. "Güvenin bana, ben bir Igor... yani, İgorinayım. Biz bu tür şeyleri biliriz. Ve iğne becerim bendersizdir."

"*Kadın* mı?" dedi binbaşı.

Polly içini çekti. "Hepimiz öyleyiz efendim. Gerçekten kadınız. Kadın kılığına girmedik yani. Ve şu anda pantolon giymek istemiyorum, çünkü o zaman erkek kılığına girmiş kadın kılığına girmiş erkek kılığına girmiş bir kadın olurdum ve kafam o kadar karışırdı ki nasıl küfredeceğimi bile bilemezdim. Ki şu anda küfretmeyi *çok* istiyorum efendim."

Binbaşı gergin gergin Bluz'a döndü. "Senin bundan haberin var mıydı teğmen!?" diye bağırdı.

"Şey... evet efendim. Sonradan haberim oldu. Yine de efendim, ben olsam..."

Bu hücre eski bir nöbetçi odasıydı. Rutubetliydi. İçinde iki gıcırtılı yatak vardı.

"Nihayetinde," dedi Tonker, "*düşman tarafından* tutuklanmışken durumumuz daha iyiydi bence."

"Tavanda bir ızgara var," dedi Shufti.

"İçinden geçebileceğimiz kadar büyük değil," dedi Polly.

"Evet ama onlar bizi asamadan *biz* kendimizi asabiliriz."

"Bunun çok acı verici bir ölüm yöntemi olduğunu duydum," dedi Polly.

"Kimden duydun?" dedi Tonker.

Dar pencereden arada bir çatışma sesleri geliyordu. Büyük çoğunluğu bağrışlardı ama sık sık çığlıklar da yükseliyordu. "Eğlence" başlamıştı.

Igorina ellerine bakarak oturuyordu. "Bunların *nesi* var?" dedi. "O kolu güzelce dikmedim mi? Ama *hayır!* Mahrem yerlerine dokunurum diye korkuyorlar."

"Belki yalnızca açıkta kalan yerlerini ameliyat etmeye söz verebilirdin sen de," dedi Tonker. Kimse gülmedi. Kapı açılsa muhtemelen kimse kaçmaya da çalışmazdı. Düşmandan kaçmak gurur verici, asaletli bir şeydi fakat *kendi askerlerinizden* kaçacaksanız nereye kaçabilirdiniz?

Yataklardan birinde Wazzer kış uykusuna yatmış ayı gibi uyuyordu. Nefes aldığını görmek için uzun süre izlemeniz gerekiyordu.

"Bize ne yapabilirler?" dedi Shufti endişeyle. "Yani... *ne* yapabilirler?"

"Erkek giysileri giydik," dedi Polly.

"Ama o yalnızca dayak gerektirir."

"Ah, başka şeyler de bulurlar, inanın bana," dedi Tonker. "Dahası, burada olduğumuzu kim biliyor?"

"Ama onları hapisten kurtardık! Kendi askerlerimizi!"

Polly içini çekti. "İşte tam da *bu yüzden* Shufti. *Kimse* asker kılığına girmiş bir avuç kızın, büyük bir kaleye girip ordunun yarısını kurtardığını bilmek istemez. Kadınların böyle şeyler yapamadığını *herkes* bilir, değil mi? İki taraf da bizi burada istemiyor."

"Evet, böyle bir savaş meydanında fazladan birkaç ceset kimin umurunda?" dedi Tonker.

"Öyle söyleme! Teğmen Bluz bizi savundu!" dedi Shufti.

"Ne, *Daphne* mi?" dedi Tonker. "Hah! O da bir başka ceset yalnızca. Muhtemelen onu da bir yerlere kapatmışlardır bizim gibi."

Uzaktan tezahüratlar geldi ve uzun süre devam etti.

"Binayı ele geçirdiler galiba," dedi Polly.

"Yaşasın bize," dedi Tonker ve tükürdü.

Bir süre sonra kapıda küçük bir kapak açıldı ve sessiz bir adam, büyük bir teneke dolusu türlü ile bir tepsi at ekmeği uzattı. Kötü bir türlü değildi ya da en azından "kötü türlü" standartlarına göre kötü değildi. Onları beslemelerinin idam edilmeyecekleri anlamına mı geldiği konusunda biraz tartıştılar fakat sonra biri, Son Bir Etli Yemek geleneğine işaret etti. Igorina ise kendi kültürüne dayanarak, yemeğin yalnızca etli değil aynı zamanda kalpli, akciğerli ve karaciğerli olduğunu belirtti. Yine de en azından sıcaktı.

Birkaç saat sonra bir teneke sütlü çay ve yanında kupalar uzatıldı. Nöbetçi bu sefer göz kırptı.

Bundan bir saat sonra ise kapı açıldı. Binbaşı üniformalı genç bir adam içeri girdi.

Ah pekâlâ, başladığımız gibi gidelim, diye düşündü Polly. Ayağa fırladı. "Mangaaa! Haz'*rol!*"

Manga epey hızlıca, en azından sıra olup dik durmayı başardı. Binbaşı, kamçısını şapkasının siperliğine dokundurarak Polly'nin selamına karşılık verdi.

"Rahat, ee... Onbaşıydı, değil mi?" dedi.

"Evet efendim." Bu biraz umut vadediyordu.

"Adım Binbaşı Clogston. İnzibat dairesindenim," dedi binbaşı. "Ve bana her şeyi anlatmanızı istiyorum. *Her şeyi*. Not alacağım, eğer sizin için sorun olmazsa."

"Bunun amacı ne?" dedi Tonker.

"Ah, sen... Er Halter olmalısın," dedi Binbaşı Clogston. "Teğmen Bluz ile uzun uzadıya konuştuk." Döndü, kapıda bekleyen nöbetçiye başını salladı ve kapıyı kapattı. Kapıdaki kapağı da kapattı.

"Mahkemeye çıkacaksınız," dedi, boş yatağa oturarak. "Siyasiler sizi Nuggan mahkemesinde yargılamak istiyor ama burada o iş zor olur. Ayrıca kimse bu durumun gerektiğinden uzun sürmesini istemiyor. Dahası... sıradışı bir olay oldu: Biri, General Frak'a mesaj göndererek hepinizin durumunu sordu. Hem de *adlarınızla*. En azından," diye ekledi, "soyadlarınızla."

"Lord Rust mıydı efendim?"

"Hayır, William deSoze diye biri. Onun şu... *gazete* denen şeyine rastladınız mı bilmiyorum. Sizin yakalandığınızı nereden bildiğini merak ettik."

"*Biz* söylemedik," dedi Polly.

"Bu da işimizi biraz... zorlaştırıyor," dedi Clogston. "Fakat sizin bakış açınıza göre çok daha umut verici bir durum. Orduda... Borogravia'nın geleceğini düşünen unsurlar var diyelim. Yani ülkenin bir *geleceği olmasını* istiyorlar. Benim işim mahkemede sizi temsil etmek."

"Bu bir divanıharp mi olacak?" dedi Polly.

"Hayır, o kadar aptal değiller. Divanıharp deseler sizin asker olduğunuzu kabul etmeleri gerekirdi."

"*Siz* dediniz ama?" dedi Shufti.

"*De facto, de jure* olmak zorunda değildir,"* dedi Clogston. "Şimdi... Dediğim gibi, bana hikâyeni anlat Bayan Perks."

"Onbaşı diyeceksiniz, teşekkür ederim!"

"Kusuruma bakma. Şimdi... anlat." Clogston çantasını açtı ve yarım ay biçiminde camları olan bir gözlük çıkarıp taktı. Sonra bir kurşunkalem ve kare şeklinde beyaz bir şey çıkardı. "Hazır olduğunda başlayabilirsin," diye ekledi.

"Efendim... gerçekten de *reçelli sandviçe mi* yazacaksınız?" dedi Polly.

"Ne?" Binbaşı bakışlarını indirdi ve güldü. "Ah. Hayır, affedersin. Öğün atlamamam gerek de. Kan şekeri, bilirsin..."

"Yalnız... akıtıyor da efendim. Bize aldırış etmeyin. Biz yedik."

Bir saat sürdü, sözü defalarca kesildi, bazı sözler düzeltildi ve iki sandviç daha gerekti. Binbaşı defterinin pek çok sayfasını kullandı ve bazen durup tavana baktı.

"...ve sonra da buraya kapatıldık," diye bitirdi Polly, arkasına yaslanarak.

"*İtildik* aslında," dedi Igorina. "Dürtüklendik."

"Hmm," dedi Clogston. "Sizin bildiğiniz adıyla Onbaşı Strappi'nin... savaşa katılma düşüncesiyle aniden çok *hastalandığını* söylüyorsun, öyle mi?"

"Evet efendim."

"Ve Plün'deki meyhanede gerçekten de Prens Heinrich'i malum yerinden tekmeledin?"

"Malum yer veya çevresinden efendim. O sırada o olduğunu bilmiyordum tabii."

"Tepedeki saldırıdan bahsetmediğin dikkatimi çekti? Teğmen Bluz, hızlı hareket ederek düşmanın şifre kitabını ele geçirdiğinizi ve..."

---

* *Lat.* "Fiiliyatta gerçekleşen şey hukuki olmak zorunda değildir." [Ç.N.]

"Bahsetmeye değmez efendim. Onunla pek bir şey yapmadık."

"Ah, bilemiyorum... Siz ve o iyi gazeteci sayesinde, ittifakın iki alayı, dağlarda 'Kaplan' denen bir gerilla liderini arayıp duruyor. Prens Heinrich ısrar etmiş. Alayların kumandası onda. Onun... kaybetmeyi sineye çekemediğini söyleyebilirsiniz. Hem de hiç."

"Gazete yazarı, çavuşun anlattığı o şeylere inanmış mı?" dedi Polly hayretle.

"Bilmiyorum ama gazetesine yazdığı kesin. Lord Rust'ın, hepinizin sessizce eve dönmesine izin verdiğini mi söylüyorsun?"

"Evet efendim."

"Ve aranızda anlaşmaya vararak, ona..."

"Hırkasına sokmasını söyledik efendim."

"Ah evet. Kendi yazımı okuyamamışım. H... I... R..." Clogston sözcüğü dikkatle, büyük harflerle yazdı ve sonra, "Benden duymuş olmayın ama," dedi, "burada değilse de bizim tarafımızdaki bazı... kıdemli... insanlar, *sessizce* gitmeyi kabul edip etmeyeceğinizi merak ediyor."

Soru havada, bir kirişten sarkan ceset gibi asılı kaldı.

"Anladım. O zaman bunu da 'hırka' olarak kayda geçireyim," dedi Clogston.

"Bazılarımızın gidecek yeri *yok*," dedi Tonker.

"*Birlikte* gidecek kimsemiz de," dedi Shufti.

"Ve biz yanlış bir şey *yapmadık*," dedi Polly.

"Evet. *Hırka* o zaman," dedi binbaşı. Küçük gözlüklerini katladı ve içini çekti. "Sizi neyle suçlayacaklarını bile söylemediler bana."

"Yaramaz Kız Olma suçu?" dedi Tonker. "Kimi kandırıyoruz ki efendim! Düşman bizden sessizce kurtulmak istedi, general de aynı şeyi istiyor. İyi adamlarla kötü adamların ortak sorunu bu: Hepsi *adam!*"

"Erkek olsak bize madalya verirler miydi efendim?" diye sordu Shufti.

"Evet, kesinlikle. Bluz da ânında terfi ederdi. Ama şu anda savaştayız ve böyle bir zamanda..."

"...bir avuç Günahkâr kadına teşekkür edilmez, öyle mi?" diye tahmin yürüttü Polly.

Clogston gülümsedi. "Ben, 'odağımızı yitirmek olmaz' diyecektim. Bunu dayatmaya çalışan, Siyasi Şube elbette. Haberin yayılmasını engellemek istiyorlar. Ve yüksek komutanlık da aynı sebepten, bu işin bir an önce kapanmasını istiyor."

"Bütün bunlar ne zaman başlayacak?" dedi Polly.

"Yarım saat içinde."

"Aptalca!" dedi Tonker. "Bir savaşın ortasındalar ve yanlış hiçbir şey yapmamış birkaç kadını yargılamak için zaman harcayacaklar, öyle mi?"

"General ısrar etti," dedi Clogston. "Meselenin temizlenmesini istiyor."

"Peki bu mahkemenin nasıl bir yetkisi var?" dedi Polly soğuk bir sesle.

"Silah altındaki binlerce erkek üzerinde yetkisi var," dedi Clogston. "Pardon. Sorun şu ki, bir generale 'Sen ve kimin ordusu?' dediğin zaman, pencereden dışarıyı göstermesi yeterli oluyor. Fakat ben, bu mahkemenin divanıharp olması gerektiğini kanıtlamaya kararlıyım. Hepiniz Düşes'i öptünüz, değil mi? Şilini de aldınız? Ben bunun, durumu *askerî* bir mesele hâline getirdiğini söylüyorum."

"Ve bu iyi bir şey, öyle mi?"

"Yani, bazı prosedürlere uymaları gerektiği anlamına geliyor. Nuggan'ın Günah ilan ettiği son şey yapbozlardı. Dünyayı paramparça ediyorlarmış. Neyse ki bu, *sonunda*, insanları düşündürmeye

başladı. Ordu çılgın olabilir ama en azından kalabalık bir çılgınlık var. Ordunun deliliği *tutarlıdır*. Şey, uyuyan arkadaşınız... Onu burada mı bırakacaksınız?"

"Hayır," dedi manga hep bir ağızdan.

"Daimi bakımıma ihtiyaç duyuyor," dedi Igorina.

"Onu burada bırakırsak ani bir iz-bırakmadan-yok-olma atağı geçirebilir," dedi Tonker.

"Birbirimizden ayrılmayacağız," dedi Polly. "Biz, kardeşlerimizi geride bırakmayız."

Mahkeme için bir balo salonu seçmişlerdi. Kalenin yarısından fazlasını geri aldıklarını öğrenmişti Polly ama iç mekânların dağılımı düzensizdi. Merkezdeki binalar ve cephanelik hâlâ ittifak devletlerinin elindeyse de bu kısımlar Borogravia güçleri tarafından tamamen kuşatılmıştı. Şu anda ana kapı kompleksi için savaşıyorlardı. Mekân, içeriden gelen saldırıya direnebilecek şekilde yapılmamıştı. Gerçi şu anda orada yaşanan şeye ancak *arbede* denebilirdi; gece yarısı meyhanelerde çıkan cinsten bir kavga gibi ama çok daha büyük ölçekte. Her iki tarafın elindeki kulelerde de muhtelif savaş makineleri vardı ve kale, çember şeklinde dizilmiş atış mangası gibi, kendi kendine ateş ediyordu.

Burası ise cila ve tebeşir kokuyordu. Masalar bir araya getirilerek kaba bir yarım daire oluşturulmuştu. Otuzdan fazla subay olması gerektiğini düşündü Polly. Sonra, yarım dairelerin arkasındaki diğer masaları, masalardaki haritaları ve içeri girip çıkan insanları fark etti ve bunun yalnızca *kendileri* hakkında olmadığını anladı. Burası *savaş odasıydı*.

Manga ortaya getirildi ve esasduruşa geçirildi. Igorina iki nöbetçiye baskı yaparak Wazzer'ı sedyeyle getirmelerini sağlamış-

tı. Igorina'nın gözünün altındaki dikiş halkası bir albayın yıldızlarından daha etkiliydi; hiçbir asker Igorları kızdırmak istemezdi.

Beklediler. Zaman zaman bir subay onlara göz atıyor ve sonra haritaya bakmaya veya konuşmaya devam ediyordu.

Sonra Polly kendi aralarında fısıldaştıklarını gördü ve kafalar yine döndü. Yarım daire şeklindeki masalara yaklaştılar. Ortamda, ilgilenilmesi gereken can sıkıcı bir angarya olduğu havası hâkimdi.

General Frak, grubun ortasındaki yerini alana ve evraklarını düzgünce toparlayana kadar mangaya doğrudan bakmadı. O zaman bile, odaklanmaktan korkarmış gibi çabucak göz gezdirdi üstlerinde. Polly onu daha önce hiç görmemişti. Yakışıklı bir adamdı ve gür, beyaz saçları vardı. Yanağındaki yara izi gözünü kıl payı ıskalamışsa da kırışıkların arasında göze çarpıyordu.

"Her şey iyi gidiyor," dedi, genel olarak tüm odaya. "Onuncu Piyade'den kalanların önderlik ettiği seyyar alayın kaleye yaklaştığını ve ana kapılara dışarıdan saldırdığını duyduk. Biri olanları görmüş olmalı. Ordu harekete geçti!"

Odadakilerden rafine tezahüratlar yükseldi ama manga çıtını çıkarmadı.

General yine onlara baktı. "Bunlar bu kadar mı Clogston?" dedi.

Kendine ait küçük bir masası olan binbaşı ayağa kalktı ve selam verdi. "Hayır efendim," dedi. "Birkaç..."

Kapı tekrar açıldı ve zincire vurularak iki iri yarı trole bağlanmış Yeşim içeri getirildi. Maladict ve Bluz da peşlerinden geldi. Onca telaş ve kargaşa içinde kimse Bluz'a pantolon bulmamış gibiydi ve Maladict de hafifçe bulanık görünüyordu. Zincirleri sürekli şıngırdıyordu.

"Zincirlere itiraz ediyorum efendim," dedi Clogston.

General birkaç diğer subayla fısıldaştı. "Evet, gereksiz formaliteler istemeyiz," dedi, nöbetçilere başını sallayarak. "Çıkarın onları. Siz troller, gidebilirsiniz. Yalnızca kapıdaki nöbetçi kalsın. Şimdi... başlayalım. Bu işin gerçekten de uzun sürmemesi gerek. Bakalım... sizler," diyerek sandalyesine yerleşti, "eh, durum gerçekten çok basit. Teğmen Bluz hariç evlerinize geri gönderilmeyi ve sorumlu bir erkeğe teslim edilmeyi kabul edeceksiniz, anlaşıldı mı? Ve bir daha *kimse* bundan bahsetmeyecek. Olağanüstü gayret gösterdiniz, ondan hiç kuşku yok fakat yine de *yanlış* bir girişimdi. Minnettar olmadığımızdan değil. Ayrıca, hiçbirinizin evli olmadığını anlıyoruz ve bu yüzden size, uygun görünecek, hatta aslında oldukça *cömert* çeyizler sunacağız."

Polly selam verdi. "Konuşabilir miyim efendim?"

Frak ona baktı ve sonra anlamlı anlamlı Clogston'a döndü.

"Daha sonra konuşma şansı bulacaksın onbaşı," dedi binbaşı.

"Ama tam olarak neyi yanlış yaptık efendim?" dedi Polly. "Bize söylemeleri lazım."

Frak sandalye sırasının en ucuna baktı. "Yüzbaşı?" dedi.

Kısa boylu bir subay ayağa kalktı. Polly'nin yüzünde nefret dalgaları yayıldı.

"Yüzbaşı Strappi. Siyasi Şube efendim..." diye başladı subay ama mangadan bir homurtu yükselince sustu. Homurtu kesildiğinde boğazını temizledi ve devam etti: "Nuggan kanununa göre yirmi yedi Günah işlendi efendim. Çok daha fazlası olduğunu tahmin ediyorum. Askerî kanuna göre ise efendim, orduya katılmak için erkek numarası yaptıkları gerçeği var. Oradaydım efendim, her şeyi gördüm."

"Yüzbaşı Strappi, hızlı terfiniz için sizi tebrik edebilir miyim?" dedi Teğmen Bluz.

"Evet, kesinlikle yüzbaşı," dedi Clogston. "Anlaşıldığı kadarıyla birkaç gün öncesine kadar yalnızca onbaşıymışsın?"

Dışarıda ağır bir şey duvara çarpınca tavandan biraz alçı yağdı.

Frak, önündeki evraktan biraz toz süpürdü. "Bizimkilerden biri değildir umarım," dedi ve kahkahalar yükseldi. "Lütfen devam et yüzbaşı."

Strappi generale döndü. "Bildiğiniz gibi efendim, Siyasi Şube'deki bizlerin, istihbarat toplamak için düşük rütbeliymiş gibi davranmamız gerekebiliyor zaman zaman. Yönetmeliklerde yeri var efendim," diye ekledi.

General Frak'ın ona fırlattığı bakış Polly'nin bağrında küçük bir umut fincanını karıştırdı. Strappi gibi birini kimse sevmezdi, öz annesi bile. Sonra general, Clogston'a döndü.

"Bunun davayla alakası var mı binbaşı?" dedi aksi aksi. "Bildiğimiz kadarıyla asıl suçları..."

"...kadın kılığına girmek efendim," dedi Clogston rahatça. "Bildiğimiz tek şey bu efendim. Yüzbaşı Strappi'nin iddiası dışında, ki daha sonra bu iddianın temelsiz olduğunu savunacağım, başka şekilde giyindiklerine dair herhangi bir kanıt işitmedim."

"Kanıt kendi gözlerimiz be adam!"

"Evet generalim. Elbise giyiyorlar efendim."

"Ve hepsi neredeyse kel!"

"Evet generalim," dedi Clogston. Ayraçlarla dolu kalın bir kitabı kaldırdı. "*Nuggan'ın Kitabı* efendim: 'Bir kadının saçlarını kısa kestirmesi ve dolayısıyla erkeklerin şehevi eğilimlerini kışkırtmaması, Nuggan'ın gözünde sevaptır.'"

"Ben etrafta çok fazla kel kadın görmüyorum!" diye terslendi Frak.

"Evet efendim. Hapşırmak hakkındaki gibi, insanların biraz... anlaşılması zor bulduğu ayetlerden. Bu noktada belirtmeliyim

ki efendim, birazdan, hepimizin zaman zaman Günah işlediğini kanıtlamayı da düşünüyorum. Kuralları görmezden gelmeyi alışkanlık hâline getiriyoruz aslında ve bu çok ilginç bir tartışma konusu. Ama sonuçta kısa saç, Nuggan'ın gözünde doğru bir davranış. Kısacası efendim, buradaki kısa saçlı hanımlar çamaşır yıkamak ve bir mutfak kazasına karışıp siz saygın subayları hücrelerden kurtarmak dışında pek bir şey *yapmamışlar.*"

"Ben onları gördüm!" diye hırladı Strappi. "Erkeğe benziyorlardı ve erkek gibi davranıyorlardı!"

"Sen neden asker alım ekibindeydin yüzbaşı?" dedi Binbaşı Clogston. "Bir asker alım ekibinin, ayrılıkçı eylem yatağı olabileceği aklıma gelmezdi?"

"Bu alakalı bir soru mu binbaşı?" dedi general.

"Bilmiyorum efendim," dedi Clogston. "Bu yüzden sordum. Bu hanımların adil biçimde yargılanmadığının söylenmesini istemeyiz."

"Kim söyleyecek?" dedi Frak. "Subaylarımın ağzı sıkıdır."

"Hanımların kendileri söyleyebilir efendim?"

"O zaman onlara kimseyle *konuşmamalarını* emretmemiz gerekecek!"

"Ah, hadi ama!" dedi Bluz.

"Bu emri nasıl dayatacaksınız efendim?" dedi Clogston. "Sizi düşmanın pençesinden kurtardıkları konusunda *hemfikir* olduğumuz bu kadınlara?"

Subaylar arasında mırıldanmalar dolaştı.

"Binbaşı Clogston, öğle yemeği yemiş miydin?" dedi general.

"Hayır efendim."

"Albay Yelek'e göre, öğün atladığında sen biraz... dengesiz oluyormuşsun..."

"Hayır efendim. *Asabi* oluyorum efendim. Fakat şu anda bir

parça asabiliğin *gerekli* olduğunu da düşünüyorum. Yüzbaşı Strappi'ye bir soru sordum efendim."

"Pekâlâ yüzbaşı, bize neden o asker alım ekibinde olduğunu söyle," dedi general bıkkınlıkla.

"Ben... bir askeri soruşturuyordum efendim. Bir *çavuşu*. Dosyasındaki aykırılıklar dikkatimizi çekmişti efendim ve aykırılık olan yerde ayrılıkçılık buluruz genellikle. Bu çavuş size de hizmet ettiği için bu konudan bahsetmekte tereddüt ediyorum efendim ve..."

"Öhöm!" dedi general yüksek sesle. "Bunun burada konuşulabilecek bir konu olmadığı fikrindeyim."

"Yalnızca, dosyalara göre efendim, pek çok subay bu çavuşun..." diye devam etti Strappi.

"Öhöm! Bu, davanın konusu değil yüzbaşı! Bu konuda hemfikir değil miyiz beyler?"

"Evet efendim! Binbaşı bana bir soru sordu ve ben de..." diye başladı Strappi şaşkınlıkla.

"Yüzbaşı, bir öhöm'ün anlamını öğrenmeni tavsiye ederim!" diye kükredi Frak.

"O zaman, bizim eşyalarımızı karıştırıp ne arıyordun?" dedi Polly, Strappi büzülürken.

"Kkkkkahhhveemmmmm!" dedi Maladict. "Sssennn benimm kahvemi çaldınnnn!"

"Ve çatışmaya gireceğin söylendiğinde de tabanları yağlayıp kaçtın, seni küçük köpek sidiği!" dedi Tonker. "Polly altına işediğini söyledi!"

General Frak yumruğunu masaya indirdiyse de Polly birkaç subayın bıyık altından güldüğünü fark etti. "Bunlar bu soruşturmanın konusu değil!" dedi adam bir kez daha.

"Ama efendim; birkaçı, daha sonraki soruşturmaların konusu olacakmış gibi görünüyor," dedi bir albay, masanın ilerisinden.

"Bir askerin eşyaları ancak kendi huzurunda aranabilir generalim. Önemsiz bir noktaymış gibi görünebilir fakat geçmişte sırf bu yüzden isyanlar çıkmıştır. Bunu yaparken gerçekten de... adamların *kadın* olduğunu mu düşünüyordun yüzbaşı?"

Ah, evet de, lütfen evet de, diye düşündü Polly, Strappi duraksarken. *Çünkü biz o süvarilerin bizi çabucak bulduğunu söylediğimizde, bu, senin onları bir avuç Borogravialı kızın üzerine saldığın anlamına gelecek. Bu nasıl karşılanacak, görelim! Ve eğer bilmiyorduysan, neden eşyalarımızı karıştırıyordun?*

Strappi iki ucu kirli değneğin bir ucunu tuttu. Dışarıdaki avluda taşlar takırdadı ve Strappi duyulabilmek için sesini yükseltmek zorunda kaldı.

"Ben, ee... onlardan genel olarak kuşkulanmıştım efendim, çünkü hepsi çok hevesliydi ve..."

"Efendim, itiraz ediyorum!" dedi Clogston. "Hevesli olmak askerî açıdan kusur değildir!"

"Ölçüsünde, elbette," dedi Frak. "Ve bir tür kanıt buldun, öyle mi?"

"Bir etek buldum efendim," dedi Strappi, dikkatle ilerleyerek.

"O zaman neden o anda..." diye başladı Frak ama Strappi onun sözünü kesti.

"Ben bir süre Yüzbaşı Wrigglesworth'ün altında hizmet vermiştim efendim," dedi.

"Ee?" dedi Frak. Fakat solundaki subay ona doğru eğildi ve bir şeyler fısıldadı. "Ah, *Wrigglesworth!* Ha, evet," dedi Frak. "Elbette. İyi bir subaydır Wrigglesworth. Bazı, ee... konularda çok heveslidir."

"Amatör tiyatro," dedi bir albay yorumsuz bir sesle.

"Evet, doğru! Moral için çok iyidir o tür şeyler. Öhöm."

"Saygısızlık etmek istemem generalim ama sanırım ben bir çıkış yolu önerebilirim," dedi general rütbeli bir başka adam.

"Gerçekten mi Bob?" dedi Frak. "Ah, pekâlâ... söyle madem. Sözü General Kot'a bıraktığım kayıtlara geçsin."

"Özür dilerim efendim ama ben bu duruşmanın kayda geçmediğini sanıyordum?" dedi Clogston.

"Evet evet, elbette, hafızamı tazelediğin için *çok* teşekkür ederim," dedi Frak. "Bununla birlikte, kayda *geçiyor* olsaydı, bu kesinlikle kayda geçerdi. Evet Bob?"

"Hanımlar," dedi General Kot, mangaya parlak bir gülümseme çakarak, "ve sen de elbette Teğmen Bluz ve sen de, ee..." Sorarcasına Maladict'e baktı; Maladict dümdüz bakışlarla karşılık verdi. "...*bayım?*" Fakat General Kot, bir vampirin dik bakışları karşısında şaşalayacak adam değildi; söz konusu vampir yerinde duramıyor olsa bile. "İlk olarak, sanırım hepimizin adına, çıkardığınız olağanüstü iş için teşekkürlerimi sunmak isterim. Harika bir girişimdi. Ama ne yazık ki içinde yaşadığımız dünyanın, belli... kuralları var. Dürüst olmak gerekirse buradaki sorun *kadın olmanız* değil. Tam olarak değil. Kadın olduğunuz konusunda *ısrar etmeniz*. Anlıyor musunuz? Buna izin veremeyiz."

"Yani üniformalarımızı tekrar giyersek ve kasıla kasıla dolaşıp geğirerek, 'Ahaha, hepinizi kandırdık!' dersek, sorun ortadan kalkacak mı?" dedi Polly.

"Belki benim faydam dokunabilir?" dedi bir başka ses.

Frak masa boyunca baktı. "Ah, Tuğgeneral Mağaza... Evet?"

"Bütün bunlar kahrolası aptalca, general."

"Öhöm!" dedi Frak.

"Pardon?" dedi Mağaza şaşkın şaşkın.

"Odada hanımlar var tuğgeneral. Sorun da, ahah, bu zaten."

"Kahrolası doğru!" dedi Tonker.

"Anlaşıldı generalim. Ama birliğin kumandası bir erkekteymiş, haksız mıyım?"

"Teğmen Bluz bana erkek olduğunu söyledi efendim," dedi Clogston. "O bir subay ve centilmen olduğundan, sözüne inanıyorum."

"Eh, o zaman sorun çözüldü. Bu genç hanımlar ona yardım etmiş. Onu gizlice içeri sokmuş falan. Ona *eşlik* etmişler. Borogravia kadınlarının güzel gelenekleri bunlar. *Asker* değillermiş yani. Adama kocaman bir madalya verip onu yüzbaşı yapın ve tüm bunları unutalım."

"Bir dakikanızı alacağım generalim," dedi Clogston. "Tam olarak neyle suçlandıkları konusunda biri beni aydınlatabilirse, 'sanık' diye niteleyeceğim kişilerle görüşeceğim."

Mangaya yaklaştı ve sesini alçalttı. "Bu size sunulacak en iyi teklif bence," dedi. "Muhtemelen para da koparabilirim. Ne dersiniz?"

"Tamamen saçmalık!" dedi Bluz. "Onlar muazzam cesaret ve kararlılık gösterdiler! Onlar olmasa bunların hiçbirini başaramazdık."

"Evet Bluz ve bunu söylemene izin *var*," dedi Clogston. "Ama Mağaza akıllıca bir fikir buldu. Herkesin istediği olacak. Asker olarak davrandığınızı söylemekten kaçınacaksınız. *Borogravia'nın cesur kadınları, yiğit kahramana yardımcı oluyor.* İşe yarar. Zamanın değiştiği ve sizin bu değişimi hızlandırdığınız şeklinde de düşünebilirsiniz. Ee?"

Manga bakıştı.

"Ee... ben memnunlukla kabul ederim," dedi Shufti. "*Herkes* ederse tabii."

"Yani bebeğini kocasız doğuracaksın, öyle mi?" dedi Polly.

"Muhtemelen ölmüştür zaten, her kimdiyse," diye içini çekti Shufti.

"General, nüfuzlu biridir," dedi Clogston. "Belki onu..."

"Hayır, ben buna kanmıyorum," dedi Tonker. "Küçük, yapış yapış bir yalan bu. Hepsi cehenneme gitsin."

"Lofty?"

Lofty bir kibrit çaktı ve aleve baktı. Kız her yerde kibrit bulabiliyordu.

Yukarıdan, yüksekten bir başka gümleme geldi.

"Maladict?" dedi Polly.

"Bırrrakın olacağına varsınnn! Bennnn *hayır* diyorummm."

"Ya sen teğmen?" diye sordu Clogston.

"Şerefsizlik bu," dedi Bluz.

"Kabul etmezsen senin için sorun olabilir ama. Kariyerin açısından."

"Ne olursa olsun. Zaten artık bir kariyerim kaldığını da sanmıyorum binbaşı. Hayır, bir yalanı yaşamayacağım. Kahraman falan değilim ben. Ben... kahraman olmak *istemiş* biriyim yalnızca."

"Teşekkür ederim efendim," dedi Polly. "Ya sen Yeşim?"

"Beni tutuklayan trollerden biri sopasıylan kafama vurdu. Ben de kafasına masa fırlattım," dedi Yeşim, başını eğerek.

"Tutsağa kötü muamele bu..." diyecek oldu Bluz ama Clogston araya girdi: "Hayır teğmen, ben troller hakkında bir şeyler bilirim. Onlar çok... fiziksel varlıklardır. Şey, oldukça çekici bir delikanlıydı, değil mi asker?"

"Ondan hoşlandım," dedi Yeşim kızararak. "Bu yüzden eve gönderilmek istemiyom. Orda benim için hiçbi şey yok zaten."

"Er Igor... ina?" dedi Bluz.

"Bence pes edelim," dedi Igorina.

"Neden?" dedi Polly.

"Çünkü Wazzer ölüyor." Elini kaldırdı. "Hayır, *lütfen* başına üşüşmeyin. En azından hava almasına izin verin. Yemek yemedi.

Hiç su içiremedim." Kızarmış gözlerle baktı herkese. "Ne yapacağımı *bilmiyorum!*"

"Düşes onunla konuştu," dedi Polly. "Hepiniz duydunuz. Mahzen mezarda ne gördüğümüzü de biliyorsunuz."

"Ben bütün bunlara inanmadığımı söylemiştim!" dedi Tonker. "Asıl sorun, onun... aklı. Kızı çıldırttılar. Ve hepimiz o kadar yorgunduk ki *her şeyi* görebilirdik. Yüksek Komutanlık'a ulaşmak hakkındaki onca laf? Eh, işte buradalar ve ben mucize falan göremiyorum. Siz?"

"Wazzer pes etmemizi istemezdi bence," dedi Polly.

Evet...

"Bunu duydunuz mu?" dedi Polly, ama sözcüğün kafasına kulakları aracılığıyla girdiğinden emin değildi.

"Hayır, duymadım!" dedi Tonker. "Ben duymadım!"

"Bence bu ödünü verebileceğimizi sanmıyorum efendim," dedi Polly binbaşıya.

"O zaman ben de kabul etmem," dedi Shufti hemen. "Ben... Bu hiç... Benim gelmemin tek sebebi... Ama bakın, sizinle kalacağım. Şey, bize ne yapabilirler efendim?"

"Uzun süreliğine hapse atarlar muhtemelen," dedi binbaşı. "Size şimdilik yumuşak davranıyorlar ve..."

"Yumuşak mı?" dedi Polly.

"Yani, yumuşak davrandıklarını düşünüyorlar," dedi Clogston. "Çok daha kötü de davranabilirlerdi. Bir savaş var. Kötü görünmek istemiyorlar ama Frak da yumuşak davranarak general olmadı, sizi bu konuda uyarmam lazım. Yine de ret mi edeceksiniz?"

Bluz, askerlerine baktı. "Sanırım reddedeceğiz binbaşı."

"Güzel," dedi Clogston göz kırparak.

Güzel...

Clogston masaya geri döndü ve evraklarını karıştırdı. "'Sözde' sanıklar, efendim, teklifi reddediyorlar ne yazık ki."

"Evet, ben de reddedeceklerini düşünmüştüm..." dedi Frak. "Bu durumda, hücrelerine geri götürülecekler. Onların işini daha sonra göreceğiz." Bir şey dış duvara çarpınca odaya yine sıva tozu yağdı. "Bu iş fazla ileri gitti!"

"Hücrelere gitmeyi kabul etmiyoruz!" diye bağırdı Tonker.

"O zaman bu bir isyandır bayım!" dedi Frak. "Ve biz, isyanla nasıl ilgileneceğimizi biliriz!"

"Affedersiniz general ama bu, mahkemenin, bu hanımların asker olduğunu *kabul ettiği* anlamına mı geliyor?" dedi Clogston.

General Frak dik dik baktı. "Prosedürel saçmalıklarla elimi bağlamaya çalışma binbaşı!"

"Saçmalık değil efendim. Esasen, temel olarak..."

Eğilin...

Sözcük Polly'nin kafasının içinde çok hafif bir fısıltıydı ama aynı zamanda merkezî sinir sistemine doğrudan bağlı gibiydi. Yalnızca onunkine de değil. Tüm manga eğildi; Igorina kendini hastanın üzerine fırlattı.

Tavanın yarısı çöktü. Avize, kıymıktan oluşmuş bir prizmalar kaleydeskopu hâlinde patlayarak düştü. Aynalar parçalandı. Ve sonra, en azından görece bir sessizlik çöktü. Sessizliği, sona kalmış birkaç sıva parçasının gümlemeleri ve cam şıngırtıları bozuyordu yalnızca.

Şimdi...

Odanın ucunda, nöbetçilerin güçlükle ayağa kalkmaya başlamış oldukları yerdeki kapılara ayak sesleri yaklaştı. Kapı kanatları açıldı.

Jackrum gün batımı gibi parlayarak orada dikildi. Işık, şapkasındaki, ihtiyatsızca bakanları kör edecek kadar parlatılmış

rozetten yansıyordu. Yüzü kızarmıştı fakat ceketi daha kırmızıydı ve üstündeki çavuş kuşağı da neredeyse bir kırmızılık timsaliydi; kırmızılığın özü, ölen yıldızların ve askerlerin kırmızısı. Kemerine sokulmuş palalardan kan damlıyordu.

Hâlâ tir tir titreyen nöbetçiler onun yolunu kesmek için kargılarını yere indirmeye çalıştılar.

"Hiç denemeyin çocuklar, yalvarırım," dedi Jackrum. "Yeminle, ben şiddetten hoşlanan bir adam değilimdir ama sizce Çavuş Jackrum, birkaç kahrolası çatal bıçakla durdurulabilir mi?"

Adamlar, zar zor kontrol altında tutabildiği bir gazapla istim saçmakta olan Jackrum'a baktılar, sonra şaşalamış generallere döndüler ve kendi çaresiz iradeleriyle karara vardılar.

"Aferin size," dedi Jackrum. "İzninizle, General Frak?"

Yanıt beklemeden, tören alayı titizliğiyle yürüyerek yaklaştı. Botları ezici bir şiddetle inledi, hâlâ üniformalarından sıva tozu süpürmekte olan generallerin önünde durdu ve sonunda adam, bir semaforun kusursuzluğuyla selam çaktı.

"Ana kapıları ele geçirdiğimiz bilgisini vermek isterim efendim! Ne olur ne olmaz diye Girdi-Çıktılar, Yana-Kayanlar ve Geri-İleri'lerden bir birlik oluşturma cüretinde de bulundum efendim! Kalenin üstünde kocaman bir alev ve duman bulutu gördüm ve tam bizim askerlerimizle aynı zamanda oraya vardık. Onları iki ateş arasında kıstırdık efendim!"

Genel tezahüratlar yükseldi ve General Kot, Frak'a doğru eğildi. "Bu memnuniyet verici gelişme karşısında efendim, belki de acele edip bu mahkemeyi sonlandırsak..."

Frak elini sallayarak susturdu onu. "Jackrum, seni ihtiyar serseri," dedi sandalyesinde arkasına yaslanarak. "Öldüğünü duymuştum. Ne âlemdesin?"

"Savaşacak kadar zindeyim efendim!" diye bağırdı Jackrum.

"Pek çok kişinin tüm umutlarına rağmen henüz tahtalıköyü boylamadım!"

"Bunu duyduğuma sevindim be adam. Bununla beraber, gül cemalini görmek her zaman bir zevk olsa da, burada olmamızın sebebi..."

"Sizi yirmi kilometre sırtımda taşıdım efendim!" diye kükredi Jackrum, yüzünden terler akarak. "O oku bacağınızdan ben çıkardım efendim. Suratınıza balta savuran o şeytani yüzbaşıyı biçtim efendim ve yaranın iyileştiğini gördüğüme de sevindim. Sırf sizin için bir su matarası çalmak için de o zavallı nöbetçi genci öldürdüm efendim. Sizin için, onun ölen yüzüne baktım efendim. Ve karşılığında sizden hiçbir şey istemedim efendim. Değil mi efendim?"

Frak çenesini ovaladı ve gülümsedi. "Eh, sicilindeki bazı ayrıntılarla oynamak ve birkaç tarihi değiştirmek gibi küçük bir mesele olduğunu hatırlar gibiyim?.." diye mırıldandı.

"Saygısızlık etmek istemem ama bana maval okumayın efendim. O benim için değil, ordu içindi. Düşes içindi efendim. Ve evet, bu masanın etrafında, bana aynı küçük iyiliği yapmak için sebebi olmuş birkaç beyefendi daha görüyorum efendim. Düşes için efendim. Ve bana tek kılıç bırakırsanız, durup ordunuzdaki *her* adamla savaşırım efendim; ne kadar genç, ne kadar şevk dolu olursa olsunlar!"

Tek bir hamleyle palasını kemerinden çekti ve Frak'ın ellerinin arasındaki evraklara indirdi. Çelik, masa tablasına saplandı ve orada kaldı.

Frak irkilmedi. Bunun yerine başını kaldırdı ve sakin sakin, "Bir kahraman olabilirsin çavuş ama maalesef *fazla* ileri gittin," dedi.

"Yirmi kilometre kadar gittim mi efendim?" dedi Jackrum.

Bir anlığına, titreyerek duran palanın uğultusundan başka ses duyulmadı. Frak nefes verdi. "Pekâlâ," dedi. "Talebin nedir çavuş?"

"Benim delikanlıların önünüzde olduğunu fark ettim efendim! Başlarının bir parça *belada* olduğunu duydum efendim!"

"Bu *kızlar*, Jackrum, güvenli bir yerde tutulacak. Burası onlara uygun değil. Ve emrim budur çavuş."

"Askere yazılırken onlara söyledim efendim. Onlara dedim ki, eğer biri sizi sürükleyerek götürmeye çalışırsa beni de sürüklemeleri gerekir dedim efendim!"

Frak başını salladı. "Pek sadıkane çavuş. Ve tam da sana yakışacak bir davranış. Yine de..."

"Ve bu soruşturma açısından yaşamsal öneme sahip bilgilere sahibim efendim! Size söylemem gereken bir şey var efendim!"

"Eh, elbette söyle be adam!" dedi Frak. "Bunca zaman..."

"Bu, siz beyefendilerden bazılarının odadan çıkmasını gerektiriyor efendim," dedi Jackrum çaresizlikle. Hâlâ selam durmaktaydı.

"İşte şimdi çok şey istiyorsun Jackrum," dedi Frak. "Bunlar Düşes Hazretleri'nin sadık subayları!"

"Bundan kuşkum yok efendim! Yeminle, ben dedikoducu bir adam değilimdir efendim ama söyleyeceklerimi, *söylemek istediğim* kişilere söyleyeceğim efendim. Aksi hâlde tüm dünyaya söylemiş olurum. Ki bunu yapmanın yolları var efendim; pis, yeni moda yollar. Seçim sizin efendim!"

Frak sonunda kızardı ve hemen ayağa kalktı. "Ciddi ciddi beni teh..."

"Bu benim ünlü son direnişim efendim!" dedi Jackrum, yine selam durarak. "Ya bunu yapacağım ya da öleceğim efendim!"

Bütün gözler Frak'a döndü. Frak gevşedi. "Ah, pekâlâ. Seni

dinlemenin bir zararı olmaz çavuş. Tanrı biliyor ya, hak ediyorsun. Ama çabuk ol."

"Teşekkür ederim efendim."

"Fakat bunu bir daha denersen, hayal edebileceğin en büyük belayı sararsın başına."

"Hiç endişelenmeyin efendim. Başıma bela sarılmasını *hiç* istememişimdir. İzninizle, belli adamları seçeceğim."

Subayların yaklaşık yarısıydı. İtirazlar ederek kalktılar ama yine de Frak'ın safir bakışları altında yürüyüp koridora çıktılar.

"General, itiraz ediyorum!" dedi bir albay, çıkarken. "Biz yaramaz çocuklar gibi odadan çıkarılırken bu... *kadınlar...*"

"Evet Rodney, evet. Ve çavuş dostumuzun kahrolası iyi bir açıklaması yoksa onu şahsen sana teslim edeceğim ki cezasını verebilesin," dedi Frak. "Ama son çılgınca hücumunu düzenlemeye her adam kadar hakkı var. Sessizce çık, aferin sana. Biz gelene kadar savaşmaya devam et. Tuhaf oyunun bitti mi çavuş?" diye ekledi, subayların sonuncusu da çıktıktan sonra.

"Son bir şey daha efendim," dedi Jackrum ve ayaklarını yere vura vura nöbetçilerin yanına gitti. Askerler zaten esasduruştaydı ama daha da esaslı durmaya çalıştılar. "Siz de kapının dışına çıkın," dedi çavuş. "Kimse yaklaşmayacak, anladınız mı? Kulak misafiri olmayacağınızı da biliyorum, çünkü kulak misafiri olduğunuzu öğrenirsem başınıza gelecekleri biliyorum. Hadi bakalım, hop hop hop!"

Kapıyı arkalarından kapattı ve odadaki hava değişti. Nasıl değiştiğini tam olarak takip edemedi Polly; fakat belki de kapının tıkırtısında bir şey, *bu bizim sırrımız*, demişti ve içerideki herkes sırdaş olacaktı.

Jackrum şapkasını çıkardı ve nazikçe masaya, generalin önüne bıraktı. Sonra ceketini çıkardı ve "Tut şunu Perks. Düşes

Hazretleri'nin malıdır," diyerek Polly'ye uzattı. Kol yenlerini katladı. Devasa kırmızı pantolon askılarını gevşetti. Ardından, Polly şaşkınlıkla değilse bile dehşetle izlerken, iğrenç çiğneme tütününü sakladığı kâğıdı ve kararmış çakısını çıkardı.

"Ah, hadi ama..." diye başladı binbaşı fakat sonra bir meslektaşı dürtükleyerek onu susturdu. Bir parça kara tütün kesen bir adam hiç bu kadar dehşet ve huşuyla izlenmemişti.

"Dışarıda işler yolunda gidiyor," dedi Jackrum. "Hepinizin dışarıda olmaması yazık ha? Diğer yandan... hakikat de önemlidir, öyle değil mi? Ve bu mahkemenin amacı da bu, hiç kuşkum yok. Çok önemli olmalı hakikat, yoksa siz burada olmazdınız, haksız mıyım? Elbette haklıyım."

Dışarıdan savaş sesleri gelirken Jackrum tütünü kesmeyi bitirdi, ağzına attı, bir yanağının içine rahatça yerleştirdi. Sonra döndü ve biraz önce konuşmuş olan binbaşıya doğru yürüdü. Adam sandalyesinde büzüldü.

"Hakikat hakkında *senin* söyleyecek neyin var Binbaşı Derbi?" dedi Jackrum sohbet havasında. "Hiçbir şeyin yok mu? Eh, o zaman *ben* ne diyeyim? Bir Zlobenia alayıyla karşılaştığımızda kendi adamlarını terk ederek dönüp ağlaya ağlaya kaçan bir yüzbaşı hakkında ne diyeyim? İhtiyar Jackrum'un ona çelme taktığını, birazcık patakladığını ve içine... Jackrum korkusu saldığımı söyleyeyim mi? Sonra o yüzbaşının geri döndüğünü, o gün iki düşmana karşı ünlü bir zafer kazandığını ve bu düşmanlardan birinin *kendi kafasının içindeki* olduğunu? Sonra, savaş sarhoşluğu içinde ihtiyar Jackrum'a geldiğini ve *söylememesi* gereken şeyler söylediğini? Ha?"

"Seni şerefsiz it," dedi binbaşı usulca.

"Bugün hakikati söyleyeyim mi... *Janet?*" dedi Jackrum.

Savaşın gürültüsü aniden daha da yükseldi sanki; okyanus ze-

minindeki bir çukuru dolduran suyun gürlemesi gibi aktı odaya. Ama dünyanın tüm sesleri bile o ani, muazzam sessizliği dolduramazdı.

Jackrum bir başka adama doğru yürüdü. "Seni burada görmek ne güzel, Albay Kuşak!" dedi neşeyle. "Elbette, ben senin kumandan altındayken yalnızca *Teğmen* Kuşak'tın. Yiğit bir delikanlıydın, bir Kopelie birliğine karşı savaşırken bize sen kumanda ettin. Sonra, ismi-lazım-değillerine... ya da hadi biraz daha *yukarıya* diyelim, pis bir kılıç yarası aldın. Bense rom ve soğuk suyla seni tedavi ettim ve ne kadar yiğit olursan ol, delikanlı *olmadığını* anladım. Ah, ateşler içinde kıvranırken neler sayıkladın neler... Evet, aynen öyle. Gerçek bu... *Olga.*"

Masanın diğer tarafına geçti ve bu kez subayların *arkasında* gezinmeye başladı. Sırtından geçtiği subaylar dümdüz önlerine bakıyorlardı; arkalarına dönmeye, dikkat çekecek en ufak hareket yapmaya cesaretleri yoktu.

"*Hepiniz* hakkında bir şeyler bildiğimi söyleyebilirsiniz," dedi. "Bazılarınız hakkında çok şey, çoğunuz hakkında da yeterince. Birkaçınız hakkında ise... eh, kitap yazabilirim." Frak'ın arkasında durdu.

General gerildi. "Jackrum, ben..." diye başladı."

Jackrum ellerini Frak'ın omuzlarına koydu.

"Yirmi kilometre efendim. İki gece. Çünkü gündüzleri saklanıyorduk, devriyeler o kadar yoğundu. Yaranız cidden feciydi ama ben size her tür kemik-kesenden daha iyi hemşirelik yaptım." Öne eğilerek ağzını generalin kulağına yaklaştırdı ve sahne fısıltısıyla devam etti. "Hakkında bilmediğim ne kaldı? Ee, cidden gerçeği arıyor musun... *Mildred?*"

Oda bir mumya müzesine dönüşmüştü. Jackrum yere tükürdü.

"Hiçbir şey kanıtlayamazsın çavuş," dedi Frak sonunda, bir buzulun sakinliğiyle.

"Eh, tam olarak değil. Ama modern bir dünyada yaşadığımızı söylüyorlar bana efendim. Aslında kanıta ihtiyacım yok. Bir adam tanıyorum, bu adam öyle bir hikâye anlatır ki iki saate Ankh-Morpork'tan duyulur."

"Bu odadan canlı çıkarsan," dedi bir ses.

Jackrum en kötücül gülümsemesiyle gülümsedi ve tehdidin kaynağına doğru bir çığ gibi yürüdü. "Hah! Aranızdan birinin bunu deneyeceği aklıma gelmişti *Chloe*, ama binbaşılıktan ötesine geçemediğini görüyorum ve buna hiç şaşırmadım, çünkü elinde kahrolası kart bile olmadığı hâlde blöf yapıyorsun. İyi deneme ama. Yine de, öncelikle, o nöbetçiler buraya gelene kadar ben senin defterini dürebilirim, yeminle. İkinci olarak, neleri yazıya geçirdiğimi ve bunları başka kimin bildiğini bilmiyorsun. O ya da bu zamanda siz kızların hepsi benim eğitimimden geçtiniz ve sahip olduğunuz kurnazlığın, becerinin ve sağduyunun bir kısmını... eh, benden aldınız. Değil mi? Bu yüzden, bu işten kurnazlıkla sıyrılabileceğinizi düşünmeyesiniz hiçbiriniz, çünkü konu kurnazlık olduğunda bana Bay Tilki derler."

"Çavuş, çavuş, çavuş..." dedi Frak bıkkınlıkla. "*Ne* istiyorsun?"

Jackrum masanın etrafında attığı turu subayların önünde bitirdi ve bir kez daha, yargıç karşısına çıkarılmış bir adama dönüştü.

"Eh, patlayayım e mi," dedi usulca, yüz sırasına bakarak. "Bilmiyordunuz, değil mi? *Bilmiyordunuz*. Aranızda bilen tek bir... tek bir *adam* var mı? Hepiniz yalnız olduğunuzu düşündünüz. Yapayalnız. Zavallı şeytanlar... Şu hâlinize bakın. Ülkenin Yüksek Komutasının üçte birinden fazlası. Bunu kendi başınıza başardınız hanımlar. Ve birlikte hareket etseniz kimbilir neler..."

Durdu ve Frak'a doğru bir adım attı. Frak önündeki, ikiye bölünmüş evraklara indirdi bakışlarını. "*Sen* kaç tanesini saptadın Mildred?"

"'General' diyeceksin çavuş. Ben hâlâ bir generalim. 'Efendim' desen de olur. Ve yanıt şu: Birkaçını. Birkaçını."

"Ve erkekler kadar iyiyseler onları terfi ettirdin, değil mi?"

"Elbette hayır çavuş. Sen beni ne sanıyorsun? Erkeklerden *daha iyiyseler* terfi ettirdim."

Jackrum, yeni bir gösteriyi sunan sirk yöneticisi gibi kollarını açtı. "O zaman yanımda getirdiğim delikanlılar ne olacak efendim? On numara beş yıldız delikanlılar hepsi." Kanlanmış gözlerini masanın etrafında gezdirdi. "Ve ben, bir delikanlıyı ölçüp biçmekte *iyiyimdir*, hepinizin bildiği gibi. Ordunuzun medarıiftiharı olacaklar efendim!"

Frak iki yanındaki meslektaşlarına baktı. Sorulmamış soru, dile getirilmemiş yanıtlar getirdi.

"Evet, eh..." dedi Frak. "Yeni gelişmelerin ışığı altında, her şey açıklığa kavuşmuş görünüyor. Sakalsız delikanlılar kız kılığına girdiğinde insanların kafası karışır. Ve burada, önümüzde olan da bu, çavuş. Basit bir kafa karışıklığı. Yanlış anlaşılmış kimlikler. Yok yere yaygara aslında. Bu delikanlıların erkek olduğu açık ve şu anda, resmî olarak terhis olup evlerine dönebilirler."

Jackrum güldü, avucunu kaldırdı ve pazarlık eden bir adam gibi parmaklarını gerdi. Bir kez daha, sessiz bir iletişim havası oldu.

"Pekâlâ," dedi Frak. "İstiyorlarsa kalabilirler de. *Gizliliği koruma şartıyla* elbette."

"Hayır efendim!"

Polly, Jackrum'a baktı ve sonra sözcüklerin aslında kendi ağzından çıkmış olduğunu fark etti.

Frak kaşlarını kaldırdı. "Adın *ne* demiştin?" dedi.

"Onbaşı Perks efendim!" dedi Polly selam vererek.

Frak'ın yüzüne tenezzülkâr bir hayırseverlik ifadesi yerleşti. *"Tatlım" derse küfredeceğim*, diye düşündü Polly.

"Eh, tatlım..."

"Ben sizin kahrolası tatlınız değilim beyefendi veya hanımefendi!" dedi Polly. Kafasının içindeki tiyatroda Düşes Hanı yanıp kül oldu ve eski hayatı kömür gibi kararark soyulup gitti. Polly çok yüksekten, çok hızlı uçuyordu; bu saatten sonra durması imkânsızdı. "Ben bir askerim generalim. Askere yazıldım, Düşes'i öptüm. Generallerin, askerlerine 'tatlım' diye hitap ettiğini sanmıyorum. Ediyorlar mı?"

Frak öksürdü. Gülümseme yüzünde kaldı ama biraz daha ölçülü olma terbiyesini göstermişti. "Erler de generallerle bu şekilde konuşmaz küçükhanım, bu yüzden üzerinde durmayalım, olmaz mı?"

"Burada, bu odada, neyin üzerinde durup neyin üzerinde durmayacağımızı bilmiyorum efendim," dedi Polly. "Ama bence, eğer siz hâlâ generalseniz, ben de hâlâ bir onbaşıyım efendim. Diğerleri adına konuşamam ama direnmemin sebebi generalim, Düşes'i öpmüş olmam. O benim ne olduğumu biliyordu ve o... benden yüz çevirmedi. Anlatabiliyor muyum?"

"İyi dedin Perks," dedi Jackrum.

Polly hız kesmeden devam etti: "Efendim, bir iki gün önce sorsanız ağabeyimi kurtarıp eve dönmek istediğimi söylerdim ve bunu başarırsam, işi yüzümün akıyla tamamladığımı düşünürdüm. Yalnızca güvende olmak istiyordum. Oysa şimdi, bütün bu... aptallık sürerken, hiçbir yerde güvende olmayacağımı görüyorum. Bu yüzden orduda kalmam ve onun bir parçası olmam gerektiğini düşünüyorum. Ee... onu *daha az aptal* kılmaya çalışmak için yani. Ve ben, ben olmak istiyorum, Oliver değil. Düşes'i öptüm. He-

pimiz öptük. Öpmediğimizi söyleyemezsiniz ve bunun sayılmadığını da söyleyemezsiniz, çünkü mesele onunla bizim aramızda."

"Hepiniz Düşes'i öptünüz," dedi bir ses. Sesin bir... yankısı vardı.

Hepiniz Düşes'i öptünüz...

"Bunun hiçbir anlamı olmadığını mı sanıyordunuz? Yalnızca bir öpücük olduğunu mu?"

Hiçbir anlamı olmadığını mı sanıyordunuz...

...yalnızca bir öpücük...

Fısıldanan sözcükler duvarlara dalga dalga çarptı ve daha güçlü, daha ahenkli şekilde geri döndü.

...öpücük hiçbir anlamı öpücük anlamı yalnızca sandınız öpücük anlamı öpücük...

Wazzer ayağa kalkıyordu. Sallanarak önlerinden geçerken manga donakaldı. Gözlerini Polly'ye dikmişti.

"Yeniden bir beden sahibi olmak ne güzel," dedi. "Ve nefes almak. Nefes almak bir harika..."

Ne güzel...

Nefes almak harika bir beden yine nefes almak...

Wazzer'ın ifadesinde bir şey vardı. Yüz hatları aynıydı, hepsi doğruydu; burnu eskisi kadar sivri ve kırmızı, avurtları eskisi kadar çöküktü ama... küçük farklılıklar vardı. Kız elini kaldırdı ve parmaklarını gerdi.

"Ah," dedi. "Demek öyle..." Bu sefer yankı gelmedi; sesi daha güçlü ve pesti. Kimse Wazzer'ın sesinin çekici olduğunu söylemezdi fakat *bu* ses çekiciydi. Jackrum'a döndü; Jackrum şişman dizlerinin üzerine çöktü ve şapkasını çıkardı.

"Çavuş Jackrum, kim olduğumu bildiğini *biliyorum*. Benim için kan denizlerinden geçtin. Belki hayatınla daha iyi şeyler yapmalıydık ama en azından, günahların bir *askerin* günahlarıydı ve

en kötü günahlar değildi. Seni şu an itibarıyla başçavuşluğa terfi ettiriyorum ve bu rütbeyi senden fazla hak eden kimseyle karşılaşmamışımdır. Bir sinsilik, kurnazlık ve kayıtsız suçluluk timsalisin Çavuş Jackrum. İyi iş çıkaracaksın."

Jackrum başını kaldırmadan yumruğunu alnına götürdü. "Layık değilim Düşes Hazretleri," diye mırıldandı.

"Elbette değilsin." Düşes etrafına bakındı. "Şimdi, ordum nerede... Hah." Artık sesinde hiçbir yankı yoktu ve Wazzer'ın, ne ürkekliğinden ne de bakışlarını yerden kaldıramamasından eser kalmıştı. Ağzı bir karış açık izlemekte olan Frak'ın tam önüne dikildi.

"General Frak, benim için son bir şey yapmalısın."

General dik dik baktı. "Sen de kimsin?"

"Sormana gerek var mı? Her zamanki gibi Jackrum senden daha hızlı düşünüyor. Beni tanıyorsun. Ben, Düşes Annagovia."

"Ama sen..." diye başladı diğer subaylardan biri fakat Frak elini kaldırdı yine.

"Ses... tanıdık," dedi dalgın bir fısıltıyla.

"Evet. Baloyu *hatırlıyorsun*. Ben de hatırlıyorum. Kırk sene önce. Ordunun en genç yüzbaşısıydın. Dans ettik. Ben gergindim. Sana kaç zamandır yüzbaşı olduğunu sordum ve sen..."

"...üç gün dedim," diye nefes verdi Frak, gözlerini yumarak.

"Brendili kanepeler yedik ve içtiğimiz kokteylin adı da, sanıyorum..."

"...Melek Gözyaşı'ydı," dedi Frak. "Menüyü sakladım Düşes Hazretleri. Dans kartını da."

"Evet," dedi Düşes. "Sakladın. Ve ihtiyar General Scaffer seni alıp götürürken, 'Bu, torunlarına anlatacağın bir şey oğlum,' dedi. Fakat sen işine o kadar sadıktın ki hiç çocuğun olmadı... oğlum."

...oğlum... oğlum...

"Ben kahramanlar görüyorum!" dedi Düşes, yerlerinde don-

muş subaylara bakarak. "Hepiniz çok şeyden vazgeçtiniz. Ama ben daha fazlasını istiyorum. Çok daha fazlasını. Aranızda, benim hatıram uğruna savaşta ölmeyecek tek kişi var mı?" Wazzer başını çevirerek subay sırasında göz gezdirdi. "Hayır, olmadığını görüyorum. Ve şimdi sizden, cahil birinin 'kolay' seçim zannedeceği şeyi yapmanızı istiyorum: Savaşta ölmeyin. İntikam, çözüm değildir. İntikam bir çarktır ve geriye doğru döner. Ölüler sizin efendileriniz değildir."

"Benden ne istiyorsunuz hanımefendi?" demeyi başardı Frak.

"Diğer subaylarını içeri çağır. Şimdilik nasıl bir ateşkes gerekliyse yap. Bu beden, bu zavallı çocuk size önderlik edecek. Zayıf olsam da küçük şeyleri oynatabilirim. Düşünceleri belki. Ona... bir şey bırakacağım; gözünde bir ışık, sesinde bir tını. Onu takip edin. *İşgal etmelisiniz.*"

"Kesinlikle! Ama nasıl..."

"Hayır, *Borogravia'yı* işgal etmelisiniz! Sağduyu adına eve dönmelisiniz. Kış geliyor, bize güvenen hayvanlar beslenmedi, yaşlı adamlar soğuktan ölüyor, kadınlar yas içinde, ülke çürüyor! *Nuggan'la* savaşın, çünkü artık o bir *hiç*. Sizin tüm cehaletinizin, bayağılığınızın, kötücül aptallığınızın zehirli yankısından başka bir şey değil. Kendinize, tapınmaya değer bir tanrı bulun. Ve beni... bırakın. Bırakın gideyim! Onca dua, onca yakarı... Bana! Duayla kenetlenmiş onca el... Dileklerinizi aslında çaba ve kararlılıkla gerçekleştirebilecek onca el! Ben neydim ki? Yaşarken, aptal bir kadındım yalnızca. Fakat siz benim size göz kulak olduğuma, sizi dinlediğime inandınız ve ben de yapmak zorunda kaldım, dinlemek zorunda kaldım; hem de bunun hiçbir fayda getirmeyeceğini bile bile. Keşke insanlar nelere inanacakları konusunda bu kadar dikkatsiz olmasa... Gidin artık ve asla fethetmediğiniz *tek* yeri fethedin. Bu kadınlar size yardımcı olacak. Onlarla gurur duyun.

Ve sözlerimi çarpıtmayı düşünürseniz, kuşkuya kapılırsanız... Giderken bu armağanı size iade edeyim. Hatırlayın: Bir *öpücük.*"

...öpücük...

...öpücük bir öpücük iade edeyim öpücük...

...hatırlayın...

Odadaki kalabalık tek bir kadın gibi, tek bir adam gibi, tereddütle sol yanağına dokundu. Ve Wazzer bir iç çekiş misali, çok yavaşça yere düştü.

İlk konuşan Frak oldu. "Bu... Sanırım yapmamız gereken..." Kekeleyerek sustu.

Jackrum ayağa kalktı, şapkasının tozunu silkeledi, başına yerleştirdi ve selam durdu. "Konuşabilir miyim efendim?"

"Tanrı aşkına Jackrum!" dedi Frak dalgın dalgın. "Böyle bir zamanda? Evet, evet..."

"Emirleriniz neler efendim?"

"Emirler?" Frak gözlerini kırpıştırdı ve etrafına bakındı. "Emirler, emirler... Evet. Eh, kumandan *benim*, bir talepte *bulunabilirim*, evet. Ateşkes talep ediyorum çavu..."

"'Başçavuş' diyeceksiniz efendim," dedi Jackrum. "Başüstüne efendim, ittifaka bir ulak gönderilmesini ayarlarım."

"Sanırım... beyaz bir bayrak..."

"Oldu bilin efendim. O işi bana bırakın," dedi Jackrum, işbilirlik saçarak.

"Evet, elbette... Ee... ama... ama daha ileriye gitmeden önce... hanımlar ve beyler, ben... ee... burada söylenmiş bazı şeylerin... yani kadınların orduya... kadın olarak katılması, elbette..." Hayret içinde bir kez daha elini yanağına kaldırdı. "Ordu, kadınlara kucak açıyor. Ben de onları selamlıyorum. Ama daha önce gelmiş *bizler* için, belki henüz... zamanı değildir. Anladınız mı?"

"Ne?" dedi Polly.

"Ağzımızı bıçak açmayacak efendim!" dedi Jackrum. "Her şeyi bana bırakabilirsiniz efendim! Yüzbaşı Bluz'un mangası, dikkat! Hemen üniformalarınızı giyin! Çamaşırcı kadın kılığında dolaşamazsınız ortalarda, eyvah eyvah!"

"Biz *asker* miyiz?" dedi Polly.

"Elbette askersiniz! Yoksa sana bağırıyor olmazdım, seni küçük korkunç kadın! Dünya tepetaklak oldu! Şu anda olay senden biraz daha büyük, tamam mı? Peşinde olduğun şeyi elde ettin işte! Şimdi kendine bir üniforma ile şapka bul ve en azından yüzünü sil! Resmî ateşkes talebini düşmana *sen* götüreceksin!"

"Ben mi çavuş?" dedi Polly.

"Evet! Subaylar resmî mektubu yazar yazmaz! Tonker, Lofty! Perks için giyecek neler bulabileceğinize bakın! Perks, sinme öyle! Biraz göğsünü şişir! Kalanlarınız! Acele edin ve bekleyin!"

"Çavuş Ja... Ee, *Baş*çavuş Jackrum?" dedi Bluz.

"Evet efendim?"

"Ben yüzbaşı *değilim*, biliyorsun."

"Değil misiniz?" dedi Jackrum sırıtarak. "Eh, siz o işi Jackrum'a bırakın efendim. Gün ne getirecek bakalım ha? Önemsiz bir nokta efendim. Ve yerinizde olsam elbiseden kurtulurdum!"

Jackrum, şişirdiği göğsü bir kızılgerdanınki kadar kızıl ve iki kat daha tehditkâr, yürüyüp gitti. Emirerlerine bağırdı, nöbetçileri taciz etti, subaylara selam verdi ve her şeye rağmen, kor-kızıl *panik çeliğini* dikkatle döverek *amaçlılık kılıcına* dönüştürdü. Kafası karışmış Rupertlarla dolu bir odadaki bir başçavuştu o artık; yani... eh, sıçan dolu fıçıya atılmış teriyer kadar mutluydu.

Bir savaşı durdurmak, başlatmaktan çok daha zordur. Başlatmak için "Hücum!" diye bağırmanız yeterliyken durdurmak istediğinizde herkesin *meşgul* oluverdiğini görürsünüz.

Polly haberin yayıldığını hissedebiliyordu. *Hepsi kızmış*, diye düşündü. Bir kez daha içeri girip çıkmaya başlamış emirerleri onlara bir tür böcekmişler gibi bakıp duruyordu. *Jackrum kaç kişiyi gözden kaçırdı acaba*, diye düşündü Polly. *Acaba...*

Üniforma parçaları geldi. Yeşim, Polly'nin boyunda bir kâtip yakaladı, havaya kaldırdı ve pantolonunu çıkarmak suretiyle bir pantolon buldu. Bir ceket edinildi. Hatta Lofty doğru boyda bir şapka çaldı ve rozetini kol yenine sürterek parlattı.

Polly kemerini beline sararken odanın uzak ucunda bir şekil gördü. Onu tamamen unutmuştu.

Kemeri sıktı ve deriyi tokadan geçirirken yürüyerek kalabalığın arasından geçti. Strappi onun geldiğini görse de artık çok geçti. Koşmak dışında kaçış yoktu ve zaten yüzbaşılar onbaşılardan *kaçmazdı*. Tilkinin önünde donakalmış tavşan gibi kalakaldı ve Polly yaklaşırken ellerini kaldırdı.

"Bak şimdi Perks, ben bir yüzbaşıyım ve yapacak bir işim..." diye başladı.

"Peki o rütbeyi ne kadar koruyabileceğini sanıyorsun, *yüzbaşım*?" diye tısladı Polly. "Ben generale küçük kavgamızı anlattıktan sonra? Bizi Prens'e ispiyonladığını, Wazzer'a nasıl eziyet ettiğini ve saçlarımı nasıl çaldığını söyledikten sonra? Seni küçük, sefil, hırsız erkek müsveddesi! Hamile hâliyle Shufti senden daha erkek!"

"Ah, orduya kadınların katıldığını biliyorduk," dedi Strappi. "Yalnızca, çürümenin ne kadar yayıldığını bilmiyorduk ve..."

"Saçlarımı çaldın, çünkü benim için bir anlamı olduğunu düşündün," diye tısladı Polly. "Eh, sende kalsın! Saçlarım yine uzayacak ve uzatmamı kimse engellemeyecek artık, anladın mı? Ha, bir şey daha: Çürüme *bu kadar* yayıldı işte!"

Bir tokat değil, yumruktu ve öyle şiddetliydi ki Strappi yerde

yuvarlandı. Fakat sonuçta o Strappi'ydi; intikam duygusuyla parmağını uzatarak, sallana sallana ayağa kalktı.

"Bu asker bir üstüne vurdu!" diye haykırdı.

Birkaç kafa döndü. Strappi'ye baktılar. Polly'ye baktılar. Sonra sırıtarak kendi işlerine baktılar.

"Yerinde olsam kaçardım," dedi Polly. Adamın aciz öfkesinin sıcaklığını hissederek topuğu üzerinde döndü.

Tam Yeşim ve Maladict'e katılmak üzereyken biri koluna dokundu. Polly hızla döndü.

"Ne va... Ah, özür dilerim Binbaşı Clogston," dedi. Strappi'ye daha fazla tahammül edebileceğini hissetmiyordu; cinayet işlemeden değil. Gerçi böyle bir şey *şimdi* bile başını belaya sokardı muhtemelen.

"Bana son derece keyifli bir gün geçirttiğin için sana teşekkür etmeliyim," dedi binbaşı. "Elimden geleni yaptım ama sanırım... çavuş hepimizi bastırdı."

"Teşekkür ederim efendim," dedi Polly.

"Benim için zevkti, Onbaşı Perks," dedi Clogston. "Gelecekteki kariyerini ilgi ve imreniyle takip edeceğim. Tebrikler. Ve burada artık protokol boş verilmiş göründüğünden, elini sıkmak isterim."

El sıkıştılar. "Şimdi, ilgilenmemiz gereken görevler var," dedi Binbaşı Clogston, Yeşim sırığa bağlanmış beyaz bir örtüyle geldiğinde. "Bu arada, adım... *Christine*. Ve... eh, elbise giymeye bir daha alışabileceğimi sanmıyorum."

Polly'yi şatodan geçirerek uğurlamak için Maladict ve Yeşim seçildi. Bir trol, çünkü troller saygı uyandırır ve bir vampir, çünkü vampirler saygı *talep eder*. Kalabalığı ite kaka koridorlardan geçerlerken inlemeler ve tezahüratlar yükseldi; haber çoktan

yayılmıştı. Yeşim'in seçilmesinin bir sebebi de buydu zaten: Troller ittirebilirdi.

"Pekâlâ," dedi, en arkadan gelen Jackrum. "Bu merdivenin dibinde bir kapı var ve o kapının ötesi düşman bölgesi. Beyaz bayrağı *önden* uzat. Önemli bir güvenlik önlemidir."

"Sen de bizimle gelemez misin çavuş?"

"Hah, ben mi? Orada, beyaz bayrağa aldırış etmeden beni eleğe çevirecek birkaç kişi olduğuna eminim. Sen hiç endişelenme, haber onlara da ulaştı."

"Hangi haber çavuş?"

Jackrum ona doğru eğildi. "Bir kızı vurmazlar Perks!"

"Onlara *söyledin mi?*"

"Haber hızlı yayıldı diyelim," dedi Jackrum. "Bu avantajı kullan. Ben de sen yokken ağabeyini bulurum, yeminle. Ah, bir şey daha... Bana bak Perks..." Polly kalabalık, itiş kakış koridorda döndü. Jackrum'un gözleri ışıldıyordu. "Sana güvenebileceğimi biliyorum Perks. Sana kendime güvendiğim kadar güvenirim. İyi şanslar. Elinden geleni ardına koyma delikanlı. Öpücükler o kadar uzun sürmez!"

Eh, daha açık anlatamazdı, diye düşündü Polly, kapının yanındaki silahlı adamlar yaklaşmalarını işaret ederken.

"Duvarlara yapışın, tamam mı hanımlar? O paçavrayı da çabuk uzatın!"

Ağır kapı açıldı. Yarım düzine ok koridor boyunca uçtu ve sekti. Polly beyaz bayrağı çaresizce salladı. Uzaktan bağrışlar ve sonra tezahüratlar duyuldu.

"Tamam, çıkın!" dedi bir nöbetçi, onu öne iterek.

Polly aniden gün ışığına çıktı ve emin olmak için bayrağı başının üzerinde birkaç kez daha salladı. Avluda ve etrafındaki surlarda adamlar vardı. Cesetler de vardı.

Ceketi kanla ıslanmış bir yüzbaşı, yerde yatan askerlerin arasından geçerek geldi ve elini uzattı. "Onu bana verebilirsin asker," dedi.

"Hayır efendim. Kumandanınıza teslim etmem ve cevabını beklemem gerekiyor efendim."

"Bana ver asker. Ben cevabı sana getiririm. Teslim oldunuz ne de olsa."

"Hayır. Bu bir ateşkes. Aynı şey değil. Bunu şahsen teslim etmeliyim ve siz yeterince yüksek rütbeli değilsiniz." Aklına bir düşünce geldi. "Bunu Kumandan Vimes'a götürmeme izin verilmesini talep ediyorum!"

Yüzbaşı ona bakakaldı. Sonra daha da dikkatli baktı. "Sen sanki, o..."

"Evet," dedi Polly.

"Onları zincire vurdunuz ve anahtarı attınız?"

"Evet," dedi Polly, hayatı gözlerinin önünden akıp geçerken.

"Prangalı hâlde, çırılçıplak, kilometrelerce hoplamaları gerekti?"

"Evet!"

"Ve siz yalnızca... *kadınsınız?*"

"Evet!" dedi Polly, "yalnızca" kısmını şimdilik duymazdan gelerek.

Yüzbaşı ona doğru eğildi ve dudaklarını oynatmadan konuşmaya çalıştı. "Süher iş hıkardınız. Hraho. Huradaki hurnu hüyük herefhiz evlatlarına hadlerinin hildirilhesinin zahanı gelhişti de geçiyordu zaten!" Doğruldu. "Kumandan Vimes o zaman. Beni takip et küçükhanım."

Manga iç kaleye götürülürken Polly yüzlerce gözün üzerinde olduğunu hissetti. Bir iki ıslık yükseldi, çünkü orada daha fazla asker vardı ki aralarında pek çok trol de bulunuyordu. Yeşim

eğildi, bir taş aldı, bir tanesine fırlattı ve trolü kaşının çatından vurdu.

"Kimse kıpırdamasın!" diye bağırdı Maladict ellerini telaşla sallayarak, yüz adam silahlarını kaldırırken. "Bu, öpücük göndermenin Trolcesi!"

Gerçekten de, vurulan trol biraz sallanarak Yeşim'e el sallıyordu.

"Cilveleşmeyi bırakabilir miyiz lütfen?" dedi Polly, Yeşim'e. "Yumuşak insanlar yanlış anlayabilir."

"Ama ıslıkları durdurdu," diye yorum yaptı Maladict.

Kat kat taş merdiveni tırmanırlarken onları daha fazlası izledi. Kimse bu mekânı ele geçiremezdi, Polly bunu görebiliyordu. Her kat, daha yüksekteki katlardan görülebiliyordu; her ziyaretçi, kendisi daha tek bir sima görmeden görülebilirdi.

Bir sonraki kata vardıklarında gölgelerden bir şekil sıyrıldı. Eski moda deri ve zincir zırh kuşanmış, üzerine plaka zırh geçirmiş genç bir kadındı. Çok açık sarı, uzun saçları vardı. Polly haftalardır ilk defa bir kıskançlık sızısı duydu.

"Teşekkür ederim yüzbaşı, buradan itibaren ben devralıyorum onları," dedi kadın ve Polly'ye başını salladı. "İyi akşamlar Onbaşı Perks. Beni takip edebilirseniz lütfen?"

"O bir kadın! Hem de bir çavuş!" diye fısıldadı Maladict.

"Evet, gördüm," dedi Polly.

"Ama yüzbaşıya emir verdi!"

"Belki siyasidir..."

"Ve kadın olduğu *çok açık!*"

"Kör değilim Mal," dedi Polly.

"Ben de sağır değilim," dedi kadın, dönüp gülümseyerek. "Adım Angua. Burada beklerseniz, size biraz kahve göndereyim. Şu an içeride küçük bir tartışma sürmekte."

Birkaç bank yerleştirilmiş geniş bir koridordan ibaret bir bekleme odasındaydılar. Odanın uzak ucunda kocaman, çift kanatlı bir kapı vardı ve bu kapının arkasından yüksek sesler geliyordu.

Angua çıktı.

"Öylece gitti!" dedi Maladict. "Şu an burayı ele geçirmemizi engelleyen ne?"

"Yukarı çıkarken önünden geçtiğimiz onca arbaletli adam olabilir mi?" dedi Polly. *Neden biz?* diye düşündü, duvara boş boş bakarak.

"Ha, evet, doğru. Onlar var. Evet. Ee... Pol?"

"Evet?"

"Adım aslında Maladicta." Arkasına yaslandı. "Oh be! İşte birine söyledim!"

"Ne güzel," dedi Yeşim.

"Ah, iyi," dedi Polly. *Evdeyken şu saatlerde tuvaleti temizliyor olurdum*, diye düşündü. *Bunun ondan daha iyi olması lazım, değil mi?*

"Oldukça iyi iş çıkardığımı düşünüyorum," diye devam etti Maladicta. "Ne düşündüğünü biliyorum. Şöyle düşünüyorsun: Hangi cinsten olurlarsa olsunlar vampirlerin keyfi yerindedir herhâlde. Değil mi? Değil. Kadınların durumu her yerde aynı. Kadife elbiseler, tel korseli gece kıyafetleri, sürekli deli deli davranmak... O 'bakire kanında banyo yapmak' olayına hele hiç girmeyelim. Erkek olduğunu düşündüklerinde seni çok daha fazla ciddiye alıyorlar."

"Evet," dedi Polly. *Nihayetinde, uzun bir gün yaşadık. Banyo güzel olurdu.*

"Kahve meselesi gelip çatana kadar oldukça iyiydim bence. Kavrulmuş çekirdeklerden bir kolye çözerdi aslında. Bir dahaki sefere hazırlıklı olacağım."

"Evet," dedi Polly yine. "İyi fikir. Gerçek sabunla."

"Sabun mu? Sabunu ne yapacağım ki?"

"Ne? Ah... pardon," dedi Polly.

"Söylediğim *tek bir şeyi* duydun mu?"

"Ha, şu. Evet. Bana söylediğin için teşekkür ederim."

"*Bu kadar mı?*"

"Evet," dedi Polly. "Sen sensin. Çok güzel. Ben de benim, her kimsem artık. Tonker ise Tonker. Hepimiz yalnızca... kimsek oyuz. Bak, bir hafta önce günümün en eğlenceli ânı erkekler tuvaletindeki yeni duvar yazılarını okumaktı. O zamandan bu yana çok şey olduğunu sen de kabul edersin. Artık hiçbir şey beni şaşırtamaz herhâlde. Bu arada, kahve çekirdeklerinden kolye kulağa iyi geliyor." Sabırsızlıkla ayaklarını yere vurdu. "Şu anda yalnızca, içeridekilerin acele etmesini diliyorum."

Oturdular ve dinlediler. Sonra Polly, odanın diğer yanındaki bankın arkasından gelen küçük duman iplikçiğini fark etti. O tarafa yürüdü ve bankın arkasına baktı. Orada, başını bir koluna yaslayarak uzanmış, puro içmekte olan bir adam vardı. Polly'nin yüzünü görünce başını salladı.

"Daha çok sürer," dedi adam.

"Eski mutfakta gördüğüm çavuş değil misin sen? Lord Rust'ın arkasında kaş göz eden?"

"Ben kaş göz *etmiyordum* küçükhanım. Lord Rust konuşurken ben hep öyle görünürüm. Ve bir zamanlar çavuştum, doğru. Ama bak, şeridim yok."

"Kaşgöz edmekten mi atıldın?" dedi Yeşim.

Adam kahkaha attı. Bugün tıraş olmamış gibiydi. "Öyle bir şey, evet. Ofisime gelin, orası daha sıcaktır. Sırf herkes dumandan şikâyet ettiği için buraya çıktım. İçeridekiler için de endişelenmeyin, bekleyebilirler. Odam koridorun az ilerisinde."

Peşinden gittiler. Kapı gerçekten de yalnızca birkaç adım ilerideydi. Adam kapıyı itip açtı, ardındaki küçük odada yürüdü ve bir sandalyeye oturdu. Önündeki masa evraklarla dolmuş taşıyordu.

"Buraya, size, tüm kış yetecek kadar yiyecek getirtebiliriz," dedi, görünüşte gelişigüzel bir kâğıt seçerek. "Tahılımız biraz kıt ama beyaz lahana mahsulümüz fazla verdi, çok işe yarayacak. Epey dayanıklıdır lahana, vitaminler ve minerallerle dolu... Ama pencereyi açık tutmak isteyebilirsiniz, anlarsınız. Öyle bakmayın. Ülkenizin kıtlıktan yalnızca bir ay uzakta olduğunu biliyorum."

"Ama daha bu mektubu kimseye göstermedim!" diye itiraz etti Polly. "Bizim ne dediğimizi bilmiyo..."

"Bilmem gerekmiyor," dedi adam. "Gıda ve beslenecek ağızlar hakkında bu. Aman tanrılar, sizinle savaşmamız *gerekmiyor;* ülkeniz kendiliğinden yıkılacak zaten. Tarlalarınızı ot bürümüş, çiftçilerinizin çoğu yaşlı adamlar, ürettiğiniz gıdanın büyük kısmı orduya gidiyor... Ki savaş meydanına dönüşen tarlaların verimliliğini *azıcık* artırmak dışında, orduların tarıma pek bir katkısı yoktur. Şeref, gurur, zafer... Bunların hiçbir önemi yok. Bu savaş biter, Borogravia ölür. Anladın mı?"

Polly fırtınanın süpürdüğü tarlaları, kurtarabildiğini kurtaran yaşlı insanları hatırladı...

"Biz yalnızca aracıyız," dedi. "Ben pazarlık edemem."

"Tanrınızın öldüğünü biliyor muydun?" dedi adam. "Rahiplerimizin bazılarına göre, minik bir sesten başka hiçbir şey kalmamış geride. Son üç Günah, taşları, kulakları ve akordeon çalınmasını yasaklıyor. Tamam, sonuncusu konusunda ben de ona katılıyor olabilirim ama... taşlar? Hah! Yeni bir tanrı ararsanız biz size danışmanlık edebiliriz bu arada. Şu anda Om'un dini pek popüler. Pek az günah var, özel giysiler giyilmesini talep etmiyor ve

ilahileri, banyoda söylenebilecek kadar akılda kalıcı. Kışlarınız sert geçtiğinden Timsah Tanrı Offler buraya gelmez. Sıradışı Patates Kilisesi ise biraz fazla basit kaçar muhtemelen."

Polly kahkahalarla gülmeye başladı. "Bakın bayım. Ben yalnızca bir... *Adınızı* öğrenebilir miyim?"

"Sam Vimes. Özel elçi. Büyükelçi gibi bir şey ama altın paketli küçük çikolataları olmadan."

"*Kasap* Vimes mı?" dedi Maladicta.

"Ah evet. Bu lakabı duymuştum," dedi Vimes sırıtarak. "Halkınız incelikli propaganda sanatını tam olarak öğrenememiş. Ve size söylüyorum, çünkü... Eh, Om'u duymuş muydunuz daha önce?"

Başlarını iki yana salladılar.

"Ya? Neyse, *Om'un Eski Kitabı*'nda, kötülük dolu bir şehir hakkında bir hikâye var. Yaptıkları şeyler, her şey bir dine dönüşmeden önceki eski 'çarparım' ha' günlerinde olduğundan Om, şehri kutsal ateşle yok etmeye karar vermiş. Ama Piskopos Horn bu plana itiraz etmiş ve Om da, piskopos orada tek bir iyi adam bulabilirse şehri yok etmekten vazgeçeceğini söylemiş. Piskopos her kapıyı çalmış ve eli boş dönmüş. Mekân camdan bir ovaya döndükten sonra anlaşılmış ki şehirde aslında bir sürü iyi insan varmış muhtemelen, fakat iyi insanlar olduklarından, bunu itiraf etmemişler. Alçakgönüllülük eseri ölüm korkunç bir şeydir. Ve siz hanımlar, hakkında bilgim olan yegâne Borogravialı grubusunuz. Askerler hariç tabii ama onlar da pek hoşsohbet değil. Ülkenizin dış politikası kadar çılgın görünmüyorsunuz. Uluslararası alanda ülkenizin *tek* iyi niyet kırıntısı sizsiniz. Birinci sınıf süvarileri alt eden bir avuç genç delikanlı ha? Prens'i tekmelemek? Bizim oralılar bunu pek sevdi. Ve şimdi de aslında kız olduğunuz ortaya çıkıyor. Buna *bayılacaklar*. Bay deSoze öğrendiğinde bununla çok eğlenecek."

"Ama bizim hiçbir gücümüz yok! Sizinle pazarlık edemeyiz."

"Borogravia ne istiyor? Ülkeden değil, halkından bahsediyorum."

Polly yanıt vermek için ağzını açtı ama sonra kapatarak vermek istediği yanıtı *düşündü*. "Rahat bırakılmak," dedi nihayet. "Herkes tarafından. En azından bir süreliğine. Biz bazı şeyleri değiştirebiliriz."

"Gıda yardımı kabul eder misiniz?"

"Biz gururlu bir ülkeyiz."

"Neyle gurur duyuyorsunuz?"

Soru yumruk gibi aniden gelmişti ve o an Polly, savaşların nasıl başladığını anladı: Yaşadığınız şoku alıyordunuz ve köpürmesine izin veriyordunuz.

...yoz, kara cahil ve aptal olabilir ama yine de bizim...

Vimes onun yüzünü izliyordu.

"Buradaki masadan bakınca," dedi, "şu anda ülkenizin gurur duyabileceği tek şey sizsiniz. Yani kadınları."

Polly sessiz kaldı. Hâlâ öfkesiyle başa çıkmaya çalışıyordu. Vimes'ın haklı olduğunu bilmek daha da kötüydü. *Gururumuz var; gurur duyduğumuz şey* bu *işte. Gurur duymakla gurur duyuyoruz!*

"Peki o zaman, gıda *satın alır mısınız?*" dedi Vimes, onu dikkatle izleyerek. "Vadeli ödemeyle? Ülkenizde keskin kenarlı silahlarla alakalı olmayan türden uluslararası ilişkiler bilen birileri hâlâ vardır herhâlde?

"Halk bunu kabul eder, evet," dedi Polly boğuk bir sesle.

"Güzel. Bu gece Ankh-Morpork'a klak gönderirim."

"Peki neden bu kadar cömertsiniz Bay Ankh-Morpork?"

"Çünkü ben son derece sıcak yürekli bir şehirden geliyorum onba... Hah, hayır, gülmeden söyleyemiyorum bunu," dedi Vimes.

"Gerçeği bilmek istiyor musun? Klak haberleşmesi kesilene kadar çoğu Ankh-Morporklu ülkenizin adını bile duymamıştı. Bu bölgede, birbirlerine elle boyanmış takunyalar ve şalgamdan imal edilmiş bira satan düzinelerce küçük ülke var. Sonra sizi 'herkesle savaşan kahrolası kaçık budalalar' olarak tanıdılar. Şimdi de sizi... Eh, kendileri olsa yapacakları şeyi yapan bir halk olarak biliyorlar. Yarın ise size gülecekler. Bir de diğerleri var tabii, her gün oturup geleceği düşünen ve böyle bir ülkeyle dost olmaya değeceğine inanan kişiler."

"O neden?" dedi Maladicta kuşkuyla.

"Çünkü Ankh-Morpork, dünyanın her yerindeki özgürlük âşığı halkların dostudur!" dedi Vimes. Güldü. "Aman tanrılar, böyle söylemem gerekiyor. *Ze chzy Brogocia proztfik!*" Yüzlerindeki boş ifadeleri gördü. "Pardon, memleketten çok uzun süre uzak kaldım ve dürüst olmak gerekirse oraya geri dönmüş olmayı tercih ederdim."

"Ama neden 'vişneli krep' olduğunuzu söylediniz ki?" dedi Polly.

"'Ben Borogravialıyım' demedim mi ben?"

"Hayır. *Brogocia*, vişneli krep. *Borogvia* ise ülke."

"Eh, en azından çaba gösterdim.* Bak, Prens Heinrich'in iki ülkenin hükümdarı olmamasını tercih ediyoruz. Bu, burayı tek bir büyük ülke, bu bölgedeki tüm diğerlerinden daha büyük bir ülke yapar ve bu yüzden sonradan daha da büyür. Prens Heinrich, Ankh-Morpork gibi olmak istiyor, oysa asıl istediği şey güç ve nüfuz. Bunları hakkıyla kazanmak da istemiyor; gücünü ve nüfuzunu yavaş yavaş, sindire sindire edinmek istemiyor, onları kul-

* John F. Kennedy, 1963 yılında Batı Berlin'deki konuşmasında, SSCB kontrolündeki Doğu Berlin'e bir mesaj vermek için "Ich bin ein Berliner (Ben Berlinliyim)" demişti ve bu söz tarihe geçmişti. Tabii "berliner"in aynı zamanda tatlı bir çörek ismi olması, buradaki vişneli krepi biraz daha tatlandırıyor. [E.N.]

lanmayı zor yoldan öğrenmek istemiyor. Yalnızca güç ve nüfuz istiyor."

"Bu, siyaset oyunu oynamak demek!" dedi Maladicta.

"Hayır. Bu yalnızca gerçeği söylemek. Kesinlikle, onunla barış yapın. Ama araba yolunu ve kuleleri *rahat bırakın.* Bedeli ne olursa olsun gıda alacaksınız zaten. Bay deSoze'nin makalesi bunu sağlayacak."

"Kahveyi *siz* gönderdiniz..." dedi Polly.

"Ah, evet. Gökyüzündeki gözüm olan Onbaşı Buggy Swires getirdi. O bir gnom."

"Peşimize bir de kurtinsan taktınız, değil mi?"

"Yani, *peşinize takmak* biraz abartılı bir laf. Angua ne olur ne olmaz diye takip etti sizi. Ve o bir kurtinsan, evet."

"Tanıştığımız kız mı? Kurtinsana benzemiyordu!"

"Genelde benzemezler zaten," dedi Vimes. "Ta ki benzedikleri âna kadar. Ve sizi izliyordu, çünkü ben, binlerce kişinin ölmesini engellemeye çalışıyordum. Siyaset oyunu değil bu." Ayağa kalktı. "Ve şimdi hanımlar, gidip mektubunuzu ittifak liderlerine sunmam gerekiyor."

"Tam da *doğru* zamanda çıktınız puro içmeye, değil mi?" dedi Polly yavaşça ve dikkatle. "Yolda olduğumuzu biliyordunuz ve böylece bizimle herkesten önce siz görüştünüz."

"Elbette. Bu işi bir avuç... Ah evet, Ruperta bırakamazdım."

"Ağabeyim nerede Bay Vimes?" dedi Polly gergin gergin.

"Bildiğimden emin gibisin?" dedi Vimes, yüzüne bakmadan.

"Eminim," dedi Polly.

"Neden?"

"Çünkü başka kimse bilmiyor!"

Vimes purosunu ezerek söndürdü. "Angua senin hakkında haklıymış," dedi. "Evet, ben onun, 'güvenliğini sağlamak amacıyla

gözaltına alınmasını', ee... ayarladım. Ağabeyin iyi. Dilersen Angua şimdi seni ona götürebilir. *Senin* ağabeyin olması ve intikam, şantaj veya kimbilir başka hangi ihtimaller yüzünden, anahtarların kimde olduğunu bilirsem onun daha güvende olacağını düşündüm."

Yolculuğun sonu, diye düşündü Polly. Ama değildi, artık değildi. Vimes, Polly'nin düşüncelerini okuyordu, Polly buna emindi.

"Bütün bunların amacı buydu, değil mi?" dedi Vimes.

"Hayır efendim. Yalnızca o şekilde *başladı*," dedi Polly.

"O zaman, şu şekilde devam edecek," dedi Vimes. "Bugün yoğun bir gün olacak. Şimdi bu ateşkes teklifini koridorun ilerisindeki odaya götürüp çok önemli adamlara sunacağım..." Bu sözcükleri söylerken sesi ifadesizleşmişti. "...şu anda Borogravia'yı ne yapacaklarını tartışan adamlara. Ateşkes kabul edilecek. Gıda ve muhtemelen başka yardım çeşitleri alacaksınız."

"Bunu nereden biliyorsunuz?" dedi Polly. "Daha konuşmadılar ki!"

"Evet. Ama dediğim gibi... eskiden çavuştum. Angua!"

Kapı açıldı. Angua içeri girdi. Vimes'ın dediği gibi, ne olduğunu öğrenene kadar kurtinsan olduğunu anlamıyordunuz.

"Ve şimdi, bu *çok önemli* adamları görmeye gitmeden önce tıraş olmalıyım," dedi Vimes. "İnsanlar tıraşa büyük önem veriyor."

Polly, Çavuş Angua'yla birlikte merdivenden inerken kendini mahcup hissediyordu. Nasıl sohbet başlatabilirdiniz ki? *Ee, demek kurtinsansın?* demek aptalca olurdu. Yeşim ile Maladicta'yı bekleme odasında bıraktığı için memnundu.

"Evet, öyleyim," dedi Angua.

"Ama hiçbir şey söylemedim!" diye patladı Polly.

"Evet ama bu tür durumlara alışığım. Karşımdaki kişilerin bazı şeyleri *söylememe* tarzını öğrendim artık. Endişelenme."

"Bizi takip ettin," dedi Polly.

"Evet."

"O zaman... bizim erkek olmadığımızı biliyordun?"

"Ah evet," dedi Angua. "Burnum gözlerimden çok daha keskindir, ki görme duyum da iyidir. İnsanlar bol bol koku saçar. Senin için bir anlamı olur mu bilmem ama, kendi aranızda konuştuğunuzu bilmesem Bay Vimes'a söylemezdim. Sizi *herkes* duyabilirdi bu arada, kurtinsan olmaya gerek yoktu. Herkesin, bilinmesini istemediği sırları vardır. O açıdan kurtinsanlar biraz vampirlere benzer. Bize tahammül edilir; tabii *dikkatli* davranırsak."

"*Bunu* anlayabilirim işte," dedi Polly. *Bize de öyle*, diye düşündü.

Angua çivilerle kaplı ağır bir kapının önünde durdu. "Ağabeyin içeride," dedi bir anahtar çıkarıp kilitte çevirerek. "Ben geri dönüp diğerleriyle sohbet edeceğim. İşin bittiğinde gel ve beni bul."

Polly, kalbi güm güm atarak içeri girdi. İşte, karşısındaydı Paul.

Açık pencerenin yanındaki tünekte bir şahin vardı. Duvarda, Paul'ün dünyadan bihaber, dili ağzının köşesinden çıkmış harıl harıl çalışmakta olduğu yerde, gün doğumunun yüreğinde uçan bir şahin daha vardı.

Polly şu anda Ankh-Morpork ne yapsa affederdi, zira birileri Paul'e bir kutu renkli tebeşir vermişti.

Uzun gün daha da uzadı. Polly'nin bir tür gücü vardı. Hepsinin öyleydi aslında. Herkes onlardan uzak duruyor, onları izliyordu.

Çatışmalar kesilmişti ve sebebi onlardı. Fakat kimse de tam olarak nedenini bilmiyordu.

Daha hafif anlar da yaşandı. Güçleri olabilirdi ama emirleri veren, General Frak'tı. Ve emirleri General Frak veriyor olsa da o emirleri vereceğini tahmin eden kişinin Başçavuş Jackrum olduğu düşünülebilirdi.

Shufti, Polly ile Tonker'ın da gelmesini istemişti. Bir odaya alındılar. İçeride, iki nöbetçinin ortasında Johnny adlı mahcup bir delikanlı dikiliyordu. Johnny'nin sarı saçları, mavi gözleri, altın bir küpesi vardı ve pantolonu dizlerine indirilmişti ki Shufti isterse onun *diğer* ayırt edici özelliğini kontrol edebilsin.

Aynı zamanda, bir gözü morarmıştı.

"Bu mu?" dedi, duvara yaslanmış, elma yemekte olan Binbaşı Clogston. "General, ordunun çeyiz olarak beş yüz kron vereceğini bildirmemi istedi size."

Johnny bunu duyunca biraz neşelendi.

Shufti ona uzun uzun, dikkatle baktı.

"Hayır," dedi sonunda, bakışlarını kaçırarak. "Bu değil."

Johnny ağzını açtı ama Polly onu azarladı. "Kimse sana konuşmanı söylemedi asker!" Ve gün öyle bir gündü ki, Johnny çenesini kapadı.

"Maalesef tek aday buydu," dedi Clogston. "Bir sürü küpeli, sarışın, mavi gözlü Johnnymiz var; şaşırtıcı şekilde, çıban da bol. Ama *tüm* özellikleri taşıyan tek kişi bu. Emin misin?"

"Kesinlikle," dedi Shufti, oğlana bakmaya devam ederek. "Benim Johnny'm şehit düşmüş olmalı."

Clogston ona yaklaştı ve sesini alçalttı. "Bu durumda, ah... general *gayriresmî* olarak dedi ki, sana bir evlilik sertifikası, bir yüzük ve dul emekli aylığı ayarlanabilir."

"Bunu yapabilir mi?" diye fısıldadı Polly.

"Sizlerden biri için mi? *Bugün* mü? Neler ayarlanabileceğini bilsen şaşarsın," dedi Clogston. "Onu fazla kınamayın. Niyeti iyi. O kadın çok *pratik* bir adamdır."

"Hayır," dedi Shufti. "Ben... yani... Eh, hayır. Teşekkür ederim ama hayır."

"Emin misin?" dedi Polly.

"Kesinlikle," dedi Shufti meydan okurcasına. Gerçi normalde meydan okuyan biri olmadığından, meydan okurcasına olduğunu zannettiği bakış meydan okuyan bir bakış değildi, aksine basuru azmış birinin havasını veriyordu ama yine de çaba göstermişti.

Clogston geriledi. "Eh, eğer sen eminsen asker... Tamam o zaman. Bu adamı götür çavuş."

"Bir dakika," dedi Shufti. Önünde şaşkın şaşkın duran Johnny'ye yaklaştı, elini açtı ve "Onlar seni alıp götürmeden önce altı penimi geri istiyorum, seni it!" dedi.

Polly elini Clogston'a uzattı, Clogston gülümseyerek elini sıktı. Bu da bir tür küçük zaferdi. Heyelan yeterince büyükse en iri kayalar bile yuvarlanır.

Polly, kadın yatakha... daha doğrusu *resmen kadın olanların yatakhanesine dönüştürülmüş büyük hücreye* geri döndü. Erkekler, *yetişkin* erkekler; oraya yastık bırakmak, ateşlik odun taşımak için *yarışmıştı*. Her şey çok tuhaftı. Polly kendilerine tehlikeli ve kırılgan bir şeymiş gibi davranıldığını hissediyordu; mesela zehir dolu, kocaman, harika bir kavanoz gibi.

Köşeyi dönerek büyük avluya çıktı ve William deSoze ile Otto Chriek'in orada olduğunu gördü. Kaçış yoktu. Birini aradıkları açıktı.

William, umutla karışık paylama ifadesiyle baktı ona. "Ee, demek kadınsınız," dedi.

"Şey... evet," dedi Polly.

William deSoze defterini çıkardı.

"*Muhteşem* bir haber bu," dedi. "Gerçekten buraya savaşa savaşa mı geldiniz? Çamaşırcı kadın kimliğinde mi içeri girdiniz?"

"Eh, biz *zaten* kadındık ve biraz da çamaşır yıkadık," dedi Polly. "Gerçekten çok kurnazca bir kılıktı sanırım. Yani içeri kimlik *değiştirmeden* girdiğimizi söyleyebilirsiniz."

"General Frak ve Yüzbaşı Bluz sizinle büyük gurur duyduklarını söylüyor," diye devam etti deSoze.

"Ah, demek terfi aldı?" dedi Polly.

"Evet. Frak da 'kadınlardan beklenmeyecek kadar iyi iş çıkardığınızı' söyledi."

"Evet, öyle yaptık sanırım," dedi Polly. "Evet. Kadınlardan *beklenmeyecek* kadar iyiydik..."

"General ayrıca..." William deSoze defterine baktı, "sizin, 'ülkenin kadınlarının medarıiftiharı' olduğunuzu söyledi. Bu konuda yorum yapmak ister misin?"

Masum görünüyordu, bu yüzden Polly'nin kafasının içinde patlayan hararetli tartışmayı anlamazdı muhtemelen. *Ülkenin kadınlarının medarıiftiharı ha... "Sizinle gurur duyuyoruz!"* Bir şekilde bu sözcükler sizi bir odaya kapatıyor, size haddinizi bildiriyor, kafanızı okşayıp sizi bir şekerle geri gönderiyordu.

Diğer yandan, bir yerden başlamak lazımdı...

"Büyük nezaket göstermiş," dedi Polly. "Fakat biz yalnızca işimizi yapıp evimize dönmek istiyorduk. Askerlerin istediği *budur*." Bir an düşündü ve sonra ekledi: "Bir de sıcak, bol şekerli çay isterler." Adamın bunu da yazdığını görünce şaşırdı.

"Son bir soru küçükhanım: Daha fazla kadın askerlik yapsa, dünyanın farklı bir yer olacağını düşünüyor musun?"

Polly, deSoze'nin yine gülümsediğini fark etti, yani muhtemelen bunu şaka olarak sormuştu.

"Ah, bence bunu General *Frak'a* sormalısınız," dedi. *Ve sorduğunda, onun yüzündeki ifadeyi görmek isterim...*

"Evet ama sen ne düşünüyorsun küçükhanım?"

"'Onbaşı' diyeceksiniz lütfen."

"Şey, pardon onbaşı... Ee?"

Kurşunkalem hazır bekliyordu. Etrafında, dünya dönüyordu. Kalem bir şeyler yazıyordu, yazdıkları şeyler her yere ulaşıyordu. Kalem kılıçtan keskin olabilirdi ama matbaa makinesi de kuşatma silahından ağırdı. Birkaç kelime, her şeyi değiştirebilirdi.

"Eh," dedi Polly, "ben..."

Avlunun diğer ucundaki kapıların etrafında bir kargaşa oldu ve birkaç süvari subayı içeri girdi. Onları bekliyor olmalıydılar, çünkü Zlobenia subayları telaşla toplanıyordu.

"Ah, görüyorum ki Prens dönmüş," dedi deSoze. "Ateşkesi duyduğunda mutlu olmayacak muhtemelen. Onu karşılamak için haberciler yollamışlardı."

"Anlaşmayı değiştirebilir mi o?"

William deSoze omuzlarını silkti. "Burada çok kıdemli subaylar bırakmıştı. Değiştirebilirse bu şok edici olur."

Uzun boylu adam atından inmiş, uzun adımlarla Polly'ye doğru yürüyordu. Daha doğrusu, yanındaki büyük kapıya doğru yürüdüğünü fark etti Polly. Adam, peşinden koşuşturan çılgına dönmüş kâtipleri ve subayları göz ardı ediyordu fakat içlerinden biri beyaz bir dikdörtgeni yüzünün önünde sallayınca onu kaptı ve o kadar aniden durdu ki pek çok subay ona tosladı.

"Şey," dedi deSoze. "Bizim karikatür bu sanırım. Şey..."

Gazete yere fırlatıldı.

"Evet, muhtemelen o," dedi deSoze.

Heinrich yaklaştı. Polly adamın yüzündeki ifadeyi görebiliyordu şimdi. Fırtına gibiydi. Yanında, deSoze defterinde taze bir sayfa açtı ve boğazını temizledi.

"Onunla *konuşacak mısın?*" dedi Polly. "Adam *bu* ruh hâlindeyken? Seni keser be!"

"Konuşmak zorundayım," dedi deSoze. Sonra, Prens ile maiyeti kapıya ulaştığında bir adım öne çıktı ve hafifçe çatlayan bir sesle, "Ekselansları? Sizinle biraz konuşabilir miyiz acaba?" dedi.

Heinrich kaşlarını çatarak ona döndü ve o an Polly'yi gördü. Bir anlığına bakışları kilitlendi.

Prens'in yardımcıları efendilerini tanıyordu. Adamın eli kılıcına uçarken hızla başına üşüşerek onu kuşattılar, bazı çılgın fısıldaşmalar oldu, arada Heinrich'in "Ne?" temalı nidaları yükseldi ve ardından, "Ne diyorsun be adam!" haykırışı geldi.

Kalabalık yine aralandı. Prens, lekesiz ceketindeki olmayan toz zerrelerini yavaşça ve dikkatle silkeledi, Otto ve William'a kısaca baktı ve sonra, Polly'nin dehşet dolu bakışları altında kıza doğru yürüdü. Üstelik...

...beyaz eldivenli ellerinden birini uzatmıştı.

Ah, olamaz, diye düşündü Polly. *Adam Vimes'ın sandığından daha akıllı ve öfkesini kontrol edebiliyor. Ve aniden ben herkesin maskotu oldum.*

"*Şanlı* ülkelerimizin iyiliği için," dedi Heinrich, "herkesin önünde dostça el sıkışmamız önerildi." Yine gülümsedi ya da en azından ağzının köşelerinin yukarı kıvrılmasına izin verdi.

Başka çıkış yolu düşünemediğinden, Polly adamın devasa elini tuttu ve itaatle salladı.

"Ah, çok gyüzel," dedi Otto, resim kutusunu kaparak. "Yalnızca byir tane çyekebileceğim elbette, çünkü nye yazık ki flaş kullanmam lazım. Byir dakika lyutfen..."

Polly, yalnızca bir saniyede tamamlanan bir sanat biçimi için hazırlık yapmanın çok uzun zaman gerektirdiğini, dolayısıyla bir gülümsemenin donarak çılgın bir diş göstermeye –ya da en kötü örneklerde bir *ölüm sırıtışına* dönüşmesine– sebep olduğunu öğrenmekteydi. Heinrich ve Polly el sıkışarak resim kutusuna baktılar.

"Ee," diye mırıldandı Prens, "demek asker delikanlı asker delikanlı *değilmiş*. Çok şanslısın!"

Polly sabit sırıtışını korudu. "Korkmuş kadınları sık sık tehdit eder misiniz?" dedi.

"Ah, o hiçbir şeydi! Sen yalnızca köylü bir kızdın ne de olsa! Hayat hakkında ne bilirsin ki? Ayrıca sen de istekliydin!"

"Hyerkes pyeynir desin!" diye emretti Otto. "Byir, iki, üç... Ah, hasss..."

Gözlerinin önündeki ışık çakmaları solana kadar Otto ayaklanmıştı bile. "Byir gün işe yarayan byir filtre bulmayı umuyorum," diye mırıldandı. "Hyerkese tyeşekkürler!"

"Bu, uluslarımız arasında barış ve iyi niyet içindi," dedi Polly, tatlı tatlı gülümseyip Prens'in elini bırakarak. Bir adım geriledi. "Bu ise, ekselansları... *benim* için..."

Tekmeyi... eh, atmadı. Yaşam, ne kadar ileri gidebileceğinizi öğrendiğiniz bir süreçtir ve aslında ne kadar ileri gidebileceğinizi öğrenmekte de fazla ileri gidebilirdiniz. Polly'nin, bacağını hafifçe kıpırdatması bile, ahmak adamın, dizlerini malum bölgelerini koruyacak şekilde çatarak aptal aptal çömelmesi için yeterli olmuştu.

İçten içe şarkı söyleyerek uzaklaştı Polly. Burası bir masal şatosu değildi ve mutlu son diye bir şey de yoktu ama yine de bazen, yakışıklı prensleri sucuklu yumurtalarından tekmelemekle tehdit edebiliyordunuz.

Şimdi, bir küçük şey daha vardı.

Polly, Jackrum'u bulana kadar güneş batmaya başlamıştı bile; kan kırmızı ışık kalenin en büyük mutfağının yüksek pencerelerinden içeri doluyordu. Jackrum üniforması içinde, ateşin yanındaki uzun masada tek başına oturmuş, donyağı sürülmüş kalın bir dilim ekmek yiyordu. Diğer elinin yanında bir kupa bira duruyordu. Polly yaklaşırken adam kafasını kaldırdı ve başını dostça sallayarak sandalyeyi gösterdi. Etraflarında, kadınlar oradan oraya koşuşturuyordu.

"Tuzlu karabiberli donyağı ve bir kupa bira," dedi. "Yemek budur işte. *Bilmemnere mutfağı* sizin olsun. Bir dilim ister misin?" Etrafında dört dönen mutfak çalışanlarından birine el etti.

"Şu anda değil çavuş."

"Emin misin?" dedi Jackrum. "Eski bir deyim vardır: Öpücükler geçicidir ama yemek baki. Üzerinde düşünmen gereken bir deyim olmaz umarım."

Polly oturdu. "Öpücükler şimdilik devam ediyor," dedi.

"Shufti'nin işi görüldü mü?" dedi Jackrum. Birasını bitirdi, hizmetkâr kıza parmak şıklattı ve boş kupayı gösterdi.

"Onu memnun edecek şekilde halledildi çavuş."

"Güzel. Daha güzel olamazdı. Ee, sırada ne var Perks?"

"Bilmiyorum çavuş. Waz... Alice ve orduyla gideceğim ve neler olduğunu göreceğim."

"İyi şanslar o zaman. Onlara iyi bak Perks, çünkü ben gelmiyorum," dedi Jackrum.

"Çavuş?" dedi Polly şok içinde.

"Eh, bugünlerde savaştan yana eksiklik çekecekmişiz gibi görünüyor, değil mi? Her neyse, benden bu kadar. Yolun sonu. Ben üzerime düşeni yaptım. Artık devam edemeyeceğim. Okumu generale çektim ve o da benden kurtulduğuna sevinecektir eminim.

Ayrıca yaşlanıyorum. Bugün hücum ettiğimizde beş zavallı şeytanı öldürdüm ve daha sonra kendimi, bunu neden yaptım diye merak ederken buldum. Bu hiç iyi bir şey değil. Kendi kılıcımı köreltmeden çıksam daha iyi."

"Emin misin çavuş?"

"Evet. 'Doğru da olsa yanlış da, vatan benim vatanımdır' anlayışının zamanı geçiyor bence. Ayaklarımı uzatıp ne için savaştığımızı öğrenmenin zamanı geldi. Donyağı istemediğine emin misin? İçinde çıtır parçalar da var. Donyağında *tarz* diye buna derim ben."

Polly uzatılan donyağlı ekmeği reddetti ve Jackrum yerken sessizlikle oturdu.

"Tuhaf şey gerçekten," dedi sonunda.

"Neymiş o Perks?"

"Olayın benim hakkımda olmadığını öğrenmek. Kahraman olduğumu sandım bir süre, ama sonra anladım ki aslında bir başkasının hikâyesinin parçasıymışım. Asıl hatırlayacakları kişi Waz... Alice olacak. Biz yalnızca onu buraya getirdik."

Jackrum yanıt vermedi fakat Polly'nin tahmin edebileceği gibi, kırışmış tütün kesesini cebinden çıkardı. Polly de elini cebine soktu ve küçük bir paket çıkardı. *Cepler*, diye düşündü. *Ceplerde ısrar etmemiz lazım. Bir askerin ceplere ihtiyacı var.*

"Bunu dene çavuş," dedi. "Hadi, aç."

Yumuşak deriden, ağzı iple büzülmüş, küçük bir keseydi. Jackrum keseyi ipinden tutup kaldırdı ve bir o yana bir bu yana dönüşünü izledi.

"Eh, Perks... yeminle, ben küfreden bir adam değilimdir ama..." diye başladı.

"Evet, değilsin, fark ettim," dedi Polly. "Fakat o pis kâğıt sinirlerime dokunmaya başlamıştı. Neden kendine doğru düzgün bir kese yaptırmadın? Buradaki saraçlardan biri yarım saatte dikti bunu."

"Eh, hayat işte, değil mi?" dedi Jackrum. "Her gün, *aman tanrım, yeni bir kese yaptırmanın zamanı geldi*, diye düşünüyorsun ama sonra işin başından aşkın oluyor ve eskisini kullanmaya devam ediyorsun. Teşekkür ederim Perks."

"Ah, ben de, *hiçbir eksiği olmayan bir adama ne verebilirim?* diye düşündüm ve param ancak buna yetti," dedi Polly. "Fakat senin bir eksiğin *var*, çavuş. Çavuş? Var, değil mi?"

Adamın donakaldığını hissetti.

"Orada dur bakalım Perks," dedi Jackrum, sesini alçaltarak.

"Yalnızca... o madalyonu birine göstermek isteyebileceğini düşündüm çavuş," dedi Polly neşeyle. "Boynuna astığın madalyonu. Ve öyle dik dik bakma bana çavuş. Ah evet, yürüyüp gidebilirdim ve asla emin olamazdım; gerçekten *emin* olamazdım. Ve belki sen kimseye göstermezdin, asla. Hikâyeni de anlatmazdın. Ama bir gün ikimiz de öleceğiz ve... Eh, yazık olmaz mıydı ha?"

Jackrum öfkeyle baktı.

"Yeminle, sen yalancı bir adam değilsin," dedi Polly. "Çok iyiydi çavuş. Bunu her gün söylüyordun."

Etraflarında, kubbenin ötesinde mutfak, çalışan kadınlarla uğulduyordu. Kadınlar elleriyle sürekli bir şeyler yapardı ve bebekler, tencereler, tabaklar, yünler, fırçalar, iğneler tutarlardı. Konuşurken bile çalışıyorlardı.

"Sana kimse inanmaz," dedi Jackrum sonunda.

"Kime söylemek isteyebilirim ki zaten?" dedi Polly. "Ve haklısın, kimse inanmaz. Ama ben *sana* inanırım."

Jackrum taze bira kupasına, köpüklerin içinde geleceği görmeye çalışırcasına baktı. Bir karara varmış göründü, altın zinciri leş kokulu yeleğinin içinden çekip çıkardı, madalyonu zincirden çözdü ve nazikçe açtı.

"İşte, al bakalım," dedi uzatarak. "Ne işine yarayacaksa..."

Madalyonun iki yarısında minyatür birer resim vardı: siyah saçlı bir kız ile Girdi-Çıktılar'ın üniformasını giymiş sarışın bir genç adam.

"Resmin güzelmiş," dedi Polly.

"Külahıma anlat," dedi Jackrum.

"Hayır, gerçekten," dedi Polly. "Resme bakıyorum, bir de sana bakıyorum... O yüzü resmin yüzünde görebiliyorum. Daha soluk elbette. Şimdiki kadar... dolgun değil. Oğlan kimdi?"

"Adı William'dı," dedi Jackrum.

"Yavuklun muydu?"

"Evet."

"Ve onun peşinden gidip orduya katıldın..."

"Ah, evet. Hep aynı hikâye. İri yarı, güçlü bir kızdım ve... Eh, resmi görüyorsun işte. Ressam elinden geleni yapsa da yağlıboya tablo sayılmazdım. Olsa olsa... suluboya resim. Benim geldiğim yerde, bir erkek müstakbel karısının iki koltuğunda iki domuz tutabilecek biri olmasını isterdi. Ve birkaç gün sonra *gerçekten de* babama yardım etmek için iki koltuğumun altında iki domuz tutuyordum, takunyalarımdan biri çamura saplanıp ayağımdan çıktı, benim ihtiyar bağırmaya başladı ve ben de düşündüm: *Bütün bunların topu cehenneme, Willie bana asla bağırmazdı.* Erkek kıyafetleri buldum, nasıl bulduğumu boş ver, saçlarımı kestim, Düşes'i öptüm ve üç ay içinde, Seçilmiş Adam oldum."

"O ne?"

"Eskiden biz onbaşıya öyle derdik," dedi Jackrum. "Seçilmiş Adam. Evet, duyunca ben de gülümsemiştim. Ve böylece asker oldum. Domuz çiftliği işletirken üç tembel erkek kardeşe bakmakla karşılaştırıldığında askerlik çocuk oyuncağı."

"Bu ne kadar zaman önceydi çavuş?"

"Bilemiyorum gerçekten. Yeminle kaç yaşımda olduğumu bilmiyorum. Doğrusu bu," dedi Jackrum. "Yaşım hakkında o kadar çok yalan söyledim ki sonunda ben de hepsine inandım." Çiğneme tütününü dikkatle yeni kesesine aktarmaya başladı.

"Ya yavuklun?" dedi Polly usulca.

"Ah, çok eğlendik, hem de nasıl," dedi Jackrum, bir anlığına durup dalgın dalgın bakarak. "Kekelediği için terfi alamadı ama ben iyi bağırıyordum ve subaylar bunu sever. Fakat Willie sorun yapmadı, ben çavuş olduğumda bile. Sonra Sepple'da, yanı başımda öldürüldü."

"Üzüldüm."

"Üzülmene gerek yok, sen öldürmedin," dedi Jackrum sakin sakin. "Ama ben onun cesedinin üzerinden aştım ve onu öldüren herifçioğlunu şişledim. Onun da suçu değildi. Benim suçum hiç değildi. Hepimiz askerdik. Bundan birkaç ay sonra küçük bir sürpriz yaşadım. Hah... Ona babasının adını verdim. William. İyi ki birikmiş iznim varmış ha? Benim adıma büyükannem büyüttü onu ve Scritz'de zırh imalatçısı olmasını sağladı. İyi bir meslektir. Kimse iyi bir zırh imalatçısını öldürmez. Tıpkı babasına benziyormuş, öyle diyorlar. Bir seferinde tanıştığım bir yüzbaşı, ondan kahrolası iyi bir kılıç satın almış. Bana gösterdi, geçmişini bilmiyordu elbette. *Kahrolası* iyi bir kılıçtı. Kabzasında süslemeler falan vardı, çok şıktı... Evlenmiş, dört çocuğu olmuş, öyle duydum. Büyük bir evi, arabası, atları, hizmetkârları varmış... Evet, dikkatle dinlediğini görebiliyorum..."

"Wazzer... şey, Wazzer *ve* Düşes demişti ki..."

"Evet evet, Scritz'ten ve bir kılıçtan bahsettiler," dedi Jackrum. "Ben işte *o zaman*, size göz kulak olan tek kişi olmadığımı anladım. Hayatta kalacağınızı biliyordum. İhtiyar kızın size ihtiyacı vardı."

"Yani oraya mı gitmen lazım çavuş?"

"Lazım? Kim diyor? Hayatım boyunca ihtiyar kıza hizmet ettim ben ve onun artık benimle işi kalmadı. Ben başına buyruk bir adamım, hep öyle oldum."

"Öyle misin çavuş?" dedi Polly.

"Ağlıyor musun sen Perks?"

"Şey... biraz hüzünlü..."

"Ah, arada bir ben de biraz ağlamışımdır elbette," dedi Jackrum, tütünü yeni keseye doldurmaya devam ederek. "Ama nihayetinde güzel bir hayatım oldu. Slomp Savaşı'nda süvarinin dağıldığını gördüm. Koyun Koyu'nda Ağır Tugay'ı geri çeviren İnce Kırmızı Hat'tın* parçasıydım. Raladan'da İmparatorluk bayrağını tam dört piç kurusundan kurtardım ve bir sürü yabancı ülkeye gittim, bazı çok ilginç insanlarla tanıştım, daha sonra çoğunu öldürdüm çünkü öldürmesem onlar benim defterimi dürecekti... Yavuklumu kaybettim ama yine de bir oğlum oldu. İnan bana, çok daha kötüsünü yaşamış bir sürü kadın vardır."

"Ve... başka kızları saptadın..."

"Hah! Bir tür hobiydi benim için. Çoğu, tanrı bilir nelerden kaçan küçük, ürkek şeylerdi. Kısa sürede anlardım zaten. Shufti gibi sevgilisinin peşine düşmüş bir sürü kız da vardı. Ama birkaçı benim *ışıltı* dediğim şeye sahipti. Bir parça... *ateş* de diyebilirsin. Yalnızca doğru yolun gösterilmesine ihtiyaç duyuyorlardı. Onlara destek çıktım. Bazen bir çavuş, güçlü bir adam olabilir. Orada bir söz, burada bir baş sallama, bazı evraklarda düzeltme, karanlıkta bir fısıltı..."

"...ya da bir çift çorap," dedi Polly.

---

* *İnce Kırmızı Hat*, Terrence Mallick'in epik İkinci Dünya Savaşı filmi olmasının yanı sıra, ilk kez 1854'teki Balaklava Muharebesi'nde literatüre geçen bir tabir. Savaşta İngiliz, Fransız ve Osmanlı birliklerine karşı savaşan Ruslar, İngilizlerin 93. Piyade Alayı'nın oluşturduğu zayıf hattı aşamamıştı. 93. Piyade, kırmızı üniformalar giyiyordu. [E.N.]

"Evet, o tür şeyler işte," dedi Jackrum sırıtarak. "Tuvalet meselesi hepsini çok endişelendirir. Bense endişelerinizin *en küçüğü* o derim. Barış zamanında kimsenin umurunda olmaz, savaş zamanındaysa herkes aynı şekilde, hem de çabucak işer. Ah, onlara yardım ettim. Ben onlar için şeydim... neydi... *sahne arkasındaki güç*. Ve tüm gücümle tepeye ittim onları. 'Jackrum'un Küçük Delikanlıları' diyordum onlara."

"Ve hiçbiri şüphelenmedi mi?"

"Candan Jack Jackrum'dan mı şüphelenecekler? Ağzına dek rom ve sirkeyle dolu ihtiyardan?" dedi Jackrum, eski kötücül sırıtışına yeniden sarılarak. "Sırf geğirerek meyhane kavgalarını durdurabilen Jack Jackrum ha? Hayır bayım! Bazıları *bir şeylerden* şüphelenmiştir belki; belki bir yerlerde bir şeyler döndüğünü anlamışlardır falan... Ama ben herkesi tanıyan, her şeyi bilen ve her bulduğunu *içen,* koca, şişman çavuştum yalnızca."

Polly gözlerini sildi. "Scritz'e gitmeyeceksen ne yapacaksın peki?"

"Kenara biraz para ayırmıştım," dedi Jackrum. "'Biraz'dan biraz daha fazla, aslına bakarsan. Yağma, talan, vurgun... Adına ne dersen de, birikiyor. Diğer delikanlıların aksine her kazandığımı duvara işemedim, tamam mı? Gömdüğüm kahrolası yerlerin çoğunu hatırlayabilirim sanırım. Bir meyhane açarım diye düşünmüşümdür hep. Ya da belki genelev. Ah, doğru düzgün, yüksek sınıf bir yer tabii, bana öyle bakmana gerek yok, o iğrenç çadır gibi bir şey değil. Hayır... Ben, mutfakta bir şefi, avizeleri, bol bol kadife döşemesi olan bir yerden bahsediyorum, çok seçkin bir genelev. Başına havalı bir hanım dikerim ve ben de mekânın fedaisi olur, barını işletirim. Gelecekteki kariyerin için sana bir ipucu evlat, diğer Küçük Delikanlıların bazılarının kendi başlarına öğrendiği bir ders: Zaman zaman o yaramaz yerlerden birini ziyaret et-

menin faydası olur, zira gitmezsen erkekler senden kuşku duyar. Ben her seferinde okuyacak bir kitap götürürdüm ve genç hanıma biraz uyumasını tavsiye ederdim, çünkü zor bir iş yapıyorlar."

Polly bunu duymazdan gelmeye karar verdi. "Geri dönüp torunlarını görmek istemiyor musun?"

"Onları kendime maruz bırakmak istemem evlat," dedi Jackrum kararlılıkla. "Cüret edemem. Oğlum, sayılıp sevilen bir adam kasabada. Benim ona verecek neyim var? Şişko, ihtiyar bir kocakarının, annesi olduğunu iddia ederek arka kapısını yumruklamasını ve her yere tütün tükürmesini ister mi?"

Polly bir anlığına ateşe baktı ve aklına bir fikir geldi. "Peki, üniforması pırıl pırıl sırmalar ve madalyalarla kaplı seçkin bir başçavuş, havalı bir araba içinde kapısına gitse ve ona *babası* olduğunu söylese?"

Jackrum bakakaldı.

"Savaşın yarattığı kader kurbanları," diye devam etti Polly, aniden tıkır tıkır çalışan bir zihinle. "Genç âşıklar. Ama görev çağırıyor. Aile dağılıyor. Sen ümitsizce onları arıyorsun. Onyıllar geçiyor. Güzel hatıralar geri geliyor. Sonra... ee... evet, meyhanede birileri konuşurken kulak misafiri oluyorsun. *İşe yarar.* Ümidin yine uyanıyor falan. Yeni bir arayışa girişiyorsun. Birkaç kişiye rüşvet veriyorsun, yaşlı kadınlar bir şeyler hatırlıyor, sonunda bir adrese ulaşıyorsun ve..."

"Sen *ne* diyorsun Perks?"

"Sen bir *yalancısın* çavuş!" dedi Polly. "Gördüğüm *en iyi* yalancısın! Son bir yalan hepsini telafi eder! Neden olmasın? Ona madalyonu gösterebilirsin. Geride bıraktığın kızdan bahsedebilirsin ve..."

Jackrum bakışlarını kaçırdı. "Kafan hayvan gibi çalışıyor Perks. Havalı arabayı nereden bulacağım peki?"

"Ah, *çavuş!* Bugün mü? Şu anda yüksek yerlerde, istediğin her şeyi sana verebilecek... *adamlar* var. Bunu biliyorsun. Özellikle de seni buradan göndermek anlamına geliyorsa. Sen onlardan çok şey istemedin hiçbir zaman. Ben senin yerinde olsam çavuş, zamanı geçmeden birkaç iyiliğin karşılığını talep ederdim. Gir-di-Çıktılar öyle yapar çavuş! Hazır oradayken peyniri kap, çünkü öpücük fazla uzun sürmez!"

Jackrum derin, uzun bir nefes aldı. "Düşüneceğim, Perks. Ama şimdi yaylan, tamam mı?"

Polly ayağa kalktı. "İyi düşün çavuş," dedi. "Senin de dediğin gibi, geride kimi kimsesi kalmış biri, şu anda oyunda ileride sayılır. Dört torun? *Ben* çocuk olsam, karşı duvardaki sineği vurabilecek kadar uzağa tükürebilen bir büyükbabayla *gurur duyardım.*"

"Seni uyarıyorum Perks."

"Yalnızca bir düşünce çavuş."

"Ya... evet," diye hırladı Jackrum.

"Bize yol yordam gösterdiğin için teşekkürler."

Jackrum dönmedi.

"Ben gideyim madem çavuş."

"Perks!" dedi Jackrum, Polly kapıya vardığında.

Polly odaya geri döndü. "Evet çavuş?"

"Ben... o kadınlardan hep daha iyisini bekledim gerçekten. Bu işte erkeklerden daha iyi olacaklarını düşündüm. Oldular da. Ama sorun şuydu ki... *erkek olmakta da* erkeklerden daha iyi oldular. 'Askeriye seni *adam* eder' derler ya... Neyse işte. Bu yüzden, bu noktadan sonra her ne yapacaksan *kendin* olarak yap. İyisiyle kötüsüyle, kendin ol. Çok fazla yalan söylersen, geri döneceğin bir gerçek kalmaz."

"Öyle yaparım çavuş."

"Bu bir emirdir Perks. Ah, bir de... Perks?"

"Evet çavuş?"

"Teşekkür ederim Perks."

Polly kapıya vardığında duraksadı. Jackrum sandalyesini ateşe çevirmiş, arkasına yaslanmıştı. Etrafında mutfak harıl harıl çalışıyordu.

Altı ay geçti. Dünya kusursuz değildi ama hâlâ dönüyordu.

Polly gazete haberlerini saklamıştı. Tüm ayrıntıları doğru değildi, çünkü yazar gerçekte olanları değil... hikâyeler anlatmıştı. Tıpkı yağlıboya tablolar gibiydiler yani; gerçekler *siz* oradayken gördüğünüz gerçekler gibi değildi. Fakat şatoya yürüyüş kısmı doğruydu: en önde, beyaz atın sırtında, bayrağı taşıyan Wazzer; arkada evlerinden çıkıp yürüyüşe katılan insanlar... Öyle ki kapılara vardıklarında artık bir ordu değil, bağırıp çağırarak ve tezahüratlar yaparak yürüyen bir tür disiplinli güruhtular. Nöbetçilerin, onlara bir bakış fırlattığı ve gelecekleri hakkında ciddi ciddi düşündüğü, sonra da daha atın nalları çekme köprüde takırdamaya başlamadan önce kapıları açtıkları da doğruydu. Savaşılmamıştı, hem de hiç. Zurna zırt demişti. Ülke rahat bir nefes almıştı.

Polly kocaman, boş taht odasındaki şövalesinde yapayalnız duran Düşes tablosunun, Wazzer yaklaştığında gülümsediğini *sanmıyordu*. O sırada oradaydı zira ve bunun olduğunu *görmemişti*. Fakat bir sürü kişi bunun olduğuna yemin ediyordu ve insan, sonunda, gerçeğin gerçekte ne olduğunu ya da birden çok gerçek türü olup olmadığını merak etmeye başlıyordu.

Ama işe yaramıştı. Ve sonra...

...eve gitmişlerdi. Kırılgan ateşkes altında bir sürü asker evine dönmüştü. İlk karlar yağmaya başlamıştı ve insanlar savaş istemişse, kış onlara bir tane vermişti: Buzdan mızraklarla ve ok

gibi saplanan açlıkla gelmiş, dağlardaki geçitleri karla doldurmuş, dünyayı ay kadar uzak kılmıştı.

İşte tam bu sırada eski cüce madenleri açılmış, midilliler peş peşe dizilerek madenlerden çıkmıştı. Cüce tünellerinin her yere uzandığı söylenirdi hep. Sırf tünel de değil; zirvelerde esen fırtınaların çok daha altında, dağların içinde gizli kanallar, rıhtımlar, bir mavnayı karanlıkta bir buçuk kilometre yükseğe taşıyabilecek yükseltme havuzu sistemleri...

Lahana ve patates, kök sebzeler ve elmalar, fıçı fıçı donyağı... *Bozulmayacak* şeyler getirmişlerdi. Sonunda kış alt edilmişti, eriyen kar suları vadilerde kükreyerek akmıştı ve Kneck Nehri vadideki alüvyon tabakasında gelişigüzel yollar açmıştı.

Evlerine dönmüşlerdi ve sonunda Polly, gerçekten de o kadar uzaklara gidip gitmediklerini merak eder olmuştu. *Asker miydik biz?* diye düşünmüştü. PrensMarmadukePiotreAlbertHansJosephBernhardtWilhelmsberg yolunda onlara tezahürat etmişler miydi, rütbelerinin hak ettiğinden çok daha iyi muamele görmüşler miydi? Evet... Onlara özel bir üniforma bile tasarlanmıştı.

Fakat Polly'nin aklına sürekli Dişsiz Abbens geliyordu...

Biz asker değildik, diye karar verdi nihayet. *Biz, üniformalı kızlardık. Şans muskaları gibiydik. Maskottuk. Gerçek değildik, bir şeyin simgesiydik her zaman. Kadınlardan beklenmeyecek kadar iyi iş çıkarmıştık. Geçiciydik.*

Ama Tonker ve Lofty'yi okula geri sürükleyemezlerdi artık. Kendi yollarına gitmişlerdi. Wazzer, generalin hane halkına katılmıştı; kendine ait bir oda vermişlerdi ona, orada sükûnet bulmuştu, ev işlerine yardım ediyordu ve asla *dövülmüyordu*. Minik, diken diken harflerle Polly'ye bir mektup yazmıştı hatta; mutlu gibiydi, dayaksız dünya bir cennetti. Yeşim ve sevgilisi, iki sağduyulu trol olarak daha ilginç şeyler yapmaya gitmişlerdi. Shuf-

ti... kendine has bir zaman çizelgesi izliyordu. Maladicta ortadan kaybolmuştu. Igorina ise başkente yerleşmiş, kadın sorunlarıyla ilgileniyordu; ya da en azından erkeklerle ilgili *olmayan* kadın sorunlarıyla. Ve kıdemli subaylar onlara madalyalar vermişti ve sonra, hafifçe donuk gülümsemelerle, giderlerken onları izlemişlerdi. Öpücükler uzun sürmüyordu.

Nihayetinde... iyi şeylerin olduğu söylenemezdi belki ama kötü şeyler de durmuştu. Yaşlı kadınlar hâlâ homurdansa da köylüler onları önemsemiyordu. Kimse gideceği yönden emin değildi, kimsede harita yoktu, idarenin kimde olduğundan kimse emin değildi. Her sokak köşesinde tartışmalar, münazaralar sürüyordu. Korkutucu ve heyecan vericiydi. Her gün yeni bir keşifti. Polly, büyük meyhanenin zeminini temizlerken Paul'ün eski pantolonlarından birini giymişti ve kimse yorum bile yapmamıştı. Ha bir de, Kız Meslek Okulu yanmıştı ve tam da *aynı* gün, maskeli, ince yapılı iki kişi bir banka soymuştu. Polly bunu duyduğunda sırıtmıştı... Sonra Shufti Düşes Hanı'na taşınmıştı ve bebeğine Jack adını vermişti. Paul bebeğin üzerine titriyordu.

Ve şimdi...

Biri, erkekler tuvaletine resim çizmişti. Yine. Polly resmi silemedi ve bu yüzden anatomisini düzeltmekle yetindi. Sonra, her sabah yaptığı gibi iki kova su dökerek temizledi orayı –en azından meyhane tuvaleti standartlarına göre temiz oldu– ve bu işi de listesinden çizdi. Meyhaneye geri döndüğünde, babasıyla konuşan bir grup endişeli adam gördü. Polly içeri girdiğinde biraz korkmuş göründüler.

"Neler oluyor?" dedi Polly.

Babası başını Dişsiz Abbens'a doğru salladı ve herkes bir adım geriledi. Saçtığı onca tükürük ve leş gibi kokan nefesi yüzünden, kimse Dişsiz ile özellikle mahrem bir sohbet etmek istemezdi.

"Turp yiyiciler yine şıkıntı çıkarıyor!" dedi Dişsiz. "Prenş artık ona ait olduğumuzu şöylediğinden, işgale geleceklermiş!"

"Düşes'in uzaktan kuzeni ya," dedi Polly'nin babası.

"Ama bunun henüz kararlaştırılmadığını duymuştum," dedi Polly. "Hem, ateşkes hâlâ geçerli!"

"Öyle kararlaştırılmış anlaşılan," dedi Dişsiz.

Günün geri kalanı hızla geçti. Sokaklarda telaşlı telaşlı konuşan insanlar vardı, belediye binasının kapısında toplanmış bir kalabalık vardı. Zaman zaman bir kâtip dışarı çıkıyor, kapıya yeni bir bildiri çakıyordu; kalabalık, ilanın etrafında bir el gibi kapanıyor, bir çiçek gibi açılıyordu. Polly etrafındaki homurtuları duymazdan gelerek, kalabalığı yara yara öne geçti ve sayfaları taradı.

Yine aynı şeyler. Yine asker alımı. Yine aynı sözler. Uzun zaman önce ölmüş askerlerin, hâlâ yaşayanları kendilerine katılmaya davet ettiği zırvalıklar. General Frak kadın olabilirdi ama aynı zamanda, Bluz'un da diyeceği gibi, "ihtiyar kadının tekiydi." Ya böyleydi ya da o apoletlerin ağırlığı omuzlarında yük oluyordu.

Öpücük fazla uzun sürmez. Ah, Düşes önlerinde canlanmış, dünyayı bir süreliğine altüst etmişti ve belki hepsi daha iyi kişiler olmaya karar vermişti ve boşluktan, nefes alacak bir yer yükselmişti.

Ama diğer yandan... gerçekten yaşanmış mıydı onlar? Polly bile emin olamıyordu bazen, ki o *oradaydı*, görmüştü. Acaba... acaba yalnızca kafalarının içinde bir ses, bir tür halüsinasyon muydu? Çaresiz askerlerin tanrılar ve melekler gördükleri bilinmez miydi? Ve sonunda, belki, uzun kış sürerken mucize solmuştu ve insanlar, *evet ama pragmatik olmamız lazım*, demişlerdi.

Bize bir şans verildi yalnızca, diye düşündü Polly. *Mucize değil, kurtuluş değil, sihir değil. Yalnızca bir şans.*

Kulakları uğuldaya uğuldaya hana geri döndü. Oraya vardığında onu bir paket bekliyordu. Oldukça uzun ve ağırdı.

"Arabayla ta Scritz'den gönderilmiş," dedi Shufti heyecanla. Mutfakta çalışıyordu, artık *onun* mutfağıydı. "Acaba ne?" dedi anlamlı anlamlı.

Polly kaba, tahta sandığın kapağını kanırtarak açtı ve içinin samanla dolu olduğunu gördü. Samanların üzerinde bir zarf duruyordu.

Açtı.

Zarfın içinden, ikonografla çekilmiş bir resim çıktı. Bir aile resmiydi, pahalı bir işe benziyordu, perdeler ve arka plandaki palmiye saksısı ile tarz kazandırılmaya çalışılmıştı. Solda, gururla dikilen orta yaşlı bir adam vardı. Sağda, aynı yaşlarda, biraz şaşkın ama kocası mutlu olduğu için memnun görünen bir kadın vardı. Aralarına da boy boy çocuk saçılmıştı: izleyiciye gülümseyerek, göz kısarak, ilgiyle veya poz vermeden önce tuvalete gitmiş olması gerektiğini düşündüren ifadelerle bakan; uzun boylu, sıska, minicik veya tatlı bir kendini beğenmişlikle sırıtan çocuklar.

Ortadaki, her şeyin odağı olan sandalyede ise Başçavuş Jackrum, güneş gibi parlayarak oturuyordu.

Polly bakakaldı ve sonra resmi çevirdi. Arkasına büyük, siyah harflerle "Başçavuş Jackrum'un Son Durağı!" ve altına da "Bunlara ihtiyacım kalmadı artık..." yazılmıştı.

Polly gülümseyerek samanları araladı. Kutunun ortasında, beze sarılı iki pala vardı.

"Bu bizim Jackrum mu?" dedi Shufti, resmi alarak.

"Evet. Oğlunu bulmuş," dedi Polly, metalin bezini açarak.

Shufti palayı görünce ürperdi. "Pis şeyler," dedi.

"Yine de bir şeyler," dedi Polly. İki palayı masaya yatırdı. Kutuyu da kenara kaldıracaktı ki dipteki samanların arasında küçük bir şey daha gördü. Dikdörtgendi, ince bir deriye sarılmıştı.

Bu bir defterdi. Cildi ucuz, sayfaları sararmıştı.

"O ne?" dedi Shufti.

"Sanırım... Evet, çavuşun adres defteri," dedi Polly, sayfaları karıştırarak.

İşte bu, diye düşündü. *Hepsi burada. Generaller, binbaşılar, yüzbaşılar... Vay canına! Burada... burada yüzlerce isim olmalı. Belki binlerce! İsimler, gerçek isimler, terfiler, tarihler... Her şey...*

Defterin arasında, kitap ayracı gibi sıkıştırılmış beyaz bir karton da vardı. Polly onu çekti, şaşkınlıkla baktı. Üstüne oldukça süslü bir arma basılmıştı ve şu sözleri taşıyordu:

William deSoze

EDİTÖR, ANKH-MORPORK TIMES

"Gerçek Seni Öksüz Kılacak"

Parıltı Sokak, Ankh-Morpork
k-posta: WDW@Times.AnM

Biri "öksüz" sözcüğünü çizmiş, üzerine kalemle "özgür" yazmıştı.

Ani, tuhaf bir fikirdi...

Bir savaşı kaç ayrı şekilde verebilirsin? diye merak etti Polly. *Artık klaklarımız var. Duyduğu her şeyi yazan bir adam tanıyorum. Dünya dönüyor. Ve kendi kaderini belirleme hakkı talep eden küçük,*

yiğit ülkeler, kendilerine has planları olan büyük ülkelerin işine yarayabilir.

Peyniri kapma zamanı.

Gözlerini duvara dikip bakarken Polly'nin yüzünde beliren ifade pek çok önemli kişinin ödünü patlatırdı. Takip eden saatleri yazı yazarak geçirdiği gerçeği ise onları daha da endişelendirirdi; çünkü Polly'nin aklına, General Frak'ın, olduğu yere aptallık ederek ulaşmadığı ve onu örnek almanın faydalı olabileceği gelmişti. Defterin tamamının kopyasını çıkardı, eski bir reçel kavanozuna koydu ve kavanozu ahırın çatısına sakladı. Birkaç mektup yazdı.

Üniformasını gardıroptan çıkardı ve eleştirel gözle inceledi.

Onlar için hazırlanan üniformalarda özel bir ek nitelik vardı... ancak "kızsı" denebilecek bir ek nitelik. Daha fazla sırma kullanılmıştı, daha biçimliydiler ve pantolon yerine kabarık bir eteği vardı. Şapkalara da tüy takılmıştı. Polly'nin ceketine çavuş şeritleri dikilmişti. Hepsi bir tür şakaydı tabii. Kadın çavuş ha? Dünya tepetaklak olmuştu ne de olsa...

Onlar maskottu. Şans muskaları. Ve belki, PrensMarmaduke-PiotreAlbertHansJosephBernhardtWilhelmsberg'e yürürken herkesin ihtiyaç duyduğu şey de şakaydı.

Fakat belki, *belki*, dünya tepetaklak olduğunda siz de bir şakayı tepetaklak edebilirdiniz.

Teşekkür ederim Dişsiz, bana ne öğrettiğini asla bilemeyecek olsan da, diye düşündü Polly. *Yüzüne gülerken insanlar gardlarını indirir ve gardlarını indirdiklerinde onları malum yerlerinden tekmeleyebilirsin.*

Aynada kendini inceledi. Saçları henüz çekici olacak kadar değil, can sıkıcı olacak kadar uzamıştı, bu yüzden onları fırçalamakla yetindi. Üniformasını giydi fakat eteği *pantolonun* üzerine geçirdi ve bir kez daha kadın kılığına girdiğini hissederek içi burkulduğunda, bu hissi üzerinden atmaya çalıştı.

İşte. Tamamen *zararsız* görünüyordu. İki palayı kuşandıktan, at arbaletlerinden birini sırtına astıktan sonra biraz daha az zararsız göründü; özellikle de onca idmandan sonra hanın dart tahtalarında şimdi derin delikler olduğunu biliyorsanız.

Hol boyunca sessizce ilerleyerek, hanın avlusuna bakan pencereye geldi. Paul bir merdivene tırmanmış, tabelayı yeniden boyuyordu. Babası aşağıda merdiveni tutarak her zamanki tavrıyla talimatlar sesleniyordu; yani siz işi yapmaya başladıktan bir iki saniye sonra talimatı veriyordu. Ve Shufti –gerçi Düşes'te ona hâlâ Shufti diye hitap eden ve sebebini bilen tek kişi Polly'ydi artık– Jack'i kucağında tutarak onları izliyordu. Harika bir tabloydu. Bir anlığına Polly, boynunda bir madalyonu olmasını diledi...

Düşes Hanı sandığından daha küçüktü ama onu kapıda kılıcınızla dikilerek korumanız gerekiyorsa, çok geç kalmışsınız demekti. Küçük şeyleri önemsemek, büyük şeyleri önemsemekle başlardı ve belki de dünya bile yeterince büyük değildi.

Giyinme masasının üzerine bıraktığı notta şöyle yazıyordu:

Shufti, umarım sen ve Jack burada mutlusunuzdur. Paul, Shufti'ye göz kulak ol. Baba, senden hiç maaş almadım ama şimdi bir at lazım, alıyorum. Onu sana geri göndermeye çalışacağım. Hepinize sevgiler. Geri dönmezsem bu mektubu yakın ve ahırın çatısına bakın.

Pencereden atladı, ahırdaki atlardan birini eyerledi ve arka kapıdan çıktı. Binmek için, onu kimsenin duyamayacağı bir yere gelene kadar bekledi ve sonra atı nehir boyuna sürdü.

Bahar diyara yayılıyordu. Bitkilere özsuyu yürümüştü. Ormanda her dakika bir ton kereste büyüyordu. Her yerde kuşlar şakıyordu.

Mavnada bir nöbetçi vardı. Polly atını mavnaya çıkarırken adam endişeyle onu süzdü ve sonra sırıttı.

"Günaydın küçükhanım!" dedi neşeyle.

Ah pekâlâ... başlama zamanı. Polly şaşkın adamın karşısına dikildi.

"*Akıllılık* etmeye mi çalışıyorsun?" diye sordu, suratını adamın suratına uzatarak.

"Hayır küçükha..."

"'Çavuş' diyeceksin bayım!" dedi Polly. "*Bir daha* deneyelim mi? Dedim ki, *akıllılık* etmeye mi çalışıyorsun?"

"Hayır çavuş!"

Polly, burnu adamın burnundan iki santim uzağa gelene kadar eğildi. "*Neden peki?*"

Sırıtış soldu. Hızlı terfi yolunda bir asker değildi bu. "Ha?" demeyi başardı.

"Eğer akıllılık etmeye çalışmıyorsan bayım, aptal olmaktan memnunsun demektir!" diye bağırdı Polly. "Ve aptallık ta burama kadar geldi, anladın mı?"

"Evet ama..."

"Ama *ne*, asker?"

"Evet ama... Şey... ama... Yok bir şey çavuş," dedi asker.

"Güzel." Polly başını mavnacılara doğru salladı. "Gitme zamanı?" diye öneride bulundu, tam bir emir tınısıyla.

"Yaklaşan birkaç kişi daha var çavuş," dedi, kavrayışı daha hızlı olan bir tanesi.

Beklediler. Aslında üç kişi vardı. Biri, üniforması içindeki Maladicta'ydı.

Polly, mavna nehrin ortasına gelene kadar hiçbir şey söylemedi. Vampir ona ancak bir vampirin gülümseyebileceği şekilde gülümsüyordu: mahcup ama sivri dişli bir gülümsemeyle.

"Şey... bir kez daha deneyeyim dedim," dedi sonunda.

"Bluz'u buluruz," dedi Polly.

"Artık binbaşı oldu," dedi Maladicta. "Ve deli gibi mutlu, çünkü adını bir tür parmaksız eldivene vermişler, öyle duydum. Onu *neden* bulacağız ki?"

"Çünkü klakları biliyor. Savaşmak için başka yöntemler olduğunu biliyor. Ben de... bazı kişiler tanıyorum," dedi Polly.

"Ah. 'Yeminle, yalancı bir adam değilimdir ama bazı kişiler tanıyorum' anlamında mı tanıyorsun bazı kişileri?"

"Aklımdaki kişiler o tür kişilerdi, evet." Nehrin suları mavnanın kenarlarına çarpıyordu.

"Güzel," dedi Maladicta.

"Ama bu işin nereye varacağını bilmiyorum," dedi Polly.

"Ah, daha da güzel."

O noktada Polly, gerçeği artık tamamen anladığına karar verdi: "Düşman" denen şey erkekler, kadınlar, yaşlılar, hatta ölüler değildi; düşman, kahrolası *aptal* kişilerdi ve onlar da çeşit çeşitti. Ve kimsenin aptal olmaya hakkı yoktu.

Kıyın kıyın mavnaya binmiş diğer iki yolcuya baktı. Üstlerine hiç oturmayan perperişan giysiler içinde köylü çocuklardı; ondan uzak duruyorlar, başlarını yerden kaldırmıyorlardı. Fakat tek bir bakış yeterliydi. Dünya tepetaklak olmuştu ve tarih tekerrür ediyordu. Bir sebepten, bu aniden Polly'yi çok mutlu etti.

"Askere yazılmaya mı gidiyorsunuz çocuklar?" dedi neşeyle.

Evet, anlamına gelen mırıltılar yükseldi.

"Güzel. O zaman dik durun," dedi Polly. "Size güzelce bakalım... Çeneler yukarı. Ah, aferin. Ama pantolonla nasıl yürüneceğini çalışmamış olmanız yazık ve fazladan birer çift çorap da getirmediğinizi görüyorum."

Ağızları bir karış açık, bakakaldılar.

"Adınız ne?" dedi Polly. "*Gerçek* adınız?"

"Ee... Rosemary," dedi biri.

"Benimki de Mary," dedi öteki. "Kızların da askere yazıldığını duydum ama herkes bana güldü, bu yüzden ben de oğlan kılığına..."

"Ah, isterseniz erkek olarak da yazılabilirsiniz tabii," dedi Polly. "Birkaç iyi *adama* ihtiyacımız var."

Kızlar bakıştı.

"Tabii o zaman, daha iyi küfürler öğrenmeniz gerekir," dedi Polly. "Pantolonlar da işe yarar. Yine de hepsi size kalmış."

"Bize mi kalmış?" dedi Rosemary.

"Kesinlikle," dedi Polly. İki elini iki kızın omuzlarına koydu, Maladicta'ya göz kırptı ve ekledi: "Siz benim küçük delikanlılarımsınız. Ya da duruma bağlı olarak, değilsiniz. Ama *ben* size göz kulak olacağım..."

Ve yeni gün, koskoca bir balıktı.

SON

DiskDünya Alt Dizileri

(Parantez içindeki numaralar, kitabın yayın sırasını belirtiyor.)

Sihirbaz ve Kahraman (Rincewind) Romanları
Büyünün Rengi (1) ■ Fantastik Işık (2) ■ Hasbüyü (5)
Eric (9) ■ İlginç Zamanlar (17) ■ Son Kıta (22)
Son Kahraman (27) ■ Görünmez Akademisyenler (37)

Cadı Romanları
Eşit Haklar (3) ■ Ucube Kocakarılar (6)
Cadılar Dışarıda (12) ■ Hanımlar ve Beyler (14)
Maskeli Balo (18) ■ Carpe Jugulum (23)

Tiffany Sızı Romanları
Küçük Özgür Adamlar (30) ■ Gökyüzü Dolu Şapka (32)
Kış Ustası (35) ■ Geceye Büreneceğim (38) ■ Çobanın Tacı (41)

Kadim Uygarlıklar Romanları
Piramitler (7) ■ Küçük Tanrılar (13)

ÖLÜM Romanları
Mort (4) ■ Tırpanlı Adam (11) ■ Ruh Müziği (16)
Domuz Baba (20) ■ Zaman Hırsızı (26)

Bekçi Romanları
Muhafızlar! Muhafızlar! (8) ■ Asayiş Berkemal (15)
Kilden Ayaklar (19) ■ Savaş Naraları (21) ■ Beşinci Fil (24)
Gece Bekçileri (29) ■ Güm! (34) ■ Burunotu (39)

Sanayi Devrimi Romanları
Hareketli Resimler (10) ■ Gerçek (25)
Canavar Alayı (31) ■ Postane (33)
Para Basmak (36) ■ Buhar Kaldırmak (40)

Genç Yetişkin Romanı
Muhteşem Maurice ve Değişmiş Fareleri (28)

Deli

Terry Pratchett

CANAVAR ALAYI

Hepsi yalan, diye düşündü Polly. Bazıları diğerlerinden daha güzel yalanlar, o kadar. Herkes, gerçek olduğunu düşündüğü şeyi görüyor. Ben bile yalanım. Ama benim mumum hâlâ yanıyor...

Polly Perks'ün büyük bir sırrı var ve o sır ağabeyini bulmak için orduya yazılmaktan ibaret değil. Polly, istenmeyen biri: bir kadın. Kılık değiştirip yazıldığı ordu ise hepten müşkül durumda, çünkü kaybettikleri savaşı kazandıklarını düşünen erkeklerle dolu.

"İyi adamlarla kötü adamların ortak sorunu bu: Hepsi adam!"

Evet, hepsi adam, herkes adam, hatta "adam gibi adam..." Oysa tıpkı Polly gibi, görünen hakikatin ardında yatan devasa bir sır, savaşın tam ortasında da var...

Diskdünya'nın otuz birinci kitabı *Canavar Alayı*, savaş meydanlarında yitip giden nice isimsiz ruhun ve hayatları boyunca her yerde örselenmiş yiğit kadınların anısına adanan, savaş külliyatını hallaç pamuğu gibi atan destansı bir kitap.

DiskDunyaTurkive diskdunva tr diskdunya

ISBN: 978-625-7314-72-5

9 786257 314725